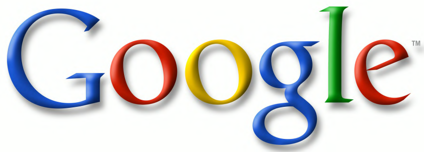

AN

գտանին դարձեալ առաւել այսօր բանք զգալստենէ Փրկչին, զՊրեշտակաց, և ազգի ազգի մեկնութիւնք բանից Ս. Գրոց ի ձեւ քարոզի. գոն ևս կլ.կին ցուցակք Ս. Գրոց, մին՝ յանուն Անանիայ Շիրակունոյ, և միւս՝ յանուն մեծին Վարդանայ: Ի գրչութեանն գոյին ինչ ինչ վրիպակք, զորս համեմատեալ ընդ այլ տեղիսն ուղղեցաք:

Զերկրորդ օրինակ գրոց Ադամայ, զոր Բ տառիւ նշանակեմք, համար ԺԼԱ **Ճառընտրէ**, բոլորգիր, երկսիւնեան, գրեալ ի վերայ թղթոյ, չափ գրչագրին 8×25 հրդմս. թիւ 633. անթուական, որով և զստոյգ ժամանակէ գրութեան որին հաւաստեաւ չունիմք ասել. այսչափ ինչ միայն՝ զի գրեալ է յառաջ քան զթուականն Հայոց ՋՁԸ, զի ի 44 էջ գրչագրիս՝ ի յեսանոց որ Մկրտիչ անուն՝ այսպէս ունի գրեալ. «**Ես Մկրտիչ վարդապետս հանդիպեցայ ի Սիս թուին ՋՁԸ** (1539) **ի փետրուար ամսոյ**»: Դարձեալ յաւարտ գրչագրիս գտանի նոտրագիր դէպք իմն արկածից գրեալ. «Ինն հարիւր եօթանասուն և վեց (1527) Քաւրսէստին ճելալայ ի Սիս քաղաք, մարդն փախաւ ի բերդն ելաւ, շատ աւերում եղաւ, նա Աստուած ազատեց զՍիս քաղաքն ի ձեռն անօրէն Քաւրսէսէ»: Գոն ի սմա համառօտ յիշատակարանք. գրիչն է Կոստանդին ոմն, և ստացողն՝ Հեթում քահանայ: Սոյն օրինակ ընտրելագոյն քան զայլսն է գրչութեամբ և իմաստիւք, բաց ի սպասահական վրիպակաց ինչ՝ որոց մարթ է հանդիպել առ հասարակ յամենայն գրչագիրս:

Զերրորդ օրինակ գրոցն Ադամայ, Գ տառիւ նշանակեալ, ընկալաք ի հայագիտէն Կոնիբերէ, որում հրապարակաւ յայտնեմք զշնորհակալիս մեր՝ երախտապարտ ազնուութեան նորին: Գրչագիրն լուսագրեալ էր ի մատենադարանէն Էջմիածնի. գեղեցիկ գրչութեամբ՝ բոլորգիր, զորոյ անգիտանամք զժամանակ գրչութեան, և ոչ անսխալ՝ մանաւանդ ի վերջին անցեալ դերբայից. զի գը-

րեա թէ ամենայն ուրեք փոխանակ ասելոյ « կամիր սպանանել » ունի « կամէր **սպանանել** »: Ստացող գրչագրիս լեալ է Մանուէլի Գրիգոր ոմն, որպէս յայտ է ի փոքր յիշատակարանէն:

ԿՏԱԿՔ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏԱՑ: Առաջին օրինակ կտակաց երկոտասան նահապետաց է ժ **Սաղմոսամաշտոցին**, զոր բնագիր կոչեալ՝ Բ• տառիւք նշանակեմք. փոքր բոլորգիր, գրեալ ի վերայ թղթոյ, երկիջեան, չափ գրչագրին 6×22• հրդմտ • թիւ 280: Յստակ գրութեամբ և գոգ անսխալ մարթ է կոչել զսա ի կտակս նահապետաց, և ուրեք ընդարձակագոյն քան զերկրորդ և զերրորդ օրինակս, առաւել համաձայն յոյն բնագրին և չորրորդ և հինգերորդ օրինակացն: Պատահեալ երբեմն մանունց վրիպակաց, ուղղեցաք յայնցանէ զոչ կարեւորսն և զդուզնաքեայս՝ կամ ըստ այլոց տեղեաց և կամ ըստ այլոց օրինակաց, իսկ զայլսն նշանակեցաք ստորեւ մատենիս՝ պատկառ կալով գրչութեանն. զայս օրինակ վարեցաք ամենայն ուրեք: Ունի կրկին յիշատակարանս՝ զգրչին և զստացողին՝ որ է Մկրտիչ եպիսկոպոս, յորս գոյ տեսանել զժամանակ ընդօրինակութեան մատենիս, սկսեալ ի ՊԿԷ (1418) ի ձեռն Կարապետի ուրումն և աւարտեալ ի ՊՀԱ (1422) ի Խլաթ: Առաջին ստացող սորա էր Յովհաննէս ոմն կրօնաւոր. ապա եթող զայն Մկրտչի **Նաղաշայ**, որ և յետոյ եպիսկոպոս Ամթայ և Մերտինոյ. և սա վաճառեաց զգիրս՝ ձեռամբ աշակերտի Առաքել վարդապետի: Գտանին ի սմա **Պատմութիւն Ասանեթայ** և այլ անկանոն գիրք, զորս յառաջիկայս տեսցուք: Ի վերջ մատենիս պատմէ զյարձակումն բռնաւորաց այնր դաւու և զգերութիւն ազգին:

Երկրորդ օրինակ կտակաց երկոտասան նահապետաց, **Ա** տառիւ նշանակեալ ի մէնջ, է ժԶ **Հաւաքումն բանից նախնեաց**, բոլորգիր, գրեալ ի վերայ թղթոյ, չափ գրչագրին

10×13 հրդմտ. թիւ 345: Խոշորագիր և սակաւիկ մի եւղծուարընթեռնլի. չգոյր զանազանութիւն Ե և Է տառից վարեալ փոփոխակի լծորդ տառիւք՝ դնէ **գ** փոխանակ կի **դ** փոխանակ տի, և այլն. վրիպէ և ուրեք ուրեք յուղղագրութիւնս տառից, և երբեմն այլապէս գրէ, զոր օրինակ Եգ–պտոս գրէ փոխանակ Եգիպտոսի: Գրեալ է ի թուին Հայոց ՈԿԹ (1220) ձեռամբ Վարդանայ ուրումն որ ի վերջկոյս ամենայն հատուածոց նոյնաձեւ տառիւք դրոշմէ զանուն իւր: Թէպէտ ի յիշատակարանին ընթեռնումք «Բարսեղ եպս... ջան եղեալ իմ **գրեցի** զմատեանս Աստուածաշունչ». սակայն, յէջն 15, Բարսեղ եպիսկոպոսն ասի լինել ստացող գրոցն և ոչ գրիչ. ուստի **գրեցի** բառն կամ իմանալի է իբր «ետու գրել», և կամ վրիպակ գրչին. քանզի մի ի թղթոցն և յիշատակարանն գլխովին՝ թերեւս կորուսեալք յառաջն՝ յետոյ ուրեմն կրկին գրեալ և յաւելեալ են ի վերջ գրոցն: Ի կտակս Շմաւոնի և Ղեւեայ գոյին յապաւմունս, նմին իրի զհամառօտսն կարգեցաք հանդէպ ընդարձակացն: Դարձեալ, գոն ի սմա այլ և այլ բանք զառաքելոց և զմարգարէից, և **Պատմութիւն Երեմիայ մարգարէի**, զոր ի վերջ մատենիս գտցեն ընթերցողք:

Չորրորդ օրինակ կտակաց երկոտասան նահապետաց, զոր Բ տառիւ նշանակեմք, քաղեցաք յանթուական գրչագրէ իմեքէ՝ սովին խորագրաւ. «**Աւանդք, կտակ ԺԲ նահապետաց և Պատմութիւն Հացիւնեաց խաչի**» և այլն. բոլորգիր, գրեալ ի վերայ թղթոյ, երկիջեան. թիւ գրչագրիս 679 և չափ $5^1/_2 \times 18^1/_2$ հրդմտր. դիւրընթեռնլի, գրչութիւն սորա նման է գրութեանց ԺԵ դարու. ուստի հաւանական թուի մեզ ժամանակ գրութեան սորա լինել ի նմին իսկ դարու և կամ ի սկիզբն ԺԶին: Առաւել համաձայն գտանի սա երկրորդ օրինակին, բայց և ուրեք զարտուղի յայնմանէ, շռայլ ի բացատրութիւնս բանից, յաճախ կրկնելով

զհոմանիշ բառսն․ նոյնզունակ և սա վարէ փոփոխակի զլծորդ տառս:

Չորրորդ օրինակ կտակաց նահապետաց, զոր **Գ** տառիւ նշանակեմք, է **Դ Աստուածաշունչ**, երկիջեան, չափ իւրաքանչիւր էջից 5×20 հարիւրորդամետր, փոքր բոլորգիր, գրեալ ի վերայ մագաղաթի՝ գեղեցիկ գրչութեամբ, թիւ գրչագրին 229: Ի կտակս նահապետաց համաձայն գտանի բնագիր օրինակին և հինգերորդին․ զոն ի սմա այլ Անկանոն գիրք, զոր յառաջիկայս տեսցուք: Գրեալ է սա ի թուին Հայոց ՌՃԴ (1655) ի Մարկոս գրչէ․ իսկ նախագաղափար սորա ի թուին հայոց ՌԿԸ (1619) ի Լով քաղաք Լեհաստանի, որոյ գրիչն է Ղազարոս ոմն, ընդ որոյ ձեռամբ վաստակելով այլ եւս չորք անձինք՝ յընթացս չորից ամաց՝ հանեն ի գլուխ․ դարձեալ ի գրչագրիս գտանին այլ և այլ ցանկք Ս․ Գրոց, և անուանց գտելոց ի Ս․ Գիրս, և այլն:

Հինգերորդ օրինակ կտակաց նահապետաց, **Դ** տառիւ նշանակեալ, է **Թ Աստուածաշունչ** մատենադարանիս․ երկիջեան, չափ իւրաքանչիւր էջից 6×20 հրդմտր․ իսկ թիւն 1366․ փոքր բոլորգիր, գրեալ ի վերայ թղթոյ․ գրիչն է Եզեկիէլ ոմն, անթուական․ թէև ի հանգամանաց գրչութեան թուի մեզ զուշակել զայն ԺԶ դարու գրութիւն, թերեւս և յաշխարհին Լեհաց, զի ի լուսանցս ուրեք ուրեք դնէ՝ **Ֆռ․** օրինակ՝ (այսպէս ունի): Ոչ ինչ տարբերի սա ի չորրորդ օրինակէ որ է **Դ Աստուածաշունչն**․ թուին երկոքին եւս ի միոյ օրինակէ գաղափարեալք:

ԱՍԱՆԷԹ․ — Զառաջին օրինակ գրոց Ասանեթայ, **Ա** տառիւ նշանակեալ, գտաք ի **ԺԶ Ճառընտրի** մատենադարանի վանացս, յոր իբր յաւելուած իմն կցեալ էր, ի ձեռն միոյ ի հարց մերոց ընդօրինակեալ ի մատենադարանէ Վատիկանու, որ և ամսւ յառաջ հրատարա-

կեցաւ ի Բազմավիպի: Զաս՝ ոչ եթէ իբր ընտրելագոյն քան զայլս՝ կալաք մեզ առաջնորդ, այլ զի զմիանգամ ի լոյս ընծայեալն ոչ կամեցաք փոփոխել. սակայն ուրեք ուրեք զվրիպակսն ուղղեցաք ըստ այլոց տեղեաց և ըստ այլոց օրինակաց. ապա բանասիրացն հարկ է առաւել ուշ դնել տարբերութեանց գրչագրաց՝ քան բնագրին, որ սխալագիր էր յոյժ:

Զերկրորդ օրինակ գրոց Ասանեթայ, Բ տառիւ նշանակեալ, տե՛ս յերրորդ օրինակի կտակի երկոտասան նահապետացն Բ տառիւ նշանակելոյ. էջ Ժ:

Երրորդ օրինակ գրոցն Ասանեթայ, Գ տառիւ նշանակեալ, է Ժ. **Աստուածաշունչ**. զգրչագրէն սորա տես ի կտակի երկոտասան նահապետաց՝ Բնագիր (Բն) կոչեցեալ ի մէնջ. էջ Ի:

Չորրորդ օրինակ գրոցն Ասանեթայ, գրեալ ի կարգի խրատուց Գէորգայ Սկեւռացւոյ, նոտրագիր, փոքրադիր, և անթուական, յամենայնի զոյգ ընդ երրորդ օրինակին ընթանայ՝ բաց ի վրիպակաց, զի սխալագիր էր յոյժ:

Հինգերորդ օրինակ գրոցն Ասանեթայ է **Քաղուածք Յայսմաւուրաց**, թիւ 1369, նոտրագիր, անթուական, գրիչ սորա է Յուսիկ ումն. դիւրընթեռնլի՝ բայց ոչ զերծ ի վրիպակաց: Ամենայն ուրեք զերկբարբառն **աւ** փոխէ **օ**, որպէս՝ հրամանաւ՝ **հրամանօ**, ամաւ՝ **ամօ**, և այլն: Զայս գրչագիր յետոյ ուրեմն գտեալ մեր՝ ոչ կարացաք դնել զտարբերութիւնս ընթերցուածոց, զի և կարևորք ինչ չէին:

Վեցերորդ օրինակ գրոցն Ասանեթայ է Դ՛ **Աստուածաշունչ**, զորմէ տես ի կտակի երկոտասան նահապետաց, էջ Ժա. ապա ուրեմն զայն օրինակ գտեալ մեր՝ չմարթացաք դնել զտարբերութիւնս գրչագրաց. սակայն այս ինչ յայտ լիցի, զի որպէս ի կտակս նահապետաց առաւել համաձայն էր ընդ Ժ **Աստուածաշնչի**, այսպէս և ի գիրս Ասանեթայ:

ՄԱՀ ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ. — *Բնագիր կալաք* ***Մահու Մարգարէից***՝ *զԱռաջին օրինակ Աստուածաշունչ մատենիցն՝ որ ի մերում մատենադարանի. թիւ գրչագրին* 1508: *Մատեանս գրեալ է ի վերայ ընտիր և փայլուն մագաղաթի, չափ մեծութեան* 21×18 *հրդմ. երկսիւնեան, բոլորգիր գեղեցիկ, գործ ճարտար ձեռաց Յովհաննու ուրումն. ժամանակ գրութեան ՉԿԸ* (1319), *իսկ տեղին՝ ուր գրեցաւն՝ անյայտ. գրիչ մատենիս Յովհաննէս՝ գաղափարեալ է զմատեանս զայս յօրինակէն Գէորգայ վարդապետին, որպէս ըզկնի մարգարէութեան Եզեկիելի յիշատակէ ասելով. «Փառք սուրբ Երրորդութեան յաւիտեանս յաւիտ.. Ես մեղաւորս Յոհաննէս ըստ կարի զփափաքս իմ լցի յանկ ելանելովն Աստուծոյ, զի յանարժանէս թերեւս արժանաւոր այս գործք եղեւ յանկեալն. և զայս ոչ ասեմ վասն գեղապաճոյճ շարագրութեանցս, այլ վասն ազնիւ աւրինակիս զոր սուրբ և երանեալ վարդապետին Գէորգեա ձեռացն շարահիւսեալք էին. աղաչեմ զժառանգաւղսդ, եւս և զհանդիպաւղսդ ներէք սղալմանս ի սա, և սիրով ուղղեցէք. և միոյ Տէր ողորմի արժանի արարէք զողորմելի գրիչս Յոհ. եւ զծն. և զեղբ.»: Ի բանից Յոհաննու «ազնիւ աւրինակիս», որպէս և այլուր դրուատէ, յայտ է թէ՝ քան զամենայն Աստուածաշունչ մատեանս սա է ընտրելագոյն, ուստի և իրաւամբ կալաք զսա իբր առաջնորդ և կամ լաւ եւս բնագիր Մահու Մարգարէիցն:*

Տարբերութիւնք գրչագրացն ի ստորեւ նշիցն եղեալ են ըստ այլոց Աստուածաշունչ մատենից գտելոց ի մատենադարանի վանացս, ըստ իւրաքանչիւր գրչահամարի: Մահ մարգարէից Եզեկիելի և Դանիելի, որ ի գրչահամարն ԺԸ, տարբերէր ոչ սակաւ ի բնագրէն, ուստի պատշաճ դատեցաք առ ընթեր բնագրին դնել և զայս: ԶՄահ մարգարէիցն է գտանել և յամենայն տպագիր և ի գրչագիր ***Յայսմաւուրք*** *մատեանս. այլ զի մի՛ կարի իմն ծանրաբեռնեսցուք աւե-*

լորդօք զդրօշակս մատենիս, շատացաք նշանակել զտարբե-րութիւն՝ միայն յԱստուածաշունչ մատենից:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄՈՎՍԻՍԻ. — Առաջին օրինակ **Ա** տառիւ նշանակեալ, է *Քաղուածոյ բանք Ցայսմաւուրաց*, և այլն. զգրչագրէն սորա տես յԱսանէթ, հինգերորդ օրինակ, էջ ժբ:

Երկրորդ օրինակ, **Բ** տառիւ նշանակեալ, էր *Ճառընտիր* **ԻԴ**. թիւ 1447, թղթեայ, երկիւնեան, բոլորգիր, թերի յետին մասն յիշատակարանին, ուստի հաւաստեաւ չունիմք ասել թէ յորում ժամանակի գրեցաւ. տեղի գրութեան սորա Արճակ կամ Արծակ՝ մենաստանն Վասպուրականի, գրիչն Կարապետ ումն, և ստացողն՝ Յակոբ եպիսկոպոս. գոյին ինչ ինչ վրիպակք, զորս համեմատեալ ընդ այլոց տեղեաց ուղղեցաք:

ՎԱՍՆ ՍՈՂՈՄՈՆԻ ԱՐՔԱՅԻ: — Առաջին օրինակ հա-տուածոյս, **Ա** տառիւ նշանակեալ, է **Ժ** *Աստուածաշունչ* մատենադարանի վանացս, զորմէ տես յէջ **Ր**. *Կոտակ եր-կրոտասան նահապետաց*, *Բնագիր*:

Երկրորդ օրինակն է՝ Թուղթք Ս. Ն. Շնորհալւոյ և ժո-ղովոյն Հռոմկլայ. ի սմին զտանի եւս *Վասն գրեանցն Սողոմոնի*:

ՀԱՐՑՄՈՒՆՔ ԴՇԽՈՅԻՆ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՔ ՍՈՂՈՄՈ-ՆԻ ՈՐԴՒՈՅ ԴԱՒԹԻ. — Կրկին էին գրչագիրք հատուածոյս. **Ա** օրինակն է **ԻԵ** *Ոսկեփորիկ*, գրեալ ի թուին Հայոց ՊԺԸ (1369) յԱտոմ գրչէ յԱղթամար. բոլորգիր և սխա-լագիր յոյժ:

Երկրորդ օրինակն **ԻԷ** *Ոսկեփորիկ*, բոլորգիր, անթուա-կան. համեմատեալ չգտաք բնաւ տարբերութիւնս ընթեր-ցուածոց:

ՑԱՂԱԳՍ ԳՐԵԱՆՑՆ ՍՈՂՈՄՈՆԻ. — *Զպատառիկս զա֊ղափարեցաք յԱ. Ոսկեփորիկէ, նոտրագիր և սխալագիր. սա կրէ զանուն Նփրեմի. զյայտնի վրիպակս ուղղեցաք համեմատեալ ընդ այլոց տեղեաց:*

ՎԱՍՆ ԳՐԵԱՆՑՆ ՍՈՂՈՄՈՆԻ. — *Զգրչագրէն սորա տես Վասն Սողոմոնի արքայի, Բ. օրինակ. էջ ծը:*

ԱՂՕԹՔ ՄԱՆԱՍԷԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻ. — *Զղջական երկ թա֊գաւորիս զտանի յամենայն ժամագիրս և յամենայն ա֊ղօթագիրս նախնեաց մերոց, ոչ միայն ի գրչագիրս՝ այլ և յամենայն տպագիրս, որ և քաջայայտ է ամենեցուն. յոր սակս և աւելորդ դնել զտարբերութիւնսն:*

ՏԵՍԻԼ ԴԱՆԻԷԼԻ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ: — *Կրկին են գրչագիրք մեր. մին՝ որոյ թերի են բառք ինչ՝ գաղափարեալ ի միոյ ի Հայոց մերոց յԱստուածաշնչէ գտելոյ ի պաղատան արք֊եպիսկոպոսին Կանդաբերիոյ ի Լոնդրա, թուի գրեալ ի կէս ԺԵ դարու ի ճարտար գրչէ:*

Երկրորդ օրինակն, զոր այպա ուրեմն գտաք ի մատե֊նադարանիս, է Ը Աստուածաշնչին, փոքր բոլորգիր, թղ֊թեայ, երկիջեան, յայլ և յայլ ժամանակս գրեալ. հին կտակարանն կրկին գրչաց է գործ. ստացողն է Գրիգոր ումն քահանայ, զոր յոյժ դրուատէ գրիչն. գրեալ ի թուին Հայոց ՉՂ (1341) ի քաղաքն Սուլտանիայ: Զկնի երեք֊տասան ամաց Նփրեմ քահանայ՝ որդի վերոյիշեալ Գրի֊գորի քահանայի՝ նուիրէ զայն սուրբ Նշանին Վարագայ և նորին եկեղեցւոյ: Սա՝ թէպէտ համառօտ՝ սակայն լիա֊ցուցիչ է առաջնոյն, և գտեալ ինչ ինչ տարբերութիւնս ընթերցուածոց, հարկ համարեցաք կրկին ի լոյս ընծայել առ ի պէտս բանասիրաց՝ որոց կամ լիցէ դեգերել յայս ազգ գիտութեան. տես յէջ 387:

ԵԶՐ ԵՐՐՈՐԴ. — *Տես զգրչագրաց տոյս յէջ 251։*

ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ԵԶՐԻ, *և այլն. Գրչագիրն՝ յորմէ հանաք զսա՝ էր* ԿԸ *Մաշտոց* *բոլորգիր, գրեալ յԱտրնեմայր անապատի Ծոփաց, ի թուին Հայոց ՇԾէ* (1108)։ *Այս հարցաքննութիւն զատանէր միայն ի սմին եսեթ գրչագրի յաւարտ նորին։*

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՌՕՏ ԵՂԻԱՅԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. — *Գաղափարեցաք զսա ի* ԻԴ *Ովկեփորիկէ մատենադարանի վանացս, բոլորգիր, երկիջեան, թղթեայ, գրեալ ի թուին Հայոց ՌԿԶ* (1623), *ի Միլանէ ուսեմնէ. սատացողն Տիրացու և պարոն Աւագ. ուրեք վրիպի յուղղագրութենէ տառից։ Գտանի ի սմա և* ***Քարոզ Յովնանու Մարգարէի****, զոր տպագրեալ եմք յէջ 342։*

ՎԱՍՆ ԵՐԵՄԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ Ի ԳՐՈՑՆ ԲԱՐՈՒՔԱՅ. Ա *օրինակ է* ԺԶ *Հաւաքումն բանից նախնեաց, զորմէ տես յէջ* Ը, *կտակ երկոտասան նահապետաց,* Ա *տառիւ նշանակեալ։*

Զերկրորդ օրինակն առաք յԱրարատ ամսաթերթէ. թիւ Գ. 1895.

Զերրորդն տպագրեցաք ուրոյն, զի զանազանէր յոյժ յայլոց օրինակաց։ Գրչագիրն սորա է ԻԴ ***Ճառընտիրն****, զորմէ տես* ***Պատմութիւն Մովսիսի****, յէջ Ժդ, նշանակեալ* Բ *տառիւ։*

Դ. *Գոյր այլ ևս միւս օրինակ նոյնն պարունակութեամբ, և այսպէս շարադրութեամբ, և քանզի գաղափարեալ էր ի յետին ժամանակս, անտես արարաք ի լոյս ընծայել զայն։*

ՏԵՍԻԼ ԵՆՈՎՔԱՅ ԱՐԴԱՐՈՅՆ. — *Առաք յԱրարատ ամսաթերթէ*, 1895. *թիւ* 12.

Հ. ***Սարգիս Յովսէփեանց***

ԱՆԿԱՆՈՆ ԳԻՐՔ
ՀԻՆ ԿՏԱԿԱՐԱՆԱՑ

—✦—

Ա

ԳԻՐՔ ԱԴԱՄԱՑ[1]

ՌՆԵԱԼ Ադամ զկին իւր զԵւա և գնաց ի տեղի մի՝ որ էր ի կողմանս արեւելից, դէմ յանդիման դրախտին փափկութեան[2], և բնակեալ եղեւ անդ զամս ութեւտասն և ամիսս երկուս: Եւ յետ այսորիկ մերձեցաւ Ադամ յԵւա կինն իւր՝ և յղացաւ և ծնաւ երկուս որդիս. զանդրանիկն որ կոչի Կայէն՝ և զկրտսերն որ կոչի Հաբէլ: Իսկ յետ այսորիկ մինչդեռ ննջէին Ադամ և կինն իւր, ետես[3] Եւա տեսիլ. յայնժամ զարթոյց[4] զԱդամ և զտեսիլն պատմէր նմա, և ասէր այսպէս. Տէր իմ, տեսանէի ի տեսլեան[5] գիշերիս, զի արիւն

1. Ա. օրինակն ունի այսպէս. Այս է պատմութիւն վարուցն Ադամայ և Եւայի՝ զինի ելանելոյ նոցա ի դրախտէն փափկութեան, որպէս անուանէ երկիրն դրդմութեան:
Բ. Պատմութիւն վարուցն Ադամայ և Եւայի նախաստեղծիցն՝ որ յայտնեցաւ հրամանաւն Աստուծոյ ի յեւան Միքայելէ հրեշտակապետին՝ ձեռն մարգարէին Մովսէսի, որ զառտասնաբանեան տախտակսն ընկալաւ. զոր նոր թարգմանեաց հոգեւոր տէրն Սիմէոն յԵրուսաղէմ:
2. Բ. չունի փափկութեան:
3. Բ. չունի եթէ Եւա տեսիլ:
4. Բ. զարթուցեալ Եւայի. (իսկ Գ. Եւա) տեսիլ զարմեր Ադամայ (Գ. Ադամայ). և ..
5. Բ. ի տեսլեանն յայսմ գիշերի:

որդւոյն մերում Հաբելի լցեալ լինէր ի բերան Կայենի եղբօր իւրում. և [1] նա ըմբէր զարիւն եղբօր իւրում. իսկ Հաբէլ աղաչէր զնա թողուլ նմա սակաւիկ մի յարենէ անտի, և նա ոչ լինէր նմա ունկընդիր՝ այլ վաղվաղակի ըմպէր զամենայն, և ոչ մնայր արիւն ի փորի Նորա՝ այլ արտաքս փսխէր զամենայն: Իբրև լուաւ զայս Ադամ, ասէ ցնա. Յարուցեալ երթիցուք տեսանել զորդեակսն [2] մեր՝ եթէ զի՞նչ պատահեալ իցէ [3] նոցա. մի՛ թէ թշնամի մարտընչիցէ [4] ընդ նոսա: Եւ [5] գնացին գտին զի սպանեալ էր [6] Հաբէլ ի ձեռաց եղբօր իւրոյ Կայենի [7]: Եւ ասէ Աստուած ցհրեշտակապետն Միքայէլ. Ե՛րթ և ասա ցԱդամ, եթէ զխորհուրդ տեսլեանդ զոր տեսեր՝ մի՛ պատմեր որդւոյդ [8] Կայենի, վասն զի որդի [9] է կորըստեան. և ցԱդամ ասա. Եւ դու մի՛ տրտմիր՝ զի տացէ [10] քեզ Աստուած փոխանակ որդւոյ քո Աբելի այլ որդի՝ որ պատմեսցէ քեզ զամենայն զոր ինչ առնելոց է [11], և դու մի՛ ինչ ասասցես դմա [12]: Իսկ Ադամ պահէր զամենայն ասացեալսն ի սրտի իւրում, նոյնպէս և կինն: Բայց Եւա հանապազ ունելով զտրտմութիւնն վասն որդւոյն իւրոյ [13] Կայենի:

Իսկ յետ այսորիկ դարձեալ մերձեցաւ Ադամ յԵւա կինն իւր և յղացաւ և ծնաւ զՍէթ: Եւ ասէ Ադամ ցԵւա. Ահա ծնաք որդի փոխանակ Հաբելի զոր եսպան Կայէն. արդ յարուցեալ տացուք փառս և օրհ-

1. Բ. չունի ասատի մինչև եղբօր իւրում:
2. Բ. զորդեակն:
3. Բ. է:
4. Բ. մարտնչիցէ:
5. Բ. և իբրև:
6. Բ և Գ. լինէր:
7. Բ. յաւելու [illegible]:
8. Բ. որդւոյն տօ. Գ. տօամ:
9. Բ. Նա է որդի կորստեան և ցասման, և դու մի...
10. Բ. զի տայ քեզ փոխանակ այլ որդի. իսկ Գ. զի տացէ քեզ փոխանակ դորա այլ որդի:
11. Բ և Գ. էցեմ:
12. Բ և Գ. յաւելուն զայս աստ. ցեալ հրեշտակապետին Միքայէլի հրամանաւն Աստուծոյ Ադամայ. Գ. ցԱդամ:
13. Բ. որդւոյն իւրոյ Աբէլի. իսկ Գ. որդւոյն իւրեանց Հաբէլի:

նութիւն [1] Աստուծոյ։ Եւ եղեն Ադամայ որդիք երեսուն, և ժամանակս [2] կենաց նորա զօր եկաց ի վերայ երկրի՝ ինն հարիւր և երեսուն ամք։ Եւ յետ այսորիկ եղեւ նմա հիւանդանալ սակաւ մի, և գոչեաց ի ձայն մեծ և ասէ. Ժողովեսցին ամենայն որդիք իմ ի միասին առաջի իմ՝ զի տեսից զնոսա յառաջ քան զվաղճան [3] իմ։ Եւ ժողովեցան ամենեքեան. քանզի [4] բնակեալ էին նոքա առանձինն մի մի յիւրաքանչիւր տեղիս։ Յայնժամ ասէ Սէթ [5] ցԱդամ հայր իւր. Ո՛վ հայր իմ, զի՞նչ է [6] հիւանդութիւն խօթութեանդ քո։ Եւ նա [7] պատասխանի տուեալ ասէ ցնա. Յաւք բազումք և անհնարինք պաշարեցին զիս, ո՛վ որդեակ իմ։ Ասէ ցնա Սէթ. Ո՛վ հայր իմ, մի՛ թէ զմտաւ ածեալ իցես զփափկութիւն [8] և զվայելչութիւն դրախտին Աստուծոյ, և զպէսպէս զանազանութիւն պտղոցն՝ յորմէ հանապազ ճաշակէիր, և վասն այնր տրտմութեան [9] է հիւանդութիւնդ քո. և եթէ այդ այդպէս իցէ, ո՛վ հայր իմ, ասա ինձ և ես երթայց [10] բերից քեզ ի պտղոյ դրախտին կենաց. զի երթայց արկից հող ի գլուխ իմ, և լացից առաջի նորա և աղաչեցից զՏէր Աստուած. և Տէր լուէ ձայնի [11] աղաչանաց ծառայի իւրոյ. և առաքէ [12] զհրեշտակս իւր և կատարեսցէ զխնդրուածս իմ. և բերից քեզ ի պտղոյ դրախտին կենաց կերակուր քեզ [13]. զի ճաշակեալ կերիցես [14] և ողջասցիս ի հիւանդութենէդ քումմէ։ Ասէ [15] Ադամ. Ոչ այդպէս իցէ, որդեակ իմ

1. Բ. գոհութեան։
2. Բ. ժամանակ ապրելոյ կենացն Ադամայ ինն հարիւր երեսուն և երկու։
3. Բ և Գ. զվաղճանին։
4. Բ. զի։
5. Բ և Գ. Սեթ որդին իւր զԱդամ. ո՛վ։
6. Բ. չունի է։
7. Բ և Գ. Նորա։
8. Բ. զփափկութիւն վայելչութեան։
9. Բ. տրտմութենէ։
10. Բ. երթեալ։
11. Բ. չունի ձայնի։
12. Բ. առաքեսցէ։
13. Բ. չունի քեզ։
14. Բ և Գ. չունին կերիցես։
15. Բ և Գ. յաւելուն ցնա։

Սէթ. այլ հիւանդութիւնք բազումք և ցաւք անհնա-
րինք նեղեն զիս։ Ասէ ցնա Սէթ. Եւ ո՞րպէս եղեն [1]
ցաւք հիւանդութեանդ քում, պատմեա ինձ հայր իմ։
Ասէ ցնա Ադամ. Լուր ինձ, որդեակ իմ, հեզութեամբ.
յորժամ ստեղծ զիս Աստուած և զմայրդ ձեր զԵւա,
յաղագս որոյ և մեռանիմ իսկ, ետ մեզ Աստուած
հրաման յամենայն պտղոյ դրախտին ճաշակել [3] և
վայելել, իսկ ի միոյ ծառոյ [4] հրամայեաց ոչ ճաշա-
կել ի նմանէ. և ասաց [5] ցիս. զի թէ ուտիցէք ի
նմանէ՝ մահու մեռանիցիք։ Եւ մերձ լինէր ժամն այն՝
յորժամ հրեշտակք ակն ունին [6] մօրդ ձերում Եւայի՝
տանել զնա [7] առաջի Տեառն յերկրպագութիւն։ Եւ
իբրև հրեշտակքն հեռացան ի նմանէ, յայնժամ ի-
մացեալ թշնամւոյն եթէ ոչ ես եմ մերձ՝ և ոչ հրեշ-
տակքն, յայնժամ եկեալ խօսեցաւ ընդ նմա [8], և
ետ նմա ի պտղոյ անտի և եկեր, և [9] տուեալ ինձ՝ ես
ևս կերայ։ Յայնժամ բարկացաւ [10] Աստուած ի վերայ
մեր և նոյնժամայն [11] եկն ի դրախտ անդր, և ձայն
ետ ինձ Տէր ահաւոր ձայնիւ, և ասէ. Ադամ, ո՞ւր
ես, զի՞ թաքչիս յերեսաց իմոց՝ քանզի ոչ կարէ թաք-
չել տուն ի շինողէ իւրմէ. այլ քանզի անցաք զպա-
տուիրանաւ իմով՝ և զհրամանս [12] իմ ոչ պահեցիք, և
ահա ածից ի վերայ մարմնոյ քոյ հալածանս և ցաւս
բազումս իբրև զեօթանասունս։ Եւ լինիցի առաջին
ցաւք [13] հարուածոց քոց՝ նեղութիւն աչաց, իսկ եր-
կրորդն հարածք [14] լսելեաց. և այնպէս մի ըստ միո-

1. Բ. եղև։
2. Բ և Գ. չունին Աստուած։
3. Բ. յաւելու ի նմանէ։
4. Բ. յաւելու պտղոյն։
5. Գ. ասէ։
6. Բ. ունիքն։
7. Բ և Գ. զդա։
8. Բ. յաւելու և պտղբերոյ զնա։
9. Բ. և նա ետ ինձ և կերայ։ Գ. և տա եկեալ ետ ինձ և կե-րայ։
10. Բ և Գ. բարկացեալ Աստուածոյ։
11. Գ. և ի նոյն ժամն։
12. Բ. զպատուիրանս։
13. Բ. ցաւ։
14. Բ. հարուած ևս. իսկ Գ. հարուածք։

չէ եղիցին ցաւք և հարուածք ամենայն անդամոց քոց:

Եւ զայս ամենայն իբրեւ լուաւ Ադամ ցորդին,[1] յոգւոց եհան յոյժ և ասէ. Զի՞նչ արարից, զի ի մեծ տրտմութիւն է անձն իմ: Իսկ Եւա[2] լացեալ յոյժ և ասէ ցԱդամ. Տէր[3] իմ, տուր ինձ զկէս ցաւոց անձինդ քո՝ և ես բարձից զնոսա, վասն զի յաղագս իմ եղեւ քեզ այդ, և վասն իմ իցես յաշխատութեանդ: Եւ ասէ ցնա Ադամ. Յարուցեալ դու և որդիդ քո Սէթ, երթիջիք մերձ առ դրախտն, արկջիք հող ի գլուխ[4] ձեր, և ողբասջիք յոյժ լալով, և աղաչեցէք զԱստուած՝ զի թերեւս գթասցի ի վերայ իմ, և առաքեսցէ զհրեշտակ իւր ի դրախտն փափկութեան, և տացէ ինձ ի պտղոյն[5] յորմէ ելանէ օծումն ողորմութեան. և օծանիցէք նովաւ զանձն իմ, զի թերեւս ապաքինացայց ի ցաւոց աստի: Իսկ նոցա յարուցեալ երթային յանդիման դրախտին. և յորժամ երթային ի ճանապարհին, յայնժամ նայեցեալ Եւա տեսանէր զորդին իւր զՍէթ՝ զի գազան մի մարտնչէր ընդ նմա. ելաց Եւա դառնապէս[6], և ասէ. Վա՜յ ինձ, վայ ինձ, վայ ինձ. զի թէ լինիցի հասանել ինձ ի յարութեան աւուրն ամենայն մեղաւք՝[7] ի ծննդոց իմոց եկին ինձ[8] յանէծս, և ասիցեն թէ անիծեալ լիցի Եւա՝ զի ոչ պահեաց զպահպանութիւն Տեառն Աստուծոյ իւրոյ. և յաղագս այսորիկ մեք ամենեքին[9] մահու մեռանիցիմք: Եւ հայեցեալ Եւա ի գազանն յայն, և ասէ. Ո՛վ գազան չար, ո՞չ երկնչիս մարտնչելով ընդ պատկերիդ Աստուծոյ: Յայնժամ գոչեաց գազանն այն, և ասէ.

1. Բ. ցորդին (Գ. եւս ցորդին) իւր և յոգւոց:
2. Բ. Եւայի:
3. Բ և Գ. տէրիմ, յորէցեա (Գ. յորդորեցեալ) և չէր ցաւս անձին տացես ինչ, և:
4. Բ և Գ. ի վերայ գլխոց ձերոց:
5. Բ. ի ծառոյն:
6. Բ. չունի դառնապես:
7. Բ. յաւելու որք. Գ. ամենայն մեղաւորք:
8. Բ. չունի ինձ:
9. Բ. ամենեքեան... մեռանիմք:

Ո՛վ կին դու, ոչ եթէ ի մէնջ եղեւ սկիզբն ապահովութեան՝ այլ ի քէն. վասն զի սկիզբն արձակման գազանաց ի քէն եղեւ. քանզի ահա որպէս բացաւ բերան քո ուտել ի պտղոյ ծառոյն՝ յորմէ հրամայեաց ձեզ Աստուած չուտել ի նմանէ, և[1] դու կերար և յանցեար զպատուիրանաւն Աստուծոյ, յայնժամ բնութիւնս մեր փոխեցաւ յանհնազանդութիւն մարդկան: Եւ արդ մի՛ այսուհետեւ վիճաբաներ ընդ իս՝ այլ լռեա՛. զի[2] ոչ կարես դիմանալ ինձ եթէ սկսանիմ յանդիմանել զքեզ: Իսկ Սէթ ասէ ցգազանն. փակեա՛ զբերան քո և լռեա՛ և ի բաց կաց ի պատկերէս Աստուծոյ՝ մինչեւ յօրն դատաստանին: Յայնժամ ասէ գազանն այն ցՍէթ. Ահա ի բաց կամ ի պատկերէդ Աստուծոյ՝ և երթամ ի բնակութիւն իմ: Իսկ Սէթ և մայր իւր Եւա հրաժարեալք ի գազանէն՝ երթային մերձ առ դրախտն Տեառն, և ողբալով լային և աղաչէին զՏէր՝[3] զի առաքեսցէ զհրեշտակս իւր և տացէ նոցա զօծումն ողորմութեան: Եւ առաքեաց Տէր զհրեշտակապետն իւր[4] Միքայէլ, և ասէ ցՍէթ. Այր Աստուծոյ, մի՛ աշխատիր[5] վասն խնդրուածոյդ այդորիկ, յաղագս առնլոյ քեզ յօծմանէ ծառոյն ողորմութեան՝ զի օծանիցես նովաւ զհայր քո զԱդամ. զի այժմ ոչ լինիցի այդ, այլ երթեալ տեսցես զհայր քո վաղճանեալ ի ժամանակեայ կենաց իւրոց. և զի մերձեալ է ժամանակ նորա, քանզի զկնի երից աւուրց փոխեսցի, և տեսանիցես զվերափոխումն նորա փառաւոր և սոսկալի:

Զայս իբրեւ ասաց հրեշտակն Տեառն՝ վերացաւ ի նոցանէ յերկինս. իսկ Սէթ և մայր նորա դարձեալ եկին ուր անկեալ դնէր Ադամ հիւանդացեալ: Եւ ասէ Ադամ ցԵւա. Ո՛վ Եւա, զի՞նչ գործեցեր դու ընդ իս, զի ածեր ի վերայ իմ ցասումն մեծ, որ և

1. Բ. յաւելու. քանզի դու յորժամ յերեցեր զԵւան դու և ասեր է պտղոյն և կերար և յանցեար:
2. Բ. վասն զի:
3. Բ. զԱստուած:
4. Գ. չունի իւր:
5. Բ. յաւելու աղաչելով զԱստուած:

մահ ժառանգել ունի[1] զամենայն ազգս ծննդոց իմոց[2]։ Պատասխանի տուեալ[3] ասէ ցնա. Վա՜յ ինձ, վայ ինձ հազար[4] բերան, վասն զի պարտաւորեցայ հաւատալով բանից խաբէութեան օձին։

Եւ իբրեւ ասաց[5] զայս Եւա, սկսան ի միասին լալ և ողբալ դառնապէս. և իբրեւ դադարեցան յողբալոյ անտի՝ յահագին տրտմութենէն յաղթեալ Ադամայ՝ ի քուն նիրհէր։ Իսկ որդիք նորա հանդերձ Եւայիւ նստէին շուրջ զմահճօք հօրն իւրեանց՝ և ողբային յոյժ։ Ասէ ցնոսա մայրն իւրեանց Եւա. Որդեակք, ա՜հաւասիկ հայրն ձեր մեռանի և ես իսկ ընդ նմին. և արդ, որդեակք իմ, լուարուք ինձ և[6] պատմեցից ձեզ զնախանձ և զչարութիւն թշնամւոյն, եթէ որպիսի՜ հնարիւք[7] խաբէութեամբ զրկեաց զմեզ ի դրախտէն փափկութեան և ի յաւիտենական կենացն։ Եւ սկսաւ ասել այսպէս. Ստեղծ մարդասէր և ողորմածն Աստուած[8] զհայրն ձեր զԱդամ և զիս ի կողիցն, և ետ զմեզ ի դրախտին փափկութեան՝ տիրել և իշխել ամենայն տնկոցն[9] ի նմա. իսկ ի միոյ ծառոյ հրամայեաց ի բաց կալ ի նմանէ։ Տեսեալ սատանայ զփառս և զպատիւն մեր[10], և գտեալ զօձ միայն իմաստնագոյն քան զամենայն գազան[11] ի վերայ երկրի, և մերձ եղեալ առ նա և ասէ. Տեսանեմ զքեզ իմաստնագոյն քան զամենայն գազան, և կամիմ յայտնել քեզ զխորհուրդս սրտի իմոյ[12]։ Ասէ-

1. Յաւելու «ունի» ըստ Բ. օրինակին։
2. Բ. ծերոց։
3. Բ. յաւելու Եւա։
4. Բ և Գ. չունին հազար բերան։
5. Աստ եղաւ ըստ Բ և Գ. օրինակաց, զի Ա. ունէր սկսաւ։
6. Բ. չունի և պատմեցից ձեզ։
7. Բ. յաւելու որսոյ։
8. Բ և Գ. Արարողն զիս և շնորհեց ինձ զԱդամ, և Եւա։
9. Բ. յաւելու որ։
10. Բ. յաւելու զոր պատրաստեաց մեզ Արարողն, նախանձեցաւ ընդ պատիւն մեր։
11. Բ. յաւելու որ են ի վերայ ամենայն երկրի. Գ. փոխէ զայն իմաստնագոյն գազան որ են ի վերայ ամենայն երկրի։
12. Բ. յաւելու և փառաւորել. Գ. և փառաւորել քեզ։

ցօձն. Տեսանե՞ս եթէ ո՛րչափ պատուոյ[1] արժանի ե֊ ղեւ մարդն յԱստուծոյ. իսկ մեք անարգեցաք. արդ լուր ինձ, և եկ երթիցուք արտաքսել զնա[2] ի դրախ֊ տէն՝ յորմէ մեք արտաքսեցաք յաղագս Նորա։ Ասէ օձն ցնա. Երկնչիմ գործել զայդ, զի մի բարկասցի Տէր ի վերայ իմ։ Ասէ ցնա սատանայ. Մի՛ երկնչիր յաղագս այդորիկ, այլ դու միայն անօթ լեր ինձ, և ես խօսեցայց բերանով քոյով[3] առ ի պատրել զնոսա։ Եւ առժամայն կախեալ[4] օձն անկանէր զպա֊ րըսպաւ դրախտին. և իբրեւ ելանէին հրեշտակքն յերկրպագութիւն Աստուծոյ[5], և յայնժամ սատա֊ նայ[6] եղեալ ի կերպարանս հրեշտակի՝ երգէր[7] զերգս օրհնութեան։ Եւ ես հայեցեալ տեսանէի զնա ի պարսպի անդ ի կերպարանս[8] հրեշտակի. և նա ձայն[9] տուեալ ասէ ցիս. Դո՞ւ ես Եւա։ Եւ ես ա֊ սեմ. Այո՛ ես իցեմ։ Եւ ասէ ցիս. Զի՞նչ առնիցես ի դրախտի այդր։ Եւ ասեմ ցնա. Աստուած եդ զիս[10] աստ։ Եւ զի՞արդ հրամայեաց ձեզ Աստուած ոչ ու֊ տել յամենայն ծառոյդ որ ի դրախտիդ այդր են։ Եւ ասեմ ցնա. Ոչ այդպէս է, այլ յամենայնէ ուտեմք՝ բայց[11] ի միոյ ծառոյ, որ է ի մէջ դրախտին, զոր հրամայեաց մեզ Աստուած ոչ ուտել ի նմանէ, ասե֊ լով ցմեզ. Եթէ ուտիցէք ի նմանէ մահու մեռանի֊ ցիք։ Յայնժամ ասէ ցիս օձն. Կենդանի է Աստուած, վասն զի յոյժ տրտմութիւն ունի[12] անձն իմ վասն ձեր, և ոչ կամիմ զտգիտանալդ ձեր. արդ ա՛ռ և կեր ի պտղոյ անտի, և յայնժամ ապա գիտասցես

1. Բ. փառաց. իսկ Գ. չունի ոչ պատուոյ և ոչ փառաց։
2. Բ. զնոսա։
3. Բ. բով բան մի առ ի . . . . զնա։
4. Բ. չանխխեալ։
5. Բ. Տեառն Աստուծոյ։
6. Բ. փայլ սատանայ լեալ. Գ. ես դնէ լեալ։
7. Բ. և ընդ հրեշտակս երգէր զերգս օրհ...։
8. Գ. ի կերպս։
9. Բ. ձայնեալ։
10. Բ. զձզ։
11. Բ. բայց միայն է միոյ։
12. Բ. ի քեզ վասն...։

զպատիւ ծառայդ։ Եւ ես ասեմ ցնա. Երկնչիմ զի [1] գուցէ բարկասցի Տէր ի վերայ մեր՝ որպէս և հրամայեաց մեզ։ Եւ նա ասէ ցիս. Մի՛ երկնչիր, զի յորժամ ուտիցես ի նմանէ, բանայցեն աչք քո առ ի ճանաչել զբարի և զչար, քանզի գիտէր Աստուած, թէ յորժամ ուտիցէք ի նմանէ լինիք իբրև զԱստուած [2] ճանաչել զբարի և զչար. և նախանձեալ ընդ ձեզ՝ վասն այնր ոչ ետ ձեզ հրաման ուտել ի դմանէ [3]. և արդ դու առեալ կերիցես ի պտղոյն, և տեսանիցես զփառս վեհագոյնս։ Եւ իբրև լուայ զասացեալսն ի նմանէ՝ բացի զդուռն դրախտին և մտայ [4] ի դրախտն փափկութեան, քանզի արտաքոյ կայի յորժամ խօսեցաւ օձն ընդ իս։ Իսկ նա [5] զհետ իմ մտեալ՝ ասէ ցիս. Եկ զկնի իմ, ես տաց քեզ ի պտղոյ անտի. և սկսաւ գնալ առաջի իմ և ես զհետ նորա։ Եւ իբրև գնացաք առ [6] սակաւիկ մի, դարձաւ յետս, և ասէ ցիս խաբէութեամբ. Ոչ տաց քեզ ի պտղոյն յայնմանէ ուտել՝ եթէ ոչ երդնուցուս ինձ, զի յորժամ ուտիցես դու՝ տացես և առն քո ուտել ի նմանէ։ Եւ իմ ինչ ոչ իմանալով զպատրողական [7] բանս նորա, և ես ասեմ ցնա, եթէ Ոչ գիտեմ թէ որպէս երդնուցում քեզ, բայց զոր ինչ գիտեմ ասացից. և արդ երդնում քեզ յաթոռն տէրունական, և ի քերոբէքն որ բարձեալ ունին զնա, և ի փայտն կենաց, զի յորժամ կերայց ես, և տաց առն իմում [8]։ Եւ իբրև լուաւ զերդումն զոր երդուայ նմա՝ եկն նոյնժամայն մերձեցաւ ի ծառն, և առեալ ետ ինձ ի պտղոյ անտի զծնունդս չարութեան իւրոյ, այսինքն զցանկութիւն. քանզի ցանկութիւնն է առաջնորդ ամենայն մեղաց։ Եւ կալեալ նորա զճղոյ ծառոյն գիտութեանն և

1. Բ և Գ. զի մի գուցէ։
2. Բ. զդիքն։
3. Գ. ի նմանէ։
4. Բ. մտի։
5. Բ և Գ. նորա։
6. Բ. չունի առ։
7. Բ և Գ. յաւելուն խաբէութեան։
8. Բ և Գ. յաւելուն որպէս և ասացերդ։

խոնարհեցուցանէր յերկիր, ես [1] առեալ կերայ ի պըտ-
ղոյ անտի, և առժամայն բացան աչք իմ, և գիտացի
և ծանեայ թէ մերկ եմ յարդարութենէ յորմէ՝ զգեցեալ
ունէի, և լացի դառնապէս. և ասեմ [2] ցնա. Օձն,
զի՞ արարեր զայդ, ո՛վ [3] ծնունդ չարութեան. զի պատ-
րեցեր և զրկեցեր զիս ի փառաց զոր ունէի։ Լա-
ցի յոյժ վասն երդմանն զոր երդուայ նմա. իսկ նորա
զայս լուեալ՝ ելանէր ի դրախտէն [4] և առժամայն
լինէր աներեւոյթ։ Եւ ես խնդրէի տերեւս ինչ առ ի
ծածկել զմերկութիւն մարմնոյ իմոյ՝ և ոչ գտանէի,
քանզի ոչ դադարէին ի վերայ մարմնոյս [5] տերեւ ծա-
ռոցն ամենեցուն, բայց միայն թզենւոյն. զոր առեալ
սփածայ և ծածկեցի զմերկութիւն մարմնոյն իմոյ. և
ձայն տուեալ իմ հօր ձերում և ասեմ. Ադամ, ո՞ւր
ես՝ արի եկ առ իս՝ և [6] ցուցից քեզ զիրս զարմանա-
լիս։ Եւ իբրեւ եկն առ իս հայրդ ձեր, ասեմ ցնա
բանս անօրէնութեան՝ որք և արտաքսեցին զմեզ ի
փառաց անտի. և բացի զբերան իմ, զի սատանայ
տայր ինձ խօսել զբանս հայհոյութեան և զարհա-
մարհանաց. և ասեմ ցնա. Եկ տէր իմ Ադամ և
լո՛ւր բանից իմոց, և կերիցես ի ծառոյս յորմէ հրա-
մայեաց [7] մեզ Աստուած չուտել ի նմանէ, դու կեր [8]
և լինիցիս Աստուած։ Պատասխանի տուեալ [9] հօրն
ձերում և ասէ ցիս. Երկնչիմ զի [10] բարկասցի Աս-
տուած ի վերայ իմ։ Եւ ես ասեմ ցնա. Մի՛ երկնչիր,
զի յորժամ ուտիցես ի նմանէ՝ լինիցի քեզ ճանաչել
զբարի և զչար։ Եւ նորա լուեալ պատրողական բա-
նից իմոց՝ և ճաշակեաց ի պտղոյ անտի, և առժա-
մայն բացան աչք նորա՝ և ծանեաւ զմերկութիւն ան-
ձին իւրոյ. և ասէ ցիս. Ո՛վ կին դու, զի՞նչ գործե-

1. Բ և Գ. էմ։
2. Բ և Գ. ասեմ ցօյն, զի՞։
3. ԺԲ. չեք ո՛վ։
4. Գ. յաւելու անդէ։
5. Բ և Գ. մարմնոյ իմոյ։
6. Բ. և էս։
7. Բ. պատուիրեաց։
8. Բ և Գ. չուտեին դու էիր։
9. Բ. էր հայր մեր։
10. Բ. մ... մեր. Գ. զէ մ։

ցեր զայդ ընդ իս՝ և զրկեցեր զիս [1] ի փառացն Աստուծոյ: Եւ առժամայն լուաք զձայն Միքայելի հրեշտակապետին, զի փող հարկանէր [2] ասելով ցհրեշտակսն ամենայն, եթէ. Այսպէս ասէ Տէր զօրութեանց. եկայք ամենեքեան ընդ իս երթիցուք ի դրախտ անդր, և լուարուք զդատաստանն զոր կամիցիմ [3] դատել զԱդամ և զԵւա: Եւ մեք իբրեւ լուաք զձայն փողոյն հրեշտակապետին Միքայելի և զասացեալսն ի նմանէ, ասեմք ցմիմեանս. Ահաւասիկ Տէրն գալոց է ի դրախտ այսր [4] առ ի դատել զմեզ, եկայք [5] յո՞ թաքիցուք:

Եւ եկն Տէր Աստուած ի դրախտն՝ նստելով ի վերայ կառաց քերոբէականաց, և հրեշտակք և ամենայն զօրութիւնք [6] առաջի նորա մատուցանէին զօրհնութիւն [7]. և իբրեւ եմուտ Տէր Աստուած ի դրախտ անդր, նոյնժամայն ծաղկեցան [8] ծառքն ամենայն որ շուրջ էին զԱդամաւ և որ [9] զինեւ. իսկ աթոռ աստուածութեան եղաւ առ ծառոյն կենաց: Եւ Տէր Աստուած ձայն հօր ձերում Ադամայ, և ասէ. Ադամ ո՞ւր ես թաքուցեալ. և արդ կարծես [10] զքեզ թաքուցեալ յամենատես աչաց իմոց, զի ոչ կարիցեմ գտանել զքեզ, քանզի ոչ թաքչի տուն ի շինողէ իւրմէ: Յայնժամ պատասխանի տուեալ հօր ձերում և ասէ. Տէր իմ, ոչ եթէ թաքչիմք [11] ի քէն՝ կարծելով թէ այլ ոչ գտանես [12] զմեզ. այլ երկնչիմք ի քէն՝ քանզի մերկ էաք: Ասէ ցնա Աստուած. Ո՞վ պատմեաց քեզ եթէ մերկ ես, բայց եթէ անցեր զպատուիրանաւ իմով՝ զոր ետու քեզ և ոչ պահեցեր զնա: Յայնժամ

1. Բ. զմեզ:
2. Բ և Գ. հարկանելով, ասէր:
3. Բ. չկամիմ դատել զԱդամ. Գ. ես չունիմ և զԵւա:
4. Բ. առ:
5. Բ և Գ. և երկնէաք յոյժ և Թաքեաք:
6. յԲ և յԳ. պակասէ զօրութիւնք:
7. Բ. յաւելու նմա:
8. Բ. ծաղկեցան:
9. Բ և Գ. նոյնպէս և որ շուրջ կային զինեւ:
10. Բ. կարծես դու Թաքչել:
11. Բ. Թաքչիմ:
12. Բ և Գ. գտանիցես:

հայրդ ձեր զմտաւ ածեալ զբանն իմ զոր ասացի նմա, թէ անմերկիւղ պահեցից զքեզ առաջի Աստուծոյ. դարձաւ յիս և ասէ. Ընդէ՞ր գործեցեր դու զայս: Եւ ես ասեմ ցնա. Տէր, օձն պատրեաց զիս: Յայնժամ ասէ Տէր Աստուած ցհայրն ձեր Ադամ. Փոխանակ զի արարեր դու զայդ և ոչ պահեցեր զպատուիրանս իմ՝ և լուար ձայնի կնոջ քո. անիծեալ լիցի երկիր ի գործս քո, զի գործեսցես զդա և ոչ տացէ զօրու-թիւնս իւր, այլ փուշ և տատասկ բուսցի քեզ, և քրտամբ երեսաց քոց կերիցես զհաց քո: Եւ դար-ձեալ ցօձն՝ ասէ ցնա. Փոխանակ զի գործեցեր դու զայդ՝ և եղեր անօթ չարութեան և պատրեցեր[1] զու-ղիղս սրտիւ, անիծեալ լիցիս դու յամենայն գազա-նաց և յանասնոց, և զրկեսցիս ի կերակրոյ քումմէ՝ յորմէ կերակրէիր. և հող կերիցես զամենայն աւուրս կենաց քոց, և ի վերայ պորտոյ և որովայնի քո գնասցես, և զրկեսցիս ի ձեռաց և յոտից քոց, և ոչ թողցի քեզ ունկն՝ և ոչ թեւք և ոչ այլ ինչ յան-դամոց քոց՝ զոր ունիցիս. փոխանակ զի չար հնա-րիւք քոյով պատրեալ խաբեցեր զդոսա, և արարեր արտաքոյ լինելոյ[2] սոցա ի դրախտէն փափկութեան: Եւ եդից զթշնամութիւն ի մէջ քո և ի մէջ կնոջդ, ի մէջ զաւակի քո և ի մէջ զաւակի դորա. Նոքա սպասեսցեն քում գլխոյդ և դու սպասեսցես նոցա գարշապարացն՝[3] մինչեւ յօրն դատաստանին: Եւ դար-ձեալ Տէր ասէ ցիս. Փոխանակ զի լուար օձիդ այդ-միկ՝ արհամարհելով զպատուիրանս իմ. եղիցիս դու յաշխատութիւնս սնոտիս[4] և ի ցաւս անբաւնալիս. ծնցիս որդիս բազում տրտմութեամբ, և յերկունս քո նեղեսցիս, և ի կեանս քո և ի նեղութիւնս քո խոստովան լինիցիս և ասասցես, թէ Տէր, Տէր փըր-կեա զիս այժմիկ, և այլ ոչ դարձայց ի նոյն՝ մեղան-

1. Այս Բ և Գ. փոխանակ պատ-րեցեր զնեն պատրեցեր. և յետոյ երկրեան և ս փոխանակ պատրեալն զնեն պատրեալ:

2. Բ. լինել այսմ դրախտի:

3. Բ և Գ. գարշապարքն:

4. յԲ և յԳ. չիք սնոտիս:

չել ի մարմինս իմ. և այնպէս ի բանից քոց դատե-
ցայց զքեզ՝ յաղագս թշնամութեանց զոր սերմանեաց
ի քեզ թշնամին. և եղիցի դարձ քո առ այր քո և
նա իշխեսցէ քեզ։

Եւ յետ այսորիկ հրաման ետ Տէր հրեշտակաց ի-
րոց[1] հանել զմեզ ի դրախտէն փափկութեան։ Եւ իբ-
րեւ հանեալ տանէին զմեզ՝ ողբայաք յոյժ և լայաք
դառնապէս. և ասէ հայրդ ձեր Ադամ. Թոյլ տուք
ինձ սակաւիկ մի զի աղաչեցից զմարդասէրն Աս-
տուած, զի թերեւս գթասցի ի վերայ իմ՝ զի ես միայն
մեղայ. և[2] թոյլ ետուն նմա հրեշտակքն որ[3] հանէին
զմեզ։ Եւ գոչեաց Ադամ ողբալով ի ձայն մեծ և ասէ.
Թող ինձ Տէր զյանցանսն իմ զոր ինչ գործեցի։
Յայնժամ ասէ Տէր ցհրեշտակս[4] իւր. Ընդէ՞ր թո-
ղացուցէք չարտաքսելոյ[5] զդոսա ի դրախտէդ. մի՛ թէ
ե՞ս ինձէն[6] արարի՝ կամանիրաւութեամբ[7] դատեցի
զդոսա։ Իսկ հրեշտակացն անկեալ ի վերայ երեսաց
իւրեանց, և ասեն. Արդար ես դու Տէր և ուղիղ են
դատաստանք քո. և դարձեալ Տէր յԱդամ և ասէ[8].
Ոչ թողից զքեզ յայսմ հետէ լինել[9] ի դրախտի աստ։
Պատասխանի տուեալ Ադամ և ասէ ցՏէր. Տէր իմ
և Աստուած, աղաչեմ զքեզ[10] պարգեւեա ինձ ի տըն-
կոյն կենաց՝ զի ուտիցեմ ի նմանէ յառաջագոյն քան
զելանելն իմ ի դրախտէն կենաց։ Դարձեալ խօ-
սեցաւ Աստուած ընդ[11] Ադամայ և ասէ. Այժմ ոչ
առնուցուս ի դմանէ, քանզի հրամայեցաք քերով-
բէիցն[12] բոցեղէն սրովն պահել զճանապարհ կենաց,
զի մի՛ ճաշակեսցես ի նմանէ և անմահ մնասցես ի

1. Գ. յաւելու որբոց։
2. Բ. և ասէ։
3. Բ և Գ. որ է հանելոյ զմեզ։
4. Բ. ընդ. հրեշտակին։
5. Բ և Գ. չարտաքսել։
6. Բ. ես ինձ։
7. Բ և Գ. անիրաւ—։
8. Բ և Գ. յաւելուն ցնա։
9. Գ. յաւելու տեղ։
10. Բ. յաւելու ծոյն։
11. Բ. ցԱդամ։
12. Բ. քերոբէիցն։

յաւիտեան. այլ եղիցի ընդ քեզ մարմն քո [1] զոր սերմանեաց ի քեզ Թշնամին, և յորժամ հրաժարեսցես դու ի դրախտէս և պահեսցես զանձն քո յամենայն չարութենէ, և զմտաւ ածիցես զմահ զկնի վախճանելոյ քո, ի լինել յարութեանն յարուցանելոյ [2] զքեզ, և յայնժամ տաց քեզ ի պտղոյն կենաց, և մնասցես անմահ յաւիտեան։ Եւ զայս ասացեալ Տէրն, հրաման ետ հրեշտակաց •արտաքս [3] հանել զմեզ ի դրախտէ անտի. և ապա հայրն ձեր Ադամ ելաց դառնապէս [4] ի դրախտին առաջի հրեշտակացն։ Եւ ասեն ցնա հրեշտակքն. Զի՞նչ կամիս զի արասցուք քեզ, Ադամ։ Պատասխանի ետ [5] և ասէ ցհրեշտակսն. Գիտեմ զի այժմ հանէք զիս, այլ Թողացուցէք [6] ինձ զի առից անուշահոտ ինչ ի դրախտէ աստի՝ զի յորժամ լինիցիմ արտաքս [7] ի սմանէ և մատուցանեմ պատարագ Աստուծոյ, և Տէր լուիցէ խնդրուածաց իմոց։ Իսկ հրեշտակք մատուցեալք առ Տէր և ասեն. Ո՞յիլ [8] Ո՞յիլ՝ որ Թարգմանի Թագաւոր յաւիտենական. և հրամայեաց տալ Ադամայ խունկս անուշահոտութեան ի դրախտէ անտի. և հրամայեաց Տէր Աստուած ածել զԱդամ առաջի իւր՝ զի առնուցու խունկս անուշահոտութեան, և զսերմանիս կերակրոց իւրեանց։ Եւ Թոյլ տուեալ հրեշտակացն. եկեալ Ադամ առաջի Տեառն, և Տէր Աստուած հրամայեաց տալ նմա չորք իրք, որ են այսոքիկ. կրաւկոն [9] որ է զափարան, և նարդոսն՝ որ է փայլասենի [10], կալամոն՝ որ է եղէգն, և կինամոն՝ որ է դարսենի [11], և այլ բազում սերմանիս ի կերակուրս մեր։ Իբրեւ զայն ամենայն առաք՝ [12] ելաք ի դրախտէ անտի. և տեսանէաք եդեալ զմեզ

1. Բ. մարմին քո։
2. Բ. յարուցանել։
3. Բ. չունի արտաքս։
4. Բ. չունի դառնապէս։
5. Բ. ետ Ադամ։
6. Բ. Թոյլ տուր ինձ։
7. Գ. արտաքոյ։
8. Բ. Իոէլ, Իոէլ։
9. Բ. Կրաւկոն որ է զաֆրան։
10. Բ. բալասենի։
11. Բ և Գ. դարչենի։
12. Բ և Գ. առ։

յերկրիս յայսմիկ։ Եւ արդ, որդեակք իմ, պատմեցի ձեզ կարգաւ[1] յաղագս ամենայնի և յաղագս խարդախութեան թշնամւոյն, եթէ ո՞րպէս խաբէութեամբ արտաքսեաց զմեզ. իսկ դուք աճաւադիկ զգոյշ լերուք զի մի և դուք զրկեսջիք ի փառացն Աստուծոյ։

Եւ զայս ամենայն պատուիրեաց Եւա որդւոց իւրոց, և Ադամ կայր առաջի նոցա եղեալ[2] ի ցաւս հիւանդութեան իւրում. իսկ Եւա և որդիք իւր սկսան լալ և ողբալ։ Եւ յորժամ լռեցին, զարթեաւ[3] Ադամ ի քնոյ իւրմէ՝ և ասէ ցնա Եւա. Ընդէ՞ր մեռանիս դու և ես կամ կենդանի, տէր իմ. և կամ քանի՞ ժամանակ կամ[4] զհետ վախճանելոյդ քում՝ ծանո՛ ինձ զճշմարիտն։ Ասէ Ադամ ցԵւա. Ոչ ինչ[5] փոյթ է քեզ հարցանել վասն այդոցիկ, վասն զի մի յապաղեսցես դու գալ զկնի իմ, այլ հաւասար մեռանիցիմք ի միասին, և դիցեն զքեզ մերձ առ իս ի նմին տեղւոջ։ Եւ յորժամ մեռանիցիմ ես ծածկեա զիս՝ և մի՛ զոք թողուցուս տեսանել զիս յորդւոց քոց, մինչեւ հրեշտակն հրամայեսցէ թէ զի՛նչ պարտ իցէ առնել վասն իմ. քանզի ոչ անտես առնէ զիս Աստուած, այլ խնդրէ զանօթս իւր զոր ստեղծ։ Եւ արդ յարուցեալ յաղօթս կացցես՝ մինչեւ ելանիցէ հոգի իմ ի ձեռն Տեառն իմոյ տուողին ինձ զսա. ո՛հ, քանզի ոչ գիտեմ թէ ո՞րպէս հանդիպեցայց ստեղծողին. մի՛ թէ բարկանայցէ՞ ի վերայ իմ. և կամ թէ դարձցի՞[6] և ողորմեսցի ինձ գթութեամբն իւրով։ Յայնժամ յարուցեալ Եւա ելանէր արտաքս, և անկեալ ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր՝ լայր և ողբայր դառնապէս, և ասէր այսպէս. Մեղայ քեզ Աստուած, մեղայ քեզ, հայր ամենեցուն, մեղայ քեզ Տէր[7], մեղայ քեզ մարդասէր, մեղայ սրոբէից քոց, մեղայ անշարժ աթոռոյ քոյ, մեղայ քեզ Տէր, մեղայ և սրբութեանն սրբոց քոյ,

1. Գ. չունի կարգաւ։
2. Բ. չունի եղեալ։
3. Բ. զարթնոյր։
4. Գ. կամ։
5. Բ. զԵւա. ի՞նչ փոյթ։
6. Բ. դարձեալ ողորմեսցի։
7. Բ. յաւելու. մեղայ և հրեշտակաց քոց։

մեղայ քեզ Տէր մեղայ յերկինս և առաջի քո Տէր. քանզի ամենայն մեղք և անօրէնութիւն յինէն սկզբնաւորեցաւ յաշխարհս[1]: Եւ իբրեւ զայս աղօթս մատուցանէր Եւա, եկն առ Նա հրեշտակն Տեառն մարդկային տեսլեամբ՝ և յարուցեալ զնա ի գետնոյն՝ ասէ ցնա. Արի կաց կին դու յերկրպագութենէ քումմէ, զի ահա Ադամ այր քո փոխեցաւ ի մարմնոյ իւրմէ, և դու հայեաց և տես[2] զի հոգի Նորա համբառնայ յերկինս առ արարիչն իւր յանդիման լինել: Իսկ Եւա յարուցեալ, ձեռօքն իւրովք մաքրէր[3] զերեսս իւր ի բազում արտասուացն, և քանզի էին աչք Նորա այտուցեալ ի լալոյն: Եւ համբարձեալ զաչս իւր յերկինս՝ տեսանէր կառս հրեղէնս ամբարձեալ ի չորից կենդանեաց հրեղինաց, զորոյ լեզու մարդկան[4] ոչ կարէ պատմել զվայելչութիւն փառաց Նորա. և տանէին զհոգի Նորա ի տեղին՝ յորում կայ[5] Ադամ մարմնովն, և հրեշտակք[6] առաջի կառացն. և իբրեւ մերձեցան յայն տեղին, եկաց կառքն հանդերձ քերովբէիւքն, և Ադամ ի վերայ Նոցա, տեսանէր և բուրվառս ոսկիս, և երիս հովանոցս, և հրեշտակք[7] գնային խունկս անուշս և բուրվառս առնուին, և երթային[8] փութանակի ի խորանն սուրբ, և բորբոքեալ զհուրն՝ արկանէին խունկս[9] ի բուրվառն, և ծուխ խնկոցն այնպէս ելանէր՝ որպէս թէ ծածկէր զհաստատութիւն երկնից. և խոնարհեալ երկիր պագանէին Աստուծոյ հրեշտակք ամենայն աղաղակելով՝ և ասէին. Եղիայէլ[10], որ թարգմանի, Տէր թագաւոր յաւիտենից թողու-

1. Բ. յինէն սկզբնաւորեցան յաշխարհէ:
2. Բ և Գ. տես զոգի Նորա համբառնալով:
3. Բ. մաքրէր զարտասուս յերեսաց իւրոց:
4. Բ և Գ. մարդկան պերճաբանաց ոչ է պատմել:
5. Գ. կայր:
6. Բ. հրեշտակք երկնայինք առաջի Նորա կառացն:
7. Բ. հրեշտակք զի գային ունելով խունկս. Գ. զի ցնծային.
8. Բ. յածելով առաջի Նորա:
9. Գ. զխնկոցն ի բուրվառն:
10. Բ. Իղիայէլ:

Թիւն շնորհեա Ադամայ[1] և գործոյ անարատ ձեռաց քոց:

Տեսանէր Եւա այլ եւս պքանչելիս[2] առաջի Աստուծոյ, և լայր դառնապէս: Դարձաւ[3] Եւա՝ ձայն ետ որդւոյ իւրոյ Սեթայ, և ասէ. Որդեակ իմ, արի՛, կաց ի վերայ մարմնոյ հօր քոյ[4], և տես զհրաշալի տեսիլն զոր ոչ ոք ետես. և տես, թէ որպէս աղաչեն հրեշտակք ամենայն զՏէր՝ յաղագս հօրն քում Ադամայ: Իսկ Սէթ յարուցեալ երթայր առ մայրն իւր. և ասէ ցնա. Ընդէ՞ր լաս, մայր իմ: Պատասխանի ետ նմա մայրն իւր և ասէ. Նայեաց ի վեր. և տես աչօք քոյովք զհաստատութիւն երկնից բացեալ՝ և[5] զանձն հօր քո, թէ որպէս անկեալ կայ առաջի Աստուծոյ ի վերայ երեսաց իւրոց. և հրեշտակք[6] եւս զի աղաչէին զՏէր վասն նորա ասելով այսպէս. Թողութիւն շնորհեա, Տէր, Ադամայ, որ Աստուածդ ես անոխակալ և Տէր ես ամենեցուն, քանզի պատկեր քոյ է: Արդ, որդեակ իմ Սէթ, զի՞նչ[7] լինիցիմ ես եղկելիս՝ յորժամ տանիցեն զիս առաջի աներեւութին Աստուծոյ. և արդ, ո՞վ իցեն երկու արքն այնոքիկ Եթովպացիքն[8] որ կան առաջի Աստուծոյ, աղաչելով զնա յաղագս հօրն քո Ադամայ: Ասէ ցնա Սէթ. Ո՛վ մայր իմ, արքն այնոքիկ[9] զոր տեսանես՝ արեգակն և լուսինն են, որ կան և աղաչեն զԱստուած՝ անկեալք ի վերայ երեսաց իւրեանց՝ յաղագս հօրն իմոյ Ադա-

1. Բ և Գ. յաւելուն ժառանգ պարա-կէր ես և գործ անարատ:
2. Բ. յաւելու [illegible] և [illegible]:
3. Բ. Եւ դարձեալ ձայն ար-կեալ Սեթայ որդւոյ իւրում և ասէ. Գ. եւս զնէ և դար-ձեալ.. իւրում:
4. Բ. հայ, և եկ առ իս, և տես զոր ոչ ետ երբէք ի տեսանել աչօք իմովք. Գ. զնէ եկ առ իս և տես զոր ոչ ետ [illegible] աչօք իմովք, և տես որդեակ..:
5. Բ. և տես.
6. Բ. և զհրեշտակս ամենայն, զի. իսկ Գ. զհրեշտակացն ամե-նայն:
7. Բ և Գ. զինչ լինեցի ես յոր-ժամ նայեցեմ առաջի:
8. Գ. Եթեոպացին:
9. Բ. յաւելու Եթովպացի:

մայ։ Եւ ասէ ցնա Եւա. ո՞ւր իցէ լոյս նոցա, զիա՞րդ
մթացեալ[1] երեւին։ Պատասխանի ետ Սէթ և ասէ.
Ոչ եթէ ի բաց եղեալ է լոյսն ի նոցանէ, այլ ոչ
երեւի լոյս նոցա առաջի Հօրն լուսոյ, վասն զի ծած-
կի պայծառութիւն նոցա ի փառաց և ի մեծապայ-
ծառութենէ[2] յերեսաց Հօրն Աստուծոյ[3]։

Իբրեւ զայս խօսէր[4] Սէթ ընդ մայրն իւր Եւա
յանկարծակի մի ոմն ի հրեշտակացն հնչեաց[5] զփողն
և առժամայն յարեան հրեշտակք ամենայն՝ որք ան-
կեալ դնէին[6] ի վերայ երեսաց իւրեանց առաջի Աս-
տուծոյ. և գոչէին մեծաձայն[7] հնչմամբ և ասէին
Օրհնեալ են փառք Տեառն յարարածոց իւրոց, վասն
զի ողորմեցաւ ստեղծուածոյ ձեռաց իւրոց՝ Ադամայ
Եւ զայս իբրեւ աղաղակեցին հրեշտակք, եկն մի ոմն
ի վեցթեւեան սրովբէիցն, և յափշտակեաց զԱդամ
և տարաւ զնա ի ծովն անձեռագործ, և լուաց զնա
երիցս անգամ, և դարձեալ եբեր և եդ զնա առաջի
Աստուծոյ. և արարեալ նորա ժամս երիս[8] անկեալ
ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր։ Իսկ յետ այսորիկ
արձակեալ զձեռն իւր որ հայրն է ամենեցուն՝ ո
կայր նստեալ ի վերայ աթոռոյ իւրոյ, և առեալ
զԱդամ ետ զնա ի ձեռն Միքայելի հրեշտակապետին.
ասելով ցնա. Տար զդա յերկրորդ յերկինս, հանգո
մինչեւ յօրն մեծի նորոգման. զի[9] կամիմ առնել
զփրկութիւն յերկրի՝ յաղագս Ադամայ և ամենայն
ծննդոց իւրոց։

Յայնժամ առեալ զԱդամ Միքայէլ հրեշտակապետն
և տարեալ հանգոյց[10] զնա. ուր հրամայեաց նմա Աս-
տուած. և ամենայն հրեշտակքն երգէին զօրհնաբա-
նութիւնս և զերգս հրեշտակականս. զարմանային ընդ

1. Գ. մթնացեալ։
2. Բ. և է պայծառութենէ Հօրն։
3. Գ. լուսոյ։
4. Բ. ասէր Սէթ ցմայրն։
5. Բ. հնչեցոյց։
6. Բ և Գ. նայէին։
7. Բ և Գ. հնչմամբ մեծա-ձայն ահաւոր. որ և։
8. Ամենքեան դնեն երիցս։
9. Բ և Գ. զոր։
10. Բ և Գ. հանգուցանէր։

մարդասիրութիւնն Աստուծոյ և ընդ[1] առնել զթողութիւն Ադամայ: Իսկ յետ անչափ խնդութեանս որ լինէր վասն[2] Ադամայ, խօսեցաւ Միքայէլ հրեշտակապետն ցՀայրն լուսոյ վասն[3] Ադամայ. և ասէ. Տէր, ժողովեսցին հրեշտակք ամենայն առաջի Աստուծոյ, իւրաքանչիւր ոք ըստ կարգի իւրում: Եւ ժողովեցան ամենեքեան. ոմանք զբուրվառս ի ձեռն[4] ունելով, և ոմանք քնարս և փողս հնչէին[5]: Եւ ահա Տէրն համբարձաւ[6] փառօք ի վերայ չորից հողմոց, և սերովբէք բուռն հարեալ ունէին զհողմոց, և հրեշտակք յերկնից իջանէին[7], և գային առաջի Նորա ամենեքեան, և իջանէին յերկիր ի տեղւոջն յայնմիկ, յորում կայր անկեալ մարմին Ադամայ. և անտի երթեալ Տէրն մտանէր ի դրախտն[8] երկնաւոր զօրօքն: Յայնժամ տունկք և ծառք[9] ծաղկեալ պտղաբերէին առ հասարակ, և բուրէր անուշահոտութիւն. մինչեւ ամենեցուն որ ծնեալ էին յԱդամայ, թմբրեալք լինէին, և ի քուն ննջէին ի բուրմանէ անուշահոտ ծաղկանց դրախտին. բայց միայն Սէթ[10] որ ոչ թմբրեցաւ. քանզի Տէր կամեցաւ ցուցանել նմա զաքանչելիսն զոր գործելոց էր: Իսկ Տէր Աստուած նայեցեալ տեսանէր զմարմինն Ադամայ այնպէս յերկիր անկեալ, տրտմեալ լինէր յոյժ՝ մարդասիրութեամբն իւրով, և ասէ. Ո՜վ Ադամ. ընդէ՞ր գործեցեր զայդ, զի թէ պահեալ էիր զպատուիրանս զոր ետու քեզ, ոչ ուրախ լինէին այնոքիկ՝ որք ածին զքեզ ի տեղիդ յայդմիկ. բայց այժմ ասեմ քեզ, զի յորժամ փրկութիւն իմ յայտնեսցի աշխարհի, զու-

1. Ա և Գ. ունէին այսպէս. և զընդունելն է նողանոնեան Ադամայ. իսկ մեք եղաք ըստ Բ. օրինակին:
2. Բ. չունի վասն:
3. Բ. չունի վասն Ադամայ:
4. Բ. ունելովն է յերաս խարեանց:
5. Բ և Գ. չունին հնչէին:
6. Բ. Եւ ամբարձեալ յերկինս ի վերայ:
7. Բ. իջեալ էին առաջի նորա, և գային ամենեքեան:
8. Բ. յաւելու հանդերձ:
9. Բ. յաւելու դրախտին:
10. Բ և Գ. է Սեթայ,

րախութիւն նոցա դարձուցից ի տրտմութիւն, եւ զտրտմութիւն քո դարձուցից յուրախութիւն։ Զի զքեզ դարձուցանեմ յառաջին փառսն քո, և նստուցանեմ զքեզ յաթոռ պատրողին քո. և նա եկեսցէ յայդմ տեղիդ՝ յորում դու կաս անկեալ[1] այժմիկ. և տեսանելով զքեզ վերագոյն եղեալ քան զինքն, և ապա դատապարտեալ[2] տեսանէ զինքն և զամենայն կամարարս իւր. յայնժամ առաքեմ զնոսա ի գեհեն հրոյ՝ և զարհուրեսցին յոյժ, և տրտմեսցի ի տեսանելն զքեզ նստեալ ի յաթոռ նորա։

Եւ իբրեւ խօսեցաւ Աստուած զբանս զայս ընդ[3] Ադամայ, դարձեալ Աստուած ասէ ցհրեշտակապետն Միքայէլ. Երթ յարքայութիւն որ է յերկինս, և առցես անտի երիս պաստառակալս ի սպիտակս և ծիրանիս, և բերցես այսր. և նա[4] երթեալ կատարէ զհրամայեալսն ի Տեառնէ։ Եւ հրամայեաց Աստուած Միքայելի հրեշտակապետին[5] պատել զմարմինն Ադամայ, ասելով այսպէս. Սփռեցէք զպաստառակալդ զայդոսիկ և պատեցէք զդա, և բերջիք յիւղոյն օծման անուշահոտութեանն, և արկջիք ի վերայ դորա. և արարին հրեշտակապետքն Միքայէլ՝[6] և Ուրիէլ որպէս հրամայեաց նոցա Տէր։ Եւ իբրեւ պատեցին զմարմինն Ադամայ, հրամայեաց Աստուած ածել զմարմինն Աբելի արդարոյ, և նոքա բերին[7] և եդին առաջի Աստուծոյ. և հրամայեաց Աստուած բերել[8] պաստառակալս՝ և պատել զմարմին Հաբելի արդարոյ. վասն զի ոչ էր պատեալ յումեքէ մարմինն նորա՝ յօրէ

1. Բ. չունի անկեալ։
2. Բ և Գ. դատապարտեալ ինքն և ամենայն կամարարք իւր, և տեսանէ ի հուրն գեհենին (Գ. ի գեհեն հրոյ և զամենայն) և տեսանելով զքեզ նստեալ։
3. Բ և Գ. զԱդամ, դարձեալ ասէ։
4. Բ և Գ. Նորա.. կատարել։
5. Բ. յաւելու և Գաբրիէլ հրեշտակապետին և Ուրիէլ հրեշտակապետին։
6. Բ. չունի Միքայէլ և Ուրիէլ։
7. Բ. բերեալ։
8. Բ և Գ. յաւելուն ոսկեղէն։

յորմէ [1] եսպան զնա եղբայր նորա Կային. քանզի և ինքն իսկ Կային կամեցաւ պահել զնա՝ և ոչ կարաց. զի երկիր ոչ ընդունէր զմարմին նորա. այլ լինէր ձայն գոչման [2] առ նա. եթէ. Ոչ կամիմ ընդունել զմարմին [3] ումեք, յառաջ քան զմարմին նախաստեղծին, որ առաւն յինէն. և առեալ հրեշտակն [4] զմարմին Հաբելի և եդ ի վերայ վիմի միոյ՝ մինչև թաղեցին զմարմին Ադամայ։ Իսկ Տէր Աստուած հրամայեաց հրեշտակացն [5] բառնալ զմարմինս նոցա և տանել ի կողմանս դրախտին՝ ի տեղւոջն յայնմիկ, յորում առեալ էր զհողն Աստուած, և ստեղծեալ զԱդամ. և հրաման ետ հատանել զերկիրն՝ և թաղել զնոսա ի միասին։ Եւ հրաման ետ Տէր եօթանց սրբոց [6] հրեշտակապետացն, զի երթեալ բերցեն յարքայութենէ անուշահոտութիւնս բազում. և երթեալ հրեշտակապետաց բերին որպէս հրամայեաց Տէր, և եդին զանուշահոտսն ի տեղւոջն՝ յորում հրամայեաց թլուցանել զմարմինս նոցա։ Եւ ապա առեալ զմարմին երկոցունցն, և եդին ի տեղւոջն՝ յորում հատին զգերեզմանն, և ծածկեցին հողով. և ձայն ետ Տէր Աստուած մարմնոյն Ադամայ, և ասէ. Ադամ, Ադամ։ Իսկ նորա ձայն տուեալ ասէ. Ահաւասիկ եմ Տէր։ Եւ ասէ Տէր. Յառաջագոյն ասացի քեզ՝ թէ հող էիր և ի հող դարձցիս. իսկ այժմ [7] աւետարանեմ քեզ զզօրութիւն [8] իմ, և ընդ ամենայն ազգ որդւոց մարդկան՝ որք են ի ծննդոց քոց։ Իբրև ասաց զայս, արար Տէր Աստուած նշան եռանկիւնի, և այնու կնքեաց զգերեզմանս նոցա, զի մի՛ ոք մերձեսցի ան-

1. Բ. յորում։
2. Գ. յաւելու ձայնէ։
3. Ա և Գ. օրինակք ունէին զմարմին նախաստեղծիցն որ առաջին յինէն. իսկ մեք ուղղեցաք ըստ Բ. օրինակին։
4. Բ. ուղղագոյն գնէ և առեալ հրեշտակացն զմարմին Աբելի և եդին ի վերայ։
5. Բ. յաւելու յետ պատանելոյ մարմնոյ նոցա։
6. ԺԲ. չիք. սրբոց։
7. Յօրինակս չայժ էր՝ մեք ուղղեցաք այժմ։
8. Բ. զյարութիւն և։

դըր զաւուրս վեց՝ մինչև դարձցի հող ուստի առաւ:

Եւ իբրև կատարեաց զայս ամենայն, համբարձաւ փառօք Տէրն մեր յերկինս: Իսկ Եւա ոչ իմացեալ եթէ[1] ո՞ւր եղաւ մարմին նորա՝ լի լինէր տրտմութեամբ մեծաւ, և լայր դառնապէս յաղագս մահուան նորա, և դարձեալ յաղագս ոչ գիտելոյ զմարմին նորա, եթէ զի՞նչ եղեւ. քանզի որպէս ասացաք յառաջագոյն՝ թէ ամենեքի նթմբրեալք էին հանդերձ Եւայիւ ի ժամուն յայնմիկ՝ յորում[2] էջ Տէրն ի դրախտն վայելչութեան՝ յաղագս մարմնոյն Ադամայ և արդ եղեն հրաշքս այս ամենայն, և ոչ ոք գիտաց ի նոցանէ՝ բայց միայն Սէթ որդի նոցա:

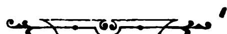
Իսկ յետ այսորիկ իբրև եհաս ժամ[3] վախճանի Եւայի, յարուցեալ իսկ ինքնին եկաց յաղօթս արտասուօք, և ասէ. Տէր Աստուած ամենայն բնութեանց[4], արարիչ ամենայն արարածոց, մի՛ որոշեր զիս ի մարմնոյ ծառայի քո Ադամայ, քանզի դու իսկ առեր զիս ի մարմնոյն Ադամայ և յոսկերաց նորա՝ և ստեղծեր[5]. աղաչեմ զքեզ արա արժանի զիս զանարժանս, և զմեղուցեալ մարմին աղախնոյ քոյ՝ ոչ որոշել ի մարմնոյ Ադամայ, որպէս յառաջագոյն էի ի դրախտի անդ ընդ նմա. քանզի և յանցանելն մեր զպատուիրանաւ քո՝ ոչ բաժանեցաք ի միմեանց[6]:

Եւ իբրև կատարեաց զաղօթս զայս՝ հայեցաւ յերկինս և բախեաց զկուրծսն իւր՝ և ասէ. Ո՜վ Տէր իմ և Աստուածդ ամենեցուն, ընկալ զոգի իմ խաղաղութեամբ. և զայս ասացեալ ննջեաց՝ աւանդելով զհոգին իւր ի ձեռս հրեշտակաց: Իսկ յետ այսորիկ Միքայէլ հրեշտակապետն՝ հանդերձ երեք հրեշտակապետօքն. բարձեալ զմարմինն Եւայի, և տա.

1. Բ. յաւելու թէ զինչ եղև Ադամայ և չամ թէ:
2. Բ. յորժամ:
3. Բ. ժամանակ:
4. Բ. բնութեանց արարածոց:
5. Բ. ստեղծեր զիս զանարժան և մեղ..:
6. Բ. յաւելու նոյնպէս և այժ Տէր Աստուած մեր մի՛ որոշ զմեզ ի միմեանց:

րեալ թաղեցին ի տեղւոջն՝ յորում կայր մարմինն Ադամայ և Աբելի արդարոյ։ Յետ այսորիկ ձայն ետ Միքայէլ հրեշտակապետն առ Սէթ և ասէ. Այսպէս [1] թաղեսցես զամենայն մարդ վախճանեալ, մինչև յօր միւսանգամ գալստեանն և յարութեանն. և այսպէս եդեալ զօրէնս ասէ, ցնա. Յեօթներորդումն աւուր հանգիցես և ուրախ լինիցիս ի նմա, զի յայսմ աւուր Աստուած և ամենայն հրեշտակք Նորա ուրախ լինիցիմք հանդերձ [2] ամենայն հոգովք արդարոց՝ որք իցեն վերայ երկրի։ Եւ զայս իբրև ասաց Միքայէլ հրեշտակապետն ցՍէթ, և առժամայն համբարձաւ յերկինս, հանդերձ երեք հրեշտակապետօքն, գոհաբանելով և փառաւորելով զԱստուած. և երգէին զերգս ասելով. Ալէլուիա, ալէլուիա, ալէլուիա, սուրբ, սուրբ, սուրբ, Տէր զօրութեանց։

1. Բ. յաւելու պարբերել։
2. Բ. հանդերձ ուրախութեամբ ամենայն հրեշտակաց արդարոցն։

Բ

ՄԱՀ ԱԴԱՄԱՑ

ԶԳԻՐՍ արարածոց հաստատեաց Մովսէս, ոչ ինչ յիշէ զմահուանն Ադամայ՝ այլ սակաւ, թէ եկաց Ադամ ինն հարիւր ամ. ի պատմութիւնն Յունաց Մնացորդացն գտեալ այսպէս գրեալ վասն Նախաստեղծիցն:

Յետ մախանացն և չարին, ելեալ Ադամ բնակէր յանդիման դրախտին, և լալով ոչ ինչ ճաշակեալ կերակուր հինգ օր, մինչ ի գալն հրեշտակին. և մխիթարեալ զնոսա և ցուցանէ նմա զգործս աշխատութեան, և բերէ նմա հրեշտակն զգործիս դարբնութեան, զունելիս և զկռանն, և գործակից լինելով ուսուցանէ հրամանաւն Աստուծոյ. զոր և յետոյ Թոբել ի թոռանց Ադամայ եղեւ դարբին ճարտար՝ երկաթի և պղնձոյ, և ոչ եւս եկաց հանճարեղ որպէս զԹոբել: Եւ յետ այնորիկ մերձեցաւ առ Եւա, և յղացաւ Եւա և ծնաւ յոյժ տառապանօք՝ զԿային և զդուստր Կայինան, որ թարգմանի նախանձ. այսինքն է, նախանձ բանսարկուին հասոյց ինձ զայս. և յետ այնորիկ ծնանի զԱբէլ որ թարգմանի սուգ, և դուստր մի անուն Եմա: Եւ յետ այնորիկ ծնանի զՍէթ, որ թարգմանի մխիթար, վասն մահուանն Աբելի, դուստր մի Եսթերա: Եւ առնու Սէթ զշնորհս Հաբելայ և լինի

հովիւ խաշանց։ Եւ զուարճանայր Ադամ ընդ Սէթ և սիրէր զնա։

Եւ եղեւ Ադամ ինն հարիւր ամաց. և Սեթայ ծնան ուստերք և դստերք և աճէին. և յաւուր միում էր Եւա ի տուն որդւոյն իւրոյ Սեթայ. և հարցանէր Սէթ զմայրն իւր Եւա զպատճառս մեղացն որ ելին ի դրախտէն. և պատմէր ըստ կարգի։ Եւ երդուաւ Սէթ յԱստուած՝ ոչ ճաշակել պտուղ զամենայն աւուրս կենաց իւրոց. և իբրեւ դադարեցին ի խօսից ննջեցին և տեսանէին յերազին՝ զԱդամ իբրեւ զլոյս, որպէս զառաջին որ ի դրախտն էին, բայց որպէս տխուր. և տանեն զնա ի տանէն որպէս բռնութեամբ. և երթայր Եւա յերազին զկնի, տեսանել թէ ո՛ւր տանիցին զԱդամ։ Եւ հանեն զնա ի բարձր լուսեղէն տաճար, և անդ նստին աթոռով ի բարձր լուսեղէն գահոյս՝ արք երեք լուսեղէնք, և շուրջ զաթոռովն սպասաւորք բազումք, երիտասարդք ի հանդերձս փայլունս. և ածին զԱդամ մօտ ի դուռն տաճարին, և դարձեալ փութով շրջեցուցին, և ի բաց վարեցին որպէս բռնութեամբ. և գնաց Ադամ տխուր. յանկարծակի յարեաւ մինն ի յերից արանցն, որ նստէին յաթոռն՝ և բարեխօսէր առ ընկերսն։ Եւ առեալ երիցն իբր զաղտ խորհուրդ յայլոց սպասաւորացն ի ծածուկ. և էջ այրն որ յարեաւ յաթոռոյն, և գայ փութով զհետ Ադամայ, և գտանէ զԱդամ մօտ առ Եւա իբրեւ տրտում, և առեալ զձեռացն, կոչէր զնա. և տանի ածէ ի տաճարն և նստուցանէ յաթոռ. և խօսէր ցնա քաղցրութեամբ և զուարճանայր Եւա, և երթայր զհետ Ադամայ տեսանել թէ զի՛նչ կամիցին առնել զնա։

Իսկ Սէթ որդի նորա զարթուցեալ տեսանէ զմայրն զի դողայր ընդ քուն, և խթեալ ի նա զարթոյց, և յարուցեալ դողմամբ Եւա՝ պատմէ որդւոյ իւրոյ զտեսիլն։ Եւ առաւօտուն յարուցեալ գան Եւա և Սէթ առ Ադամ և գտանեն զնա հիւանդ ի մահիճս. և նստան շուրջ զնովաւ, և ժողովեցան ազգն ամենայն և պատմեցին նմա զնոյն տեսիլն Եւայի. և պատմեաց և Սէթ զիւրեանցն և սկսան լալ. և աղաչեաց Ադամ զԱստուած

մի՛ թողուր զիս միայն․ այլ որպէս ի միասին ելաք ի դրախտէն, ի միասին մեռցուք։ Եւ եդ պատուէր որդւոյ իւրում Սեթայ և հանգեաւ Ադամ․ և լացին զնա Եւա և Սէթ և որդիքն ամենայն։ Եւ յերրորդ պահու աւուրն թմրեցաւ Եւա ի տրտմութենէն․ և եդ զգլուխ իւր ի վերայ Ադամայ և եհան զոգին․ և անկեալ Սէթ ի վերայ մօր իւրոյ՝ գիրկս էարկ զպարանոցաւն․ Զի՞ է քեզ մայր իմ, և ետես թէ մեռաւ, անկեալ ի վերայ երեսաց իւրոց լայր դառնապէս․ և դուստրն Եմա կտրեաց զհերս իւր ի վերայ մօրն, և լացին զօրն ողջոյն և զերեկունն և զգիշերն։ Եւ ի մէջ գիշերին տեսանեն զԱդամ և զԵւա ի մութ տան ի սուգ․ և ահա տեսանէր կին մի գեղեցիկ, և ունէր մանուկ փոքրիկ ի գիրկն, և մտանէ առ Եւա, և նա մօտ առ նմա․ և յանկարծակի լոյս փայլեաց ի մանկանէն և ելից զամենայն տունն։

Եւ ընկալեալ Եւա զտղայն ի գիրկս իւր՝ լայր դառնապէս և զուարճանայր․ և յարուցեալ Եմա, յարուցեալ և Սէթ, և պատմեցին միմեանց զտեսիլն, և ուրախացեալ մխիթարեցան։ Եւ յառաջին պահու աւուրն երեւի հրեշտակ Աստուծոյ յայտնապէս, և հրամայէ բանալ զերկիր և դնել զԱդամ և զԵւա․ և արարին այնպէս․ և եդաւ Ադամ ի գերեզմանին․ մինչեւ ընկալաւ Նոյ հրաման ի հրեշտակէն, որ եցոյց բանալ տեղին և առնուլ ի տապանն զոսկերսն Ադամայ և Եւայի։

Գ

ԿՏԱԿՔ ՆԱՀԱՊԵՏԱՑ

ԿՏԱԿ ՌՈՒԲԷՆԻ[1]

ՀՐԱՄԱՆ կտակի Ռուբէնի, զոր[2] պատուիրեաց որդւոց իւրոց զկնի երկրորդ ամին[3] վախճանելոյն Յովսեփայ, մինչդեռ էր ի հիւանդութեան։ Ժողովեցան որդիք նորա և որդիք որդւոց նորա[4] տեսանել զնա. և նա յարուցեալ նստաւ և ասէ ցնոսա. Որդեակք իմ, ես ահաւասիկ մեռանիմ և գնամ զկնի հարցն[5] իմոց։ Եւ տեսեալ զՅուդա և զԳադ և զԱսեր զեղբարս իւր, և[6] ասէ ցնոսա. Յարուցէք զիս եղբարք իմ, զի ասացից ցեղբարս[7] իմ և ցորդիս իմ՝ զոր[8] ինչ ունիմ ի ծածուկ ի սրտի իմում. վասն զի նուաղեալ[9] եմ ես արդ յայսմ հետէ,

1. Բն. չունի. Ա. Գիրք ծննդոցորդոց, խօսք Ռուբենի կտակ. Բ. Կտակ և խօսք Ռուբենի է ծննդոցորդոց երից. Գ. Կտակ Ռուբենի Ա։
2. Ա և Բ. որպէս։
3. Ա և Գ. ամէ։
4. Ա. նորա, և ասէ որդւոցն.. վախճանիմ և.. Բ. նորա փոխանիլ.. և Ռուբէն ասէ.. վախճանիմ և. Գ. չունի Ռուբէն։
5. Ա և Բ. հարց։
6. Ամէք չունին և։
7. Ա. ցեղբարսն.. և ցորդիսն. Բ. ցեղբարսդ, ցորդիսդ. Գ. զոր-դիս։
8. Ա և Գ. որ։
9. Գ և Դ. նուաղեալ։

և յարուցեալ համբուրեաց զնոսա, և լացեալ[1] առ Լուարուք որդեակք[2], և ունկն դիք Ռուբենի հօր ձերոյ, զոր ինչ պատուիրեմ ձեզ. և ահա ես ի վկայութիւն կոչեմ[3] ձեզ այսօր զԱստուած երկնից, զի մի գնայցէք անգիտութեամբ և երիտասարդութեամբ[4] յոր հեղայ ես և պղծեցի զանգողին հօր[5] իմոյ Յակոբայ. վասն որոյ և սատեմ իսկ ձեզ, վիրաւորեցայ ես մեծամեծս[6] ի կուշտս իմ զամս եւթն, և եթէ ոչ Յակովբայ հօր[7] իմոյ աղօթեալ էր վասն[8] իմ առ Տէր, կամէր Տէր սատակել[9] զիս. և[10] էի ես ամաց երեսնից յորժամ գործեցի զչարիսն զայն առաջի Տեառն, և զեւթն ամիս հիւանդացայ մերձ[11] ի մահ: Եւ զկնի այսորիկ՝ յօժարութեամբ մտաց իմոց՝ ապաշխարեցի առաջի Տեառն զամս[12] եւթն. և գինի և ցքի ոչ արբի, և միս ոչ եմուտ ի բերան իմ. և զամենայն հաց ցանկութեան ոչ կերայ, սգալով ի վերայ մեղաց իմոց, վասն զի մեծամեծք էին, և ոչ երբէք յիսրայելի[13] եղեալ էր այնպիսի: Եւ արդ[14] լուարուք ինձ որդեակք իմ զոր տեսի[15] վասն եւթն չնչոյ[16] մոլորութեան յապաշխարութեան[17] իմում. վասն զի եւթն չունչք[18] տուեալ են ընդդէմ մարդոյ ի բելիարայ[19], և նոքա են գլուխք[20] գործոց մարդկութեան[21]: Եւ

1. Ա. լալով ասէր:
2. Ի բնագրին և ի Դ. Եղբարք իմ էր, այլ մեք ուղղեցաք ըստ Ա և Բ. օրինակաց. իսկ Գ. ունի Եղբարք իմ և որդիք իմ:
3. Ա. կոչեմ զԱստուած երկնից այսօր. յԲ. պակասէ այսօր.
4. յԲ. պակասէ երիտասարդութեամբ:
5. Գ. հօրն:
6. Ա և Գ. վէրս մեծամեծս:
7. Գ. հօրն:
8. յԲ. պակասէ վասն իմ:
9. Ա և Բ. ողանանել:
10. Ա. Բ և Դ. զի:
11. Ա և Բ. մինչև:
12. Ա. Բ և Դ. զեօթն ամ. իսկ Գ. զեօթն ամ առաջի Տեառն:
13. Ա և Բ. յիսրայէլ եղեալ էր:
14. Ա. Բ. Գ և Դ. այժմ:
15. յԱ և յԲ. պակասին զոր տեսի ես:
16. Ա և Բ. ընչայն:
17. Ա և Բ. յապաշխարութեանն:
18. Ա. չունչ:
19. Ա. Բ. Գ և Դ. ի Բելիարե
20. Ա. գլուխ:
21. Ա. Բ և Գ. մանկութեան:

պարձեալ եւթն շունչ տուեալ[1] ի վերայ ամենայն արարածոց, զի եղիցին ի նոսա ամենայն գործք մարդկան։

Նախ[2] ոգի[3] կենդանութան, յորում հաստատեալ են ամենայն արարածք[4]. երկրորդ, հոգի տեսողութեան յորում է[5] ցանկութիւն. երրորդ[6] հոգի լսողութեան, յորմէ լուեալ է վարդապետութիւն. չորրորդն, հոտոտելիք, յորմէ տուեալ են ճաշակելիք ի[7] ձկտումն ոգւոյն[8] և շնչոյն. հինգերորդն, խօսողութեան՝ յորմէ լինի գիտութիւն. վեցերորդն, հոգի ճաշակողութեան[9], յորմէ լինի կերակուր մարդկան և ըմպելի, և զօրութիւն ի նմա ստեղծեալ է. վասն զի կերակուր է կարողութիւն[10]. եւթներորդն, հոգի[11] սերմանողութեան և սիրոյ, որով մերձենալ առ իրեարս ի ձեռն ախտական[12] սիրոյ, որով լինի[13] մեղքն. վասն այսորիկ զկնի այսր ամենայնի ստեղծմանց և առաջինն[14] ի մանկութեանց. վասն զի անգիտութեամբ է լցեալ, և սա մանկութեան ճանապարհ հորդէ իբրեւ կուրի ի խորխորատ, և որպէս[15] անասնոյ ի վախից։ Եւ ի վերայ այսր ամենայնի ութերորդ, հոգի քնոյ, յորմէ ստեղծեալ եղեւ հաստատութիւն բնութեան[16] և կերպարան մահուան։ Արդ ընդ այս եւթն հոգիս խառնակի ոգին[17] մոլորութեան. առաջին, պոռնկութեան շունչն ի բնութեան[18] և ի զգալիսն է. երկրորդն,

1. Ա. տուեալ են։
2. Բ. Նախ առաջին։
3. Ա. Բ. Գ և Դ. հոգի։
4. Ա և Բ. արարածք ամենայն։
5. յԳ և ի Դ պակասէ է։
6. Բ. Երրորդն, չորրորդն։
7. Գ. և ի։
8. Ա և Բ. ոգւոյ և շնչոյ։
9. Ա. ճաշակելեացն՝ յորում. Բ. յորում։
10. Ա և Բ. ուղղագոյն են դնեն կար զօրութիւն։
11. Բ. ի հոգի։
12. Ա և Բ. ախորժական։
13. յԱ. յԲ. յԳ և ի Դ. պակասէ, որով լինի։
14. Գ. և առաջինն,
15. Ա. Բ. Գ և Դ իբրև։
16. Ա և Բ. բնախօսութեան, և պակասի ի սոսա և կերպարան մահուան. իսկ Գ. կերպարանք մահուան։
17. Գ. հոգին։
18. Ա և Բ. ի բնախօսութեան և ի զգալիս։

ագահութեան շունչն յորովայնին է. երրորդն, կա[illegible]ղութեան շունչն ի լերդին[1] և ի լեղւոջն է. չորրորդ, շունչն հաճոյութեան ի մեքենագործութեան գեղեցիկ երեւեսցի. հինգերորդ, շունչն ամբարտաւանութեան[2], զի պարծեցեալ մեծամեծս խորհեսցի[3]. վեցերորդն, շունչն խաստաբանութեան, ի կորըստեան[4] և ի նախանձու ստեղծաբանել[5] և թաքուցանել գործս յազգականաց[6] և յընտանեաց իւրոց. եւթներորդ, շունչն ապիրատութեան, յորմէ գողութիւն և զրկումն, զի արասցէ հեշտութիւն սրտից նոցա. վասն զի ապիրատութիւն գործակից լինի ամենայն չնչոցն ի տուր և յառնու: Եւ ի վերայ այսր ամենայնի ընդ շունչն ութերորդ այլ շունչն ժողովեալ[7] է, որ է մոլորութեան[8] և երեւութից. և այսպէս կորնչի[9] ամենայն երիտասարդութիւն: Վասն զի խաւարեալ զմիտսն[10] ի ճշմարտութենէն՝ և ոչ իմացեալ զօրէնսն[11] Աստուծոյ, և[12] ոչ լուեալ խրատու հարցն[13] իւրոց, զոր օրինակ և ես մոլորեցայ ի մանկութեան իմում:

Եւ այժմ, որդեակք իմ, զճշմարտութիւն սիրեցէք, և նա եղիցի ձեզ պահապան. և արդ[14] ուսուցանեմ ձեզ լուարուք Ռուբենի հօր ձերոյ, և մի՛ հայիք յերեսս[15] կանանց, և մի՛ խորհրդակից լինիք ընդ ա[illegible]նականայս[16], և մի զննէք զգեղս[17] և զգործս, զի ե-

1. Ա. [illegible] և. Բ. [illegible], և [illegible] է:
2. Բ. ամբարտաւանութեան է:
3. Բ. խորհեսցէ:
4. Բ. և կորստեան և նախանձու:
5. Ա. Բ. Գ և Դ. ստեղծաբանել բանս:
6. Ա և Բ. յազգաց (իսկ Ցոյնն է [illegible]):
7. Ա. ժողովեալ. Բ. ժողովեալ:
8. Բ. մոլորութեան աներեւութից:
9. Ուղղեցաւ ըստ Ա. Բ և Գ. զի [illegible]:
10. Գ. զմիտս.
11. Գ. զօրէնս Տեառն:
12. Գ և Դ. և ոչ խրատեալ է. հարց իւրոց:
13. Ա և Բ. հարց իւրոց:
14. Բ. Գ և Դ. և ուսուցանեմ. իսկ Ա. չունի և:
15. Ա. Բ և Գ. ի դէմս կանանց. Բ. ի դէմ:
16. Գ. ընդ [illegible]:
17. Ա. Բ. Գ և Դ. զգործս կանանց:

…իմ ոչ էր տեսեալ զԲաղլա զի լուանայր ի ծածուկ տեղւոջ՝[2] ոչ երբէք անկանէ ի[3] ի մեղս մեծամեծս. վասն զի պաշտարեալ խմոցս[4] մտաց ի մերկութիւնս կանանց[5], և ոչ արար ինձ Թոյլ՝ մինչև գործեցի զպղծութիւնն։ Արդ մինչդեռ երթեալ էր հայր[6] իմ Յակովբ առ Իսահակ հայր իւր, և մինչդեռ էաք մեք ի Գադեր մերձ յԵփրաթա[7] Բենիամինի, էր Բաղլա արբեալ՝ և ննջէր մերկացեալ ի հանդերձից[8], և էր[9] ի սենեկի, և իմ մտեալ և տեսեալ զմերկութիւն նորա՝ գործեցի զանօրէնութիւնն[10], և Թողեալ զնա ի քուն՝ ելեալ գնացի։ Եւ վաղվաղակի հրեշտակ Տեառն յայտնեաց Յակոբայ հօր իմոյ՝ վասն ամպարշտութեան իմոյ՝ զոր արարի. և եկեալ Յակոբ ողբայր վասն իմ, ոչ[11] ևս մերձեցեալ ի Բաղլա։ Եւ[12] արդ մի՛ հայիք ի գեղեցկութիւն կանանց, և մի՛ զմտաւ ածէք վասն գործոց նոցա. այլ գնացէք պարզ մտօք երկիւղիւն Տեառն, և աշխատեցարուք ի գործս արդարութեան. և ի խնդիր լերուք ուսմանց և հովուութեան ձերում,[13] մինչև[14] Տէր տացէ ձեզ ամուսին՝ զոր ինքն[15] կամեսցի. զի մի՛ կրեսջիք զայն զոր ես[16] կրեցի։ Զի մինչ[17] ի վախճան հօր իմոյ ոչ ունէի համարձակութիւն հայել ընդ յերեսս Յակովբայ հօր իմոյ, և կամ խօսել համարձակ ընդ եղբարս իմ վասն նախատանաց իմոց, զի մինչև յայժ խիղճ մտաց իմոց պաշարեաց զիս վասն մեղաց իմոց. և հօր իմոյ[18]

1. Ա. զի Բե. Բ. զի Բե ունէի ես։
2. Բ. տեղւոջն։
3. Ա. անկեալ էր։
4. Բ և Գ. խմոց մտացս ի մերկութեան. իսկ Ա. խմոցս մտացս։
5. Ա և Բ. ի բազում ուրեք գրեն կանոնց, քան եթէ կանոնաց։
6. Ա և Բ. հայրն։
7. Ա. յԱփրատայ։
8. Բ. Գ և Դ. ի հանդերձոյ։
9. Բ. և էր նա ի սենեկի։
10. Գ. զշնորհութիւն։
11. Բ. և ոչ ևս
12. յԱ. յԲ. յԳ և յԴ. պակասէ և։
13. Ա. ձերոյ։
14. Ա. մինչ։
15. Բ. զոր և ինքն։
16. Բ. ես կրեցի։
17. Ա. Բ և Գ. մինչև։
18. Ա և Դ. հօր իմում. իսկ Բ. հայրն իմ։

բազում անգամ մխիթարեալ[1] զիս և տուեալ
աղաչեցի զՏէր[2] վասն քո, զի անցցէ բարկութի
Տեառն ի քէն՝ որպէս և[3] եցոյց ինձ Տէր. և յայնմ
հետէ ապաշխարութեամբ կեցի[4] և պահեցի և
մեղանչեցի:

Վասն այսորիկ, որդեակք իմ, պահեցէք[5] զոր պա
տուիրեմ ձեզ և մի մեղանչէք, զի սատակումն[6] հաւ
ցէ հոգւոց: Է պոռնկութիւն[7] որ որոշէ յԱստուծ
և մերձեցուցանէ ի կռապաշտութիւն, վասն զի սա
է որ մոլորեցուցանէ զմիտս և զխորհուրդս, և[9]
ջուցանէ զերիտասարդս տարաժամ ի դժոխս. վա
զի զբազումս իսկ[10] կորոյս պոռնկութիւն. զի թ
պէտ[11] և իցէ ոք ծերացեալ՝ և կամ բարիազգեա
նախատինս առնէ զնա[12] և ծաղր բելիար և որդւ
մարդկան: Արդ վասն զի պահեաց զինքն Յովսէ
յամենայն կանանց և զմիտս սրբեաց յամենայն[13] պո
նըկութենէ, եգիտ շնորհս առաջի Տեառն և մար
կան. բազում[14] ինչ արար ընդ Նմա[15] եգիպտացի
զկախարդս[16] աղաչեաց[17] և դեղս մատոյց Նմա. ա
կայն ոչ ընկալան խորհուրդք սրտի Նորա զչար[18] ցա
կութիւն: Վասն այսորիկ Աստուած հարցն մեր

1. Ա. մխիթարեալ. Բ. իսկ մխի-թարեալ զիս և տուող:
2. յԱ. յԲ և յԳ. պակասէ զՏէր:
3. յԱ. յԲ. յԳ և յԴ. պակասէ և:
4. յԱ. յԲ. յԳ և յԴ. պակասէ կեցի. իսկ. Բ. Գ և Դ. պահեցայ:
5. Նոյն բառք պակասեն ի բնագրին՝ յաւելաք ըստ այլ օրինակաց:
6. Ա և Բ. կորուսումն:
7. Ա. պոռնկութիւն որոշէ յԱս-տուծոյ:
8. Ա և Բ. Նա:
9. Պակասէ յայլ օրինակս:
10. Պակասէ յԱ և յԲ:
11. Ա և Բ. զի ԹԷ իցէ ոք:
12. Յաւելու ըստ Ա և Բ:
13. Պակասէ բառս յԱ և յԲ:
14. Ա և Բ. վասն զի բազում..
15. Ա. Բ և Դ. ընդ Նա:
16. Ա. Բ. Գ և Դ. և զկախար-դըն:
17. Բ. աղաչեաց Եգիպտացւ-վասն Յովսեփայ և դեղս..
18. Ա. Բ. Գ և Դ. ցանկութե-ւորէ..:

ապրեցոյց զնա յամենայն[1] երեւելի և ի ծածուկ մա-
ուանէ: Զի եթէ ոչ զօրեաց[2] չարութիւն ի սիրտս
մեր, ոչ[3] բելիար ժուժկալեսցէ ընդդէմ մեր:

Զար են կանայք, որդեակք իմ, և վասն զի չունին
իշխանութիւն[4] ի վերայ արանց, նենգաւորին[5]
երպարանօք, եթէ[6] զիա՞րդ կարասցեն զնոսա առ
նքեանս յափշտակել. և ընդ որում զօրութեանն ոչ
արեն[7] հանդիմանալ, ընդ նմա[8] խաբէութեամբ
ռուին: Ասաց ցիս և վասն այսորիկ Հրեշտակ Տեառն,
և ուսոյց զիս, եթէ կանայք տկարագոյնք[9] են ի
պոռնկական շունչս քան զարս, և ի սիրտս մեքե-
նայեն վասն արանց, և զիա՞րդ զոք մոլորեցուցանեն.
յառաջագոյն զմիտսն, զի նախ տեսլեամբ զժանկն[10]
ներմանեն, և ապա գործով գերեն, վասն զի ոչ կա-
րէ կին զայր բռնադատել[11]: Արդ, փախերուք ի պոռ-
նկութենէ, որդեակք իմ, և հրաման տուք կանանց
ձերոց և դստերաց, զի մի զարդարեսցեն զգլուխս
իւրեանց և զերեսս՝ առ ի խաբէութիւն մտաց: Վասն
զի ամենայն կին որ նենգաւորի այսու՝ ի տանջանսն[12]
յաւիտենից պահեալ լինի, քանզի այսպէս խաբեցին
զզուարթունսն[13] յառաջ քան զՋրհեղեղն[14]. և նո-
ցա ստէպ ստէպ տեսեալ ի ցանկութիւնս իւրեանց[15]

1. Բ. յաւէտն յորժամ յերեւելի և... Ա. յաւէտ աներեւելի և...:
2. Ա և Գ. զօրեսցէ... ի միտս... Բ. զօրեսցէ չարութիւն ի միտս մարդկան:
3. Բ և Գ. և ոչ...:
4. Ա և Բ. յաւելուն և ոչ զօրութիւն ի վերայ:
5. Բ. վասն այնորիկ:
6. Ա և Բ. թէ. իսկ Գ և Դ. չունին եթէ:
7. Ա. կարասցեն:
8. Բն. ընդ նոսա:
9. Բ. տկարագոյնք. իսկ յԱ. պակասէ բառս:
10. Ա և Գ. ժանգն:
11. Ա և Բ. բռնաբարել:
12. Բ. տանջանս չարաչարս ... լինի նմա:
13. Ա և Բ. զուարթունսն:
14. Ա և Բ. Ջրհեղեղն:
15. յԱ. պակասէ իւրեանց:

գրգռեցան, և առնէին խորհրդովք[1] զգործն՝ և կեր-պարանէին ի նմանութիւն մարդկան, և ի մերձենալ[2] արանց նոցա, երեւէին ընդ նոսա. և նոցա ցանկացեալ մտօք երեւութիցն նոցա, ծնանէին զհսկայսն. վասն զի երեւէին նոցա զուարթունք[3] որպէս թէ հասանէին յերկինս:

Արդ պահեցէք զձեզ ի պոռնկութենէ. և եթէ կա-միք սուրբ լինել մտօք՝ պահեցէք զզգայութիւնս[4] ձեր յամենայն իգաց. և նոցա պատուէր տուք մի՛ մերկա-նալ[5] արանց իւրեանց՝ զի և նոքա յստակ լինիցին[6] մտօք. վասն փութապէս[7] պատահմանցն՝ թէպէտ և չգործիցի ամբարշտութիւնն՝ սակայն նոցա է ախ-պիղծ[8] և ձեզ[9] թշնամանք մեծ: Վասն զի պոռն-կութիւն և ոչ մի ինչ[10] բարեպաշտութիւն ունի յին-քեան[11]. և ամենայն նախանձ բնակեալ է ի ցան-կութիւն[12] նորա. վասն[13] այսորիկ և դուք նախան-ձեցարուք և ի խնդիր լերուք բարձրանալ քան ըզ-նոսա: Այլ թէպէտ և խնդրիցէք՝ ոչ կարիցէք[14] քան զնոսա. վասն զի Աստուած արար ընտրութիւն ի մէջ նոցա և Ղեւեայ, զի[15] նա ծանուցանէ զօրէնս Տեառն. եւ Տէր զիշխանութիւնն և զկնի նորա Յու-դայի և ինձ և Դանայ և Յովսեփայ՝ զկնի նոցա իշ-խանս: Վասն[16] այսորիկ հրաման տամ ձեզ լսել

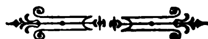
1. Բ և Գ. խորհրդոցն. Բ. ըղ-ձորձս:
2. Բն և Ա. և մերձենալ:
3. Գ և Դ. զուարթութիւնք:
4. Ա և Բ. զանձինս ձեր և զզգայլիս. իսկ Գ և Դ. զզգա-յլիս ձեր:
5. Ա և Բ. մերձ լինել:
6. Ա. Բ. Գ. և Դ. լինիցին:
7. Բ. ի փութալոյս:
8. Ա. Բ. Գ և Դ. մեծ:
9. Ա և Բ. մեզ. իսկ Գ. և ձեզ թշնամանք:
10. ԺԳ և ԻԴ. պակասէ բառս ինչ:
11. Բ. յինքեանն:
12. Ա. Բ. Գ և Դ. ի ցանկա-թիւնս նոցա.
13. Ա. Բ. Գ և Դ. յաղագս:
14. Ա. կարացէք. Բ. կարասջիք:
15. ԺԱ. ԺԲ. ԺԳ և ԻԴ. պակա-սին զի նա ծանուցանէր զօրէնս Տեառն:
16. Ա. և յաղագս. իսկ Բ. Գ և Դ յաղագս:

Ղեւեայ, զի նա ծանուցանէ [1] և կատարեսցէ ի դատաստանս և յիրաւունս, և ողջակէզս մատուցէ վասն ամենայն Իսրայէլի. մինչեւ ի վախճան ժամանակաց ՚քահանայանալ ուխտին [2] Քրիստոսի՝ զոր ասաց Տէրն:

Երդմնեցուցանեմ զձեզ յԱստուածն երկնից՝ զի գնայցէք ճշմարտութեամբ իւրաքանչիւր ոք [3] ընդ ընկերի իւրում. սէր ունիցիք ընդ եղբարս ձեր. և առ [4] Ղեւի մերձեցարուք խոնարհ սրտիւ [5], զի ընկալջիք օրհնութիւն ի բերանոյ նորա [6]. վասն զի [7] Նա օրհնեսցէ զԻսրայէլ և զՅուդա. զի Նովաւ ընտրեաց Տէր թագաւորել ամենայն ժողովրդեանն. և երկիր պագջիք զաւակի Նորա, զի վասն ձեր մեռցին ի պատերազմունս յերեւելիս և յաներեւոյթս, և եղիցին ի միջի ձերում թագաւորք յաւիտենականք:

Եւ վախճանեցաւ Ռուբէն՝ պատուիրան թողեալ զայս որդւոց իւրոց. և եդին զնա ի տապանի յԵգիպտոս [8], ի ժամանակին [9] յորում հանին զնա յերկրէն Եգիպտացւոց. և թաղեցին զնա յայրին կրկնում ուր էին հարքն իւրեանց:

1. Ա. Բ. և զի նա ծանուցանէ զօրէնս Տեառն. իսկ Գ և Դ. զօրէնս Տեառն:
2. Ա. ուխտին զոր ասաց նմա Տէր:
3. Ա. Բ և Գ. չունի ոք:
4. Բ. որդիս Ղեւեայ:
5. Ա և Բ. որդւոց:
6. Բ. նոցա.. նոքա օրհնեսցին:
7. Գ. զի:
8. Ա. Բ. Գ և Դ. չունին յԵգիպտոս:
9. Ա. Բ. Գ և Դ. ի ժամանակս: յորս:

ԿՏԱԿ ՇՄԱՒՈՆԻ[1]

ԸՍՏ Ա ԵՒ Բ. ՕՐԻՆԱԿԱՑ

Հրաման կտակի Շմաւոնի, զոր խօսեցաւ որ
իւրոց՝ յորժամ մերձ էր ի մեռանել, յետ հարիւր
և հինգ ամի կենաց իւրոց, և յերկրորդ ամի յոր
փախճանեցաւ Յովսէփ։ Եկին որդիք նորա տեսանել
մինչ դեռ էր ի հիւանդութեանն։ Եւ Շմաւոն զօրա
նստաւ և համբուրեաց զնոսա և ասէ. Լուարուք
որդեակք իմ, լուարուք Շմաւոնի հօր ձերում, զոր
ունիմ ի սրտի իմում պատմել ձեզ։ Ես ծնեալ եղէ ի
կովբայ հօրէ իմմէ որդի երկրորդ, և Լիա մայր իմ
չեաց զանուն իմ Շմաւոն. և լուաւ Տէր աղօթից մօ
մոյ։ Եւ եղէ ես զօրաւոր յոյժ. ոչ զարհուրեցայ ի
ծոյ՝ ոչ երկեայ յիրաց ինչ. զի սիրտ իմ էր խիստ, և
իմ անշարժ, և աղիք իմ անվշտակից. և վասն զի
րութիւնք ի բարձրեալոյն տուեալ էր ամենայն մարդկ
ի հոգիս և ի մարմինս։ Եւ ես ի ժամանակին յ
միկ նախանձեցայ ընդ Յովսեփու, քանզի սիրէր
հայրն իմ. ես հաստատեցի զսիրտ իմ ի վերայ

1. Ա և Բ. Կտակ Շմաւոնի որդւոյ Յակոբայ, որդւոյն Իսահակայ,
ոյ Աբրահամու։

ԿՏԱԿ ՇՄԱՒՈՆԻ

ԸՍՏ ԲՆ. Գ ԵՒ Դ. ՕՐԻՆԱԿԱՑ

ՀՐԱՄԱՆ բանից կտակի Շմաւոնի, զոր խօսեցաւ ընդ որդիսն իւր յառաջ քան զմեռանելն իւր, հարիւր և ի քսան ամի կենաց իւրոց՝ յամին յորում վախճանեցաւ Յովսէփ: Եւ եկեալ[1] ժողովեցան որդիք նորա տեսանել զնա՝ մինչդեռ էր ի հիւանդութեան. և Շմաւոն զօրացեալ նստաւ և համբուրեաց զնոսա, և ասէ ցնոսա[2]. Լուարուք ինձ, որդեակք իմ, լուարուք հօր ձերոյ Շմաւոնի՝ զոր ինչ ունիմ ի սրտի իմում ասել[3] ձեզ: Ես ծնեալ եղէ ի Յակոբայ հօրէ իմմէ երկրորդ որդի, և Լիա մայր իմ կոչեաց զանուն[4] իմ Շմաւոն, վասն զի լուաւ Տէր պաղատանաց նորա: Զօրաւոր եղէ յոյժ, և ոչ զարհուրեցայ ես ի գործոյ և ոչ երկեայ յամենայն իրաց, վասն զի սիրտ իմ խիստ էր և լեարդ իմ անշարժ և աղիք իմ անվշտակից. և քանզի[5] զօրութիւն ի բարձրելոյն տուեալ են ամենայն մարդկան ի հոգիս և ի մարմինս: Եւ ես ի ժամանակին յայնմիկ նախանձե-

1. Գ և Դ. եկին տեսանել զնա:
2. ԺԲ և ԺԴ. չիք ցնոսա:
3. ԺԳ և ԺԴ. չիք առել ձեզ:
4. Գ և Դ զիս:
5. Գ և Դ. վասն զի:

րա սպանանել զնա. վասն զի իշխանն մոլորութ
շարժեաց[1] զիս ի Նախանձ, և ոգին Նախանձու
րացոյց զմիտս իմ, և ոչ տայր[2] հայել ինձ որ
յեղբայր, և ոչ խնայել ի հայրն իմ Յակոբ ծե
ցեալն: Այլ Աստուած նորա, Աստուած հարց Նւ
Յակոբայ, Իսահակայ և Աբրահամու՝ առաքեաց զհ
տակ իւր և փրկեաց զնա ի ձեռաց իմոց:

Արդ յորժամ գնացի ես ի Սիկիմ բերել զդ
ոչխարաց հօտից մերոց, և Գոբենիգոթայ[4], ուր
պէտք մեր և ամենայն շտեմարանք. Յուդա եղբ
մեր վաճառեաց զՅովսէփ Իսմայելացոյն: Եւ
Ռուբէն եղբայրն մեր և տրտմեցաւ. վասն զի
ունէր[5] ապրեցուցանել զնա և հասուցանել առ հա
Իսկ ես եկեալ բարկացայ ի վերայ նորա. եթէ
զնա կենդանի արձակեաց. և այսպէս բարկացայ ը
Նմա ամիսս հինգ: Բայց սակայն և զիս խափան
Տէր, արգել զզօրութիւն[7] ձեռին իմոյ, և ցամաք
մինչեւ աւուրս երեսուն: Եւ ծանեայ ես, որդե
իմ, եթէ վասն Յովսեփայ[8] դիպեցաւ ինձ. ապ
խարեալ լացի, և արտասուօք աղաչեցի զԱստու
զի անդրէն հաստատեսցի ձեռն իմ յիս. և որոշե
ես ի Նախանձուէ, և յամենայն պղծութենէ. քա
գիտացի եթէ չարիս խորհեցայ առաջի Աստուծո
հօրն մերոյ[9] Յակոբայ Նախանձեալ ընդ եղբ
իմոյ[10]:

Եւ այժմ, որդեակք իմ, պահեցէք զանձինս ձե
չնչոյ մոլորութենէ և ի Նախանձուէ. զի Նախ
տիրէ ի վերայ ամենայն մարդոյ, և ոչ տայ բա
գործել. այլ արկանէ ի սիրտ մարդոյ յամենայն ա

1. Ա. տատանեցաւ յիս, և հոգին Նախանձուն:
2. Ա. փախեալ:
3. Յոյնն զնէ օծեալն, իսկ Ա. գեղ:
4. Յոյնն Գողգոթայի:
5. Ա. չունէր ոգի ունէր:
6. Ա. ի վերայ նորա:
7. Ա. զզօրութիւն:
8. Ա. յաւելու այն:
9. Ա. իմոյ:
10. Ա. յաւելու Յովսեփա

ցայ ընդ Յովսեփայ՝ վասն զի սիրէր զնա հայրն իմ, և հաստատեցաւ սիրտ իմ ի վերայ նորա սպանանել զնա. վասն զի հրեշտակն մոլորութեան առաքեաց առ[1] իս զոգին նախանձու՝ և կուրացոյց զմիտս իմ՝ ոչ տալ[2] հայել ինձ ի նա, իբրեւ յեղբայր, և ոչ խնայել ի Յակոբ հայր իմ: Այլ Աստուած նոցա և Աստուած հարցն նոցա առաքեաց զհրեշտակ իւր՝ և փրկեաց զնա ի ձեռաց իմոց:

Արդ յորժամ գնացի ես ի Սիկիմ՝ բերել օծումն հօտիցն, և Ռուբէն ի գաւթի[3] մերում էր՝ ուր էին պէտքն մեր և ամենայն շտեմարանք մեր, և Յուդա եղբայր մեր վաճառեաց զնա Իսմայելացւոցն: Եւ եկեալ Ռուբէն տրտմեցաւ, վասն զի ակն ունէր հաստուցանել զնա առ հայր իւր: Իսկ ես բարկացայ ի վերայ Դանայ՝[4] զի կենդանի զնա արձակեաց. և եղէ ընդ նմա բարկացեալ ամիսս հինգ՝ յաղագս բանիցս այսոցիկ: Բայց սակայն խափանեաց զիս Տէր՝ և արգել զգայափշտակութիւն ձեռին իմում, վասն զի ձեռն իմ աջ ցամաքեալ եղեւ[5] մինչեւ յաւուրս վաթսուն: Եւ ծանեայ, որդեակք իմ, որ վասն Յովսեփայ դիպեցաւ ինձ այն, և ապաշխարեալ լացի և արտասուեցի, և յաղօթս կացի առ Տէր՝ և անդրէն հաստատեցայ. և որոշեցայ յամենայն նախանձուէ և ի պղծութենէ. վասն զի գիտացի եթէ չարիս խորհեցայ առաջի Տեառն և Յակոբայ հօր իմոյ, վասն Յովսեփայ նախանձեալ ընդ եղբարս իմ:

Եւ արդ, որդեակք իմ, պահեցէք զանձինս ձեր[6] ի չնչոյն մոլորութենէ և ի նախանձուէ, վասն զի նախանձ տիրէ ի վերայ ամենայն մտացի[7] մարդոց՝ և ոչ տայ բարիս ինչ գործել. այլ յամենայն ժամ ար-

1. յԳ և ԽԴ. չիք առ իս:
2. Գ և Դ. տալով:
3. Ցայսն Ռուբէն ի Դոթայիմ էր:
4. Ցայսն Ցադայ:
5. Գ և Դ. լինէր:
6. յԳ և ԽԴ. չիք զանձինս ձեր:
7. Գ և Դ. մարդոյ:

սպանանել զամենայն նախանձաւորս։ Իսկ նա երանելին հանապազ նմանեալ ծաղկի, և ես նախանձու մաշեալ թառամէի։ Զերկուս զամս երկիւղիւն Տեառն չարչարէի զանձն իմ պահօք. և ծանեայ թէ լուծումն նախանձուն յերկիւղէն Տեառն եղեւ։ Զի թէ զՏէրն ապաւէն ոք արասցէ, հեռանայ չար հոգին ի նմանէ, և դադարէ ի նախանձուէ։

Ուսարց ցիս հայրն իմ, զի տեսանէր զիս տրտմեալ, թէ[1] վասն է՞ր իցես տրտում յոյժ. և ես ասէի պատճառանօք զցաւս լերդի իմոյ. քանզի սուգ ունէի առաւել[2] քան զամենայն եղբարսն իմ, զի ես եղէ պատճառք վաճառմանն Յովսեփայ։ Քանզի յորժամ իջաք մեք յԵգիպտոս, և Յովսէփ[3] կապեաց զիս միայն իբրեւ զլրտես. և ես գիտացի եթէ յիրաւի կրեմ, և ոչ տրտմեցայ։ Իսկ Յովսէփ էր այր բարի, և ունէր հոգի Աստուծոյ. գթած էր և ողորմած, և ոչ եղեւ չարայուշ առ իս, այլ սիրեաց զիս որպէս զայլ եղբարսն իմ։ Արդ, որդեակք իմ, պահեցէք զձեզ յամենայն չարութենէ[4] և ի նախանձուէ, և գնացէք պարզմտութեամբ սրտիւ[5], զմտաւ ածելով զՅովսէփ եղբայրն մեր. զի տացէ Աստուած շնորհս և փառս և օրհնութիւնս ի գլուխս ձեր՝ զոր տեսէք ի Յովսէփ արարեալ։ Զամենայն աւուրսն կենաց իւրոց ոչ նախանձեցաւ ընդ մեզ և ոչ արար ընդ մեզ՝ ըստ բանիցս այսոցիկ. այլ սիրեաց զմեզ որպէս զանձն իւր, և առաւել փառաւորեաց զմեզ քան զորդիսն իւր. և շնորհեաց մ՛ ամենեցուն մեծութիւն անասնոց և պտղոց։ Եւ դու

1. յԱ. պակասէ տող մի։
2. Ա. ևս առաւել։
3. յԱ. չիք Յովսէփ։
4. Ա. չարութենէ։
5. Ա. սուրբ սրտիւ... ածելով։

կանէ ի սիրտ նորա սպանանել զնախանձաւորն. իսկ ընդ որում նախանձին, նա հանապազ ծաղկէ, և նախանձոտն մաշեալ թառամի։ Զամս երկուս երկիւղիւ Տեառն չարչարեցի զանձն իմ պահօք, և ծանեայ զի լուծումն նախանձուն յերկիւղէ Տեառն եղեւ. զի եթէ ոք զՏէր ապաւէն իւր[1] արասցէ, զերծանի չար[2] հոգին ի նմանէ, և լինի միտք նորա թեթեւ. և ապա վշտակից լինի նախանձոտին[3], և ոչ ըստգտանէ զայնոսիկ որ սիրենն զնա և այսպէս ապա դադարեալ լինի ի նախանձուէն։

Ապա[4] հարցանէր հայր իմ, վասն զի տեսանէր տրտմեալ զիս, և պատասխանի տայի նմա՝ և պատմէի զցաւս լերդի իմոյ. վասն զի սուգ ունէի ես քան զամենեսեան, զի ես էի պատճառ վաճառելոյն Յովսեփայ։ Եւ յորժամ իջաք յԵգիպտոս, և կապեաց զիս իբրեւ զլրտես, գիտացի[5] թէ յիրաւի կրեմ զայս՝ և ոչ տրտմեցայ։ Իսկ Յովսէփ էր այր բարի, և ունէր հոգի Աստուծոյ յինքեան. գթած էր և ողորմած, և ոչ եղեւ չարայուշ առ իս, այլ սիրեաց զիս իբրեւ զամենայն[6] եղբարսն իւր։ Արդ պահեցէք զձեզ, եղբարք և որդիք իմ, յամենայն նախանձուէ և ի չարակնութենէ, և գնացէք պարզմտութեամբ, և սուրբ սրտիւ զմտաւ ածելով զեղբայրն մեր զՅովսէփ. զի տացէ Աստուած շնորհս և օրհնութիւնս ի գլուխս ձեր՝ զոր օրինակ տեսէք զնա։ Վասն զի յամենայն աւուրս կենաց իւրոց ոչ նախատեաց զմեզ վասն բանիցս այսոցիկ. այլ սիրեաց զմեզ իբրեւ զանձն իւր և առաւել քան զորդիս իւր. և փառաւորեաց զմեզ մեծութեամբ անասնոց և պտղոյ, և[7] զամենայն բարութիւնս շնորհեաց մեզ ամենեցուն։ Եւ դուք որդեակք

1. յԳ և ԺԴ. չիք իւր։
2. Գ և Դ. նա է չար հոգւոյն, և։
3. Գ և Դ. նախանձողին։
4. Գ և Դ. այսպէս, ապա։
5. Գ և Դ. զի գիտացի։
6. Գ և Դ. զայլ ամենայն։
7. յԳ և ի Դ. չիք և զամենայն բարութիւնս։

գրգռեցան, և առնէին խորհրդովք[1] զգործն՝ և կերպարանէին ի նմանութիւն մարդկան, և ի մերձենալ[2] արանց նոցա, երևէին ընդ նոսա. և նոցա ցանկացեալ միոք երևութիցն նոցա, ծնանէին զհսկայսն. վասն զի երևէին նոցա զուարթունք[3] որպէս թէ հասանէին յերկինս:

Արդ պահեցէք զձեզ ի պոռնկութենէ. և եթէ կամիք սուրբ լինել մտօք՝ պահեցէք զզգայութիւնս[4] ձեր յամենայն իգաց. և նոցա պատուէր տուք մի՛ մերկանալ[5] արանց իւրեանց՝ զի և նոքա յստակ լինիցին[6] մտօք. վասն փութապէս[7] պատահմանցն՝ թէպէտ և չգործիցի ամբարշտութիւն․ սակայն նոցա է ախտ պիղծ[8] և ձեզ[9] թշնամանք մեծ: Վասն զի պոռնկութիւն և ոչ մի ինչ[10] բարեպաշտութիւն ունի յինքեան[11]. և ամենայն նախանձ բնակեալ է ի ցանկութիւն[12] նորա. վասն[13] այսորիկ և դուք նախանձեցարուք և ի խնդիր լերուք բարձրանալ քան ըզնոսա: Այլ թէպէտ և խնդրիցէք՝ ոչ կարիցէք[14] քան զնոսա. վասն զի Աստուած արար ընտրութիւն ի մէջ նոցա և Ղևեայ, զի[15] նա ծանուցանէ զօրէնս Տեառն. ետ Տէր զիշխանութիւնն և զկնի նորա Յուդայի և ինձ և Դանայ և Յովսեփայ՝ զկնի նոցա իշխանս: Վասն[16] այսորիկ հրաման տամ ձեզ լսել

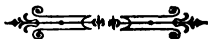
1. Բ և Գ. խորհրդովք. Բ. ըղ-գործս:
2. Բն և Ա. և մերձենալ:
3. Գ և Դ. զուարթանք:
4. Ա և Բ. զանձինս ձեր և զզգալիս.. իսկ Գ և Դ. զզգալիս ձեր:
5. Ա և Բ. մերձ բանալ:
6. Ա. Բ. Գ. և Դ. լիցին:
7. Բ. ի փութապէս:
8. Ա. Բ. Գ և Դ. մեծ:
9. Ա և Բ. ձեզ. իսկ Գ. և ձեզ թշնամանք:
10. ՅԳ և ԻԴ. պակասէ բառս ինչ:
11. Բ. յինքեանն:
12. Ա. Բ. Գ և Դ. ի ցանկութիւնս նոցա.
13. Ա. Բ. Գ և Դ. յաղագս:
14. Ա. կարասցէք. Բ. կարասջիք:
15. ՅԱ. ՅԲ. ՅԳ և ԻԴ. պակասին զի նա ծանուցանէ զօրէնս Տեառն:
16. Ա. և յաղագս. իսկ Բ. Գ և Դ յաղագս:

Ղևեայ, զի նա ծանուցանէ[1] և կատարեսցէ ի դատաստանս և յիրաւունս, և ողջակէզս մատուսցէ վասն ամենայն Իսրայէլի. մինչև ի վախճան ժամանակաց՝ քահանայանալ ուխտին[2] Քրիստոսի՝ զոր ասաց Տէրն:

Երդմնեցուցանեմ զձեզ յԱստուածն երկնից՝ զի գնայցէք ճշմարտութեամբ իւրաքանչիւր ոք[3] ընդ ընկերի իւրում. սէր ունիցիք ընդ եղբարս ձեր. և առ[4] Ղևի մերձեցարուք խոնարհ սրտիւ[5], զի ընկալջիք օրհնութիւն ի բերանոյ նորա[6]. վասն զի[7] նա օրհնեսցէ զԻսրայէլ և զՅուդա. զի նովաւ ընտրեաց Տէր թագաւորել ամենայն ժողովրդեանն. և երկիր պագջիք զաւակի նորա, զի վասն ձեր մեռցին ի պատերազմունս յերևելիս և յաներևոյթս, և եղիցին ի միջի ձերում թագաւորք յաւիտենականք:

Եւ վախճանեցաւ Ռուբէն՝ պատուիրան թողեալ զայս որդւոց իւրոց. և եդին զնա ի տապանի յԵգիպտոս[8], ի ժամանակին[9] յորում հանին զնա յերկրէն Եգիպտացւոց. և թաղեցին զնա յայրին կրկնում ուր էին հարքն իւրեանց:

1. Ա. Բ. և զի նա ծանուսցէ զօրէնս Տեառն. իսկ Գ և Դ. զօրէնս Տեառն:
2. Ա. ուխտին զոր ասաց նմա Տէր:
3. Ա. Բ և Գ. չունի ոք:
4. Բ. որդիս Ղևեայ:
5. Ա և Բ. սրտիւք:
6. Բ. նոցա.. նոքա օրհնեսցեն:
7. Գ. զի:
8. Ա. Բ. Գ և Դ. չունին յԵգիպտոս:
9. Ա. Բ. Գ և Դ. ի ժամանակս յորս:

ԿՏԱԿ ՇՄԱՒՈՆԻ[1]

ԸՍՏ Ա ԵՒ Բ. ՕՐԻՆԱԿԱՑ

Հրաման կտակի Շմաւոնի, զոր խօսեցաւ որդւոց իւրոց՝ յորժամ մերձ էր ի մեռանել, յետ հարիւր քսան և հինգ ամի կենաց իւրոց, և յերկրորդ ամի յորժամ փախճանեցաւ Յովսէփ: Եկին որդիք նորա տեսանել զնա մինչ դեռ էր ի հիւանդութեանն: Եւ Շմաւոն զօրացեալ նստաւ և համբուրեաց զնոսա և ասէ. Լուարուք ինձ, որդեակք իմ, լուարուք Շմաւոնի հօր ձերում, զոր ինչ ունիմ ի սրտի իմում պատմել ձեզ: Ես ծնեալ եղէ ի Յակովբայ հօրէ իմմէ որդի երկրորդ, և Լիա մայր իմ կոչեաց զանուն իմ Շմաւոն. և լուաւ Տէր աղօթից մօր իմոյ: Եւ եղէ ես զօրաւոր յոյժ. ոչ զարհուրեցայ ի գործոյ՝ ոչ երկեայ յիրաց ինչ. զի սիրտ իմ էր խիստ, և փոր իմ անշարժ, և աղիք իմ անվշտակից. և վասն զի զօրութիւնք ի բարձրելոյն տուեալ էր ամենայն մարդկան, ի հոգիս և ի մարմինս: Եւ ես ի ժամանակին յայնմիկ նախանձեցայ ընդ Յովսեփու, քանզի սիրէր զնա հայրն իմ. ես հաստատեցի զսիրտ իմ ի վերայ նո-

1. Ա և Բ. Կտակ Շմաւոնի որդւոյ Յակոբայ, որդւոյն Իսահակայ, որդւոյ Աբրահամու:

ԿՏԱԿ ՇՄԱՒՈՆԻ

ԸՍՏ ԲՆ. Գ ԵՒ Դ. ՕՐԻՆԱԿԱՑ

Հրաման բանից կտակի Շմաւոնի, զոր խօսեցաւ ընդ որդիսն իւր յառաջ քան զմեռանելն իւր, հարիւր և ի քսան ամի կենաց իւրոց՝ յամին յորում վախճանեցաւ Յովսէփ: Եւ եկեալ[1] ժողովեցան որդիք նորա տեսանել զնա՝ մինչդեռ էր ի հիւանդութեան. և Շմաւոն զօրացեալ նստաւ և համբուրեաց զնոսա, և ասէ ցնոսա[2]. Լուարուք ինձ, որդեակք իմ, լուարուք հօր ձերոյ Շմաւոնի՝ զոր ինչ ունիմ ի սրտի խմում ասել[3] ձեզ: Ես ծնեալ եղէ ի Յակոբայ հօրէ իմմէ երկրորդ որդի, և Լիա մայր իմ կոչեաց զանուն[4] իմ Շմաւոն, վասն զի լուաւ Տէր պաղատանաց նորա: Զօրաւոր եղէ յոյժ, և ոչ զարհուրեցայ ես ի գործոյ և ոչ երկեայ յամենայն իրաց, վասն զի սիրտ իմ խիստ էր և լեարդ իմ անշարժ և աղիք իմ անվշտակից. և քանզի[5] զօրութիւն ի բարձրելոյն տուեալ են ամենայն մարդկան ի հոգիս և ի մարմինս: Եւ ես ի ժամանակին յայնմիկ նախանձե-

1. Գ և Դ. Եկին տեսանել զնա:
2. ԺԲ և ԺԴ. չիք ցնոսա:
3. ԺԳ և ԺԴ. չիք ասել ձեզ:
4. Գ և Դ զնա:
5. Գ և Դ. վասն զի:

րա սպանանել զնա. վասն զի իշխանն մոլորութեան շարժեաց[1] զիս ի Նախանձ, և ոգին Նախանձու կուրացոյց զմիտս իմ, և ոչ տայր[2] հայել ինձ որպէս յեղբայր, և ոչ խնայել ի հայրն իմ Յակոբ ծերացեալն: Այլ Աստուած նորա, Աստուած հարց նորա՝ Յակոբայ, Իսահակայ և Աբրահամու՝ առաքեաց զհրեշտակ իւր և փրկեաց զնա ի ձեռաց իմոց:

Արդ յորժամ գնացի ես ի Սիկիմ բերել զդեղ[3] ոչխարաց հօտից մերոց, և Գոբեննիգոթայ[4], ուր էին պէտք մեր և ամենայն շտեմարանք. Յուդա եղբայրն մեր վաճառեաց զՅովսէփ Իսմայելացոցն: Եւ եկն Ռուբէն եղբայրն մեր և տրտմեցաւ. վասն զի ակն ունէր[5] ապրեցուցանել զնա և հասուցանել առ հայրն: Իսկ ես եկեալ բարկացայ ի վերայ նորա. եթէ զի՞ զնա կենդանի արձակեաց. և այսպէս բարկացայ ընդ[6] նմա ամիսս հինգ: Բայց սակայն և զիս խափանեաց Տէր, արգել զզօրութիւն[7] ձեռին իմոյ, և ցամաքեաց մինչեւ աւուրս երեսուն: Եւ ծանեայ ես, որդեակք իմ, եթէ վասն Յովսեփայ[8] դիպեցաւ ինձ. ապաշխարեալ լացի, և արտասուօք աղաչեցի զԱստուած, զի անդրէն հաստատեսցէ ձեռն իմ յիս. և որոշեցայ ես ի Նախանձուէ, և յամենայն պղծութենէ. քանզի գիտացի եթէ չարիս խորհեցայ առաջի Աստուծոյ և հօրն մերոյ[9] Յակոբայ Նախանձեալ ընդ եղբօրն իմոյ[10]:

Եւ այժմ, որդեակք իմ, պահեցէք զանձինս ձեր ի չնչոյ մոլորութենէ և ի Նախանձուէ. զի Նախանձ տիրէ ի վերայ ամենայն մարդոյ, և ոչ տայ բարիս գործել. այլ արկանէ ի սիրտ մարդոյ յամենայն ժամ

1. Ա. տառապեցաւ յիս, և հօ-րէն Նախանձու:
2. Ա. տուեալ:
3. Յոյնն զնէ օծոսմն, իսկ Ա. ֆեղ:
4. Յոյնն Դովթայիմ:
5. Ա. չունէր ակն ունէր:
6. Ա. ի վերայ նորա:
7. Ա. զզօրութիւն:
8. Ա. յաւելու այն:
9. Ա. իմոյ:
10. Ա. յաւելու Յովսեփու:

ցայ ընդ Յովսեփայ՝ վասն զի սիրէր զնա հայրն իմ, և հաստատեցաւ սիրտ իմ ի վերայ նորա սպանանել զնա. վասն զի հրեշտակն մոլորութեան առաքեաց առ[1] իս զոգին նախանձու՝ և կուրացոյց զմիտս իմ՝ ոչ տալ[2] հայել ինձ ի նա, իբրեւ յեղբայր, և ոչ խնայել ի Յակոբ հայր իմ: Այլ Աստուած նոցա և Աստուած հարցն նոցա առաքեաց զհրեշտակ իւր՝ և փրկեաց զնա ի ձեռաց իմոց:

Արդ յորժամ գնացի ես ի Սիկիմ՝ բերել օծումն հօտիցն, և Ռուբէն ի գաւթի[3] մերում էր՝ ուր էին պէտքն մեր և ամենայն շտեմարանք մեր, և Յուդա եղբայր մեր վաճառեաց զնա Իսմայելացւոցն: Եւ եկեալ Ռուբէն տրտմեցաւ, վասն զի ակն ունէր հաստուցանել զնա առ հայր իւր: Իսկ ես բարկացայ ի վերայ Դանայ՝[4] զի կենդանի զնա արձակեաց. և եղէ ընդ նմա բարկացեալ ամիսս հինգ՝ յաղագս բանիցս այսոցիկ: Բայց սակայն խափանեաց զիս Տէր՝ և արգել զյափշտակութիւն ձեռին իմում, վասն զի ձեռն իմ աջ ցամաքեալ եղեւ[5] մինչեւ յաւուրս վաթսուն: Եւ ծանեայ, որդեակք իմ, որ վասն Յովսեփայ գխպեցաւ ինձ այն, և ապաշխարեալ լացի և արտասուեցի, և յաղօթս կացի առ Տէր՝ և անդրէն հաստատեցայ. և որոշեցայ յամենայն նախանձուէ և ի պղծութենէ. վասն զի գիտացի եթէ չարիս խորհեցայ առաջի Տեառն և Յակոբայ հօր իմոյ, վասն Յովսեփայ նախանձեալ ընդ եղբարս իմ:

Եւ արդ, որդեակք իմ, պահեցէք զանձինս ձեր[6] ի շնչոյն մոլորութենէ և ի նախանձուէ, վասն զի նախանձ տիրէ ի վերայ ամենայն մտացի[7] մարդոց՝ և ոչ տայ թարխ ինչ գործել. այլ յամենայն ժամ ար-

1. ԺԳ և ԻԴ. չիք առ ես:
2. Գ և Դ. տուեալ:
3. Յայլս Ռուբէն ի Դովթայիմ էր:
4. Յայլս Յուդայ:
5. Գ և Դ. չեղեւ:
6. ԺԳ և ԻԴ. չիք զանձինս ձեր:
7. Գ և Դ. մարդոյ:

ապանանել զամենայն նախանձաւորս։ Իսկ նա երանելին հանապազ նմանեալ ծաղկի, և ես նախանձու մաշեալ թառամէի։ Զերկուս զամս երկիւղիւն Տեառն չարչարէի զանձն իմ պահօք. և ծանեայ թէ լուծումն նախանձուն յերկիւղէն Տեառն եղեւ։ Զի թէ զՏէրն ապաւէն ոք արասցէ, հեռանայ չար հոգին ի նմանէ, և դադարէ ի նախանձուէ։

Եհարց ցիս հայրն իմ, զի տեսանէր զիս տրտմեալ, թէ[1] վասն է՞ր իցես տրտում յոյժ. և ես ասէի պատճառանօք զցաւս լերդի իմոյ. քանզի սուգ ունէի առաւել[2] քան զամենայն եղբարսն իմ, զի ես եղէ պատճառք վաճառմանն Յովսեփայ։ Քանզի յորժամ իջաք մեք յԵգիպտոս, և Յովսէփ[3] կապեաց զիս միայն իբրեւ զլրտես. և ես գիտացի եթէ յիրաւի կրեմ, և ոչ տրտմեցայ։ Իսկ Յովսէփ էր այր բարի, և ունէր հոգի Աստուծոյ. գթած էր և ողորմած, և ոչ եղեւ չարայուշ առ իս, այլ սիրեաց զիս որպէս զայլ եղբարսն իմ։ Արդ, որդեակք իմ, պահեցէք զձեզ յամենայն չարութենէ[4] և ի նախանձուէ, և գնացէք պարզմտութեամբ սրտիւ[5], զմտաւ ածելով զՅովսէփ եղբայրն մեր. զի տացէ Աստուած շնորհս և փառս և օրհնութիւնս ի գլուխս ձեր՝ զոր տեսէք ի Յովսէփ արարեալ։ Զամենայն աւուրսն կենաց իւրոց ոչ նախանձեցաւ ընդ մեզ և ոչ արար ընդ մեզ՝ ըստ բանիցս այսոցիկ. այլ սիրեաց զմեզ որպէս զանձն իւր, և առաւել փառաւորեաց զմեզ քան զորդիսն իւր. և շնորհեաց մեզ ամենեցուն մեծութիւն անասնոց և պտղոց։ Եւ դուք,

1. յԱ. պակասէ տող մի։
2. Ա. ես տրտմել։
3. յԱ. չէր Յովսէփ։
4. Ա. չարախօսութենէ։
5. Ա. սուրբ սրտիւ... ածել։

կանէ ի սիրտ նորա սպանանել զնախանձաւորն. իսկ ընդ որում նախանձին, նա հանապազ ծաղկէ, և նախանձոտն մաշեալ թառամի։ Զամս երկուս երկիւղիւ Տեառն չարչարեցի զանձն իմ պահօք, և ծանեայ զի լուծումն նախանձուն յերկիւղէ Տեառն եղեւ. զի եթէ ոք զՏէր ապաւէն իւր [1] արասցէ, զերծանի չար [2] հոգին ի նմանէ, և լինի միտք նորա թեթեւ. և ապա վշտակից լինի նախանձոտին [3], և ոչ բամբասանէ զայնոսիկ որ սիրենն զնա և այսպէս ապա դադարեալ լինի ի նախանձուէն։

Ապա [4] հարցանէր հայր իմ, վասն զի տեսանէր տրտմեալ զիս, և պատասխանի տայի նմա՝ և պատմէի զցաւս լերդի իմոյ. վասն զի սուգ ունէի ես քան զամենեսեան, զի ես էի պատճառ վաճառելոյն Յովսեփայ։ Եւ յորժամ իջաք յԵգիպտոս, և կապեաց զիս իբրեւ զլրտես, գիտացի [5] թէ յիրաւի կրեմ զայս՝ և ոչ տրտմեցայ։ Իսկ Յովսէփ էր այր բարի, և ունէր հոգի Աստուծոյ յինքեան. գթած էր և ողորմած, և ոչ եղեւ չարայուշ առ իս, այլ սիրեաց զիս իբրեւ զամենայն [6] եղբարսն իւր։ Արդ պահեցէք զձեզ, եղբարք և որդիք իմ, յամենայն նախանձուէ և ի չարակնութենէ, և գնացէք պարզմտութեամբ, և սուրբ սրտիւ զմտաւ ածելով զեղբայրն մեր զՅովսէփ. զի տացէ Աստուած շնորհս և օրհնութիւնս ի գլուխս ձեր՝ զոր օրինակ տեսէք զնա։ Վասն զի յամենայն աւուրս կենաց իւրոց ոչ նախատեաց զմեզ վասն բանիցս այսոցիկ. այլ սիրեաց զմեզ իբրեւ զանձն իւր և առաւել քան զորդիս իւր. և փառաւորեաց զմեզ մեծութեամբ անասնոց և պտղոց, և [7] զամենայն բարութիւնս շնորհեաց մեզ ամենեցուն։ Եւ դուք որդեակք

1. յԳ և ԻԴ. չիք իւր։
2. Գ և Դ. նա ի չար հոգւոյն, և։
3. Գ և Դ. նախանձոտին։
4. Գ և Դ. այսպէս, ապա։
5. Գ և Դ. զի գիտացի։
6. Գ և Դ. զայլ ամենայն։
7. յԳ և ի Դ. չիք և զամենայն բարութիւնս։

որդեակք իմ, ի բաց եղերուք ի չար Նախանձուէ. զի Նախանձն զայրացուցանէ զմարդն, և ապականէ զհոգին, և ի Թմբրութիւն[1] ածէ զմարդն։

Պահեցէք զձեզ ի պոռնկութենէ. զի նա մայր է ամենայն չարեաց. որոշեցուցանէ յԱստուծոյ, և մերձեցուցանէ բելիարայ։ Զի տեսի ես գրածս գրոց Ենովքայ, զի որդիքն ձեր պոռնկութեամբ ապականեսցին, և ընդդէմ Ղեւեայ գնասցեն, որովք այլ ոչ կարասցեն կալ ընդդէմ Ղեւեայ, վասն զի զպատերազմն Տեառն պատերազմէին. և յաղթեսցէ բանակաց ձերոց։ Եւ եղիցին փառաւորք, և դուք սակաւաւորք ի մէջ Ղեւեայ և Յուդայի։ Եւ ոչ ոք ի ձէնջ եղիցի իշխան, որպէս և հայրն մեր Յակոբ մարգարէացաւ յօրհնութիւնսն իւրում։ Ահա ասացի ձեզ զամենայն զայթագղութիւնս որդւոց ձերոց։ Եթէ

1. Ա. Թմբռութիւն։

իմ սիրեացէ[1] իւրաքանչիւր ոք զեղբայր իւր բարի մտօք, և ի բաց որոշեսցի ի ձէնջ ոգին նախանձու, վասն զի վայրեցուցանէ[2] նախանձ զմարմինն և ապականէ ըզ-հոգին. զի բարկութիւն և պատերազմունք են խոր-հուրդք նորա, և սրտմտութիւն զկծեցուցանէ և ի թմբրութիւն ածէ զմարդն. այլ և զքուն հատանէ և տատանումն տայ հոգւոյն[3] և դողումն մարմնոյն. զի և ի քուն նախանձ իմն չարութեան երեւոյթանայ և ճարակէ զնա. և շնչովք չարեօք յուզարկէ զոգի[4] նորա, և զարհուրեցուցանէ զմարմին նորա և խռո-վեցուցանէ[5] զմիտսն, և իբրեւ զշունչ իմն չար և թու-նաւոր ունելով ի յինքեան, այսպէս երեւի մարդ-կան: Վասն այսորիկ Յովսէփ էր բարի և գեղեցիկ երեսօք, վասն զի ոչ ինչ տեսլեամբ բնակեալ ի նմա չարութիւն, զի զխռովութիւն սրտին[6] երեսքն երե-ւեցուցանեն: Եւ արդ[7], որդեակք իմ, բարի արարէք զսիրտս ձեր առաջի Աստուծոյ՝ և ուղղեցէք զճանա-պարհս ձեր առաջի մարդկան:

Պահեցէք զձեզ ի պոռնկութենէ, վասն զի պոռն-կութիւն է մայր ամենայն չարեաց. որոշէ յԱստու-ծոյ և մերձեցուցանէ առ բելիար. վասն զի տեսի ի գրածս գրոյն Ենովքայ՝ զի որդիք ձեր պոռնկու-թեամբ կործանեսցին, և ընդ Ղեւեայ անիրաւես-ցին սրով, այլ ոչ կարասցեն կալ ընդդէմ Ղեւեայ. վասն զի զպատերազմ Տեառն պատերազմի և յաղ-թեսցէ բնակչաց ձերոց: Եւ եղիցին սակաւաւորք բաժա-նեալք ի մէջ Յուդայ և Ղեւեայ. և ոչ ոք եղիցի ի ձէնջ իշխան՝ որպէս[8] և Յակոբ հայրն մեր մարգարէացաւ ի յօրհնելն իւրում: Ահա ասացի ձեզ զամենայն զի արդարացայց ես ի մեղաց ձերոց: Զի եթէ բառնայք

1. Սիրեսցէ չգոյր ի բնագրին յա-ւելեալ ըստ Գ և Դ օրինա-կաց:
2. Դ և Դ. վայրենացուցանէ նա զմարմինն:
3. Գ և Դ. հոգւոյն:
4. Գ և Դ. զոգիս:
5. Գ և Դ. խռովութեամբ զարհուրեցուցանէ զմիտսն:
6. Գ և Դ սրտոյն:
7. Գ և Դ. այժմ:
8. Գ և Դ. զոր օրինակ:

բառնայք զայս ի ձէնջ, որպէս զվարդ ծաղկեսցին որդիքն ձեր, և ոսկերք իմ ի մէջ Իսրայելի՝ որպէս զշուշան ի մէջ Յակոբայ. և հոտն եղիցի որպէս զհոտ Լիբանանու[1]. և պատուեսցի որպէս մայրս սուրբս մինչև յաւիտեանս, և ոստք Յուդա մինչև ի հեռաստանէ եղիցին: Յայնժամ կորիցէ զաւակ Քանանու, և մնացորդ ոչ եղիցի Ամաղեկայ, և ամենայն այլազգեացն:

Յայնժամ Սէթ փառաւորեսցի. զի Տէր Աստուած մեր երեւեսցի յերկրի իբրեւ զմարդ, և կեցուցանէ[2] ինքն միւսանգամ: Յայնժամ տացին ամենայն հոգիք մոլորականք բելիարեանք ի կորուստ. և արդ[3] մի՛ թագաւորեսցեն ի վերայ չար չնչոյ[4]: Յայնժամ յարիցուք ուրախութեամբ և օրհնեսցուք զբարձրեալն նորա[5]. վասն զի Աստուած մարմին զգեցեալ և ընդ մարդկան կերակրեալ:

Եւ այժմ, որդեակք իմ, լուարուք, Ղեւեաւ և Յուդայիւ փրկեսջիք, զի[6] յազգէ նորա ծնցի Տէր Աստուած: Մի՛ ամբառնայք ի վերայ երկուց եղբարցս այսոցիկ. վասն զի ի նոցանէ ծագեսցէ մեզ փրկութիւն: Զի յարուսցէ Տէր ի Ղեւեայ[7] իբրեւ զքահանայապետ. և ի Յուդայէ[8] իբրեւ զթագաւոր, Աստուած և մարդ. և ապրեցուսցէ զամենայն մարդ և զազգինս մարդկան: Վասն այնորիկ ես պատուիրեմ ձեզ՝ զի և դուք պատուիրեսջիք որդւոց ձերոց. զի և նոքա պատուիրեսցեն որդւոց իւրեանց՝ զի պահեսցեն զպատուիրանս զայս յազգս իւրեանց: Եւ իբրեւ[9] կատարեաց

1. Ա. Լիբանանու:
2. Ա. կացուցանէ:
3. յԱ. չիք արդ:
4. Ա. ընչոյ:
5. յԱ. չիք նորա:
6. յԱ. պակասէ տող մի:
7. Ա. Տէր Ղևէ.
8. Ա. Յուդայէ:
9. յԱ չիք իբրև:

ի ձէնջ զնախանձ և զամենայն խստապարանոցութիւն, իբրև զվարդ ծաղկեցին ոսկերք իմ ի մէջ Իսրայելի, և որպէս շուշան մարմինք իմ ի մէջ Յակոբայ, և բուրեացէ[1] հոտ իմ իբրև զհոտ Լիբանոսի, և բազմացին իբրև զմայրս սուրբս առ յինէն մինչև յաւիտեանս, և ոստք նորա մինչև ի հեռաստան եղիցին: Յայնժամ կորիցէ զաւակն Քանանու, և մնացորդք ոչ եղիցին Ամաղեկայ, և ամենայն Քետացիք սատակեսցին, և սատակեսցի երկիր Քամայ՝ և ամենայն ժողովուրդն կորիցէ. և յայնժամ դադարեսցէ ամենայն երկիր ի խռովութենէ որ[2] ի ներքոյ երկնից ի պատերազմաց:

Եւ յայնժամ Սէմ փառաւորեսցի, զի Տէր Աստուած մեծն Իսրայելի փառաւորեսցի յերկրի, և երևեսցի որպէս զմարդ. յայնմ[3] ժամանակի տացին ամենայն մոլորական ոգիքն ի կոխումն, և մարդիկ թագաւորեսցեն ամենայն չար չնչոց. յայնժամ յարիցուք ուրախութեամբ և օրհնեսցուք զբարձրեալն ի սքանչելեաց նորա. վասն զի Աստուած մարմին զգեցեալ և ընդ մարդկան շրջեալ և կերակրեալ՝ կեցոյց զմարդիկ:

Եւ այժմ, որդեակք իմ, լուարուք ինձ՝[4] զի Ղեւեաւ և Յուդայիւ փրկեսցուք, և մի համբառնայք ի վերայ երկուց եղբարցս այսոցիկ. վասն զի ի սոցանէ ծագեսցի մեզ փրկութիւն. զի յարիցէ Տէր ի Ղեւեայ իբրև զքահանայապետ և ի Յուդայէ որպէս[5] թագաւոր, և է նա[6] Աստուած, և նա ապրեցուսցէ զամենայն ազգս և զազինս մարդկան: Վասն այսորիկ ես պատուիրեմ ձեզ՝ և դուք պատուիրեցէք[7] որդւոց ձերոց զի պահեսցեն զպատուիրանս յազգս իւրեանց: Եւ կատարեաց Շմաւոն զպատուէր[8] որդւոց իւրոց և ննջեաց ընդ հարս իւր հարիւր և քսան

1. ՅԳ և Ի Գ. չիք բուրեացէ
2. Գ և Դ. և ամենայն որ էր ի ներքոյ:
3. Գ և Դ. յայնժամ:
4. Գ և Դ. լուարուք, և զի:
5. Գ և Դ. իբրև:
6. ՅԳ և ԻԴ. չիք է նա:
7. Գ և Դ. պատուիրեսջիք:
8. Գ և Դ. զպատուիրանս:

Շմաւոն զպատուէրս [1] զայս որդւոց իւրոց, և ննջեաց ընդ հարս իւր ի հարիւր և ի քսան և հինգ ամի կենաց իւրոց, և եդին զնա ի տապանի յանփուտ փայտից [2], զի հանցեն զնա ի Քեբրոն։ Եւ հանին զնա ի ծածուկ ի պատերազմին Եգիպտացւոցն. վասն զի զոսկերսն Յովսեփայ պահէին Եգիպտացիքն ի բնակարանս Թագաւորականս։ Զի ասէին Եգիպտացիքն և կախարդք նոցա, եթէ յելանել ոսկերացն Յովսեփու յԵգիպտոսէ՝ լինի ամենայն երկիրս խաւար և մրրիկ և մութն, մինչեւ ճրագօք եւս անգամ ոչ ոք ճանաչիցէ զեղբայր իւր։ Եւ լացին որդիքն Շմաւոնի զհայրն իւրեանց. և էին յԵգիպտոս մինչեւ յօր ելից իւրեանց ի ձեռն Մովսիսի։

1. Ա. զպատուէրանս։ 2. Ա. փայտէ, զի հանցեն զոսկերս նորա։

և հինգ ամաց [1]. և եդին զնա ի փայտեայ տապանի՝ զի հանցեն զոսկերս նորա ի Քեբրոն։ Եւ հանին զնա ի ծածուկ ի պատերազմէ Եգիպտացւոյն. վասն զի զոսկերսն Յովսեփայ պահէին ի շտեմարանս թագաւորացն։ Զի ասէին դիւթքն [2] և կախարդքն՝ եթէ յելանելն ոսկերացն Յովսեփայ յԵգիպտոսէ՝ եղիցի ամենայն Եգիպտոս [3] խաւար և մրրիկ, և հարուածք մեծամեծք յոյժ ամենայն Եգիպտոսի, մինչեւ ճրագօք եւս անգամ տեսանել ոչ կարասցեն իւրաքանչիւր ոք զեղբայր իւր։ Եւ լացին [4] եղբարքն Շմաւոնի և որդիքն զհայրն իւրեանց. և էին յԵգիպտոս մինչեւ յաւուրս ելիցն իւրեանց ի ձեռն Մովսիսի։

1. Գ և Դ. ամի չինաց խորոց։
2. Եդաք ըստ Գ և Դ. օրինակաց դիւթքն՝ զի ԲՆ. ունէր դևթն։
3. Գ և Դ. Երկիր։
4. Գ և Դ. լային։

ԿՏԱԿ ՂԵՒԵԱՅ[1]

ԸՍՏ Ա ԵՒ Բ. ՕՐԻՆԱԿԱՑ

ՀՐԱՄԱՆ պատասխանոյ[2] բանիցն Ղեւեայ, ետ որդւոց իւրոց՝ յառաջ քան զվախճանելն ի վասն ամենայնի զինչ և գործեսցեն և որ ինչ և պեսցի նոցա։ Մինչեւ[3] էր ինքն. երեւեցաւ նմա տե եթէ հանդերձեալ ես[4] մեռանել։ Կոչեաց առ ի զորդիս իւր. և իբրեւ ժողովեցան առ նա, ասէ ց սա. Ես Ղեւի ուրախութեամբ ծնեալ եղէ ի Խառ և եկի ընդ հօր իմում ի Սիկիմ. և էի ես ման քսանամեայ՝ յորժամ արարաք վրէժխնդրութիւն և եղբայրն իմ Շմաւոն ընդ Ամուրհացիսն, վ քեռն մերոյ Դինայի։ Արդ[5] մինչ դեռ էի ես ի հօ մերոյ, և տեսի[6] ես զամենայն մարդիկ՝ զի կորուս

1. Ա և Բ. Կտակ Ղեւեայ վասն քա-հանայութեան։
2. Բ. պատասխանոյ։
3. Բ. և մինչև։
4. Բ. ես դու։
5. ԱԲ. աստի մինչև տողքս պակասէ։
6. Բ. տեսանէի։

ԿՏԱԿ ՂԵՒԵԱՅ[1]

ԸՍՏ ԲՆ. ԵՒ ԸՍՏ Գ. ԵՒ Դ. ՕՐԻՆԱԿԱՑ

Հրաման պատասխանոյ բանիցն[2] Ղեւեայ՝ յառաջ քան զվախճանելն իւր, ըստ ամենայնի զոր ինչ արասցեն և որ ինչ դիպեսցի նոցա մինչեւ յօրն դատաստանի։ Վասն զի[3] երեւեցաւ ինձ, եթէ հանդերձեալ է մեռանել, վասն[4] որոյ ասաց ժողովել եղբարց և որդւոց իւրոց։ Եւ եղեւ իբրեւ ժողովեցան՝ ասէ ցնոսա. Ես Ղեւի, ուրախութեամբ յղացեալ և ծնեալ եղէ ի Խառան. և յետ[5] ութ ամաց եկի ընդ հօր իմում ի Սիկիմ. և[6] մինչ դեռ էաք ի Սիկիմ. և էի ես մանուկ ամաց իբրեւ քսանից,. յորժամ արարաք վրէժխնդրութիւն ես և Շմաւոն եղբայր իմ ընդ Ամաւրհացւոն՝ վասն Դինայի քեռ մերոյ։ Արդ յորժամ

1. ԲՆ. Կտակ Ղեւեայ որդւոյն Յակոբայ, վասն [illegible]ութեան և ամբարտաւանութեան.
Գ և Դ. Կտակ Ղեւեայ վասն [illegible]ութեան և ամբարտաւանութեան։
2. Գ և Դ. յաւելուն զոր ինչ ետ որդւոց իւրոց։
3. Գ և Դ. յաւելուն [illegible] ինքն՝ յորժամ [illegible] ինքն, և երեւեցաւ։
4. ԼԳ և ԻԴ. պակասէ մինչև Ես եղէ։
5. Գ և Դ. [illegible]
6. ԼԳ և ԻԴ. չիք մինչ դեռ էաք ի Սիկիմ։

4

էին ճանապարհօք իւրեանց. և ես կայի յաղօթս առ Աստուած, և խնդրեցի ի Նմանէ զի ապրեցայց: Յայնժամ անկաւ ի վերայ իմ քուն, և տեսի[1] լեառն մի բարձր, և ես կայի ի վերայ լերինն, և ահա բացան ինձ երկինք՝ եկն առ իս հրեշտակ Աստուծոյ, և ասէ ցիս[2]. Ղեւի եկ մուտ այսր. և մտեալ իմ յառաջին յերկինքն, և անցոյց տարաւ զիս մինչեւ յերկրորդ երկինսն[3]. և տեսի անդ ջուրս բազումս՝ զի կախեալ կային. և ասեմ ցնա. Զի՛նչ է այս տէր, և ասէ ցիս. Թէ անցես ընդ դա՝ կեցցես յանդիման Տեառն, և եղիցիս պաշտօնեայ Նորա՝ և զհանդերձեալ խորհուրդն Նորա յայտնեսցես մարդկան, և ի ձեռն քո և Յուդայի[4] երեւեսցի Տէր ի մէջ մարդկան:

Արդ լուր դու վասն տեսլեանդ որ երեւեցաւ քեզ. Առաջին երկինքն վասն այնորիկ որ խորհէիր ի քեզ, զի տեսանէիր զանիրաւութեան գործս մարդկան. իսկ երկրորդն ունի հուր և ձիւն և սառն յօր հրամանացն պատրաստեալ[5], իսկ սուրբն սրբոց ի վեր

1. Բ. տեսանէի:
2. ԺԲ. չիք ցիս:
3. Բ. երկինքն:
4. Բ. յաւելու յորդւոն Յէր:
5. Բ. պատրաստեալ է:

հովուէի ես յԱբելմայում, հոգի իմաստութեան Տեառն եկն ի վերայ իմ. և տեսանէի զամենայն մարդիկ կորուսեալ[1] ճանապարհօք իւրեանց, և որպէս թէ պարիսպ շինեալ ընդ ինքեանս անիրաւութիւն, և իբրև[2] յաշտարակի նստեալ էին յանիրաւութեան։ Եւ տրտմեցայ[3] ես վասն որդւոց մարդկան, և յաղօթս կայի առ Տէր՝ զի ապրեցուսցէ զնոսա։ Յայնժամ անկաւ ի վերայ իմ քուն, և տեսի լեառն մի բարձր, լեառն[4] վահանաց, որ է յԱբելմայում։ Եւ ահա բացան երկինք, և հրեշտակ Տեառն ասաց ցիս. Ղևի, մուտ այսր[5]. և մտեալ իմ յառաջին երկնից՝ յերկրորդ երկինն, և տեսի անդ ջուր, զի կախեալ կայր ի մէջ երկոցունցն։ Եւ ես դարձեալ տեսի երկին լուսաւորագոյն՝ և կուարթագոյն քան զերկոսեանն. վասն զի բարձրութիւն իսկ էր ի նմա անբաւ։ Եւ ասեմ ցհրեշտակն. Ընդէ՞ր իսկ է այս այսպէս։ Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Մի՛ ինչ զարմանայր ընդ այդ, զի այլ ևս չորս երկինս տեսանես՝ զուարթագոյնս քան զսոսա և անհասս։ Զի եթէ եկեսցես անդր, մերձ ի Տէր կայցես, և պաշտօնեայ եղիցիս Տեառն[6], և զխորհուրդս նորա պատմեսցես մարդկան, և վասն փրկութեան Իսրայելի քարոզեսցես։ Եւ գիտա[7] զի ի ձեռն քոյ և Յուդայի երևեսցի Տէր ի մէջ մարդկան, և կեանք քո ի բաժին Տեառն, և նա եղիցի քեզ յագարակս այգեաց և պտղաբերաց, և ի գանձս[8] ոսկւոյ և արծաթոյ։

Արդ լուր վասն եւթն երկնիցն. Որ խոնարհագոյնն է՝ վասն այսորիկ է տխուր, զի տեսանէ զանիրաւութիւն մարդկան։ Իսկ երկրորդն ունի հուր և ձիւն և սառն[9]. յօր հրամանաց Տեառն՝ յարդար դատաստանին Աստուծոյ. և ի նմանէ են ամենայն շունչք՝ առ ընթացս

1. Գ և Դ. զի կորուսեալ էին։
2. Գ և Դ. որպէս աշտարակ նըս-տէր անիրաւութեան։
3. Գ և Դ. տրտմեալ էի վասն։
4. յԳ. և իԴ չիք լեառն վահանաց։
5. Գ և Դ. չունին այսր։
6. յԳ և իԴ. չիք Տեառն։
7. յԳ և իԴ. չիք և գիտա։
8. յԳ և իԴ. չիք ի գանձս։
9. Գ և Դ. յաւելուն պա-տրաստ։

քան՝ զամենայն սրբութիւնան է։ Իսկ զօրք հրեշտակացն են սպասաւորք և փառաբանիչք Տեառն. որք և պատգամաւորք իսկ են աստուածութեան։ Արդ յորժամ հայի Տէր յարարածս ամենայն, չարժին երկինք և երկիր և անդունդք. իսկ որդիք մարդկան զայս ամենայն ոչ զգան. արդ այժմ ծանիջիք, զի արարոցէ Տէր վրէժխնդրութիւն որդւոց մարդկան, զի վէմք պատառեցին, և արեգակն խաւարեցի, և ջուրք ցամաքեցին, և հուրն սպառնացի, և ամենայն արարածք տատանեցին. և աներևոյթ շունչք հալածեացին, և դժոխք գերեցի չարչարանօք բարձրելոյն։ Եւ տացեալ զայս դարձեալ, ասէ ցիս.

Ահաւասիկ լուաւ բարձրեալն աղօթից քոց, և արոշեաց զքեզ յանօրէնութենէ, զի եղիցիս[1] ծառայ նմա, և սպասաւոր հաւատարիմ առաջի երեսաց նորա. լոյս գիտութեան Տեառն լուսաւորէ զքեզ. որպէս զարեգակն ծագեցիս ամենայն զաւակին Իսրայէլի։

1. Բ. [illegible] նմա ծառայ։

ի վրէժխնդրութիւն անօրինացն: Եւ յերրորդին՝ են զօրութիւնք ժամանակաց, և կարգեալ են յարդար դատաստանին՝ առնել վրէժխնդրութիւն արդարոցն մոլորութեան՝ ի բեկխարայ: Իսկ չորրորդին, որ եթէ են ի վրանս Նորա սուրբք Աստուծոյ. քանզի որ եթէ ի վերն է քան զամենայն, հանգչին փառքն[1] Աստուծոյ ի սուրբն սրբոց, ի վեր քան զամենայն սրբութիւն: Եւ զկնի Նորա հրեշտակք են՝ երեսաց Նորա պաշտօնեայք, քաւարանք առաջի Տեառն ի վերայ[2] գիտութեան արդարոց. և մատուցանեն հօտ անուշից Տեառն՝ բանական և առանց արեան պատարագ: Իսկ ներքնումն են հրեշտակք, որ բերեն պատասխանիս հրեշտակացն՝ յերեսաց Տեառն: Եւ զկնի սոցա՝ են աթոռք և իշխանութիւնք, յորում հանապազ օրհնութիւն մատուցանեն Աստուծոյ: Արդ յորժամ հայեսցի ի մեզ Տէր, ամենեքեան մեք շարժիմք. երկինք և երկիր և անդունդք յերեսաց մեծութեան Նորա. իսկ որդիք մարդկան զայս ամենայն ոչ զգան. վասն[3] այնորիկ մեղանչեն և[4] զբարձրեալն բարկացուցանեն: Արդ այժմ ծաներուք, զի արասցէ Տէր դատաստան ի վերայ որդւոց մարդկան: Զի վէմք պատառեսցին, և արեգակն խաւարեսցի, և ջուրք ցամաքեսցին, և հուր սպիտակասցի, և ամենայն արարածք տատանեսցին. և դժոխք գերեսցին չարչարանօք բարձրելոյն և աներեւոյթք շունչքն հալեսցին[5]: Իսկ մարդիկք անհաւատք՝ կայցեն ի նմին անիրաւութեան. վասն այսորիկ և տանջանօք դատեսցին:

Ահաւասիկ լուաւ բարձրեալն աղօթից քոց և ո-րոշեաց զքեզ յանիրաւութենէ. զի եղիցիս Նմա ի ծառայ և յորդի և ի սպասաւոր երեսաց Նորա. և լոյս գիտութեան Նորա լուսաւորեսցէ զքեզ՝ լուսաւոր[6] Յակոբայ. և որպէս զարեգակն ծագեսցիս յամենայն

1. Գ և Դ. մեծ փառքն:
2. Գ և Դ. յաւելուն ամենայն:
5. Գ և Դ. յողոփ:
4. Գ և Դ. չունին և զբարձրեալն
բարկացուցանեն:
3. Գ և Դ. հալածեսցեն:
6. յԳ. չիք լուսաւոր:

Եւ եղիցի ի վերջին աւուրս՝ առաքեսցէ Աստուած զորդին իւր փրկել զաշխարհս. և որդիք ձեր տացեն[1] ձեռս ի նա և խաչեսցեն զնա: Վասն այնորիկ տուան քեզ խորհուրդք և գիտութիւնք, զի խրատեսցես զորդիս քո ոչ մեղանչել ի նա. զի որք օրհնեն զնա օրհնեալ եղիցին. և որք անիծանեն՝ կորուսցեն[2] զանձինս իւրեանց:

Եւ ասացեալ զայս հրեշտակին[3], եբաց ինձ զդրունս երկնից, և տեսի ես զտաճարն սուրբ, և զբարձրեալն յաթոռ փառաց: Եւ ասէ ցիս. Ղեւի, քեզ տուու զօրհնութիւն քահանայութեան՝ մինչեւ եկից ես և երևեցայց ի մէջ Իսրայելի: Եւ յետ այսորիկ ած զիս հրեշտակ Տեառն յերկիր, և ետ ինձ սուսեր և վահան, և ասէ ցիս. Երթ և արա վրէժխնդրութիւն Եգիպտացւոցն[4], վասն քեռն[5] քո՝ և ես եղէց ընդ քեզ, և ես կոտորեցից: Եւ ասեմ. Աղաչեմ զքեզ, տէր, ասա ինձ զանուն քո. զի կարդացից[6] առ քեզ յաւուր նեղութեան իմոյ: Եւ[7] ասէ. Ես եմ հրեշտակ պահապան զնդին Իսրայելի, զի մի սատակեսցին մինչեւ ցվախճան. և զարթուցեալ ի քնոյն օրհնեցի զբարձրեալն:

Եւ մինչդեռ գայի ես առ հայրն իմ. գտի ես վահան[8] պղնձի, վասն այնորիկ կոչեցի զանուն լերին

1. Բ. տրիցեն:
2. Ա. կորուսցէ զանձն իւր:
3. Ա. ամենայն ուրեք դնէ հրեշտակ.
4. Ա. [illegible] ամենայն ուրեք փոխանակ Եգիպտացւոց դնէ Եգիպտացւոց և մեք ըստ Բ. եդաք Եգիպտացւոց:
5. Բ. քեռերն:
6. Բ. կարդամ զանուան քո.
7. Բ. և նա:
8. Բ. յաւելու որ է. ասպար:

զաւակն Իսրայելի, և տացի քեզ օրհնութիւն և ամենայն զաւակի քում, մինչեւ այց արասցէ Տէր ամենայն հեթանոսաց՝ գթութեամբ որդւոյ իւրոյ՝ յաւիտենանս ժամանակաց։ Բայց որդիքն քո արկցեն զձեռս իւրեանց ի նա, և խաչեսցեն զնա. վասն այսորիկ տուաւ քեզ խորհուրդ և գիտութիւն՝ զի խրատեսցես զորդիս[1] վասն նորա. վասն զի՝ որ օրհնէ զնա՝ օրհնեալ եղիցի, և որ անիծանէ զնա՝ կորուսանէ զանձըն իւր։

Եւ եբաց ինձ հրեշտակն զդուռն երկնից, և տեսի զտաճարն սուրբ, և զբարձրեալն յաթոռ փառաց. և ասէր ցիս. Ղեւի, քեզ տուեալ է զօրութիւն քահանայութեան, մինչեւ եկեալ բնակեսցայց ի մէջ Իսրայելի։ Յայնժամ հրեշտակն ած զիս յերկիր, և ետ ինձ վահան և սուսեր, և ասէ ցիս. Արա վրէժխնդրութիւն ընդ Սիկիմացիսն՝ վասն Դինայի քեռ քոյ. և ես եղէց ընդ քեզ, վասն զի Տէր առաքեաց զիս. և կատարեցի ի ժամանակին յայնմիկ ի մէջ որդւոցն Եմովրայ, զոր օրինակ գրեալ է ի տախտակսն երկնայինս։ Եւ ես ասեմ ցնա. Աղաչեմ զքեզ, տէր, ասա ինձ զանուն քո, և ես կարդացից առ քեզ յաւուր նեղութեան իմոյ։ Եւ ասաց. Ես եմ պահապան ազգին Իսրայելի, զի մի՛ սատակեսցին մինչ ի վախճան. վասն զի[2] չար չունչք ընդ նոսա կռուին։ Եւ զկնի այսորիկ զարթուցեալ ի քնոյն, օրհնեցի զբարձրեալն և զհրեշտակ իւր զպահապան Իսրայելի ազգին, և զամենայն դասս արդարոց։

Եւ մինչ դեռ գայի ես առ հայր իմ՝ գտի վահան մի պղնձի՝ վասն որոյ և լերինն իսկ վահան[3] անուն կո-

1. Գ և Դ զորդիս քո։
2. Գ և Դ. յաւելուն ամենայն։
3. Գ և Դ. վահան անուան կոչիւր

այնուրիկ վաշան, որ է մերձ ի Գերադ յաջոյ[1] կողմն Արինայ. և պահեցի զբանս զայսոսիկ ի սրտի իմում։ Եւ ես խորհեցայ ընդ հօր իմոյ[2] և ընդ Ռուբենի եղբօր իմոյ, զի ասասցեն ցորդիսն Եմովրայ՝ զի թլփատեսցեն զմարմինս իւրեանց. և նախանձեցայ ես վասն նախատանացն քեռն[3] իմոյ, և կոտորեցի զՍիկիմացիսն յառաջագոյն, և Շմաւոն[4] զԱմոր-հացիսն։ Եւ զկնի այսորիկ՝ եկին[5] եղբարքն մեր և հարին զքաղաքն բերանով սրոյ։ Եւ լուեալ հօրն մերում սրտմեցաւ, վասն զի ընկալան յառաջագոյն զթլփատութիւն, և յետոյ վախճանեցան, վասն որոյ և յորհնութիւնս մեր այլաբար՝ և մեք եղաք արդար. և զի արտաքոյ կամաց Նորա զայն գործեցաք[6]։

Եւ ես հիւանդացայ յաւուրսն յայնոսիկ, և էի տե-սեալ զվճիռ. բարկութեան Աստուծոյ ի վերայ Սի-կիմացւոցն. զի կամէին Նոքա և ընդ Սառա այնպէս առնել յոտարութեանն. և զՎեմբողայ զընդոծին Նորա տանջեցին. զի այնպէս առնէին ընդ ամենայն օտա-րականսն, յափշտակէին զկանայս Նոցա։ Եւ ասեմ ցհայրն իմ. Մի՛ բարկանար ինձ տէր իմ[7] Յակոբ, զի քեւ արհամարհեաց Տէր զքաղաքացիսն. և եղիցի յայսմ հետէ Սիկիմ կոչեցեալ քաղաք անմտաց՝ զի անմտութիւն գործեցին յԻսրայէղ[8]։

Եւ գնացեալ անտի եկաք ի Բեթէլ. և անդ դարձեալ երեւեցաւ ինձ տեսիլ որպէս զառաջին, յետ լինելոյ մեր

1. Բ. յաջակողմն։
2. Բ. իմում։
3. Բ. քեռերն։
4. Բ. յաւելու կոտորեաց։
5. Բ. եկեալ։
6. Բ. գործեցաք։
7. ՅԲ. չիք իմ։
8. Բ. յԻսրայէղէ։

չիւր. որ է մերձ ի Գարագ յաջակողմն Արիմայ [1]։ Եւ պահէի զբանս զայսոսիկ ի սրտի իմում, և տայցի ընդ Ռուբենի եղբօր իմոյ զի աղաղեսցեն ցորդիսն Եմովրայ և Թլփատեսցեն զնոսա. և զի նախանձեցայ ես նախանձ՝ զոր արարին ի մէջ Իսրայելի, և ես կոտորեցի զՍի-կիմացիսն յառաջագոյն և Շմաւոն զԱմուրհացիսն։ Եւ զկնի այսորիկ եկեալ եղբարցն [2] մերոց՝ հարին զքա-ղաքն ի բերան սրոյ. և լուաւ հայր մեր և բար-կացաւ և տրտմեցաւ յոյժ. վասն զի ընկալան յառա-ջագոյն զԹլփատութիւն և յետ այսորիկ վախճանեցան, վասն այսորիկ և օրհնութիւնն այլազգաբար արար։ Մեղաք արդարեւ՝ զի արտաքոյ կամաց Նորա զայս գործեցաք։

Եւ հիւանդացայ ես յաւուր յայնմիկ։ Այլ իմ տեսեալ զի վճիռ [3] չարի էր ի վերայ Նոցա յԱս-տուծոյ ի Սիկիմայեցւոցն, վասն զի կամէին և զՍա-ռայ այնպէս առնել յօտարութեանն. և չարչարեցին զհօտն մինչ դեռ էին ի յղութեանն. և զԱմբղայէմ [4] և զընդոծինս Նորա յոյժ սանջեցին. վասն զի այսպէս առնէին ընդ ամենայն օտարս, և զօրութեամբ յափշ-տակէին զկանայս Նոցա՝ և զնոսա հալածականս առ-նէին, և Նոյն [5] ժամանեաց ի վերայ Նոցա մինչեւ ի վախճան։ Եւ տայցի ցհայր իմ. Մի՛ բարկանար տէր իմ Յակոբ, զի քեւ արհամարհեսցէ Տէր զՔանա-նացիսն, և տացէ Տէր զերկիրն Նոցա քեզ, և զա-ւակի քում զկնի քո. և եղիցի յայսմ հետէ Սիկիմ կոչեցեալ քաղաք անմտաց. զի զոր օրինակ խաբեա-ցէ ոք զանխիմաստ՝ այսպէս խաբեցաք մեք զնոսա։ Վասն զի անմտութիւն գործեցին ի մէջ Իսրայելի և պղծեցին զքոյրն իմ։

'լ *Եւ հանդերձեալ եկաք ի Բեթէլ՝ և անդ դարձեալ*
ր *երեւեցաւ ինձ տեսիլ իբրեւ զառաջինն. յետ լինելոյն*

1. Յոյնն Աբիղայ։
2. Գ և Դ. եղբարցն։
3. Գ և Դ. վճիռ չարի։
4. Յոյնն Յեբըլ։
5. ԺԳ և ԻԴ չէք. Նոյն։

անդ զաւուրս եւթանասուն։ Եւ տեսի անդ արս եւթն ի հանդերձս սպիտակս, որ ասէին ցիս. Յարուցեալ զգեցիր զպատմուճան քահանայութեան, և զպսակ արդարութեան դիր ի գլուխ քո, և զպատուիրան գիտութեան, և զբան ճշմարտութեան և զթթղունս[1] հաւատոց, և զզարդ նշանին ի թիկունս քո, և զեփուտն մարգարէութեան, և զիւրաքանչիւր ոք ի նոցանէն առեալ եդեր ի վերայ իմ, և ասէ[2] ցիս. Լեր քահանայ Աստուծոյ, դու և զաւակ քո՝ մինչեւ յաւիտեան։ Առաջինն՝ էօծ զիս իւղով սրբով, և ետ ինձ գաւազան դատաստանի։ Երկրորդն՝ լուաց զիս ջրով սրբով, և ջամբեցոյց ինձ հաց և գինի սուրբ. և զգեցոյց[3] ինձ պատմուճան գեղեցիկ և փառաւոր։ Երրորդն՝ բեհեզեայ արկ զինեւ։ Եւ չորրորդն՝ էած գօտի ընդ մէջ իմ՝ ի նմանութիւն ծիրանոյ։ Իսկ հինգերորդն՝ ոստ ձիթենոյ պարարտութեան ետ ինձ։ Եւ վեցերորդն՝ ելից զձեռն իմ խնկով[4] քահանայանալ առաջի Տեառն։ Եւ ասէ ցիս. Ղեւի, յերիս առաջս բաժանեսցիս զզաւակ քո, և նշան փառաց գալստեան Տեառն, և որ հաւատայցեն[5] յառաջագոյն՝ նոցա եղիցի ժառանգութիւն մեծ. երկրորդն եղիցի քահանայ մեծ, երրորդն կոչեսցի անուն նորա. զի թագաւոր ի Յուդայէ ելցէ՝ և արասցէ գթութիւնս ամենայն ազգաց հեթանոսաց. իսկ գալուստ նորա անճառելի է որպէս զբարձրելոյ. և ամենայն ցանկալիք Իսրայելի՝ քո եղիցին[6] և զաւակի քո, և ի սեղանոյ Տեառն դարմանեսցի զաւակ քո, և ի նոցանէն եղիցին քահանայապետք, և ի բերանոյ նոցա ելցէ պահպանութիւն սրբութեանց Տեառն։ Եւ զարթուցեալ ի քնոյ յանդիմանեցայ[7]. զի էր սա տեսիլ՝ նմանեալ առա-

1. Բ. զնինղուանս։
2. Բ. առէին։
3. Բ. զգենուլ բառն բազում ուրեք գրէ զգենուլ։
4. Բ. յաճախ է փոխանակ նի ի վար արկանէ, որպէս խնկով. գայթակղութիւն, և այլն։
5. Բ. հաստատոյցէն։
6. Բ. եղեցի։
7. Բ. անդ խմոցոյ . . . այս տեսիլս։

մեր անդ զաւուրս վաթսուն. և տեսի անդ արս եւթն ի հանդերձս սպիտակս՝ որք ասէին ցիս. Ցարուցեալ զգեցիր զպատմուճան քահանայութեան, և դիր[1] զպսակն արդարութեան։ Եւ իւրաքանչիւր ոք ի նոցանէ առեալ եդին ի վերայ իմ, և ասեն. յայսմ հետէ լեր քահանայ Տեառն դու և զաւակք քո՝ մինչեւ յաւիտեան։ Եւ առաջինն էօծ զիս իւղով սրբով, և ետ ինձ գաւազան դատաստանի. իսկ երկրորդն լուաց զիս յատակ ջրով, և ջամբեցոյց ինձ հաց և գինի սուրբ, և զգեցոյց ինձ պատմուճան գեղեցիկ և փառաւոր. և երրորդն բեհեզ արկոյց զինեւ ի նմանութիւն եփուդի. և չորրորդն գօտի ած ընդ մէջ իմ ի նմանութիւն ծիրանոյ. իսկ[2] հինգերորդն ի նմանութիւն ձիթենոյ ի պարարտութենէ[3] ետ ինձ, և լցին զձեռս իմ խնկով. և վեցերորդն՝[4] թագ քահանայութեան եդ ի գլուխ իմ. և եւթներորդն ելից զձեռս իմ խնկովն զի քահանայացայց ես առաջի Տեառն։ Եւ ասէ ցիս. Ղեւի. Ցերիս առաջս բաժանեսցի զաւակ քո, և եղիցիս[5] ի նշան գալստեան փառաց Տեառն. զի[6] Տէր հաւատաց յառաջագոյն զժառանգութիւն[7] իւր ի քեզ. և քան զքեզ ոչ ոք եղիցի մեծագոյն. իսկ երկրորդն եղիցի քահանայութիւն, և երրորդն եղիցի անուն նորա։ Զի թագաւոր ի Յուդայէ ելցէ՝ և արասցէ քահանայութիւն նոր[8] ըստ ձեւոյ ազգաց յամենայն հեթանոսս։ Իսկ գալուստ նորա անճառելի է որպէս[9] մարգարէ բարձրելոյ ի զաւակէն Աբրահամու հօր մերոյ. ամենայն ցանկալի յիսրայելէ եղիցի, և ի զաւակէ քումմէ, և կերիցէք[10] զամենայն գեղեցկութիւն վայելչութեան. և ի սեղանոյ Տեառն կերակրեսցի զաւակն քո։ Եւ ի նոցանէն եղիցին քահանայապետք, դատա-

1. ԺԳ. չիք և դիր։
2. Գ և Դ. և։
3. Գ և Դ. պարարտութեան։
4. Գ և Դ. զվեցերորդն և զեօթներորդն ի մի ձուլեալ են։
5. ԺԳ և ի Դ. չիք և եղիցիս։
6. Գ և Դ. և։
7. Գ և Դ. յաւելուն նոցա եղիցի մեծ, և քան զնա ոչ ոք եղիցի։
8. Գ և Դ. Նորա։
9. Գ և Դ. իբրև։
10. Գ և Դ. կերիցէ։

ջին տեսլեանն. և թաքուցի զայս ի սրտի իմում, և ոչ պատմեցի ումեք մինչև ցայսօր։

Եւ զհետ երկուց աւուրց, ելաք ես և Յուդա առ Իսահակ հայր հօր մերոյ, և օրհնեաց զիս ըստ ամենայն բանից տեսլեան իմոյ զոր տեսի, և ոչ կամեցաւ գալ նա. և ետես հայրն իմ ի տեսլեանն վասն իմ, զի եղէց ես նոցա քահանայ առաջի Աստուծոյ։ Եւ յարեաւ ընդ առաւօտն՝ և մատոյց տասանորդս ի ձեռս իմ. և եկաք[1] ի Քեբրոն զի բնակեցուք անդր. և Իսահակ կոչէր զիսստէպ՝ և յիշեցուցանէր ինձ զօրէնսն Տեառն, զոր օրինակ ուսուցանէր[2] ինձ հրեշտակն Տեառն. և ուսուցանէր ինձ զօրէնս քահանայականս, ողջակիզաց և զոհից. և տայր ցիս. Որդեակ զգոյշ լեր ի հոգւոյ[3] պոռնկութենէ, վասն զի խաբէ զքեզ, և պատրաստ է պղծել զօրէնս քո. առ դու քեզ կին մի[4] մինչդեռ ես մանուկ, զի մի ինչ ունիցիս բիծ ի քեզ. և մի պղծութիւն և մի լիցի կին յազգէ օտարէ և մի ի հեթանոսաց։ Եւ յառաջ քան զմտանելդ[5] ի սրբութիւն՝ լուացիր և ողջակիզաց սըրբեսջիր։

Արդ այժմ որդեակք պահեցէք զոր այժմ պատուիրեմ ձեզ զոր ինչ լուայ ի հարց իմոց. անպարտ եմ ես յայսմ հետէ յամենայն անօրէնութեանց ձերոց զոր ինչ առնիցէք[6] ընդ փրկչին աշխարհաց. դուք ամ

1. Ուղղեցաւ ըստ Բ. զի Ա. ունէր եկայ:
2 Բ. ուսոյց:
3. Բ. ի հոգւոց:
4. ժԲ. չիք Գ:
5. Բ. զմտանելդ:
6. Ա. առնէք:

ւորք և դպիրք, զի ի բերանոյ նոցա պահեսցի սրբու-
թիւնն: Եւ զարթուցեալ զարմացայ՝ զի էր այս տե-
սիլն նման առաջնոյն. և ես թաքուցի ի սրտի իմում
և ոչ պատմեցի ամենայն մարդոյ որ ի վերայ երկրի:

Եւ զկնի երկու աւուրց ելաք ես և Յուդայ առ Իսահակ[1] հայրն մեր. և օրհնեաց զիս հայր հօր իմոյ՝ ըստ ամենայն բանից իմոց զոր տեսի. և ոչ կամեցաւ գալ ընդ մեզ ի Բեթէլ: Եւ ետես հայր իմ Յակոբ ի տեսլեան վասն իմ՝ զի եղէց նոցա քահանայ առաջի Տեառն. և յարեաւ ընդ առաւօտն, և. մատոյց տասանորդս ի ձեռս իմ, և եկաք ի Քեբրոն զի բնակեսցուք անդ: Եւ Իսահակ կոչէր զիս ստէպ ստէպ՝ և յիշեցուցանէր ինձ զօրէնս Տեառն. և ցուցանէր ինձ օրէնս քահանայականս՝ ողջակիզաց, զոհից և պատարագաց կամաւորաց և փրկութեան: Եւ[2] հանապազ այսպէս խրատէր և ուսուցանէր[3], և ասէր ցիս. Հայեաց որդեակ յոգին պոռնկութեան, վասն զի նա խաբէ զքեզ և պատրաստ է պղծել զաւանդ քո. արդ ա՛ռ քեզ կին մինչ դեռ մանուկ ես՝ զի մի ունիցիս բիծ ի քեզ և պղծութիւն, և մի իցէ յազգէ օտարոտւոյ կամ ի հեթանոսաց: Եւ յառաջագոյն քան ի սրբութիւնսն մտանելն՝ լուացիր, և յողջակիզելդ՝ սրբեաց. և յորժամ կատարեսցես զզոհսն, սրբեա զձեռն քո ի յերկոտասան ծառոցն, և զտերեւսն յամենայն ժամ ունելով՝ հանցես առաջի Տեառն, զոր օրինակ և Աբրահամ եցոյց ինձ. և յամենայն կենդանեաց սրբոց մատո ողջակէզ Տեառն, և յամենայն արջառոց և յարմտեաց, և ի գինւոյ մատո պատարագս Տեառն, և զողջակէզսն ամենայն աղիւ յաղեսցես:

Ժ. Արդ այժմ պահեցէք, որդեակք իմ, զոր ինչ լուայ ի հարցն իմոց պատուիրեմ ձեզ: Անպարտ եմ ես յայսմ հետէ յամենայն անօրէնութեանց ձերոց և յանցանաց, զոր ինչ ունիցիք առնել ի վախճան յաւիտենից ընդ

[1] Գ և Դ. Իսահակ ընդ հայրն մեր:

[2] Գ և Դ. չիք և:

[3] Գ և Դ. յաւելուն և ինչ պատուիրէր առաջի Տեառն:

բարշտեալք մոլորեցուցանէք զԻսրայէլ. և զարթ
ցանէք ի վերայ ձեր չարիս մեծամեծս ի Տեառ
և անօրինիք Իսրայելիւ հանդերձ. մինչ զի ոչ կա
բառնալ Երուսաղէմ քաղաքն զանօրէնութիւն ձ
այլ պատառեալ լինի զգեստ զարդու տաճարին.
մի ծածկեսցի ամօթն ձեր. և ցրուեսջիք գերե
ընդ ամենայն հեթանոսս, և եղիջիք յանէծս և ի
խատինս [1], և ի կոխումն օտարաց: Վասն զի զտ
զոր ընտրեաց իւր Տէր՝ Երուսաղէմ կոչեսցի.
օրինակ գրեալ ի գիրս Ենովքայ արդարոյն:

Արդ, յորժամ էի ես ամաց քսան և ութից՝ ա
ես ինձ կին, և էր անուն կնոջն իմոյ Մեղքա. և յ
ժամ էաք ի Գեսեմ, զի պանդուխտ[2] էաք յերկիրն
րում էաք, զի Գեսեմ պանդխտութիւն թարգմա
և Կահաթ [3] ծնեալ եղեւ ինձ յերեսներորդ ամին.
տեսի ես ի տեսլեան, զի ի մէջ բազմաց կայր բա
քան զամենայն ժողովուրդն, Կահաթ որ է սկիզ
մեծութեան և դատողութեան: Եւ երրորդ ծնաւ
զՄերարի՝ ի քառասներորդի [4] կենաց իմոց. և քա
զի դժուարածին եղեւ մայր նորա, կոչեցի [5] զան
նորա Միտրիմ, որ թարգմանի դառնութիւն ի
իսկ զԳնապատ ծնաւ ինձ ի վաթսուն և ի չորրո
ամի կենաց իմոց, մինչ էի ես յԵգիպտոս. և յա
ժամ էի [6] փառաւոր ի մէջ եղբարց բազմաց: Եւ է
Գերսամ [7] իւր կին և ծնաւ նմա որդի զՂոմի և Ս
մի [8]. և որդիքն Կահաթու՝ Ամրամ և Իսաքար, Քե
րոն և Ոզել [9]. և էառ Ամրամ իւր կին զՅոքաբեթ
դուստր իմ, զ'ի մի աւուր իսկ ծնեալ էին նա և դու
տըր իմ:

1. Բ. յաւելու ողջոյ:
2. Բ. պանդխտեալ յերկիրն:
3. Բ. յաւելու որդին իմ:
4. Բ. յաւելու ամի:
5. Բ. կոչեաց զՄերարի որ Բարդ:
6. Յաւելաւ եւ ըստ Բ:
7. Բ. Գեբոան:
8. Բ. Սաամ:
9. Բ. Ոզիէլ:
10. Բ. զՈքաբեթ:

փրկչին աշխարհի . ամպարշտեալ մոլորեցուցանէք զիսրայէլ՝ և զարթուցանէք ի վերայ ձեր չարիս մեծամեծս ի Տեառնէ, և անօրինեսջիք հանդերձ իսրայելիւ, մինչեւ ոչ կարել համբերել Երուսաղեմի[1] յերեսաց չարութեանցն: Այլ պատառեալ լիցի զգեստ տաճարին՝ զի մի ծածկեսցի ամօթն ձեր . և ցրուեսջիք ընդ ամենայն հեթանոսս, և եղիջիք անդ ի նախատինս և յանէծս և ի կոխումն . վասն զի զտունն զոր ընտրեաց Տէր՝ Երուսաղէմ կոչեսցի զոր օրինակ գրեալ է ի գիրս Ենովքայ արդարոյ:

Արդ, յորժամ առի ես կին՝ էի ամաց քսան և ութից . և էր անուն կնոջն իմոյ Մելքա . և յղացեալ ծնաւ որդի[2] և կոչեաց զանուն նորա Գեղսոն[3], վասն զի երկիրն յորում էաք՝ ի պանդխտութեան էաք, զի Գերսամն պանդխտութիւն թարգմանի: Եւ ես տեսի վասն նորա զի ոչ էր յառաջին կարգին: Եւ Կահաթ ծնեալ եղեւ յերեսներորդի և ի հինգերորդի[4] ընդդէմ արեւելից արեգականն . և տեսի ի տեսլեան զի ի մէջ բարձրութեան կայր քան զամենայն ժողովուրդն, վասն այսորիկ կոչեցի զանուն նորա Կահաթ, որ է սկիզբն օծութեան և դատողութեան: Եւ երրորդ ծնաւ ինձ զՄերարի ի քառասներորդ ամին, և վասն զի դժուարածին եղեւ մայր նորա՝ կոչեաց զնա Մերարի՝ որ թարգմանի դառնութիւն ինձ: Իսկ զՆաքաբեթ[5] մինչ էի վաթսուն և չորից ամաց ծնեալ[6] եղէ յԵգիպտոս, և էի յայնժամ փառաւորեալ ի մէջ եղբարց իմոց: Եւ առ Գերսոն կին յղացաւ և ծնաւ նմա զՂոմնի[7] և զՍեմէի: Եւ որդիք Կահաթու Ամրամ[8] և Իսահառ[9], և Իսահառա՝ Քեբրոն

1. Գ և Դ. Իսրայէլէ:
2. Գ և Ի Դ. չիք որդի:
3. Գ և Դ. Գերսամ. Խմ՛լ Բն. զԳերսամ և զԳերսոն միանգամայն ի վար արկանէ:
4. Գ և Դ յաւելուն ամին:
5. Գ և Դ. Ցոտաբեթ. Ցոյնն Ցոտաբեթ:
6. Գ և Դ. ծնեալ լինէր ինչ:
7. Գ. զՂոմի. Դ. զՑղումի և Սեմէէ և Սեմ:
8. Ցոյնն Աբրահամ:
9. Գ և Դ. Իսաքարա. և չունի Իսահարա:

Ութամեայ էի ես յորժամ մտի[1] յերկիրն Քանանու. և ութ և տասնամեայ[2] էի՝ յորժամ կոտորեցի զԱյիկիմացին. և ինն և տասնամեայ[3] էի՝ յորժամ քահանայացայ Տեառն, և քսան և ութամեայ էի յորժամ առի ինձ կին. և քառասնամեայ էի յորժամ մտի ես յԵգիպտոս: Եւ արդ ահա էք որդիք իմ երեքինդ[4]: Եւ արդ, որդիք իմ, պատուիրեմ ձեզ, զի երկիցէք ի Տեառնէ Աստուծոյ ձերմէ, և գնասցէք ամբողջութեամբ յամենայն պատուիրանս նորա. և ուսուցէք որդւոց ձերոց գիրս, զի եղիցին նոքա իմաստունք յամենայն կեանս իւրեանց. կարդալ անդադար զօրէնս Տեառն. զի ամենայն որ ծանիցէ զօրէնս Տեառն պատուեսցի, և ոչ իցէ օտարական ուր և երթիցէ: Սերմանեսջիք ողորմութիւն յերկրի, զի հնձեսջիք զան[illegible]ութիւն. զիմաստութիւն ստասջիք և զերկիւղ Տեառն Աստուծոյ. զի յորժամ լինիցին խռո[illegible] գաւառք, և սատակեսցին և ստացուածք կործ[illegible] զիմաստութիւն իմաստնոց ոչ ոք կարիցէ[5] [illegible] առնուլ ի նոցանէ, բայց եթէ կուրութիւն անօրէնութեան: զի եղիցի նմա իմաստութիւն նորա որպէս քաղաք ամուր, և ի պատերազմի պայծառութիւն. զի եթէ զոր ուսուցանես և զնոյն առնիցես աթոռակից լիցիս թագաւորաց, զոր օրինակ եղև Յովսէփ եղբայրն մեր:

1. Բ. յաւելու ես:
2. Բ. ամաց:
3. Բ. ամաց էի ես, յորժամ. այսպէս բազում ուրեք:
4. Բ. երեքեանդ:
5. Բ. կարէ է նմանէ:

և Ոզիէլ։ Եւ առ ի կնութեան Ամրամ զՆաքաբեթ[1] դուստր իմ. զի ի միում ամի ծնեալ լինէին նա և դուստր իմ։

Ութ ամաց էի ես յորժամ մտի յերկիրն Քանանացւոց, և ութուտասն ամաց եղեալ[2], կոտորեցի զՍիկիմացին, և իննեւտասն ամաց լեալ՝[3] քահանայացայ. և քսան և ութ ամաց եղեալ[4] առի կին, և քառասուն ամաց լեալ[5] իմ մտի յԵգիպտոս. և ահա էք դուք որդիք իմ երեք ազգ։ Եւ Յովսէփ հարիւր տասն ամաց էր՝ յորժամ վախճանեցաւ։

Եւ այժմ, որդեակք իմ, պատուիրեմ ձեզ զի երկնչիցիք[6] ի Տեառնէ Աստուծոյ ձերոյ, և գնացէք յատակութեամբ օրինաց նորա. արդ ուսուցէք և դուք որդւոց ձերոց գիրս՝ զի եղիցին նոքա իմաստունք յամենայն ի կեանս իւրեանց, կարդալով անդադար զօրէնս Տեառն՝ զի պատուեսցին։ Եւ ոչ եւս եղիցի՝[7] օտարական, ուր և երթիցէ, և բազում սիրելիս իւր առաւել քան զծնօղս իւր։ Եւ կարօտասցին բազումք ի մարդկանէ ծառայել ձեզ՝ և լսել զօրէնս ի բերանոյ ձերմէ։ Գործեցէք զարդարութիւն, որդեակք իմ, ի վերայ երկրի՝ զի գտանիցէք յերկինս. և սերմանիցէք յոգիս ձեր բարիս՝ զի գտանիցէք ի կեանս ձեր։ Զի եթէ սերմանիցէք զչարիս՝ զամենայն խռովութիւն. և զնեղութիւն հընձեսջիք։ Զիմաստութիւն ստացարուք յերկիւղ Տեառն փութապէս. զի եթէ լինիցին գաւառք և քաղաքք ւատակեսցին, և ոսկի և արծաթ և ամենայն ստացուածք կորիցեն։ Իսկ զիմաստութիւն ոչ ոք կարէ առնուլ՝ բայց եթէ կուրութիւն անօրէնութեան՝ և լցումն ամպարշտութեան[8]. վասն զի եղիցի նմա իմաստութիւն, և պատերազմաց պայծառութիւն և յերկիր

[1] Գ և Դ. Յոքաբեթ։
[2] Գ և Դ. եւ ես յորժամ չորրորդ...։
[3] Գ և Դ. եւ ես։
[4] Գ և Դ. եւ ես։
[5] Գ և Դ. եւ ես յորժամ մտի։
[6] Գ և Դ. երկիցէք։
[7] Բն. եղիցին... երկիցին։
[8] Գ և Դ. անիրաւութեան։

Եւ արդ, որդեակք իմ, պատմեմ ձեզ զոր ծանեայ ի գրոցն Ենովքայ. զի ի վախճան ժամանակի անօրէնելոց էք դուք, և զձեռս ձեր արկանիջիք ի Տէր ձեր, ամենայն չարութեամբ, և ամենայն հեթանոսաց այպ կատականաց եղիջիք[1]. զի դուք հակառակ Տեառն ուսուցանէք զպատուիրանս ձեր. ընդ պոռնիկս և ընդ չունս եղիցի ժողովուրդն ձեր, և զդստերս հեթանոսաց առնուցուք ձեզ ի կնութիւն, կարծել սրբել զնասա սրբութեամբ անօրէնութեան ձերոյ:

Եւ եղիցին խառնակութիւնք ձեր անօրէնութեան նմանեալ Սոդոմայեցւոց և Գոմորացւոց. ամբարտա ւանեսջիք քահանայութեամբ ձերով և ի վերայ մար կան ամբարձեալ: Եւ ոչ միայն զայն առնիցէք՝

1. Բ. յաւելու զսա:

օտարոտեաց՝ զոր օրինակ յիւր գաւառի և ի մէջ Թշնամեաց գտցի սիրելի. զի եթէ զոր ուսուցանես՝ և զնոյն գործես՝ աթոռակից եղիցիս թագաւորաց, զոր օրինակ Յովսէփ եղբայրն մեր։

Եւ այժմ, որդեակք իմ, ծանեայ ես ի գրոցն Ենովքայ՝ զի ի վախճան ժամանակի անօրինեսջիք, զի՞նչ գործեսցեն ամենայն հեթանոսք. և զձեռս ձեր արկանիցէք ի Տէր՝ և ամօթ կրեսցեն ի վերայ ձեր՝ եղբարք ձեր, և լինիջիք ամենայն հեթանոսաց այպն կատականաց։ Վասն զի հայրն մեր Իսրայէլ սուրբ էր յամենայն[1] ամպարշտութեանց քահանայութեանց՝ որք եթէ արկանեն զձեռս ի փրկիչն աշխարհի։ Որդեակք իմ, սուրբք եղերուք, զոր օրինակ երկինք աուել քան զերկիրս. և դուք որ լուսաւորքդ էք Իսրայելի՝ որպէս[2] զարեգակն և զլուսինն եղիջիք, և մի՞ զինչ գործեսցեն ամենայն հեթանոսք։ Զի եթէ խաւարեսջիք ամպարշտութեամբ, և եկեսցեն անէծք ի վերայ ազգի ձերոյ. և լոյսն որ տուեալ է ի ձեռն օրինացն ձեզ ի լուսաւորութիւն՝ և ամենայն մարդոյ, զնա կամեսջիք սպանանել և հակառակ նմա ուսուցանել զպատուիրանն ընդդէմ արդարութեանն Աստուծոյ. զպատուիրանս Տեառն աւազակիցէք և զբաժակն Տեառն գողանայցէք, և յառաջ քան զողջակիզելն Աստուծոյ՝ առնուցուք զընտիրսն, և ուտիցէք ընդ պոռնիկս, արհամարհելով և ագահութեամբ զպատուիրանս Տեառն ուսուցանիջիք, զառնականայսն պղծեսջիք, և ընդ պոռնիկս և ընդ շունս եղիցին ժողովք ձեր. և զդստերս հեթանոսաց առնուցուք ձեզ ի կանայս՝ կարծիս տալ սրբել զնոսա անօրէնութեամբ ձերով։

Եւ եղիցին խառնակութիւնք ձեր անօրէնութեամբ, նման Սոդոմայեցւոցն և Գոմորրացւոցն, և ամբարտաւանիք[3] քահանայութեամբ ձերով։ Եւ ոչ միայն զայս առնիցէք՝ այլ և ընդդէմ պատուիրանացն

1. ԺԳ և Ի Դ. չիք յամենայն։
2. Գ և Դ. Իբրև։
3. Գ և Դ. ամբարշտանիցիք. և երկու տող պակասէ։

և ընդդէմ պատուիրանացն Աստուծոյ հակառակեսջիք։

Յաղագս այսորիկ տաճարն ձեր՝ զոր ընտրեսցէ Տէր լինել տեղի անուան իւրոյ, եղիցի աւերակ և ի պըղծութիւն ապականութեան, և դուք գերի վարեսջիք ընդ ամենայն ազգս և այպն եղիջիք ամենայն ազգաց։

Եւ եթէ ոչ է վասն Աբրահամու, Սահակայ և Յակոբայ հարցն մերոց, վեցերորդ մասն ազգի մերոյ ոչ էր մնացեալ ի վերայ երկրի։ Մոլորիք[1] և կորիցեն ի ձէնջ օրէնք և մարգարէքն, հալածեսջիք ի ձէնջ զարդարս։

Եւ զայր՝ եթէ[2] վերստին նորոգիցէ զօրէնս՝ զնա մոլորեցուցիչ և պիղծ կոչիցէք[3]։

Եւ յետ այսորիկ սպանջիք զնա, զի[4] ոչ կարացեալ ճանաչել զարդարութիւն նորա։ Եւ առ չարութեան ձերոյ զանպարտ արիւն նորա ի գլուխ ձեր առնուցուք[5] և ի գլուխ որդւոց ձերոց. և վասն նորա եղիցի սրբութիւն ձեր աւերակ մինչեւ յատակ, և ոչ եւս եղիցի ձեր տեղի սուրբ, այլ ընդ հեթանոսս ցրուեսջիք, մինչեւ դարձեալ Տէր այց արասցէ ձեզ, և գթացեալ ընկալցի[6] զձեզ։

1. Բ. մոլորեալք։
2. Բ. որ... նորոգեսցէ։
3. Բ. կոչեցէք։
4. Բ. և ոչ կարացէք։
5. Բ. ընդունիջիք։
6. Ա. ընկալցի։

Աստուծոյ ամբարշտեսջիք և խառնակիցէք՝ զորբութեամբն արհամարհելով և ծաղր առնելով։

Ցաղագս այսորիկ տաճարն զոր Տէր ընտրեացէ՝ աւերակ եղիցի[1] ի պղծութեան և յափշտակութեան. և դուք գերի վարեսջիք ընդ ամենայն ազգս, և եղիջիք ի պղծութիւն նոցա, և առնուցուք նախատինս և ամօթ յաւիտենական յարդար դատաստանէն Աստուծոյ. և ամենեքեան որ տեսանիցեն զձեզ՝ փախիցեն ի ձէնջ։

Եւ եթէ ոչ վասն Աբրահամու, Սահակայ և Յակոբայ հարցն ձերոց, վեցերորդ մասն զաւակի ձերոյ ոչ էր մնացեալ ի վերայ երկրի։ Եւ այժմ ծանեայ ի գրոյն Ենովքայ, զի եօթանասուն և եօթն երեկս մոլորիցիք, և զպղծութիւն[2] ի քահանայութիւն ձեր խառնակեսջիք, և զողջակէզն ապականեսջիք։

Եւ զայր՝ որ եթէ վերստին նորոգեսցէ զօրէնս բարձրելոյն՝ մոլորեցուցիչ զնա կոչեսջիք, և անհրեւոյթ զօրէնսն առնիցէք, և զբանս մարգարէիցն արհամարհիցէք և հալածիցէք զարդարս, և զբարեպաշտս ատիցէք, և զբանս ճշմարտս պիղծս համարեսջիք։

Եւ յետ այսորիկ որպէս կարծեմ սպանանիցէք զնա, ոչ կարացեալ ճանաչել զյարութիւն նորա։ Զանպարտ արիւն նորա չարութեամբ ձերով ի գլուխս ձեր առնուցուք, և վասն նորա եղիցի սրբութիւնն ձեր աւերակ և պղծեալ մինչեւ յատակս, և ոչ եղիցի ձեր տեղի սուրբ, այլ ընդ հեթանոսս եղիջիք յանէծս և ի ցրումն, մինչեւ նա դարձեալ այց արասցէ ձեզ՝ և դարձեալ ընկալցի զձեզ հաւատով և ջրով։

Արդ իբրեւ լուայք զեօթանասուն և զեօթն երեկն, լուարուք և վասն քահանայութեանն։ Յամենայն յոբելեան եղիցի քահանայութիւն. և ՚յառաջին յոբելեանն որ օծեալ լինի յառաջագոյն ի քահանայութիւն՝ մեծ եղիցի, և խօսեսցի ընդ Աստուծոյ իբրեւ ընդ հօր, և քահանայութիւն նորա կատարեալ եղիցի ընդ Տեառն, և

[1] Գ և Դ. Ելցէ։

[2] Գ և Դ. և զքահանայութիւն պղծիցէ և զողջակէզսն։

ջին տեսլեանն. և թաքուցի զայս ի սրտի իմում, և ոչ պատմեցի ումեք մինչեւ ցայսօր։

Եւ զհետ երկուց աւուրց, եկաք ես և Յուդա առ Իսահակ հայր հօր մերոյ, և օրհնեաց զիս ըստ ամենայն բանից տեսլեան իմոյ զոր տեսի, և ոչ կամեցաւ գալ նա. և եւտես հայրն իմ ի տեսլեանն վասն իմ, զի եղեց ես Նոցա քահանայ առաջի Աստուծոյ։ Եւ յարեաւ ընդ առաւօտն՝ և մատոյց տասանորդս ի ձեռս իմ. և եկաք[1] ի Քեբրոն զի բնակեսցուք անդր. և Իսահակ կոչէր զիս ստէպ՝ և յիշեցուցանէր ինձ զօրէնսն Տեառն, զոր օրինակ ուսուցանէր[2] ինձ հրեշտակն Տեառն. և ուսուցանէր ինձ զօրէնս քահանայականս, ողջակիզաց և զոհից. և ասէր ցիս. Որդեակ զգոյշ լեր ի հոգւոյ[3] պոռնկութենէ, վասն զի խառնէ զքեզ, և պատրաստ է պղծել զօրէնս քո. առ դու քեզ կին մի[4] մինչդեռ ես մանուկ, զի մի ինչ ունիցիս բիծ ի քեզ. և մի պղծութիւն և մի լիցի կին յազգէ օտարէ և մի ի հեթանոսաց։ Եւ յառաջ քան զմտանելդ[5] ի սրբութիւն՝ լուացիր և ողջակիզաց սրբեսջիր։

Արդ այժմ որդեակք պահեցէք զոր այժմ պատուիրեմ ձեզ զոր ինչ լուայ ի հարց իմոց. անպարտ եմ ես յայսմ հետէ յամենայն անօրէնութեանց ձերոց զոր ինչ առնիցէք[6] ընդ փրկչին աշխարհաց. դուք ամ-

1. Ուղղեցաւ ըստ Բ. զի Ա. ունէր «չոգաք»:
2. Բ. ուսոյց:
3. Բ. ի հոգւոց:
4. յԲ. չիք դ:
5. Բ. զմտանելն:
6. Ա. առնէք:

ւորք և դպիրք, զի ի բերանոյ նոցա պահեսցի սրբու-
թիւնն: Եւ զարթուցեալ զարմացայ՝ զի էր այս տե-
սիլն նման առաջնոյն. և ես թաքուցի ի սրտի իմում
և ոչ պատմեցի ամենայն մարդոյ որ ի վերայ երկրի:
Եւ զկնի երկու աւուրց ելաք ես և Յուդայ առ
Իսահակ[1] հայրն մեր. և օրհնեաց զիս հայր հօր
իմոյ՝ ըստ ամենայն բանից իմոց զոր տեսի. և ոչ
կամեցաւ գալ ընդ մեզ ի Բեթէլ: Եւ ետես հայր իմ
Յակոբ ի տեսլեան վասն իմ՝ զի եղէց նոցա քահա-
նայ առաջի Տեառն. և յարեաւ ընդ առաւօտն, և
մատոյց տասանորդս ի ձեռս իմ, և եկաք ի Քեբրոն
զի բնակեսցուք անդ: Եւ Իսահակ կոչէր զիս ստէպ
ստէպ՝ և յիշեցուցանէր ինձ զօրէնս Տեառն. և ցու-
ցանէր ինձ օրէնս քահանայականս՝ ողջակիզաց, զո-
հից և պատարագաց կամաւորաց և փրկութեան: Եւ[2]
հանապազ այսպէս խրատէր և ուսուցանէր[3], և ասէր
ցիս. Հայեաց որդեակ յոգին պոռնկութեան, վասն
զի նա խաբէ զքեզ և պատրաստ է պղծել զաւանդ
քո. արդ առ քեզ կին մինչ դեռ մանուկ ես՝ զի մի
ունիցիս բիծ ի քեզ և պղծութիւն, և մի իցէ յազգէ
օտարոտւոյ կամ ի հեթանոսաց: Եւ յառաջագոյն քան
ի սրբութիւնսն մտանելն՝ լուացիր, և յողջակիզելդ՝
սրբեաց. և յորժամ կատարեսցես զզոհսն, սրբեա
զանձն քո ի յերկոտասան ծառոցն, և զտերևսն յա-
մենայն ժամ ունելով՝ հանցես առաջի Տեառն, զոր
օրինակ և Աբրահամ եցոյց ինձ. և յամենայն կեն-
դանեաց սրբոց մատո ողջակէզ Տեառն, և յամենայն
արջառոց և յարմտեաց, և ի գինւոյ մատո պատարագս
Տեառն, և զողջակէզսն ամենայն աղիւ յաղեսցես:
Արդ այժմ պահեցէք, որդեակք իմ, զոր ինչ լուայ ի
հարցն իմոց պատուիրեմ ձեզ: Անպարտ եմ ես յայսմ
հետէ յամենայն անօրէնութեանց ձերոց և յանցանաց,
զոր ինչ ունիցիք առնել ի վախճան յաւիտենից ընդ

1. Գ և Դ. Իսահակ ընդ հայրն մեր:
2. Գ և Դ. չիք և:
3. Գ և Դ. յաւելուն և ինչ պատուիրէր առաջի Տեառն:

բարշտեալք մոլորեցուցանէք զԻսրայէլ. և զարթ
ցանէք ի վերայ ձեր չարիս մեծամեծս ի Տեառ
և անօրինէք Իսրայելիւ հանդերձ. մինչ զի ոչ կա
բառնալ Երուսաղէմ քաղաքն զանօրէնութիւն ձ
այլ պատառեալ լինի զգեստ զարդու տաճարին.
մի ծածկեսցի ամօթն ձեր. և ցրուեսջիք գերեւ
ընդ ամենայն հեթանոսս, և եղիջիք յանէծս և ի ն
խատինս [1], և ի կոխումն օտարաց: Վասն զի զտո
զոր ընտրեաց իւր Տէր՝ Երուսաղէմ կոչեսցի.
օրինակ գրեալ ի գիրս Ենովքայ արդարոյն:
Արդ, յորժամ էի ես ամաց քսան և ութից՝ ա
ես ինձ կին, և էր անուն կնոջն իմոյ Մեղքա. և յ
ժամ եաք ի Գեսեմ, զի պանդուխտ[2] էաք յերկիրն
րում էաք, զի Գեսեմ պանդխտութիւն թարգման
և Կահաթ [3] ծնեալ եղեւ ինձ յերեսներորդ ամին.
տեսի ես ի տեսլեան, զի ի մէջ բազմաց կայր բա
քան զամենայն ժողովուրդն, Կահաթ որ է սկիզ
մեծութեան և զատողութեան: Եւ երրորդ ծնաւ
զՄերարի՝ ի քառասներորդի [4] կենաց իմոց. և քա
զի դժուարածին եղեւ մայր նորա, կոչեցի [5] զան
նորա Միտարիմ, որ թարգմանի դառնութիւն ին
իսկ զԳնապատ ծնաւ ինձ ի վաթսուն և ի չորրո
ամի կենաց իմոց, մինչ էի ես յԵգիպտոս. և յա
ժամ էի [6] փառաւոր ի մէջ եղբարց բազմաց: Եւ էւ
Գերսամ [7] իւր կին և ծնաւ նմա որդի զԼոմի և Ս
մի [8]. և որդիքն Կահաթու՝ Ամրամ և Իսաքար, Քե
րոն և Ոզեղ [9]. և էառ Ամրամ իւր կին զՅոքաբեթ
դուստր իմ, զ'ի մի աւուր իսկ ծնեալ էին նա և դու
տըր իմ:

1. Բ. յաւելու ողջոյ:
2. Բ. պանդխտեալ յերկիրն:
3. Բ. յաւելու որդին իմ:
4. Բ. յաւելու ամի:
5. Բ. կոչեաց զՄերարի որ Բարձ:
6. Յաւելեալ Եէ ըստ Բ:
7. Բ. Գերսոն:
8. Բ. Սամի:
9. Բ. Ոզիէլ:
10. Բ. զՅոքաբեդ:

փրկչին աշխարհի. ամպարշտեալ մոլորեցուցանէք զիսրայէլ՝ և զարթուցանէք ի վերայ ձեր չարիս մեծամեծս ի Տեառնէ, և անօրինեսջիք հանդերձ Իսրայելիւ, մինչեւ ոչ կարել համբերել Երուսաղեմի[1] յերեսաց չարութեանցն։ Այլ պատառեալ լիցի զգեստ տաճարին՝ զի մի ծածկեսցի ամօթն ձեր. և ցրուեսջիք ընդ ամենայն հեթանոսս, և եղիջիք անդ ի նախատինս և յանէծս և ի կորուստ. վասն զի զտունն զոր ընտրեաց Տէր՝ Երուսաղէմ կոչեսցի զոր օրինակ գրեալ է ի գիրս Ենովքայ արդարոյ։

Արդ, յորժամ առի ես կին՝ էի ամաց քսան և ութից. և էր անուն կնոջն իմոյ Մելքա. և յղացեալ ծնաւ որդի[2] և կոչեաց զանուն նորա Գեղսոն[3], վասն զի երկիրն յորում էաք՝ ի պանդխտութեան էաք, զի Գերսամն պանդխտութիւն թարգմանի։ Եւ ես տեսի վասն նորա զի ոչ էր յառաջին կարգին։ Եւ Կահաթ ծնեալ եղեւ յերեսներորդի և ի հինգերորդի[4] ընդդէմ արեւելից արեգականն. և տեսի ի տեսլեան զի ի մէջ բարձրութեան կայր քան զամենայն ժողովուրդն, վասն այսորիկ կոչեցի զանուն նորա Կահաթ, որ է սկիզբն օծութեան և դատողութեան։ Եւ երրորդ ծնաւ ինձ զՄերարի ի քառասներորդ ամին, և վասն զի դժուարածին եղեւ մայր նորա՝ կոչեաց զնա Մերարի՝ որ թարգմանի դառնութիւն իմ։ Իսկ Եղնաքաբեթ[5] մինչ էի վաթսուն և չորից ամաց ծնեալ[6] եղէ յԵգիպտոս, և էի յայնժամ փառաւորեալ ի մէջ եղբարց իմոց։ Եւ առ Գերսոն կին յղացաւ և ծնաւ նմա զՂովմի[7] և զՍեմէի։ Եւ որդիք Կահաթու Ամրամ[8] և Իսահառ[9], և Իսահառա՝ Քեբրոն

1. Գ և Դ. Իսրայէլի։
2. Ժ Գ և Է Դ. չիք որդի։
3. Գ և Դ. Գերսամ. իսկ ԲՆ. զԳերսամ և զԳերսոն միանգամայն ի վար արկանէ։
4. Գ և Դ յաւելուն ամին։
5. Գ և Դ. Ցոփաբէթ. Ցոյնն Ցոփաբէդ։
6. Գ և Դ. ծնեալ լինէր նոյ։
7. Գ. զՂովմ. Դ. զՅովմ և Սեմէի և Սեմ։
8. Ցոյնն Աբրահամ։
9. Գ և Դ. Իսատարա. և չունի Իսահառա։

Ութամեայ էի ես յորժամ մտի[1] յերկիրն Քանանու. և ութ և տասնամեայ[2] էի՝ յորժամ կատարեցի զՄիկիմացիսն. և ինն և տասնամեայ[3] էի՝ յորժամ քահանայացայ Տեառն, և քսան և ութամեայ էի յորժամ առի ինձ կին. և քառասնամեայ էի յորժամ մտի ես յԵգիպտոս։ Եւ արդ ահա էք որդիք իմ երեքինդ[4]։ Եւ արդ, որդիք իմ, պատուիրեմ ձեզ, զի երկիցէք ի Տեառնէ Աստուծոյ ձերմէ, և գնասցէք ուղղութեամբ յամենայն պատուիրանս նորա. և ուսուցէք որդւոց ձերոց գիրս, զի եղիցին նոքա իմաստունք յամենայն կեանս իւրեանց. կարդալ անդադար զօրէնս Տեառն. զի ամենայն որ ծանիցէ զօրէնս Տեառն պատուեսցի, և ոչ իցէ օտարական ուր և երթիցէ։ Սերմանեսջիք ողորմութիւն յերկրի, զի հնձեսջիք զանդորրութիւն. զիմաստութիւն ուսայջիք և զերկիւղ Տեառն Աստուծոյ. զի յորժամ լինիցին խռո[illegible] գաւառք, և սատակեսցին և ստացուածք կորի[illegible] զիմաստութիւն իմաստնոց ոչ ոք կարէ [illegible]ուլ ի նոցանէ, բայց եթէ կուրութիւն անօրէնութեան. զի եղիցի նմա իմաստութիւն նորա որպէս քաղաք ամուր, և ի պատերազմի պայծառութիւն. զի եթէ զոր ուսուցանես և զնոյն առնիցես, աթոռակից լիցիս թագաւորաց, զոր օրինակ եղև Յովսէփ եղբայրն մեր։

1. Բ. յաւելու եւ։
2. Բ. ամաց։
3. Բ. ամաց էի ես, յորժամ. այսպէս բազում ուրեք։
4. Բ. Երեքեանդ։
5. Բ. կարէ ի նմանէ։

և Ոգիէլ։ Եւ առ ի կնութեան Ամրամ զՆաքաբեթ[1] դուստր իմ. զի ի միում ամի ծնեալ լինէին նա և դուստր իմ։

Ութ ամաց էի ես յորժամ մտի յերկիրն Քանանացւոց, և ութուտասն ամաց եղեալ[2], կոտորեցի զՍիկիմացիսն, և իննեւտասն ամաց լեալ՝[3] քահանայացայ. և քսան և ութ ամաց եղեալ[4] առի կին, և քառասուն ամաց լեալ[5] իմ մտի յԵգիպտոս. և ահա էք դուք որդիք իմ երեք ազգ։ Եւ Յովսէփ հարիւր տասն ամաց էր՝ յորժամ վախճանեցաւ։

Եւ այժմ, որդեակք իմ, պատուիրեմ ձեզ զի երկնչիցիք[6] ի Տեառնէ Աստուծոյ ձերոյ, և գնացէք յատակութեամբ օրինաց նորա. արդ ուսուցէք և դուք որդւոց ձերոց գիրս՝ զի եղիցին նոքա իմաստունք յամենայն ի կեանս իւրեանց, կարդալով անդադար զօրէնս Տեառն՝ զի պատուեսցին։ Եւ ոչ ես եղիցի՝[7] Խոտարական, ուր և երթիցէ, և բազում սիրելիս իւր ստացի առաւել քան զծնօղս իւր։ Եւ կարօտասցին բազումք ի մարդկանէ ծառայել ձեզ՝ և լսել զօրէնս ի բերանոյ ձերմէ։ Գործեցէք զարդարութիւն, որդեակք իմ, ի վերայ երկրի՝ զի գտանիցէք յերկինս. և սերմանիցէք յոգիս ձեր բարիս՝ զի գտանիցէք ի կեանս ձեր։ Զի եթէ սերմանիցէք զչարիս՝ զամենայն խռովութիւն. և զնեղութիւն հընձեսջիք։ Զիմաստութիւն ստացարուք յերկիւղ Տեառն փութապէս. զի եթէ լինիցին գաւառք և քաղաքք սատակեսցին, և ոսկի և արծաթ և ամենայն ստացուածք կորիցեն։ Իսկ զիմաստութիւն ոչ ոք կարէ առնուլ՝ բայց եթէ կուրութիւն անօրէնութեան՝ և լցումն ամպարշտութեան[8]. վասն զի եղիցի նմա իմաստութիւն, և պատերազմաց պայծառութիւն և յերկիր

1. Գ և Դ. Յոքաբեդ։
2. Գ և Դ. եւ ես յորժամ չո-րորդ...։
3. Գ և Դ. եւ ես։
4. Գ և Դ. եւ ես։
5. Գ և Դ. եւ ես յորժամ մտի։
6. Գ և Դ երկիցէք։
7. Բն. եղիցին... երկիցին։
8. Գ և Դ. անիրաւութեան։

Եւ արդ, որդեակք իմ, պատմեմ ձեզ զոր ծանեայ
ի գրոցն Ենովքայ. զի ի վախճան ժամանակի անօրի-
նելոց էք դուք, և զձեռս ձեր արկանիջիք ի Տէր ձեր,
ամենայն չարութեամբ, և ամենայն հեթանոսաց այպն
կատականաց եղիջիք[1]. զի դուք հակառակ Տեառն
ուսուցանէք զպատուիրանս ձեր. ընդ պոռնիկս և ընդ
չունս եղիցի ժողովուրդն ձեր, և զդստերս հեթանո-
սաց առնուցուք ձեզ ի կնութիւն, կարծել սրբել զնո-
սա սրբութեամբ անօրէնութեան ձերոյ:

Եւ եղիցին խառնակութիւնք ձեր անօրէնութեամբ
նմանեալ Սոդոմայեցւոց և Գոմորացւոց. ամբարտա-
ւանեալջիք քահանայութեամբ ձերով և ի վերայ մարդ-
կան ամբարձեալ: Եւ ոչ միայն զայն առնիցէք՝ ա

1. Բ. յաւելու դատ:

օտարոտեաց՝ զոր օրինակ յիւր գաւառի և ի մէջ թշնամեաց գտցի սիրելի․ զի եթէ զոր ուսուցանես՝ և զնոյն գործես՝ աթոռակից եղիցիս թագաւորաց, զոր օրինակ Յովսէփ եղբայրն մեր։

Եւ այժմ, որդեակք իմ, ծանեայ ես ի գրոցն Ենովքայ՝ զի ի վախճան ժամանակի անօրինեսջիք, զինչ գործեսցեն ամենայն հեթանոսք․ և զձեռս ձեր արկանիցէք ի Տէր՝ և ամօթ կրեսցեն ի վերայ ձեր՝ եղբարք ձեր, և լինիջիք ամենայն հեթանոսաց այպն կատականաց։ Վասն զի հայրն մեր Իսրայէլ սուրբ էր յամենայն[1] ամպարշտութեանց քահանայութեանց՝ որք եթէ արկանեն զձեռս ի փրկիչն աշխարհի։ Որդեակք իմ, սուրբք եղերուք, զոր օրինակ երկինք առաւել քան զերկիրս․ և դուք որ լուսաւորքդ էք Իսրայելի՝ որպէս[2] զարեգակն և զլուսինն եղիջիք, և մի զինչ գործեսցեն ամենայն հեթանոսք։ Զի եթէ խաւարեսջիք ամպարշտութեամբ, և եկեսցեն անէծք ի վերայ ազգի ձերոյ․ և լոյսն որ տուեալ է ի ձեռն օրինացն ձեզ ի լուսաւորութիւն՝ և ամենայն մարդոյ, զնա կամեսջիք սպանանել և հակառակ նմա ուսուցանել զպատուիրանն ընդդէմ արդարութեանն Աստուծոյ․ զպատուիրանս Տեառն աւազակիցէք և զքաժակն Տեառն գողանայցէք, և յառաջ քան զողջակիզելն Աստուծոյ՝ առնուցուք զընտիրսն, և ուտիցէք ընդ պոռնիկս, արհամարհելով և ագահութեամբ զպատուիրանս Տեառն ուսուցանիջիք, զառնականնայսն պղծեսջիք, և ընդ պոռնիկս և ընդ շունս եղիցին ժողովք ձեր․ և զդստերս հեթանոսաց առնուցուք ձեզ ի կանայս՝ կարծիս տալ սրբել զնոսա անօրէնութեամբ ձերով։

Եւ եղիցին խառնակութիւնք ձեր անօրէնութեամբ, նման Սոդոմայեցւոցն և Գոմորացւոցն, և ամբարտաւանիք[3] քահանայութեամբ ձերով։ Եւ ոչ միայն զայս առնիցէք՝ այլ և ընդդէմ պատուիրանացն

1. յԳ և ի Դ. չիք յամենայն։
2. Գ և Դ. իբրև։
3. Գ և Դ. ամբարշտանիւքն․ և երկու տող պակասէ։

և ընդդէմ պատուիրանացն Աստուծոյ հակառակեսջիք։

Ցաղագս այսորիկ տաճարն ձեր՝ զոր ընտրեսցէ Տէր լինել տեղի անուան իւրոյ, եղիցի աւերակ և ի պղծութիւն ապականութեան, և դուք գերի վարեսջիք ընդ ամենայն ազգս և այպն եղիջիք ամենայն ազգաց։

Եւ եթէ ոչ է վասն Աբրահամու, Սահակայ և Յակոբայ հարցն մերոց, վեցերորդ մասն ազգի մերոյ ոչ էր մնացեալ ի վերայ երկրի։ Մոլորիք[1] և կորիցեն ի ձէնջ օրէնք և մարգարէքն, հալածեսջիք ի ձէնջ զարդարս։

Եւ զայր՝ եթէ[2] վերստին նորոգիցէ զօրէնս՝ զնա մոլորեցուցիչ և պիղծ կոչիցէք[3]։

Եւ յետ այսորիկ սպանջիք զնա, զի[4] ոչ կարացեալ ճանաչել զարդարութիւն նորա։ Եւ առ չարութեան ձերոյ զանպարտ արիւն նորա ի գլուխ ձեր առնուցուք[5] և ի գլուխ որդւոց ձերոց. և վասն նորա եղիցի սրբութիւն ձեր աւերակ մինչեւ յատակ, և ոչ եւս եղիցի ձեր տեղի սուրբ, այլ ընդ հեթանոսս ցրուեսջիք, մինչեւ դարձեալ Տէր այց արասցէ ձեզ, և գթացեալ ընկալցի[6] զձեզ։

1. Բ. մոլորեալք։
2. Բ. որ... նորոգեսցէ։
3. Բ. կոչեսջիք։
4. Բ. և ոչ կարասջիք։
5. Բ. ընդունիջիք։
6. Ա. ընկալցի։

Աստուծոյ ամբարշտեսջիք և խառնակիցէք՝ զրբութեամբն արհամարհելով և ծաղր առնելով:

Յաղագս այսորիկ տաճարն զոր Տէր ընտրեսցէ՝ աւերակ եղիցի[1] ի պղծութեան և յափշտակութեան. և դուք գերի վարեսջիք ընդ ամենայն ազգս, և եղիջիք ի պղծութիւն նոցա, և առնուցուք նախատինս և ամօթ յաւիտենական յարդար դատաստանէն Աստուծոյ. և ամենեքեան որ տեսանիցեն զձեզ՝ փախիցեն ի ձէնջ:

Եւ եթէ ոչ վասն Աբրահամու, Սահակայ և Յակոբայ հարցն ձերոց, վեցերորդ մասն զաւակի ձերոյ ոչ էր մնացեալ ի վերայ երկրի: Եւ այժմ ծանեայ ի գրոյն Ենովքայ, զի եօթանասուն և եօթն երեկս մոլորիցիք, և զպղծութիւն[2] ի քահանայութիւն ձեր խառնակեսջիք, և զողջակէզն ապականեսջիք:

Եւ զայր՝ որ եթէ վերստին նորոգեսցէ զօրէնս բարձրելոյն՝ մոլորեցուցիչ զնա կոչեսջիք, և աներեւոյթ զօրէնսն առնիցէք, և զբանս մարգարէիցն արհամարհիցէք և հալածիցէք զարդարս, և զբարեպաշտս ատիցէք, և զբանս ճշմարիտս պիղծս համարեսջիք:

Եւ յետ այսորիկ որպէս կարծեմ սպանանիցէք զնա, ոչ կարացեալ ճանաչել զյարութիւն նորա: Զանպարտ արիւն նորա չարութեամբ ձերով ի գլուխս ձեր առնուցուք, և վասն նորա եղիցի սրբութիւնն ձեր աւերակ և պղծեալ մինչեւ յատակս, և ոչ եղիցի ձեր տեղի սուրբ, այլ ընդ հեթանոսս եղիջիք յանէծս և ի ցրումն, մինչեւ նա դարձեալ այց արասցէ ձեզ՝ և դարձեալ ընկալցի զձեզ հաւատով և ջրով:

Արդ իբրեւ լուայք զեօթանասուն և զեօթն երեկն, լուարուք և վասն քահանայութեանն: Յամենայն յոբելեան եղիցի քահանայութիւն. և ՝յառաջին յոբելեանն որ օծեալ լինի յառաջագոյն ի քահանայութիւն՝ մեծ եղիցի, և խօսեսցի ընդ Աստուծոյ իբրեւ ընդ հօր, և քահանայութիւն նորա կատարեալ եղիցի ընդ Տեառն, և

1. Գ և Դ. ելցէ:

2. Գ և Դ. և զքահանայութիւն պղծիցէ և զողջակէզն:

յաւուր ուրախութեան իւրոյ փրկութիւն աշխարհի եղիցի[1]։ Եւ յերկրորդ յորեւլինին՝ որ օծեալ լինի, ի սուգ սիրելեացն յղացեալ լինի, և եղիցի քահանայութիւն Նորա պատուական՝ և յամենեցունց փառաւորեսցի։ Եւ երրորդ քահանայ տրտմութեամբ պաշարեալ եղիցի։ Եւ չորրորդն ի ցաւս, և դիցի ի վերայ Նորա անօրէնութիւն բազում. և ամենայն Իսրայէլ ատեսցեն իւրաքանչիւր զմերձաւոր իւր։ Եւ հինգերորդն խաւարաւ պաշարեալ եղիցի. Նոյն օրինակ և վեցերորդն։ Եւ յեօթներորդն եղիցի պղծութիւն, զոր ոչ կարիցեմ ասել առաջի մարդկան. բայց Նոքա ծանիցեն որ եթէ գործեցինն զայն. վասն այսորիկ ի գերութիւն և ի չարչարանս եղիցին, և երկիր Նոցա և իշխանութիւն աներեւոյթ կորիցէ։ Եւ ի հինգերորդ եօթներեկին՝ դարձցին յերկիր աւերածոյն իւրեանց, և Նորոգեսցեն զտուն Տեառն. և յեօթներորդ եօթներեկին յարիցեն քահանայք կռապարիշտք և կռուողք, արծաթասէրք, հպարտք, անօրէնք, զեղխք, արուագէտք և անասնագէտք։ Եւ զկնի վրէժխնդրութիւն լինելոց է Նոցա ի Տեառնէ, և պակասեսցի քահանայութիւնն. յայնժամ յարուցանէ Տէր քահանայ՝ որում ամենայն բանք Տեառն յայտնեսցին, և Նա արասցէ դատաստան ճշմարիտ ի վերայ երկրի յաւուրս[2] բազումս. և ծագեսցէ աստղ Նորա յերկնից որպէս թագաւորի, լուսաւորելով[3] զլոյս գիտութեան իբրեւ մէջօրէի առաջի արեգականն, և մեծասցի ի վերայ աշխարհի մինչեւ յօր վերացման իւրոյ. և այնպէս վերասցի իբրեւ զարեգակն յերկրէ, և ի բաց որոշեսցէ զամենայն խաւար ի Ներքոյ երկնից, և եղիցի խաղաղութիւն ամենայն երկրի։ Երկինք ցնծասցեն յաւուրս յայնոսիկ և երկիր խնդասցէ, և ամպք ուրախ եղիցին, և գիտութիւն Տեառն հեղցի ի վերայ երկրի իբրեւ զջուր ծովու, և հրեշտակք փառաց երեսաց Նորա ուրախ եղիցին ի Նա։ Երկինք բացցեն ի տաճարէ փա-

1. Գ և Դ. յորէջն։
2. Գ և Դ. զաւուրս։
3. Գ և Դ. լուսաւորէլ։

Եւ այժմ, որդեակք իմ, զամենայն ինչ լուարուք յինէն, արդ ընտրեցէք ձեզ՝ թէպէտ զլոյս թէպէտ զխաւար. կամ զգործս Տեառն կամ զգործս բելիարայ։ Եւ պատասխանի տուեալ հօր [1] մերում ասացաք. Առաջի Տեառն գնասցուք ըստ օրինաց Նորա։ Եւ ասաց Ղեւի հայր մեր [2]. Վկայ է ինձ այսօր Տէր, և վկայ են հրեշտակք Նորա՝ վասն բանից բերանոյ իմոյ, և [3] մեք ասացաք՝ եղիցի եղիցի։ Եւ դադարեալ Ղեւի ի պատուիրելոյ որդւոց իւրոց, և յաւելաւ առ հարս իւր, կացեալ [4] ամս հարիւր երեսուն և հինգ, և եդին

1. Բ հօրն իւրեանց ասացին։
2. Բ. նոցա։
3. Բ. և որդիքն ասացին․․ և դադարեաց։
4. Բ. կեցեալ։

ռաց նորա, և եկեսցէ ի վերայ նորա սրբութիւն ձայնիւ հօր՝ զոր օրինակ յԱբրահամէ առ Իսահակ. և փառք նորա ի վերայ նորա ասասցին։ Եւ հոգի իմաստութեան և գիտութեան հանգիցէ ի վերայ նորա ի ջուրս. նաեւ տացէ զճշմարտութիւն Տեառն, որ եթէ ճշմարտութեամբ գնասցեն յաւիտեան։ Եւ ոչ եղիցի փոխանակ նորա յազգս ազգաց մինչեւ յաւիտեանս. և ի քահանայութեան նորա հեթանոսք բազմասցին գիտութեամբ ի վերայ երկրի. և լուսաւորեսցին շնորհօքն Տեառն. իսկ Իսրայէլ նուազեսցի տգիտութեամբ և խաւարեսցի սգով. և ի քահանայութեան նորա ապականեսցին մեղք, և անօրէնք հանգիցեն ի չարիս. իսկ արդարք հանգիցին ի նմա՝ վասն զի նա իսկ բացցէ զդուրս դրախտին. և արգելցէ զսպառնացեալ սուրն Ադամայ, և տացէ սրբոցն ուտել ի փայտէն կենաց։ Եւ հոգի սրբութեան եղիցի ի վերայ նորա, և բելիար կապեալ եղիցի ի նմանէ. և տացէ իշխանութիւն որդւոց իւրոց՝ կոխել զչար չունչսն, և ուրախ եղիցի Տէր յորդիս իւր, և հաճեսցի ընդ սիրելիս իւր մինչեւ յաւիտեան։ Յայնժամ ցնծասցեն Աբրահամ, Իսահակ և Յակոբ, և ես խնդացից և ամենայն սուրբք զգեցցին զուրախութիւն։

Եւ արդ[1], որդեակք զամենայն ինչ լուարուք, ահա[2] ընտրեցէք ձեզ, թէ[3] զխաւար և թէ[4] զօրէնս Տեառն և կամ զբելիարայ։ Եւ պատասխանի տուեալ հօրն մեր ասացաք. Առաջի Տեառն գնասցուք ըստ օրինաց նորա։ Եւ ասէ ցմեզ հայրն մեր. Վկայ է ինձ Տէր, և վկայ են հրեշտակք նորա, վկայեմ ես և դուք վասն նորին և վասն բերանոյ նորա։ Եւ ասացաք մեք[5] եթէ վկայ եղիցի։ Եւ ապա[6] դադարեաց Ղեւի ի պատուիրելոյ որդւոց իւրոց, և պարզեաց զոտս իւր, և յաւելաւ առ հարս իւր՝ կեցեալ ամս հարիւր երեսուն

1. Գ և Դ. այժմ։
2. Գ և Դ. արդ։
3. Գ և Դ. Բեղէս։
4. Գ և Դ. կամ։
5. Բն. բայ եղիցի։
6. Գ և Դ. այսպէս։

*զնա ի տապանի. յետ աւուրց հանին զնա և թաղե
ցին ի Քեբրոն ի մէջ Աբրահամու, Սահակայ և Յա
կորայ։*

ւ ութ. և եդին զնա ի տապանի[1] յԵգիպտոս. և ապա յետոյ տարան զնա ի Քեբրոն և եդին ի մէջ Աբրահամու, Սահակայ և Յակոբայ:

1. Գ և Դ. ի տապանի, և զնէ այսորէն, ի Քեբրոն ի մէջ:

ԿՏԱԿ ՅՈՒԴԱՅԻ[1]

ՀՐԱՄԱՆ պատասխանւոյ բանիցն Յուդայի, զոր խօսեցաւ ընդ որդիսն[2] իւր, յառաջ քան զմեռանելն իւր ժողովեալ ի մի վայր եկին առ նա: Եւ[3] նա յարուցեալ նստաւ, և ասէ ցնոսա. Չորրորդ որդի եղեալ եմ ես հօր իմոյ Յակոբայ[4]. և Լիա մայր իմ անուանեաց զիս[5] Յուդա՝ ասելով. Խոստովան եղէց Տեառն զի ետ ինձ[6] չորրորդ որդի: Սուր[7] էի ես և փոյթ ի մանկութեան իմում[8] քան ամենայն բանից. և պատուէի զմայր իմ և զքոյր մօր իմոյ: Եւ իբրև եղէ[9] կատարեալ այր՝ հայր իմ Յակոբ աղօթեաց ի վերայ իմ ասելով. Թագաւորեսցես առաջնորդելով ի վերայ ամենայնի. և ետ ինձ[10] շնորհս յամենայն

1. Բն. Ա. Գ և Դ. Կտակ Յուդայի չորրորդ, վասն արիութեան և արծաթսիրութեան և պոռնկութեան: Բ. Կտակ Յուդայի չորրորդ, վասն արծաթսիրութեան և պոռնկութեան՝ այլ և արիութեան:
2. Գ և Դ որդւոց:
3. յԱ. յԲ. յԳ և ի Դ. չիք և նա յարուցեալ նստաւ:
4. յԱ. յԲ. յԳ և ի Դ. չիք Յակոբայ:
5. յԳ և ի Դ. չիք զիս:
6. Ա. Բ. Գ և Դ. յաւելուն Տէր:
7. Ա և Բ. սուրբ:
8. Ա և Բ. յաւելուն և հնազանդ հօր իմում:
9. Ա. Բ. Գ և Դ. եղև ես:
10. Ա. Բ. Գ և Դ. ետ ինձ Տէր:

գործս[1] իմ և յանդս և ի տան։ Գիտեմ զի ըն-
ցայ[2] զհետ եղջերուին, և կալեալ[3] ետու զնա
ակուր հօր իմոյ, և զայծեմունս ունէի արագու-
ամբ[4] իմով։ Եւ ամենայն որ ինչ էր ի դաշտս՝ հա-
լինէի նոցա, և մատակաց[5] վայրենեաց հասեալ
ուժէի[6] զնոսա. զգազանս վայրիս[7] որսայի ձեռօք ի-
լք, մինչ զի և զառեւծս բազում անգամ սպանեալ[8]
ուլս ի բերանոյ նոցա[9] յափշտակէի. և զարջն ա-
ալ զոտանէն ի վահիցն[10] ի վայր հոսեցի զնա. և
նոյն գազան որ ընդդէմ իմ[11] դառնայր՝ իբրեւ
ւն սպանանէի զնոսա[12], և զհետ մտեալ իմ խոզի
րենւոյ՝ հասի նմա, և հարեալ ցրուեցի զոսկերս
ա։
յրբեմն[13] ովազ հասեալ ի Քեբրոն, և վազեալ ի վե-
շան, և իմ կալեալ զագոյ նորա՝ ձգեցի ի բաց, և
ու[14] հերձեալ ի սահմանս Գազայ։ Ջուարակ մի[15]
րի մինչ դեռ արածէր ի լերինն, կալեալ իմ զեղ-
աց նորա և շրջանակի[16] շարժեալ[17] ցնորեցուցի
, և զարկեալ յերկիր սպանի զնա։
յւ յորժամ եկն[18] Թագաւորն Քանանացւոց վա-

1. յամենայն գործս։
2. ընթացեալ։
3. Բ. Գ և Դ. չուեալն կա-
լեալ։
4. արագաթեւութեամբ։
5. մարդակաց։
6. ի լուսանցս վարժէր եւկ յօրինակին վէժէր։
7. Ա. վայրենիս . . Բ. զվայրենի եղջերուս. Գ և Դ. զեղջերուս վայրենիս որսացի..։
8. սպանանել։
9. Ա և Բ. նորա։
10. Բ. վիհիցն. Գ և Դ. վա-
հիցն։
11. Ա. իմյ.

12. Ա. Բ. Գ և Դ. զնա։
13. Ա և Բ. յաւուր երբեմն է Քեբրոն վազեալ ի վերայ լեռն։
14. Բ. և փոքր յաւուրն։
15. ՃԱ. ՃԲ. ՃԳ. և ԻԴ. չէք մի։
16. Ա և Բ. շրջանակաւ։
17. Ա. շարժեալ զնա և ցնորե-
ցուցեալ։
Բ. շարժեալ զնա և ցնորեցուա-
ցեալ, այսինքն խելաւեցուցեալ
զօր կացանէր զնա ի գետնի։
Գ և Դ. շարժեալ զնա և ցնո-
րեցուցեալ (Դ. յաւելու զօր-
կեալ) սպանէ զնա։
18. Ա և Բ. եկեալ։

ռեալ ի հօտն բազում[1] զօրաք՝ և ես միայն էի. ընթացեալ իմ ի Թագաւորն Ծուրայ արգելի զնա՝ հարեալ զսրունս նորա ի վայր արկեալ սպանի զնա և զմիւս ևս Թագաւոր[2] Տափիացւոց մինչ դեռ հե ծեալ[3] էր ի ձիոջն՝ հարեալ սպանի զնա. և այսպէ զամենայն զօրս նորա[4] ցրուեցի։ Եւ զԹագաւոր Աքսորայ՝[5] այր սկայ՝[6] որ ունէր զմիջոյն իւրով զկնի և առաջոյ աղեղն, և մինչ դեռ հեծեալ էր[8] ի վե րայ ձիոյն, առեալ իմ ի վեր քար[9] մեծ, որ ունէ կշիռ լտերս վաթսուն, և ձգեալ հարի[10] զձին և սպան զնա։

Եւ պատերազմեալ իմ[11] ընդ Թագաւորին Նաքով րայ իբրև ժամս երկուս, և բեկեալ զվահանն կտրեց զոտս նորա, և այնպէս սպանի զնա. և մինչ դեռ ե զգենուր զզրահս նորա՝ ահա երեւեցան[12] արք եօթն և սկսան պատերազմել ընդ իս. և պատեալ իմ զձեռս[13] պատմուճանաւ, և պարսաքարեալ[14] սպան ի նոցանէ արս[15] չորս, և այլքն ի փախուստ դար ձան։ Եւ Յակոբ հայրն իմ[16] եսպան զԲելխասատ[17] արքայ ամենայն Թագաւորաց, որ[18] էր հսկայ զօրա

1. Բ. և բաղում զօրք եկն նորա։
2. Ա և Բ. Թագաւորն Տափիա- ցոյն. Գ. ևս Թագաւորն։
3. Ա և Բ. հեծեալ է յեռն էա- րում սպանի. Գ և Դ. հեծեալ էր ի յեռն սպանի զնա։
4. Գ և Դ. նոցա։
5. Ա և Բ. Գորայ. Ցօյնն Ա- քովրայ։
6. Գ և Դ. հոլայ ունէր զմիջոյն։
7. Բ. զկնոյ և զառաջոյ աղե- ղըն։
8. յԱ. յԲ. յԳ և ի Դ. չիք էր։
9. Ա. Գ և Դ. քար որ ունէր լտերս վաթսուն. Բ. քար որ էր իբրև լտերս վաթսուն։
10. Բ. հարեալ։
11. Յայլս չիք իմ։
12. Ա. յաւելու նոցա ընկերք. Բ ընկերք նորա։
13. Բ. Գ և Դ զձեռն։
14. Գ. պարսաքարաւ։
15. Ա. Գ և Դ չորեքին արս։
16. Ա և Բ. մեր։
17. Ա. զԲելխասա Թագաւորն մենայն. Բ. զԲելխասաթ որ Թագաւոր. Գ և Դ. զԲելխ աթ։
18. Ա. Բ. Գ և Դ. չորեքին էր։

և բարձրութիւն[1] նորա կանգունս երկո-
Եւ անկաւ ի վերայ նոցա ահ[2] մեր և եր-
դադարեցին[3] ի պատերազմելոյ ընդ մեզ։
մինչ դեռ էի ես ընդ եղբարս իմ, տեսի[5] ի
ն գիշերոյ զի հրեշտակն զօրութեան զհետ իմ
նայնի, զի մի՛ յաղթեցայց յումեքէ։ Եւ ի հա-
յս եղեւ մեծ[6] պատերազմ՝ եւս[7] ահագին քան
սցուցն, և ճակատեալ իմ հանդերձ եղբարբք
փախուցաք[9] ի նոցանէ արս հազար, և կո-
ք[10] ի նոցանէ արս երկերիւր, և թագաւորս
ելի ես ի վերայ պարսպաց նոցա և սպանի այլ
շաւորս չորս. և այսպէս ազատեցաք զՔեբրոն,
զամենայն թագաւորութիւնս[11] թագաւորացն։
սղիւ անդր երթեալ մեր յԱրիստա[12] քաղաք
զօրաւոր և պարսպաւոր, անմօտելի. և նոքա
ցան[13] մեզ մահ. և ապա ես և Գադ մերձե-
արիսպ քաղաքին յարեւելից կողմանէն, իսկ[14]
և Ղեւի յարեւմտից. և որք էին ի վերայ
սցն[15] այսպէս կարծէին[16] թէ մեք միայն ի-
ւ ընդ մեզ յերկարեալ զպատերազմն. իսկ[17]
ն եղբարքն մեր յիւրաքանչիւր կողմանէ ցեցս

Գ. բարձրութիւն իւր
նոյ. Բ. և եր երկրա-
ն իւր կանգնեալ։
3. երկեալ և դողան
Դ. անկան... երկեալ և
ն։
դարեցան։
յաւելուն և յաղթա-
է անհնար եր հայր մեր է
աղմելոյ, զի եւ եէ...
ողէ տեառնեն..... զհրեշ-
տակն զօրութեանց։
3. մեզ։
և Գ. մեծ եւ ...ան...

8. Բն և Գ. իմով։
9. Ա. Բ. Գ և Դ. փոխեա-ցէ։
10. Ա. Բ. Գ և Դ. կոչորեցէ։
11. Ա. Բ. Գ և Դ. թերու-թիւնս։
12. Ա. Բ. Գ և Դ. յԱրիստ... զօրաւոր և պարսպաւոր և ան-մերձ։
13. Ա և Բ. ոպաանոյն։
14. Ա և Բ. և։
15. Ա և Բ. պարսպին։
16. Ա. կարծեցին։
17. Ա. Բ. Գ և Դ. այլ։

վարեալ[1] մտին[2] ի քաղաքն, ոչ գիտելով նոցա. և
առաք զնոսա ի բերան սրոյ. և որք ի վերայ պարըս-
պացն[3] էին՝ ի փախուստ դարձան և ելին յաշտա-
րակսն. և մեր[4] հուր արկեալ այրեցաք զաշտարակն
հանդերձ նոքօք: Եւ եղեւ ընդ երթալն մեր առք Թով-
կացւոցն[5] անկան ի վերայ գերեացն մերոց. և[6] ժողովե-
ցաք ընդ նոսա ի պատերազմ, մինչեւ ի Թափու հա-
րեալ[7] սատակեցաք[8] զնոսա, և զքաղաքս[9] նոցա հըր-
ձիգ արարաք, և զամենայն ինչ զոր[10] և էր նոցա ի գե-
րութիւն վարեցաք[11]: Եւ ի ժողովելն մեր ի պատե-
րազմ ընդ նոսա, ի փախուստ դարձուցաք զնոսա, և
տուաք ելս ճանապարհի մտանել առ մեզ: Եւ Մաշիրա-
ցիքն եկեալ ի վերայ մեր ի հինգերորդ աւուրն առնու
ի մէնջ զաւարն մեր, և արարեալ մեր ընդ նոսա հզօր
պատերազմ, և յաղթեցաք նոցա[12], վասն զի էի
բազում զօրաւորք ընդ նոսա և սպանաք զօրս բա-
զումս՝ յառաջ քան զելանելն մեր ի բարձր տեղիս
Եւ յորժամ հասաք մեք ի քաղաքս նոցա, կանգ
նոցա հոլովէին[13] ի վերայ մեր քարինս ի գագաթան
լերին, յորում էր քաղաքն. և Թաքուցեալ իմ
Շմաւոնի յետոյ[14] քաղաքին, և ելեալ[15] ի բարձրա-

1. Բ. յաւելու է պարիսպն:
2. Ա և Բ մտաք:
3. Ա. Բ. Գ և Դ. պարսպին:
4. Բ. ունի և արդ մեր այրե- ցեալ զաշտարակն... Ա. Գ և Դ. և արդ մեր այրեալ զաշ- տարակն:
5. Ա. Բ. Գ և Դ. Թեոփիլացւոց:
6. Ա և Բ. յաւելուն մեր դը- ւեալ զփերիսն ի յետս որդւոց մերոց:
7. ՅԲ. ՅԳ և Է Դ. չիք հա- րեալ:
8. Ա. Բ. Գ և Դ. սպանաք:
9. Ա. Բ. Գ և Դ. զքաղաքն հրձիգ արարաք:
10. Բ. զամենայն զինչ և էր ընչութիւն. Գ և Դ զամենայ որ զինչ և էին ի ընչութիւն
11. Ա և Բ. յաւելուն և մինչ դեռ էր նա ի Զարոն Բոռաշիթայ (Ա. Բոռաշիթեայ) Ցովհելացին ընդ մեզ է պատերազմ:
12. ՅԱ. ՅԲ. ՅԳ և ԻԴ. չիք նո- ցա:
13. Ա և Դ. հովուեցուցանէին. Գ. հովուեցուցանէին քարինս ի վեր ի գագաթանէ լերինն:
14. Ա. Բ. Գ և Դ զնի:
15. Ա. Բ. Գ և Դ ելաք:

ն և զամենայն քաղաքն սատակեցաք: Եւ ի
ոնդր[1] պատմեցաւ մեզ, եթէ Գասս քաղաք
ռաւ զօրաւորաւ գայ ի վերայ մեր. և ապա եւ
պատճառանօք որպէս[2] զԱմուրհացիսն արա
գ, և իբրև[3] զմարտակիցս երևեալ նոցա
քաղաքն. և ի խոր գիշերին յարուցեալ բա
արցն մերոց զդրունսն, և զամենեսեան զնո
ո թէ նոցայն էին սատակեցաք, և առար
զինչսն, և զերեսին պարիսպս նոցա խորտա

Թամրա[5] մերձեցեալ մեր՝ որ էր ամրոց ա
պատերազմող Թագաւորաց, և Թշնամանեալ[6]
եզ, և մեր արտմտեալ յարձակեցաք ի վե
ա, մինչև հասեալ իմ ի գագաթն լերինն, և
սրսաքարէին և նետս ձգէին ի վերայ իմ.
ոչ Դանայ եղբօրն իմում օգնեալ էր ինձ՝ նո
ռեալ[7] սպանանէին զիս. և[8] յարձակեալ մեր
նոցա սրտմտութեամբ՝ և ի փախուստ դար
նոսա[9]. և անցեալ նոցա ընդ այլ ճանապարհ՝
ցան առ հայրն մեր, և արարաք խաղաղու
դ նոսա. և ոչ եղև չար ինչ նոցա, այլ դա
եցաք ընդ նոսա և դարձուցաք զգերիս նոցա:
ո այսորիկ շինեցի[10] ես զԹամնայ, և հայր իմ
էլ. քան ամաց[11] Լ,Ի ես յորժամ եղև պա
այս. և էին Քանանացիքն երկուցեալ յի
եղբարց իմոց: Էին իմ խաշինք բազումք, և
հովուապետին[12] իմոյ Ցիրամ[13] ոդողոմացի,

. չունիին անդր:
Բ. որպէս Բե. ԺԱ.
Ամուրհացիս արարեալ
3. ԺԳ և Ի Դ. չիք և
մարտակիցս երևեալ նո
. փախեան:
. Թամա:
Դ և Գ. և Թշնամանեալ

մեր յաղթեամ ինոցանե, և ողբոտ
մբեալ:
7. Ա. Բ. Գ և Դ. տանել:
8. Ա. Բ. Գ և Դ. և ոգա:
9. ԺԱ և ԺԲ. պակասէ աստի՝ մինչև ընդ նոսա:
10. Ա և Բ. ժխտէ:
11. Ա. Բ. Գ և Դ. քանանացւոյ:
12. Ա. Բ. Գ և Դ. հովապետին:
13. Ա և Գ. Իրամ. Բ. Ցիրամ:

առ որ ելեալ[1] տեսի զԹարսա Թագաւոր Ոդոլոմա
ցւոց, և արար մեզ ուրախութիւն։ Եւ աղաչեալ[2] զի
տայր ինձ զդուստր իւր զԹերսուէ ի կնութիւն. և Ն
ծնաւ ինձ զԷր և զԱւնան և զՍելոմ.[3] և զերկուս
առանց որդւոց սպան Տէր. բայց Սելոմ եկաց և
որդիք նորա դուք էք։ Զամս ութ և տասն արա
հայրն մեր խաղաղութիւն ընդ Եսաւայ եղբօր իւրում
և որդիք նորա ընդ մեզ, զկնի գալոյն մեր ի Լաբա
նայ[4] ի Միջագետաց Ասորւոց։

Եւ եղեւ իբրեւ կատարեցաւ ութ և տասն ամն՝
քառասներորդի ամաց կենաց իմոց, եկն ի վերայ մեզ
Եսաւ եղբայր հօրն մերում զօրու[5] բազմաւ և զօ
րաւ, և անկաւ աղեղամբն Յակոբայ. և վախճանեա
համբարձաւ[6] ի լեառն Սէիր. և մինչ դեռ երթայ
թաղեցաւ յԱնանիրամ։ Իսկ մեր զհետ մտեալ որդ
ւոց Եսաւայ, և էր նոցա քաղաքք ամուրք[7], պա
րիսպք նոցա երկաթիք և դրունքն պղնձիք. և ոչ կա
րացաք մտանել, և նստեալ շուրջանակի պաշարե
ցաք զնա։ Եւ իբրեւ ոչ բացին մեզ զդրունսն զաւուր
քան, մերձեցուցաք ի պարիսպս նոցա սանդուղս,
եղեալ ի վերայ գլխոց մերոց վահան՝ ելաք[8] ի պա
րիսպն, և առի քարինս մեծամեծս իբրեւ լտերս տա
ղանդից երից՝ և սատակեցի ի նոցանէ արս չոր
զօրաւորս։ Եւ զկնի իմ մտեալ Ռուբէն և Գադ,
սատակեցին այլ ես վեց այր[9]. յայնժամ խնդրեցի
ի մէնջ այլ եւս խաղաղութիւն, և խնդրեալ նախ
հօրէն իմմէ՝[10] ընկալաք զնոսա իբրեւ[11] զհարկատուս

1. Ա. Բ. Գ և Դ. ելեալ։
2. Ա և Բ. աղաչեաց։
3. Ա և Բ. Զաւղոմոն. Գ և Դ. Սելոմոն։
4. Ա. Բ. Գ և Դ. ի Լաբանէ։
5. Բն. Բ. Գ և Դ. զօրա-հօրն։
6. Բ. համբարձեալ զնա ի լեառն...։
7. Ա. Բ. Գ և Դ. քաղաք և պարիսպ երկաթիք...։
8. Ա. Բ. Գ և Դ. և ելէ ի վ... և առի։
9. յԱ և յԲ պակասէ այր։
10. Ա և Բ. մերմէ։
11. Բ. զնոսա ի հարկատուս։

յին մեզ հանապազ զգրուանս [1] ցորենոյ երկե-
ւձիթոյ չափբէթս հինգ հարիւր, և գինւոյ [2] հա-
հինգ հարիւր, մինչեւ եկաք [3] մեք յՆգիպտոս։
ղկնի [4] այսորիկ ած Էր որդին իմ զԹամար ի
նոաց զդուստրն Արամայ՝ որ էր Նենգաւոր, և
ալ էր վասն Թամարայ, զի ոչ էր ի Քանա-
ն. և հրեշտակն Տեառն սատակեաց զնա [5]
րդում աւուր հարսանեաց նորա։ Եւ կամեցայ
ցուցանել նմա զՕնան. սակայն և նա չարու-
[6] ոչ կամեցաւ [7] լինել ընդ նմա տարի մի.
ամ սպանանցայ նմա՝ մերձեցաւ ի նա, բայց
ապականեաց [8] զսերմ իւր՝ յերկիր հեղլով
պատուիրանի մօր իւրոյ. և նա մեռաւ [9] չա-
մբն իւրով։ Եւ ես կամեցայ զՍելում [10] տալ
յլ կին իմ Բերսուէ ոչ արար [11] ինձ Թոյլ. վասն
ր Թամար [12] ի դստերացն Քանանացւոց իբ-
ղնա. և ես գիտէի զի չար էր ազգն Քանանա-
այլ խորհուրդ մանկութեան իմոյ խաւարեցու-
նոա իմ. և տեսեալ իմ զնա յարբեցութեան [14]
լ եղէ՝ [15] և անկեալ [16] ի խորհուրդս նորա։
նա մինչ ես չէի անդ գնացեալ առ կին Սե-

խոս։
Բ. յԳ և ի Դ. պակա-
․ գինւոյ հազար և հինգ
ր։
․ Գ և Դ. եկաք։
ս։
րդին իմ Էր։
․ էր շարաւթեամբ, և ոչ
ազթամար և ոչ խմաս
․, և յարժամ։
և Դ. ծանեաւ։
․ Գ և Դ. ապախտ-
․ յերկիր ըստ պատուէ-
մօր իւրոյ Բերսաւէի։
․ Գ և Դ. վախճանե-
ցաւ։
10. Գ և Դ Սելովմն. Ա. Սե-
ղովմն. Բ. Սելովմն զկրտսեր
որդին իմ։
11. Բ. եթ։
12. յԱ. յԳ և ի Դ. պակասէ
Թամար։
13. յԳ և ի Դ պակասէ եհեղ-
ղնա։
14. Բ. յարբեցութեան խմաւ։
15. Գ և Դ. եղեայ։
16. Բ. անկայ։
17. Բ. Արդ Որդոմն ծնեալ
առ կին Սելովմայ ի Քանանա-
ցւոցն՝ մինչև չէի ես անդ…։

լոմայ ի Քանանացւոցն. և ծանուցեալ իմ զոր արար նա, և անիծեցի[1] զնա հեծութեամբ սրտի իմոյ. և նա մեռաւ չարութեամբ որդւոց իւրոց։

Եւ եղև յետ բանիցս այսորիկ յայրութեան[2] լինել Թամարայ. և զկնի երկուց ամաց լուեալ նորա[3] եթէ ելանեմ ես կտրել զոչխարսն իմ. և զարդարեալ զինքն զարդու[4] հարսնութեան, և նստաւ ի դրան քաղաքամիջին. և արբեալ ես գինւովն[5] Քուզարայ՝ և ոչ կարացի ճանաչել զնա[6] ի գինւոյն. և կոխեաց զիս գեղեցկութիւն նորա՝ վասն գեղոյ[7] զարդու նորա, և խոնարհեալ առ նա ասացի. Մտից առ քեզ։ Եւ նա ասաց[8]. Զի՞նչ տացես ինձ։ Եւ ետու նմա զգաւազանն իմ և զգօտին և զթագ թագաւորութեան իմոյ. և մտի[9] առ նա, որ և յղացաւ յինէն. և իմ ոչ գիտացեալ[10] զինչ գործեցի, կամեցայ սպանանել զնա. և նորա[11] առաքեալ ի ծածուկ զգրաւականն՝ և յամօթ արար զիս. և իմ կոչեցեալ[12] զնա առ իս և լուայ բանս խորհրդականս ի նմանէ՝ մինչ դեռ[13] յարբեցութեանն իմում ննջէի, և ոչ կարացի տեսանել[14] զնա՝ վասն զի ի Տեառնէ էր[15] այն։ Եւ ածեալ[16]. իմ զմտաւ, ասէի մի՞թէ նենգութեամբ արար, իցէ թէ յայլմէ առեալ զգրաւականն. և ոչ[17] մերձեցայ ի նա, և

Ա. Գ և Դ. Արդ առ մինչև մեր ուր ճանաչեցաւ առ լեռ Սեղեմ-մայ ի Քանանացւոցն։

1. Ա. և Բ. անէծէ։

2. Բ. այրէ լինել Թամար։

3. ԲՆ. Գ և Դ. Նմա։

4. Բ. զարդիւք.

5. ԲՆ. Ա. Գ և Դ. Ջրով Քաղ-ղաքայ։

6. Բ. զԹամար։

7. Ա. Բ և Գ. ցեղոյ։

8. Ա և Բ. ասէ, զինչ կամիս տալ ինձ...։

9. Ա և Գ. մտեալ։

10. Բ. և ես ոչ գիտացի զոր գոր-ծեցի...։

11. Բ. նոյն Թամար... զգրաւա-կանն իմ։

12 Ա և Բ. և կոչեցաւ իմ զն-լուայ զբանս խորհրդեան։

13. Ա. Բ և Գ. մինչդեռ (Բ. մինչ).. ննջէի ընդ նմա։

14. Ա. Բ և Գ. սպանանել. զն- (Բ. վասն զի... ։

15. Բ. եղև այն։

16. Ա. Բ և Գ. և ածէի զմտաւ, թէ նենգութեամբ արար՝ յայլ առեալ զգրաւականն։

17. Բ. և այլ ոչ...։

խղճէի մինչեւ[1] յայս օր. վասն զի պղծութիւն գործեցի ի մէջ Իսրայելի։ Բայց սակայն և քաղաքացիքն ասէին, եթէ ոչ կատարեցան իրք այսպիսիք[2] ի դրանն. վասն զի յայլմէ աշխարհէ եկեալ է, և դոյզն[3] մի նստեալ ի վերայ դրանն. և կարծէի այսպէս եթէ ոչ ոք գիտաց զմտանելն իմ առ նա։

Եւ յետ այսորիկ իշխք[4] յԵգիպտոս վասն սովոյն. քառասուն և վեց ամաց էի ես յիշանելն[5] իմ աստ, եօթանասուն և երեք ամ կացի յԵգիպտոս։ Եւ այժմ լուարուք, որդեակք իմ, զոր ինչ պատուիրեմ ձեզ, և պահեցէք զբանս Յուդայի հօր ձերոյ. ունել առաջի Տեառն զամենայն արդարութիւնս և հնազանդել[6] պատուիրանացն Աստուծոյ, և մի գնայք զհետ ցանկութեանց սրտից ձերոց, և մի խորհրդովք ձեր[7] յամբարտաւանութիւն մտաց ձերոց անկանիցիք. և մի պարծիք ի զօրութիւն գործոց երիտասարդութեան ձերոյ, վասն զի այս ամենայն չար է առաջի[8] Տեառն։ Զի և ես իսկ պարծեցայ եթէ ոչ երբեք խաբեալ եմ ի թեղ[9] կանանց, և թշնամանէի զՌուբէն զեղբայրն իմ վասն Բալլայի կնոջ հօր իմոյ[10]։ Եւ ապա ոգին ցանկութեան և նախանձու ճակատեցաւ ընդ իս, մինչեւ անկեալ լինէի ես ի Բերսուէ քանանացւոյ[11] և ի Թամարայ զոր խօսեցեալ[12] էր որդւոյ իմոյ։ Եւ առեմ[13] ցանէր իմ. խօսեաց ցհայր իմ, և այնպէս

1. Ա. Բ և Գ. մինչև ցօր մահուան իմոյ։
2. Գ. այսպիսիք։
3. Բ. եկեալ ի բաղ մի և նըստեալ ի դրանն։
4. Ա. Բ և Գ. եկաց յԵգիպտոս. յաւելուն Ա և Բ. առ Յովսէփ..։
5. Յայլս պակասին յիշանելն իմ աստ։
6. Բ. հնազանդ լեր։
7. Ա և Բ. Յերովէ։
8 Ա և Բ. յաջս Տեառն։
9. Ա և Բ. ի պատերազմանն ի թեղ կանանցն գեղեցկոցն. Գ. թեղ կանանց գեղեցկոց։
10. Ա. մերում. Բ. իմում։
11. Բ. քանանացի (Գ. քանանացւոց) և ի Թամար։
12. Բ և Գ. զոր խօսեալ էր։
13. Բ. և ես առաջի ցանէր իմ, երթամ խօսիմ և առեմ հօրն իմոյ յարամբ, և ապա առնից։

առից զդուստր քո ի կնութեան [1]. և եցոյց ինձ յա-նուն դստերն իւրոյ՝ յոյժ սաստկութիւն ոսկւոյ, վասն զի Թագաւոր էր՝ և զարդարեալ էր զնա [2] ոսկւով և արծաթով և մարգարտով. և ետ նմա հայրն [3] իմ մատռուակել մեզ յընթրիսն. և էր գեղեցիկ յոյժ։ Եւ գինին շրջեաց [4] զաչս իմ, և խաւարեցոյց զուշ [5] իմ, և անկաւ սիրտ իմ ի հեծութիւն. և ցանկացեալ կոխան եղէ՝ [6] և անցի զպատուիրանաւ [7] Տեառն և զօրինաք հարցն իմոց. և առի զնա [8] ինձ ի կնութեան։ Եւ հատոյց ինձ Տէր ըստ խորհրդոց սրտի իմոյ, վասն այսորիկ ոչ ուրախ եղէ ես յորդիս [9] իմ։ Եւ այժմ, որդեակք իմ, մի արբենայք գինւով, վասն զի գինին փոփոխէ զմիտսն ի ճշմարտութենէ՝ և արկանէ ի բար-կութիւն ցանկութեան, և առաջնորդէ ի մոլորութիւն աչաց. վասն զի [10] ոգին մոլորութեան [11] և պոռնկութեան զգինին իբրև զարբանեակ առ ի հեշտութիւն ունի զմտա-սըն. վասն զի սոքա երկոքեան որոշեն զզօրութիւն [12] մարդոյն, զի եթէ ըմպէք [13] գինի մինչև յարբեցութիւն՝ խորհուրդքն աղտեղացուցանեն զմիտս և ջեռուցանեն զմարմին մինչև ի խառնակումն. և եթէ մերձ ի նա է ցանկութեանն պատճառք՝ գործէ զմեղսն և ոչ ամա-չէ։ Այսպէս է գինին, որդեակք իմ, զի որ արբենայ նա-վաւ [14] երբեք ոչ ամաչէ. զի ահա [15] և զիս մոլորե-ցոյց՝ և ոչ համարեցայ ամօթ զբազմութիւնն որ առ դրանն էին [16], այլ [17] առաջի ամենեցուն խոտորեցայ

1. Բ և Գ. ի կնութիւն։
2. Բ. զդուստր իւր զԲերսաբէ։
3. Ա. Բ և Գ. չիք հայրն իմ... մեզ։
4. Բ. շրջեցոյց։
5. Ա. Բ և Գ. զսիրտ իմ ի հեծու-թիւն։
6. Գ և Բ. եղայ։
7. Ա. Բ և Գ. զպատուիրանօք (Գ. Աստուծոյ) և զպատուի-րանօք հարցն. (Ա և Բ. մերոց)։
8. Բ. զԲերսաբէ. Ա և Բ. ի կնու-թիւն։
9. Բ. յերիս որդիսն իմ՝ որ եղեն ի Բերսաբէի...։
10. Ա և Բ. զի։
11. յԱ և յԲ. պակասէ մո-լորութեան։
12. Ա. զզօրս մարդկան։
13. Ա. Բ և Գ. ըմպէ ոք գինի։
14. Ա և Բ. գինով։
15. Բ և Գ. զի ահաւասիկ և։
16. Գ. էր. Ա և Բ. չունին։
17. Ա. Բ և Գ. վասն զի...

սռ թամար և գործեցի զանօրէնութիւն [1]։ Եւ [2] այժմ
յայտնեցի որդւոց իմոց զգործս պղծութեան իմոյ.
վասն զի [3] արբեալ էի և ոչ ամաչէի ի պատուիրա-
նացն Աստուծոյ, և առի կին քանանացի։ Մտաւորու-
թեան [4] պէտք են, որդեակք իմ, որ եթէ ըմպէ ոք
գինի [5]. և այս է իմաստութիւն ուրախութեան, զի
մինչ ունիցի ոք գինի՝ պատկառանօք արբցէ. ապա
եթէ անցանէ [6] զսահմանօք, արկանէ ի միտս
ոգա [7] ոգին մոլորութեան, և տայ արբեցելոյն [8] պղ-
ծաբանել և անօրինել, և ոչ յումեքէ ամաչել, այլ
և պարծել եւս ի վերայ ամօթոյն իւրոյ՝ [9] կարծելով
եթէ լաւ [10] իմն գործեաց։ Որ պոռնկի՝ եթէ [11] տուժեա-
գի՝ ոչ զգայ և ի փառաց անկանել ոչ ամաչէ։ Զի
թէպէտ [12] պոռնիկն թագաւոր ոք է՝ մերկացեալ ի թա-
գաւորութենէն ելանէ ծառայել պոռնկութեանն, զոր
օրինակ և ես մերկացեալ եղէ. վասն զի ետու զգա-
ւազանն իմ, այսինքն [13] զցեղին իմոյ զհաստատութիւն,
և զգօտին իմ, այս է զզօրութիւն իմ, և զթագ գլխոյ
իմոյ՝ այսինքն զփառս թագաւորութեան իմոյ. բայց
ապաշխարեալ իմ վասն այսր ամենայնի, միս և գի-
նի ոչ ճաշակեցի մինչեւ ցծերութիւն իմ, և զամե-
նայն [15] ուրախութիւն ոչ տեսի։ Եւ ուսայց զիս Հրեշտակ
Տեառն, զի մինչեւ յաւիտեան [16] կանայք տիրեսցեն եթէ-

1. Ա և Գ. [illegible]. Բ. [illegible]։
2. Ա և Բ. և յայտնեցի...։
3. Գ. զի.
4. Բ. Մտաց պէտք են...։
5. Բ. գինի վասն ուրախութեան՝ իմաստութիւն է. յԳ. պակա-սին բանքս։
6. Ա և Բ. անցանէ ոք։
7. Ա. Բ և Գ. հար։
8. Ա. Բ և Գ. արբեցելոյն. Ա և Բ. պղծաբան լինել։
9. յԱ և յԲ. պակասէ իւրոյ։
10. Ա և Բ. իբրև զլաւ իմն...
11. Ա և Բ. Թէպէտ և...։
12. Ա. Բ և Գ. Թէպէտ և։
13. Ա և Բ. այսինքն ի զօրու-թեան իմ և զթագ գլխոյ իմոյ...։
14. Բ. ապաշխարեալ ունի և յԱստուծոյ ուրախութիւնն ի բաց կե-ցայ, և ոչ տեսի...։
15. Բ. զի ես ինքնաբերաց և ու-րախութեանց՝ պոռնկութեամբ կանայք տիրեսցեն։

թագաւորաց եթէ աղքատաց. և զթագաւորացն առցեն զփառսն, զքաջացն զզօրութիւն և զաղքատացն զաղքատութիւն, զփոքր մի զհամբերութիւն: Արդ պահեցէք, որդեակք իմ, զպահմանս գինւոյ. վասն զի են ի նմա ոգիք չարք չորք. ցանկութիւն ջեռնլոյ [1] և զեխութիւն շահավաճառութեան [2]. եթէ ըմպէք գինի կամիք ուրախ լինել՝ երկիւղիւ Տեառն և պատկառանօք ըմպիցէք: Զի եթէ յուրախութեանն հեռասցի երկիւղն Աստուծոյ, ապա լինի արբեցութիւն և մտանէ անամօթութիւն. և լաւ է ամենևիմբ իսկ ոչ ըմպել գինի, զի մի մեղանչէք [3] բանիւք թշնամանաց և կռւոյ, և զրպարտութեան և պատուիրանազանցութեան Աստուծոյ [4], և կորնչիցիք ի դէպ ժամանակի: Վասն զի և զխորհուրդս Աստուծոյ և զմարդկան [5] օտարոտեայ յայտնէ գինի. որպէս և ես զպատուիրանս Աստուծոյ և զխորհուրդս հօր իմոյ Յակոբայ՝ յայտնեցի քանանացւոյն Բերսաւէի, որում հրաման ետ Տէր ոչ յայտնել, վասն զի պատերազմաց և խռովութեան պատճառք է գինին:

Պատուիրեմ [6] ձեզ, որդեակք իմ, մի սիրէք զարծաթ և մի զհայելն ի գեղեցկութիւն կանանց. զի վասն արծաթոյ և գեղեցկութեան կանանց [7] մոլորեցայ ես ի Բերսաւէ քանանացւոյ. զի գիտեմ ես եթէ վասն երկուցս այս լինելոց է ազգս այս ի պոռնկութիւն. վասն զի [8] զիմաստուն արս յորդւոց իմոց այլայլեսցեն, և զթագաւորութիւն Յուդայի խոնարհեցուսցեն՝ զոր ետ ինձ Տէր վասն հնազանդութեան իմ հօր իմոյ [9]. զի [10] ոչ երբեք տրտմեցուցի զՅակոբ հայր իմ [11]

1. Բ. ընտանութեան:
2. Ա. Բ և Գ. շահավաճառութեան:
3. Ա և Բ. մեղիցուք:
4 Գ. Տեառն:
5. Գ. և մարդկան յայտնի էինին:
6. Բ. պատուիրելով պատ...:
7. Բ. խոնլ... կանանցն:
8. Ա. Բ և Գ. վասն զի, և:
9. Ուղղեցաւ ըստ Բ. զի ըն… գիրն և այլք գնէին հնազանդութեան հօրն:
10. Բ. տանջի:
11. Բ. հայր իմ, վասն զի զանձնոյ զոր ամեր ամնէի:

բանիւք իմովք. վասն զի զամենայն ինչ զոր և ասէր առնէի: Եւ Իսահակ հայր հօր իմոյ օրհնեաց զիս, զի թագաւորեցից ի վերայ Իսրայելի. և Իսահակ նմանապէս յաւելլու[1] յօրհնութիւնսն. յաղագս[2] որոյ ես ճանաչեմ[3], զի յինէն հաստատեսցի թագաւորութիւն. քանզի կարդացի ես ի գիրսն Ենովքայ արդարոյ, թէ՞ որքան չարիս[4] գործիցէք ի ժամանակի կատարածի: Արդ պահեցէք, որդեակք իմ, զանձինս[5] ձեր ի խառնակութենէ և յարծաթսիրութենէ, և լուարուք Յուդայի հօր ձերոյ[6]. վասն զի արծաթսիրութիւն[7] որոչէ յօրինացն Աստուծոյ և կուրացուցանէ զխորհուրդս հոգւոց, և ամբարտաւանութիւն ուսուցանէ. և ոչ տայ առն ողորմել ի վերայ մերձաւորաց[8] իւրոց. մերժէ զհոգի նորա յամենայն բարութեանց, և պաշարէ զնա ի ցաւս և ի հեծութիւնս, և մաշէ զմարմին նորա, և զողջակիզօք Տեառն խաղ առնէ. և մարգարէի խօսողի ոչ լսէ, և բանից բարեպաշտից[9] ընդդէմ դառնայ: Որդեակք իմ, արծաթսիրութիւն առ կուռս ճանապարհորդէ. վասն զի առ մոլորութիւն արծաթոյն՝ զոչ աստուածս[10] աստուած անուանեն[11]. զի որք ունին զնա՝ ի թմբրութիւն արկանէ զնոսա. վասն արծաթոյն[12] կորուսի ես զորդիսն իմ, եթէ ոչ ապաշխարութիւն մարմնոյ իմոյ և աղօթք հօր իմոյ Յակոբայ ապրեցուցանէին՝[13] անորդի ունէի մեռանել:

1. Ա. յաւելս տուողիս յօրհնութեանն. Բ. յաւելուա տա հօրն տուողիս յօրհնութեանն:
2. Գ. վասն:
3. Բ. գիտեմ զի յինէն հաստատեսցի օրհնութիւնն:
4. Ա և Բ. որքան չարիս գործիցէք ի կատարածի ժամանակին:
5. Ա և Բ. զձեզ ի խառնակութենէ և յարբեցութենէ և յարծաթ...
6. Ա. Յերամ:
7. Ա Բ և Գ. առ:
8. Ա և Բ. մերձաւորի իւրոյ:
9. Ա. բարեպաշտութեան ընդդէմ հ[illegible]:
10. Բ. զչ[illegible]թեան:
11. Բ. են զի տուողիս անուանեն նոցա:
12. Բ. վասն արծաթոյն թերասաւի թագ իմոյ կորուսի:
13. Բ. ոչ են ազգեաւ և անօրէն են կորստեաւ:

Այլ Աստուած հարցն իմոց [1] գթած է և ողորմած, գի-տաց եթէ անգիտութեամբ արարի, վասն զի [2] զայ-թակղեցոյց զիս իշխանն մոլորութեան և տգիտացայ որպէս զմարդ, և իբրև զմարմին մեղօք թաթաւեցայ։

Արդ ծաներուք, որդեակք իմ, զի երկու ոգի պարապեն մարդոյ ի ճշմարտութիւն և ի մոլորութիւն, և ի մէջ նո-ցա իմաստութիւն՝ [3] զոր կան և ունին միտք. վասն զի զապիրատութիւն և զճշմարտութիւն գրեալ է ի լանջս մարդոյն [4]. և զիւրաքանչիւր ոք ի մարդկանէ ճանաչէ Տէր, և ոչ է ժամանակ յորում կարասցէ մարդ թա-քուցանել [5]. վասն զի ի լանջս նորա գրեալ է հոգին ճշմարտութեան, և վկայէ վասն ամենայնի և չարա-խօսէ վասն ամենեցունց, և իբրև հրով այրեցեալ լինի մեղաւորն, և ոչ կարէ համբառնալ ի վեր զդէմս իւր։

Եւ արդ [6], որդեակք իմ, սիրեցէք զՂեւի, զի կեցջիք յաւիտեան և մի՛ սատակեսջիք, վասն զի ընտրեաց զնա Տէր առաւել քան զձեզ. մերձեցարուք ի նա և ճաշակեցէք ի սեղանոյ նորա, և ի վայելչութենէ որդւոցն Իսրայելի. և դու լիցիս [7] թագաւոր ի մէջ [8] Յակոբայ և լիջիր [9] իբրև զծով. զոր օրինակ ի նա արդարք և մեղաւորք մկրտին, այսպէս և ի քեզ ա-մենայն ազգ Իսրայելի վտանգեսցի և յանցանիցէ. վասն զի որք թագաւորեսցեն ի քեզ՝ եղիցին իբրև զկէտս և կլանիցեն զԻսրայէլ իբրև զձկունս. զուստերս և զդստերս [10] ի ծառայութիւն արկցեն, և զտունս և զա-գարակս, և զհօտս և զկարասիս յափշտակեսցեն, և զբազմաց մարմինս անկեղաց [11] և ագռաւուց տացեն կերակուրս։ Եւ եղիցին մարգարէք մրրկեալ և ա-

1. Ա և Բ. ծրոց։
2. Բ. զի։
3. Բ. նոցա երկուցն է իմաստու-թիւն. Ա և Գ. նոցա է իմաս-տութիւն։
4. Բ. մարդոյն զառաջին։
5. Բ. յաւելու զխորհս իւր։
6. Ա. Բ և Գ. այժմ։
7. Ա և Բ. եղիջիր։
8. Բ. ի մէջ Իսրայէլի Յակոբայ։
9. Ա. Բ և Գ. լինիջիր։
10. Ա և Բ. զպատերս խորհրդոց։
11. Ա և Բ. անկելոց։

նոյն արդարքն հալածեցին. և արկցէ[1] Տէր ի րայ նոցա բաժանումն, և[2] եղիցին պատերազմունք ոդ Իսրայելի և ընդ այլազգիսն. և վախճանեսցի ագաւորութիւն նոցա, մինչև եկեսցէ փրկութիւն[3] րայելի. և ապա բնակեսցէ Յակոբ[4] ի խաղաղութեան, և նա պահեսցէ զզօրութիւն թագաւորութեան ոյ մինչև յաւիտեան: Վասն զի երդմամբ երդուած Տէր ոչ պակասեցուցանել զթագաւորութիւն ի ւակէ իմմէ մինչև յաւիտեան:

Բազում տրտմութիւն է ինձ, որդեակք իմ, վասն խութեանց և կախարդութեանց և կռապաշտութեանց զոր գործիցէք, և զորովայնակոչաց զհետ թալ և զհարցկաց և զդիւթաց[5] մոլորութեանց: ստերս ձեր երգիչս և հրապարականիստս առնիք[6], և խառնակեսցին[7] ընդ պղծութիւնս հեթանոսաց. վասն[8] որոյ ածիցէ Տէր ի վերայ սով և անութիւն[9], մահ և սուր, և պաշարումն ի թշնաւաց և նախատինս[10] ի սիրելեաց. կորուստ և խիթս[11] ղայոց, և բաժանումն[12] կենակցաց, և պակասումն ւլից, և օտարութիւն անձամբ ի ծառայութիւն հեթանոսաց. և արասցեն ի ձէնջ ներքինիս ի ծառայութիւն կանանց իւրեանց:

Եւ յորժամ դառնայցէք առ Տէր և կատարեալ սրտիւ պաշխարիցէք, և գնայցէք յամենայն պատուիրանս րա, այց արասցէ ձեզ ողորմութեամբ. և հանցէ ի րութենէ, և ապա յետ այսորիկ ծագեսցէ աստղն խաղութեան և գնասցէ ի մէջ մարդկան հանդարտու-

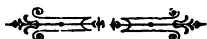
Ա. Բ և Գ. ածցէ:
Ա և Բ. և պատերազմունս.. [illegible]. Գ. և պատերազմունս:
Բ. [illegible]:
Բ. Բնակեսցէ Իսրայէլն նոր:
Ա. Բ և Գ. զդէւաց:
Ա և Բ. առնէք:
Ա. Բ և Գ. խառնակեսցէ:
8. Ա և Բ. յաղագս որոյ:
9. Ա և Բ. [illegible]:
10. Ա. Բ և Գ. սիրելեաց ի նախատինս:
11. Բ. հիւծս. Գ. խիթս:
12. Ա. Բ և Գ. և ի կենակցաց բաժանումն, պակասումն ի [illegible]:

թեամբ[1] և արդարութեամբ. բացցին նմա երկինք և հեղցին օրհնութիւնք Հօրն սրբոյ ի վերայ նորա[2], և նա հեղցէ ի վերայ մարդկան[3] զհոգին շնորհաց, և եղիջիք նմա յորդեգրութիւն ճշմարտութեան, և գնասջիք ի սահմանս նորա յառաջինս և յերկրորդս: Յայնժամ ելցէ շառաւիղ[4] յինէն՝ և ծաղկեսցի[5] ի գաւազան թագաւորութեան իմոյ, և յարմատոյ ձերմէ[6] եղիցի հիմնաւորութիւն. և ի նմանէ ելցէ[7] գաւազան արդարութեան հեթանոսաց, դատել և ապրեցուցանել զամենեսեան՝[8] որ կարդան առ Տէր: Եւ յետ այսորիկ եղիցի Յակոբ կենդանի և Իսրայէլ յարիցէ, և ես և եղբարք իմ իշխանք[9] գաւազանաց մերոց եղիցուք: Առաջին Ղեւի, երկրորդն ես, երրորդն Յովսէփ, չորրորդն Բենիամին, հինգերորդն Շմաւոն, վեցերորդն Իսաքար. և այսպէս ամենեքեան: Եւ Տէր օրհնեաց զՂեւի, և հրեշտակ երեսաց նորա զիս, և հրեշտակ փառաց նորա[10] զՇմաւոն, երկինք՝ զՌուբէն, երկիր՝ զԻսաքար, ծով՝ զԶաբողոն, լերինք՝ զՅովսէփ, տաղաւարք՝ զԲենիամին, լուսաւորք՝ զԴան, փափկութիւն՝ զՆեփթաղիմ, զօրութիւն[11] և հաստատութիւն՝ զԳադ, ձիթենիք՝ զԱսեր: Եւ եղիցին ի ժողովուրդս Տեառն մի սիրտ[12] և մի լեզու, և ոչ լիցի[13] ի ձեզ ոգի մոլորութեան. զի աւրկեալ եղիցին[14] պիղծ ոգիքն ի դատաստան յաւիտենից. և որք ամբարտաւանութեամբ[15] վախճանեցան՝ յարիցեն, և որք վասն Տեառն՝ մեռան զարթիցեն, և եղջե-

1. Բ և Գ. խաղաղութեամբ, և հանդարտութեամբ։
2. Բ. յաւելու որ է Քրիստոս։
3. Ա. Բ և Գ. վրիպակաւ գնեն մեր։
4. Բ և Գ. շարաւիղ։
5. Ա և Բ. ծաղկեսցի գաւազան. Գ. ծաղկեսցէ գաւազան։
6. Բ. յետոյ է մարգարէին եղիցի հիմնաւորութիւն.։
7. Բ. ելցէ աստղն՝ գաւազան։
8. Ա և Բ. անյատկաբար զնե ղանձնայն...
9. Ա. Բ և Գ. իշխան։
10. Պակասէ յայլ օրինակս նորա։
11. Ա. Բ և Գ. զօրութիւն և հաստատութիւն։
12. Պակասէ յայլ օրինակս սիրտ։
13. Ա և Բ. եղիցի։
14. Բ. լիցին պիղծ ոգիք ...
15. Ա և Բ. տրտմութեամբ։

ուքն[1] Յակոբայ ընթացին, և ամենայն ժողովուրդք[2] առաւորեսցեն զՏէր՝ յաւիտեան։ Արդ պահեցէք, րդեակք իմ, զօրէնս[3] Տեառն, զի յոյս է ամենեյուն՝ որ թէ ուղիղ գնան ընդ նա։ Եւ[4] արդ ես հաւիւր ինն և տասն ամաց վախճանիմ այսօր առաջի աաց ձերոց, մի՛ ոք զիս թաղեսցէ և կամ զորովայն իմ պատառեսցէ. այլ հանէք զիս ընդ ձեզ ի Քեբրոն։ Եւ արարին այնպէս զոր օրինակ[5] և հրամայեաց նոցա. և ննջեաց Յուդա ընդ հարս իւր, ի փառս[6] Աստուծոյ։

1. Ա և Բ. յաւելուն և երբինչն Իսրայելի խայտասցին։
2. Բ. ժողովրդոցն Իսրայելի օրհնեսցեն զՏէր…
3. Ա և Բ. զ[illegible] օրէնս։
4. Ա և Գ. և ամաց հարիւր… Բ. և եօ ամաց հարիւր։
5. Ա. Բ և Գ. որդիքն։
6. Յայլ օրինակս պակասէ ի փառս Աստուծոյ։

ԿՏԱԿ ԻՍԱՔԱՐԱՅ[1]

Հրաման պատասխանաց[2] բանիցն իսաքարայ. յորժամ հանդերձեալ էր վախճանել զկեանս իւր կոչեաց զորդիսն իւր և ասէ. Լուարուք[3] իսաքարայ[4] հօր ձերոյ և ունկն դիք բանից սիրեցելոյ ի Տեառնէ։ Ես ծնեալ եղէ ի վարձուց մանրագորացն վասն զի Ռուբէն եբեր մանրագորս ի յանդէ. և յառաջագոյն դիպեալ Հռաքելայ՝[5] եհան ի ծոցէն՝ և սկսաւ լալ Ռուբէն. և լուեալ զձայն նորա Լիա մայրն[6] ասաց ցՀռաքէլ. Տուր զմանրագորսդ. և էին մանրագորքն խնձորք անուշահոտք, և լինի[7] յանտառս յերկրին Արամայ։ Եւ ասէ Հռաքէլ. Ոչ տաց զսոսա քեզ.

1. Բն. Կտակ իսաքարայ որդւոյն Յակոբայ՝ զոր խօսեցաւ ընդ որդւոցն իւր. Ա և Բ. Կտակ իսաքարայ. Գ. Կտակ իսաքարայ որդւոյ Յակոբայ։
2. Ա. պատասխանոյ բանիցն իսաքարայ, և ասէ լուարու... Բ. պատասխանոյ բանիցն իսաքարայ. և ասէ իսաքար ցորդիս իւր ի ժամ մահուան իւրոյ. Գ. պատասխանեաց բանից իսաքարայ որ ասաց, լուարուք...
3. Բ. յաւելու որդեակք։
4. Գ. իսաքարայ։
5. Ա և Բ. Հաւանեալ եղեան ի նմանէ. (Բ. յաւելու մանրագորն) և լուեալ. Գ. Հաւանեալ եղեն և ախտա...
6. Ա. Բ և Գ. մայր իւր...
7. Բ. լինի նա։

ւցէն ինձ փոխանակ որդւոյ [1] ։ Եւ էին խնձորքն
։ Եւ ասէ Լիա ․ Ո՛չ է բաւական քեզ զի առեր
կուսութեան իմոյ, մի՞ թէ և զմանրագորսդ
[3] ։ Եւ նա ասէ ․ Ահա եղիցի քեզ Յակոբ ի գի-
յայսմիկ փոխանակ մանրագորացդ ։ Եւ ասէ ․
ա ․ Մի՛ պարծիր և մի՛ փառաւորեր [4], զի իմ է
, և ես իմ կին երիտասարդութեան նորա ։ Իսկ
լ ասէ ․ Այլ և զիս յառաջագոյն քան զքեզ ա-
ցոյց և ծառայեաց [5] վասն իմ ամս չորեքտա-
րդ զի՞նչ արարի [6] քեզ զի բազմացան նենգու-
քո ի վերայ երկրի ․ ապա թէ ճշմարտութեամբ
իր ոչ եւս տեսանէիր զերեսն Յակոբայ ․ վասն
նորա ոչ էիր՝ այլ նենգութեամբ փոխանակ
մ տուար [7] նմա ․ վասն զի մոլորեցոյց զիս
իմ՝ և ոչ եթող զիս անդ [8] ․ եթէ ոչ լինէր այս
։ Եւ յաւել Հռաքէլ խօսել և ասէ [9] ․ Մի ի
գործոյս առից, և ընդ միոյ ի վարձու տաց
գիշերիս ։

նմուտ Յակոբ առ Լիա [10] և ծնաւ զիս նորա, և
արձուցն կոչեցայ [11] Իսաքար ։ Յայնժամ երեւե-
Յակոբայ թէ վասն այնորիկ ծնաւ Հռաքէլ

Բ․ որդւոյ ։ [illegible]

9․ [illegible]

10․ [illegible]

11․ [illegible]

12․ [illegible]

երկուս որդիս՝ զի արհամարհեաց զանկողինս ա
ընտրեաց զժուժկալութիւն. և եթէ ոչ Լիա մայ
փոխանակ անկողնոյն տուեալ էր զերկուսին խնձ
ութ որդիս ունէր ծնանել [1]. վասն այսորիկ վեց
ծնաւ և զերկուսն ևս Հռաքէլ: Վասն զի մանրագո
այց արար [2] նմա Տէր, զի տեսեալ եթէ վասն որդւո
մէր ննջել ընդ առն իւրոյ և ոչ վասն ցանկութեան
ի վաղիւ անդր ի վեր ելեալ խնդրեաց զՅակոբ՝ զի
ցէ զմիս ևս մանրագորն. և վասն զի ցանկացե
նոցա ոչ կերաւ՝ այլ եդ ի տուն Տեառն, և մատու
քահանայապետին բարձրելոյ [4] որ էր ի ժաման
յայնմիկ:

Այլ յորժամ եղէ կատարեալ, որդեակք իմ, զ
ուղիղ [5] սրտիւ լեալ երկրագործ հօր իմոյ Յակ
և եղբարց իմոց, [6] և բերէի յանդից զամենայն
ըստ ժամանակին, և ոչ էի քննող ի գործս իմ՝
երեսնամեայ էի ես յորժամ առի կին, վասն զի
խատութիւնն ճարակէր զզօրութիւն իմ, և ոչ
նեւին զմտաւ ածէի վասն հարսանեաց յամսն յ
աւկ [8]. և ուրախ էր հայր իմ վասն պարզմտութ
իմոյ, վասն զի զոր աշխատէի և ոչ բաժանէի՝
ղագս [9] այսորիկ ստէպ ստէպ օրհնէր զիս հայրն [1]
Եւ այժմ, որդեակք իմ, լուարուք ինձ և զն

1. Բ. ծնեալ. յաղագս վեց որդիս ծնաւ, որ էր զենձորան և ոչ զանկողնոյ առաւտութիւնն, և զերկուսն որդիսն Հռաքէլ ծնաւ:
2. Բ. արար Հռաքէլի Տէր… Հռաքէլ ընդ Յակոբայ և:
3. Բ. Եւ Լիա մայր իմ ի վաղիւն ի վեր ելեալ խնդրեաց զՅակոբ, վասն զի ցանկութիւն էր ի նմա և ոչ վասն որդեծնութեան: Եւ … Հռաքէլ … ևս մանրագորն, վասն զի ցանկայր որդւոց. ոչ կերաւ Հռաքէլ զենձորան այլ եդ զնոսա Տեառն Աստուծոյ:
4. Բ. Աստուծոյ բարձրելւ էր քահանայապետ ի ժամն յայնմիկ, և օրհնեաց Ղեւի յերկուս որդիս:
5. Ա. Բ և Գ. առողջութեա-մբ:
6. Աստի մինչև ի վերջ պա յԲ. օրինակին:
7. Ա և Գ. յաղագս այսորի
8. յԱ. պակասէ յամսն յա
9. Գ. վասն այսորիկ:
10. յԱ. պակասէ Հայրն

ջմտութեամբ, վասն զի տեսի ես ի նմա զհաճոյսն տառն[1], և ոգի մոլորութեան ոչ հանդարտէր ընդ-մ նորա. վասն որոյ ոչ գիտէր ընտրել զգեղեց-ւթիւն[2] կանանց, և ոչ էր նախանձ ի խորհուրդս ", և ոչ զմտաւ ածէր զագահութիւն ոսկւոյ[3]. վասն գնացի պարզմտութեամբ և զամենայն ինչ տեսա-ի ուղղութեամբ. ոչ երբէք արկեալ[4] իմ զակն ի լորութիւն՝ զի մի՛ տեսից թիւրութեամբ և արկցէ-ա ի հոգս իւր:

Արդ պահեցէք զօրէնս Տեառն և ստացարուք պարզ-ութիւն. տուք զթիկունս ձեր յերկրագործութիւն աշխատեցէք[5] ի վաստակս երկրի. զի ի պտղոյ խատութեան[6] ձերոյ օրհնեսցի Տէր, վասն զի ոչ տուեալ ձեզ այլ բաժին[7]. վասն որոյ և հայրն -ր Յակոբ յօրհնութեանն իւրում[8] նշանակեաց Եւեայ զառաջնորդութիւն, և Յուդա փառաւորե-ու յորդւոյն Յակոբայ. նոցա լուիջիք[9], և ի միամտու-ենէ հօր ձերոյ մի՛ գայթագղիք. և զի Գադայ տուեալ [10] կորուսանել զփորձութիւնսն որ յայտնելոց է ի լրայ Իսրայելի: Գիտեմ, որդեակք իմ, զի յետին ժամանակին[11] պռնկեսցին որդիքն ձեր ի միամտու-ենէ թողեալ զմշակութիւն. զհետ երթեալ խորհրդոց -քեանց, և ցրուեսցին ընդ հեթանոսս, և թշնամեաց -րեանց ծառայեսցեն: Արդ, և դուք ասացէք զայս -դւոց ձերոց, զի յորժամ յանցանիցեն վաղվաղակի -րձցին առ Տէր, զի ողորմած է և պահէ[12] զնոսա, -կէ և դարձուցանէ զնոսա յերկիր իւրեանց: Հա--ւր քսան և երկու ամաց եմ ես, և ոչ գիտացի յիս

[1] Գ. Աստուծոյ. Ա և Գ. և ոգին:
[2] Գ. զգեղ:
[3] յԱ. պակասէ ոսկւոյ:
[4] Ա. արկեալ էր իմ. իսկ Բ. ար-կեալ:
[5] Ա. մշակեցէք:
[6] Ա. շահեկանաւորութեանց ձերոց:
[7] Ա. օրհնակն զնէ յաղագս որոյ:
8. Ա և Գ. ծերում:
9. Բն. և Բ. լուծէք. Գ. լիզէք:
10. Ա. եր:
11. Ա. ժամանակն:
12. յԱ և յԳ. պակասէ պահէ զնոսա:

մեղս և ոչ պոռնկեցայ, և ի զբօսանս իմ խաբէու
թեան գինի ոչ արբի, և նենգութիւն ոչ եմուտ
բերան իմ, և ոչ ատեցի ընկերի իմում. արդարութի
արարի յիրաւունս[1] իմ յամենայնի և սրբութեա
գնացի[2]: Զայս ամենայն խօսեցաւ Իսաքար ընդ ո
դիսն իւր և պատուիրեաց նոցա զի հանցեն զոսկե
նորա ի Քեբրոն և անդ թաղեսցեն յայրին Մաքփ
լայի[3]: Եւ պարզեալ զոտս իւր ննջեաց յերկր
Հռակողմայ[4]. ողջունեաց[5] զամենայն անդամս իւր,
զօրութեամբն ննջեաց քուն յաւիտենական, ի փա
Աստուծոյ[6]:

1. Ա և Գ. յամենայն իրաւունս
2. յԱ և յԳ. պակասէ մինչև և պատուիրեաց...
3. Ա. Մաքփելայի:
4. Գ. Հռաչողողմայ:
5. Ա. ողջունելով. Գ. ողջունե
6. Ի ձեռս Աստուծոյ պակ
յայլ օրինակս:

ԿՏԱԿ ԶԱԲՈՒՂՈՆԻ[1]

—•••—

Հրաման կտակի պատասխանաց[2] բանիցն Զաբուղոնի՝ զոր ետ որդւոց իւրոց ի հարիւր ի քսան և ի չորրորդ ամի կենաց իւրոց: Յետ երկուց ամաց մահուանն Յովսեփայ՝ կոչեաց[3] զորդիսն իւր և ասէ ցնոսա. Լուարուք ինձ որդիք Զաբուղոնի և հայեցարուք ի բանս հօր ձերում[4]: Ես եմ Զաբուղոն, տուրք բարեաց ծննդոց իմոց[5], վասն զի ի ծնանելն իմում[6] աճեաց հայրն իմ յոյժ հօտիւք և անդէօք և[7] ազգի ազգի ժառանգութեամբ: Եւ այս[8] յուշ լիցի ձեզ, որդեակք իմ, զի ոչ ծանեայ ես եթէ յանցեայ յաւուրս իմ, և ոչ յիշեմ կարեմ թէ երբեք[9] արարի անօրէնութիւն, բաց յանգիտութենէ[10] զոր արարի

1. Բն. Կտակ Զաբուղոնի որդւոյն Յակոբայ իսրայէլի. Ա և Բ. Կտակ Զաբուղոնի որդւոյ իսրայէլի որդւոյ Իսահակայ. Գ. Կտակ Զաբուղոնի:
2. Ա և Գ. պատասխանեաց:
3. յԱ և յԳ. պակասէ կոչեաց զորդիսն իւր:
4. Ա և Գ. ձերոյ:
5. Մինչև ասա պակասէ յԲ. օրինակին:
6. Ա. Բ և Գ. իմ:
7. Ա. Բ և Գ. յորժամ (Գ. յոյժ) ազգի ազգի անդէր ժառանգութեանն:
8. Յայլ օրինակս պակասին բանքս. Եւ այս յուշ լիցի ձեզ, որդեակք իմ, զի:
9. Յայլ օրինակս պակասէ երբեք:
10. Ա. Բ և Գ. յանգիտութենէ զոր արարի. (Գ. գործեցի):

առ Յովսէփ, զի ծածկեցի ես ընդ եղբարս իմ զբա
և ոչ ասացի զկեալսն հօր իմոյ Յակոբայ. բա
լացի ես վասն Յովսեփայ աւուրս բազումս, վասն
երկնչէի ես յեղբարցն իմոց. և[2] յորժամ կամ
սպանանել զնա, բազում անգամ աղաղակէի[3] ի
նոցա զի մի արասցեն զանօրէնութիւնն զայն. և
Շմաւոն և Գադ յարձակեցան ի վերայ նորա
անկեալ Յովսէփ ի վերայ երեսաց իւրոց՝ և աս
լալով. Ողորմեցարուք ինձ, եղբարք իմ, և գթաց
յալիսն Յակոբայ հօրն մերում, և մի արկանէք զձ
ձեր յիս, զի ոչ[7] մեղայ ինչ ձեզ. սակայն եթէ մե
խրատելով խրատէք[8] և մի ինչ առնէք ինձ վ
վասն Յակոբայ հօր ձերում: Արդ մինչ դեռ ա
զբանս զայս, գթութիւն անկաւ ի սիրտ իմ և լա
իմ հարաւ յիս, և ամենայն կար զօրութեան աղ
իմոց սուզաւ յոգի իմ և լացի[9] ես ընդ նմա. և զ
հուրեալ էր սիրտ իմ, և ոչ հանդարտէի կալ[10]:
տեսեալ նորա զիս ի լալ ընդ նմա՝ և զնոսա յար
կեալ ի վերայ՝ զի սպանցեն զնա, փախեաւ զկն
իմ և աղաչէր զնոսա: Եւ ապա յարուցեալ Ռու
ասաց. Եղբարք իմ, մի սպանցուք զսա. այլ արկց
ի մի[12] ի Ջրհորոց ցամաքաց յայսցանէ՝ զոր փորե
հարքն մեր և ոչ գտին ջուր. զի վասն[13] այսորիկ
գել Տէր չլինել ջուր ի նոսա զի եղիցի փրկութ

1. Ա. Բ և Գ. և լացի (Գ. լայի):
2. Ա. Բ և Գ. բայց:
3. Ա և Բ. խածէի զկայեւ. Գ. զկա- յեի:
4. Ա. Բ և Գ. վասն զի:
5. Ա. Բ և Գ. լայր և ասեր:
6. Ա և Բ. գթացարուք:
7. Ա և Բ. զի ոչ ինչ մեղայ ձեզ:
8. Ա. Բ և Գ. խրատեցէք զիս (Գ. չունի զիս) և զձեռս ձեր մի ար- կանէք յիս վասն Յակոբայ հօր ձերում:
9. Ա և Բ. լացի:
10. Գ. կեալ:
11. Բ. ինձ ընդ յետոյ, և:
12. Բ. մի ի խորոցն ցամաքաց ... ցանէ, զոր փորեցին հարքն ... ուգտին ջուր, արկցուք զսա Գ. մի ի Ջրհորոց ցամաքաց... արկցուք զսա, զի:
13. Ա և Բ. յաղագս:

տմսեփայ։ Եւ արարին այնպէս՝ մինչեւ[1] վաճառե-
ալք զնա Իսմայելացւոցն։ Բայց[2] գնոցն ոչ հաւա-
արեցի ես, որդեակք իմ, այլ Շմաւոն և Գադ և այլ[3]
ղբարքն. և առեալ զայն գնէին ագանելիս[4] իւրեանց,
ասացեալ եթէ ոչ կերիցուք յայսմանէ, վասն զի գինք
րեան եղբօր մերոյ են[5], այլ կոխելով կոխեսցուք
սա վասն ասելոյ Նորա եթէ թագաւորեսցից ի վերայ
ոցա[6]։ Յաղագս այսորիկ և յօրէնս Նոցա ասաց, որ
չ կամեսցի յարուցանել զաւակ եղբօր իւրոյ[7], թը-
անիցեն[8] յերեսս կօշկի Նորա. վասն զի և եղբարք
որա ոչ կամեցան վասն կենաց եղբօր իւրեանց. և
էր բոկացոյց զնոսա ի կօշկացն զոր զգեցան ընդ-
էմ Նորա։ Զի ամենեքեան եկեալ յԵգիպտոս՝ ոչ
իայն երկիր պագին Նմա՝ այլ և յամօթ եղեն առաջի
գիպտացւոցն, վասն զի լու[9] եղեւ ընդ ամենայն
գիպտոս։

Եւ յորժամ արկին[10] զՅովսէփ ի գուբն, կամէին
աշակել, և Յուդա ոչ ուտէր ընդ Նոսա, այլ հայէր
ւ կասկածէր՝ զի մի գուցէ վազիցէ Գադ և Շմաւոն
ւ սպանցեն զնա. և տեսեալ զիս զի ոչ ուտէի՝ և ուշ
դեալ ինձ զի ոչ ճաշակեցի, և Յուդա զիս արար
պահապան Նմա[11] մինչեւ վաճառեցին զնա։ Եւ եղեւ
ա ի Ջրհորին զերիս տիւս և զերիս գիշերս, և այն-
պէս[12] վաճառեցաւ Յովսէփ. պատառեաց զհանդերձս

1. Ա և Բ. մինչ վաճառեցաւ Յովսէփ։
2. յԱ. պակասէ Բայց։
3. Ա և Բ. այլեւս վեց եղբարքն։
4. Բ. ագանելիս ոսկեաց իւրեանց և կանանց իւրեանց. Ա և Գ. ագանելիս իւրեանց և կանանց իւրեանց։
5. Ա և Բ. է։
6. Ա. Բ և Գ. չէր։
7. Բ. իւրեամ։
8. Ա և Բ. բոկանալ ի կօշկին և Բեռնել ի գետն նորան, յԳ. պակասէ։
9. Բ. լռելի եղև։
10. Ա. Բ և Գ. ընկեցին... վասն զի հայէր....
11. Յայլ օրինակս պակասէ Նմա։
12. Բ. եկեաց առանց վերակրոյ, մին- չև վաճառեցին զնա. և լռեալ Ռուբէն եթէ վաճառեցաւ, պատառեաց. Ա և Գ. վաճառեցաւ առանց վերակրոյ. և լռեալ Ռուբէն։

իւր և սգալով ասէր․ Զի՞արդ տեսից զերեսս Յակոբայ
հօր իմոյ․ և առեալ զարծաթն ընթացաւ զհետ վա-
ճառականացն, և ոչ[1] եգիտ զնոսա․ վասն զի թողեալ
էին նոքա զմեծ ճանապարհն որ էր ի կարճոյ՝ և ընդ
այլ[2] գնացեալ․ և կորեաւ Յովսէփ յաւուր յայնմիկ։
Եւ մատուցեալ Դան ասէ ցՌուբէն․ Մի լար և մի ող-
գար, վասն զի գտի պատճառս ասելոյ հօր մերոյ Յա-
կոբայ։ Զենցուք ուլ[3] մի և թաթաւեսցուք զհան-
դերձս[4] Յովսեփու և ասասցուք ցՅակոբ․ Ծանի
եթէ ա՞յս է պատմուճան որդւոյն քո Յովսեփայ։ Եւ ա
րարին այնպէս․ բայց զպատմուճանն ունէր Շմաւոն
ոչ կամէր տալ նոցա, վասն զի բարկացեալ էր[5] թէ
զի՞արդ եկաց Յովսէփ և ոչ սպանի զնա։ Եւ յարու
ցեալ մեր ի վերայ նորա ասացաք․ Եթէ ոչ տաս[6]
ասասցուք եթէ, դու միայն արարեր զչարիս ի մէջ
Իսրայելի․ և ապա տուեալ[7] և այնպէս[8] արարին
որպէս ասաց[9] նոցա Դան։

Եւ այժմ, որդեակք իմ[10], պահեցէք զպատուիրան
Տեառն, զոր[11] օրինակ և ես պահեցի, և շնորհս առ
յԱստուծոյ․ վասն զի ամենայն եղբարք իմ հիւան-
դացեալ[12], իսկ ես առանց հիւանդութեան անցուցի
զաւուրս իմ․ զի գիտէ Տէր զիւրաքանչիւր ումեք[13]
զյօժարութիւն սրտի․ ընկալարուք զողորմութիւն յա-
ղիս ձեր, որդեակք իմ, զի որքան եթէ արասցէ[14]

1․ Ա․ Բ և Գ․ ոչ զոք եգիտ։
2․ Բ․ այլ ճանապարհ երթեալ գնացեալ, և ոչ ճանաչէաց Ռուբէն յաւուր յայնմիկ։ Եւ Ա և Գ․ վրիպակաւ փոխանակ կորեաւն ունին կերաւ Յովսէփ։
3․ Ա և Գ․ քօշ,
4․ յԲ․ պակասէ երկու տող։
5․ Ա․ Բ և Գ․ յաւելուն յաղագս այսորիկ։
6․ Բ․ տաս պատմուճանդ․ չարէին զայն։
7․ Բ․ յաւելու զնա։
8․ Պակասէ յայլ օրինակս։
9․ Գ․ պատուիրեաց։
10․ Ա․ Բ և Գ․ յաւելուն պատուիրեմ ձեզ։
11․ Յայլ օրինակս պակասէ ա[illegible] մի։
12․ Ա և Գ․ եղբարց իմոց հիւանդացեալ․ Բ․ հիւանդացան։
13․ Բ և Գ․ ուրուք․ յԱ․ յԲ յԳ․ պակասէ սրտի։
14․ Բն․ առասցէ։

Մերձաւորին իւրոյ՝ այնպէս արասցէ նմա Տէր։ Վասն
այսորիկ, որդեակք իմ[1], որդիք եղբարցն իմոց հի-
ւանդանային և մեռանէին[2] վասն Յովսեփայ, և իմքդ
առողջ պահեցաք որպէս և գիտէքդ իսկ։

Եւ մինչ[3] էաք յերկրին Քանանացւոց ի ծովեզերին,
որսայի ես որս ձկանց՝ կերակուր[4] Յակոբայ հօր իմոյ,
բազմաց ի նոցանէ վատեալ[5] ես միայն առողջ մնացի.
զառաջին ես արարի նաւ և նաւեցի ի ծովու. վասն
զի Տէր ետ ինձ իմաստութիւն, և պնդեցի փայտ-
կնի[6] նորա, և պարզեցի կտաւս ի մէջ ուղղորդ փայ-
տից և ի մէջ նաւին. և նաւէի յեզեր[7] ծովին և
տանէի որս տան հօր իմոյ, մինչև եկաք յԵգիպտոս։
Զամս հինգ արարի[8] ձկնորսութիւն յամարայնի, և
ի ձմերայնի հովուէի զհօտն[9] ընդ եղբարս իմ։ Եւ յի-
ջանելն[10] մեր յԵգիպտոս ոչ յիշեաց Յովսէփ զչարն-
զոր արարին[11] նմա. յոր հայեցեալ որդիք իմ և դուք
սիրեսջիք զմիմեանս և մի ածէք զմտաւ և մի պա-
հէք զչարութիւն[12] իւրաքանչիւր ոք ընդ եղբօր իւ-
րում. վասն զի սա է[13] որ որոշէ զչարութիւն և ի
բաց ցրուէ, և զգոյացակցութիւն անյայտ առնէ։ Հա-
ւեցարուք, որդեակք իմ, ի ջուրս՝ զի յորժամ միաբա-
նութեամբ գնայ՝ զքարինս և զփայտս և զհողս և զաւազ
առ հասարակ բերէ, ապա եթէ ի բազումս[14] բաժա-
նեսցի, ծածկէ զնա երկիր և դիւրաւ արհամարհեսցի[15]
յամենեցունց. և դուք եթէ բաժանիք՝ լինիք այնպէս.
Զի զամենայն զոր ինչ արար Տէր, գլուխ մի շնոր-
հեաց. վասնզի ետ երկուս ուսս, երկուս ոտս և այլ ան-

1. յԱ և յԲ. պակասէ որդեակք իմ։
2. Ա և Բ. մեռանէին իսկ։
3. Ա. Բ և Գ. յորժամ։
4. Պակասէ յայլ օրինակս։
5. Բ. կորուսեալ [illegible]։
6. Բ. յետոյս նաւին։
7. Ա. Բ և Գ. ընդ ծովեզրն։
8. Ա և Գ. որսացի, և տանէի ձկնորսութիւն... Բ. որսայի և տանէի ձկնորս։
9. Յայլ օրինակս պակասէ հօտն։
10. Ա. Բ և Գ. յորժամ իջաք։
11. Ա և Բ. արարին նմա։
12. Ա և Բ. զչար։
13. յԱ և յԲ. չիք է։
14. Բ. բազում մասունս։
15. Ա և Բ. արհամարհէ։

դամս [1], և միոյ գլխոյ ետ ունկնդիր լինել։ Վասն զի ծանեայ ես ի գիրս հարցն իմոց, զի բաժանեսջիք ի մէջ Իսրայելի, և [2] թագաւորաց զհետ երթիջիք, և զամենայն պղծութիւնս գործիցէք, և գերեսցեն զձեզ թշնամիք ձեր. չարչարեսջիք ի մէջ հեթանոսաց ընդ ամենայն հիւանդութիւնս և նեղութիւնս [3]։ Եւ յետ այսորիկ յիշեսջիք զՏէր և մխիթարեսջիք [4] ապաշխարութեամբ, և դարձուսցէ զձեզ զի ողորմած է և գթած, և ոչ ածէ զմտաւ զչարիս մարդկան [5], վասն զի մարմին են և ոգի մոլորութեան մոլորեցուցանէ զնոսա յամենայն ի գործս նոցա. և յետ այսորիկ ծագեսցէ ինքնին [6] Տէր զլոյսն արդարութեան իւրոյ. [7] և դարձջիք յերկիր ձեր, և տեսջիք զՏէր յԵրուսաղէմ, և դարձեալ բարկացուցանէք զնա և արկանիջիք [8] ի հեթանոսս, մինչեւ ի ժամանակս կատարածի։

Եւ այժմ, որդեակք իմ, մի տրտմիք ընդ բանս իմ և մի խռովիք, զի պակասիմ ի կենաց. վասն զի յառնելոց եմ դարձեալ ի միջի ձերում, և ուրախ եղէ ի ցեղին իմում, որք [9] եթէ պահիցէք զօրէնս Տեառն։ Իսկ յամբարշտեալսն [10] ածցէ Տէր հուր յաւիտենական և կորուսցէ զնոսա յորդւոցն Իսրայելի։ Արդ ես ի հանգիստ իմ ընթանամ [11] բայց դուք եկերուք ի Տեառնէ։

Եւ զայս ասացեալ վախճանեցաւ. և եդին զնա որդիք նորա ի դիրս, և յետոյ [12] հանեալ թաղեցին զնա ի Քեբրոն ընդ հարս իւր, ի փոսս Աստուծոյ։

1. Բ. անդամք և զամենայն գլխոյն լաւ լինել. Ա. անդամս միոյ գլխոյ լաւ լինել։
2. Ա. Բ և Գ. և զհետոյ թագաւորաց։
3. ԱԳ. պակասէ նեղութիւնս։
4. Ա. Բ և Գ. ապաշխարեսջիք և դարձջիք։
5. Ա. Բ և Գ. որդւոց մարդկան։
6. Ա. Բ և Գ. ինքն։
7. Ցայս չիք իւրոյ։
8. Բ. արկանիջիք երկիր... ի ժամանակ կատարածի։
9. Ա և Բ. որ են։
10. Բ. յամբարշտեն։
11. Ա և Բ. ընթանամ որդեակ հարքն իմ, բայց դուք երկնչիջիք ի Տեառնէ. Գ. երկնչիցիք։
12. Ա. Բ և Գ. և յետ այսորիկ հանեալ (Գ. հանին) զնա ի Քեբրոնի թաղեցին զնա ընդ հարս իւր։

ԿՏԱԿ ԴԱՆԱՑ[1]

Հրաման պատասխանոյ[2] Դանայ որդւոյն Յակոբայ, զոր ասաց որդւոց իւրոց և դստերացն, ի կատարածի աւուրցն այնոցիկ . ի հարիւր ի քսան ի և հինգ ամաց[3] կենաց իւրոց կոչեցեալ զորդիսն իւր, և ասէ ցնոսա . Լուարուք որդիք[4] Դանայ բանից իմոց, և հայեցարուք ի բան բերանոյ իմոյ . ես փորձեցի ի սրտի իմում և ծանեայ[5] յամենայն ի կեանս իմ, զի բարի է առաջի Տեառն ճշմարտութիւն[6] և հաճոյ հանդերձ արդարութեամբ, և չար է ստութիւն և սրտմտութիւն, զամենայն չարիս ուսուցանէ մարդկան : Արդ խոստովանիմ այսօր[7] առաջի ձեր, որդեակք իմ, զի հեշտութիւն եղեւ սրտի իմոյ[8] յաղագս[9]

1. Ամենայն օրք. Կտակ Դանայ՝ վասն ամբարտաւանութեան և ատելութեան. Բ. յաւելու և նախանձու:
2. Ա. Բ և Գ. պատասխանեաց Դանայ՝ զոր ասաց որդւոց իւրոց ի կատարածի աւուրցն այնոցիկ. (Ա. աւուրց իւրոց):
3. Ա. Բ և Գ. ամի:
4. Բ. որդեակք Դանայ հօր ձերոյ և նայեցարուք ի...
5. Ցայլս պակասէ ծանեայ:
6. Ա. Բ և Գ. և հաճոյ ճշմարտութիւն՝ հանդերձ արդարութեամբ:
7. Ա. Բ և Գ. առ ձեզ այսօր, որդեակք իմ:
8. Ա. Բ. և իմում:
9. Գ. վասն մահուան. Ա. յաղագս Յովսեփայ:

մանուանն Յովսեփայ առն արդարոյ և ճշմարտի. և
խնդացի [1] ընդ վաճառել նորա, վասն զի զնա առա-
ւել սիրէր հայրն իմ։ Եւ ոգի [2] ատելութեան և նախան-
ձու ասէր ցիս. եթէ դու որդի ես նորա [3]. և մի ոմն
ի չնչոց [4] բելիարայ գործակից լինէր ինձ և ասէր
ցիս. Ա՛ռ զսուրս զայս և սպան [5] զՅովսէփ, և սիրես-
ցէ զքեզ հայրն քո յորժամ սպանցես [6] զնա. այս
ոգի սրտմտութեան հաւանեցոյց զիս ծծել զարիւն
Յովսեփայ, զոր օրինակ ծծէ ինձ [7] զարիւն ուլու։ Այլ
Աստուած Յակոբայ հօր մերոյ [8], ոչ էարկ զնա ի ձեռս
իմ և ոչ գտի զնա միայն, և ոչ արար ինձ թոյլ
գործել զանօրէնութիւնն [9] զայն, զի մի՛ քակտեցի [10]
երկուս գաւազանս յԻսրայելէ։ Եւ այժմ, որդեակք
իմ, ես ահա մեռանիմ, և ճշմարտութեամբ ասեմ ձեզ,
եթէ ոչ պահիցէք [11] զձեզ յոգւոյն մոլորութենէ և ի սը-
տութենէ, և սիրեցէք զճշմարտութիւն և զերկայն-
մտութիւն՝ կորնչելոց էք. զի կուրութիւն գոյ [12] ի
սրտմտութիւն, որդեակք իմ, և ոչ ոք է որ ճշմարտու-
թեամբ տեսանէ զերեսս, թէպէտ հայր կամ մայր
իցէ, զեղբայր ոչ գիտէ և մարգարէի Տեառն ոչ լսէ,
և զարդարսն ոչ տեսանէ. վասն զի փակէ չուրջանակի
ոգին մոլորութեան ի թակարդս չուայտութեան և
կուրացուցանէ զբնական աչս նորա, և ի ձեռն ստու-
թեան խաւարեցուցանէ զմիտսն, և զիւր տեսարանն
տայ նմա. և ապա փակէ աչօք իւրովք և պաշարէ
ատելութեամբ սրտին, և տայ նմա միտս [13] հակառա-
կորդս ընդդիմակաց նզբօր իւրում։

1. Ա. Բ և Գ. եւ խնդացեալ էի վասն վաճառման նորա. վասն զի առատել (Բ. յաւելու քան զիս) սիրէր զնա հայրն իմ. (Ա. ձեր)։
2. Ա. Բ և Գ. վասն զի (Գ. զի) ոգի նախանձու և ատելութեան։
3. Բ. Յակոբայ։
4. Ա և Բ. չնչոյն։
5. Ա և Գ. սպանցես։
6. Ա և Բ. սպանանիցես։
7. Բ և Գ. ինձ։
8. Ա. Բ. և Գ. մերում։
9. Ա. Բ և Գ. զանօրէնութիւնս զայս
10. Բ և Գ. քակտեցի։
11. Ա. Բ և Գ. պահէք։
12. Ա. Բ և Գ. կայ ի սրտմտութեան։
13. Գ. միտս հակառակորդս ընդդիմակացս։

Եւ նախանձոտն[1] չար է սրտմտութեամբ, որդեակք իմ. վասն զի և նորին հոգւոյն[2] ինքն լինի հոգի, և մարմին իւր առնէ սրտմտողի, և հոգւոյն[3] տիրանայ մարմնոյն տայ զիւր զանօրէնութիւն[4]։ Եւ յորժամ ինչ հոգին[5] արդարացուցանէ զգործեցեալն, զի ոչ տեսանէ, վասն[6] որոյ սրտմտողն է եթէ իցէ զօրաւոր[7] երեքկին զզօրութիւնն ի սրտմտութեան ունի. զմինն օգնականութեամբ գործակցաւն, և զերկրորդն վասն մեծութեան հաւատացուցանելոյ և յաղթելոյ անիրաւութեան. իսկ զերրորդն բնական մարմնոյ ունելոյ և նովաւ գործել զչարիս. ապա եթէ տկար իցէ սրտմտողն՝ կրկնապատիկ ունի զօրութիւն. և եթէ ի բնութենէ լինին[8] նմա օգնական յամենայն ժամ յանօրէնութիւն սրտմտութեան։ Արդ այս ոգիս զամենայն ժամ հանդերձ սրտմտութեամբ լինիցին գործք նորա։

Արդ ծաներուք զզօրութիւն սրտմտութեան՝ զի ընդու-նայն է. վասն զի յառաջագոյն բանիւք զկծեցուցանէ, ապա գործովքն զօրացուցանէ զբարկացողն, և փոքր ուժիւք յուզարկէ զխորհուրդս նորա, և այսպէս արթուցանէ սրտմտութեամբ մեծաւ զհոգի նորա։

Արդ յորժամ խօսիցի ոք ընդ ձեզ, մի շարժեսցին կիրք ձեր ի սրտմտութիւն, և եթէ գովեսցէ ոք զձեզ բարբս՝ մի համբառնայցէք ի բարձունս, և մի ան-անիցէք[9] ի վայելչութիւնս, և մի յամբոխս. վասն ի վայելչութիւն նախ ուրախացուցանէ զլսելիս և ա-լս[10] սրէ զմիտս, և իմացուցանէ զխորհուրդս բարկա-

1. Ա. և նախանձ է որ փոխէ զսրտմտութիւն. Բ. և նախանձ փոխէ զսրտմտութիւն։
2. Բ. հոգւոյ։
3. Ա. Բ և Գ. հոգւոյն։
4. Բ և Գ. զանօրէնութիւնն։
5. ԺԲ. պակասէ հոգին։
6. Ա. Բ և Գ. յաղագս այսորիկ որ սրտմտողն։
7. Ա և Բ. զօրութիւն է սրտմը-տութեան ձն (Ա. զձն). Գ. զօ-րաւոր երեքին զօրութիւն է սրտմտութեանն։
8. Ա. Բ և Գ. լինի օգնական։
9. Բ. անգանիցէք։
10. ԺԱ և ԺԲ. պակասին ասա-որէ զմիտս։

յուցանողին. և սրտմտեալն կարծէ թէ յիրաւի բա
կացաւ [1]։ Եւ թէ ի կորուստ և ի տուգանս անկան
ցիք որդեակք, վասն զի ոգին մոլորութեան ցանկ
ցաւ գործել զայն. և կատարեալ զկորուստն,
տրտմեսցի վասն խնդրոյ կորստեանն։ Եթէ մնաս
ջիք կամաւ կամ ակամայ և խռովեսջիք, վասն
ի սրտմտութենէ զարթնու սրտմտութիւն. և է երկ
մի չար սրտմտութիւնն՝ հանդերձ ստութեամբ, և
նական լինին իրերաց՝ զի յուղարկեսցեն զխորհուր
և յորժամ յուղարկեսցեն հոգիքն, ստէպ ստէպ որ
չի ի նմանէ Տէր՝ և տիրէ նմա բելիար։

Արդ պահեցէք զձեզ, որդեակք իմ, ի պատուիրա
Տեառն, և յօրինաց նորա մի խոտորիք. հեռացար
ի ստութենէ և ատեցէք զստութիւն [2] զի փախ
ցէ ի ձէնջ բելիար և Տէր բնակեսցէ ի ձեզ։ Ճշմա
տութիւն խօսեցարուք իւրաքանչիւր ոք ընդ ընկեր
իւրում, և մի [3] անկանիք ի չարայուշութիւնս, այլ
ղիջիք [4] յամենայն ժամ ի խաղաղութեան, ունել
զԱստուած խաղաղարար, և հանդարտեսցէ ի մի
ձերում պատերազմ. սիրեցէք զՏէր յամենայն ի կեան
ձեր և զմիմեանս սրբով սրտիւ. գիտեմ զի յետ
ժամանակս հեռանայցէք դուք ի Տեառնէ և ընդդէ
յառնէք Ղեւեայ և ընդ Յուդայի հակառակեսջիք,
ոչ կարիցէք կալ ընդդէմ նորա [5], վասն զի հրեշտա
Տեառն առաջնորդեսցէ նմա [6] և նովաւ հաստատես
Իսրայէլ. և մերժելով ի Տեառնէ [7] գնայցէք յօժ
րութեամբ, և գործելով զպղծութիւն ընդ [8] հեթ
նոսաց, պոռնկելով ընդ կանայս անօրինաց, և ամ

1. Աստի մինչև Արդ պահեցէք. պակասէ յԱ և յԲ։
2. Ա. զնենգաւորութիւն։
3. Ա. Բ և Գ. և ոչ անկանիք ի չարայուշութիւնս և ի խռովութիւնս։
4. Ա. եղիջիք։
5. Բ. նոցա։
6. Ա և Բ. նոցա վասն զի. Գ. վասն զի. նոքօք հաստատ
7. Բ. ի նմանէ։
8. Ա և Բ. պոռնկելով ընդ հեթ նոսս ընդ. Գ. զպղծելով ըն ծութիւն ընդ հեթանոսս։

այն չարութիւն անզգամեալ [1] միւս ոգոյն պոռնկու-
եան և մոլորութեան. վասն զի կարդացի ես ի
իրս Ենովքայ արդարոյ, զի իշխան ձեր սատանայ
դիցի, և [2] ամենայն ոգի պոռնկութեան և ամբար-
տաւանութեան Ղեւեայ լուիցեն, և դարանակալ եղի-
ն [3] որդւոյն Ղեւեայ և տացեն նոցա մեղանչել
առաջի Տեառն. և որդիքն իմ մերձենան յորդիսն
Ղեւեայ և մեղանչակից քահանայից [4] յամենայնի. և
դիքն Յուդայի լիցին յագահութեան յափշտակելով
յլոց իբրև զառեւծ. վասն [5] այնորիկ երթայցեք ընդ
սա ի գերութիւն, և անդ առնուցուք [6] ընդ նոսա
երս, յԵգիպտացւոցն և զամենայն չարութիւնս հե-
անոսաց. և ապա դարձջիք առ Տէր և ողորմեսցի
եզ, և ածցէ զձեզ ի սրբութիւն իւր և տացէ ձեզ
աղաղութիւն [7], և ծագեսցէ ձեզ [8] փրկութիւն ի տա-
էն Յուդայ և ի ցեղէն Ղեւեայ. և տացէ խաղաղու-
իւն յաւիտեան Իսրայելի [9]. և տացէ պատերազմ
ընդ բելիարայ, և զհոգիս սրբոց առ ինքն կոչեսցէ,
և դարձուսցէ զսիրտս անհաւատից առ Տէր, և վրէժ-
խնդրութիւն յաղթութեան տացէ հարց իւրոց և
գերութիւն առցէ ի բելիարայ [10]: Եւ տացէ խա-
ղաղութիւն յաւիտենական որք կարդան [11] առ նա,
և ամենայն սուրբք յԵդեմ [12] հանգիցեն, և ի նոր

1. Ա. աղտոյ լինել միւս ոգւոյն մոլորութեան. Բ. չարութեամբ (Գ. չարութեան) աղտով լինել միւս ոգւոյ մոլորութեան:
2. Ա. Բ և Գ. զի:
3. Ա. լինիցին:
4. Ա. Բ և Գ. նոցա (Գ. քահանայից) լինին. (Գ. լիցին:)
5. Ա. Բ և Գ. յաղագս այսորիկ երթիջիք:
6. Ա և Բ. առնուցուք զամենայն վէրս:
7. Բ. զխաղաղութիւն. Գ. ի խաղաղութիւն.
8. Ա. Բ և Գ. ցեղէ ի ցեղէն Յուդայի և ի Ղեւեայ փրկութիւն Տեառն:
9. Ցայլս չիք Իսրայելի:
10. յԳ. պակասէ երկու տող. Ա. և Բ. ունին զբովանդակն՝ այլ ոչ զնոյն կարգ:
11. Բ և Գ. կարդասցեն. Ա. կարդայցեն:
12. Ա. Բ և Գ. յԵդեմ հանգիցեն սուրբք:

Երուսաղէմ ուրախ եղիցին արդարք, որ է ի փ
Աստուծոյ մինչեւ յաւիտեան։ Եւ ոչ ևս եղիցի Եր
սաղէմ աւերակ, և Իսրայէլ ոչ գերեսցի, և Տ
եղիցի ի միջի նոցա և ընդ մարդկան շրջեսցի։
սուրբն Իսրայելի թագաւորեսցէ ի նմա խաղաղ
թեամբ[1] և տնանկութեամբ. և որ հաւատասցէ ի
թագաւորեսցէ ճշմարտութեամբ մինչեւ յաւիտեան
Եւ այժմ երկերուք ի Տեառնէ, որդեակք իմ,
հայեցարուք ի ձեզ և պահեցէք զձեզ ի սատան
և ի չար չնչոյ նորա, և մերձեցարուք յԱստուած,
հրեշտակ նորա խնայէ[3] ի ձեզ. վասն զի նա մ
նորդ է Աստուծոյ և մարդկան, և ի վերայ խաղ
ղութեան Իսրայելի և ընդդէմ թշնամութեան թ
գաւորաց նա կացցէ[4]. և յաղագս[5] այսորիկ փ
թայ թշնամին գայթագղեցուցանել զամենեսեան
կարդան[6] զանուն Տեառն[7]. և ի վախճան եկեղ
թագաւորութիւն թշնամւոյն. վասն զի նոյն ինք
հրեշտակն խաղաղութեան զօրացուցանէ զԻսրայէլ,
մի՛ անկանել նմա ի չար կատարածի[9]։ Եւ եղիցի
ժամանակի անօրէնութեան Իսրայելի մերժեսցի ի
ցանէ Տէր և եկեսցէ ի հեթանոսս. և զկամս ի
կատարեսցէ. վասն զի ոչ ոք ի հրեշտակաց հաւա
նմա. և անուն նորա եղիցի ընդ ամենայն երկիր
ընդ Իսրայէլ։

Արդ պահեցէք զձեզ, որդեակք իմ, յամենայն գոր
ծոց[10] չարաց, և ընկեցէք ի ձէնջ զստութիւն և զամենայ
սրտմտութիւն. և զոր ինչ լուայք ի հօրէ ձերմէ՝ ասաց
որդւոց ձերոց, զի ընկալցի զձեզ փրկիչն հեթանոսաց
վասն զի ճշմարիտ է և երկայնամիտ, հանդարտ և խո

1. Ա և Բ. խոնարհութեամբ և տնանկութեամբ։
2. Ա և Բ. յերկինս։
3. Բ. խնայեսցէ։
4. Ա և Բ. կեցցէ։
5. Գ. վասն։
6. Ա և Բ. կարդասցեն։
7. Ա և Բ. յաւելուն. վասն [illegible] յորում հաստա- տեսցի Իսրայէլ՝ ի վախճանի.
8. յԱ և յԲ. չիք ինքն։
9. Ա և Բ. կատարած։
10. Ա և Բ. երաց։

·րհ, և ուսուցանէ գործովքն Աստուծոյ զօրէնս: Արդ
բաց կացէք յամենայն անօրէնութենէ[1] և մերձե-
·րուք յարդարութիւնն Աստուծոյ[2], և եղիցի ազգն
ր ի փրկութիւն յաւիտեան. և թաղեցէք զիս մերձ
ւ հարսն իմ: Եւ զայս ասացեալ համբուրեաց զնո-
՝ և ննջեաց քուն յաւիտեան[3]. և թաղեցին զնա որ-
քն իւր[4]. և յետ այնորիկ բերեալ[5] եղին առ Աբ-
ւհամու, Սահակայ և Յակոբայ: Բայց սակայն մար-
որէացաւ վասն նոցա թէ մոռացին զօրէնսն Աս-
ւծոյ իւրեանց[6] և ի հայրենեաց իւրեանց:

Գ. անօրէնութեանց:
Գ. Տեառն. մԱ. չէք.
Ա. Բ և Գ. յաւելուն Եւ արդ արդարեւ իմ Թողլիցէ զնա Տէր առ հարս իմ. և զայս ասացեալ համբուրեաց զնոսա և ննջեաց քուն յաւիտենական. և թաղեցին:

4. Ա և Բ. նորա:
5. Ա և Բ. բերին և եդին Տէրն առ Աբրահամ և Իսահակ և Յակոբ. Գ. բերին առ Աբրահամ:
6. Ա. Բ և Գ. յաւելուն և օտարացին յերկիր ծառայութեան իւրեանց, և ի:

ԿՏԱԿ ՆԵՓԹԱՂԻՄԱՅ[1]

Հրաման պատասխանոյ[2] կտակին Նեփթաղիմայ, զոր արար ի ժամանակի իւրում, յամին հարիւր և երեսներորդի կենաց իւրոց։ Եկին միաբան ժողովեցան[3] որդիք նորա՝ յեօթներորդ ամսեանն ի գլուխ ամսոյն. մինչ դեռ կենդանի էր արար ընթրիս նոցա և ուրախութիւն. և ի վաղիւն ի զարթնու նորա ի քնոյն ասաց ցնոսա. թէ Ահա[4] ես վախճանիմ և ոչ հաւատային[5] նմա. և օրհնելով զԱստուած զօրացաւ՝ ածելով զմտաւ եթէ զկնի[6], ընթրեաց երեկոյի վախճանիմ. և սկսաւ ասել ցնոսա. Լուարուք որդիք Նեփթաղիմայ՝ հօր ձերոյ. ես ծնեալ եղէ ի Բալլայէ վասն զի նենգութեամբ արար[9] Հռաքէլ, և ետ փոխանակ ինքեան զԲալլա[10] և ի վերայ բարձիցն Հռա.

1. Բն. Կտակ Նեփթաղիմայ որդւ-ւոյ Յակոբայ վասն բնական բարւոյ. Ա և Գ. Կտակ Նեփ-թաղիմայ վասն բնական բարու-թեան. Բ. բարւոյ։
2. Ա. Բ և Գ. պատասխանեաց Նեփթաղիմայ։
3. Յայլս չիք ժողովեցան։
4. Յայլս չիք Ահա ես։
5. Ա. Բ և Գ. հաւատացին։
6. Բ. յետ։
7. Բ. յերեկեանն. Ա և Գ. երե-կին։
8. Ա և Բ. որդեակք իմ։
9. Ա. Բ և Գ. փորձեաց։
10. Բ. յաւելու, զմայրն իմ յՅա-կոբ և։

ծնեալ եղէ[1]. և մինչ դեռ փափուկ[2] էի՝ համ-
ւոց զխս, ասելով. Բա՛յ[3] տացէ ինձ Տէր[4] եղ-
բեզ ի յարգանդէ իմմէ՝ նման քեզ։ Վասն[5]
ման[6] իսկ էի Յովսեփայ վասն աղօթիցն Հաւ.
. և մայր իմ Բալլա՝ էր դուստր Հաւթէի՝
Դեբովրայ դայեկին Հռեբեկայ[7]. որ և ի միում
չերի ծնեալ լինէին նա[8] և Հռաքէլ։ Եւ[9] Հաու-
էր յազգէն Աբրահամու քաղդէացի աստուա-
, յազատ և ի բարի ազգաց[10]. և գերի վարեալ
և գնեալ ի Լաբանայ. և ետ նմա զՋեննա[11]
ին իւր ի կնութեան, որ ծնաւ նմա դուստր,
աց զանուն նորա Զելփա՝ զանուն ագարակին՝
գերին լինէր վարեալ, և զկնի[12] նորա ծնաւ
ա, ասելով. Նորափոյթ դուստր իմ. վասն զի
ղակի[13] ծնեալ լինէր և բուռն հարեալ զատե-
ւ իւրոյ՝ և փութայր ծծել։
վասն զի թեթեւ էի ես որպէս զեղջերու, կար-
իս հայր իմ յամենայն առաքումն և ի հրեշտա-
ցութիւնս՝[14] վասն որոյ իբրեւ զեղջերու իսկ
ւոց զխս։ Եւ զոր օրինակ գիտէ բռուտն թէ որ-
անի ամանն՝ և նոյն քան բերէ զբարին, այս-
Տէր նմանութեամբ[15] հոգւոյն՝ առնէ զմարմին.
զօրութեան հոգւոյն դնէ զանձն[16], և ոչ ինչ
ալ յերաց[17], և ոչ եթէ սուղ մասամբ մաղոյ[18],
զի կշռաւ և չափով և կարգաւ են ամենայն

յայ. Բ. Եղև ես։ | 9. Ա. Բ և Գ. Եւ։
եռակ։ | 10. Բ. ազգի։
և Գ. Եբեր։ | 11. ՃԲ. պակասէ Ջեննա։
ուելոու զտառակ։ | 12. Բ. և զկնի։
Դ. յաղագս որոյ նման եւ | 13. Բ. վաղվաղակի փութով ծնեալ
Ա. վաղվաղակի ծնեալ, և։
և Գ. Հոգւոյ. Եւ | 14. Բ. և ի զբօսանութեանցութեանն։
։ | 15. Ա և Բ. նմանութեան.
ուելոու հույն խոստոյ. | 16. Ա. Բ և Գ. զմարմին։
Գ. որովև։ | 17. Բ և Գ. յերկրաց...
յին Բալլա, և։ | 18. Բ. եթէ և զմաղոյ։

ստացուածք բարձրելոյն։ Եւ որպէս[1] գիտէ բրու
զիւրաքանչիւր ուրուք զպէտսն, եթէ ո՞ր բաւակ
լինի․ այսպէս և Տէր ըստ նմանութեան հոգւոյն ա
նէ զմարմինն, եթէ մինչեւ ցո՞ր վայր բաւական լի
բարւոյն, և կամ յերբեաց հետէ սկիզբն առնէ չար
յաղագս որոյ ոչ իսկ է ամենայն ստեղծուածն[2],
զամենայն մտածութիւն զոր ծանեաւ Տէր, և զամ
նայն մարդ ստեղծ ի կերպարանս իւր․ զոր օրին
է զօրութիւն նորա՝ նոյն է և գործք նորա․ և որպէ
միտքն նոյնպէս և արուեստք նորա[4]․ և որպէս
նոյնպէս և քուն իւր, և որպէս հոգին՝ նոյնպէս
բանն իւր կայ[5], կամ յօրէնս Տեառն և կամ
գործս բելիարայ։ Եւ զոր օրինակ մեկնեալ է ի
լուսոյ և խաւարի, և լսելեաց և տեսանելեաց, ա
օրինակ բաժանեալ է ի մէջ առն և առն՝ ի մէջ կնոջ
կնոջ․ և ոչ է[6] ասել միոյ միոյ կամ դիմօք կամ մ
նման։ Զամենայն ինչ կարգաւ արար Աստուած բ
րի, հինգ զգայարանս ի գլուխն եդ[7], և զպարան
ի նմա պատշաճեաց, և հերս վասն փառացն և արտ
ուրախութեան, և զորովայնն յընտրութիւն ստամ
սին, զփողսն[8] յառողջութիւն, զլեարդն առ ի սր
մրտութիւն, զլեղին առ ի դառնութիւն, զփայծաղն
ի ծաղր, զերիկամունսն ի զօրութիւն, ի դնել զ
զկողսն ի զօրութիւն․ և[9] այլն ամենայն որ ի նմա։ Ա
պէս եղիցին, որդեակք, ամենայն գործք ձեր կարգ
ւոր[10] ի բարիս և յերկիւղն Աստուծոյ[11], և մի ինչ ա
կարգ առնէք և արհամարհանօք[12], և մի ինչ արտա

1 Ա․ Բ և Գ․ և զոր օրինակ... Եւ որպէս բնաւական...
2․ Գ․ ստացուածն։
3․ Ուղղեցաւ ըստ երից օրից, զի բնագիրն ունէր և երկնիցն։
4․ Ա և Բ․ իւր
5․ յԱ և յԲ․ չիք կայ։
6․ Բ․ է նման մին միոյ դիմօք կամ մօօք։
7․ Չիք յայլ օրինակս եդ։
8․ Բ․ զփողսն զլերբին և զն[illegible] յառողջութեան։
9․ Ա և Բ․ և զայլն որ ինչ ն[illegible] նման է․ այսպէս։
10․ Ա և Բ․ կարգեաւ։
11․ Գ․ Տեառն։
12․ Ա և Բ․ արհամարհելով։

ժամանակաց ձերոց: Զի եթէ ասասցես ցակն[1] քո՝ լուր, ոչ կարէ, այսպէս և ոչ կարէ խաւար գործել զգործս լուսոյ: Արդ մի՛ փութայք ապականել զերկիր ագահութեամբ ի գործս ձեր, կամ ընդունայն բանիւք խաբել զհոգիս ձեր, վասն զի հլու[2] լեալ յստակ սրտիւ իմասջիք առնել զկամս Աստուծոյ[3], և ի բաց ընկենուլ զկամսն սատանայի[4]: Արեգակն և լուսին և աստեղք ոչ խափանեն զկարգս[5] իւրեանց. այսպէս և դուք մի՛ փոխէք[6] զօրէնս Աստուծոյ՝[7] անկարգութեամբ գործոց ձերոց. հեթանոսք մոլորեալք թողին զՏէր, փոխեցին զկարգս իւրեանց և չոգան զհետ քարի և փայտի[8], և զկնի երթալ ոգոյն[9] մոլորութեան:

Իսկ դուք մի՛ այդպէս[10], որդեակք իմ, ծաներուք զհաստատութիւն երկնի և ծովու և զամենայն[11] արարածոցս զՏէրն՝ զարարիչն այսր ամենայնի, զի մի՛ լինիցիք իբրև զՍոդոմ, որ փոխեաց զկարգ բնութեան իւրոյ. Նոյնպէս[12] և զուարթունք փոխեցին զկարգ բնութեան իւրեանց, զորս անէծ Տէր ի ժամանակի ջրհեղեղին վասն Նոցա. յայլ[13] բնութիւն զպղծոց կարգեալս և զերկիր անբանականս[14]: Զայս ասեմ ձեզ, որդեակք իմ, վասն զի կարդացի[15] ես ի գիրսն սրբոյն Ենովքայ, զի և դուք ի բաց կալոց էք ի Տեառնէ՝ գնալով ըստ ամենայն անօրէնութեան հեթանոսաց[16] զՍոդոմայեցւոց. և ածցէ Տէր ի վերայ

1. Ա և Բ. ականջ լսէ (Ա. լսոր). Գ. ցականջ:
2. Բ. հայելի լեալ:
3. Բ. Տեառն Աստուծոյ:
4. Ա և Բ. բանսարկուին:
5. Ա և Բ. զկարգս:
6. Ա և Բ. խափանէք:
7. Գ. Տեառն:
8. Բ. փայտի պաշտաման զհետ երթալն
9. Ա. ի գերմս մոլորութեան
10. Բ. այդպէս:
11. Ա և Բ. յամենայն արարածս զՏէր:
12. Ա. Բ և Գ. Նմանապէս:
13. Ա. այլ:
14. Ա և Բ. անբանական:
15. Ա և Բ. կարդացեալ ի գիրսն:
16. Ա. Բ և Գ. յաւելուն և անիցէք ըստ ամենայն չարութեան հեթանոսաց:

ձեր գերութիւն, և ծառայեցէք թշնամեաց ձերոց, և ամենայն չարչարանաց և նեղութեանց խոնարհեսջիք. մինչեւ ծանիցէ [1] Տէր զամենեսեան զձեզ, և յետ սա- կաւանալոյ ձերոյ և փոքրանալոյ՝ դառնայցէք և ծա- նիջիք զՏէր Աստուած ձեր, և դարձուսցէ զձեզ յեր- կիր ձեր՝ ըստ բազում ողորմութեան իւրում [2]: Եւ եղիցի յորժամ եկեսցեն որդիքն [3] ձեր յերկիր հարցն իւրեանց, դարձեալ մոռասցին զՏէր և ամբարտա- ւանեսցին [4], և ցրուեսցէ զնոսա Տէր ընդ ամենայն ե- րեսս երկրի մինչեւ եկեսցէ Տէր գթութեամբ [5]. և մար- որ առնէ ողորմութիւն և արդարութիւն ընդ ամենե- սեան՝ որք եթէ հեռի են կամ մերձ: Վասն զի յա- մի քառասներորդի կենաց իմոց, տեսի ի լերին ձի- թենեաց յարեւելից կողմանէն Երուսաղեմի, զի կայի- արեգակն և լուսին, և ամենեքեան [6] ընթացաք. և ահա Իսահակ հայր հօր մերոյ [7] ասաց ցմեզ. Ընթա- ցեալ կալարուք իւրաքանչիւր [8] ըստ զօրութեան ան- ձին իւրոյ: Եւ յընթանալն մերում Ղեւի կալաւ զա- րեգակն և Յուդա [9] զլուսին, և համբարձան երկոքինն [10] ընդ նոսա: Եւ մինչ դեռ ունէր Ղեւի զարեգակն՝ [11] ե- րիտասարդ ոմն ետ նմա ոստս երկոտասան արմա- ւենոյ. և Յուդա էր պայծառ որպէս զլուսին, և ի ներքոյ ոտից նորա [12] երկոտասան ճառագայթք. և ընթացեալ առ միմեանս Յուդա և Ղեւի՝ բուռն հա- րին զմիմեամբք [13] և ահա զուարակ մի ի վերայ երկրի, և ունէր երկոտասան [14] եղջիւրս մեծամեծս, և թեւ- արծւոյ ի վերայ ողին նորա. և կամեցեալ մեք ունել զնա՝ ոչ կարացաք, բայց Յովսէփ առ զնա և ելքնդ նմա

1. Ա և Բ. ծախիցէ:
2. Ա և Բ. իւրոյ:
3. Յայլս չիք որդիքն ձեր.
4. Ա և Բ. ամբարշտեցին:
5. յԱ և յԲ. չիք գթութեամբ:
6. Բ. յաւելու մեք:
7. Ա. Աբրահամ:
8. Ա. Բ և Գ. իւրաքանչիւր ոք:
9. Ա և Գ. ընթացեալ կալաւ. Բ. ընթացաւ կալաւ:
10. Ա և Բ. երկնաւորանն:
11. Ա և Բ. զարեգակնն:
12. Ա. յաւելու էին. Բ. յաւելու որդւոց:
13. Ա. զմիմեանց. Բ. զմիմեանս:
14. Ա և Բ. երկոտան:

ի բարձունս. և տեսի զնա զի էր ի դրախտն[1] և ահա գիրք սուրբք երևեցան մեզ՝ և ասէին. Ասխացիք և Պարթևք, Պարսիկք[2] և Իլամացիք[3], Ասորիք և Գաղատացիք ժառանգեսցեն ի զերութեան զերկոտասան ազգն Իսրայելի։

Եւ դարձեալ զհետ եօթն[4] ամաց, տեսի զհայրն իմ զՅակոբ՝ զի կայր ի վերայ ծովուն Յամնիացւոց, և մեք որդիքս Նորա ընդ Նմա. և ահա Նաւ գայր առաջաստեալ՝ լի ձկամբք առանց Նաւորդի և ղեկավարի. և էր գրեալ ի Նաւին՝ Յակոբայ։ Եւ ասէ ցմեզ հայրն մեր. Ելցուք ի Նաւս մեր։ Եւ ելաք ընդ[5] Նմա ի Նաւն, և եղև ձմեռն և[6] մրրիկ յոյժ ի ծովուն. և որպէս թէ թռեաւ հայրն մեր ի մէնջ, որ ունէր զթևս Նաւին, և մեր ամբոխեալ՝ ի մէջ[7] ծովուն երթեալ լինէաք. և լցաւ Նաւն ջրով յերից ալեաց մանրեալ՝ մինչև փըշրեալ Նաւին. և Յովսէփ մակուկաւն փախուցեալ, և Յուդա և Ղևի կային[8] ի միջոցն, և ցրուեցաք ամենեքեան մինչև ի ծագս երկրի։ Եւ Ղևի արկեալ զիւրեաւ խորգ, պաղատէր վասն մեր առ Տէր։ Եւ եղև իբրև դադարեաց ձմեռն, մակոյկն եհաս յերկիր խաղաղութեամբ[9]. և ահա եկեալ հայրն մեր Յակոբ՝ և միաբան ամենեքեան ցնծացաք։ Զայս զերկոսին երազս պատմեցի հօրն իմոյ[10]. և Նա ասաց ցիս[11]. Պարտ է այդմ[12] ամենայնի կատարիլ ի ժամանակի իւրում, և բազում ինչ Իսրայելի համբերել վշտաց[13]։ Յայնժամ ասէ ցիս հայրն իմ. Յուսամ ի Տէր եթէ կենդանի

1. Ա. ի դրախտի։
2. ԺԱ և ԺԲ. չիք Պարսիկք։
3. Բ. Ելամացիք։
4. Ա. ամաց եօթանց. Բ. յետ եօթն ամաց։
5. Յայլս չիք ընդ Նմա ի Նաւն։
6. ԺԱ և ԺԲ. չիք և մրրիկ յոյժ ի ծովուն։
7. Ա և Բ. ի միջածովուն. Գ. մեծածովուն։
8. Ա և Բ. կէսն ի մէջն.
9. Ա և Բ. խաղաղութեան։
10. Բ. յաւելու հօրս Յակոբայ։
11. Ա և Բ. և ասաց ցիս։
12. Այլք դմա։
13. Այլք չունին վշտաց։

է Յովսէփ և ես ոչ տեսանեմ զնա, վասն զի տեսա
նեմ եթէ տէր ընդ ձեզ համարի զնա։ Եւ լալով ասէ
հանապազ. Կենդանի ես, Յովսէփ որդեակ իմ, և ես ո
տեսանեմ զքեզ. ետ և մեզ արտասուս հեղուլ վասն
բանիցս այսոցիկ[2]. և դարձեալ ասէ. Եւ դու ոչ տե
սանես զՅակոբ որ ծնաւ զքեզ. և խարշէին աղիքս ի
և կամէի պատմել նմա եթէ վաճառեցաւ, այլ երկնչէ
յեղբարցն իմոց։

Արդ ահա, որդեակք իմ, ցուցի ձեզ զժամանակ
յետինս՝ զի ամենայն ինչ լինելոց է յԻսրայելի,
դուք պատուիրեցէք որդւոց ձերոց[3], զի միաբանե
ցին ընդ Ղեւեայ և ընդ Յուդայի. զի ի ձեռն Յո
դայի ծագեսցի փրկութիւն Իսրայելի, և նովաւ օրհ
նեսցի Յակոբ. քանզի գաւազանաւ նորա երեւեսց
Աստուած բնակեալ ընդ մարդկան ի վերայ երկրի
կեցուցանել զամենայն ազգն Իսրայելի, և ժողովել
զարդարս[5] ի հեթանոսաց։ Եթէ գործիցէք զբարիս, որ-
դեակք իմ, օրհնեսցեն զձեզ մարդիկ և հրեշտակք[6]
և Աստուած փառաւորեսցի ի մէջ հեթանոսաց վասն
ձեր, և բանսարկուն փախիցէ ի ձէնջ, և Տէր սի-
րեսցէ զձեզ և հրեշտակք օգնական եղիցին ձեզ. զո
օրինակ եթէ ոք զորդիս իւր զգուշութեամբ սնուցեալ[7]
իցէ՝ բարի յիշատակ ունիցի. այսպէս և բարի գործ
առ Աստուած բարի ունիցի[8] յիշատակ։ Իսկ որ ոչ
ունիցի գործս բարիս, անիծեսցեն զնա հրեշտակք և
մարդիկ. և Աստուած ոչ փառաւորեսցի ի մէջ հեթա-
նոսաց վասն նորա. բանսարկուն նմա[9] ընտանենայ
իբրեւ ընդ ինքեան անօթոյ, և ամենայն գազանք տի

1. Ա և Բ. յաղագս այսորիկ. Բ. յաւելու և փեղչեանս։
2. Տող մի պակասէ յԱ և յԲ. մինչև և խորշիմ։
3. Բ. յաւելու և որդիքն յետ խորհրդոյ որդւոցն։
4. Գ. ժողովեալ։
5. Ա և Բ. զանձնային զարդարս։
6. Երկու տողք պակասին յԱ և յԲ. մինչև և հրեշտակք.
7. Ա և Բ. սնուցանէ (Ա. ... գնէ ոք)։
8. Ա և Բ. ունին, այսպէս և յ... տոյ։
9. Չիք. յԱ և յԲ. Նմա։

ատեաց նմա, և Տէր ատեաց զնա։ Վասն զի ամենայն[1] պատուիրանք Տեառն կրկին[2] են, արուեստիւ կարգի. վասն զի ժամանակ է մերձենալոյ ի կին իւր, և ժամանակ ժուժկալութեան և աղօթս առնելոյ, և երկրորդին[3] սոքա պատուիրանք են։ Եւ եթէ ոչ եղիցին ի կարգս իւրեանց՝ զմեղս կատարեսցեն[4]. այսպէս և ամենայն պատուիրանք։

Արդ, եղերուք իմաստունք Աստուծոյ և խելամուտ, գիտելով զկարգ պատուիրանաց[5] նորա, և զհաստատութիւն ամենայն իրաց, զի Տէր սիրեսցէ զձեզ։ Արդ, բազում ինչ այսպիսի[6] պատմեալ նոցա, և աղաչեաց զի տարցեն զոսկերս նորա ի Քեբրոն և թաղեսցեն ընդ հարս նորա։ Կերեալ և արբեալ զօրութեամբ[7] անձին իւրոյ, և ծածկեալ[8] զերեսս իւր՝ վախճանեցաւ։ Եւ արարին որդիքն նորա ըստ ամենայնի՝ զոր պատուիրեաց նոցա Նեփթաղիմ հայրն իւրեանց։

1. Չիք ՛ի Ա և ՛ի Բ. ամենայն։
2. Ա և Բ. կրկնապատիկ են. Գ. կրկնակի են։
3. Բ. երկրորդն. Ա. երկրորդան։
4. Այլք կատարեն այսպէս և ամենայն։
5. Ա. պատուիրանի։
6. Բ և Գ. այսպիսի պատուիրեալ. Ա. պատուիրեաց։
7. Ա և Բ. զօրութեամբ։
8. Այլք ծածկեաց։

ԿՏԱԿ ԳԱԴԱՅ[1]

Հրաման պատասխանւոյ[2] կտակին Գադայ որդւոյն Յակոբայ, զոր խօսեցաւ ընդ որդիսն իւր ի հարիւր և ի քսան և ի հինգ ամի կենաց իւրոց[3]: Ժողովեաց զորդիսն իւր և զդստերս՝ և ասէ ցնոսա. Ինններորդ որդի եղեալ եմ ես Յակոբայ, և[4] զօրաւոր ի վերայ հօտիցն, և[5] ես պահէի զհօտն. և մինչ[6] գայր առեւծ կամ ինձն և կամ արջ և կամ ամենայն գազանք որ յարձակէին ի վերայ հօտին, և հալածէի[7] զնոսա. և ես կալեալ ձեռօք[8] իմովք զոտանէ նոցա և շուրջ ածեալ զինեւ ցնորեցուցանէի զնոսա[9], և ձգէի իբրեւ երկուս ասպարէզս. այսպիսի այր էի ես: Իսկ Յովսէփ հովուէր[10] ընդ մեզ իբրեւ աւուրս երեսուն. և վասն զի փափուկ էր ինքն՝ հիւանդացեալ լինէր ի խորշակէն. և դարձաւ[11] ի Քեբրոն

1. Ամենայն օրք. Կտակ Գադայ վասն ատելութեան. ԲՆ. յաւելու Աստուածոյ զոր եղեւ:
2. Այլք պատասխանեաց կտակի Գադայ՝ զոր...
3. Ցայլս պակասէ տող մի մինչև աստ:
4. Բ և Գ. և չէ:
5. յԱ և յԲ. պակասի և ես պահէի զհօտն:
6. Ա. Բ և Գ. յորժամ:
7. Ա. Բ և Գ. հալածէին:
8. Ա. Բ և Գ. յետամբ իմով:
9. Ա և Բ. չունին զնոսա. Բ. յաւելու խելագարեալ:
10. Ա և Բ. հովիւ էր:
11. Ա և Բ. դարձեալ:

առ հայր իւր, և կոչմեալ լինէր մերձ առ հարքն, վասն զի յոյժ սիրէր զնա։ Եւ ասէ Յովսէփ ցհայր իւր, եթէ որդիքն Բալլայ զենուն զընտիր ընտիրսն և ուտեն զնոսա առանց Ռուբենի և Յուդայի։ Վասն զի[1] զառն մի ապրեցուցի[2] ի բերանոյ արջուն, զարջն սպանի, և զզառն զենի՝ զի[3] ոչ էր ապրանաց, և կերաք զնա. զայն[4] տեսեալ Յովսեփայ ասաց հօրն, և մեք բարկացեալ ընդ Յովսեփայ վասն բանիցս այսոցիկ. մինչ զի[5] և ոչ կարէի աչօք անգամ տեսանել զՅովսէփ և ոչ ականջօք լսել վասն Նորա։ Եւ[6] առաջի մեր յանդիմանեաց զմեզ՝ զի առանց Յուդայի կերաք[7] զզառն. և զամենայն զոր ինչ ասէր Յովսէփ՝[8] հայրն մեր Յակոբ հաւատայր Նմա։

Արդ, որդեակք իմ, խոստովանիմ զմեղս իմ զի բազում անգամ կամեցայ սպանանել զնա և հոգւով ատէի զնա. և ամենեւին ոչ էր յիս սիրտ ողորմութեան ընդ[9] Նմա. և առաւել վասն երազոց Նորա[10] յաւելաք զատելութիւնն. և կամէի ջնջել զնա[11] զոր օրինակ ջնջեալ լիզէ[12] արջառ զդալարի ի վերայ երկրի. վասն[13] որոյ ես և Շմաւոն վաճառեցաք զնա Իսմայելացւոցն երեսուն դահեկանի, զտասն թաքուցաք և զքսանն ցուցաք եղբարցն մերոց. և այսպէս ագահութեամբ լի էի ես վասն Նորա սպանմանն. և Աստուած հարցն մերոց[14] փրկեաց զնա ի ձեռաց իմոց՝ զի մի արարից անօրէնութիւն[15] ի մէջ Իսրայելի։ Եւ այժմ, որդեակք իմ, լուարուք զբանս ճշմարտութեան և

1. Ա. Բ և Գ. յաւելուն Եղեւ զի։
2. Ա. զանձնեցուցի. Բ. վերծուցի։
3. Ա. Բ և Գ. վասն որոյ խռովեալ էր (Բ. վասն զի սրտմտեալ էր) զի ոչ ապրէր և կերաք զնա։
4. Չիք յայլս մինչև և բարկացեալ։
5. Յայլս չիք մինչ զի։
6. Բ և Գ. վասն զի։
7. Ա. Բ և Գ. սպանեալ (Գ. կերաք) զխոզին։
8. Չիք յայլս Յովսէփ և Յակոբ։
9. Ա. վասն նորա։
10. Չիք յայլս նորա։
11. Յաւելուն այլք յերկիր։
12. Ա և Բ. լիզա։
13. Բ. յաղագս որոյ. Գ. յաղագս նորին. յԱ. չիք։
14. Ա. Իմ. յԲ. չիք
15. Բ. անիրաւութեան։

գործեցէք զարդարութիւն և զամենայն բանս բարձրելոյն, և մի՛ մոլորիք[1] ոգւով մոլորութեան. վասն զի չար է յամենայն գործս մարդկան, զի զամենայն ինչ զոր առնէ ատեցողն՝ պիղծ[2] թուի նմա, և որ առնէ զօրէնս Տեառն ամենեքեան գովեն զնա. և եթէ երկրնչի ոք ի Տեառնէ և կամի զարդարութիւն, զայնպիսին ո՞վ է որ ոչ սիրէ։ Որ զճշմարտութիւնն պարսաւէ՝ պղծէ զճանապարհս իւր, որ[3] նախանձի՝ ունայնութեան[4] երկրպագէ և զամբարտաւանութիւնն սիրէ. վասն զի ատելութիւն կուրացոյց զսիրտս նորա. զոր օրինակ և ես հայէի ընդ Յովսէփ։ Արդ պահեցէք զձեզ, որդեակք իմ, յատելութենէ, վասն զի ի նոյն ինքն ի Տէր տայ անիրաւել[5], զի ոչ կամի լսել պատուիրանաց նորա վասն սիրոյ մերձաւորին. յԱստուծ մեղանչէ՝ վաղվաղակի կամի պատմել ամենեցուն, և փութայ վասն զի դատապարտեսցի՝ վասն որոյ և տանջեալ մեռցի. և եթէ իցէ ծառայ որ չմբրախօսեսցէ[6] զնմանէ առ Տէր իւր, և ընդ ամենայն նեղութիւնս ձեռնարկէ անցուցանել զնա, և կամի[7] թէ որպէս սպանցէ զնա. վասն զի ատելութիւն գործակից լինի նախանձու և ընդդէմ զինի բարեգործացն հանապազ։ Վասն զի զյաջողութիւն[8] նոցա հանապազ լսելով. և զոր օրինակ սէր զմեռեալս կամի կեցուցանել, և յորոյ վերայ վճիռ մահուն կայ՝ կամի վերստին կոչել, այսպէս և ատելութիւն զկենդանին կամի սպանանել՝ և ընդ սակաւ ինչ յանցմանց ոչ կամի թէ կեցցէ. վասն զի ոգին ատելութեան և նեղասրտութեան՝ գործակից լինի սատանայի յամենայն ի մահ մարդկան. իսկ հոգին սիրոյ և երկայնմտութեան գործակից լինի պատուիրանաց Աստուծոյ ի

1. Գ. մոլորէցէք։
2. Ա և Բ. պղծութեան է նմա։
3. յԱ. յԲ և յԳ. չէք որ։
4. Ա. Բ և Գ. զի ունայնութեան։
5. Ա. Բ և Գ. անօրինել։
6. Գ. չարախօսեսցի զնմանէ Տէր իւր։
7. Բ. խորհի։
8. Գ. զատելութեան. Ա և Բ. զյա[...] ջողութեանս... լսելով և փ[...] ատելով հեռանդանոյ, և...։

փրկութիւն մարդկան։ Վասն զի զօր հանապազ զատութիւն խօսել[1] ընդ ճշմարտութեանն և զփառքն մեծացուցանելով, ընդ խաւարն իբրև ընդ լոյս նայի, և զքաղցրն դառն առէ. զրպարտութիւն ուսուցանէ և քարկութիւն և պատերազմ և թշնամանս՝ և զամենայն ագահութիւն չարեաց, և ժանդիւ բանսարկութեամբ զսիրտն լնու։ Զայս ի միամտութենէ ասեմ ձեզ, որդեակք իմ, եթէ[2] զխարդ մերժիցէք[3] զատելութիւն բանսարկուին, և միայն նայիցիք ի սէրն Աստուծոյ։ Արդարութիւն հարց հանէ զատելութիւն, և խոնարհութիւն կտրէ զթշնամութիւն[4]. վասն զի արդարն և խոնարհն պատկառեն գործել զապիրատութիւն, ոչ եթէ յինքեանց սրտից՝[5] վասն զի Տէր հայի ի խորհուրդս նոցա, և ոչ չարախօսէ զառնէ ճշմարտէ. վասն զի երկիւղ բարձրելոյն յաղթէ ատելութեան. զի երկուցեալ մինչ գուցէ յանցանիցէ[6] առ Տէր իւր, և ոչ կամի ամենեւին և խորհրդովք անիրաւել ընդ[7] մարդիկ։ Զի զայս տեսեալ[8] զկնի ծանեայ՝ յորժամ ամբարշտեցայ[9] վասն Յովսեփայ՝ յապաշխարելն[10] իմում. զի վասն Աստուծոյ ճշմարիտ ապաշխարութիւն ի բաց հանէ զխաւարն և լուսաւորէ զաչսն, և գիտութիւն տայ խորհրդոցն, և առաջնորդէ հոգւոյն[11] ի փրկութիւն. զոր ոչ է ուսեալ ի մարդկանէ գիտէ ապաշխարութիւն. վասն զի ած Աստուած ի վերայ իմ ախտ լերդի, և եթէ ոչ աղօթիցն[12] Յակոբայ հօր իմոյ օգնեալ էր ինձ, փոքր մի՛ եւս որոշեալ լինէր յինէն[13] հոգի իմ. զի ի ձեռն[14] որով անի-

1. Ա և Բ. խօսելով։
2. Բ. զի թէ՛ արիցէք զգիտութիւն, զի տեսութիւն գործ է բանաւորականն, այլ փոփոխ.։
3. Ա. կերիցէք։
4. Այլք զատելութեան։
5. Գ. սրտից փոխ։
6. Բ. յանցանելն։
7. Ա և Բ. առ մարդ։
8. Այլք տեսանել եւ զկնի։
9. Այլք ապաշխարեցայ։
10. Պակասի յԱ և յԲ. յապաշխարելն իմում։
11. յԱ. չիք հոգւոյն։
12. Բ. աղօթիւն։
13. յԱ և յԲ. չիք յինէն։
14. Բ. յաւելու ողորմել։

րաւի մարդ՝ Նովին և տանջի, վասն զի խիստ
Նողորմ էր լեարդ իմ ընդ[2] Յովսեփայ. լե
ախտացեալ լինէի և անողորմ տանջեցայ[3] մ
յամիսս մետասան ցորքան ժամանակ ունէի զչա
տելութիւն ընդ Յովսեփայ մինչև վաճառեցաք[4]
Եւ արդ[5], որդեակք իմ, սիրեցէք իւրաքանչիւ
զեղբայր իւր՝ և որոշեցէք զատելութիւն ի սրտէ
մէ, սիրելով զիրեարս գործովք և բանիւք և
հըրդովք հոգւոյն. վասն[6] որոյ և ես առաջի
իմոյ զխաղաղութիւն[7] խօսէի ընդ Յովսեփայ. և
րեւ[8] ելանէի՝ ոգին մոլորութեան խաւարեցոյց զ
իմ յատելութիւն, և յուղարկէր զհոգի իմ զի
Նից զնա: Արդ սիրեցէք զմիմեանս սրտի մտօք.
թէ յանցանիցէք միմեանց, խօսեցարուք[9] ընդ Նմա
ղաղութեամբ, արտաքոյ սահմանաց հանել զ
ատելութեանն և յոգւոջ քում[10] ոչ ունիս զնեն
թիւն: Եւ եթէ խոստովանեալ ապաշխարեսցես[11]
ղութիւն արա Նմա[12]. իսկ եթէ ուրասցիս[13] մի
կառակիր ընդ Նմա, գուցէ երդուեալ Նմա կրկնա
տիկ մեղիցես[14]. և լուիցէ[15] ոք օտար ի կռ
զխորհուրդս ձեր, ատեսցէ զձեզ[16] և թշնամի

1. յԱ և յԲ չիք. եկող:
2. Բ. ընդդէմ:
3. Այլք. տանջիլ:
4. Այլք. վաճառեցի:
5. Բ. յաւելու. ով որդեակք ճշմարիտ է բանս այս, զի որով անդամով և մեղանչէ՝ նովիմբ և չարչարի, և այժմ որդեակք իմ:
6. Ա և Բ. յաղագս:
7. Բ. խաղաղութեամբ. Ա. խաղաղութեան:
8. Բ. Եւ յորժամ եղանէի ի հօրէն իմմէ, հոգին ատելութեան խաւարեցուցանէր զմիտս իմ, և յաղարձէր զհոգիս իմ՝ զի սպանից զնա. իսկ Ա. Եւ էլ ւանէի ոգի ատելութեան խաւարեցուցանէր զմիտս ի
9. Ա. խօսեաց ընդ նմա զ ղութեան. Բ. խօսեաց ը ընդ նմա զխաղաղութեա
10. Բ. չերոամ. Գ. քո:
11. Ա. ապաշխարեսցե. Բ. խարեսցէք:
12. Բ. թողութեան արարէք զ
13. Բ. ուրասցէ ոք զի հան
14. Բ. յաւելու զի պատճառ մանն լինիս:
15. Բ. լուիցէն... օտարք:
16. Ա և Բ. զքեզ և թշնամի Ա

և մեծ մեղս գործիցէք՝ և[1] հանդերձի բազում
ր զի սպանցէ զքեզ չարութեամբ առեալ ի քէն
ոնգն։
դ եթէ ուրանայք յայսմանէ և պակասէք[2].
մ յանդիմանէք՝ հանդարտ լերուք և մի հրա-
կագոյժ առնէք զնա. վասն զի որ ուրանայ
իսի ինչ[3], ապաշխարէ և ոչ մեղանչէ ումեք՝
ւ պատուէ զքեզ և երկնչի և խաղաղարար լինի.
Թէ անամօթ է և համբառնայ չարութեամբ[4], և
այսպէս է՝[5] թող նմա բոլորով սրտի քոյ, և
ի ձեռս նորա զի կատարեալ առաջնորդեսցէ՝
զի վայելէ այսպէս. եթէ առաւել բարձրացի
սխանձիք, յիշելով եթէ ամենայն մարդոյ[6]
ուաջի կայ, իսկ Տեառն օրհնութիւնս մատուցէք
րհէ զբարին և զօգտակարն ամենայն մարդոյ.
ւ զդատաստանս Տեառն և հանդարտեա զխոր-
ւ քո և ոչ նուազեսցիս։ Զի[7] թէպէտ և ի չա-
նէ ոք մեծասցի, զոր օրինակ և Եսաւ հօրեղ-
մեր՝ մի նախանձիք՝ զսահմանս Տեառն կա-
ջ[8]։
եթէ առնուցուք զմեծութիւնս չարութեամբ, և
նարիցէք թողութիւն լինիցի ձեզ. իսկ եթէ ոչ
նարիցէք՝ պահեալ լինիք յաւիտենական տան-
ն։ Զի որ աղքատն է և աննախանձ՝ յամենայնի
ւնէ գոհանայ, այնպիսին քան զամենեսեան
ուն է. վասն զի ոչ ունի զչար զբօսմունս մարդ-
արդ ի բաց առէք[9] զատելութիւն ի հոգւոց
և սիրեցէք զմիմեանս ուղղութեամբ սրտից։
ք և դուք զայս որդւոց ձերոց զի պատուեսցեն
ս և զՂեւի վասն զի ի նոցանէ ծագելոց է Տէր

սակէ երկու տող յԱ և
մինչև ցարդ։
Դ. պարփակեալ... յանդգն-
եց
Բ. էրա։
ուելու զնայն։

5. Բ. եթէ մի կշռաբանել ըստ
նմա, այլ թող։
6. Բ. մարդոյ. Ա. մարդկան։
7. Այլք և։
8. Այլք ընդունարանէ։
9. Ա և Բ. արարէք։

փրկութիւն[1] Իսրայէլի։ Եւ ծանեաւ զի ի ժաման
կատարածի յետս կոչցեն որդիքն ձեր ի Նմանէ և
մենայն անօրէնութիւնս և ի չարութիւնս և յա
կանութիւնս լինին առաջի Տեառն։ Եւ սակա
դադարեալ՝[3] դարձեալ ասաց. Որդեակք իմ լուա
ինձ և թողեցէք զիս առ հարս իմ։ Եւ համբուր
զորդիս իւր ննջեաց խաղաղութեամբ. և զկնի
ամաց հանին զնա և թաղեցին ի Քեբրոն փառա
բաղէս[4] ընդ հարս իւր։

1. Այլ օրինակ Իսրայէլի։
2. յԱ և յԲ. չիք։
3. Բ. Դնէ ի ներքս, և այլն։
4. յԱ և յԲ. չիք յաղագս ընդ հարս իւր։

ԿՏԱԿ ԱՍԵՐԱՑ[1]

ՀՐԱՄԱՆ պատասխանոյ[2] կտակին Ասերայ, զոր օսեցաւ ընդ որդիսն իւր, ի հարիւր և ի քսան և հինգ ամի կենացն իւրոց՝ յորժամ[3] հիւանդացաւ չեաց զնոսա և ասէ. Լուարուք որդիք Ասերայ հօր րոյ՝ զի զամենայն ճանապարհս[4] ուղղութեան ա- ջի Աստուծոյ ցուցի ձեզ: Երկուս ճանապարհս ետ ստուած որդւոց մարդկան, և երկուս խորհուրդս կատարածս. վասն[5] այսորիկ ամենայն ինչ երկու , վասն զի ընդդէմ է մինն միւսոյն. ճանապարհք կու են բարւոյն և չարին և յորում են երկու որհուրդք ի սիրտս մեր և ընտրութիւն է նոցա: րդ եթէ հոգիքն կամիցին զբարիս՝ ամենայն գործք րա արդարութեամբ են, և թէպէտ մեղանչէ առ- ամայն ապաշխարէ. վասն զի զարդարութիւն զմտաւ ծէ և ի բաց ընկենու զչարութիւն, դարձուցանէ ղվաղակի զչարն յինքենէ, և արմատաքի խլէ

Յն. Կտակ Ասերայ որդւոյն Յա- կոբայ վասն երկդիմութեան և առաքինութեան. Այլք. Կտակ Ասերայ վասն երկդիմութեան և առաքինութեան:

Այլք պատասխանեաց:

3. Այլք մինչ դեռ կենդանի էր առէ ցնոսա:

4. Յ. ուղղութեան... (Ա և Գ. ցուցից):

5. Այլք յաղագս:

զմեղսն. ապա եթէ ի չարութիւնս խոնարհեսցին[1]
խորհուրդքն, ամենայն գործք[2] ի չարութեան են՝ և
մղեալ զբարին յինքենէ, ընդունի զչարիս. և ապ
տիրեալ[3] բելիարայ թէպէտ բարի ինչ գործիցէ,
յորժամ սկիզբն առնիցէ բարի գործոցն՝ վախճան[4]
գործոց նորա ի չարագործութեան[5] վարէ զնա
վասն զի գանձարան խորհրդոցն ժանկիւ չարաւ չա
րութեամբ հոգւոյն լցեալ է։ Եւ է ոգի որ սաէ, բ
բարին փոխանակ ընդ չարին և զկատարածն ի բաց
ի չարիսածէ։ Եւ[7] մարդ որ ոչ գթայ՝ սպասաւո
րել նմա ի չարէն է, և է այս երկդիմութիւն, և ա
ամենայն չարութիւն է. և է մարդ որ սիրէ զչա
որպէս և ինքն է ի չարութեան, վասն զի մեռան
կամի ի չարիս նորա. և վասն[8] այսորիկ յայտնէ զ
երկդիմի է։ Իսկ ամենաչարին գործքն՝ թէպէտ
սիրով են՝ չարութեամբ են թաքուցանելով զչարն
որ անուամբ որպէս թէ բարի երեւի՝ իսկ կատարա
գործոյն գոյ ի չարիս։

Այլք դարձեալ գողանան, ապիրատին, յափշտակեն
ագահեն և ողորմին աղքատաց. երկդիմի է այս և ամե
նեւին չար։ Ագահէ զմերձաւորն[9] և բարկացուցան
զԱստուած, և ի բարձրեալն Աստուած սուտ երդնու,
աղքատին ողորմի. և պատուիրողի[10] օրինացն Տեառ
սաէ, և զայրացուցանէ և զաղքատն հանգուցանէ
զմարմինն պայծառացուցանէ և զբազումս ապանանէ
և սակաւուց ողորմութիւն առնէ. երկդիմութիւն
այս և չար ամենեւին։ Այլք դարձեալ շնան և պ
նըկին և հեռացուցանեն զանձինս ի դարմանոյ[11],
պահելով՝ զչարիս գործեն, և զօրութեամբն և մե

1. Ա. և Բ. խորհեսցին։
2. Ա և Բ. յաւելուն նորա։
3. Բ. տիրեալին։
4. Բ. վճար։
5. Ա. չարագործութեան. Բ. չարագործութեանն։
6. Ա և Բ. երացն։
7. Ա և Բ. Ե։
8. Այլք յաղագս։
9. Ա և Բ. մերձաւորքն։
10. Ա. պատուիրանի. Բ. չքմեղ[…]
11. Ա և Բ. դարմանոյ. Բ. յաւե[…]լու հիւանդաց և պահելով։

ւթեամբն իւրեանց զբազումս ի վայր քարշեն, և
մբարտաւանութիւն չարութեանցն առնէ ողորմու-
ւն. և այսպիսին երկդիմի երեւի և է չար ամե-
ւին:

Արդ այսպիսիքս նման են խոզից թաւոտանց,
ան զի կէս նոցա մաքուր է՝ բայց ճշմարտութեամբ
ղծ են[1]. վասն որոյ և Աստուած ի տախտակսն
կնայինս իսկ ասաց: Արդ և դուք, որդեակք իմ, մի
նիք իբրեւ զնոսա երկդիմիս ի չարիս և ի բարիս,
լ միայն զհետ բարութեան երթայցէք[2]. վասն զի
ստուած հանգչի յայսպիսիսն, և մարդիկ կարօտաւ-
ն նմա. ի չարութենէ փախերուք, սպանանել զբան-
րկուն բարի գործովք ձերովք. վասն զի երկդիմիքն
Աստուծոյ՝ այլ ցանկութեանցն իւրեանց ծառայեն[4],
բելիարայ հաճոյք եղիցին և մարդկան՝ որք[5] եթէ
ան են ինքեանց[6]: Վասն զի բարի մարդիկք են
ադիմիք, թէպէտ և կարծիցեն երկդիմեանցն մե-
ոնչել, արդարք են առաջի Աստուծոյ: Բազումք են
թէպէտ և սպանանեն զչարս, և երկուս գործս
րծեն՝ զչարն բարեաւն, ամենեւիմբ[7] է բարեաւ, զի
արն արմատաքի խլեալ կորոյս. և են դարձեալ
անք որ ատեն զողորմածն և զանիրաւն, զչնացողն և
ահողն. և այս երկդիմութիւն է՝ և է գործ բարի.
նմանող Տեառն լինի՝ ոչ ընտրելով[8] զերեւելի բա-
ն ընդ ճշմարտութեանն[9]: Այլք դարձեալ ոչ կա-
ն[10] ընդ զեղխացեալսն տեսանել, զի մի թաթաւեսցի
րմինն և պղծեսցի հոգին. արդ այս երկդիմութիւն
և ամենեւիմբ բարի է: Եւ այսպիսիքս եղջերաց և

յԱ և յԲ. չիք տող մի

Ա և Բ. ընթասջիք:

Բ. ուր են Աստուծոյ ծառայք:

Ա և Բ. ծառայք են:

Բ. որոց:

Բ և Գ. իւրեանց. Ա. նոցա:

Չիք յԱ և յԲ. ամենեւին ի բարեաց:

8. Ա. ընդունելով. Բ. ընդունի Աստուած:

9. Ա և Բ. ճշմարիտ բարութեան. Բ. յաւելու. այլ ընդունի զա-նիրաւսն և զխաղաղն ի բարին և զողորմութեանն:

10. Ա և Բ. յաւելուն զբարին:

այծեմանց նման են, վասն զի բարուցն վայրեն
թեամբն անսուրբք երեւին[1] պիղծք. զի նախանձ
Աստուծոյ հեռացեալք յամենայնէ՝ յորմէ և Աստուա
ձեռն պատուիրանացն ատել հրամայեաց, և արգ
լուլ զչարն ի բարւոյն:

Արդ[2] տեսէք, որդեակք իմ, զիա՛րդ երկու երկու
ընդդէմ միմեանց՝ և մինն ի միջէն ծածկեալ լինի,
զկեանս մահ ընդունի, և զփառս անարգութիւն, զտ
գիշեր, զլոյսն խաւար. բայց ամենեքեան սոքա
տունջեան են և ընդ կենօք արդարութեան. յաղագս
րոյ և մահուանն կեանք յաւիտենական կան և մնան:
ոչ ասել զճշմարտութիւնն սուտ՝[4] և ոչ զարդարն ա
րաւ, վասն զի ամենայն ճշմարտութիւն լուսով է: Ա
զայս ամենայն քննեալ ի կեանս իմ՝ և ոչ մոլորեցա
ճշմարտութենէ Տեառն, այլ զպատուիրանս բարձ
լոյն խնդրեցի ամենայն զօրութեամբ իմով, և գնա
միամտութեամբ ի բարւոյ: Արդ հայեցարուք,
դեակք իմ, ի պատուիրանս Տեառն՝ և միամտութեա
զհետ երթայք ճշմարտութեանն. վասն զի երկդի
երկպատիկ տանջեսցին. զոգիս մոլորութեան ատեց
որք ընդդէմ մարդկան հանդիսանան. զօրէնս Տեա
պահեցէք, և մի՛ հայիք ի չարն իբրեւ՝ ի բարի,
յարդարն և ի բարին հայեցարուք, և պահեցէք զ
յամենայն պատուիրանս Տեառն. առ նա դարձեւ
և ի նմանէ[5] հոգացեալք. վասն զի ի վախճան մա
կան՝ ցուցանէ զարդարութիւն յինքեանց[6] և
նաչել զօրէնս Տեառն և զսատանայի. զի եթէ
բոխեալ հոգիքն երթայցեն, տանջեալ լիցին ի չ
չնչոյ՝ որում և ծառայեացն խակ ասա ցանկութեա
և չար գործովք. ապա եթէ հանդարտութեամբ ծ
նեաւ զհրեշտակն խաղաղութեան՝ զմխիթարիչն

1. Ա. Բ և Գ. Բայց են բոլորովին (Գ. ամենեւին) ասացի:
2. Աստի մինչև Արդ հայեցարուք չիք յԱ և յԲ:
3. Գ. վասն:
4. Գ. ստութիւն:
5. Ա և Բ. նմին:
6. Աստի մինչև Եւ ատեցեալ յԱ և յԲ:

աց իւրոց. մի լինիք իբրեւ զՍոդոմայեցիսն որք [1]
անեան զհրեշտակն խաղաղութեան Տեառն, և կո-
եան մինչեւ յաւիտեան։ Գիտեմ զի մեղանչելոց էք
մատնելոց ի ձեռս թշնամեաց ձերոց, երկիրդ ձեր
նապատ եղիցի, և սրբութիւն ձեր ապականեսցի, և
ուք ցրուեսջիք ընդ [2] ամենայն անկիւնս աշխարհի.
եղիջիք որոշեալք ի միմեանց և արհամարհեալք,
րպէս զջուր անպիտան, մինչեւ արասցէ այց բարձ-
եալն ի վերայ երկրի. և նա եկեալ իբրեւ զմարդ և
նդ մարդկան կերիցէ և արբցէ, և հանդարտութեամբ
հրեսցէ զգլուխ վիշապին [3], և փրկեսցէ զԻսրայէլ և
ամենայն հեթանոսս, Աստուած որպէս [4] զմարդ ե-
եւեալ։

Արդ ասացէք զայս որդւոց ձերոց, մի՛ գուցէ և ոչ
աւատայցեն նմա, զի կարդացի ես ի տախտակսն
րկնայինս. զի ոչ հաւանեսցին նմա, և անօրինելով
նօրինեսցին ի նա, ոչ հայելով յօրէնս Աստուծոյ՝
յլ ի մարդկան պատուիրանս և ի չարիս անկեալք
նիք. այլ յաղագս այսորիկ ցրուեսջիք իբրեւ զԳադ
զԴան զեղբարսն մեր, որ զերկիրն իւրեանց ոչ
անեան, և ոչ զցեղս և ոչ զլեզուս իւրեանց. և ժո-
ովեսցէ զձեզ Տէր հաւատովք, յուսով գթութեան [5]
րոյ՝ վասն Աբրահամու, Սահակայ և Յակոբայ։

Եւ ասացեալ ցնոսա զայս, հրաման ետ նոցա և ասէ.
աղեցէք զիս ի Քեբրոն, և վախճանեցաւ զննջումն
արի [6]. և յետ այսորիկ արարին որդիքն նորա որպէս
հրամայեաց նոցա և հանեալ զնա թաղեցին առ
սրս իւր [7]։

Գ. որք ոչ։
Գ. ընդ լուրս անկիւնս աշխարհի։
Գ. յաւելու ի վերայ Ջուրց։
Գ. եղեւ։
5. Գ. գթութեամբ։
6. Այլք. բարի ննջեաց։
7. Բ. յաւելու ի Քեբրոն։

ԿՏԱԿ ՅՈՎՍԵՓԱՅ

ՀՐԱՄԱՆ կտակի պատասխանոյ[1] Յովսեփ
յորժամ հանդերձեալ էր վախճանել. կոչեաց զ
բարսն իւր և զորդիսն, և ասէ ցնոսա. Լուարո
Յովսեփայ սիրեցելոյ յԻսրայելէ հօր ձերոյ, և ուն
դիք բանից իմոց։ Ես տեսի ի կեանս իմ զնախան
զմահ, և ոչ մոլորեցայ ի ճշմարտութենէ Տեառն
եղբարք իմ այսուքիկ ատեցին զիս[4] և կամէին ս
նանել զիս, և Աստուած հարցն իմոց պահեաց զ
ի ջրհորն ընկեցին զիս, և բարձրեալն եհան զիս
ծառայութիւն վաճառեցայ ես, և[5] Տէր ամենա
ազատեաց զիս. ի գերութիւն վարեցայ ես, և
ինքնին դարմանեաց զիս. միայն էի և Աստուած
իմոյ[6] մխիթարեաց զիս. ի հիւանդութեան էի՝ և խ

1. Այլք. պատասխանեաց Յովսեփայ՝ իբրև հանդերձելոյ։

2. Ա և Բ. յաւելուն եղբարք իմ և որդեակք իմ. լուարուք։

3. Այլք և ունին դուք որդիք հօր իմոյ. Գ. իմում։

4. Ա և Բ. յաւելուն և Տէր սիրեաց զիս. Այլք. ոչ ետ կ
ողանանել զիս։

5. Ա և Բ. հզօր յետոյ նորա
նեաց ինձ. ոսկոյ պաշարեցո
Տէր ինքնին։

6. Յայլս չիք հօր իմոյ։

նկալն[1] այցելու եղեւ ինձ. ի բանտի[2] եղայ՝ և Աստուած իմ շնորհալից արար զիս. ի կապանս էի՝ և էր արձակեաց զիս. ի չարախօսութիւնս[3], և ջատագովեաց վասն իմ. ի բանտս դառինս Եգիպտացւոց, անտի փրկեաց զիս: Եւ այսպէս Փոտիփար[4] հատաց ինձ զտուն իւր, և ես հանդիպեցայ ընդդէմ կնոջ նամօթի, որ փութացուցանէր զիս մեղանչել ընդ նքեան: Այլ Աստուած հօր իմոյ[5] փրկեաց զիս յայրանէ հրոյն. բանտարկել եղէ և չարչարեցայ, և ետ ւս Տէր ի գթութիւնս առաջի բանտապետին. վասն ի ոչ թողու Տէր զերկիւղածս իւր, և ոչ խաւարեուցանէ կապանօք և կամ նեղութեամբ և կամ վտանգօք, վասն զի ոչ իբրեւ[6] զմարդ պատկառէ Աստուած, ոչ որպէս որդի մարդոյ վատասրտէ, և ոչ որպէս երկրածին տկարանայ և կամ մերժի: Զի[7] է յաենայնի Տէր և ազգի ազգի ձեւօք աղաչի, դոյզն մի եռացեալ առ ի փորձել զհոգւոյն խորհուրդն. ի տասն փորձութիւնս ընտիր զիս երեւեցոյց, և յամենեսեան յայտնի ընտիր գտայ. զի մեծ դեղք են երկայնմտութիւնքն[8] և բարիս շնորհեն համբերոացն. քանիցս անգամ եգիպտացին սպառնացաւ ինձ մահ: Քանիցս անգամ տանջանաց մատնեալ[9]. և կարձեալ վերստին կոչեաց զիս և սպառնացաւ՝ այլ ես ոչ կամեցայ[10] կամակատար լինել նմա: Եւ ասէր ինձ. Տիրեսցես ինձ և իմոցս ամենայնի՝ եթէ տայցես[11] քեզ ինձ՝ և եղիցիս իբրեւ զտէրն իմ: Բայց ես յի-

· Այլք Աստուած:
· յԱ և յԲ. չիք ի բանտի եղայ և Աստուած իմ:
· Բ. որ ի չարախօսութիւնն էր և ջատագովեաց զիս (Ա. ջատագովէ եղեւ ինձ) ի բանտս Եգիպտացւոցն, և փրկեաց զիս ի նախանձուն ծառայակցացն և բարեկամացս զիս:
· Ա և Բ. Պետափրէս:
5. Ա և Բ. հօր իմոյ իսրայէլի:
6. Ա և Բ. որպէս:
7. Ա և Բ. զի ամենայն տեղիս է:
8. Ա և Բ. համբերութիւնն և բազում բարիս շնորհէ (Բ. համբերութիւնն:
9. Գ. մատնեաց:
10. Ա. իմ ոչ կամեցեալ:
11. Ա և Բ. տեսցես ինձ:

չէր զբանս Հօրն իմոյ Յակոբայ, և մտանէր առանձին[1] ի սենեակ՝ և աղօթս առնէր առ Աստուած, և պահէր զեօթն զաւուրսն զայնոսիկ[2], և երևէր եգիպտուհոյն թէ փափկացեալ լինէր. զի որք վասն Աստուծոյ պահեն, դիմաց չնորհս առնուն. և եթէ երթայր ուրեք՝ գի- նի ոչ ըմպէր, զի երից աւուրց առեալ զդարմանն և տա- յր զայն աղքատաց և հիւանդաց. և[3] առաւօտ առնէր առ Տէր և լայր վասն Մեփայի[4] եգիպտուհոյն. վասն զի[5] յոյժ և անպակաս չտապէր զիս[6], և ի գիշերի մտանէր առ իս ի պատճառ տեսանելոյ. և վասն զի որդի արու ոչ ունէր[7] նա, պատճառէր առնել զիս որդի ինքեան. և ես աղօթս արարի առ Տէր վասն[8] նորա՝ և ծնաւ որդի։ Եւ ի բազում ժամանակս իբ- րև զորդւովլ գիրկս արկանէր զինեւ, և ես ոչ գիտէի. և յետ այսորիկ ի պոռնկութիւն կամեցաւ ձգել[9] զիս. Եւ ապա իմ գիտացեալ[10] տրտմեցայ մինչև ի մահ. և եղև իբրև ել նա՝ եկն միտք իմ յիս՝ և սգացայ[11] վասն նորա աւուրս բազումս։ Իբրև գիտացի զնենգութիւն նորա և զմոլորութիւն[12], ասէի ցնա զբանս բարձրե- լոյն, զի թերևս դարձցի ի չար ցանկութենէն իւրմէ. քանիցս[13] անգամ իբրև սուրբ բանիւք շողոքորթէր ինձ. և նենգութեամբ բանիւ գովէր զիս և զպարկեշ- տութիւն իմ առաջի առն իւրում պատմէր. և[14] կամե- ցեալ գայթագղեցուցանել զիս առանձինն[15], յայտնի փառաւորէր զիս իբրև զպարկեշտ, և ի ծածուկ ասէր

1. Չիք յայլս առանձին։
2. յԱ և յԲ. առոլ մի պակասէ։
3. Բ. այլ և զփրկիչն ամենայն ա- ղօթիւք։
4. Բ. վասն Եգիպտացւոյն փրկողին ի- մոյ. Ա. Եփմեայ։
5. Ա և Բ. տանջէ։
6. Բ. յաւելու առ ի փորձել զպատանջանութիւն։
7. Ա և Բ. փոյթ նորա։
8. Այլք չունին վասն նորա։
9. Ա և Բ. արկանել։
10. Այլք խմացեալ։
11. Ա և Բ. սփացայ և լացի։
12. Բ. զմոլորութիւն։
13. Բ. յաւելու և նա յայտնապէս առ այս մարդկան աչօք, զան- կամ առ սուրբն Յանիկոս (Ա- տանջէ զանկամ առ սուրբ Յա- նիկոս) շողոտորթէր...։
14. Բ. և ի ծածուկ կամեցեալ։
15. յԲ. չիք առանձինն։

՝ի երկնչիր յառնէ իմմէ, վասն զի վստահացեալ
արկեղտութիւնդ քո. զի թէպէտ և ասէ ոք
ան մեր՝ չհաւատայ. և ես վասն [1] այսր ամե-
գետնախշտիկ լինէի, և խորգովք պաղատէի
էր, զի ապրեցուսցէ զիս յեգիպտուհոյն։ Եւ
ոչ հանդուրժէր բանին վարդապետութեան,
ր առ իս կամելով [2] զբանն Տեառն, և ասէր.
ամիս թողից զկուռսն՝ ննջեա ընդ իս [3], և հա-
ւցանեմ ես զայրն իմ ի բաց լինել [4] ի կռոցն
նս Տեառն [5] քո գնալ։ Եւ ասեմ ցնա. Ոչ կամի
ղծութեամբ զպաշտօնեայս իւր ծառայել [6] նմա,
անի Տէր ընդ չունս [7]։ Եւ նա լուռ եղեւ կա-
վ [8] կատարել զկամս իւր. և ես յաւելուի ի
և յաղօթս՝ զի ապրեցուսցէ զիս Տէր ի նմանէ։
ւձեալ յայլում ժամանակի ասէր ցիս. Եթէ
ոչ կամիս լինել, ես սպանից զեգիպտացին [9],
լէս օրինօք առից զքեզ ինձ այր։ Եւ ես իբրեւ
այս՝ պատառեցի զպատմուճանն իմ՝ և ասացի.
ւ պատկառեա ի Տեառնէ, և մի՛ առներ զգործդ
ար՝ զի մի՛ սատակեսցիս, վասն զի և ես պատ-
զչար զգործս քո ամենեցուն։ Եւ երկուցեալ [10]
ղաչէր զիս, զի մի՛ ումեք ասիցեմ զչարիս նորա։
ա գնացեալ՝ ընծայիւք ջեռուցանէր զիս, և ա-
ինձ զամենայն վայելչութիւն որդւոց մարդկան.
աց ինձ կերակուրս կախարդութեամբ թաթա-
և իբրեւ եկն ներքինին որ եբեր ինձ զդար-
[11] ի վեր հայեցեալ տեսի այր մի ահաւոր՝ զի
ցիս հանդերձ պատենիւք սուր. և զգացի [12] ե-

յաղագս։
Բ. կամելով ատեանել. Բ.
։ ատեանել։
ուելու և կամս դէր ինձ։
Բ. կալ։
ւնէ Տեառն։
չէք ծառայել նմա։
դ ընտացող և ընդ պառ-

8. Ա. և կատարելով զկամս։
9. Բ. յաւելու զայրն իմ։
10. յԱ և յԲ. չիք և երկուցեալ նորա։
11. Բ. ներքինարն։։
12. Ա և Բ. զգեցայ ներքնագործութեան այս ի մոլորութեան իմ աղաւա (Ա. ի մոլորութենէ իմս. աղաւա) և ող։

թէ մոլորութիւնն այն ի նենգութիւն է ինձ, և սկսայ [illegible] լալ. և ոչ զայն և ոչ յայլ խորտկաց նորա ճաշակեցի: [illegible] Եւ յետ[1] միւսոյն աւուր եկեալ նորա առ իս՝ ծա- նեաւ[2] զկերակուրսն, և ասէ ցիս. Զի՞նչ է այս զի ոչ [illegible] կերար ի կերակրոցս: Եւ ասեմ ցնա. Զի լցեր զդառ[illegible] մահուամբ. և զի՞արդ ասացեր եթէ ոչ մերձենամ [illegible] կուսան այլ առ Տէր. և այժմ ծանիր զի Աստուած[illegible] հարցն իմոց ի ձեռն հրեշտակի իւրոյ յայտնեաց ին[illegible] զչարութիւն քո, և ես պահեցի զայդ ի յանդիմանու- թիւն քեզ՝ զի թերևս տեսցես և ապաշաւեսցես. [illegible] զայս գիտացիր զի որք պարկեշտութեամբ զԱստուած[illegible] պաշտեն[3], ոչ հանդարտէ չարութիւն ամպարշտաց. [illegible] առեալ առաջի նորա կերայ ի խորտկացն: Եւ ասացի [illegible] ցնա. Աստուած հարցն իմոց և հրեշտակ նորա պա- հեսցէ զիս: Եւ նա անկեալ ի վերայ երեսաց իւրոց[4] [illegible] ելաց, և իմ մատուցեալ խրատէի զնա, և ուխտեաց [illegible] ինձ ոչ ևս գործել զամպարշտութիւնն զայն. սակայն [illegible] սիրտ նորա էր շռայլեալ ընդ իս՝ և յոգւոց հանեալ [illegible] տրտմեցաւ: Եւ տեսեալ զնա առն իւրոյ եգիպտա- ցոյն ասէր. Ընդէ՞ր ի վայր անկեալ են[5] երեսք քո [illegible] Եւ նա ասէ. Յաւ սրտի իմոյ արգելու զիս[6] և նա ող- ջացուցանէր զոչ հիւանդացեալն: Եւ յաւուրն եր- կրորդի[7] վազեալ նորա առ իս մինչ դեռ էր [illegible] նորա արտաքոյ՝ և ասէր ցիս կամ խեղդիմ, կամ [illegible] ջրհորն ընկենում զիս, և կամ թէ ի վախից ի վայր[8] [illegible] եթէ ոչ ննջես ընդ իս: Եւ իմ գիտացեալ եթէ ազ[illegible] բելիարայ շտապէ[9] զնա, աղօթս արարի առ Տէր [illegible] ասացի ցնա. Ընդէ՞ր խռովիս կամ ամբոխիս ի մեղ[illegible]

1. Ա և Բ. զհետ:
2. Ա և Բ. չունէին ծանեաւ զկե- րակուրսն:
3. Բ. աստուածապաշտքն ոչ հնա- րին պատրել:
4. Ա և Բ. յորս իմ եղաց, և իմ յա- րուցեալ:
5. Ա և Բ. էին:
6. Եդաւ ըստ Գ. զի բնագիրն և [illegible] այլք զնեն յա— ի և հնչման[illegible] մերդի իմոյ արգելման զիս:
7. Ա և Բ. և ընդ անցանելն մ[illegible] յանժամ:
8. յԱ և յԲ. պակասին բառքս:
9. Ա և Բ. շտապեցուցանէր:

սրբեւորս կորուսեալդ. յիշեա[1] զայդ, եթէ սպանանես քեզ, Ասիթո[2] հարճ առն քոյ հակառակ որդւոյ քոյ՝ ոփիցէ զորդին քո և կորուսանէ զյիշատակս քո երկրէ։ Եւ ասէ ցիս. Ահաւասիկ ծիրես զիս՝ բաւական ինձ այս՝ զի հոգաս վասն կենաց[3] իմոց. արդ ակն ունիմ վայելել ի ցանկութիւնս իմ։ Եւ ոչ իմացաւ ե-թէ վասն Աստուծոյ իմոյ ասացի այսպէս, և ոչ վասն որա։ Զի եթէ յախտս այսպիսի յանդգնութեանց և արաց ոք անկցի՝ որպէս և նայն, նմա ծառայեսցէ, թէպէտ և բիւր[4] ինչ լսիցէ, յախտիցն յաղթեալ ինի, զնոյն կարծեալ և առ չար ցանկութեան իւ-րոյ։

Արդ ասեմ ձեզ, որդեակք իմ, զի ժամ էր իբրեւ եցերորդ՝ յորժամ գնաց յինէն արտաքս. և ծունր մ կրկնեալ[5] առ Տէր զամենայն տիւն և զամենայն իշերն միահամուռ, և մօտ[6] յառաւօտն յարեայ ար-տասուելով առ Տէր, և խնդրելով զփրկութիւն եգիպ-տուհոյն[7]։ Եւ յետ այսօրիկ եկեալ բուռն եհար զհան-դերձից իմոց, և ձգէր զիս բռնաբար ննջել ընդ ին-եան. և իբրեւ[8] տեսի թէ մոլեգնեալ է, թողի զհան-դերձն իմ և մերկեալ փախեայ ի նմանէ. և ապա որա զրպարտեալ զիս մատնեաց առն իւրում. և ե-գիպտացին արկ զիս ի բանտ ի տան իւրում, և ի ղիւն տանջեաց զիս և առաքեաց ի բանտն փա-ւոնի։ Եւ մինչ դեռ ես ի կալանս էի՝ հիւանդանայր զիպտուհին ի տրտմութենէն, և լսէր հանապազ որ ս օրհնէի զՏէր զուարթ ձայնիւ՝ մինչ էի ի խաւա-ային տանն. և[9] փառաւորելով օրհնէի զԱստուած,

1. Ա և Բ. գիտես զայս։
2. Այլք. չփոխեն զբանս զորոց զիմաստս չէ մարթ ի միտ առնուլ։
3. Ա և Բ. մահուան իմոյ։
4. Ա և Բ. բնաւին զլսելիս։
5. Ա. խոնարհեցուցեալ. Բ. խոնարհեցուցի։
6. Բ և Գ. ընդ։
7. Բ. յաւելու Միածնոյն։
8. Բ. ունի զայլ ինչ կարգ շարադրութեան, և թուի թէ այլ թարգմանութիւն իցէ։
9. Ա և Բ. և խնդութեամբ փառաւորէր զԱստուած։

որ միայն որոշեաց զիս ի պատճառանաց եգիպտուհոյն. զի բազում անգամ յղեաց առ իս ի բանտն, եթէ հաճեաց ընդ իս՝ և արձակեմ զքեզ ի կապանացդ։ Եւ թէպէտ էր ի հիւանդութեան՝ իջանէր ի տարաժամ աւուրն [1] և լսէր զձայն իմ և յոգւոց հանէր. և իմ գիտացեալ զհառաչանս՝ նորա լուռ լինէի։ Եւ մինչ էի ես ի տան նորա, մերկացուցանէր զբազուկն և զկուրծսն և զսրունս ոտիցն՝ զի գայթագղեցուցանէր զիս, և [3] Տէր պահէր զիս ի ձեռնարկութենէ նորա։

Արդ տեսէք, որդեակք իմ, թէ որպիսի՞ ինչ հանդարտութիւն և աղօթք՝ հանդերձ ժուժկալութեամբ [4] և պահօք. և դուք եթէ լինիջիք այսպիսիք ի ցաւոց և ի նեղութեանց և ի փորձութեանց և ի չա... րեաց փրկեալ ապրեսջիք ձեռամբ Տեառն. զի կա... բանիւք կամ խորհրդովք յանցանիցէք։ Գիտեն [5] եղ... բարք իմ թէ ո՞րպէս սիրեաց զիս հայրն իմ, և ես ... բարձրացուցի զանձն իմ՝ թէպէտ և տղայ էի. զի ... գիտէի թէ ամենայն ինչ անցանելոց է և չափ... զանձն իմ և զնոսա պատուէի, և վասն երկիւղի նոցա ... լուռ լինէի յորժամ վաճառեցին զիս. և ոչ ասացի ... Իսմայելացւոցն վասն ազգին իմոյ, թէ որդի եմ ... առն մեծի և զօրաւորի։ Եւ դուք, որդեակք իմ, ... րեցէք զեղբարս ձեր, զի ամենայն որ սիրէ զօր... Տեառն՝ սիրեսցի ի նմանէ։ Արդ եկեալ իմ ընդ ... սա ի Հնդկակոպացիսն [7]։ Հարցանէին զիս Իսմայե... լացիքն և ասէին. Ծառա՞յ ես՝ թէ ազատ. Եւ ես ասէի ... ծառայ եմ ես ի բնութենէ։ Դոցա, զայս ասացի ... մի՛ յամօթ արարից զեղբարս իմ, և ասէր ցիս ... նոցա. Ոչ ես դու ծառայ՝ վասն զի և դէմք քո յայտ ...

1. Բ. յաւելու յետերկոցեան ընդ մտանելն, և լսէր ձայն իմ որ աղօթէի, և իմ իմացեալ լսէի զհառաչանս։
2. Ա. ի գայթակղեցուցանել զիս։
3. Ա և Բ. յաւելուն և զօրութեան յայտ, այլ Տէր։
4. Ցայլս չիք ժուժկալութեամբ։
5. Բ. գիտէք։
6. Բ. աստի վասն ազգին իմոյ՝ եթ... յոր ազգն իմ, և ոչ թէ որդի... Յակոբայ տան։
7. Ա և Բ. Հինդ կապադովկացւոյն. Գ... Հնդկակոպացւոն։

են[1] վասն քո. և սպառնայր ինձ, եթէ[2] զճշմարիտն ասա. բայց սակայն ես ասէի թէ ծառայ եմ։ Եւ արդ որժամ եկաք յԵգիպտոս, վասն իմ կռուէին նոքա, իւրաքանչիւր ոք տայր զմասն վաճառուց իւրոց[3] ի և զիս առցէ. վասն որոյ և ամենեցուն հաճոյ ուեցաւ թողուլ զիս յԵգիպտոս[4] առ փոխողի վաառացն իւրեանց, մինչեւ դարձցին անդրէն և բերցեն վաճառսն. և Տէր ետ շնորհս առաջի փոխավաճառին հաւատաց յիս զտուն իւր, և օրհնեաց զնա Տէր տա[5] իմ, և բազմացոյց զոսկի և զարծաթ նորա, և ղէ առ նմա աւուրս իննսուն և հինգ։ Արդ անեալ ընդ այն Մեմփիու կին Պետափրեայ՝ հայեցեալ տես զիս, և[6] ասէր ցայրն իւր վասն փոխավաճառին[7], թէ հարստացաւ ի ձեռն մանկան միոյ եբրայեցւոյ. ասացին թէ գողութեամբ գողացան զնա յերկրէն անանացւոց, և այժմ արա[8] ընդ նոսա դատաստանս, առ ի նմանէ զմանուկն ի տնտեսութիւն քեզ, և րհնեսցէ զքեզ Աստուածն Եբրայեցւոց. զի շնորհք աստուածութեան են ի նա։ Եւ նորա զուարթացեալ[9] բանսն ած զփոխավաճառն, և ասէ ցնա. Զի՞նչ է այս որ լսեմս, զի գողանաս անձինս յերկրէն Քանանացւոց ի ծառայութիւն քեզ և յաղախնութիւն։ Ցայնժամ[10] անկեալ ի վերայ երեսաց իւրոց փոխավաճառն ասէ. Աղաչեմ զքեզ, տէր իմ, զի՞նչ խօսիս։ Եւ նա ասէ. Ուստի՞ է քո պատանեակդ եբրայեցի։ Եւ նա ասէ. ամայեւլացիք ետուն զդա յիս ի պահ՝[11] մինչեւ դարձ-

1. Ա և Բ. յայտ առնեն զերեզ։
2. Յայլս չիք եթէ զճշմարիտն ասա։
3. Բ. եղբարցն փոխան [illegible], զի զիս [illegible]. Ա և Բ. յաւելուն ընդ [illegible] եղբարցն։
4. Բ. յաւելու [illegible] փոխա- [illegible]. և [illegible], և Տէր էր։
5. Այլք է [illegible] իմ։
6. Բ. և դարձեալ ասէր։
7. Ա և Բ. վաճառականին։
8. Այլք արա դատաստան ընդ նմա։
9. Բ. զարմացեալ ընդ բանն հրամայեաց տանել զնա։
10. Այլք և։
11. Ա և Բ. ի պահեստի։

ցին այսրէն: Եւ [1] ոչ հաւատաց նմա, այլ հրամայեաց
մերկ տանջել զնա. և իբրեւ յամառեցաւ ի նմին բան
Ածէք ասէ այսր զմանուկն [2]. և իբրեւ տարան զխ
երկիր պագի նմա, վասն զի երկրորդ էր Փարաւո
գահ նորա. և զատուցեալ զխս ի նոցանէ ասէ. Ծ
ա՞յ ես թէ ազատ: Եւ ես ասացի թէ ծառայ եմ: Ե
նա ասէ. Որո՞յ ես ծառայ, և ասէի Իսմայելացւոց
Եւ նա ասէ. Զիա՞րդ եղեր նոցա ծառայ: Եւ ասեմ
Յերկրէն Քանանացւոց գնեցին զխս: Եւ ասէ ցնա. Սո
ասես. և հրամայեաց մերկ տանջել զխս: Իսկ Մեմփի
տեսանէր զխս ընդ պատուհանն. և յորժամ ոչ փ
խեցի զբանս իմ, հրամայեաց զխս ի բանտ արկանե
մինչեւ եկեսցեն [3], ասէ, տեարք դորա: Եւ կինն ասէ
ցնա. Ապիրատ են դատաստանքդ, զի զգողացեալ
արգելուս որպէս զապիրատ [4]. արդ պարտ է լին
ապստամբ առն փոխավաճառի և զդա յընդարձակու
թեան թողեալ և սպասաւորել քեզ: Վասն զի կա
մէր կարօտութեամբ տեսանել զխս. և ես ոչ էի գիտ
յաղագս այսր ամենայնի [5]: Եւ նա ասէ ցՄեմփիու. Ո
են օրէնք առ Եգիպտացիս յառաջագոյն քան զցո
ցանելն՝ առնուլ զայլոց ինչ: Զայս [6] ցնա ասաց փ
խավաճառն և մանուկ [7] նորա, և ապա լռեաց Մեմ
փիու: Եւ յետ քսան և չորից աւուրց եկին Իսմայե
լացիքն և լուեալ յերկրէն Քանանացւոց թէ Յակ
ազայ [8] զորդին իւր: Եւ [9] ասեն ցխս. Զի՞ է զի ա
ցեր ցմեզ [10] թէ ծառայ եմ՝ զի որդի ես առն մեծ
յերկրէն Քանանացւոց՝ և ահա նա ազայ վասն քո [11]

1. Բ. յանելու Պետափրէ:
2. Բ. յաւելու և նա ասէ ցՊետեփրեա- յենայն:
3. Այլք. եկեսցեն տեարք իմ:
4. Ա և Բ. [illegible] որպէս պարտ է լինել ընդարձակ, և [illegible]:
5. Բ. յաւելու [illegible] և այլն [illegible]:
6. Ա և Բ. զնոյն (Գ. զնոյն) [illegible]
7. Այլք յաւելուն եթէ պարտ է նմա լինել [illegible]:
8. Ա և Բ. [illegible]:
9. Բ. յաւելու և [illegible]:
10. Ա և Բ. [illegible] [illegible]:
11. Այլք յաւելուն [illegible]

ւ սաստկապէս կամեցայ լալ՝[1] և արգելի զիս, զի
ւ յամօթ արարից զեղբարս իմ։ Յայնժամ խորհուրդ
րարին վաճառել զիս, զի մի գտայց ի[2] ձեռս նո-
ս. և վասն զի երկնչէին ի Յակոբայ, զի մի արասցէ
ւդ նոսա վրէժխնդրութիւն վտանկից, զի լսէին ի
Հանէ թէ մեծ է առաջի Տեառն և մարդկան։ Յայն-
ամ ասէ ցնոսա փոխավաճառն. Արձակեցէք զիս ի
ստատասանաց Փոտիփարայ[3] երկրորդի արքային։
ւ մատեալ առաջի նորա խնդրէին զիս, և ասէին թէ
րծառայ գնեցաք[4] զդա, և փոխավաճառն վճարեաց[5]։
ւ Մեմփիտու առաքեաց առ այրն զի գնեսցէ զիս. վասն
ւ լսեմ ասէ, եթէ վաճառեն զդա. և այլ[6] ներքինի
ռաքեաց առ Իսմայելացիսն, և խնդրեաց զիս ի նո-
անէ գրով[7]. և կոչեցեալ խոհապետին զվաճառա-
ասն՝ և խնդրեաց զիս ի նոցանէ գնոյ. և նշանակեաց
րքինին կնոջն՝ եթէ բազում գինս խնդրեն, և նա
սէ. Թէպէտ և երկուս մնաս ոսկւոյ խնդրեսցեն՝ մի
նայեր[8]. և ետ նոցա ընդ իմ վաթսուն դահեկան[9].
սաց՝ եթէ ութսուն դահեկան ետու ընդ նորա. և
Բ գիտացեալ զայս՝ լուռ կացի վասն նորա, զի մի
ամչեսցի։

Արդ տեսէք, որդեակք իմ, թէ քանի՞ ինչ կրեցի՝
ն մի յամօթ արարից զեղբարսն իմ. և դուք սիրե-
էք զմիմեանս. վասն զի ցնծայ Տէր յօժարութեամբ[10]
ստից, որք հաճին ընդ բարիս։ Յորժամ եկին եղ-
արքն իմ յԵգիպտոս՝ որպէս և գիտեն իսկ՝ եթէ
նո՞րդ դարձուցի[11] զարծաթն նոցա, և ոչ նախատեցի
ոսա՝ այլ մխիթարեցի. լսեն ահաւադիկ և ասաս-

1. Բ. յաւելուն վասն հօր իմոյ։
2. Ա և Բ. [illegible]։
3. Ա և Բ. Պետափրեհ Եգիպտացւոյ։
4. Ա. գնեցեր. Բ. գնեցին։
5. ՃԱ և ՃԲ. [illegible] է։
6. Բ. այլն։
7. [illegible]։
8. Ա և Բ. խնայեր.
9. Բ. յաւելու զին ներքինին և ա-տոցեալ. վասն դորա։
10. Ա և Բ. ընդ յօժարութեան որդի յորժամ հաճ էն ընդ մե-ծանս (Ա. ընդ իշխանս)։
11. Ա և Բ. դարձուցանել։

ցեն[1] եթէ ես սուտ ինչ խօսիմ, այլ և զինի մաշա[illegible]
հօր իմոյ օրհնեցի զդոսա, և զամենայն զոր ինչ հրա-
մայեցին արարի, և ոչ եսու նեղել նոցա՝ մինչև ի
փոքր ինչ իրս. այլ[2] եսու նոցա զամենայն զոր ինչ և
խնդրեցին, և զամենայն ինչ որ էր ի ձեռս իմ. եսու
դոցա. որդիք իմ որդիք դոցա են՝ և ծառայք իմ
ծառայք դոցա, և անձն իմ անձն դոցա, և երկի[ր]
իմ երկիր դոցա էր, և ամենայն ցուք դոցա ց[illegible]
էին ինձ. մի էին մեր ամենեցուն խորհուրդք, և
ոչ բարձրացուցի զիս ի մէջ դոցա վասն փառաց ի-
մոց. արդ և դուք զնոյն հանապազորդ զնայցէք, որ-
դեակք իմ.[3] զի և Իսրայէլ[4] Աստուծոյ փառաւորեսց[է]
զձեզ և բարձրացուսցէ մինչև յաւիտեան. աշխարհ[illegible]
տեսանէք զի զդուստր տերանց իմոց առի ինձ կնու-
թեան, և հարիւր տաղանդ ոսկւոյ ընդ նմա եսու[illegible]
ինձ. վասն զի Տէր ետ ինձ զնոսա ի ծառայութիւն
և էր նա[5] գեղեցիկ իբրև զծաղիկ և[6] գեղեցկագոյն
քան զընտիրսն Իսրայէլի, և քան զՂեւի և զՅուդ[այ]
և զՆեփթաղիմ, պաշեաց զինքն գեղեցկութեամբ[7]
վասն զի նման եղէ ես ամենեւին Յակոբայ:

Արդ[8] լուարուք զտեսիլն զոր տեսի. երկոտասան
եղջերաւս տեսանէի զի արածէին՝[9] և ի նոցանէ ին[illegible]
ցրուեցան, բայց երեքն ապրէին[10]. և ի վաղիւն և նո[illegible]
քա ցրուեցան՝ և տեսանէի զի երեք եղջերուքն եր[illegible]
գառինք լինէին, և աղաղակեցին առ Տէր. և եհ[illegible]
զնոսա Տէր ի տեղի դալարուտ և ի ջրային, և [illegible]

1. Ա և Բ. [illegible] իմ:
2. յԲ. [illegible]:
3. Բ. յաւելու ընդ ես:
4. Ա և Բ. և Աստուած փառաւորեսցէ զձեզ և բարձրացուսցէ [illegible] ի վեր:
5. Բ. Ասանեթ էր իմ:
6. Բ. և ես էի... [illegible]...
և [illegible] և [illegible]:
7. Բ. [illegible]
[illegible]:
8. Բ. [illegible]
[illegible]:
9. Բ. յաւելու [illegible]
[illegible]
10. Բ. [illegible]:

ընոսա ի խաւարէ ի լոյս, և անդ աղաղակեցին առ Տէր մինչև ժողովեցան ինն եղջերուքն, և լինէին նոքա որպէս երկոտասան ոչխարս. և յետ սակաւ միոյ աճէին և լինէին հօտս բազումս։ Եւ յետ այսո- րիկ տեսանէի և ահա երկոտասան զուարակք, որ ծծէ- ին[1] զմի կով, որ ի սաստիկ կաթանէն ծով գործէր, և ամպէին ի նոցանէ երկոտասան հօտքն և անհամար նաշինքն։

Եւ չորրորդ զուարակին բարձրացան եղջիւրքն մինչև յերկինս, և եղեն իբրև զպարիսպ հօտիցն, և ի մէջ երկու եղջերացն ծագեաց[2] այլ եղջիւր, և տեսանէի որթս երկոտասան[3] որ պատէին զնոքօք, և եղեն զուարակացն բոլորովին յօգնականութիւն. և տեսա- նէի ի մէջ եղջերուացն կոյս մի՝ որ ունէր արկանե- լիս[4] ճաճանաւուխտ. և ի նմանէն ելանէր գառն և յաջմէ կողմանէ նորա յարձակէին գազանք և ամե- նայն սողունք, և յաղթեաց նոցա գառն և կորոյս զնոսա։ Եւ խնդային յաղագս նորա զուարակքն և ամին[5] և եղջերուքն՝ ցնծացին նմա հանդերձ։ Եւ այսմ ամենայնի պարտ է լինել ի ժամանակի իւրում։ Եւ դուք որդեակք իմ, պատուեցէք զՂևւի և զՅուդա՝ զի ի նոցանէ ծագեսցէ փրկութիւն Իսրայելի. վասն զի թագաւորութեանս[6] իմ՝ որ ի միջի ձերում՝ եղիցի վախճան իբրև զտաղաւար մրգապահաց՝ որ ոչ ե- րեւեսցի զկնի ամարայնոյ[7]. գիտեմ զի Եգիպտացիքս յետ[8] իմոյ ելանելոյ՝ նեղեսցեն զձեզ. այլ Աստուած արասցէ վրէժխնդրութիւն ի նոսա, և տանիցէ զձեզ ի խոստումն հարցն ձերոց, բայց[9] տարջիք զոսկերս

Ուղղեցաւ ըստ Ա և Բ. զի բնագիրն և Գ. ունին որա- ծէին։

Ա և Բ. ծագեցոյ։

Ա և Բ. որք որ երկոտասան անգամ պատէր զնոքօք. և եղև Գ. որք որ պատէր. եղև։

Ա և Բ. արկանելի ճանճա- տախտ։

5. Ա և Բ. և չորեանք երեք եղ- ջերուացն ցնծային։

6. Ա և Բ. և Թագաւորութեան... վախճանելոյն։

7. Ա և Բ. մրրպակաւ զնեն է մարմնէ։

8. Ա և Բ. յետ իմ նեղեսցեն։

9. Բ. և թող։

իմ ընդ ձեզ, և զՆլփայ[1] մայր ձեր հանէք և առ Հռաքէլ մայրն իմ։ Եւ պարզեալ զոտսն վախճանեցաւ Յովսէփ հարիւր և տասն ամաց, և լացին զնա ամենայն Իսրայէլ և ամենայն Եգիպտոս մեծ։

1. Ա. և զեղջերուն չէր հանգստա- ցէք, և առ ձեռ և առ մայրս դէմքէք զնոսա, և պարզեալ զոտսն եար, և վախճանեցաւ. և լացին.. Բ. և զեղջերայրն չէր հանէքէք, և

առ ձայրս իմ և առ մայր ձէք զնա. և յետ այսորիկ զեաց Յովսէփ զոտսն ե վախճանեցաւ, և եղաւ։

ԿՏԱԿ ԲԵՆԻԱՄԻՆԻ[1]

ՀՐԱՄԱՆ կտակի պատասխանւոյ[2] Բենիամինի, որ խօսեցաւ[3] որդւոց իւրոց, ի չորրորդ աւուր[4] հի-անդութեանն իւրում, կեցեալ ամս հարիւր և քսան և հինգ[5]. և կոչեալ[6] զորդիսն իւր առ ինքն, և երեւ եկին մերձ՝ համբուրեաց[7] զնոսա և ասէ. Զոր օրինակ Իսահակ[8] հայր հօրն մերում ի հարիւր ամի ծնեալ եղեւ յԱբրահամէ, այսպէս և ես Յակոբայ, և զի Հռաքէլ[9] մեռաւ ի ծնունդն իմ, և ես՝ զկաթն[10] Բալլայի աղախնոյ նորա ծծեցի. և էր նորա ամք երկոտասան որ ոչ էր ծնեալ. և աղօթս արար առ Տէր հայրն[11] իմ. և ետ նմա Աստուած կաթն յորդ, վասն զի յոյժ սիրէր զՀռաքէլ. յաղագս այսորիկ և

1. Բն. Կտակ Բենիամինի որդւոյն Յակոբայ Իսրայէլի: Այլք Կտակ Բենիամինի երկոտասա-ներորդ:

Յայլս չիք պատասխանւոյ:

Ա և Բ. պատուէրեաց:

Այլք ամ:

Ա և Բ. տասն և հ:

Յող մի պակասի յայլս մին-չև համբուրեաց..:

7. Ա և Բ. և համբուրեալ զնո-սաց:

8. Ա և Գ. Իսահակ հարեալ [illegible] ծնեալ. Բ. յետ հարեւր ամաց:

9. Բ. յաւելու մայր իմ:

10. Ա և Բ. զկաթն աղախնոյ ծծե-ցի:

11. Զեք յայլս հայրն իմ ... Աս-տուած:

ես կոչեցայ որդի աջոյ[1], այսինքն Բենիամին։ Ա
յորժամ մտի ես յԵգիպտոս, և ծանեաւ զիս Յովսէ
եղբայրն իմ, և ասէ ցիս. Զի՞նչ ասէին եղբարքն ի
յորժամ կորեայ ես՝ վասն իմ[2]. և ասացի թէ Թա
թաւեցին զպատմուճանս քո[3] և առաքեցին առ Հա
րըն[4] մեր և ասացին[5]. Ծանիր զպատմուճանդ
ո՞յր է դա[6]։ Եւ ասէ ցիս Յովսէփ. Այո՛ եղբայր. զող
ցան զիս Քանանացիքն վաճառականքն բռնութեամ
և եղեւ ընդ երթալն նոցա թաքուցանէին զհանդերձ
իմ, եթէ պատահեաց ինձ գազան և սպան զիս.
ապա[7] վաճառեցին զիս Իսմայելացւոցն, և ոչ ստեց
նոքա զայս ասելով. քանզի կամէր թաքուցանել յի
նէն[8]։ Եւ կոչեցեալ առանձինն զեղբարսն իւր[9]
ասէ. Մի ասէք հօր իմոյ զոր արարէքն ընդ իս.
այնպէս ասացէք զոր օրինակ ասացեալ[10] եմ ես Բե
նիամինի, և խորհուրդք եղիցին[11] ի միջի ձերու
այսպիսիք[12] և մի ելցեն բանքս այս ի սիրտ հօր իմ

Եւ[13] դուք, որդեակք իմ, նմանողք եղերուք առն բա
ւոյ և ճշմարտի, վասն զի մինչեւ ի մահ իւր ոչ կ
մէր ասել վասն ինքեան։ Բայց Յակոբայ գիտացե
ի Տեառնէ, ասէ ցնա. այլ սակայն և այսպէս ու
նայր, հազիւ ուրեմն հաւասարեալ[14] երդմանցն[15] ի

1. Ձեռք յայլս աջոյ։
2. Ա և Բ. յաւելուն. Յակոբայ հօր իւրոյ։
3. Ա. ոչ յորինեն. Բ և Գ. առ- րեալք։
4. Ա և Բ. առ Նա։
5. Ա և Բ. ասեն ցնա և ծանիր։
6. Բ. այդ. Իբրև առաջի զնոյն՝ ող- ջոյր (Ա. եւ ողջոյր) Յովսէփ, ասէր ցնա բաղայան։
7. Այլք առա այսպէս խորհրդա- կցին նորա։
8. Բ. յաւելու պտուղն եղբարցն իւրոց և խոյժալ (Ա. եւ խո- յժալ)։
9. Բ. յաւելու իւր, և ասէր ի ծառայ յինէն.. իւրեամ։
10. Այլք պատմեալ։
11. Ա և Բ. մի եղիցի։
12. Բ. Յաւելու ի ճանապարհէր մի գիտասցէ Բենիամին և պա- հեսցէ Յակոբայ։
13. Բ. և որդ։
14. Բնագիրն և այլք այսպ ունէին զոր թերեւս՝ ուղղ է հաստատեալ։
15. Բ. երդմամբ Յակոբայ։

այելի․ բայց սակայն պաղատեցաւ [1] առ Հայրն՝ զի
ի՛ ինչ համարեսցի զայն Նոցա ի չարութիւն [2]։ Եւ
ապա Յակոբայ լուեալ [3] աղաղակէր և ասէր․ Որդեակ
մ Յովսէփ, որդեակ իմ, քաղցր պատանի, յաղթե֊
եր չարութեանց եղբարցն քոց, յաղթեցեր ալեացն
ակոբայ հօր քո․ և գիրկս արկեալ [4] համբուրէր
նա իբրեւ ժամս երիս։ Եւ ասէ․ Կատարեսցի ի քեզ
արգարէութիւնն երկնային, որ ասէ, թէ անբիծն
ասն անօրինաց պղծեսցի, և անմեղն վասն ամբարշ֊
տացն մեռցի։

Արդ տեսէք, որդեակք իմ, զառն բարւոյ զողորմու֊
թիւնն [5], նմանողք եղերուք նմա, զի պսակ փառաց
նկալջիք, և իմացարուք [6] զի բարին երբեք ոչ ու֊
ի ակն խաւարին․ զի ողորմի ամենեցուն, թէպէտ
իցեն մեղաւորք [7]․ իսկ զարդարն սիրէ իբրեւ զան֊
ըն իւր․ և եթէ փառաւորի ոք՝ ոչ նախանձի [8], և
թէ մեծանայ ոք ոչ չարակնէ․ զայրին [9] գովէ և զի֊
աստունն օրհնէ․ և որ ունի շնորհս ի Տեառնէ՝ սիրէ
աւասար անձին իւրոյ։ Եւ եթէ լինիցիք բարիք՝ չար
արդիկք խաղաղութիւն ունիցին ընդ ձեզ, և եղ֊
եալքն [10] պատկառեսցեն ի ձէնջ, և [11] նոյն ինքն գա֊
անքն երկիցեն ի ձէնջ․ և եթէ թշնամանէ [12] զայր
շմարիտ՝ ապաշաւէ [13]․ վասն զի ողորմի բանսար֊
ուին և լուռ կայ․ և եթէ ոք թշնամանէ պհոգի
որդար [14] ոգայ, վասն զի ետես զնա խոնարհեալ և
ղջացաւ․ զոր օրինակ եղեւ Յովսէփ եղբայրն իմ․ խոր֊

․ Բ․ յաւելու Յովսէփ։
․ Բ․ յաւելու զի մի արդարանիցես եղբարբք։
․ Ա և Բ․ ուղղագոյն գնեն լա֊
լով։
․ Ա․ Բ և Գ․ գերի արկեալ վաճառ֊
ւաւ։
․ Ա և Բ․ զողորմածութիւն (Բ․
յաւելու զՅովսէփայ)։
․ Զեք յայտ և իմացարուք։
7․ Բ․ մեղաւոր ոք գտանի։
8․ Բ․ յաւելու նախանձի ընդ փա֊
ռաւորութիւն նորա։
9․ Ա․ յաւելու երկիւղածն։
10․ Ա և Բ․ զխղճացեալսն։
11․ յԱ և յԲ․ տող մի պակասի։
12․ Ա և Բ․ ոչ թշնամանէ զայն․․
13․ յԱ և յԲ․ տող մի պակասէ։
14․ յԱ և յԲ․ չիք որդար։

հուրդք առն բարւոյ ոչ են ի ձեռն մոլորական չնչոյն բե-լիարայ [1]։ «Վասն զի հրեշտակ խաղաղութեան առաջ-նորդէ հոգւոյ նորա, ոչ հայի ընդ ապականացուս, և ոչ գիտէ զմեծութիւն և ոչ զուարճանայ ընդ փափկու-թիւն, վասն զի Տէր է նորա բաժին։ Բարի խորհուրդք ոչ գիտեն զփառս մարդկան և զամենայն նենգութիւն և զստութիւն և զկռիւ և զչարախօսութիւն ոչ գիտէ, վասն զի Տէր ի նմա է և լուսաւորէ զհոգի նորա, և խնդայ ընդ ամենեսեան յամենայն ժամ։ Բարի խոր-հուրդն, ոչ ունի երկուս խորհուրդս օրհնութեանց և ա-նիծից կամ թշնամանաց և տրտմութեանց և չողո-քորթանաց, հանդարտութեան և խռովութեան, կեղ-ծաւորութեան և ճշմարտութեան. այլ զմին ունի առ ամենեսեան հաստատուն և յստակ. ոչ ունի լսելիս և տեսանելիս կրկնապատիկս, զի ամենայն որ առ-նէ զգործս Աստուծոյ և բելիարայ կրկնապատիկ է և ոչ պարզմտութիւն»։ Որդեակք իմ, փախերուք ի պոռնկութենէ և ի չարութենէ, վասն զի սուր ընձե-ռէ [2] որք հաւատան ի նա. և սուր է եօթն չարի մայր զոր [3] ունի ի ձեռն բելիարայ. և է առաջինն նա-խանձ, երկրորդն կորուստ, երրորդն նեղութիւն [4], չորրորդն խռովութիւն [5], հինգերորդն կարօտութիւն, վեցերորդն բարկութիւն [6], եօթներորդն ամայու-թիւն [7]։ Վասն այսորիկ և Կայէն եօթն վրէժխնդ-րութեանց մատնեցաւ [8] ի Տեառնէ, և [9] ի հարիւր ամի վրէժ ած ի վերայ նորա, զի յերկերիւր երրոր-դի կենաց իւրոց կրեաց [10] զայն, և յինն հարիւր ամի

1. Աստի մինչև ես ոչ պարզմտու-թեան յաւելուած ըստ այլ օ-րինակաց՝ զի չգոյր ի բնա-գրին։
2. Ա և Բ. սուր է ընձեռն է։
3. Ա և Բ. և սուսեր է ընձեռնէ։
4. Բ. նենգութիւն։
5. Ա և Բ. գերութիւն։
6. Ա և Բ. խռովութիւն։
7. Ա. անամօթութիւն. Բ. ամօ-թութիւն։
8. Ա և Բ. ընկալաւ։
9. Ա. Բ և Գ. վասն զի։
10. Բ. ոչ կարաց կրել զայն. Գ. ամ մի պակասէ։

կենաց իւրոց [1] մեկնեցաւ ի Նմանէ, յորժամ եկն ջրհեղեղն և կրեաց զայն վասն Հաբելի եղբօր իւրոյ [2]. և եօթն չարեաց [3] զատէր եօթանասուն անգամ Ղամեք, վասն զի մինչ ի վախճան յաւիտենից՝ որք նման նոցա են տանջեսցին։

Արդ, որդեակք իմ, փախերուք ի չարութենէ և մերձեցարուք ի բարին. զի թէ ունիցի ոք զնա, ոչ տեսանէ զկին մարդ ի պոռնկութիւն [4], և ոչ ճանաչէ զպոռնկութիւն պղծութեանն, վասն զի հանգչի ի նա [5] հոգին սուրբ, վասն զի արեգակն ոչ ապականի հայելովն յաղբ և ի տիղմ՝ այսպէս և միտք յըստակ ի պղծութիւնս երկրայինս ոչ պաշտին, բայց զմտաւ ածեմ ես զի գործք չարութեան լինելոց են ի ձեզ. վասն զի լուայ ես ի բանից հարցն մերոց, զի պոռնկեսջիք դուք զպղծութիւն [6] Սոդոմայեցւոցն, մինչ [7] և ի դոյզն կորնչիցիք՝ և նորոգեսջիք ի խայտմունս կանանց, և արքայութիւն Տեառն ոչ եղիցի ի ձեզ՝ վասն զի [8] այր ուղղամիտ առցէ զնա։ Բայց սակայն ի բաժնին ձերում եղիցի ժառանգութիւն նորա, և վասն տանն [9] բարձրացոյց զիս Յակոբ՝ զի փառաւորեցայց ի նմա, և երկոտասանեսին ցեղքն՝ անդր ժողովեսցին և ամենայն հեթանոսք, և Տէր թշնամանեսցէ և անպատուեսցի [10] և փոխեսցի յերկրէս ի յերկինս, և [11] կամ զի՞նչ չափ նորա և տեղի և ճանապարհ։

Արդ մինչ էր Յովսէփ յԵգիպտոս և կարօտէի

1. յԱ և յԲ. չիք կենաց իւրոց։
2. Ա և Բ. յաւելուն արդարոյ։
3. Բ. չարեաց դատեր զնա, և եօթանասուն անգամ զՂամեք. վասն զի վրեժխնդրութիւնն Աստուածոյ Ղամեք արար ի կայենէ... նման կայենի իցեն տանջեսցին։
4. Ա և Բ. ի պատճառս պոռնկութեան.. պղծութեան։
5. Ա և Բ. ի նմա։
6. Այլք զպոռնկութիւն։
7. Ա և Բ. փնչացն կորնչիք և նորոգեսջիք ի խայտառման կանանց։
8. Ա և Բ. վասն զի ուղղամիտ առցեն զնա. յԳ. չիք այր։
9. Այլք յաւելուն Տեառն։
10. Ա և Բ. զպատուեսցէ։
11. Ա և Բ. յաւելուն զի ծանիցոյ Եթէ որպէս և յերկիր և կամ որպէս յերկինս։

ես տեսանել զերեսս նորա՝ և աղօթիւք հօր մերոյ[1] Յակոբայ տեսի զերեսս նորա կենդանի. և այժմ, որդեակք իմ, ահա ես վախճանիմ և պատուիրեմ ձեզ գործել զարդարութիւնս և զճշմարտութիւնս և զպա[...] տասատանս[2] ի հաւատս Տեառն. զայս տամ ձեզ փո[...]խանակ ամենայն ժառանգութեան, և դուք տուք զայ[...] ի ժառանգութիւն որդւոց ձերոց յաւիտենականս. զայ[...] արարին Աբրահամ, Իսահակ և Յակոբ, և քան զամե[...]նայն ինչ զայս մեզ ժառանգեցուցին, և ասացին թ[...] այսպէս արարէք մինչև յայտնեսցէ Տէր զփրկութի[...] իւր յամենայն երկրիս. յայնժամ տեսանէք[3] զԵնով[...] և զՆոյ և զԱբրահամ և զԻսահակ և զՅակոբ. յայն[...]ժամ յարիցուք և մեք իւրաքանչիւր ոք ի գաւազան[...] իւր, և երկիր պագցուք երկնաւոր Թագաւորին. յայնժամ և մեք[5] նորոգեսցուք, ոմանք ի փառս, և ոմանք յանարգանս. վասն զի դատի Տէր յառաջագոյն զԻսրայէ[լ] վասն անիրաւութեանն զոր արարին: Եւ ապա այսպէս զամենայն հեթանոսս[6], և յանդիմանեսցէ զԻսրայէլ ընտրեալ հեթանոսօք, զոր օրինակ յանդիմանեաց զԵսաւ Մադիանացւովքն՝ որք սիրեցին զեղբար[ս] իւրեանց. արդ լերուք, որդեակք իմ, ի բաժինս[7] երկիւղածաց Տեառն. զի թէ գնայցէք սրբութեամբ դարձեալ բնակեսջիք յիս, և ժողովեսցի առ իս ամե[...]նայն Իսրայէլ, և ոչ եւս կոչեսջիք[8] այնուհետև առազակապետ և գայլ՝ վասն յափշտակութեան ձերոյ այլ սիրելի արարչին[9] և հաճոյից բերան նորա:

Եւ իբրև կատարեաց Բենիամին[10] զբանս իւր ա[...]ցնոսա. Պատուիրեմ ձեզ[11], որդեակք իմ, հանէք զո[ս]կերս իմ յԵգիպտոսէ, և թաղեցէք ի Քեբրոն մեր[...]

1. Ա և Բ. [illegible]:
2. յԱ և յԲ. պակասին և զպատասխանս ի հաւատս:
3. Ա և Բ. տեսանիցէք:
4. Ա և Բ. [illegible]:
5. Ա և Բ. ամենեքեան... ոմանք ի պատիւ:
6. յԱ և յԲ. առ [illegible] պակասէ:
7. Ա և Բ. բաժինս:
8. Այլք կոչիցիք:
9. Ա և Բ. և արարիչ հաճոյից [illegible]. Բ. բերանոյ նորա:
10. Այլք չունին Բենիամին:
11. Այլք յետ հանել. Բ. [illegible]

ւ հարսն իմ։ Եւ վախճանեցաւ Բենիամին հարիւր
ան և հինգ ամաց[1] բարւոք ծերութեամբ, և եդին
ա ի պահարանի։ Եւ յիններորդ[2] առաջներորդ ա-
ն բերեն զոսկերսն հօրն[3] իւրեանց ինքեանք և
բարք իւրեանց ի ծածուկ՝ մինչ դեռ էին ի պա-
րազմի Քանանացիքն. և թաղեցին զնա ի Քեբրոն
րձ հարցն[4] իւրեանց, և ինքեանք դարձան[5] ի
անանացւոց, և բնակեցան յԵգիպտոս մինչեւ յօր
եցն իւրեանց յԵգիպտոսէ։

Այլք ով կենաց եարոց է Բա-
րեաւ ծերութեան։

Ա եւ Բ. տասներորդ։

3. Այլք հարց։

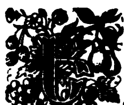
4. Այլք առ հարսն իւրեանց։

5. Ա եւ Բ. յերկրին Քանանացւոց։

Դ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՍԱՆԵԹԱՅ

ւ եղեւ յամին յառաջնումն [1], որ օր էր եօթ- ներորդ ամսոյն՝ առաքեաց փարաւոն զՅով- սէփ շրջել ընդ ամենայն երկիրն Եգիպտացւոց: Ե- եկեալ [2] հասեալ յութ և տասն օրն ի սահմանս Ա- րեգ քաղաքի. և ժողովէր ցորեան յերկրին յայնմ իբրեւ զաւազ ծովու: Եւ էր այր մի ի քաղաքին այն- միկ, որ էր [3] Նախարար փարաւոնի [4], և էր մեծա- գոյն քան զամենայն մեծամեծս փարաւոնի խորհրդա- կանութեամբ. և անուն էր առն այնորիկ Պետա- փրէ [5] քուրմ Արեգ քաղաքին: Եւ էր դուստր մի նորա կուսան իբրեւ ութուտասն ամաց [6], կոյս մեծ և գեղե- ցիկ կերպարանօք յոյժ քան զամենայն կուսանսն իբ- րեւ [7] ի վերայ երկրի. և [8] ոչ ինչ ունէր ի դստերացն

1. Ա. Խօսն ամսոց չխոսնեանց յամ- սեանն որ օր հինգ էր ամսոյն:
2. Ա. Եկեալ Ցուլեալ յառաջին ա- մին որ օր խօսն և տասն էր ամ- սոյն ի սահմանս:
3. յԱ. չէք որ էր:
4. Ա. յաւելու և ա էր իշխան ա- րեւ մեծամեծաց փարաւոնի վասն զի մեծացոյն
5. Ա. յաւելու և էր:
6. Ա. յաւելու և էր:
7. Ա. որ էին ի վերայ. Գ. և Դ. որ է:
8. Ա. և ոչ ինչ նմանութիւն ունէր յինքեան ամենեւին ի դէ- մերոյն. Գ. և Դ. ոչ ինչ նմա- նութիւն ունէր դարերոյն:

գիպտացոց, այլ ամենեւին[1] նմանեալ դստերաց Եբ-րայեցւոցն: Մեծահասակ էր իբրեւ զՍառա, և գեղեցիկ որպէս Հռեբեկա, վայելուչ[2] քան զՀռաքէլ: Եւ էր անուն նորա[3] Ասանէթ. և չոգաւ հռչակ գեղեցկու-թեան նորա ընդ ամենայն երկիր[4], և խնդրէին զնա կնութեան ամենայն որդիք նախարարացն և որդիք մեծամեծացն և թագաւորացն, երիտասարդքն ամե-նեքին[5] և զօրաւորքն. և էր նախանձ և հակառա-կութիւն ի մէջ նոցա վասն Ասանեթայ, և պատ-րաստէին[6] ի պատերազմել ընդ իրեարս վասն նո-րա: Եւ լուաւ վասն նորա անդրանիկն փարաւոնի, աղաչէր զհայրն իւր տալ[7] նմա ի կնութիւն: Եւ ասէ ցնա փարաւոն հայրն իւր. Ընդէ՞ր խնդրես դու կին անարգագոյն քան զքեզ. զի թագաւոր ես Եգիպ-տոսի. ո՞չ աւանիկ խօսեցեալ է վասն քո զդուստր[8] արքային Մովաբացոց:

Եւ Ասանէթ անարգէր[9] և արհամարհէր զամե-նայն արամբք, և էր յոյժ[10] հպարտ և ամբար-տաւան առ ամենեսեան. և ոչ այր յարանց եւես Ասանէթ ուրեք. վասն զի աշտարակ Պետափրեայ մեծ էր յապարանս իւր[11], և ինքն ի վերայ նորա

1. Ա. ամենայնիւ նման դստերացն Եբրայեցւոց:
2. յԱ. չիք վայելուչ. Գ. վայելչութեամբ:
3. Ա. Կոչէին Ասանէթ. Գ և Դ. չունին:
4. Ա. յաւելու և ընդ ծագս:
5. Ա. ամենայն և զօրաւորքն ա-զգայն:
6. Ա. և պատրաստեցան ի պա-տերազմ վասն անուան նորա: Եւ լուեալ անդրանիկ որդին:
7. Ա. զի տացէ զնա նմա:
8. Ա. դուստր Մովաբացւոց թագաւորին ասացեալ քեզ կնու-թեան, զի է գեղեցիկ յոյժ:
9. յԱ. չիք անարգէր:
10. յԱ. չիք յոյժ:
11. Ա. Գ և Դ. վերնատուն մե-ծ և բարձր յոյժ, և ի վերայ աշտարակին այնորիկ էր տա-ղին սենեակն մեծ և վայելուչ իններ (Գ. ծիրանիք) զարդա-րեալ, և որմք նորա կնքեալ զանազանեալ և պատուական քարամբք ոսկեալք, և չեղանք սենեկին եին ոսկեղեայք, և եին երկրորդ սենեկին մերձ յորում էր զարդարեալ Եփիաքայն:

ի վերնատուն մի զարդարեալ, յորում բնակէր Ա
նէթ անտես ի մարդկանէ. և էր վերնատունն
մեծ և բարձր յոյժ՝ վայելուչ[1] կճճայեօք և ծ
նօք զարդարեալ, և որմունքն պատուական քար
ճաճանչաւորօք պաճուճեալ, և ձեղունս սենեկին ե
զչաստուածսն Եգիպտացոց՝ ոսկեղէնք և արծ
ղէնք, որոց ոչ գոյր համար։ Եւ զամենեսեան զ
պաշտէր Ասանէթ, և երկնչէր ի նոցանէ, և ողջ
և խունկս[2] մատուցանէր նոցա զօրհանապազ
երկրորդ սենեկին սապատք զարդարուն[3] Ասանե
յորում կայր ոսկի և արծաթ[4], և հանդերձք
հուռք, և ակունք[5] ընտիրք և պատուականք[6], և
նայն զարդ կուսութեան նորա։ Եւ յերրորդ[7]
կին էր շտեմարանքն Ասանեթայ։ Եւ էին եօթն կու
սնդակիցք Ասանեթայ, և էին ամենքեան հաւա
րիմք[8], ի մի գիշերի ծնեալք ընդ Ասանեթայ. և
ամենքեան գեղեցիկք իբրև զաստեղս երկնից. և
ոչ խօսէր ընդ նոսա ամենևին, և ոչ մանուկ
և էին պատուհանք[9] երեք մեծ սենեկին Ասանե
յորում[10] կուսութիւն նորա դարմանէր։ Եւ էր
պատուհանն առաջին մեծ յոյժ, որ հայէր ի գա
ընդ յարևելս, և երկրորդն հայէր ընդ հարաւ[1]
երրորդն հիւսիսի ի մէջն ճանապարհս գնաց ուղ
Եւ էին[12] ի նմա ոսկի տախտակն հաստատեալ

1. Գ. յաւելու յորում էին սե-նեակք տան և էր առաջին սենեակն մեծ և վայելուչ կճա-յեօք։
2. մԱ. չիք և խունկս։
3. Ա. զարդարա Ասանեթին երկրին յորում.. Գ. զարդարան։
4. Ա. յաւելու առաջին յոյժ. Գ. առաջին։
5. Ա. ակնանք։
6. Ա. յաւելու և կարգաւք պատուա-կանք նշանաւորք, և ամենայն։
7. Ա. Երրորդ սենեակն շտեմ Ասանեթ.. և եօթն։
8. Ա. զոյգ հասակաւ ի մա չերբի. Գ. զոյգ հասարակ
9. Ա. Պատուահանք երեք մեծ սենեկին։
10. Տող մի չիք մԱ. օրին
11. Ա. ընդ հիւսիւս և ե հայեր ընդ ճանապարհ ղացն. Գ. ի միջնաճանա րհացացոյց։
12. Ա և Գ. էր։

որ հայէր ընդ [1] պատուհանն յանդիմանն յարեւե-
էր տախտակն զարդարեալ անկողնօք ծիրանօք
թելօք, որ էր յանկոյ [2] և ի ծիրանոյ և ի բե-
էր [3]. և յայն [4] տախտակին Ննջէր Ասանէթ, և
կին ոչ էին երբեք [5] նստեալ ի վերայ նորա։
եծ գաւիթ էր յապարանս շուրջանակի. և էր [7]
ք գաւթին մեծ յոյժ՝ քարամբք [8] մեծամեծօք
անկիւնիւ շինեալ, և դրունք էին գաւթին ե-
երկաթեղէնք. և զնոսա պահէին ութ արք զօ-
ք [10] և վառեալք, և էր ի ներքոյ գաւթին պըտ-
ք [11] գեղեցիկ ազգի ազգի ամենայնի, և էր
յն պտուղն նորա հասուն միրգ առ ի կթել, և
ւթին մէջն յաջակողմանէ աղբիւր [12] մեծապէս.
քոյ աղբերն հնծան մեծ որ ընդունէր զջուրս
րն, և անտի գայր ի մէջ գաւթին, և առոգանէր
այն ծառ որ էին ի մէջ գաւթին։
Եղեւ յամին յառաջնումն եօթն ամք [13] լիութեան,
որդում որ օր ութուտասն էր ամսոյն՝ եկն Յով-
սահմանս Արեգ քաղաքի. և ժողովէր զցորեան
ան ժամանակաց։ Եւ եղեւ իբրեւ մերձեցաւ Յով-
քաղաքն այն, առաքեաց այրս [14] կարապետս
ետափրէս քուրմ և ասէ. Առ քեզ եկից՝ զի [15]
ժամ ճաշոյն և ջերմութիւն արեգական տօտիկ

...նդրեմ պատուհանին։

. Գ. յանկոյ։

աւելոր զոր եր արկանեն։

...այամ ի տախտակի Ննջէր Ա-
...րթ մեծ. Գ. յային տախ-

չիք երբեք։

...էին գաւթին մեծ ապա-
...շուրջանակի. Գ. էին։

...ին ամեն։

...արկեղէնք շուրջ անկիւնք
...մեծօք շինեալ։

Գ. շուրջ։

10. ԺԱ. չիք զօրաւորք և վա-
ռեալք։

11. Ա և Գ. մերձ ի յորմն պատկա-
ռեղեցիկս և ազգի ազգի պէտ-
ղութիւնս յամենայնի։

12. Ա. Հրոյ գեղեցիկ մեծապէս և
ընդոյր ընդ մէջ գաւթին և ո-
ռոգանէր.. Գ. Հրոյ։

13. Ա. ամսոյն լիութեանց.. ամ-
սեանն.. Գ. ամսեան։

14. Ա. պէտաշատագեղն։

15. Ա. ի մերձեցեալ ի ժամ ճաշոյ, զի
Ջերմութեան։

*է. արդ եկեալ իջից և զովացայց և հանգեայց ընդ հ-
վանեաւ [1] տան քո։ Իբրեւ լուաւ Պետափրէս, խնդ-
խնդութիւն յոյժ և [2] ասէ. Օրհնեալ է աստուա-
Յովսեփայ, որ հաճեցաւ եւս այսօր գալ առ մեզ։
կոչեալ Պետափրէ զվերակացու տանն իւրոյ, և ա-
ցնա. փութա և պատրաստեա [3] զտունն և ճաշ մ-
ծապէս կազմեա, վասն զի Յովսէփ զօրաւորն Աստ-
ծոյ գայ այսօր առ մեզ։ Եւ լուաւ Ասանէթ եթէ
կին յանդից [4] ժառանգութեան հայր և մայր նոր-
խնդաց և ասէ. Երթայց տեսից զհայրն իմ և զմայ-
որ եկին յանդէ [5] ժառանգութեան մերոյ. վասն
ժամանակ էր հնծոց [6]։ Եւ փութացաւ Ասանէթ
զգեցաւ զպատմուճանն բեհեզեայ՝ յոսկւոյ կճեայպ-
ճուճ [7], և ած զգօտին ոսկեղէն ընդ մէջ իւր և
պարանձան [8] ի ձեռս և յոտս իւր, և ընդ պար-
նոց [9] իւր արկաւ քեռս պատուականս, և կօշի-
ոսկեզօծ ագաւ [10] յոտս իւր. և ակամբք զանազան-
էր կազմեալ յամենայն կողմանց։ Եւ էին անու-
չաստուածոց Եգիպտացոց դրօշմեալք յամենայն զա-
դուն յապրջանս և յակունս պատուականս կերպարա-
կաց էին նկարեալք. և վարշամակք եդեալ ի վեր
գլխոյ նորա, և թագ կապեալ ընդ ծամակալովքն
ամարայնոց գլխադրաւ ծածկեաց զգլուխ իւր. և փ-
թացեալ [12] ընդ սանդուխտսն ի վերնատանէն և եկա-*

1. Ա. ընդ հովանեաւ։ Եւ [illegible]։
2. Ա. [illegible] Յովսեփայ։ Եւ [illegible]։
3. Ա. պատրաստ [illegible] ընթրեաց [illegible] կազմեալ։
4. Ա. յանդէից ժառանգութեան [illegible] իւր։
5. Ա. յանդէից։
6. Ա. հնձոց։
7. Ա. [illegible]. Գ. [illegible]։
8. Ա. ապարանջան։
9. Ա. ընդ պարանոցաւ [illegible]։
10. ՅԱ. չիք ագաւ։
11. Ա. [illegible] (Գ. [illegible]) յամենայն կողմանց [illegible]։
12. Ա և Գ. [illegible]։
13. Ա և Գ. եկն։

...ռ հայրն իւր և մայրն ի տես [1]. և երկիր եպագ-
...ցա և ողջունեաց զնոսա: Եւ ուրախացաւ Պետա-
...րէս և կին նորա ի վերայ դստերն իւրեանց ու-
...րախութիւն մեծ. վասն զի տեսանէին զնա պանծու-
...եալ իբրեւ զհարսն զարդուածոյն [2]. և հանէին զա-
...մենայն բարութիւնսն, որ [3] բերեալ է յազգականէ
...ժառանգութեան իւրեանց ամենայն բարութիւն: Եւ
...ուրախ եղեւ Ասանէթ ի վերայ ամենայն մրգաց և ի
...վերայ խաղողոյ և թզոյ և արմաւոյ [4] և այլոց մրգաց
...որ բերին: Եւ ասէ Պետափրէ ցդուստր իւր Ասա-
...նէթ. Որդեակ իմ. և ասէ Ասանէթ. Ահաւասիկ եմ,
...տէր: Եւ ասէ Պետափրէս. Եկ նիստ ի միջի մերում,
...խօսեցայց ընդ քեզ զբան իմ: Եւ նստաւ Ասանէթ
...մէջ հօր և մօրն իւրոյ. և կալաւ Պետափրէս [5] զա-
...ջ ձեռն դստերն իւրոյ և համբուրեաց զնա, և ա-
...սէ. Որդեակ իմ Ասանէթ. և ասէ Ասանէթ. Ահա-
...ւասիկ, տէր իմ հայր: Եւ ասէ Պետափրէս. Յովսէփ
...զօրաւորն Աստուծոյ գայ այսօր առ մեզ. և նա է
...իշխան ամենայն [6] երկրիս Եգիպտացոց. զի փարա-
...ոն կացոյց զնա ի վերայ ամենայն ընչից [7] իւրոց.
...և նա է փրկիչ ամենայն երկրիս, զի նա տայ ցորեան
...աշխարհիս [8], և ապրեցուցէ զմարդիկս ի հանդեր-
...ձեալ և յաւաշիկայ սովոյն: Եւ Յովսէփ այր աս-
...տուածապաշտ [9] և ողջախոհ լի իմաստութեամբ և պար-

1. յԱ և յԳ. չիք ի տես:
2. Ա. շքապայծառածոյն. Գ. զարդա-
սարդածոյն:
3. Ա և Գ. որքան ետին բերին յազգականէ ժառանգութեան իւ-
րեանց, և եդեան դստերն իւ-
րեանց. և ուրախ եղև ի վերայ ամենայն բարութեանցն Ասա-
նէթ և ի վերայ:
4. Ա. արմաւենոյ և աղանձոյ և ընդանեաց այլ բերին:
5. Ա. հայրն զաջոյ յետ ձեռնն նորա. Գ. աջեռանն:
6. Ա. ամենայն Եգիպտոսի:
7. Ա. երկրիս և նա տայ:
8. Ա. յաւելու զերամ և ապրե-
ցուցանէ զսա յաւաշիկ և ի
հանդերձեալ սովոյն:
9. Ա. աստուածապաշտ և ողջա-
խոհ և պարկեշտ և նմանեալ է
...եղ...պարկեշտ: Եւ է Յովսէփ
այր.. իմաստուն հանճարով:

կեշտ և նմա վայելէ ։ Եւ Յովսէփ էր այր զօրաւոր ութեամբ և հանճարով, զի հոգի Աստուծոյ և ; Տեառն են ընդ նմա ։ Արդ[1] եկ այժմ, որդեակ զքեզ նմա ի կնութեան, և ի հարստութիւն[2] եղիցի փեսայութեան յաւիտեանս ժամանակաց ։ Եւ եղ րեւ լուաւ Ասանէթ զբանն հօրն իւրոյ, այլայ ցաւ[3] երես նորա, և տրտմեցաւ յոյժ բարկութեա խեթիւ հայելի հայէր ։ Խօսեցաւ Ասանէթ և ասէ իմ հայր, ըստ բանիցս այսոցիկ տալ զիս իբրե րի առն այլազգոյն և փախստականի և[5] վաճա ո՞չ է նա[6] որդի հովուաց յերկրէն Քանան և[7] յանդիմանեալ եղեւ անձամբ ննջելով ընդ նոյն իւրում. և տէր նորա, արկ զնա ի բանտ ի րին. թէ և եհան զնա ի բանտէն թագաւորն մեկնեաց զերազ նորա, զոր օրինակ մեկնեն կ պառաւունք Եգիպտացոցն. ոչ եղիցի այդպէս ամուսնացայց ընդ անդրանիկ որդւոյն Փարա վասն զի նա է թագաւոր ամենայն Եգիպտոս պատկառեաց[9] Պետափրէս դարձեալ խօսել ընդ տերն իւրոյ վասն Յովսեփայ. զի[10] յանդգն և բարկութեամբ արար պատասխանի ։ Եւ ա ծառայ գայր առ Պետափրէս և ասէ. Ահաւասիկ սէփ առ դուրս մերձ կայ գաւթիս ։ Եւ Ասանէ խեաւ յերեսաց հօր և մօր իւրոյ, յորժամ

1. Ա. որդեակ իմ, այժմ լուր ինձ և տայց ։
2. Ա. և նա եղիցի +եղէ փեսայու-թեան ։
3. Ա և Գ. լուսաւորանեցան երեսք նորա ։
4. Ա և Գ. որդմանեան մե և եկեալ հայեցաւ ընդ հօրն իւրոյ և ասէ. ընդէ՞ր խօսեցար Տէր իմ և հայր իմ ընդ բանիցս այսոցիկ ։
5. Ա. յաւելու ծառայի ։
6. Ա. ոչ որդի հովուին ։
7. Ա. որ . . . ննջէլ ։
8. Ա. փարաւոն, վասն զի
9. Ա և Գ. պատկառեր . . . րեն դարձեալ ։
10. Ա. զի յանդգնա բարկութ ամբարտաւանութեամբ պատասխանին. և ըն երեսդ . . . մի է ծա Պետափրէի . . առ դա կայ. Գ. և ահա մի ամ ցեալ է ծառայիցն ։

ամնն[1] զայն որ խօսէին զնա վասն Յովսէփայ. և
ր ի վերնատունն և եմուտ ի սենեակ իւր: Եւ ե-
ւաց ի պատուհան[2] իւր մեծ, որ հայէր ընդ յա-
եւելս, վասն տեսանելոյ Յովսէփ, յորժամ մտանէր ի
ուն հօր իւրոյ:

Եւ ելին[3] Պետափրէս և կինն և ամենայն ծառայք
որա ընդ առաջ Յովսէփայ և ամենայն սպասաւորք
ամնն. և բացեալ զդրունս դաւթին, որ հայէր ընդ
արեւելս, և մուտ Յովսէփ նստելով ի վերայ կառացն
արաւոնի. և էին լծեալ ի կառսն չորս ձիս սպիտակս
որեւ զձիւն՝ ոսկեսանձք ամենեքեան. և կառքն էին
ամենեւին[4] բոլորովին ոսկի: Եւ էր Յովսէփ զգեցեալ
պատմուճան սպիտակս և գեղեցիկ, և ձորձ անկանե-
լին[5] ծիրանի բեհեզոյ՝ ընդելուզեալ ոսկւով. և պսակ[6]
ոսկի ի գլուխ նորա, և շուրջ զպսակաւ կին երկոտա-
սան ակունք պատուականք, և ի վերայ ականցն էին
երկոտասան ոսկեղէն ճառագայթատարած[7] կերպա-
րանք. և գաւազան յահեակ ձեռին նորա. և յաջոյ
ձեռին[8] իւրում բարձր ոստս ձիթենեաց, յորում էր
պարարտութիւն պտղոց, և պտուղ ունէր պարար-
տութիւն սաստիկ: Եւ եմուտ Յովսէփ ի դաւիթն, և
փակեցան դրունքն ամենայն. և այր և կին մնաց[9]
արտաքոյ դաւթին. զի պահապանք դրանցն աղխեցին
դրունսն, և ոչ ումեք ետուն մտանել: Եւ եկին
Պետափրէս և կին իւր և ամենայն ազգականք նո-
րա, բայց ի յԱսանեթայ ի դստերէ[10] նոցա, և եր-
կիր պագին Յովսեփայ ի վերայ երեսաց իւրեանց
երկիր: Եւ Յովսէփ էջ ի կառաց իւրոց և ընկալան

1. Ա. զԹանան զայնոսիկ վասն:
2. Ա և Գ. պատուհանին մեծի, որ:
3. Ա և Գ. Եւ ընդ առաւօտն Յովսէփայ Պետափրէս և կին նորա և ա-մենայն պաշտօնեայք նորա, և բացին զդրան դաւթին:
4. ՄԱ. չիք ամենեքին:
5. Ա. արքանեկայ նորա ծիրանի.
6. Ա. պսակ գլխոյ նորա, և:
7. Ա. ճառագայթ դարձուցեալ կերպարանօք.. Թագաւորական.. Գ. և Թագաւորական:
8. Ա. ունէր բարձր.. որ ունէր պարարտութիւն:
9. Ա. կացին:
10. ՄԱ. չիք ի դստերէ նոցա:

զնա ի գիրկս իւրեանց։ Եւ ետես Ասանէթ զՅովսէփ
և սիրեաց զնա ի սէր մեծ, և խորտակեցաւ ան
Նորա, և լուծան ծունկք Նորա, և դողայր ամենայ
մարմին Նորա, և աՀ մեծ անկաւ ի վերայ Նորա,
յերկիւղ սաստիկ երկեաւ Ասանէթ. յոգւոց եՀան
սրտէն և ասէ. Զի՞նչ գործեցից[1] այժմ ո՛վ թշուառ
ռականս. ո՞չ այժմ արՀամարՀելով խօսէին ընդ ի
Հայր և մայր իմ և ասէին թէ որդին Հովուին գ
առ մեզ յերկրէն Քանանացւոց, ո՞չ պատմէին[3] վա
Յովսեփայ. և սա իբրեւ զարեգակն եկն առ մեզ,
եմուտ ի տաճարս մեր. և ես անզգամս և յանդուգ
և անպէտս՝[4] արՀամարՀելով արՀամարՀեցի զնա,
Նարգելով, և խօսեցայ բանս չար վասն Նորա։ Ե
ոչ գիտէի թէ Յովսէփ իբրեւ որդի Աստուծոյ իցէ
քանզի ո՞վ ոք ի մարդկանէ ծնանիցի այսպէս գեղ
ցիկ. և յո՞րպիսմ[5] յարգանդէ երկնիցի այսպի
լուսաւոր մարդ. այլ ես Հէգս և անզգամս խօսեցա
ընդ Հօր իմոյ վասն Նորա բանս չարս. և այժ
ո՞ւր երթայց և թագեայց յերեսաց Նորա, զի
տեսցէ Յովսէփ սիրելին Աստուծոյ. վասն զի խօսե
ցայ բանս չար վասն Նորա. և ո՞ւր[6] թագեայց յե
րեսաց Նորա. ինձ այսպէս թուի, Նա զամենայն ծա
ծուկս տեսանէ, և ոչինչ թագչի և զանխլանի ի Նմա
Նէ, վասն լուսոյն մեծի որ ի Նմանէ է։ Եւ այժ
քաւեաց[7] զիս, տէր, ի Նմանէ, զի խօսեցայ վա
Նորա բանս չար անգիտութեամբ։ Եւ արդ տացէ զի
Հայր իմ[8] յաղախնութիւն և ի սպասաւորութիւն,
եղէց Նմա յաղախնութիւն յաւիտեանս յաւիտենից

Եւ եմուտ Յովսէփ ի տաճարն Պետափրէի, և Նստա
ի վերայ 'աթոռոյն. և լուացին զոտս Նորա, և եդի

1 Աստի թուղթ անկեալ յԱ. օրինակէն։
2. յԳ. չիք ընդ իս. չիք եւ յերկրէ Քանանացւոց։
3. Գ. յաւելու ճշմարտութեամբ։
4. Ձեռ. յԳ. անպէտս արՀամարՀելով։
5. Գ. ո՞ր արգանդ երկնեցի։
6. յԳ. չիք ո՞ւր թագեայց յերեսաց Նորա։
7. Գ. տարեալ։
8. Գ. յաւելու Յովսեփայ։

ևս սեղան առանձին, զոր ոչ ուտէր Յովսէփ ընդ եգիպտացիսն. վասն զի պղծութիւն համարէր ճաշակել ընդ նոսա։ Եւ ասէ Յովսէփ ցՊետափրէս և ցամենայն ազգականսն իւր. Ո՞վ է կինն այն որ կայ ի ընատանն, մերձ ի պատուհանն. ի բաց գնասցէ ապարանիցս յայսցանէ. զի երկնչէր Յովսէփ, զմտածէր այսպէս. մի՛ գուցէ աշխատեսցէ զիս. զի ձանձրացուցանէին զնա ամենայն[1] կանայք և դստերք մեծամեծացն Եգիպտոսի. յորժամ տեսանէին զՅովսէփ, չարաչար ախտանային վասն գեղեցկութեան նորա։ Բայց Յովսէփ արհամարհէր զնոքօք, և հրեշտակս զոր[2] առաքէին կանայքն Եգիպտացւոցն հանդերձ ոսկւով և արծաթով և ընծայիւք մեծամեծօք, բաց դարձուցանէր սպառնալեօք և թշնամանօք։ վասն զի ոչ մեղայց, ասէ, այլ առաջի Տեառն փրկչին Իսրայելի. և զկերպարանս Հօր իւրոյ Յակոբայ առաաչաց իւր կարգէր յամենայն ժամ[3]. վասն զի ասէր Յակոբ ցՅովսէփ և ցամենայն որդիսն. Պահեցէք զանձինս ձեր, որդեակք իմ, ի կանանց օտարաց, և ի չհաւասարելոյ ընդ նոսա. վասն զի հաւասարութիւն նոցա կորուստ է և ապականութիւն։ Վասն այսորիկ ասաց Յովսէփ. ի բաց երթիցէ կինն այն ապարանաց աստի։ Ասէ ցնա Պետափրէ. Զնա զոր տեսեր ի վերնատունն՝ ոչ է օտար կին, այլ դուստր իմ և ծառայ քո, կուսան[4] առն. և ոչ ոք ետես զնա արանց, բայց միայն ի քէն այսօր. եթէ կամիս՝ եկեալ երկրպագցէ քեզ. վասն զի դուստր մեր է որդա զքոյր քո։ Եւ ուրախ եղեւ յուրախութիւն մեծ աելն Պետափրեայ՝ եթէ կոյս է, և ասէ[5] ակնարկել ամենայն առն. և Յովսէփ խորհեցաւ ի մտի իւրում ասաց, թէ կոյս է և ասէ զամենայն այր, ոչ խաստ առնէ զիս։ Եւ ասէ Յովսէփ ցՊետափրէս և

1 Գ. չիք ամենայն։
2 Գ. զոր առաքէին առ նա։
3 Գ. յաւելու և ի չեկեր զկերպարանս Հօր իւրոյ։
4. Գ. կուսան որ ոչ երբէք անկեալ է յայն առն։
5. Գ. և ոչէ յայն անկանել ամենայն առն։

ցամենայն ազգատոհմն նորա. Եթէ դուստր քո է
կուսան եկեսցէ, զի[1] քոյր իմ է, և սիրեցից զն
յայսմ հետէ իբրեւ զքոյր իմ։ Եւ մայրն նորա
վերնատունն, և ած զԱսանէթ, և կացոյց զնա առ
Յովսեփայ։ Եւ ասէ Պետափրէս ցԱսանէթ դուստ
իւր. Ողջունեա զեղբայրդ քո. զի դա է կոյս իբր
զքեզ մինչեւ ցայսօր, և ատէ զամենայն կին՝ որպէ
և դու զամենայն այր օտար։ Եւ ասէ Ասանէթ ցՅո
սէփ. Ուրախ լեր տէրդ օրհնեալդ յԱստուծոյ բա
ձրելոյ։ Եւ ասէ Յովսէփ ցԱսանէթ. Օրհնեսցէ զք
տէր, որ կենդանի առնէ զամենայն ինչ։ Եւ ա
Պետափրէ ցդուստր իւր. Մատիր և համբուրեա
զեղբայրդ քո։ Եւ եղեւ իբրեւ մերձեցաւ Ասանէ
համբուրել զՅովսէփ, ձգեաց Յովսէփ զձեռն իւր
եդ ի վերայ կրծոց նորա, և ասէ. Ոչ վայել է[2] ա
տուածապաշտի որ օրհնէ զԱստուած[3] կենդանի, և ճ
շակէ զհաց օրհնեալ և զկենդանարար, ըմպէ զբաժ
օրհնեալ անմահութեան, օծանի օծմամբ անապական
թեան, համբուրել զկին օտարոտի, որ օրհնէ բեր
նով զկուռս մեռեալս և համերս, և ճաշակեալ ի ս
ղանոյ նոցա կերակուրս հեղձուցիկս, և ըմպէ ի ս
ղանոյ ի բաժակէ նոցա գինի նենգութեան, և օծ
նի օծմամբ կորստեան։ Այլ պարտ է առն աստ
ծապաշտի համբուրել զիւր բարեկամ և զբարեպ
մայր և քոյր, և զամենայն որ թէ ի ցեղէն իւ
իցէ և յազգէ, և զկին զանկողնակից իւր, և բե
նով իւրով խոստովանի զԱստուած կենդանի։ Նո
պէս և կնոջ բարեպաշտի ոչ վայել է համբուրել զ
օտարական. վասն զի պղծութիւն է առաջի Տե
Աստուծոյ։ Եւ իբրեւ լուաւ Ասանէթ զբան Յովսեփ
զղջացաւ յոյժ և տրտմեցաւ մեծապէս. յոգւոց հ
նէր և հառաչէր, և պշուցեալ ընդ Յովսէփ հեզն
ողորմածն և երկիւղածն յԱստուծոյ։ Եւ հայէր,

1. Գ. չիք զի քոյր իմ է։
2. Գ. յաւելու տուն։
3. Գ. զԱստուած և ճաշակէ զհ… օրհնեալ և զկենդանարար։

ցեան արտասուօք աչք նորա։ Եւ եսես զնա Յովսէփ, և ողորմեցաւ նմա. և ամբարձեալ զաջ ձեռն իւր Յովսէփ՝ և եդ ի վերայ գլխոյն Ասանեթայ, և ասաց. Տէր Աստուած հօր իմոյ Իսրայելի զօրաւոր և բարձրեալդ Յակոբայ, որ կենդանացուցեր զամենայն, և կոչեցեր ի խաւարէ ի լոյս, և ի մոլորութենէ ի ճըշմարտութիւն, ի մահուանէ ի կեանս. դու, Տէր, օրհնեա զ՚լոյսս զայս, և նորոգեա զսա հոգւովդ քո և ստեղծմամբդ [1] քո, վերստին կենդանացո զսա ծածուկ ձեռամբդ քո։ Եւ կերիցէ հաց կենաց, և արբցէ բաժակ կենդանութեան. և համարեա զսա ի ժողովուրդս քո, զոր ընտրեցեր յառաջ քան զլինելն ամենայնի, և մտցէ ի հանգիստ քո զոր պատրաստեցեր սիրելեաց քոց, և կացցէ ի կենդանութեան քում յաւիտեանս ժամանակաց։

Եւ ուրախ եղեւ Ասանէթ յօրհնութեան Յովսեփայ ուրախութիւն մեծ. և դարձեալ գնաց ի վերնատունն առանձինն, և անկաւ ի վերայ մահճաց իւրոց հառաչելով. վասն զի էր նորա ուրախութիւն և տըրտմութիւն և երկիւղ և դողումն և քրտունք սաստիկ. յորժամ լուաւ զամենայն բանսն Յովսեփայ, զոր խօսեցաւ ընդ նմա անուամբ Աստուծոյ բարձրելոյ, ելաց լալիւն մեծ դառնապէս, և զղջացաւ սիրտ նորա յաստուածոց իւրոց զոր պաշտէր, և ատեաց զամենայն կռուս իւր. և անսաց մինչեւ ի մերձենալ երեկոյին։ Եւ Յովսէփ եկեր և արբ. և ասէ ցմանկունսն ի լծեսցեն զձիս և զկառսն. վասն զի ասաց թէ երթայց ընդ երկիրս ընդ այս։ Եւ ասէ Պետափրէ ցՅովսէփ. Հանգիցէ տէր իմ այսօր աստ, և վաղիւն երթիցես զճանապարհն քո։ Եւ ասէ Յովսէփ. Ոչ այդպէս. այլ գնացից այսօր, վասն զի այս օր է յորում սկսաւ առնել Տէր զամենայն արարածս իւր։ Եւ յաւուրն եօթներորդի յորժամ դարձցի օրս այս՝ դարձայց և ես առ ձեզ, և [2] հանգեայց առ ձեզ։

Եւ գնաց Յովսէփ զճանապարհ իւր. և Պետափրէ

1. Գ. ստեղծ յետամբդ քո։ 2. յԳ. չիք. և հանգեայց առ ձեզ։

ընտանեօք իւր գնացին ի ժառանգութիւն իւրեանց. և մնաց Ասանէթ միայն հանդերձ եօթն կուսանօք. և ծանրանայր և լայր մինչև ի հաշել արեւուն. և հաց ոչ եկեր և ջուր ոչ էարբ: Եւ եղեւ իբրեւ մերձեցաւ գիշերն, և ննջէին ամենեքին որ ի տանն էին, և Ասանէթ միայն արթուն էր, և զմտաւ ածէր զՅովսէփ, և լայր և կոծէր[1] զկուրծսն սաստկապէս, և երկնչէր երկիւղ մեծ և դողայր ի դողումն սաստիկ: Եւ իբրեւ խաղաղացան ամենեքեան, յարեաւ Ասանէթ ի տախտէն իւրմէ, և էջ հանդարտ ընդ սանդուխն ի վերնատանէն, և եկն մերձ ի յերկանս երկանաղացն և երկանաղացն ննջէր հանդերձ որդւովքն. և փութացաւ Ասանէթ և քակեաց ի դրանց զխորգ վարագուրաց, և ելից զնա մոխրով ի հնոցարանէն. և հանեալ ի վերնատունն՝ եդ ի վերայ գետնոյն, և առեալ զդուրսն փակեաց դռնափակովքն. և հառաչեաց հառաչմամբ մեծաւ և արտասուօք: Եւ լուա դայեակն հանդերձ կուսանօքն՝ որ էին ընդ նմա սննդակից, զոր սիրէր Ասանէթ քան զամենայն կուսանսն[2]. եկին ի դուրսն Ասանեթայ, և գտին զդրունսն փակեալ, և լուան զհառաչանսն և զլալումն, և եկին ի դուրս նորա և ասէին. Զի՞ է քեզ, տիկին մեր Ասանէթ, և զի՞նչ է որ վշտացուցանէ[3] զքեզ. բաց մեզ և տեսցուք զի՞ եղեւ քեզ: Եւ ոչ եբաց Ասանէթ զդրունսն. բայց ի ներքուստ ասէ ցնոսա. Գլուխ իմ ծանրացաւ, և ոչ հանգչիմ յանկողնի իմում. և յառնել և բանալ ձեզ ոչ կարեմ. վասն զի տկարացայ յամենայն անդամոց իմոց. և դուք գնացէք յիւրաքանչիւր սենեակս և հանգերուք, և թոյլ արարէք ինձ, զի ես դադարեցից, և[5] սակաւ մի հանգիստ առից:

Եւ կուսանքն վասն բանի նորա չոգան իւրաքանչիւր ի սենեակն: Յայնժամ յարեաւ Ասանէթ, և եբաց

1. Գ. յաւելու [illegible]:
2. Գ. յաւելու և [illegible], և [illegible]:
3. Գ. [illegible]:
4. Ա և Գ. [illegible]
5. յԱ. չիք և սակաւ մի հանգիստ առից:

ղդուրսն լռելեանս, և չոգաւ յերկրորդ[1] սենեակն, ւր էին սապատք զարդուց նորա. և[2] բացեալ զարկղն՝ ւ եհան զազանելիսն սեաւս և թիւրաթուխս[3]. և այն ր հանդերձ նորա սգոյ, յորժամ մեռաւ եղբայրն նո-րա կրտսեր՝ զայն հանդերձն զգեցեալ էր Ասանէթ, և այնիւ սգայր զեղբայր իւր: Եւ ագաւ[4] Ասանէթ զսեաւ ազանելիս իւր, և եբեր ի սենեակս իւր. և եդեալ ղդրունսն փակեաց դռնափակովքն. և փութացաւ Ա-սանէթ, և եհան զհանդերձսն զարքունականսն և զբե-հեզսն և զընդելուզեալ ոսկւով ծիրանիսն, և զգօտին ակի, և զթագն գլխոյ, և զապարանջսն ի ձեռացն ւ յոտիցն. և առեալ ընկէց զամենայն ընդ պատու-հանն, որ հայէր ընդ հիւսիսի. և փութացաւ Ասա-նէթ և էառ նոյնպէս զչաստուածսն[5] ամենայն զոս-կեղէնս և զարծաթեղէնս, որոց ոչ գոյր[6] թիւ համա-րոյ, ընկէց ընդ պատուհանն ի վերնատանէն[7]. և առ ընթրիսն իւր զարքունականսն Ասանէթ զհացն և ձուկն և զմիս երնջոցն, և զամենայն ողջակէզս չաս-տուածոցն իւրոց, և զկահ գինւոյն՝ յորում ողջա-կէզն առնէր, և ընկէց զնա ընդ պատուհանն. և ետ զամենայն կերակուր շանց օտարաց. վասն զի ասաց Ասանէթ. Մի՛ գուցէ կերիցեն շունք իմ յընթրեաց[8] և յողջակիզացն գառանց կառոց, այլ կերիցեն շունք օտարաց: Եւ եղեւ յետ այսորիկ, և առ Ասանէթ[9] մաշկ քրձին, քակեաց զոր ելից մոխրով, և տար արկ զայն ի վայր. և ածաւ քուրձ ընդ մէջ իւր, և լու-

1. Ա. յերրորդ:
2. յԱ. պակասին բառք ինչ:
3. Ա. Թուրաթուխս՝ վասն զի այն:
4. Ա և Գ. ուղղագոյն զնեն և ամ Ասանէթ:
5. Ա. յաւելու Եգիպտոսի. յԳ. պակասի ոսկեղէն և արծաթե-ղէն:
6. Ա. ոչ գոյր համար. Գ. որոց ոչ էր համար:
7. Ա. յաւելու ի վայր:
8. Ա. յընթրեաց և յողջակիզաց կոյսն՝ զի մի՛ ողծիցեն յայսմ-հետէ՝ այլ կերիցեն շունք օ-տարաց:
9. Ա. Ասանէթ զպատրյանս զոր ի նոյ մոխրով, և արկ ի վերայ յատա-կի գետնոյ տանն, և հանեալ զմաղձ իւրն և եած ընդ մէջն, և հանեալ զհերսն:

ծեալ զհիւսեակս հերացն, և արկ ի վերայ գլ
խոյ[1] զմոխիրն ի մէջ գետնոյն, և բախեաց ձե
զկուրծսն, և ելաց լալիւն մեծ[2] դառնապէս զգ
ամենայն կոծելով մինչև ցաւաւօտն։ Եւ եղեւ
առաւօտանալն, և ետես Ասանէթ զմոխիրն կաւա
յարտասուացն՝ որ ի վերայ տանն յատակին։ Եւ
ձեալ անկաւ[3] ի վերայ երեսաց իւրոց մինչև յ
կոյն մերձ ի հաշել արեւուն. և այսպէս արար
նէթ մինչև յեօթներորդ օրն. այլ չարչարէր և
ռապեցուցանէր զանձն իւր յեօթն աւուրսն, հւ
եկեր և ջուր ոչ արբ։ Յաւուրն ութերորդի ընդ առ
տանալն յորժամ սկսաւ ճանչիւն հաւուցն լինել, և
ջիւն շանց ի ճանապարհորդսն, համբարձեալ զ
իւր ի վեր, վասն զի էին կթուցեալ և լուծեալ
դամք իւր առ կարօտութեան կերակրոցն եօթն աւո
և անկեալ[4] ի ծունկսն՝ եդ զձեռն ի վերայ գետ
ի վայր ունելով զգլուխն. և էր հեր գլխոյն լու
և փթթեալ ի սաստկութենէ մոխրոյն. և ձեռն կց
Ասանէթ աշխարէր զգլուխ իւր, և կոծէր զկ
իւր, յոգւոց հանէր մեծապէս և հառաչէր, զհեր գ
իւր ճողէր, և մոխիր ի վերայ արկանէր։ Եւ
պէս աշխատեցաւ Ասանէթ և նեղսարտեցաւ և
րացաւ ի զօրութենէ իւրմէ. և դարձաւ յորմն
և նստաւ ի վերայ պատուհանին որ հայէր յարեւ
և զգլուխն եդ ի գոգ իւր, և կցեաց զձեռն ի

1. Ա. իւրոյ և ցանեաց (Գ. ցրնդեաց) զմոխիրն ընդ մէջ գետնոյն։

2. Ա. մեծ. և այնպէս առնէր Ասանէթ զգիշերն ամենայն։ Եւ յաւուրն եօթներորդի յորժամ առաւօտ եղև և սկսաւ ճչուած (Գ. ճռճեան) հաւուցն լինել, համբարձեալ զաչս ի վեր։

3. Ա. խոնարհեալ (Գ. եւս խոնարհեալ) ի ծունկս իւր, յոգւոց հանէ մեծապէս, և զհեր գլխոյն իւր ճողէր և մոխիր ի վերայ ի
կանէր։ Եւ աշխատեցա
նէթ։

4. Գ. յաւելու ի վերայ
տանն։

5. Գ. [illegible]

6. Ա. ընդ յարկանելը, և
իւր եդ ի գոգ իւր, և ի
դեալ էին։

-նկացն իւր. և խօսք ամենեւին հատեալ էին ի բե-
րանոյ նորա, և ոչ եբաց Ասանէթ զբերան իւր
րօթն[1] օր ի նեղութեան իւրում. և ասաց Ասանէթ
ի սրտի իւրում, թէ Զի՞նչ գործեցից, կամ զո՞ արա-
րից ապաւէն, կամ յո՞ երթայց կոյս որբ և անօք[2].
Թողեալ ատեցեալ ամենեցուն զիս՝ ի հօր իմոյ ատեցեալ
եղէ. վասն զի ես ատեցի զաստուածսն նոցա, զոր կո-
տուրի զնոսա, և կոխումն արարի ամենայն մարդկան,
և վասն այսորիկ ատեցին[3] զիս հայր և մայր իմ և
ամենայն ազգականքն իմ. և ասաց հայրն իմ. Ոչ եւս
ոչեսցի մեզ դուստր Ասանէթ, վասն զի կործոյս զչաս-
տուածսն մեր զօսկեղէնս և զարծաթեղէնս. և ահա ա-
տելի եղէ ամենայն մարդկան, վասն զի ամբարտաւա-
նեցի ես զամենայն մարդովք և զամենեքումբք[4] որոց
խօսէին զիս. և այժմ յայս նեղութեանս իմում ատելի
եղէ ամենեցունց. և ուրախ եղէ ընդ նեղութիւնս
իմ: Զայս միայն խորհէր, և[5] ասէր. Տէր Աստուած
բարձրեալդ Յովսեփայ, որ ատես զամենեսեան որ պաշ-
տեն զկուռս մեռեալս և համերս և անշունչս, վասն զի
դու ես Աստուած վրէժխնդիր և ահաւոր ի վերայ
աստուածոց օտարաց:

Յաղագս այսորիկ և զիս ատեաց[6] Աստուած. զի ես
պաշտեցի զկուռսն անմռունչս և համերս և անշունչս, և
երկրպագեցի զնոսա և[7] կերայ ի զոհից նոցա, և բերան
իմ պղծեցաւ ի սեղանոյն[8], և ոչ ունիմ իշխանութիւն
կարդալ առ Աստուած երկնից[9] և առ բարձրեալ փրկ-
չին Յովսեփայ. վասն զի ապականեցաւ անձն իմ ի
զոհից կռոցն և ողջակիզաց նոցա. և արդ լուայ յո-
թանց՝ զի Աստուածն ճշմարիտ է Եբրայեցւոցն, և Աս-

1. Ա. զեօթն օր և ասաց ի սրտի իւրում:
2. Ա. ամենեքին ատեցին զիս... ա- տելի:
3. Ա. ատէ:
4. Ա. զամենեքեամբք որ խօսէին ընդ իս:
5. Ա. և յետ այսորիկ:
6. Ա. ատեցեր:
7. Ա. յաւելու և կերայ զհաց նոցա:
8. Ա. ի զոհից նոցա:
9. Ա. երկնի և երկրի:

տուած կենդանեաց է, Աստուած ողորմած, երկայնամիտ է և բազումողորմ[1], և ոչ համարի մարդոյ[2] զմեղս. համբերէ ապաշխարողի, և ոչ յանդիմանէ զմարդ ի ժամանակի նեղութեան իւրոյ։ Եւ արդ համարձակեցայց և դարձայց առ նա, ապաւէն արարից զնա, և խոստովան եղէց նմա զամենայն մեղս իմ, և հեղից զպաղատանս իմ առաջի նորա, և ողորմեսցի ինձ։ Ո՛ գիտէ եթէ հայի ի տառապանս իմ[3], թերևս հայեսցի յամայութիւնս և գթասցի յիս։ Ո՛ գիտէ[4] եթէ տեսցէ զողբումն իմ, և օգնեսցէ ինձ. վասն զի նա է հայր որբոց և օգնական նեղելոց. համարձակեցայց և աղաղակեցից առ նա, զի թերևս թողութիւն արասցէ ինձ։

Եւ յարեաւ Ասանէթ յորմոյն յոր[5] նստէրն, և դարձաւ ի պատուհանն որ հայէր ընդ արևելս. և կանգնեցաւ ի ծունգսն իւր, և համբարձեալ զձեռս իւր յերկինս, և երկեաւ Ասանէթ բանալ զբերան իւր յերկինս և ասել զանունն Աստուծոյ։ Դարձաւ անդրէն յորմն կոյս և նստաւ, և եհար ձեռամբ[6] զկուրծս իւր և զգլուխն բազում անգամ, և խօսէր ի սրտի իւրում, զբերանն ոչ բանալով, և ասէր. Ո՛վ տառապեալս որբ և ամայացեալս. բերան իմ ի զոհից կռոցն պղծեալ է յօրհնելոյ զաստուածսն Եգիպտացւոց. և այժմ արտասուօք իմովք այսու և մոխրովք չարչարեցից զմարմին իմ. սակայն և այժմ ոչ իշխեմ բանալ զբերան իմ, և օրհնել զանուն քո սուրբ և ահաւոր. մի՛ գուցէ բարկասցի ինձ Աստուած վասն կարդալոյ զանուն նորա սուրբ։ Արդ զի՞նչ գործեցից ես թշուառականս։ համարձակեցայց և բացից զբերան իմ առ նա, և եթէ սրտմտեալ ընթադրեսցէ զիս՝ կարող է դարձեալ

1. Ա. յաւելու և համբերող։
2. Ա և Գ. ապաշխարողի. և ոչ յանդիմանէ։
3. Ա. իմ և ողորմեսցի ինձ, թերևս հայեսցի յամաստութիւնս իմ և գթասցի։
4. Ա. ՞ գիտէ զիմ զողորմութիւնս և օգնեսցի։
5. Ա. յորժամ. Բն. որ։
6. Ա. զկրծանն իւր յետոյ մեզ իւր և ասէ. Արդ զի՞նչ գործեցից։

բժշկել զիս։ Եթէ[1] խրատեսցէ զիս տանջանօք, կարող է կրկին[2] մխիթարել զիս, և ի խրատելն դարձեալ նորոգեսցէ զիս ողորմութեամբն իւրով։ Եթէ տրտմեսցի[3] վասն մեղաց իմոց, հաշտեսցի ընդ իս, և թողցէ զամենայն մեղս իմ։ Արդ համարձակեցայց և բացից զբերան իմ առ նա, թերևս ողորմեսցի ինձ և թողցէ զմեղս իմ[4]։

Եւ յարեաւ Ասանէթ յորմոյ անտի, և կանգնեցաւ ի ծունգս իւր, և համբարձեալ զձեռս իւր յարևելս՝ հայեցաւ յերկինս, եբաց զբերան իւր առ Աստուած, և ասէ. Տէր Աստուած յաւիտեանց[5], որ ստեղծեր զամենայն և կենդանացուցեր[6], կենդանութիւն ամենայն արարածոց քոց. որ հաներ զաներևոյթս ի լոյս[7]. որ ստեղծեր զարարածս քո զերևելիս յաներևութից և յոչէից[8]։ Որ բարձրացուցեր զերկինս և հիմնեցուցեր զնա ի վերայ հողմոց. որ հաստատեցեր զերկիրս ի վերայ ջուրց սուրբ քարամբք քով։ Որ հեղեր[9] քարինս մեծամեծս ի վերայ ջուրց. քարինք ոչ ընկղմին, այլ են իբրև զտերև կաղնոյ ի վերայ ջուրց. և են քարինքն կենդանի, և ձայնի քում լսեն, Տէր։ Վասն զի դու, Տէր, կենդանարար ես ամենայն արարածոց քոց. ի քեզ ապաւինիմ, Տէր, և առ քեզ սփռեմ ըղպաղատանս իմ, և քեզ[10] յայտնեցից զանօրէնութիւնս իմ։ Խնայեա յիս, Տէր, զի մեղայ և յանցեայ առաջի քո, Տէր. բազմապատիկ մեղայ և անօրինեցայ, ամբարշտեցայ, և խօսեցայ բանս չար և անձառելի. պղծեցաւ բերան իմ ի զոհից կռոցն. յաղագս որոյ բազում անգամ պղծեցայ անգիտութեամբ, և պաշ-

1. Ա. յաւելու դարձեալ։
2. Ա. դարձեալ նորոգեսցէ զիս ողորմութեամբ իւրով։
3. Ա. տրտմեսցի (Գ. եւ տրտմեսցի) ընդ իս, դարձեալ հաշտեսցի և թողցէ զմեղս իմ։ Արդ։
4. Ա և Գ. ինձ։
5. յԱ. չիք յաւիտեանց։
6. Ա. և Գ. որ ետուր շունչ կենդանութեան։
7. Յաւելու բառս լոյս ըստ Ա. օրինակին։
8. Ա. յոչինչ։
9. Ա և Գ. եդեր... ի վերայ անդընդոց ջրոց։
10. Բն. ձեռ։

տեցի զկուռս մեռեալս և զհամերս։ Եւ արդ ոչ եմ արժանի բանալ զբերան իմ վասն բազում մեղաց իմոց։ Ես Ասանէթ դուստր Պետափրէ քրմին[1] դշխոյ որ եմ, էի երբեմն դժոխք և ամբարտաւան և ամբարտաւան, և բարձրացեալ մեծութեամբ քան զամենայն մարդ. այժմ որբ եղէ և ամայի[2], թողեալ յամենեցունց. առ քեզ ակն ունիմ[3], Տէր, և առ քեզ աղաղակեմ. դու փրկեա զիս յառաջ քան զհասանելն հալածանաց իմոց։ Զի որպէս մանուկ տղայ զարհուրեալ[4] փախչի առ հայրն իւր, և հայրն ձգեալ զձեռն առցէ[5] զնա ի գետնոյն. և մանուկն պնդէ ձեռամբն զպարանոցաւ հօրն, և ապահովասցի յահէն[6] և հանգչիցի ի գիրկս հօրն իւրոյ. այնպէս և ես խուսեալ եմ յամենայն կողմանց, և առ քեզ, Տէր և հայրդ իմ, փախստական անկանիմ. արդ դու ձգեա զձեռն քո, և յափշտակեա զիս յերկրէ։ Զի ահաւասիկ վայրենի և ծերացեալ առիւծն փախստական[7] առնէ զիս. զի նա է հայր աստուածոցն Եգիպտացւոցն. վասն զի որդի[8] առիւծի են ամենայն կուռք հեթանոսաց. և ես ընկեցի զամենայն աստուածսն ի բաց և կորուսի զնոսա, և առիւծն հայրն նոցա սրտմտեալ հալածէ զիս։ Ապրեցո զիս, Տէր, ի ձեռաց նորա, և ի բերանոյ նորա փրկեա զիս. մի՛ գուցէ յափշտակէ զիս և գէշ գէշ պատառէ և արկցէ[9] ի հուր հնոցի, և հուրն արկցէ ի մէջ մրրկի. մրրիկն շաղապատէ զինեւ, և խաւարեցուցանէ զիս, և արկանէ զիս յանդունդս խորոց, և կլցէ զիս կէտն[10] մեծ, որ ի սկզբանէ էր, և կորեայց[11] յաւիտեանս ժամանակաց։ Փրկեա զիս, Տէր, յառաջ

1. Ա. քրմին որ ողխօսէի երբեմն և ամբարտաւանէի և ամբարտաւան էի և բարձրացեալ մեծութեամբ. Գ. որ եմ և էի երբեմն դժոխք։
2. Ա. ադելլի։
3. Ա. անկանիմ։
4. Ա. յորժամ (Գ. և ա յորժամ), զարհուրել։
5. Ա. առեալ զնա յափշտակեալ ի գետնոյ։
6. Ա. յերկիւղէն։
7. Ա. հալածական։
8. Ա. որդիք առիւծուացն և ընկեցի զամենայն։
9. Ա. արկանէ զիս ի հուր հնոցի, և հնոցն։
10. Ա. գէտն մեծ։
11. Ա. կորեաւ։

ան զգալն այսր ամենայնի ի վերայ իմ. փրկեա և ամ-
սցո[1] զօտարացեալս, վասն զի մայր իմ և հայր իմ ուրա-
ան զիս և ատացին. Ոչ է մեր[2] դուստր Ասանէթ, վասն
ի կործյս զաստուածսն մեր և ատեաց զնոսա[3]. յա-
սգս այսորիկ ատելի եղէ նոցա և[4] ամայի և որբ.
լոյս ի քեզ եղէ, Տէր, և ոչ այլ ոք. յայլ ոք ոչ ապա-
ինիմ, բայց միայն ի քեզ, Տէր. զի դու ես հայր որբոց
հալածելոց և օգնական նեղելոց: Ողորմեա ինձ
ուսանիս և տառապելոյս և որբոյս. զի դու ես բարի
քաղցր հայր և մայր: Ո՞ հայր է իբրև զքեզ, Տէր[5],
աղցր, և ո՞ր մայր գթած որպէս զքեզ Տէր. և ո՞վ
րկայնամիտ մեղուցելոց իբրև զքեզ: Ահա զամե-
այն[6] զոր ետ ինձ հայր իմ Պետափրէս[7] ի ժառանգու-
թիւն անցաւոր և աժամանակեայ, ոչ են անապական
յաւիտենական, իսկ քո ամենայն ինչ շնորհք և ժա-
անգութիւն անանց է և անվաղճան: Եւ այժմ հա-
եաց յիս ի տառապեալս և ողորմեա ինձ:

Ահաւասիկ փախստական եղէ յամենեցունց, և զքեզ,
Տէր, ապաւէն ինձ արարի. ահաւասիկ զամենայն
արութիւնս երկրի թողի, և զքեզ յոյս ինձ արարի:
Եւ արդ խորգով և մոխրով աշխարհեմ[8] առ քեզ, և լամ
մեղս իմ. ահա ի բաց մերժեցի յինէն զթագաւորական
զգեստն[9], զբեհեզ, զգնդապաճոյծն և զոսկեհուռն, և
զգեցայ զհանդերձ սգոյ. ահա լուծի զգօտի իմ ոսկեղէն,
. զգեցայ քուրձ. ահա զթագն իմ և զպսակն իմ ընկե-
ի ի գլխոյ իմմէ, և զգեցայ[10] զմոխիր. ահաւասիկ

1. Ա. և Գ. ապրեցո զօտարացեալս, վասն զի հայր իմ և մայր իմ:
2. Բն. մեզ:
3. Բն. զնոսա:
4. Ա. ես որբ, և յոյս իմ է ի քեզ է. և այլոց ուրեք ոչ է ինձ, Տէր, և ոչ զոք ապաւէն ունիմ... զքեզ...
5. յԱ. տող մի պակասէ. և ո՞վ:
6. Ա. յաւելու ժառանգութիւնս:
7. Ա. Պետափրէս՝ անցաւոր է և աժամանակեայ (Գ. ժամանակեայ է) իսկ քո ամենայն շնորհ-քդ ժառանգութիւն անապական են և յաւիտենական: Եւ այժմ:
8. Ա. աղաղակեմ զմեղս իմ. ահա
9. Ա. զգեստն և զոսկեհուռն իմ, և զգեցայ սեաւ զի իմ են սգաւոր:
10. Ա. և փոխանակ այնր մոխրով զգեցայ:

յատակ տան իմոյ յօրինեալքս էին կճայովք[1] և պայ
ծառ ծիրանովք. և որպէս յառաջագոյն զանոյշս ցա
նէի, և պայծառ կտաւովք մաքրէի. այժմ ցանեցա
արտասուօք իմովք, և ընդ մոխրելն յամօթ եղեն. ա
հաւասիկ յարտասուաց իմոց մոխիրս կաւացաւ[2] և
ղեւ իբրեւ կաւս գուեհաց և ճանապարհաց: Ահաւասի
յարտասուաց իմոց զընթրիսն իմ արքունական եօ
կերակուր չանց ստարաց, և ես զեօթն[3] գիշեր հ
ոչինչ ճաշակեցի, և ջուր ոչ արբի. բերան իմ ցամաք
ցաւ զօրէն[4] թմբկի, և լեզու իմ եղեւ որպէս զեղջիւ
չոր, և շրթունք իմ իբրեւ զխեցի. դէմք իմ ի վայր
նարհեցան, և աչք իմ այտուցեալ ամօթալից ի սա
տիկ արտասուաց իմոց[5], և նուազեցաւ յինէն ամե
նայն զօրութիւն իմ. արդ ես զչաստուածսն զոր յ
առաջագոյն պաշտէի անգիտութեամբ, և այժմ ծանե
զի էին կուռք անմռունչք և խուլք, և ետու զնոս
ի կոխան, և գողք յափշտակեցին զոսկին[6] և զար
ծաթն, և կորուսի զամենայն յերեսաց իմոց: Վա
զի ի քեզ ապաւինեցայ, Տէր աստուած Յովսեփա
դու ապրեցո զիս, Տէր, և թողութիւն արա ինձ. զի
վասն մեղաց անգիտութեամբ և տխմարութեամբ մ
լորեցայ, և խօսեցայ բանս հայհոյութեան վասն տեա
իմոյ[8] Յովսեփայ, զի ոչ գիտէի թէ իբրեւ զօր
սիրելի իցէ քո: Այլ[9] խօսեցան ընդ իս մարդ
իբրեւ պարզմտութեամբ, և ասացին թէ Յովսէփ ա

1. Ա. կենճեանք ծերանեալք և պայ ծառ. և զոր յառաջագոյն եւղ անոյշ (Գ. եւղն անոյշն) ցանեի, և մաքրեի կտաւօք պայծառա- նօք... արտասուօք իմ ընդ մոխ- րով յամօթ եղեն:
2. Ա. կատարած իբրև զճանապար- հաց փոշւոյ. Գ. կատարա- իբրև զկոյտս փոշւոյ և ճա- նապարհաց:
3. Ա և Գ. զեօթն օրն և զեօթն գիշեր:
4. Ա. իբրև զօրէն թմբկի (Թն. թմբրի)
5. Ա և Գ. լուայ և նուաղեաց յի- նէն ամենայն զօրութիւն իմ:
6. Ա. զամենայն ոսկեղէնն և ար- ծաթեղէնն:
7. Ա. զի մեղայ անգիտութեամբ տխմարութեամբ մոլորեցայ
8. Ա. մերոյ:
9. Ա. արդ:

ն է հովուի միոյ յերկրէն Քանանացւոց. և ես հա-
ստացի նոցա, մոլորեցայ և արհամարհեցի զնա, և
օսեցայ բանս չարութեամբ վասն նորա, և ոչ գի-
տէի թէ Յովսէփ իբրև զորդի սիրելի է քեզ. վասն
ո՞վ ոք ի մարդկանէ ծնցի այսպիսի գեղեցկութիւն,
այսքան իմաստութիւն և առաքինութիւն: Պահեա
ա, Տէր, իմաստութեամբ շնորհի քո. և զիս յանձն
րաս նմա իբրև զաղախին և սպասաւոր. զի և ես ար-
ց զանկողինս նորա և լուացից զոտս նորա, և ե-
ց նմա որպէս զաղախին:

Եւ եղև իբրև դադարեաց Ասանէթ ի խօսելոյ[1]
ռ Տէր, և արուսեակն ծագեաց. և զաստղն տեսեալ
սանեթայ՝ ուրախ եղև և ասաց. Լուաւ[2] Տէր ար-
նօք աղօթից իմոց, զի աւետաւորիկ աստղն Աստուծոյ,
էր հրեշտակ և քարոզ՝ ծագեաց: Եւ դարձեալ տե-
սանէր Ասանէթ, և ահա մերձ յերկինսն[3] պատառեալ
ածանէր երկինք, և երևեցաւ լոյսն մեծ և անճա-
ռելի. և[4] զայս տեսեալ՝ անկաւ ի վերայ երեսաց իւ-
ց ի վերայ մոխրոյն: Եւ իջեալ յերկնից ի նմանու-
թիւն առն, և կացեալ հանդէպ գլխոյն Ասանեթայ,
կոչեաց և ասէ. Ասանէթ: Եւ նա ասէ. Ո՞վ է որ
կոչեացն զիս. զի դուռք սենեկիս փակեալ են, և աշ-
տարակս բարձր է. զիա՞րդ արդեօք[5] մարթեաց մտա-
նել ի սենեակս իմ: Եւ կոչեաց երկրորդ անգամ այրն
նա և ասէ. Ասանէթ: Եւ Ասանէթ ասէ[6]. Եթէ ո՞վ
դու՝ պատմեա ինձ: Եւ ասէ այրն. Ես եմ իշխանն
արայելի[7], և զօրաւոր քան զամենայն սուրբս բարձրե-
ան. արի կանգնեաց և կաց ի վերայ ոտից քոց, և խօսե-

1. Ա. խոստովանելոյ զՏէր:
2. Ա. Լուաւ ինչ Տէր և աղօթից.. աստղն Աստուծոյ է և քարոզ ծագեաց.
3. Ա. յորժամ [illegible] է պատառեալ լուսոյն. Գ. լուսոյն մեծի:
4. Ա. եղև Ասանէթ և անկաւ ի վերայ մոխրոյն..
5. Ա. ով էորոց:
6. Ա և Գ. յաւելուն ահա[illegible] եմ տէր:
7. Ա. Տեառն (Գ. ևս) և զօրաւոր ամենայն զօրութեամբ (Գ. զօրութեան բարձրելոյն):

ցայց ընդ քեզ զբանս իմ։ Եւ ամբարձ Ասանէթ զգլու
իւր և ետես. և ահա այրն էր ամենևին նման Յով
սեփայ՝ պատմուճանաւն և պսակաւն և թագաւորակ
գաւազանաւն. բայց դէմք նորա էին որպէս փայլակն
և աչք նորա որպէս ճառագայթս արեգական, և հ
գլխոյ նորա իբրեւ[1] զբոց, և ձեռք նորա որպէս եր
կաթ հրացեալ, և կայծակունք թօթափէին ի ձեռաց
յոտից նորա՝ իբրեւ յեռանդնացեալ հրոյ[2]. զոր տեսեա
Ասանեթայ՝ անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց յերկի
և երկեաւ երկիւղ մեծ, և զդողումն[3] հարան ամենա
անդամք ոսկերաց նորա։ Եւ այրն[4] ասէ ցնա. Քա
ջալերեաց, Ասանէթ, և մի երկնչիր. այլ արի կաց
վերայ ոտից քոց, և խօսեցայց ընդ քեզ զբանս ի
Եւ յարեաւ Ասանէթ, և եկաց ի վերայ ոտից իւրոց։ Ե
ասէ այրն. Երթ՝ և ի բաց հան զպատմուճանդ[5] քո զս
սեաւ և սգոյ՝ զոր զգեցար. խորգդ՝ որ զմիջովդ է ի բ
դիցես, և ի բաց թօթափեալ զմոխիրդ ի գլխոյ քո
մէ, և լուա զքեզ[6] ջրով կենդանութեան, և զգեց
զպատմուճանն աղէկն[7] և փառաւորեալն, և ած զգ
տի ոսկի՝ որ է կուսութեան քո. և եկ խօսեցայց ըն
քեզ զբանս իմ։ Եւ փութացաւ Ասանէթ, եմուտ յեր
կրորդ սենեակն իւր, ուր էին սապատք զարդու նոր
և բացեալ զարկղն՝ առ անտի զգեստս կտաւեայս
երեւելիս, որ ոչ էին երբեք չօչափեալք յումեք
և մերկացեալ յինքենէ զպատմուճանն սեաւ և սգոյ
և ի բաց եհան զխորգն ի միջոյն իւրմէ. և զգեց
զհանդերձսն զերեւելիս, և ածեալ զերկոսին գօտին
որ էին կուսութեան իւրոյ, զմինն ած ընդ մէջ իւր,
զմինն[8] ածաւ ի վերայ կրծոց իւրոց՝ հանդէպ ստեանցն

1. Ա. իբրեւ զերկաթ հրացեալ, և։
2. Ա. երկաթոյ. և տող մի պակասէ։
3. Ա. զդողք հարան ամենայն ոսկերք նորա։
4. Ա. ասէ այրն. քաջալերեաց, կաց ի վերայ։
5. Ա. զպատմուճանդ սգոյ և զխորգ ի միջոյ քումմէ ի բաց։
6. Ա. զերեսս քո։
7. Ա և Գ. նոր երեւելիս և փառաւորեալս. և չիք յԳ. մինչև փութացաւ։
8. Ա. միւսն։

ու փ բաց Թօթափեաց զմոխիրն ի գլխոյ իւրմէ, և ուաց զձեռս և զերեսս իւր, և առ զվարշամակ[1] կտա- եայ՝ նոր և պայծառ, և ծածկեաց զգլուխն իւր. եկն առ այրն յառաջին սենեակն, և եկաց առաջի նորա: ու ասէ ցնա այրն. Ի բաց առ զվարշամակդ ի գլխոյ ումմէ. ընդէ՞ր արարեր[2] զայդ այսօր. և դու կոյս ուրբ ես և պարկեշտ՝ մինչեւ ցայսօր ժամանակի. և լուխ քո է իբրեւ զառն երիտասարդի: Եւ եհան Ասա- նէթ զվարշամակն ի գլխոյ իւրմէ. և ասէ ցնա այրն. աջալերեաց, Ասանէթ, կոյսդ սուրբ. ահա լուայ բա- ից քոց խոստովանութեանն և աղօթիցդ[3]. ահա տե- ս զտառապանս եօթն աւուրց կարօտութեանց քոց. Հաւասիկ՝ ի մոխրոյ և յարտասուաց՝ կաւ սաստիկ եսանեմ ես առաջի աչաց իմոց. քաջալերեաց, Ասա- նէթ, կոյս սուրբ, ահա գրեալ է անուն[4] քո մատամբն ստուծոյ ի գիրն կենդանեաց յերկինս՝ ի սկզբանէ ելոցն, և յառաջ քան զբազմաց՝ գրեցաւ անուն քո նջինջ[5] յաւիտեանս յաւիտենից: Ահա յայսմ հետէ րոգեսցիս, վերստին կենդանասցիս[6], և կերիցես հաց օրհնութեան կենդանարար, և զբաժակ օրհնեալ նմահութեան արբցես, և օծմամբ անապականու- եամբ օծցիս[7]: Քաջալերեաց Ասանէթ, կոյս սուրբ. հա ետու զքեզ այսօր հարսն[8] Յովսեփայ յաւիտեանս մանակաց: Եւ անուն քո ոչ եւս կոչեսցի Ասանէթ, յլ կոչեսցի Քաղաք ապաւինի. վասն զի քեւ ապա- ինեսցին ազգք բազումք ի Տէր Աստուածն երկնից. - ընդ հովանեաւդ քո ծածկեսցին[9] յուսացեալք ի էր Աստուած, և ընդ պարսպաւդ քո պարսպեսցին[10]

1. Ա. վարշամակ նոր և երկեղէ, և ծած:
2. Ա. արկեր:
3. յԳ. առ մի պակասէ մինչև ահաստագեալ:
4. Ա և Գ. անուն քո յերկինս ի գիրն...
5. Ա. ող Ընթացս. Գ. մատամբն Աստուծոյ ող Ընթէ:
6. Ա. կենդանեացիս:
7. Բն. ծնցիս:
8. Ա. յաւելու յամանակութեան. Գ. և նա եղեւ ժեղ փեռայ:
9. Ա և Գ. յաւելուն ծաղկեալ [illegible]:
10. Ա. ամբառցին:

հնազանդեալք բարձրելոյն՝ անուամբ ապաշխարու-
թեան. որ հանէ[1] մերձ յերկինս, իբրեւ զսիրելի բար-
ձրելոյն առնէ զմարդն, որ զնա կատարեալ մտօք խըն-
դրեսցէ. զի նա է տուիչ[2] ամենայն պարգեւաց, և զօ-
րացուցիչ ամենայն կուսանաց, և խնդրէ զկուսութիւ-
և սիրէ յոյժ, և ի վերայ ձեռ ակն ածէ յոյժ յամե-
նայն ժամ, և զամենեսեան՝ որ եթէ ապաշխարեն՝ ա-
ինքն ի յարկն իւր ընդունի, և տեղի հանգստեա-
պատրաստէ նոցա յերկինս, և հանգուցանէ զամենայ-
ապաշխարողս. ընդ այցելութեամբ նորա եղիցին հա-
նապազ յաւիտեանս ժամանակաց, և նա խնայեսցէ
նոսա: Եւ ես աճապարիկ երթամ առ Յովսէփ, և խօ-
սեցայց ընդ նմա վասն քո զամենայն բանս իմ.
մտցէ[3] առ քեզ Յովսէփ այսօր, և ուրախ եղիցի վա-
քո, և սիրեսցէ զքեզ. և եղիցի քեզ ի փեսայութեան
և դու եղիցես նմա ի հարսնութեան յաւիտեանս: Ե-
արդ, լուր ինձ, Ասանէթ կոյսդ, և զգեցիր զպատմու-
ճան հարսնութեան քո, որ ի սկզբանէ պատրաստեա-
է քեզ. և ամենայն զարդուք կարգեալ[4] և պաճու-
ճեալ զքեզ իբրեւ հարսն բարի. և յարուցեալ գնա-
ցես ի պատահումն Յովսեփայ, վասն զի նա աՀա ա-
օր եկեսցէ առ քեզ:

Եւ եղեւ իբրեւ կատարեաց այրն զխօսսն, խնդա-
Ասանէթ ի խնդութիւն մեծ ի վերայ ամենայն բան-
նորա[6]. և անկեալ ի վերայ ոտից նորա՝ երկիր եպ-
նմա ի վերայ երեսաց, և ասէ. Օրհնեալ է Աստու-
բարձրեալն, որ առաքեաց զքեզ և փրկեաց[7] զիս
խաւարէս յայսմանէ, և վերածեաց ի հիմանց անդը-
դոց, և օրհնեալ է անուն քո յաւիտեան: Եւ ասա՝

1. Ա և Գ. վասն զի ապաշխարութեան հանէ:
2. Ա. փեսայաց ամենայն կատարմանց և սիրելի զկատարութեան յոյժ. և ի վերայ ան ածէ յամենայն ժամ. և զամենայնս ենէ զապաշխարութեամբ (Գ. զօրութեամբ) ապաշ… յերկինս ընդունի:
3. Ա. տեսցէ զքեզ և ուրախաս… և:
4. Ա. զարդարեա և պաճուճեա:
5. Ա. ցնծաց:
6. Ա. յաւելու զոր խօսեցաւ:
7. Ա. փրկել:
8. յԱ և յԳ. չիք և ասա:

՞նչ է անուն քո, ասէր. պատմեա ինձ, զի օրհնեցից եզ, տէր, յաւիտեանս ժամանակաց: Ասէ ցնա այրն. մ անունս յերկինս է՝ ի գիրն բարձրելոյն գրեալ է ուիտեանս ժամանակաց՝ մատամբն Աստուծոյ ի սկըզ-նէ գրելոցն՝ յառաջ քան զամենեցունց. վասն զի ես իշխան բարձրելոյն. և ամենայն անուանք՝ որ եթէ-եալ են ի գիրս բարձրելոյն, անգիտելի են, և րդոյ ոչ է լսելի և ոչ տեսանելի յայսմ աշխարհիս[1]. ն զի մեծ են անուանք նոցա և սքանչելի և գո-ւք յոյժ: Եւ Ասանէթ ասէ. Գտի շնորհս առաջի , և գիտեմ զամենայն բանս զոր խօսեցար ընդ իս[2]. յց սակայն խօսեցի աղախինն քո առաջի քո: Եւ նա է. խօսեաց: Եւ ասէ Ասանէթ. Աղաչեմ զքեզ, [3]: Եւ ընդ ասելն՝ մերձեցաւ ձեռն իւր ի ծունկս ա, և պաղատելով ասէր ցնա. Նի՛ստ[4] փոքր մի երայ տախտիս այսմիկ. վասն զի տախտս այս մա-ր է և առանց պղծութեան, և այր և կին ոչ երբեք եալ[5] է ի վերայ սորա. և եդից առաջի քո սե-ն, և բերից յշտեմարանաց հաց և գինի հին և ա-, և դու կերիցես և արբցես, և ապա[6] երթիցես նապարհն քո: Եւ ասէ ցնա այրն. Փութացիր և [7]: Եւ փութացաւ Ասանէթ, և եբեր առաջի նո-սեղան ունայն. և ինքն գնացեալ յերեսաց նորա, ամէր մտանել յշտեմարանս իւր, զի բերցէ և դնի-առաջի նորա հաց: Ասէ ցնա. Բե՛ր ինձ խորիսխ ղու[8]. և զտեղի առեալ Ասանէթ՝ տրտմեցաւ. վասն ոչ ունէր խորիսխ մեղու[9] յշտեմարանս իւր: Ասէ ն. Ընդէ՞ր զտեղի առեալ տրտմեցար: Եւ ասէ Ասա-թ. Առաքեցից մանուկ արտաքոյ քաղաքիս, վասն

. յաւելու և Թողաթեան եղև:
. վասն իմ:
. և չգիտացչէան իւր և ծը-ծնցոյց ի չեան նորա և ի ծածկոյն և պաղ..:
. հանգիր:
. նորդաս:
Ա. յետ ողջունի:
7. Ա. որա: Եւ փութացաւ Ասա-նէթ, և եդ դադարէ զսեղանն առաջի նորա:
8. Ա և Գ. ծեղուաց:
9. Ա. ծեղուաց զի դէզե առաջի նորա: Եւ ասէ ցնա այրն. Ըն-դէ՞ր չանգնեցար և առեր զսեղն:

զի մերձ է այսր ժառանգութիւնս մեր, և բերց[...]
անտի վաղվաղակի խորհուրդ մեղուաց, և եդից առ[...]
ջի քո, տէր իմ։ Ասէ ցնա այրն. Գնացեալ մտ[...]
յշտեմարանս քո, և գտցես խորհուրդ մեղուաց ի վ[...]
րայ սեղանոյն, զոր առեալ բերցես այսր։ Ասէ այ[...]
Ե՛րթ մուտ, և գտցես։ Եւ եմուտ Ասանէթ յշտեմ[...]
րանս իւր, և եգիտ մաղս[2] մեղուաց՝ որ կայր ի վ[...]
րայ սեղանոյն. և էր մաղն[3] մեծ և սպիտակ իբ[...]
գձիւն, լի մեղու. և էր մաղն որպէս զցօղ երկնից[...]
հոտ նորա որպէս զհոտ կենդանութեան։ Եւ զարմ[...]
ցաւ Ասանէթ, և զմտաւ ածէր թէ[4] ի բերանոյ առ[...]
այնորիկ ել արդեօք խորհուրդս այս. վասն զի հոտ [...]
րա իբրեւ զհոտ ռանս[5] այնորիկ է։ Եւ առ Ասան[...]
զխորիսխն զայն[6], և եբեր առաջի առն, և եդ ի [...]
րայ ունայն սեղանոյն, զոր պատրաստեաց յառաջ[...]
գոյն։ Ասէ ցնա այրն. Զի՞ է՝ որ ասացեր թէ ոչ գոյ [...]
րիսխ մեղու յշտեմարանս իմ. և արդ[7] բերաւ առա[...]
խորհուրդ մեղուաց յշտեմարանացդ սքանչելապէս։ [...]
զարհուրեալ Ասանէթ ասաց. Ես, տէր, խորիսխ [...]
ղուաց ոչ ունէի յշտեմարանս իմ. բայց դու խօսեցար[...]
եղեւ. գուցէ ի բերանոյ քումմէ ելեալ է սա. վասն[...]
հոտ սորա իբրեւ զհոտ բերանոյ քո է[8]։ Եւ ժպտեալ [...]
զմտաւ ածէր զԱսանեթայ զգաստութիւնն։ Եւ կոչ[...]
զնա առ ինքն, և մերձեցոյց զաջ[9] ձեռն ի գլուխ նո[...]

1. Ա. բերցէ խորհուրդ մեղուացս։ Եւ ասէ այրն. Ահաւասիկ կայ ի վերայ սեղանոյ յշտեմարանիդ քո, առեալ բերցես այսր, և ասէ (Գ. հա) Ասանէթ խորհուրդ մեղուաց յշտեմարանս իմ ոչ գոյ. և ասէ այրն երթ...
2. Ա. ծաղու մեղուաց որ կայր։
3. Ա. ծաղն... լի մեղրով, և էր ծաղն.
4. Ա. վասն ասելոյ առանձն այնորիկ ասացի արդեօք լեալ խորհուրդս այս, վասն զի։
5. Ա. բերանոյ առանձն այնորիկ[...]
6. Ա. զայն և եդ ի վերայ ա[...] սեղանոյն՝ զոր եդ յառաջ[...] առաջի նորա։
7. Ա. և արդ առաք՞ է խոր[...] մեղուաց յշտեմարանս քո [...] ինէ։
8. Ա. յաւելու [illegible]։
9. Ա. զաջոյ ձեռն և եդ ի վ[...] գլխոյ նորա։

երկեաւ Ասանէթ ի ձեռանէ առն. վասն զի կայծակունք թափէին[1] ի բերանոյ նորա իբրեւ յերկաթոյ եռանդնացելոյ։ Եւ զարհուրեալ Ասանէթ՝ պըռնացեալ հայէր ի ձեռս առն։ Եւ[2] տեսեալ՝ ժպտելով ասէր. Երանի է քեզ, Ասանէթ, զի յայտնեցան քեզ ծածուկքն[3] Աստուծոյ բարձրելոյն. և երանի ամենեցուն՝ որ կացցեն առաջի Տեառն ապաշխարութեամբ, զի ի խորսխոյս յայսմանէ կերիցեն. վասն զի այս խորիսխ շունչ կենդանութեան է. և զսա գործեցին մեղուք դրախտին փափկութեան Աստուծոյ, այսինքն ի ցօղոյ վարդենեաց[4] կենդանութեան Աստուծոյ. վասն զի ամենայն հրեշտակքն Աստուծոյ ի սմանէ ճաշակեսցեն. ամենայն որդիք բարձրելոյն, և ընտիրքն Աստուծոյ[5]. զի խորիսխ կենդանութեան է սա. և ամենայն ոք որ կերիցէ ի սմանէ՝ ոչ մեռցի յաւիտեանս ժամանակաց։ Եւ ձգեաց այրն զձեռն և եբեկ[6] ի խորսխէն մասն ոչ սակաւ, և կերաւ ինքն՝ և զմնացորդսն որ ի ձեռին՝ եդ ի բերան իմ, և ասէ ցիս. Ասանէթ, ահա կերեր հաց կենաց, և արբեր բաժակ անմահութեան, և օծար օծմամբ անապականութեան. ահա յայսմհետէ մարմինք քո բողբոջեսցեն որպէս ծաղիկ, և հանցէ կրկին որպէս[7] յերկրէ բարձրելոյն. և ոսկերք քո պարարտասցին որպէս զմայրս[8] փափկութեան դրախտին Աստուծոյ, և զօրութիւնք անաշխատք պարփակեսցեն զքեզ, մանկութիւն քո զծերութիւն ոչ տեսցէ, և գեղեցկութիւնդ քո յաւիտեան ոչ պակասեսցի. և եղիցիս քաղաք ամենեցուն որպէս պարսպեալ յանուն Տեառն Աստուծոյ Թագաւորին յաւիտենից։ Եւ[9] ձգեաց այրն զձեռն իւր, և մերձեցոյց ի խորիսխն յոր բեկեալն

1. Ա. [illegible] հրաշալի թափէին ի [illegible] նորա։
2. Ա. և այրն [illegible]։ Գ. և [illegible]։
3. Ա. [illegible]։
4. Ա. [illegible]։
5. Ա. յաւելու ի սմանէ [illegible]։
6. Ա. [illegible] մասն [illegible] և [illegible] ինքն և զմնացորդսն։
7. Ա և Գ. [illegible] կենդանի յերկրէ։
8. Ա. զմայրս։
9. Ա. և յետ այսորիկ [illegible]։

էր. և անդէն կատարեալ առլցաւ[1] բեկուածն և ան
դէն եղեւ ողջ որպէս[2] էր յառաջագոյն։ Եւ դարձեա
ձգեաց զաջ ձեռն իւր և զմատն իւր ցուցական, և մեր
ձեցոյց յեզր խորանին՝ որ հայէր ընդ յարեւելս,
ած[3] ի կողմն՝ որ հայէր ընդ յարեւմուտս. և եղ
տեսիլ մատին նորա որպէս[4] զարիւն. և ձգեաց եր
կրորդ անգամ զձեռն իւր, և մերձեցոյց յեզր[5] խորը
խին՝ որ հայէր ընդ հիւսիսի, և ած ի կողմն՝ որ հա
յէր[6] ընդ հարաւ. և տեսիլ մատին նորա[7] որպէս զա
րիւն։

Եւ Ասանէթ հայէր[8] և տեսանէր՝ զոր ինչ առնէ
այրն։ Եւ ասէ այրն ցխորիսխ մեղուաց. Ե՛կ այսր։ Ե
համբարձան մեղուքն յարկաց մաղին[9] այնորիկ, բիւ
բիւրոց և հազարք հազարաց մեղուք՝ սպիտակ իբր
զձիւն, լի մեղու. և թեւք նոցա ծիրանիք երկայն
գոյնք որպէս զորդան կարմիր, և ոմանց որպէս[10] բե
հեզս ընդելուզեալս, և զօրէն ոսկեղէն պսակաց շու
րգլխովն իւրեանց. պատուական էին կերպարանօք,
խայթոցք էին նոցա սուրք, և ոչ ումեք վնասէին.
շուրջ պատեալ ամենայն մեղուքն զԱսանեթաւ՝ յոտից
մինչեւ ցգլուխն։ Եւ այս[11] մեղուքս ընտիրք էին և մե
ծամեծք որպէս զթագուհիք. և յարուցեալ յերես
մազին՝ պատեցան զերեսօքն Ասանեթայ, և գործեց
զերեսօքն նորա գործ. և շրթունք խորսխին[12] էր
բերանն Ասանեթայ։ Եւ ասէ այրն ցմեղուսն. Երթա
իւրաքանչիւր ի տեղի իւր։ Եւ յարեան ամենայ
մեղուքն և թռեան, և չոգան հանդէպ երկնից[13] և ա

1. Ա. եղէց։
2. Ա. էին եւ յառաջինն։
3. Ա. ձախմէ ի կողմն որ էր յա-րեւմտից։
4. Ա. և հետն էին զարեան։
5. Ա. զմատն ի կողմն հիւսիսոյ։
6. Ա. էր։
7. Ա. յաւելու և հետն եղև։
8. Ա. կայր հետացեալ։
9. Ա. յամենայն ուրեք ծաղ... փոխանակ մաղէ։
10. Ա. որպէս ընդելուզեալս, ... նոյ ասկեղէն։
11. Ա. այլ։
12. Ա. խորանաց էին։
13. Ա. երկրէն և որք կաց... նորել ի վերայ. սոսա։

ամեցան վնասել Ասանեթայ՝ անկան և մեռան: Եւ
գեալ այրն զգաւազանն ի մեղուսն մեռեալ, և ասէ
նոսա. Արիք և դուք երթայք ի տեղիս[1]: Եւ յարեան
մեռեալ մեղուքն, և չոգան համօրէն ապարանիցն Ասա-
նեթայ, և նստան ի վերայ ծառոց պտղաբերաց: Եւ
ասէ այրն ցԱսանէթ. Իմացա՞ր զտեսիլդ: Եւ նա ասէ.
Իմացայ[2]: Եւ ասէ այրն. Այսպէս եղիցի քեզ բանք
իմ այսօր: Եւ ձգեաց երրորդ անգամ զաջ ձեռն իւր,
հասոյց ի հատուածս խորսխին, և եկեր զխորիսխն.
սեղանն ոչ վնասեցաւ, և հոտ հատուածի խորսխին՝
լից զսենեակն. և էր հոտ յոյժ հեշտալի: Եւ ասէ
Ասանէթ ցայրն. Են առ իս եօթն կուսանք սննդա-
կիցք իմ. ի միում գիշերի ծնեալք ես և նոքա. և ես
սիրեմ զնոսա որպէս զքորս իմ. կոչեցից աստ՝ զի օրհ-
նեսցես զնոսա, որպէս և օրհնեցեր զիս: Եւ ասէ այրն.
Կոչեա: Եւ կոչեցեալ կացոյց զնոսա առաջի առնն. և
ասէ ցնոսա այրն. Օրհնեսցէ զձեզ Տէր Աստուած բար-
ձրեալն. եղիջիք սիւնք եօթն քաղաքի[3], և ի ձեր վե-
րայ հանգիցէ օրհնութիւն Տեառն յաւիտեանս ժամա-
նակաց: Եւ ասէ ցԱսանէթ. Փոխեա ի բաց զսեղանդ
տեղւոյդ: Եւ Ասանէթ էառ զսեղանն ի տեղւոջէն
դարձաւ ի միւս կողմն, զի դիցէ զսեղանն ի տե-
ղւոջն իւր. և այրն աներևոյթ եղեւ յԱսանեթայ: Եւ
տես Ասանէթ որպէս կառս՝ զի գնային[4] յարևելս
երկինս. և կառքն էին որպէս զհուր, և ձիք նորա
որպէս փայլակն, և այրն այն կայր ի վերայ կառացն
այնորիկ: Եւ ասէ Ասանէթ. Անմիտս յանդուգս, զի
խօսեցայ համարձակութեամբ և ասացի՝ թէ մարդ եկն
ի սենեակս իմ, և ոչ գիտացի՝ թէ հրեշտակ Տեառն
եկն այսօր յերկնից առ իս. և ահա գնաց ի տեղի
իւր: Եւ ասէ. Քաւեա զիս, Տէր իմ, և խնայեա յա-
ղախին քո. վասն զի խօսեցայ առաջի քո յանդգնա-
բար անգիտութեամբ զամենայն զբանս իմ: Եւ մինչ-
դեռ զմտաւ ածէր Ասանէթ վասն այսորիկ, և ահա

1. Ա և Գ. յաւելուն չեր:
2. յԱ. աստ թուղթ անկեալ է:
3. Բն. քաղաքին [illegible]:
4. Գ. գնային ընդ յարևելս:

մանուկ մի ընթացեալ ի սպասաւորացն Պետափրեայ
և ասէ. Ահա Յովսէփ զօրաւորն Աստուծոյ գայ ա
մեզ. զի կառքն[1] առաջի գաւթիս է։ Եւ փութաց
Ասանէթ և կոչեաց զդայեակն իւր՝ որ էր ի վեր
ամենայն ստացուածոցն, և ասէ. Փութա և կազմ
զտաճարն, և արա ընթրիս ազնիւս վասն Յովսեփայ զ
րաւորին Աստուծոյ, որ գայ աստ այսօր։ Եւ տեսե
զնա դայեակ իւր, և ահա ի վայր անկեալ էին երե
Նորա ի կարօտութենէ կերակրոց եօթն աւուրցն.
տրտմեցաւ յոյժ, և ելաց. և կալաւ զաջոյ ձեռա
Նորա, և համբուրեաց զնա, և ասէ. Զի՞ ես, որդեա
զի՞ այսպէս ի վայր անկեալ են երեսք քո։ Ասէ Աս
նէթ. Ցաւ ծանր անկաւ զգլխով իմով, և քուն հ
տաւ յաչաց իմոց. վասն այնորիկ վատեալ են երե
իմ։ Եւ չոգաւ դայեակ Նորա և պատրաստեաց զտ
ճարն, և կազմեաց զընթրիսն։ Եւ յիշեաց զայրն
զպատուիրանս Նորա. և փութացեալ եմուտ ի սենեա
իւր երկրորդ, ուր էին սապատք զարդուց Նորա.
բացեալ զարկղն մեծ, և եհան զագանելիսն[3] իւր հա
նութեան զառաջինն և զընտիրն՝ իբրև զփայլակն,
զգեցաւ զնա. և ածաւ զգօտին ոսկի և զթագաւոր
կան, որ էր բեւեռօք յօրինեալ ազգի ազգի. և ի ձե
և յոտս իւր ագաւ[4] ապարանջանս ոսկի, և զար
պատուականօք զարդարեաց զպարանոց իւր, յոր
էին ակունք պատուականք յեղյեղեալք՝ անհամար
բիւրք. և պսակ ոսկի եդեալ ի վերայ գլխոյ Նոր
և[5] էր պսակին աջոյ կողմանէն՝ հանդէպ ճակատ
ակն՝ ակունք մեծ աստի և անտի, վեց ակունք պատու
կանք և մեծագինք. և ամարանոց արկեալ զգլուխ իւ
որպէս զհարսն. և առ զգաւազանն թագաւորական
ձեռին իւրում։ Եւ յիշեաց Ասանէթ զբանս դայեկ
իւրոյ, որ ասաց Նմա՝ թէ տրտմեալ են երեսք քո. յո

1. Գ. վասն զի չարաչարեցին Նորա առաջի։
2. ԺԳ. չիք զի՞ ես։
3. Գ. զարշանելիս իւր։
4. Գ. արջառ։
5. ԺԳ. պսակաւն թագաւ ինչ մ... չև և ամարանոց։

ոց եհան և տրտմեցաւ յոյժ, և ասաց. Եթէ դէմք մ վառեալք են, եթէ տեսանիցէ զիս Յովսէփ՝ ար-համարհէ զիս։ Եւ ասէ ցսննդակիցն իւր. Բեր ինձ ւր յատակ յաղբերէն և լուացից զերեսս իմ։ Եւ բե-եալ արկ ի դաշխուրանն. և խոնարհեալ Ասանէթ՝ զի ւացէ զերեսս իւր. և տեսեալ զդէմս իւր ի ջուրն՝ ի էին որպէս զարեգակն, և աչք նորա որպէս զա-ուսեակ զի ծագէ, և գնացք ոտից նորա որպէս զա-օսս հարթ և գեղեցիկս. այտք նորա կարմիր որպէս տորս նռան, և շրթունք իւր որպէս զվարդ փթթեալ՝ որժամ ի հակուկացն ի դուրս վազէ, ատամունք նո-ա[1] որպէս զաշտարակ գեղեցիկ։

Եւ այսպէս տեսեալ Ասանէթ զինքն ի ջուրն, և ու-ախացաւ ուրախութիւն մեծ, և ոչ եւս լուաց զե-եսս իւր։ Եւ եկեալ դայեակն ի պատմել նմա վասն ամենայնի՝ զոր ինչ հրամայեաց նմա. և եղեւ իբրեւ տես զնա՝ հիացաւ և եկաց յափշտակեալ[2] իբրեւ ամս երկուս. և երկեաւ երկիւղ մեծ ի տեսլենէ նո-ա, և խոնարհեալ յոտս նորա, ասէ. Զի՞նչ է այս, րիկին իմ, և կամ ուստի՞ է այդ մեծ գեղեցկութիւնդ, աքանչելի և հրաշալի. կարծեմ թէ տէր Աստուածն կնից ընտրեաց զքեզ ի հարսնութիւն Յովսեփայ։ Եւ ինչ դեռ խօսէին՝ ահա եհաս եկն մանուկ մի, և ասէ Ասանէթ. Ահաւասիկ Յովսէփ առ դուրսն գաւթիս։ Եւ փութացեալ Ասանէթ՝ էջ ընդ սանդուխսն եօթն ասանօք ի պատահումն Յովսեփայ. և եկաց ի փո-ացս ապարանիցն։ Եւ եմուտ Յովսէփ ի գաւիթն, և աւկեցան դրունքն, և արտաքոյ մնացին ամենայն օ-տարականքն։ Ասանէթ ել ի փողոցն ի պատահումն Յով-սեփայ։ Եւ տեսեալ զնա Յովսէփ, և զարհուրեցաւ յոյժ գեղեցկութեան նորա, և ասէ. Ո՞վ ես դու, ատմեա՛ ինձ վաղվաղակի։ Եւ նա ասէ. Ես եմ ա-

1. Գ. Նորա [illegible] գեղեցիկ որ-պէս [illegible] է պար-կալ, և հեր գլխոյ նորա իբրև զայգի է դալար լցեալ պտղով. [illegible] պարանոց նորա որպէս զաշտա-րակ։

2. Գ. ապշեալ։

ղախին քո Ասանէթ, որ ըստ հրամանի քում զամե-
նայն զկուռսն ի բաց ընկեցի և կորուսի. և այր ոմ
եկն այսօր ետ ինձ հաց կենաց և կերայ. և բաժակ
օրհնութեան արբի. և ասէ ցիս. Ահա ետու զքեզ հարս
Յովսեփայ, և նա եղիցի քեզ փեսայ յաւիտեանս ժա-
մանակաց. այլ նա ասաց ցիս՝ թէ ոչ եւս կոչեսցի
Ասանէթ, այլ Քաղաք ապաւինի. վասն զի քեւ ա-
պաւինեսցին ազգք բազումք ի տէր Աստուած բար-
ձրեալն: Եւ ասաց ցիս. Գնասցիս առ Յովսէփ և խօսե-
ցայց յականջս նորա զբանս իմ վասն քո: Եւ այժմ
դու ճանաչես, տէր իմ, եթէ եկն այրն այն առ քեզ
և խօսեցաւ ընդ քեզ զբանս իմ: Եւ ասէ Յովսէփ
ցԱսանէթ. Օրհնեալ ես դու ի Տեառնէ Աստուծոյ
բարձրելոյն. վասն զի Տէր Աստուած հիմնաւորեաց
զպարիսպ քո[1] անդամանդեայ՝ պարիսպ կենդանու-
թեան. վասն զի բազումք կենդանիք որդիք մարդկան
բնակեսցեն ի Քաղաքիդ ապաւինի, և Տէր Աստուած
թագաւորեսցէ նոցա յաւիտեանս ժամանակաց: Զի
այրն այն եկն այսօր առ իս, և ըստ բանիցս այսոցիկ
խօսեցաւ վասն քո: Այժմ ե՛կ առ իս, կոյս սուրբ.
ընդէ՞ր կացեր հեռի յինէն: Եւ ամբարձ զձեռն իւր
և կոչեաց զԱսանէթ[2]. և եկն առ Յովսէփ, և անկաւ
ի վերայ գրկաց նորա. և կենդանացան հոգիքն նո-
ցա, և լցան ուրախութեամբ: Եւ ողջունեալ Յովսէփ
զԱսանէթ, ետ նմա հոգի կենդանութեան և հոգի
իմաստութեան և հոգի ճշմարտութեան. և շաղապա-
տեալք ընդ միմեանս՝ բազում ժամս զուարճանային
ընդ իրեարս: Եւ ասէ Ասանէթ. Ե՛կ այսր, տէր իմ,
մո՛ւտ ի տունս մեր. զի և ես պատրաստեցի զտաճար
մեր, և կազմեցի ընթրիս մեծամեծս: Եւ կալեալ զձե-
ռանէ նորա՝ արկ ի տունն. և նստոյց յաթոռ հօր
իւրոյ. և եբեր ջուր՝ զի լուասցէ զոտս նորա: Եւ ա-
սէ Յովսէփ. Եկեսցէ մին ի կուսանացդ և լուասցէ
զոտս իմ: Ասէ Ասանէթ, թէ Ոչ այդպէս, տէր իմ

1. Գ. քո է Բարձրեալն պարգեւ քո:
2. Գ. յաւելու և փոխեցաւ Ասանէթ:

յայսմ հետէ ես եմ աղախին քո. և ընդէ՞ր է քեզ այդ, զի ա՛յլ ոք լուացէ զոտս քո. վասն զի ոտքդ քո ոտք իմ են, և անձն քո՝ անձն իմ. և բռնադատեաց զնա և լուաց զոտս նորա։ Եւ տեսանէր Յովսէփ զի ահա ձեռք նորա էին որպէս զձեռս կենդանութեան, և մատունք նորա էին որպէս գրիչ արագագրի։ Եւ զկնի այսորիկ կալաւ Յովսէփ զաջոյ ձեռանէ նորա, և համբուրեաց զնա. և Ասանէթ համբուրեաց զգլուխ նորա. և նստաւ ընդ աջմէ նորա։ Եւ եկին հայր և մայր նորա յագարակէ իւրեանց, և ամենայն ազգականքն նորա. և տեսին զԱսանէթ որպէս ի տեսլեան լուսոյ, և էր գեղեցկութիւն նորա որպէս գեղեցկութիւնս երկնայինս. և[1] տեսին զնա զի նստէր ընդ Յովսեփայ, և զգեցեալ էր հանդերձ հարսանեաց. և զարհուրեցան և ապանչացան վասն գեղեցկութեան նորա. և ետուն փառս Աստուծոյ՝ որ կենդանի առնէ զամենայն։ Եւ զկնի այսոցիկ՝ կերան և արբին և ուրախ եղեն։ Եւ ասէ Պետափրէս ցՅովսէփ. Ի վաղիւն կոչիցես զնախարարս և զմեծամեծս Եգիպտացւոց, և արարից ձեզ հարսանիս, և առցես զդուստր իմ զԱսանէթ քեզ ի կնութիւն։ Եւ ասէ Յովսէփ. Ոչ այդպէս. այլ վաղիւն գնացից առ Փարաւոն արքայ, վասն զի նա իմ է որպէս զհայր, և կարգեաց զիս իշխան ի վերայ երկրի. և խօսեցայց վասն Ասանեթայ յականջս նորա, և նա տացէ զԱսանէթ ինձ ի կնութիւն։ Եւ ասէ Պետափրէս. Երթ ի խաղաղութիւն։ Եւ մնացեալ Յովսէփ զօրն զայն առ Պետափրէս, բայց ոչ ննջեաց ընդ Ասանեթայ. վասն զի ասէր Յովսէփ՝ թէ ոչ վայել է առն աստուածապաշտի նախ քան զհարսանիսն՝ ննջել ընդ ամուսնոյ իւրոյ։ Եւ յարեաւ ընդ առաւօտն Յովսէփ, և չոգաւ առ Փարաւոն, և ասէ ցնա. Տո՛ւր ինձ զԱսանէթ զդուստր Պետափրէ քրմի ի կնութեան, յԱրեգ քաղաքէն։ Եւ ասէ Փարաւոն. Ո՞չ ահա[2] զնա խօսեալ էր քեզ[3]

1. յԳ. տող մի պակասէ։
2. Ա. ահա կոչեցի քեզ ի հարսանութիւն։
3. Գ. քեզ ի սկզբանէ և եղիցի քեզ ի հարսանութիւն։

ղախին քո Ասանէթ, որ ըստ հրամանի քում զամենայն զկուռսն ի բաց ընկեցի և կորուսի. և այր ոմն եկն այսօր ետ ինձ հաց կենաց և կերայ. և բաժակ օրհնութեան արբի. և ասէ ցիս. Ահա ետու զքեզ հարսն Յովսեփայ, և նա եղիցի քեզ փեսայ յաւիտեանս ժամանակաց. այլ նա ասաց ցիս՝ թէ ոչ եւս կոչեսցիս Ասանէթ, այլ Քաղաք ապաւինի. վասն զի քեւ ապաւինեսցին ազգք բազումք ի տէր Աստուած բարձրեալն։ Եւ ասաց ցիս. Գնացից առ Յովսէփ և խօսեցայց յականջս նորա զբանս իմ վասն քո։ Եւ այժմ դու ճանաչես, տէր իմ, եթէ եկն այրն այն առ քեզ և խօսեցաւ ընդ քեզ զբանս իմ։ Եւ ասէ Յովսէփ ցԱսանէթ. Օրհնեալ ես դու ի Տեառնէ Աստուծոյ բարձրելոյն. վասն զի Տէր Աստուած հիմնաւորեաց զպարիսպ քո[1] անդամանդեայ՝ պարիսպ կենդանութեան. վասն զի բազումք կենդանիք որդիք մարդկան բնակեսցեն ի Քաղաքիդ ապաւինի, և Տէր Աստուած թագաւորեսցէ նոցա յաւիտեանս ժամանակաց։ Զի այրն այն եկն այսօր առ իս, և ըստ բանիցս այսոցիկ խօսեցաւ վասն քո։ Այժմ ե՛կ առ իս, կոյս սուրբ. և ընդէ՞ր կացեր հեռի յինէն։ Եւ ամբարձ զձեռն իւր և կոչեաց զԱսանէթ[2]. և եկն առ Յովսէփ, և անկաւ ի վերայ գրկաց նորա. և կենդանացան հոգիքն նոցա, և լցան ուրախութեամբ։ Եւ ողջունեաց Յովսէփ զԱսանէթ, ետ նմա հոգի կենդանութեան և հոգի իմաստութեան և հոգի ճշմարտութեան. և շաղապատեալք ընդ միմեանս՝ բազում ժամս զուարճանային ընդ իրեարս։ Եւ ասէ Ասանէթ. Ե՛կ այսր, տէր իմ, մո՛ւտ ի տունս մեր. զի և ես պատրաստեցի զտաճարս մեր, և կազմեցի ընթրիս մեծամեծս։ Եւ կալեալ զձեռանէ նորա՝ արկ ի տունն. և նստոյց յաթոռ հօր իւրոյ. և եբեր ջուր՝ զի լուասցէ զոտս նորա։ Եւ ասէ Յովսէփ. Եկեսցէ մին ի կուսանացն և լուասցէ զոտս իմ։ Ասէ Ասանէթ, թէ Ոչ այդպէս, տէր իմ

1. Գ. քո է Տաբյշանս պարիսպ քո։
2. Գ. յաւելու և փոխեցաւ Ասանէթ։

յայսմ հետէ ես եմ աղախին քո. և ընդէ՞ր է քեզ այդ, զի ա՛յլ ոք լուացէ զոտս քո. վասն զի ոտքդ քո ոտք իմ են, և անձն քո՝ անձն իմ. և բռնադատեաց զնա և լուաց զոտս նորա: Եւ տեսանէր Յովսէփ զի ահա ձեռք նորա էին որպէս զձեռս կենդանութեան, և մատունք նորա էին որպէս գրիչ արագագրի: Եւ զկնի այսորիկ կալաւ Յովսէփ զաջոյ ձեռանէ նորա, և համբուրեաց զնա. և Ասանէթ համբուրեաց զգլուխ նորա. և նստաւ ընդ աջմէ նորա: Եւ եկին հայր և մայր նորա յագարակէ իւրեանց, և ամենայն ազգականքն նորա. և տեսին զԱսանէթ որպէս ի տեսլեան լուսոյ, և էր գեղեցկութիւն նորա որպէս գեղեցկութիւնս երկնայինս. և[1] տեսին զնա զի նստէր ընդ Յովսեփայ, և զգեցեալ էր հանդերձ հարսանեաց. և զարհուրեցան և սքանչացան վասն գեղեցկութեան նորա. և ետուն փառս Աստուծոյ՝ որ կենդանի առնէ զամենայն: Եւ զկնի այսոցիկ՝ կերան և արբին և ուրախ եղեն: Եւ ասէ Պետափրէս ցՅովսէփ. Ի վաղիւն կոչիցես զնախարարս և զմեծամեծս Եգիպտացւոց, և արարից ձեզ հարսանիս, և առցես զդուստր իմ զԱսանէթ քեզ ի կնութիւն: Եւ ասէ Յովսէփ. Ոչ այդպէս. այլ վաղիւն գնացից առ Փարաւոն արքայ, վասն զի նա իմ է որպէս զհայր, և կարգեաց զիս իշխան ի վերայ երկրի. և խօսեցայց վասն Ասանեթայ յականջս նորա, և նա տացէ զԱսանէթ ինձ ի կնութիւն: Եւ ասէ Պետափրէս. Երթ ի խաղաղութիւն: Եւ մնացեալ Յովսէփ զօրն զայն առ Պետափրէս, բայց ոչ ննջեաց ընդ Ասանեթայ. վասն զի ասէր Յովսէփ՝ թէ ոչ վայել է առն աստուածապաշտի նախ քան զհարսանիսն՝ ննջել ընդ ամուսնոյ իւրոյ: Եւ յարեաւ ընդ առաւօտն Յովսէփ, և չոգաւ առ Փարաւոն, և ասէ ցնա. Տո՛ւր ինձ զԱսանէթ դուստր Պետափրէ քրմի ի կնութեան, յԱրեգ քաղաքէն: Եւ ասէ Փարաւոն. Ո՞չ ահա[2] զնա խօսեալ էր քեզ[3]

1. յԳ. տող մի պակասէ:
2. Ա. ահա խոչեցի տեղ է հարցանութեան:
3. Գ. տեղ է ոխերմանց և երկեցի տեղ է հարցանութեան:

ի հարսնութիւն յայսմհետէ յաւիտենից ժամանակաց: Եւ առաքեաց փարաւոն, և կոչեաց զՊետափրէս[1]: Եւած զԱսանէթ և կացոյց առաջի փարաւոնի. և հիացաւ փարաւոն ընդ գեղեցկութիւն նորա, և ասէ. Օրհնեսցէ զքեզ Աստուածն Յովսեփայ, որդեակ. և հեղ̇ցէ ի քեզ գեղեցկութիւն քո յաւիտենից յաւիտենից. զի յիրաւի ընտրեաց զքեզ[2] տէր հարսն Յովսեփայ՝ յաւիտենից ժամանակաց. վասն զի սա է որպէս զորդի Աստուծոյ, և դու կոչեսցիս յայսմհետէ դուստր բարձրելոյն: Եւ ա՛ռ փարաւոն զՅովսէփ և զԱսանէթ, և եդ նոցա պսակս ոսկիս, որ էր[3] ի տան գանձուց յաւիտենից ժամանակաց[4]: Կացոյց փարաւոն զԱսանէթ յաջմէ Յովսեփայ, և եդ զձեռս ի վերայ գլխոյ, նորա և զաջ ձեռն ի վերայ գլխոյն Ասանեթայ, և ասէ. Օրհնեսցէ զքեզ[5] Աստուած բարձրեալն, և փառաւորեսցէ զքեզ[6] յաւիտենից ժամանակաց: Եւ դարձոյց զնոսա փարաւոն յիրեարս, և մերձեցոյց զնոսա, և համբուրեցին զմիմեանս: Եւ[7] զկնի այսորիկ արար փարաւոն հարսանիս և ընթրիս մեծամեծս և ուրախութիւնս բազումս՝ զաւուրս եօթն: Եւ կոչեաց[8] զամենայն իշխանս Եգիպտացւոց և զթագաւորս ազգաց: Եւ քարոզ կարդայր ամենայն երկրին Եգիպտացւոց, և ասէր. Ամենայն ոք որ գործէ զգործ զեօթն օր հարսանեաց Յովսեփայ և Ասանեթայ՝ մահու մեռցի: Եւ եղեւ յետ այսորիկ՝ եմուտ Յովսէփ առ Ասանէթ, և յղացաւ, և ծնաւ զՄանասէ[9] ի տան Յովսեփայ, ի փառս Աստուծոյ. ամէն:

•

1. Ա. յաւելու հանդերձ դարե-րովն:
2. Ա. յաւելու Աստուած Յովսե-փայ... ժամանակաց և կոչեցաւ:
3. Ա. որ էին ի տան զարդուց նորա ի սկզբանէ ժամանակաց:
4. Առ ի մինչև և դարձոյց պակա-սէ յԳ:
5. Ա. զնեղ:
6. յԱ. չիք զնեղ:
7. Ա. չունի և:
8. Ա. յաւելու յասաղ. յԳ. եր-կուս տողս պակասէ:
9. Ա. զՄանասէ և զԵփրեմ (Գ. և ունի զԵփրեմ) ի տանն Յով-սեփայ զօրութեամբն Աստուա-ծոյ կենդանւոյ:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՍԱՆԵԹԱՅ ԱՌ ԱՍՏՈՒԱԾ

1. Մեղայ, Տէր, մեղայ առաջի քո և բազում յանցեայ, ես Ասանէթ դուստր Պետափրեայ քրմի Արեգ քաղաքի[1], որ վերակացուն էր աստուածոցն ամենայնի։

2. Մեղայ, Տէր, մեղայ առաջի քո և յանցեայ և պաշտեցի զաստուածսն, որոց ոչ գոյ թիւ, և ուտէի ի զոհից նոցա։

3. Մեղայ, Տէր, մեղայ և յանցեայ. ես էի կոյս հպարտ և ամբարտաւան։

4. Մեղայ, Տէր, մեղայ առաջի քո և բազում յանցեայ. զհաց հեղձուցիկ կերայ և զբաժակ յորոգայթից արբի, և ուտէի ի սեղանոյն մահու։

5. Մեղայ, Տէր, մեղայ առաջի քո և բազում յանցեայ, և ոչ գիտէի զՏէր Աստուած երկնից, և ոչ յուսացայ ի բարձրեալն Աստուած ի կենդանին յաւիտենից։

6. Մեղայ, Տէր, մեղայ[3] և բազում յանցեայ. և յուսացայ ի մեծութիւն փառաց իմոց և ի գեղեցկութիւն, և էի հպարտ և ամբարտաւան։

7. Մեղայ, Տէր, մեղայ, և առաջի քո բազում յանցեայ, արհամարհելով զամենայն մարդով, և ոչ էր այր՝ որ երեւէր առաջի իմ։

[1] Ա. քաղաքին աստուածոցն որ վերակացու էր ամենայնի։

[2] Ա. Նախ զԳ. տունն գնէ և ապա զԲ։

[3] Ա և Գ. յաւելուն առաջի քո։

Ը[1]. Մեղայ, Տէր, մեղայ առաջի քո. յանցեայ, բազում յանցեայ. զի ասէի՝ ոչ գոյ իշխան երկրի՝ որ լուծանէ զգօտի կուսութեան իմոյ։

Թ. Մեղայ, Տէր, մեղայ առաջի քո և բազում յանցեայ[2]. և առեցի զամենեսին՝ որք կամէին զիս ի հարսնութիւն, և արհամարհէի զնոսա և անգոսնէի։

Ժ. Մեղայ, Տէր, մեղայ առաջի քո և բազում յանցեայ. այլ[3] գթութեամբ քո եղէց հարսն որդւոյն մեծի Թագաւորի. այլ արա ինձ թողութիւն[4]։ Մինչ եկն զօրաւորն Աստուծոյ Յովսէփ, նա ինձ իջոյց զիս ի զօրութենէ իմմէ[5]. և խոնարհեցոյց զիս յամբարտաւանութենէ իմմէ, և գեղեցկութեամբ իւրով որսաց զիս, իմաստութեամբն իւրով[6] որպէս ձուկն Թակարդիւ՝ կալաւ զիս։ Եւ հոգւով դեղ կենաց արբոյց ինձ, և զօրութեամբ իւրով հաստատեաց զիս, և մատոյց զիս Աստուծոյ յաւիտենից, և ետ ուտել ինձ հաց կենաց, և ըմպել զբաժակ անմահութեան արբոյց ինձ, և եղէ նմա հարսն յաւիտեանս։

Եւ[7] յետ այսորիկ անցին եօթն ամ լիութեան. և սկսաւ գալ եօթն ամ սովոյն։

Եւ[8] լուաւ Յակոբ վասն Յովսեփայ որդւոյ իւրոյ և եկն յԵգիպտոս ամենայն ազգականօք իւրովք յեր կրորդ ամսեան Նիսանի[9] ԻԱ ամսոյն, և բնակեցաւ յեր

1. Ա. նախ դնէ զԹ. տունն՝ ապա զԸն։
2. Գ. յանցեայ, այլ գթութեամբ քո.... մեծի Թագաւորի։
3. Ա. այլ եւ համարիլ զիս հարսն մեծի որդւոյ փարաւոնի, մինչ։
4. Ա և Գ. յաւելուն զԱյլ քարոզութեան իբր զխորագիր։
5. յԳ. տող մի պակասէ։
6. Ա. եւրով հնազանդեցոյց զիս և որսաց որպէս ձուկն Թակարդիւ։ Եւ հոգւով որպէս դեղ կենաց և զօրութեամբն։
7. յԱ. աստի մինչև. յաւելի խորագիր է երկրորդի մասին, և չիք խորագիր եղեալ ի բնագրին։
8. Բն. ունի իբր զխորագիր Վասն գալըն Յակոբայ ամենայն ընտանեօք և բնակելոյն ի Գեսեմ։
9. յԱ. չիք Նիսան։

կրին Գեսեմ։ Եւ ասէ Ասանէթ ցՅովսէփ. Երթամ
տեսանեմ զհայրն քո, վասն զի հայրն քո Յակոբ որ-
պէս Աստուած է իմ։ Եւ [1] Յովսէփ. Եկեսցես ընդ իս,
և տեսցես զհայրն իմ։ Եւ եկին Յովսէփ և Ասանէթ
յերկիրն Գեսեմ. պատահեցան նոցա եղբարքն Յով-
սէփայ, երկիր պագին նոցա, մանաւանդ [2] Ասանեթայ,
և վերայ երեսաց իւրեանց յերկիր։ Եւ մտին առ
Յակոբ, և [3] տեսին նստեալ ի վերայ մահճաց իւրոց։
Եւ էր ինքն ալեւոր և ծերացեալ յոյժ։ Եւ ի տեսա-
նելն զնա Ասանեթայ՝ զարհուրեցաւ անձն նորա. վասն
զի էր Յակոբ բարի [4] տեսլեամբ և ծերունի, և ծե-
րութիւն որպէս զառն մանկան՝ յոյժ գեղեցիկ երի-
տասարդի. և գլուխ նորա ամենեւին սպիտակ իբրեւ
ձիւն, և հեր դլխոյ նորա գանգուր [5] յար ի գլուխն
և խիստ յոյժ իբրեւ զառն հնդկի, և մորուսն՝ սպի-
տակ և վայելուչ՝ նստեալ ի վերայ լանջացն նորա, և
աչք նորա խանդացուցիչ և փայլուն [6] և գեղեցիկ, և
անջք նորա և ուսքն և բազուկքն և մատունք ձեռաց
նորա իբրեւ զհրեշտակի զօրաւոր, և բարձք նորա և
սրունք նորա որպէս զհսկայի. և [7] այնպէս երեւէր այրն
Յակոբ՝ որպէս թէ կռուիցի ոք ընդ Աստուծոյ։ Եւ [8] ե-
տես զնա Ասանէթ և զարհուրեցաւ, և երկիր եպագ
մա ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր։ Եւ ասէ Յա-
կոբ ցՅովսէփ. Ա՞յս է հարսն իմ կին քո. օրհնեալ
եղիցի [9] սա յԱստուծոյ բարձրելոյն։ Եւ կոչեաց զնա
առ ինքն, համբուրեաց զնա և օրհնեաց. ձգեաց և
Ասանէթ զձեռս իւր, և կալաւ [10] զպարանոցէն Յակո-

1. Ա. Եւ ասէ։
2. յԱ. չէք մանաւանդ Ասանե-
թայ։
3. Ա. և իւրայնէլ նստեալ ի վերայ.
Գ. և էր Յակոբ նստեալ։
4. Ա. բարի և էր ծերութեան նո-
րա որպէս մանկութեան և գե-
ղեցիկ յոյժ. և։
5. Ա. յաւելու այսքան ի գլուխ
հեր գլխոյ նորա, և խորշ յոյժ
որպէս զառն հնդկի։
6. Ա. փայլուն. և բերն լանջ...
թագաւորին իբրև զհրեշտակի, և
բարձք...։
7. Ա. և էր այրն Յակոբ իբրև թէ։
8. Ա. իբրև։
9. Ա. է։
10. Ա. առնէր զպարանոցան։

բայ, և կախեցաւ զուռավք[1] հօր իւրոյ, որպէս ոք յորժամ ի պատերազմէ ապրեալ եկեսցէ ի տուն: Եւ յետ այսորիկ կերան և արբին. և գնացին Յովսէփ և Ասանէթ ի տունս իւրեանց[2]: Եւ յուղարկեցին զնա եղբարքն Յովսեփայ որդիքն Լիայ միայն. բայց որդիքն Զելփայ և Բալլայի՝[3] յաղախնոյն Լիայ և Ռաքելի, ոչ ուղարկեցին զնա ընդ նոսա, վասն զի նախանձէին և թշնամիք էին նոցա: Եւ էր Ղեւի յաջմէ կողմանէ Ասանեթայ, և Յովսէփ ի ձախմէ կողմանէ նորա. և էր Ասանեթայ կալեալ զձեռանէն Ղեւեայ. և սիրէր Ասանէթ զՂեւի քան[4] զամենայն եղբարսն Յովսեփայ. վասն զի գիտէր Ղեւի զանճառսն բարձրելոյն[5], և յայտնէր զամենայն Ասանեթայ գաղտնի բանիւք. և Ղեւի սիրէր զԱսանէթ յոյժ, և տեսանէր զտեղի հանգստեան նորա ի բարձունս, և պարիսպ նորա որպէս զպարիսպ անդամանդեայս, և զհիմունս[6] վիմի երկրորդ երկնից: Եւ եղեւ ի գալն Յովսեփայ և Ասանեթայ, ետես զնա անդրանիկ որդին Փարաւոնի ի պարսպէն, և զղջացաւ և թշուառացաւ[7] ծանրութեամբ, և զչարէր ի վերայ գեղեցկութեանն Ասանեթայ, և ասէր. Ոչ այդպէս եղիցի: Առաքեաց հրեշտակս որդին Փարաւոնի, և կոչեաց առ ինքն զՇմաւոն և զՂեւի. և եկին կացին առաջի նորա: Եւ ասէ ցնոսա որդին Փարաւոնի՝ անդրանիկն. Ճանաչեմ ես այսօր, զի դուք էք արք հզօր քան զամենայն մարդիկ՝[8] որ են ի վե-

1. Ա. զուռավքն նորա՝ զոր օրինակ չախի ոտ զուռավլ հօր իւրոյ՝ յորժամ ապրէ ի պատերազմէ և եկեալ ի տուն իւր. իսկ Գ. զուռավք նորա, զոր օրինակ չախի ոտ զուռավք հօր իւրոյ:
2. Ըստ աւարտի Գ. օրինակն այսու բանիւք փառաւորել զԱստուած որ է օրհնեալ յաւիտեանս ամէն:
3. Ա. Զալլայի և Զելփայի ուսեալքն ընդ նոսա յուղարկել զնոսա, վասն զի նախանձէին և թշնամի էին նոցա. բայց ուղարկեցին որդիքն Լիայ և Ռաքելայ:
4. Ա. առաւել քան:
5. Ա. յաւելու և զծածկեալ խորհուրդն Աստուծոյ..
6. Ա. զհիմունս նորա որպէս զհիմունս վիմի:
7. Ա. դժուարացաւ ծանրութեամբ,
8. Ա. մարդ որ է:

ռայ երկրի, և յաջոյ ի ձեր[1] յայդոցիկ երկուց՝ աւերեցաւ քաղաքն Սիկիմացւոց, և յերկուս աւուրս[2] յաջոյ ձեր յայսոցիկ կոտորեցան երեսուն հազար արանց պատերազմողաց։ Եւ ահա առից զձեզ որպէս զընկերս[3], և տաց ձեզ ոսկի և ծառայս և աղախնեայս և տունս և վիճակս մեծամեծս և բարիս. բայց սահայն զբանս զայս արարէք, և ընդ իս արարէք ողորմութիւն. վասն զի թշնամանեցայ ես առնաբար[4] յեղբօրէն ձերմէ Յովսեփայ, վասն զի առ զԱսանէթ զկինն իմ, զոր ինձ էր խօսեցեալ[5] ի սկզբանէ։ Եւ այժմ եկայք կռուեցարուք ընդ Յովսեփայ եղբօր ձերում. և սպանանեմ զնա սրով իմով, և առնում զԱսանէթ ինձ ի կնութիւն. և դուք եղիցիք ինձ յեղբարս և սիրելիս և հաւատարիմս. բայց զբանս զայս դուք ինձ արարէք։ Իսկ եթէ դուք դանդաղիցէք[6] առնել զբանս զայսոսիկ, և արհամարհիցէք զխորհրդովք իմովք, ահա սուր իմ պատրաստ է առ ձեզ։ Եւ մինչ դեռ զայս ասէր՝ մերկացոյց զսուր իւր և եցոյց նոցա։ Եւ իբրեւ լուան զբանս զայսոսիկ արքն Շմաւոն և Ղեւի, և զզչացան յոյժ, վասն զի ձեւով գոռոզի խօսեցաւ ընդ նոսա[7] որդին Փարաւոնի։ Եւ էր Շմաւոն այր յանդուգն և համարձակ, և խորհեցաւ արկանել զձեռն իւր ի դաստակն[8] սրոյ իւրոյ, և ձգել զնա ի պատենից իւրոց, և սպանանել զորդին Փարաւոնի, վասն զի խստութեամբ խօսեցաւ ընդ նոսա։ Եւ ետես Ղեւի զխորհուրդս սրտի նորա, և զի էր Ղեւի այր մարգարէ[9], և տեսանէր սրբութեամբ մտաց իւրոց, և աչօքն իւրովք կարդայր զգրեալսն ի սիրտ մարդոյն[10]. և կոխեաց ոտամբն իւր[11] առաջոյ զոտն նորա, և նե-

1. Ա. յետ ձեր երկուց աւերեցաւ։
2. Ա. աւուրս ձեր։
3. Ա. զընդերս։
4. Ա. արհամարհաբար։
5. Ա. խօսեալ էր ի սկզբանն։
6. Բն. դանդաղիցէք առնել զբանս։
7. Ա. յաւելու ողորմնալովն։
8. Ա. դաստակն։
9. Ա. յաւելու ծածկաբար։
10. Ա. մարդարոյն։
11. Ա. իւրով առաջոյ զոտն Շմաւոնի։

ղեաց զնա, և նշանակեաց[1] դադարել նմա ի բար-կութենէ իւրմէ. և ասէ Ղեւի հեզաբար ցՇմաւոն. Ըն-դէ՞ր դու բարկութեամբ ցասեար ի վերայ առնս այ-սորիկ. և մեք արք[2] աստուածապաշտք, և ոչ վայել է մեզ՝ նմա հատուցանել չար փոխանակ չարի։ Եւ ա-սէ Ղեւի ցորդին Փարաւոնի հանդերձ համարձակու-թեամբ. և բարկութիւն ոչ գոյր ի նմա, և ոչ սակաւ մի ի հեզութեան[3] սրտի նորա, և ասէ ցնա. Ընդէ՞ր խօսի տէր մեր ըստ բանիցս այսոցիկ. և մեք եմք աստուածա-պաշտք, և հայր մեր սիրելի է Աստուծոյ բարձրելոյ, և Յովսէփ եղբայրն մեր սիրելի է Աստուծոյ։ Արդ, զիա՞րդ արասցուք մեք զբանդ զայդ չար, և մեղանչի-ցեմք առաջի Աստուծոյ մերոյ, և առաջի հօրս մերոյ Յա-կոբայ, և առաջի եղբօր մերոյ Յովսեփայ։ Եւ այժմ լուր բանից իմոց. ոչ վայել է առն աստուածապաշտի զրկել զամենայն ոք ըստ ամենայն օրինակի. իսկ թէ ոք կամի զրկել զայր աստուածապաշտ[4], վասն զի սուր է ի ձեռն նորա. և դու պահեա[5] այժմ խօսել վասն եղբօր մերոյ Յովսեփայ ըստ բանիցս այսոցիկ։ Իսկ եթէ[6] դու մնաս ի չարի խորհրդեանդ այդմիկ, ահա սուրք մեր հանեալ են ի յաջոյ ձեռս մեր՝ վասն քո։ Եւ ձգեցին զսուրսն իւրեանց արքն Շմաւոն և Ղեւի՝ ի պատենից իւրեանց, և ասեն. Ահա տեսեր զսուրս զայս ի ձեռս մեր. սուրք որով խնդրեաց Տէր զվրէժ և զթշնամանս ի Սիկիմաց-ւոցն, որով թշնամանեցին զորդիսն Իսրայելի վասն քեռ[7] մերոյ Դինայի, զոր պղծեաց Սիւքեմ[8] որդին Եմովրայ։ Եւ տես որդին Փարաւոնի զսուրն[9] երկաթի, և յոյժ դո-ղաց ամենայն ոսկերք նորա. վասն զի փայլէին սուրքն որպէս զբոց հրոյ. և շլացան աչք որդւոյն Փարաւոնի և անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր[10]։

1. Ա. նշնաց։
2. Ա. իմք։
3. Ա. հեզութենէ։
4. Ա. յաւելու և քաղցրանայ այրն այն աստուածապաշտ, և սուրբ է յիւրն նորա ընդ ապականէ զնա։
5. Բն. պահէ։
6. Ա. Եթէ ոչ ահա սուրբ։
7. Ա. փեսայքն մեր։
8. Ա. ի Սիկիմ։
9. Ա. զսուրբն և։
10. Ա. յաւելու և երկիւղ յոյժ։

Եւ ձգեաց Ղևի զձեռն իւր և կալաւ զնա, և ասէ ցնա․ Արի և մի երկնչիր․ բայց պահեա զքեզ՝ զի մի բնաւ խօսեսցիս յաղագս Յովսեփայ եղբօր մերում բանս առ․ Եւ ելին յերեսաց որդւոյն Փարաւոնի՝ Շմաւոն և Ղևի․ Եւ էր որդին Փարաւոնի լի ահիւ և տրտմութեամբ․ վասն զի երկնչէր յերեսաց Շմաւոնի[1]․ Եւ գիտէր զի ծանրանայր ի գեղոյն Ասանեթայ, և տրտմէր տրտմութիւն մեծ՝ առաւել քան զչափն․ Եւ խօսեցան ծառայքն նորա յականջս նորա և ասեն․ Ահա որդիք Բալլայ և որդիքն Զելփայ աղախնոյն[2] Յակոբայ թշնամի են ընդ Յովսեփայ և ընդ Ասանեթայ, և նախանձին ընդ նոսա․ և եղիցին նոքա ձեռամբ քով ըստ կամաց քոց․ Եւ առաքեաց որդին Փարաւոնի հրեշտակս[3], և կոչեաց զնոսա առ ինքն, և եկին առ նա [illegible] ժամ գիշերոյն, և կացին առաջի նորա․ Եւ ասէ ցնոսա որդին Փարաւոնի․ Բանք իմ են ընդ ձեզ[4], վասն զի դուք էք արք զօրաւորք․ Եւ ասեն ցնա Դան և Գադ երկու եղբարքն․ Խօսեսցի այժմ տէր մեր, և լուիցուք ծառայք քո, և արասցուք ըստ կամաց քոց․ Եւ խնդաց որդին Փարաւոնի խնդութիւն մեծ, և ասէ ծառայս իւր․ Ի բաց կացէք յինէն ամենեքեան սակաւ․ վասն զի բանք իմ են գաղտնիք[5] ընդ արս ընդ այսոսիկ․ և ի բաց կացին ամենեքին․ Եւ ասէ ցնոսա որդին Փարաւոնի․ Ահա օրհնութիւն և մահ առաջի աչաց ձերոց․ առէք առաւել զօրհնութիւն քան զմահ․ վասն զի դուք[6] արք զօրաւոր էք, և ոչ մեռանիք որպէս զկանայս[7]․ վասն զի լուայ ես ի Յովսեփայ եղբօրէն ձերմէ, զի ասէր ցՓարաւոն ցհայրն իմ յաղագս ձեր՝ եթէ որդիք աղախնեաց մօր իմոյ են և ոչ են եղբարք իմ, և անսամ մահուան հօր իմոյ, և

1. Ա. յաւելու և Ղևեայ: Եւ ծանրանայր և Նեփթաղէմ ի գեղոյն:
2. [illegible] Ա. որդիք աղախնոյն:
3. [illegible] Ա. յաւելու առ նոսա:
4. [illegible] Ա. չէր. ասեն ցնա եղբարքն Դան և Գադ:
5. ՅԱ. չիք գաղտնիք:
6. Ա. դուք էք արք, և:
7. Ա. յաւելու այլ քաջալերեցարուք և յօրուք արք, և հաստատեք պատուիրանաց ձերոց... վասն զի...

խարտակեցից զնոսա և զազգս նոցա, մի՛ գուցէ ժա
ռանգեսցեն ընդ մեզ. վասն զի որդիք ազախնեաց են
և դոքա են որ վաճառեցին զիս Իսմայելացւոցն. և
հատուցից նոցա ըստ ամենայն չարեացն՝ զոր չարացո
ի վերայ[1] իմ. միայն մեռցի հայր իմ։ Եւ գովեաց զն
Փարաւոն հայր իմ, և ասէ. Բարի ասացեր, արդ
յինէն արս հազարս պատերազմողս, և ես եղէց ք
օգնական։ Եւ իբրև լուան արքն զբանս որդւոյն Փ
րաւոնի՝ խռովեցան յոյժ և տրտմեցան, և ասեն ցորդ
Փարաւոնի. Աղաչեմք զքեզ, տէր, զի օգնեսցես մե
Եւ նա ասէ. Ես եղէց ձեզ օգնական, եթէ լուիջիք ին
Եւ ասեն. Մեք եմք ծառայք քո առաջի քո, հրամ
տո՛ւր մեզ՝ և արասցուք ըստ կամաց քոց։ Եւ ասէ ցն
որդին Փարաւոնի. Ես սպանանեմ զհայրն իմ[3] յայ
գիշերիս, վասն զի Փարաւոն է հայր Յովսեփայ. ա
օգնեցէք[4] ինքեան առաջի ձեր, և դուք սպանէք զՅ
ւէփ. և առից զԱսանէթ ինձ ի կնութեան. և դուք[5]
եղբարք ձեր եղիջիք ինձ ժառանգակիցք. բայց սակ
զբանս զայս արարէք։ Եւ ասեն ցնա Դան և Գ
Մեք եմք ծառայք քո այսօր, և արասցուք զոր ինչ
հրամայեցեր[6] մեզ. և մեք լուաք այսօր ի Յովսեփ
զի ասէր ցԱսանէթ. Գնա վաղիւն[7] ի ժառանգութի
մեր, զի ժամանակ է կթոյ։ Եւ ետ նմա արս վե
հարիւրս՝ զօրաւորս ի պատերազմի, և յիսուն
յառաջընթացս։ Եւ այժմ լուր մեզ, և խօսեսցուք ը
քեզ։ Եւ խօսեցան ընդ նմա գաղտնի բանս. և
որդին Փարաւոնի չորից եղբարցն՝ առ այր իւրաք
չիւր եօթն հազար[9] այր, և զնոսա կացոյց իշխան

1. Ա. ընդ [illegible]։
2. Ա. [illegible]
3. Ա. յաւելու Փարաւոն։
4. Ա. [illegible]
[illegible]
5. Ա. [illegible]
6. Ա. [illegible]
7. Ա. վաղիւն։
8. ՃԱ. չէր վեց։
9. ՃԱ. չէր եօթն։

առաջնորդս։ Եւ ասեն ցնոսա[1] Դան և Գադ. Մեք
ցնասցուք ի գիշերիս[2], և դարանակալ լիցուք ի ճա-
նապարհին, և թագիցուք ի հիւթս եղեգանն. և դու
ա՛ռ քեզ յիսուն այր աղեղնաւոր՝ ձիով հանդերձ և
գնա ի հեռուստ. եկեսցէ Ասանէթ և անկանի ի ձեռս
մեր. և մեք կոտորեսցուք զզօրսն՝ որ ընդ նմա իցեն,
և փախիցի Ասանէթ առաջի կառացն, և անկանի ի
ձեռս քո, և արասցես նմա որպէս ցանկանայ անձն
քո. և յետ այսորիկ սպանանեմք զՅովսէփ[3], մինչ-
դեռ տրտմեալ է վասն Ասանեթայ. և զորդիսն նորա
սպանանեմք առաջի աչաց նորա։ Եւ խնդաց որդին
Փարաւոնի իբրեւ լուաւ զբանս նոցա, և առաքեաց զնո-
սա և երկու հազար արանց զինուորաց ընդ նոսա։ Եւ
եկին ի հեղեղատն, և թագեան ի մէջ հիւթոց[4] եղե-
գանն. և նստան յանցն հեղեղատին աստի և անտի,
և ի միջի նոցա ճանապարհ լայն և ընդարձակ։ Եւ
յարեաւ որդին Փարաւոնի ի գիշերին յայնմիկ, և եկն
ի տուն հօր իւրոյ՝ զի սպանցէ նա սրով զհայրն իւր։
Եւ պահապանք հօր նորա արգելին զնա մտանել առ
հայր իւր, և ասեն ցնա. Զի՞նչ խնդրես[5], տէր մեր։ Եւ
ասէ ցնոսա որդին Փարաւոնի. Զի տեսից զհայր իմ,
և երթամ կթել զայգին զնորատունկն։ Եւ ասեն ցնա
պահապանքն. Գլուխն ցաւեցաւ[6] հօրն քո, և արթուն
եկաց զամենայն գիշերս, և այժմ դադարեցաւ սա-
կաւ մի. և ասաց հայրն քո. Մի՛ ոք մերձենայ առ իս։
Եւ գնաց որդին Փարաւոնի և ա՛ռ զզօրս իւր, և ի լու-
սանալն եղեւ դարանակալ։ Եւ ահա գայր Ասանէթ կա-
ռօքն և զօրօքն առաջի և զկնի։ Եւ ի յարձակել թշնա-
մեացն՝ Դան և Գադ և որդին Փարաւոնի յարձակե-
ցան ի վերայ նոցա. և ետես Ասանէթ, և կարդաց առ
Աստուած բարձրեալն։ Եւ ահա այրն Աստուծոյ՝ որ[7]

1. Ա. ցնա։
2. Ա. գիշերիս ի ճանապարհին և թագիցուք ի հիւթ եղեգանն։
3. Ա. յաւելու և զորդիս նորա ա-ռաջի աչաց նորա, մինչդեռ դա տրտմեալ։
4. Ա. հիւթոյն։
5. Բն. մտանես տէր։
6. Ա. ցաւեաց։
7. Ա. որ յառաջ էջեալ։

եկեալ էր առ Ասանէթ՝ երեւեցաւ, և Տէր պաշտպան ե
ղեւ նմա. և ջարդեցան սուրք նոցա[1], և ամենայն պատե
րազմունք հալեցան որպէս զմոմ առաջի հրոյ. և ան
կաւ որդին Փարաւոնի ի յերկիր առաջի Ասանեթայ
և կործանեցաւ, և եղեւ նման մեռելոյ. և լուաւ որդ
ւոցն[2] Յակոբայ, գային բարկութեամբ[3]։

Եւ Դան և Գադ տեսեալ զի Տէր պատերազմեցաւ
երկեան և ասեն. Տէր պատերազմի ընդ մեզ. և ան
կան առաջի Ասանեթայ, և ասեն. Տիկին մեր և թա
գուհի դու ես, և մեք անօրինեցաք առ քեզ, և Տէ
հատոյց մեզ ըստ գործոցն մերոց։ Եւ աղաչեմք մե
ծառայքս քո, ողորմեա մեզ և փրկեա զմեզ ի ձեռա
եղբարցն մերոց. քանզի և նոքա վրէժխնդիրք թշնա
մեաց եկին առ մեզ, և սուրք նոցա առաջի մեր[4] են
Եւ ասէ Ասանէթ. Քաջալերեցարուք և մի երկնչի
յեղբարցն ձերոց. վասն զի նոքա են արք երկիւղած
ի Տեառնէ, աստուածապաշտք, և ամաչեն յամենայ
մարդոյ. երթայք դուք ի հիւթոց[5] եղեգանդ այդ
րիկ, մինչեւ քաւեցից զնոսա վասն ձեր, և ցածուցի
զբարկութիւն նոցա. վասն զի դուք մեծապէս հա
մարձակեցարուք[6], և մի երկնչիք. բայց դատ արաս
Տէր ընդ[7] ձեզ։ Եւ փախեան ի պուրակս եղեգան
Դան և Գադ և եղբարք նոցա։ Եւ ահա գային որ
դիքն Լիայի՝ ընթանալով իբրեւ զերամս[8] եղջերուաց
և էջ Ասանէթ ի կառացն իւրոց ծածկելոց, և ընկա
լաւ զնոսա հանդերձ արտասուօք։ Եւ նոքա անկեա
երկիր պագին նմա ի վերայ երկրի, և լացին մեծա
ձայն. և խնդրեցին զեղբարսն իւրեանց։ Եւ ասէ Ա
սանէթ. Խնայեցէք[9] դուք յեղբարսն ձեր, և մի առ

1. Ա. թշնամեացն։
2. Բն. որդւոյն։
3. Աստ պէտ էր մի միջանկեալ ի կտակէն Յովսեփայ որում ոչ հանդիպեցաք ի բուն կտակի իւրում, զոր ի վերջոյ դնեմք ի վայելս բանասիրաց։
4. Ա. առաջ մերոց։
5. Ա. ի տեղի։
6. Ա. յաւելու ընդդէմ նոցա, յա- ղթեցարուք եւ դք։
7. Ա. ընդ քո և ընդ։ Եւ նոքա փախեան ի փող եղեգանն։
8. Ա. թաղուածս։
9. Բն. խնդրեցէք զեղբարս ձեր։

նէք չար՝ փոխանակ չարի. վասն զի Տէր պաշտպան եղեւ ինձ ի նոցանէ, և ջարդեաց զսուրս նոցա, և հալեցան ի վերայ երկրի իբրեւ զմոմ առաջի հրոյ: Եւ է այս բաւական, զի[1] Տէր է պատերազմող զպատերազմն. և դուք խնայեցէք ի նոսա, զի եղբարք ձեր են և արիւն[2] հօր ձերոյ Իսրայէլի: Եւ ասէ ցնա Շմաւոն. Ընդէ՞ր տիկին[3] մեր խօսի բարի վասն թշնամեաց մերոց. ոչ, այլ կոտորեսցուք զնոսա սրովք մերովք. վասն զի նոքա խորհեցան յաղագս ձեր և հօրն մերոյ Իսրայէլի, և վասն եղբօր մերոյ Յովսեփայ, ահա այս երիցս անգամ. տիկին մեր և թագուհի դու ես: Եւ ձգեաց զձեռն իւր Ասանէթ, կալաւ զմօրուացն նորա և համբուրեաց զնա, և ասէ ցնա. Մի[4] երբեք զայդ առներս, եղբայր իմ, և չար փոխանակ չարի հատուցաներս. Տեառն տացես թշնամութիւն. և նոքա եղբարք ձեր են, և ծնունդք հօր ձերոյ, և փախեան ի Հրէաստանէ[5] յերեսաց ձերոց: Եւ մատեաւ առ նա Ղեւի, և համբուրեաց զձեռս նորա, և իմացաւ եթէ ապրեցուցանել կամի զեղբարսն իւրեանց: Եւ նոքա էին ի պուրակս հիւթոց եղեգանն. և ծանեաւ յեղբարցն նոցա. ոչ ծանոյց զնոսա, քանզի երկեաւ մի՛ գուցէ բարկութեամբ իւրեանց սպանանիցեն: Եւ որդին Փարաւոնի յարեաւ յերկրէ[6] և նստաւ. և խաղայր արիւնն ընդ ականջս և ընդ բերանն նորա: Եւ ընթացաւ առ նա Բենիամին, և առ զսուսերն նորա, և ձգեաց ի պատենից իւրոց, և կամէր սպանանել զնա՝ հարկանել ի լանջսն որդւոյն Փարաւոնի: Եւ ընթացաւ առ նա Ղեւի, և կալաւ զձեռանէ նորա և ասէ. Եղբայր իմ, մի՛ առներ զգործս զայդոսիկ. վասն զի մեք եմք աստուածապաշտք, և ոչ վայել է[7] աստուածապաշտի հատուցանել չար փոխանակ չարի. և

1. Ա. զոր Տէր պատերազմեսցէ պատերազմն և դուք խնայես- ցէք ի նոսա:
2. Ա. որդիք:
3. Ա. [illegible]...
4. Ա. մի առներ զայդ եղ:
5. Ա. ի Հերաստանէ:
6. Ա. [illegible]:
7. Ա. ոչ է պարտ:

ոչ ումեք՝ անկելոյ[1] ի ձեռս ուրուք կոխել կամ նե
գԹշնամին՝ մինչեւ ի մահ ։ Եւ այժմ դարձո զսուր
ի տեղի իւր . ե՛կ օգնեա ինձ , և բժշկեսցուք զնս
վիրացն Նորա , և կեցցէ և եղիցի մեր սիրելի .
այսուրիկ , և Փարաւոն է որպէս զհայր մեր ։ Ցա
Ղեւի զորդին Փարաւոնի , և ընջեաց[2] զարիւնն յե
սաց Նորա , և պատեաց վարշամակաւ զերեսս Նո
և եդ զնա ի վերայ ձիոյն իւրոյ . և տարաւ առ Հ
իւր Փարաւոն , և պատմեաց Նմա զամենայն բ
զայսոսիկ[3] ։ Եւ յարեաւ Փարաւոն յաԹոռոյն և եր
եպագ Ղեւեայ ։ Եւ յերրորդում աւուր մեռաւ որ
Փարաւոնի[4] ։

1 . Ա . և ամենեքեան անկեալ ։
2 . Ա . ընթեաց .
3 . Ա . յաւելու զառաջինն և զկե-տին ։
4 . Ա . յաւելու որ եր խօսեալ բանաձևով ի Տեառնէ ։

Ե

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄՈՎՍԷՍԻ

ՆԱԽԱՄԱՐԳԱՐԷՆ և աստուածախօսն Մովսէս՝ որ առաջին էր ամենայն մարգարէիցն, և յԱստուծոյ՝ աստուած փարաւոնի անուանեցաւ. և Ահարոն եղբայր նորին՝ առաջին[1] քահանայապետ ձեռնադրեցաւ ի Մովսէսէ. զի Աստուած զՄովսէս ձեռնադրեաց և նա զԱհարոն և զորդիսն նորա։ Սոքա էին յազգէն Ղեւեայ, որդիք Ամրամայ՝[2] որդւոյն Յակոբայ, որդւոյն Իսահակայ, որդւոյն Աբրահամու. և Յակոբ յօրհնութիւնս որդւոցն ետ զքահանայութիւն Ղեւեայ և զթագաւորութիւնն Յուդայի։ Մովսէս ծընաւ որդի Ամրամայ յՈգաբեթայ մօրէ, որ էր դուստր Ղեւեայ։ Եւ այսպէս եղեւ ծնունդն Մովսէսի։ Գէտք Եգիպտացւոց ասացին փարաւոնի, թէ յայս նիշ աւուրս՝ յայս քանիս՝ այս անուն ամսոյ՝ փրկիչ ծնցի Իսրայելի. և նա ազատեսցէ զԻսրայէլ ի ծառայութենէ քումմէ։ Զայս իբրեւ լուաւ փարաւոն զգուշացաւ խորհրդոյն. և ի նոյն ամսեանն էառ զամենայն արսն[3] Իսրայելի և գնաց յորս երէոց. և մնաց ի դուրս ամիսս[4] աղջոյն։ Իսկ նախախնամութիւնն Աստուծոյ այնպէս տնօ-

1. Բ. որ առաջին։
2. Բ. յաւելու որդւոյն Կահաթու որդւոյն Ղեւեայ։
3. Բ. որդիսն։
4. Բ. ղափոն։

րինեաց, որ տարաւ Ամրամ զՅոքաբէթ ընդ իւր. և
յղացաւ ի նշանակեալ աւուրսն՝ զոր ասացին աստղա-
գէտքն: Եւ յորժամ ծնաւ Մովսէս՝ թագուցին ի տան
ամիսս երիս. և զի էր կայտառ մանուկն՝ և թաքու-
ցանել ոչ կարէին, վասն որոյ պրտուեայ տապանաւ
ի գետն ընկեցին ի յահէ մանկասպանն Փարաւոնի: Զի
Փարաւոն յորժամ զգացաւ զծնունդ փրկչին Իսրա-
յէլի, հրամայեաց[1] զորս ի ծնունդն հեղձուցանել, և
զորս ի գետն ընկենուլ: Վասն այսորիկ զՄովսէս և-
րիս ամիս թագուցին ի տանն, և[2] այլ ոչ կարացին
պահել. և յընկենուլն ի գետն՝ դադարեցաւ տապանն
ի պտոյտ մի գետոյն: Եւ յիջանելն դստերն Փարա-
ւոնի առ ափն գետոյն՝ տեսեալ նաժշտացն զտապանն
առին ի խաղէ պտուտին և տարան առաջի դստերն
թագաւորին. և[3] տեսեալ խանտաղատեցաւ զնովաւ
և ասաց, ի մանկանցն Եբրայեցւոց է դա: Իսկ Մա-
րիամ քոյրն Մովսէսի՝ որ մի և նա էր ի նաժշտայց
դստերն Փարաւոնի, ա՛ռ զմանուկն և տարեալ[4] ետ
ի մայրն իւր յՅոքաբէթ՝ իբր ի դայեակ սնուցանել
զտղայն վասն դստերն Փարաւոնի. զոր սնոյց և եբեր
առ դուստրն Փարաւոնի: Եւ նա առեալ տարաւ զնա
առ հայրն իւր Փարաւոն, և ասաց. ի մանկանցն Եբ-
րայեցւոց է սա, զոր ի գետոյն առեալ արարի ինձ
յորդէգիրս[6]: Եւ էր Մովսէս մանուկն կայտառ և բա-
րետեսակ. ընդ որ դիւր թուեցաւ Փարաւոնի՝ և առ
զնա ի գիրկն իւր՝ և համբուրեաց: Եւ նոյնժամայն
բուռն եհար Մովսէս տասն մատամբ զմօրուացն Փա-
րաւոնի, ընդ որ բարկացեալ թագաւորն[7] հրամայեաց
սպանանել զտղայն: Իսկ իմաստունքն որ անդ կային՝
ոչ թողին զարքայն[8] նենգել տղային. ասելով՝ թէ ի

1. Բ. յաւելու զամենայն արուամա-
նկունս Եբրայեցւոց:
2. յԲ. պակասի և այլ ոչ կարա-
ցին պահել:
3. Բ. և նա:
4. Բ. տարաւ:
5. Բ. չունի զնա:
6. Բ. յորդէգիր:
7. Բ. փարաւոն հրամայեաց:
8. Բ. արքային:

ւթենէ արար[1] և ոչ գիտութեամբ արքայ.
ամիս փորձեսցուք, ասեն: Եւ բերին առաջի
սկուտեղ[2] մի կայծակունս հրոյ, և սկուտե-
ի ոսկի կարմիր որպէս զհուր, ասելով. եթէ[3]
առցէ՝ յայտ է զի խորամանկութեամբ էարկ
ւր ի մորուսն արքայի. Իսկ եթէ զհուրն առ-
ւի թէ անմեղութեամբ արար[4] վասն տխմա-
ն: Եւ ձգեաց Մովսէս զձեռն իւր ի հուրն և
ււ կայծակն ի ձեռն[5] տղային. և նա տարեալ[6]
ակի լալով ի բերանն զձեռն կափուցեալ կայ-
ւ ի մատն էր մածեալ՝ եդ ի վերայ լեզուին՝ և
նւս յայրեցաւ. վասն այնորիկ ծանրալեզու և
խօս էր Մովսէս ի տան Փարաւոնի, փրկիչն
ի: Եւ վարժեցաւ Մովսէս[7] ամենայն իմաս-
մբն Եգիպտացւոց, զի Մառի՝ դուստր Փարա-
ա որդէգիր արար, և եղեւ զօրավար Եգիպ-
. և յորժամ գերեցին Եթովպացիքն զՄառի՝
ւեալ մայրն Մովսէսի. վասն որոյ տասն ամ
ւզմեցաւ Մովսէս, և էառ զԵթովպիա և դար-
առի. առ[8] գերի և զթագուհի նոցա զԹեսբի:
մահուանն Մառեայ անուանեալ[9] մօրն Մով-
ախանձեցան Եգիպտացիքն[10] և փախեաւ ի
ր, և կեցեալ անդ ամս քառասուն ի տան
ելի[11], ուր ծնաւ երկուս որդիս՝ զԳերսամ և
ար: Իբրեւ եղեւ Մովսէս եօթանասուն ա-
եւեցաւ նմա Աստուած ի մորենոջն[12] ի հուր
, և ասաց երթալ յԵգիպտոս և ազատել զազգն

ր գլոյն:
ղամբ մի ոսկի կարմիր որ-
որ, և հուր ընդ նմին ի
ասելով:
ի:
ր գլոյն:
ոն:
ա վաղվաղակի լալով ի
, և եդ:
Մովսես:

8. Բ. առեալ:
9. Բ. չունի անուանեալ:
10. Բ. յաւելու ընդ Մովսեսի և կամեցան սպանանել զնա, և ի-մացեալ Մովսեսի [illegible] Եգիպտացին, և:
11. Բ. Հռագուէլի:
12. Բ. հրով ի մորենին և ասաց երթալ:

Իսրայելի։ Եւ նա ոչ կամէր գնալ, այլ յապաղեա... տասն ամ՝ պատճառելով զնրբութիւն ձայնին և զծանրութիւն[1] լեզուին։ Եւ դարձեալ երեւեցաւ նմա Աստուած յութսուն ամի կենացն, և ասաց նմա երթա... յԵգիպտոս և ազատել զազգն Իսրայելի. և նա դեռ ևս յապաղէր ի գնալն, մինչև ետ առնել նմա Աստուած զսքանչելի նշանսն։ Եւ ասաց նմա. Ո՞ արար զխուլն և զհամրն, զկոյրն և զականին. ո՞չ ապաքէն ես Տէր Աստուած. և արդ երթ գնա յԵգիպտոս, և Ահարոն եղբայր քո եղիցի քեզ բերան, և դու նմա պատգամաբեր յաստուածակոյս կողմանէ։ Եւ գնացեալ Մովսէս արար զնշանսն առաջի Ահարոնի և ամենայն ժողովրդեան նորա. որք հաւատացին յԱստուած և ի ծառայն նորա Մովսէս. և ապա գնացին Մովսէս և Ահարոն առաջի Փարաւոնի և արարին մեծամեծ նշանս։ Զի ձգեաց Մովսէս զգաւազանն իւր առաջի Փարաւոնի և եղեւ վիշապ։ Յայնժամ յառաջ կացին դիւթքըն Փարաւոնի Յանէս և Յամրէս. արհամարհեցին զՄովսէս, և ասացին Փարաւոնի, թէ սա աշակերտ է մեր, և մերովս ուսմամբ առնէ[2]։ Եւ ընկեցին նոքա[3] երկոքեանն զգաւազանս իւրեանց յերկիր, և եղեն օձք առ աչօք և ոչ ճշմարտութեամբ։ Զի Մովսէսի օձն եկուլ զկախարդացն զերկու գաւազանսն՝ և առժամայն հալեալ[4] մարսեաց. և ձգեաց Մովսէս զձեռն իւր և կալաւ զտուտն օձին և եղեւ գաւազան ի ձեռին նորա։ Արար և զայլ երկու նշանսն. արարին և կախարդքն առ աչօք և ոչ ճշմարտութեամբ։ Ասաց Փարաւոն ցԱհարոն. Զի՞նչ խնդիր է ձեր. ասաց Ահարոն. Տէր Աստուած հարցն մերոց ասէ ցքեզ[5], արձակեա զժողովուրդ իմ զԻսրայէլ։ Ասաց Փարաւոն. ԶՏէր ոչ ճանաչեմ, և զԻսրայէլ ոչ արձակեմ։ Ասաց Ահարոն բանիւն Մովսէսի ցՓարաւոն. թէ դու զՏէր ոչ գիտես՝ ին... յերեւան գայցէ[6] քեզ. զայս ասացին ուժով, և ել...

1. Բ. չունի զծանրութիւն։
2. Բ. յաւելու զոր ինչ առնէ։
3. Բ. չունի նոքա։
4. Բ. հալեալ։
5. Բ. ձեզ։
6. Բ. գայ։

, և Ահարոն յերեսացն Փարաւոնի։ Եւ տասն
ածովք պատժեաց[1] Տէր զԵգիպտոս, և եհան
յէլ. և հերձեալ զծովն Կարմիր անցոյց զժողո-
և ընկղմեաց զՓարաւոն զօրօք իւրովք։ Եւ ե-
ւորայէլ յանապատն, և զամս քառասուն կե-
աց զնոսա մանանայիւն երկնից և լորամարգիւն
ն. և արբոյց նոցա ջուր ի վիմէն։ Եւ սեամբ
ամբոյ լուսատու և հովանի եղեւ[2] նոցա ի
ւ ի գիշերի։ Պահեաց երեք քառասուն և ըն-
զտախտակս քարեղէնս՝ գրեալ մատամբն Աս-
, զտասն բանս օրինացն։ Կազմեաց զխորանն
ութիւն երկնից, և ձեռնադրեաց զԱհարոն և
նորա ի քահանայութիւն Տեառն. կարգեաց
տացիսն ի սպաս[3] պաշտաման Տեառն. և վա-
սղօթիւք և տարածմամբ ձեռացն զԱմաղէկ[4].
Սեհոն և զՈվգ արքայ, և զամբարշտեալսն
եղէ սատակեաց. բորոտեցոյց զքոյրն իւր զՄա-
և Ահարոնի բարկացաւ Տէր ի սատակել զնա
Մովսէսի. քանզի քոյրն և եղբայրն բամբասե-
ովսէս[5] զծառայն Աստուծոյ, որ հեզ էր քան
այն մարդիկ։ Եւ զի պատուէր զԹագուհին
ացոց մեծարանօք՝ զոր ինքն գերեալ էր ան-
ի[6] ի ժամանակին յայնմիկ որ Մովսէս էր
, Փարաւոնի՝ տասն ամ պատերազմեցաւ ընդ
իայ. և սնոյց եղունս և ձագս արագլաց. և
պատերազմեցաւ ընդ Եթովպիայ և էառ զնա.
ւտ էր ճանապարհն որ մտանէր ի Հապա-
ն. և նոքա եղունքն և արագիլքն զօձն սատա-
և ապա կարաց Մովսէս ի Հապաշաստան մտանել
ել զնոսա։ Զայն Թագուհին զոր, գերեալ էր
՝ դեռ եւս յԵգիպտոս էր. յետ քառասուն և

տիեզոյ զԵգիպտացւոցն։
եր։
պատոս պաշտաման։
ղմաղեկ։
ոք հեզ..

6. Աստ Բ. օրինակն փոփոխէ վերն-
պակաս զպարբերութիւնս ի
տեղւոջէ ի տեղի, որով և խախտէ
զօդ պատմութեանն։

երկու ամաց գերութեան, և ի հանել ժողովրդեան յԵգիպտոսէ՝ զնա եւս եհան անտի, իբր թէ գութ ողորմութիւն առնել նմա։ Եւ սոյնպէս[1] մեծարան շրջեցուցանէր զնա յանապատին՝ ընդ ժողովրդեան Իսրայելի․ վասն այնորիկ բամբասեցին զՄովսէս Մա րիամ և Ահարոն՝ և պատուհասեցան։ Եւ ապա վաղ ճանեցաւ Ահարոն ի Հովր լեառն, և թաղեաց զն Մովսէս ի գլուխ լերինն․ և յառաջ քան զմեռանել Ահարոնի՝ մերկացոյց Մովսէս զպատմուճանն ի նմա նէ, և զգեցոյց Եղիազարու որդոյ նորա[2]։ Եւ ապ մեռաւ Ահարոն և թաղեցաւ․ և լացին զԱհարոն որ դիքն Իսրայելի զաւուրս երեսուն։ Եւ երեք ամաւ մե էր Ահարոն քան զՄովսէս․ և երեք ամաւ յառաջ մե ռաւ քան զնա։ Եւ կացոյց Մովսէս զՅեսու որդի Նա ւեայ փոխանակ իւր առաջնորդ Իսրայելի․ և ինքն ել ի գլուխ լերինն Նաբաւու[3], և անդ վախճանեցաւ Մով սէս հարիւր և քսան ամաց։ Եւ ոչ վատեցան աչ նորա, և ոչ թարշամեցան ծնօտք նորա, զի յերես մանէն Աստուծոյ լուսաւորեցան երեսքն Մովսէսի՝ իբրեւ զպայծառութիւն հանդերձեալ կենացն, և զո Ադամ ի դրախտին ունէր․ մինչ զի ոչ կարէին որ դիքն Իսրայելի հայել ի նա՝ զատ յԱհարոնէ և Յե սուայ․ վասն որոյ եօթն քօղ ձգէին ի վերայ երե սացն Մովսէսի, և ապա կարէին խօսել ընդ նմա որ դիքն Իսրայելի։ Եւ մօրուս ոչ ունէր Մովսէս ի պայ ծառ[5] լուսափայլութենէ դիմացն։ Սա ցանկացաւ տե սանել զԵրուսաղէմ և զայլ տնօրինական տեղիսն․ և ոչ թողացոյց նմա Աստուած․ զի բարկացոյց զՏէր ի վերայ ջուրցն բամբասանաց․ և պատճառն այս է։ Զի Մարիամ քոյրն[6] Մովսէսի՝ որ էր կոյս և մարգարէ՝ մեռեալ էր, և Մովսէս ի սուգ մտեալ[7]․ և ժողովուրդն

1․ Բ․ և այնպէս։
2․ Բ․ յաւելու և ձեռնադրեաց զնա քահանայ փոխանակ հօր նո- րա։ Եւ ապա։
3․ Բ․ Նաբաւ։
4․ Բ․ նորա։
5․ Բ․ չունի պայծառ։
6․ Բ․ քոյրն Ահարոնի և Մովսէսի մեռեալ էր։
7․ Բ․ նափեալ։

Խարուեալ տրտնջեաց զԱստուծոյ, և բամբասեցին զՄովսէս: Վասն որոյ գնաց Մովսէս տրտմութեամբ և եհար զվէմն բարկութեամբ[1]. զի պարտ էր խոնարհութեամբ և աղօթիւք հարկանել զվէմն, որպէս և յայլ աւուրսն սովոր էր առնել՝ և ոչ բարկութեամբ: Վասն այսորիկ ոչ եթող նմա Աստուած տեսանել զերկիրն աւետեաց. այլ ասաց նմա ելանել ի լեառն Նաբաւու[2], և անտի տեսանել զերկիրն Երուսաղեմայ, և մեռանել անդ ի գլուխ լերինն Նաբաւու՝ մերձ ի տուն Փեգովրայ[3] կռոցն, յանդիման Երիքովի, յայնկոյս[4] Յորդանանու: Եւ թաղեաց զնա Միքայէլ հրեշտակապետն, և ոչ ոք գիտաց զգերեզման նորա և զոսկերսն ի մարդկանէ մինչեւ ցայսօր, վասն երկուց պատճառաց. նախ՝ զի Աստուած անուանեալ էր Մովսէս, վասն[5] այն գաղտ մեռաւ և աներեւոյթ ի մարդկանէ, զի մի տեսցեն զաստուածն իւրեանց մեռեալ: Եւ դարձեալ՝ զի մի առնուցուն մարդիկ ի պաշտօն զգերեզման նորա և[6] զոսկերսն: Զի ոչ եղեւ մարգարէ յԻսրայէլէ իբրեւ[7] զՄովսէս՝ զոր ծանեաւ Տէր յանդիման նշանօք և արուեստիւք զոր արար նովաւ: Եւ լացին զՄովսէս որդիքն Իսրայելի յԱրաբովթ Մովաբու՝ յանդիման Երիքովի՝ զաւուրս երեսուն, և ոչ աւելի կամ պակաս: Զի թիւ լուսնին երեսուն օր է, և արդ[8] նոր ծնանի, և ցուցանէ զյարութիւն մեր ի հողոյ, և զվերստին նորոգումն յանմահութիւն: Մարգարէն Մովսէս չորս ծննդեան հանդիպեցաւ, առաջին՝ ի մօրէն, երկրորդ՝ ի ջրոյ, երրորդ՝ ի հրոյ, որ մնաց առ Աստուած ի գլուխ լերինն Սինեայ աւուրս քառասուն ի մէջ հրոյն, և ապա ծնաւ նա հրոյն. չորրորդ ծնունդն Մովսէսի ի վիմէն, որ եդ զնա Աստուած ի փապ վիմին, որ ետես զյետոյսն Աստուծոյ, և անտի ծնաւ Մովսէս որդի վիմի: Պահեաց Մովսէս երեք

1. Բ. յաւելու ընդ որ բարկացաւ նա: Աստուած, և ուխտէր Հօր ի վիմին:
2. Բ. Նաբաւ:
3. Բ. Փեգովրայ:
4. Բ. չունի յայնկոյս Յորդանա-
5. Բ. չունի վասն այն:
6. Բ. չունի և զոսկերսն:
7. Բ. որպէս:
8. Բ. անդ:

քառասուն, ըստ Թուոյ ամաց Նորա օր ընդ տալ
զի ամք կենաց Նորա էին երեք քառասուն, որ[1]
հարիւր և քսան տարի. և ոչ ոք գտաւ Նման
յամենայն ազգս[2] և ի մարգարէսն Իսրայելի. զի
բան ի բերան ընդ Աստուծոյ խօսեցաւ. և Նորա
տարեալ յարութիւն եղեալ է, որ յարուցեալ ե
Թաբօր վկայ աստուածութեանն Յիսուսի Քրիսւ
որդւոյն Մարիամու։

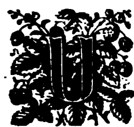
1. Բ. չունի որ էոյ։

2. Բ. չունի ազգս։

ՄԱՀ ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ

ՄԱՀ ԵՍԱՅԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ՍԱ էր որդի Ամովսայ ի Թեկուայ ի ցեղէ Յուդայ. և մեռաւ ի Մանասէէ սղոցեալ յերկուս. եւ եդաւ ի ներքոյ կաղնւոյն Ռոգելեայ, մերձ յանցս ջրոյն զոր կորոյս Եզեկիա թագաւոր՝ խցեալ զնա. վասն այնորիկ զնշանն ի Սելովամ Աստուած վասն մարգարէին արար. զի յառաջ քան զմեռանելն ժողովուրդն ի ծարաւոյ, յաղօթս եկաց զի գտցեն ջուր ըմպելոյ, և վաղվաղակի առաքեցաւ նմա ի յԱստուծոյ. վասն այնորիկ կոչեցաւ Սելովամ՝ որ թարգմանի առաքեալ: Եւ առ Եզեկիայիւ յառաջ քան զառնելն զՋրհորսն և զաւազանսն. աղօթիւք Եսայեայ սակաւ մի ջուր բղխեաց, յորժամ էր ժողովուրդն պաշարեալ յայլազգեացն. ունէին զՍելովամ, զի մի՛ ապականեսցի ժողովուրդն առ ի չգոյէ ջրոյ. և պատեալ զքաղաքն պատնիշաք. Նստէին շուրջ պատերազմողքն աւուրս բազումս. և հարցեալ, թէ ուստի՞ ըմպեն ջուր քաղաքացիքն, և ուսեալք՝ Նստան այնուհետեւ այլազգիքն առ Սելովամ: Եւ յորժամ գային Հրեայքն հանդերձ Եսայեաւ, գայր յանկարծակի ելանէր ջուրն. և յորժամ այլազգիքն գային՝ ոչ ելանէր. վասն որոյ մինչեւ ցայսօր ելանէ ջուրն զի ցուցցի խորհուրդն: Արդ վասն զի Եսայեայ աղագաւ այն եղեւ, վասն յիշատակի նորին, ժողողուրդն՝ մօտ ի Սելովամ եդին զնա

փառաւորապէս, զի ի ձեռն աղօթից նորա, և յետ մահուան նորա ունիցին վկայ զջուրն. քանզի և հրաման իսկ տուան նոցա այնպէս առնել: Եւ է գերեզման նորա մօտ ի գերեզմանս թագաւորացն յետուստ կուսէ առ գերեզման քահանայիցն ի հարաւոյ կողմանէ: Եւ է մինչեւ ցայսօր անյայտ ի բազմաց, ի քահանայից անտի, և յամենայն ժողովրդեանն:

ՄԱՀ ՈՎՍԷԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ՈՎՍԷԷ էր ի Բելմովթայ[1], ի ցեղէ Իսաքարայ, և չատ մարգարէացաւ ի վերայ Իսրայելի: Մեռաւ և թաղեցաւ յերկրի իւրում խաղաղութեամբ[2]. և ետ նշան, եթէ եկեսցէ Տէր յերկրի[3], և ընդ մարդկան շըրջեսցի: Եւ կաղնին որ ի Սելով՝ բաժանեսցի յերկոտասան մասն, և եղիցի երկոտասան կաղնի. և զհերթիյեն և հնազանդեսցին երեւելւոյն Աստուծոյ, և նովաւ կեցցէ ամենայն երկիր:

1. Զ. Բեելմովթայ. ԺԲ. Բեթաւմովթայ. ԺԹ. Բեղգեմովթայ:
2. ԺԹ. չունի խաղաղութեամբ:
3. ԺԹ. յերկիր:

ՄԱՀ ԱՄՈՎՍԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ԱՄՈՎՍ էր ի Թեկուայ, և Ամասիա կոչկոճեաց նա[1]. յետոյ և սպան զնա որդի նորա՝ բեկեղբ[2] ջաղախեալ զծամելիսն[3]. և ոգունչն եկն յերկիր իւր, և յետ սակաւ աւուրց մեռաւ և թաղեցաւ անդ[4]։

ՄԱՀ ՄԻՔԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ՄԻՔԻԷ էր ի Մոսորովթայ[5], յազգէ Եփրեմի. Բազում ինչ արարեալ ընդ Աքայաբ, սպանաւ յՅորամայ[6] որդւոյ նորա, և թաղեցաւ յերկրի իւրում միայն, մօտ ի շիրիմն Ենակիմայ[7]։

1. Զ. ամ. էր ի Թեկուայ, և Ամասիայ քրմին Բեթելայ յաճախ կոչկոճեալ զնա. ԺԸ և ԺԹ. նման են բնագրիս միայն յաւելուն՝ բազում անգամ կոչկոճեր զնա։
2. ԺԸ. բակեղբ։
3. Զ. ունի և զայս. Եւ մինչ դեռ ի նմա էր կայծն շնչոյն, դարձեալ որդի նորա եհար բրով զգլխոյ դե-զի նորա։
4. Զ. ի Նեբեթայ Թեկուայ։
5. Զ և ԺԹ. Մասսփեթայ։
6. Զ. յԱբրամայ որդւոյ նորա, ընկեցին եղեալ ի վերայ. վասն զի յանդիմանէր զնա ի վերայ ամպարշտութեան հօրն նորա. այսպէս ունին և ԺԸ և ԺԹ։
7. ԺԸ. Անակիմայ։

ՄԱՀ ՑՈՎԵԼԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ՅՈՎԷԼ՝ էր յազգէ Ռուբենի. մարգարէացաւ վա
սովոյն և նուազութեան զոհիցն[1] և վասն չարչար
նաց մարգարէին արդարոյ. և եթէ նովաւ նորոգի
արարածք ի փրկութիւն։ Մեռաւ խաղաղութեամբ
թաղեցաւ յագարակի[3] իւրում։

ՄԱՀ ԱԲԴԻՈՒ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ԱԲԴԻՈՒ՝ էր յերկրէ Սիքիմայ[4], յագարակէ Բե
քարայ[5]։

Սա՝ էր աշակերտ Եղիայ, բազում ինչ վիշ
կրեաց[6] վասն նորա՝ զի ապրեցուցէ զնա։ Սա է
երրորդ յիսնապետն՝ յոր խնայեաց Եղիա և էջ
արքայ[8]. և յետոյ թողեալ զպաշտօնութիւնն ա
քային՝ մարգարէանայր։ Մեռաւ և [illegible]ղեցաւ առ հա
իւր։

1. ԺԸ. հացքն։
2. Զ. ԺԸ և ԺԹ. յաւելուն ա-մենայն։
3. ԺԸ. յերկրէ։
4. Զ և ԺԹ. Սեաքարայ. ԺԸ. Սեա-քեմայ։
5. Զ. ԺԸ և ԺԹ. Բեթաքարայ
6. Զ և ԺԹ. կերակրեաց։
7. Զ և ԺԹ. չունէին առ եր, ... եղեալ են՝ և։
8. Զ. և ԺԹ. Որդւոց, իսկ ԺԸ. Աքաաբ։

ՄԱՀ ՅՈՒՆԱՆՈՒ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ՅՈՒՆԱՆ՝ էր յերկրէն Կարիաթմաւուսայ՝[1] որ
էրձ յԱզովտոս՝ ի քաղաքն այլազգեաց ի[2] ծովեզե-
ՐՆ։ Եւ ընկեցիկ եղեալ արտաքս ի կիտէն[3], չոգաւ
ւսանգամ[4] ի Նինուէ, և դարձեալ միւսանգամ ան-
ի, ոչ մնաց յերկրի իւրում, այլ առեալ զմայր իւր
գաւ պանդխտեցաւ ի Սուր, և[5] ի գաւառին այլազ-
եաց ընդ հեթանոսս. զի[6] ասէր թէ այսպէս բարձից
ախատինս իմ, զի ստեցի ի մարգարէանալ իմում
ան Նինուէի քաղաքի մեծի[7]։ Յայնժամ յանդիմա-
ր[8] Եղիա զԱքայար՝ և զԵզաբել կին նորա։ Եւ կո-
աց սով ի վերայ երկրին, և փախեաւ[9] Սարեփ-
ա[10], եգիտ զայրին հանդերձ որդւովն իւրով, և մնաց
ռ նմա[11], քանզի ոչ կարէր լինել ընդ անթլփատս, և
հնեաց զնոսա վասն օտարընկալութեանն. զի յառա-
գոյն գիտէր[12] զնոսա ի վաղուց հետէ, զորոյ զոր-
ին յարոյց Աստուած[13]. ցուցանել նմա թէ ոչ ոք կա-
փախչել յԱստուծոյ։ Եւ յարուցեալ Յունան յետ
վոյն եկն յերկիրն Յուդայ, և մեռաւ մայրն նորա
ճանապարհին. Թաղեաց զնա մօտ ի կաղնին Դե-
վրայ, և բնակեցաւ Յունան յերկրին Սարարայ. մե-

1. ԺԲ. Կարիաթարիմայ։
2. Զ և ԺԹ. որ է։
3. ԺԲ. և ընկեցեալ ի կիտէն ար-տաքոյ։
4. Զ. ԺԲ և ԺԹ. չունին միւ-սանգամ։
5. Զ. ԺԲ և ԺԹ. չունին և։
6. Զ և ԺԹ. քանզի այսպէս։
7. ԺԲ. չունի մեծի։
8. ԺԲ. յանդիմանեաց։
9. ԺԲ. Եղիա։
10. ԺԲ. ի Սարեփթա Սիդոնաց-ւոց։
11. Զ և ԺԹ. Նմա։
12. Զ. ԺԲ և ԺԹ. ճանաչէր։
13. Զ. ԺԲ և ԺԹ. ունին և զայս. ի մեռելոց յարեան Եղիայի կանա-ցուն Աստուածային...։

ռաւ և թաղեցաւ յայրին Կենազայ[1] դատաւորի եղե-
լոյ ի ցեղէ միոջէ յաւուրս անիշխանութեանն։ Եւ ե-
նշան յԵրուսաղէմ, թէ յորժամ տեսանիցեն[2] զքա-
զի գոչեսցէ գորովալիր, և զբոտոտ[3] ի փայտի, զի ա-
ղաղակեսցէ մերձ լինել զփրկութիւն[4]. յայնժամ տես-
ցեն զԵրուսաղէմ տապալեալ ի հիմանց, և մտցեն ի ն-
յամենայն ազանց[5] յերկրպագութիւն Տեառն։ Եւ ա-
ռեալ զքարինս Նոցա[6] դիցեն ի կողմանէ արեւելից[7]
և անդ լիցի[8] երկրպագութիւն օծելոյն՝ վասն պղծե-
լոյն[9] Երուսաղեմի յաւերածին գազանաց և յամե-
նայն գարշելեաց. և յայնժամ եկեսցէ կատարած ա-
մենայն երկրի։

ՄԱՀ ՆԱՒՈՒՄԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ՆԱՒՈՒՄ՝ էր յԵղկեայ[10] յայնկոյս Ցորդանան-
ի Բեդաբրէէ[11], ի ցեղէ Շմաւոնի. Նա[12] ետ հանդէ-
Յունանու նշան ի Նինուէ թէ ի քաղցր[13] ջրոյ և
հրոյ գետնականէ կորիցէ. վասն որոյ և եղեւն իսկ. զի
ծովակն որ շուրջ զնովաւ հեղեղեաց զնա շարժմամբ

1. Զ. ԺԸ և ԺԹ. կենեդայ։
2. ԺԸ. տեսանիցեն։
3. ԺԸ. բորոտ։
4. Զ և ԺԹ. և զբորոտ զի է ելոյ-
   տէ առ Աստուած աղաղակեսցէ, մերձ է լինել երկնաբերան.
   ԺԸ. և զբորոտ զի զելոյտ աղաղակեսցէ. պակասէ մերձ է
   լինել երկնաբերան։
5. Զ. ԺԸ և ԺԹ. ամենայն հե-
   թանոսք։
6. Զ և ԺԹ. Նոյա։
7. Ի լս. բնագրիս և ԺԳ. ար-
   նակին զնի. արևմտից։
8. ԺԸ. եղիցի։
9. Զ և ԺԹ. պղծութեան։
10. Զ և ԺԸ. յԵղկեսեայ որ է։
11. Զ և ԺԸ. Բեթաբրէ։
12. Զ և ԺԸ. ոս։
13. ԺԸ. չունի քաղցր։
14. Զ և ԺԸ. քանզի։

կորոյս[1]. և հուր յանապատէ եկեալ զբարձաւանդակ[2] նորա այրեաց։ Եւ մեռաւ խաղաղութեամբ և աղեցաւ[3] յերկրի իւրում։

ՄԱՀ ԱՄԲԱԿՈՒՄԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ԱՄԲԱԿՈՒՄ էր ի ցեղէ Շմաւոնի, յագարակէ եթուքարայ[4]։ Սա ետես յառաջագոյն զգերութիւնն. վասն աւերածոյն Երուսաղեմի սգացաւ յոյժ. և յորժամ եկն Նաբուգոդոնոսոր յԵրուսաղէմ՝ փախեաւ Ոստրակինէ[5], և եղեւ պանդուխտ յերկրին Իսմայելի. և իբրեւ դարձան Քաղդէացիքն յերկիրն[6] իւեանց, և մնացորդք Հրէիցն՝ որ էին յԵրուսաղէմ՝ ի֊ն յԵգիպտոս։ Յայնժամ դարձեալ եկն յերկիր իւր պաշտէր զհնձօղս ագարակի իւրոյ. և իբրեւ առ խորտիկն՝ մարգարէացաւ ընտանեաց իւրոց և ասէ. ըԹամ յերկիր հեռաստան, և վաղվաղակի գամ. և Թէ յամիցեմ՝ դուք տարէք[7] ճաշ հնձողացն։ Եւ երեալ[8] ի Բաբելոնն ի ձեռն հրեշտակին որ առաջնորդեաց Րա, և տարեալ ճաշ[9] Դանիելի, և դարձեալ չոգաւ[10] ռ հնձօղսն։ Եւ տարաւ[11] նոցա ի տանէ այլ խորտիկս, յամեալ ինչ զսովորական ժամն, և ոչ ումեք պատմեաց եղեալն[12]. և իմացաւ եԹէ վաղվաղակի դարձցի ողովուրդն ի Բաբելոնէ։ Եւ յետ երկուց ամաց դար֊

[1] ի Ջ. պակասէ և կորոյս։
[2] Ջ և ԺԸ. բարձրաւանդակս։
[3] ի Ջ. պակասէ և բաղեցաւ։
[4] Ջ և ԺԹ. Սաթաւրայ. ԺԸ. Սաթափրայ։
[5] ԺԸ. յՈստրակինէ։
[6] ԺԸ. ի գեղջն։
7. Ջ և ԺԹ. տարայք։
8. Ջ և ԺԸ. յաւելուն նորա։
9. Ջ. ԺԸ և ԺԹ. զճաշն.
10. Ջ և ԺԹ. տարցաւ։
11. ԺԸ. տարեալ ի տանէ նոցա։
12. Ջ. ԺԸ և ԺԹ. զեղեալն։

ձան[1] ի գերութենէ. և ետ նշան որոց ի Հրէաս-
տանի, եթէ ի կատարածի՝ մարգարէ[2] որդի Աստու-
ծոյ յարիցէ և ուսուսցէ, ի տաճարին, և[3] որք հաւա-
տան ի նա տեսցեն զլոյս հայեցեալ ի փառս Միա-
ծնին, և որք ոչ լսեն նմա, եղիցին ի խաւարի։ Եւ
վասն վախճանի տաճարին, ասաց յառաջագոյն, եթէ
յարեւմտից[4] ազգէ աւերեսցի։ Ցայնժամ, ասէ, վարա-
գոյր դաբիրային մանր[5] ծուէնս պատառեսցի, և ելեա
սրբոյ հոգւոյն ի տաճարէն, և աղաւաղագէաք[6] եր
կուց սեանցն բարձցին, և[7] ոչ ոք գիտասցէ թէ ա
լինիցին. այլ ի հրեշտակաց բերցին յանապատ ա
ի սկզբանէ կառուցաւ խորանն վկայութեան. և նա
քօք ծանիցի Տէր և լուսաւորեսցէ զփախուցեալսն յօ
ձէն, և պատսպարեցուսցէ[8] զնոսա յարդարութի
յաւիտենից։ Եւ մեռաւ[9] և թաղեցաւ յագարակի ի
րում միայն։

1. Աստի մինչև ցվերջ պակասէր յօրինակին, յաւելաք ըստ Զ և ԺԹ օրինակաց։
2. ԺԸ. մարգարէութեանն։
3. ԻԺԸ. պակասէ մինչև և որք։
4. ԺԸ. արևմտական։
5. ԺԸ. չունի մանր։
6. ԺԸ. աղխաղխածեւք։
7. ԺԸ. չունի մինչև այլ։
8. ԺԸ. պատպարեցէ։
9. ԺԸ. յաւելու խաղաղութեամ

ՄԱՀ ՍՈՓՈՆԻԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ՍՈՓՈՆԻԱ՝ էր ի ցեղէն Շմաւոնի, յագարակէ արաթայ[1]։ Սա մարգարէացաւ վասն քաղաքին Երուսաղեմի, և վասն վախճանի[2] նորին և վասն փրկութեան և մտին հեթանոսաց, ամօթոյ ամպարշտաց, վասն դատաւորին ամենայն[3] շնչոց որդւոցն[4] Աստուծոյ։ Մեռաւ[5] և թաղեցաւ յագարակի իւրում։

ՄԱՀ ԱՆԳԷԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ԱՆԳԷԱՍ մարգարէ՝[6] էր ի ցեղէն Ղեւեայ. ծնաւ Բաբելոն. և մինչ դեռ մանուկն էր՝ եկն ի Բաբելոնէ յԵրուսաղէմ, և յայտնապէս վասն դարձի ժողովրդեանն մարգարէացաւ, և ետես զշինուած տաճարին։ Մեռաւ խաղաղութեամբ և թաղեցաւ յԵրուսաղէմ մերձ ի գերեզմանս քահանայիցն փառաւորաէս, զի[7] և նա յազգէ քահանայապետիցն[8] էր։

ԺԸ. Մանաթայ։

ԺԸ. տաճարի։

Ջ և ԺԹ. այսպէս յարմարէն գրանալ. տպագրութ ամենայնի որդւոյն Աստուծոյ։

ԺԸ. եզական դնէ ընդոյ որդւոյն։

5. ԺԸ. յաւելու խաղաղութեամբ։

6. Ջ. ԺԸ և ԺԹ. չունին մարգարէ։

7. Ջ և ԺԹ. վասն զի. իսկ ԺԸ. քանզի։

8. Ջ. ԺԸ և ԺԹ. քահանայից։

ՄԱՀ ԶԱՔԱՐԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ԶԱՔԱՐԻԱ՝ էր յազգէն[1] Ղեւեայ, և ծնաւ ի Գաղ-դի յերկրին[2] Քաղդէացւոց[3]։ Երիտասարդ հասակա... շատ մարգարէացաւ վասն ժողովրդեանն և նշան ետ... ի հաստատութիւն բանիցն։ Սա ասաց զՅովսեդեկ-կեայ թէ ծնցի որդի և[5] յԵրուսաղէմ քահանայա-ցի անարատութեամբ յօրինակ ճշմարիտ քահանայա-պետին։ Սա զՍաղաթիէլ վասն որդւոյն[6] օրհնեաց և անուանեաց Զօրաբաբէլ։ Եւ առ Կիւրոսիւ՝ ետ նշ... ի յաղթութիւն[7]. և վասն սպասաւորութեան նոր... յառաջագոյն ասաց, զոր առնելոց էր[8] յԵրուսաղէմ և օրհնեա՛ց զնոսա[9] յոյժ. և զհանդերձեալսն մար-գարէացաւ յԵրուսաղէմ, և վասն կատարածի նոր... և սկիզբն[10] հեթանոսաց և վախճանի տաճարին և ւերածոյն, և դատարկութեան մարգարէիցն[11] և շ... բա՛թուցն։ Եւ վասն կրկին դատաստանի նշանակեաց։ Եւ մեռաւ խաղաղութեամբ և բարւոք ծերութեամբ[12] և թաղեցաւ մերձ յԱնգէ։

1. ԺԲ. ի ցեղէ։
2. Զ և ԺԲ. յերկիրն։
3. ԺԲ. յաւելու աստ, Եւ եկեալ յերկիրն Քաղդէացւոց երիտա-սարդ..։
4. Զ և ԺԹ. նշանս եդ։
5. ԺԲ. այսպէս ունի՝ ծնցի որդի յԵրուսաղէմ, և քահանայա-ցի։
6. Զ և ԺԹ. չունին որդւոյն։
7. Զ և ԺԹ. նշան յաղթութեան։
8. Զ և ԺԹ. առնելոց էցեն։
9. ԺԲ. զնա։
10. Զ. ԺԲ և ԺԹ. ի սկզբան։
11. Զ և ԺԹ. յաւելուն՝ և քա-հանայիցն։
12. Զ և ԺԹ. ի բարւոք ծերու-թեան. իսկ ի ԺԲ. պակասէ բարւոք։

ՄԱՀ ՄԱՂԱՔԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ՄԱՂԱՔԻԱՄ՝ յետ դարձի գերութեանն[1] ծնաւ ի Սոփերայ ի ցեղէն[2] Ղևեայ. և մինչ դեռ մանուկ եւս էր՝ բարի վարս եցոյց յանձին։ Եւ վասն զի[3] ամենայն ժողովուրդն պատուէր զնա իբրեւ զանարատ և զհեզ, կոչեցին զնա Մաղաքիաս, որ կոչի հրեշտակ. զի էր տեսլեամբ վայելուչ. այլ որպէս ինքն ասաց ի մարգարէանալն[4] իւրում, ի նմին աւուր հրեշտակ երեւեալ[5] երկրորդէր զբան նորա, և զհրեշտակն ոչ ոք յանարժանիցն տեսանէր, այլ միայն զձայն նորա լսէին[6]։

Իսկ արժանաւորքն[7] և զտեսիլ նորա տեսանէին, որ եղեւ յաւուրսն անիշխանութեանն. որպէս և գրեալ է ի Սփփրասփոտերիմն[8], այսինքն դատաւորացն գիրս[9]։ Մինչ դեռ եւս մանուկ էր յաւելաւ առ ժողովուրդ[10] իւր. և թաղեցաւ յագարակի իւրում։

1. Զ. դարձին գերութեանն։
2. Զ և ԺԹ. ի Սոփերայ յազգէն։
3. Զ և ԺԹ. չունէին վասն զի։
4. Զ և ԺԹ. ի մարգարէութեան։
5. Զ և ԺԹ. էջէաւ հրեշտակ Աստուծոյ։
6. Զ և ԺԹ. լսէր։
7. Զ և ԺԹ. արժանիքն։
8. Զ և ԺԹ. Սփորասփորին։
9. Զ և ԺԹ. չունէին գիրս։
10. ԺԹ. հարս.

ՄԱՀ ԴԱՆԻԵԼԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

Ըստ ԲՍ.

ԴԱՆԻԷԼ էր յազգէ Յուդայ, ի գլխաւորաց՝ յարքունի սպասաւորութենէ. այլ մինչ դեռ մանուկ էր ածաւ ի Հրէաստանէ յերկիրն Քաղդէացւոց: Եւ ծնաւ ի Բեթոմրի[1] վերնում. և էր այր քարձ, մինչեւ կարծել Հրէիցն թէ ներքինի իցէ:

Բազում սգով սգացաւ սա ի վերայ քաղաքին, և պահովք կրօնաւորեցաւ յամենայն ցանկալի կերակրոց, և էր այր վտիտ երեսօք, այլ գեղեցիկ էր շնորհօք բարձրելոյն:

Սա՝ բազում աղօթս արար վասն Նաբուքոդոնոսորայ, քանզի աղաչէր զնա Բաղտասար

1. Ձ. Բեթորոմէ

Ըստ ԺԸ օր.

ԴԱՆԻԷԼ էր ի
ղէն Յուդայ՝ յիշխան
ի Թագաւորական ս
սաւորութենէն. այլ մ
դեռ մանուկ եւս էր,
գաւ ի գերութիւն ի
աստանէ ի Քաղդէա
Բայց ծնեալ էր ի
Թորոմն վերնումն. և
այր զգաստ և տեսլե
քարձ, մինչեւ կար
զնմանէ Հրէիցն եթէ
քինի իցէ: Սա շատ
ցաւ ի վերայ տաճար
քաղաքին Երուսաղեմ
ի պահս ճգնեցաւ՝
գելեալ զինքն, յամեն
ցանկալի կերակրոց՝ ո
ուտելով ամս քսան և
և էր ցամաք տեսլեա
այր գեղեցիկ շնո
բարձրելոյն: Սա շա
ղօթս արար վասն Նա
գոդոնոսորայ. աղաչէ
նա վասն Բաղտասա

րա յորժամ եղեւն
և անասուն, զի մի
ջի ։ Քանզի առա-
ռանէ՝ եզին էր գըլ-
անդերձ, և ոտքն
հանդերձ՝ առիւ-
յայտնեցաւ սրբոյն
որհրդոցն այնորիկ.
ասուն՝ վասն ցան-
ւթեան և խստա-
ոցութեանն, զի իբ-
զն ընդ լծով լի-
լայ, եթէ զնոյն ու-
իշխանքն ի Բելայ.
ոյ գազանք լինին,
յափշտակեն սա-
, սպանանեն և կո-

Իմացեալ Աստու-
ւրբն՝ թէ իբբեւ
՝ խոտ ուտիցէ, և
մարդկեղէն բնու-
կերակուր. վասն
Նաբուքոդոնոսոր
նդարտելոյն, յոր-
միտս մարդկան ե-
յր և աղաչէր զՏէր
յն տիւ և զգիշեր՝

որդւոյ Նորա, յորժամ ե-
ղեւ նա գազան և անա-
սուն, զի մի կորիցէ ։ Եւ
էր Նորա առաջի կողմն
գլխով հանդերձ՝ իբրեւ
զեզին, և յետի կողմն ո-
տիւքն հանդերձ՝ իբրեւ
զառիւծու ։ Եւ յայտնե-
ցաւ սրբոյն Դանիելի վասն
խորհրդոյն այնորիկ, ե-
թէ անասուն՝ յաղագս ա-
նառակ ցանկութեան ե-
ղեւ և խստապարանոցու-
թեանն, զի ընդ լծով ծա-
ռայութեան եղեւ բելիա-
րայ ։ Եւ առիւծ վասն բըռ-
նաւորական և յափշտակո-
ղական և գազանական
բարուցն. քանզի զայս
ունէին բռնաւորքն յիշ-
խանութեան զառաջինն.
և յետոյ ի կատարածին
գազանք լինէին յափշտա-
կողք և սատակիչք և ամ-
բարիշտք, և զնոցին փո-
խարէնս առին և առցեն
յարդար դատաւորէն Աս-
տուծոյ ։ Գիտաց սուրբն
Աստուծով՝ թէ իբրեւ զեզն
ուտէ զխոտ, և լինէր Նմա
մարդկեղէն բնութեանն
կերակուր վասն այնորիկ և
Նաբուգոդոնոսոր՝ յետ հա-
լելոյ զկերակուրն, ի մար-
դոյ միտս եղեալ, լայր և
աղաչէր քառասնակիցս, և
խնդրէր զպատսպարու-

քառասուն անգամ խընդրուածս մատուցանէր Բնէմութ Աստուծոյ, յորժամ հասանէր ի վերայ նորա, և մոռացաւ զայն յորժամ մարդն եղեւ, բարձաւ լեզու նորա զի մի խօսեսցի. և յորժամ իմանայր՝ անդէն զարտասուս արկանէր։ Աչք՝ նորա շաղղացեալ էին ի լալոյ. բազումք եղանէին ի քաղաքէն և տեսանէին զնա։ Բայց Դանիէլ միայն, զի ոչ կամեցաւ տեսանել զնա, զի զամենայն ժամանակս նորա՝ առնէր աղօթս վասն նորա, քանզի ասէր թէ միւսանգամ լինելոց է մարդ և չհաւատայինն նմա։ Եւ Դանիէլ զեւթն ամն զորս կոչեաց եւթն ժամանակս՝ արար նմա լինել եւթն ամիս. և խորհուրդն եւթնժամանակեան կատարեցաւ ի վերայ նորա. զի դարձոյց յեւթն ամիս զվեց ամն և զվեց ամիս։ Եւ ապա անկանէր առաջի Տեառն, և խոստովան լինէր զամպարշտութիւնն իւր, և յետ թողութեան անօրէնութեանն, դարձոյց անդրէն ի նոյն զթագաւորութիւնն. ոչ հաց եկեր և ոչ միս, և ոչ գինի արբ ի խոստովանու-

թիւն իւր, և լինէր ե
զի մոռանայր եթէ
սիրտ իւր իբրեւ զմա
զի բարձաւ լեզու նոյ
ի չխօսել. և իմացեա
վաղակի արտասու
աչք նորա էին իբրե
շաղիղ ի լալոյն, և
զումք եղանէին ի ք
քէն և տեսանէին
Բայց Դանիէլ միա
կարէր տեսանել զնա
զամենայն ժամանա
լափոխման նորա ա
վասն նորա. քանզի
եթէ դարձեալ մար
նիցի, և յայնժամ
զնա. և նոքա հաւա
նմա։

Իսկ Դանիէլ
ամ զոր ասաց նմա
տուած՝ եօթն ժամա
կալով յաղօթս առ
ձրեալն, արար լինել
ամիսս. և խորհուրդ
ժամանակացն կաս
ցաւ ի վերայ նոր
պատսպարեալ յետ
ամսեանն՝ զայլ եւս
ամն, և զհինգ ամիսն
կանէր առաջի Տեա
խոստովանէր զամ
ամբարշտութիւնս
զանօրէնութիւնս։ Ե
թողութեան անօր
թեանց նորա, ետ նմ

, զի Դանիէլ պա-
ետ Նմա ընտաւք
վք և դալարուք՝
ել պաղատանս ա-
Աստուծոյ:

ն այնորիկ կոչեաց
Նորա Բաղտասար,
ցակից որդւոյն[1]
ամէր առնել զնա:
ւրբն ասէր. Քա՛ւ
ւձ թողուլ զժառան-
ն հարցն իմոց, և
ի ժառանգութիւն
ատիցն: Եւ առ այ-
Թագաւորօք Պար-

սգում նշանս արար
գրեցին: Եւ անդէն
և թաղեցաւ յար-
այրսն միայն մե-
օք:

Եւ նա ետ նշան
ան որ ի վերոյ կան
ոնի, թէ յորժամ
խեսցի ի հիւսիսոյ
ւէ, եկեսցէ վախ-
աբելոնի: Եւ յոր-
ով վառեսցի՝ վախ-

զթագաւորութիւնն իւր.
և հաց և միս ոչ եկեր, և
գինի ոչ արբ. խոստովա-
նելով Տեառն զվեց ամս
և զհինգ ամիսն: Քանզի
Դանիէլ հրամայեաց ըն-
դովք թրջելովք և բանջա-
րովք և ողորմութեամբ
հաշտեցուցանել զԱս-
տուած: Վասն այնորիկ
անուանեաց զանուն Նո-
րա Բաղտասար, զի կա-
մեցաւ զնա ժառանգակից
կացուցանել որդւոյ իւրոյ:
Իսկ Դանիէլ ոչ առ յանձն,
ասէ. Քա՛ւ լիցի ինձ թո-
ղուլ զժառանգութիւն
հարց իմոց, և ժառանգա-
կից լինել անթլփատից
թագաւորաց Պարսից:
Բազում նշանս արար Դա-
նիէլ՝ որք ոչ են գրեալ
ի գիրս տեսլեանց Նորա:
Մեռաւ խաղաղութեամբ
անդրէն ի Բաբելոն, և ե-
դաւ յայրի թագաւորա-
կանի միայն փառաւորա-
պէս: Եւ ետ նշան զլե-
րանցն որ ի վերայ Բաբելո-
նի, և ասէ, եթէ յորժամ
հիւսիսային հողմն ծխեսցի,
եկեսցէ վախճան Բաբե-
լոնի. և յորժամ յարեւե-
լից Ջուր բխեսցէ, յայն-

[1] դ—ոց ե—րոց:

ճան ամենայն երկրի։ Եւ եթէ ի հարաւոյ կողմանէ ջուր բղխեսցէ՝ դարձցի ժողովուրդն յերկիր իւր։ Եւ եթէ արիւն բղխեսցէ՝ սատակումն եղիցի ի Բելայ ամենայն երկրի. և ամփոփեսցաւ խաղաղութեամբ։

ժամ Աստուած յե
երեւեսցի որպէս մ
և յինքն առցէ զամե
անօրէնութիւնս աշխ
հի, ի խաչելն իւրում ի
հանայից և ի ծերոց ժ
վրդոցն Իսրայելի։ Յ
ժամ սպանումն եղ
բելիարայ և պիղծ հ
նորա, և վաղվաղակի
գի չնորհաց հեղցի յա
նայն հեթանոսս։ Եւ
ժամ հարաւակողմն
այրեսցի, յայնժամ
տարած եղիցի ամեն
երկրի. և եթէ հարաւ
բխեսցէ, դարձցի ժ
վուրդն յերկիր իւր.
թէ արիւն բղխեսցէ ս
նումն եղիցի ամենայն
պղծոյ։ Եւ ննջեաց
նիէլ սուրբն Աստուծ

ՄԱՀ ԵՐԵՄԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

Սա՝ էր յԱնաթովթայ Բենիամինի յաւուրս
հանայիցն։ Ի Տափնաս քաղաքի յԵգիպտացւոցն
կոծեալ մեռաւ. և եդաւ մերձ յապարանսն Փար
նի. քանզի Եգիպտացիքն փառաւորեցին զնա՝
գտեալ ի նմանէ ի ձեռն աղօթից նորա, վասն զի
արար. և քարբքն որ սպանանէին զնոսա սատակե
նոյնպէս և գազանք ջրոցն զորս Եգիպտացիքն կոչեն

ոտ. և Ցոյնք անուանեն Կրոկոդիլոս. և որք միանգամ
ւստացեալ են յԱստուած, մինչև ցայսօր յաղօթս
ան առ Աստուած ի տեղւոջն յայնմիկ, և առնուն
ող յերկրէն, և զհարուածս քարբիցն բժշկեն. և
Ջրային գազանսն փախուցանեն: Լուաք մեք ի ծերոց
րանց, եթէ Աղեքսանդրոս Մակեդոնացի հասեալ ի
եղին ուր էր գերեզման Նորա, և գիտացեալ զաքան-
ելիսն զայն և զխորհուրդսն, զնշխարս Նորա բար-
եալ տարաւ յԱղեքսանդրիա. և անդ եդեալ փառա-
որապէս, և սատակեցան որ անդ քարբքն, Նոյնպէս
կրոկդիլոաքն: Այս Երեմիա՝ ետ Նշան քրմացն Ե-
իպտոսի, թէ պարտ է կռոց Նորա անկանել և փշրել
ձեռն փրկչի մանկան ծնեցելոյ ի կուսէ ի մսուր
ստուածացուցեալ:

Այս մարգարէ յառաջ քան զաւերել տաճարին յա-
ըշտակեաց զտապանակ օրինացն և որ ինչ ի Նմա, և
րար զնոսա կլանել վիմին: Եւ ասէ. Գնաց Տէր ի Սիո-
նէ յերկինս, և դարձեալ եկեսցէ օրէնսդիրն Սինի,
շանաւոր լիցի ձեզ ի Նորա գալստեանն: Ցայն-
ամ փայտի ամենայն ազինք երկիր պագանիցեն. և
սէ. թէ, զտապանակս զայս ոչ ոք հանցէ եթէ ոչ Ա-
արոն. և զտախտակս որ ի սմա ոչ ոք բացցէ եթէ ոչ
Մովսէս ընտրեալն Աստուծոյ: Եւ ի յարութեանն,
ախ տապանակն յարիցէ ի վիմէն. և դիցի ի լերինն
Սինայ, և ամենայն սուրբք առ Նա ժողովեսցին սպա-
ելով Տեառն, և փախիցեն ի թշնամւոյն որ կամիցի
Նոսա սպանանել: Եւ ի վիմին կնքեաց մատանեաւ
անունն Աստուծոյ, և եղև օրինակ իբրև զդրոշմած
րկաթոյ. և ամպ լուսաւոր ծածկեաց զանունն, և ոչ
ք իմանայ զտեղին և կամ կարդալ զնա, և է մին-
եւ ցայսօր, և մինչև յաւիտեան: Եւ է վէմն յա-
ապատին ուր զառաջինն եղև տապանակն, ի մէջ
րկուց լերանցն յորս կան Մովսէս և Ահարոն, և ի
իշերի ամպ լինի լուսոյ ի տեղւոջն յայնմիկ՝ ըստ ա-
ռաջնում օրինակին: Քանզի ոչ դադարեն շնորհքն Աս-
ուծոյ յօրինացն իւրոց:

ՄԱՀ ԵԶԵԿԻԵԼԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

Ըստ ԲՆ.

ԵԶԵԿԻԷԼ էր յերկրէն Սարիրայ[1] ի քահանայից. և մեռաւ յերկրին Քաղդէացւոց։ Եւ քանզի առ գերութեամբն էր, բազում ինչ մարգարէացաւ այնոցիկ որ ի Հրէաստանի էին։ Սպան զնա իշխան ժողովրդեանն Իսրայելի, անդէն, քանզի յանդիմանէր զնա վասն կռապաշտութեանն։ Եւ թաղեաց զնա ժողովուրդն յագարակին Մաւուրայ՝ ի գերեզմանին Սեմայ և Արփաքսադայ՝ հարցն Աբրահամու։ Եւ է գերեզմանն այրք կրկին, զի և Աբրահամ ի Քեբրոն ըստ այսմ նմանութեան արար զգերեզմանն Սառայի. և կըրկինն յայն սակս ասի զի շրջանակաւ է և յայտ։ Վեց՝կըրկին վերնատուն և կախեալ զվիմէ։ Այս մարգարէ նշ-

Ըստ ԺԸ օր.

ԵԶԵԿԻԷԼ էր յեր
Աբիսիքա ի քահանա
և մեռաւ յերկիրն Գ
տէացւոց ի գերութե
Շատ մարգարէացա
րոց ի Հրէաստանի. Ս
պան զնա առաջնորդ
մենայն ժողովրդեան
րայելի, յանդիմանե
նմանէ վասն կռապաշ
թեան։ Եւ թաղեցին
յագարակին՝ որ կ
Մաւսիրա, ի գերեզմ
Սեմա Արփաքսադա
ցըն Աբրահամու. Ե
գերեզմանն այր կր
և Աբրահամն ի Քե
ըստ նմանութեան Ն
արար զգերեզմանն
ռայի։ Կրկին ասի՝
զի շրջանաւ էր, և ի
ծուկ ի ներքնատանն՝
նատուն, և յերկրի
մի ծածկեալ։ Այս
գարէ նշան ետ ժողո

1. Զ. Իսրայելյ։

եա ժողովրդեանն
նել Քովբար գետոյ,
րժամ ջուրքն պա֊
ցեն՝ ակն ունել գե֊
.ոյն աւերածոյն որ
է զերկիրն վախ֊
։ Եւ յորժամ յա֊
ակն ունել դարձին
սաղէմ, քանզի անդ
նակեալ էր սուրբն.
լումք առ նա ժողո֊
և յորժամ կարի
մք երբեք ժողովէին
ս՝ կասկածէին քա֊
յիքն եթէ գուցէ ա֊
ամբիցեն, և գային
ել զնոսա. և կացու֊
զջուքան, զի յայն֊
հախնուցուն. և որք
:ին ի թշնամեացն
երթալ նոցա, ընկըղ֊
ի ջուրսն ։

Սոյն֊
ղօթիւք իւրովք ինք֊
երակուր ձկան ա֊
.թեամք շնորհէր նո֊
. բազմաց պարտա֊
կենդանանալ յԱ֊
ւ աղաչէր ։

ի կորստեան ժո֊
եանն ի թշնամեացն,
ր առ զօրավարսն,
նագործութեամբքն[1]
ւրէին, և դադա֊
ի կոտորելոյ զնոսա ։

դեանն ուշ ունել Քոբար գետոյ, զի յորժամ նուա֊զիցի գալ ի վերայ զա֊ւերածոյն մինչեւ ի վախ֊ճան. և յորժամ յարիցէ գետն դարձեալ լինել զե֊լոյն յԵրուսաղէմ, քան֊զի անդ բնակեալ էր ի սահմանսն, և բազումք յօ֊րինապահացն ընդ նմա շրջէին. և երբեմն վասն բազմութեան որ ընդ նմա, երկուցեալ Քաղդէացւոցն յապստամբութենէ Եբ֊րայեցւոցն, հասին ի վե֊րայ նոցա սպանանել զնո֊սա ։ Եւ հրաման ետ մար֊գարէն բաժանել ջրոյն, զի փախիցեն յայնկոյս, և ի թշնամեացն որք իշխե֊ցին հալածել՝ բազումք ընկղմեցան ։

Սա ի ձեռն աղօթից ի ժամանակի սովոյն առա֊տութիւն ինքնամատոյց կե֊րակրոց շնորհեաց ձկանց, և բազում թալկացելոց կեանս տալ՝ զԱստուած աղաչեաց ։

Այս Եզեկիէլ ի կորնչել ժողովրդեանն ի թշնա֊մեացն, մատեաւ առ ա֊ռաջնորդսն Քաղդէաց֊ւոցն, և նշան խաւարի արարեալ ի վերայ նոցա՝

[1] [illegible] ։

Եւ յայնժամ ասէր Իսրայէլ թէ սպառեցաք, կորեաք, հատաւ յոյս մեր, և նշանօք ոսկերացն որ յարոյց՝ հաւանեցոյց զնոսա թէ լինելոց է յոյս Իսրայելի, և աստ և ի հանդերձելում աշխարհին։ Սա՝ մինչ դեռ անդ էր՝ ցուցանէր ժողովրդեանն Իսրայելի որ ինչ յԵրուսաղէմ գործէր ի տաճարին։ Սա՝ յափշտակեցաւ անտի և եկն յԵրուսաղէմ առ ի յամբաստանութիւն[1] ապստամբացն։

Սա՝ ըստ օրինակի Մովսիսի ետես զձեւ տաճարին և զպարիսպն և զպատուարն ընդարձակ[2], որպէս և Դանիէլ ասաց, թէ շինելոց է։

Սա՝ դատեցաւ Բաբելոն զազգն Դանայ և զԳադայ, զի ամպարիշտք էին[3] ի Տեառնէ, հալածելով զօրինապահսն. և արար նոցա նշան մեծ, զի օձք կոտորէին զմանկունս

և դադարեցոյց զպ
րազմողսն զարհուր
ցեալ զնոսա յերկ
Յայնժամ ասէր Իսր
Կորեաւ յոյս մեր
ւաք, և նշանաւ ոս
մեռելոցն հաւանեցոյ
սա, եթէ կայ յոյս
վըրդեանն ի հա
ձեալսն, և աստ և
եւս։ Սա ի Բաբելո
րեւեցուցանէր ժող
դեանն Իսրայելի, ո
յԵրուսաղէմ ի տա
գործիւր։ Սա յափշ
ցաւ և եկն յԵրուս
ի նմին ժամու ի
դիմանութիւն անհ
տիցն յԱստուծոյ։
Սա իբրեւ զՄովս
տես զօրինակ տա
և զպարիսպն և
տուարսն, և զդուռն
Տէր մտցէ, և եղիցի
փակեալ, և ի նա յ
ցին ամենայն հեթա
Սա դատեաց ի Բա
լոնի զցեղն Դանայ և
դայ, վասն զի ամբ
տէին ի Տէր, հալա
զօրինապահսն. և
նշան մեծ. քանզի
խածանէին զողայս

1. Զ. յաղթամբաստութիւն։
2. Զ. ընդարձակն։
3. Զ. ամպարշտէին։

և զամենայն զխա-
նոցա ։

Եւ յառաջա-
աւէր վասն Նոցա ,
դառնայ ժողովուր-
երկիր իւր , այլ ի
լինելոց են մինչև
սճան մոլորութեան
և ի Նոցանէ էր որ
զնա ․ քանզի հա-
կ կայր Նմա զամե-
աւուրս կենաց իւ-

և զանասունս վասն ամբա-
րշտութեանն , և դադա-
րեցոյց զմահ Նոցա ։ Եւ յա-
ռաջագոյն ասաց , վասն Նո-
ցա թէ Ոչ դարձցի ժողո-
վուրդն յերկիրն իւրեանց ,
այլ ի Բաբելոն լիցին մին-
չև ի վախճան մոլորու-
թեան Նոցա , և ի Նոցանէ
էր որ սպան զնա ․ քան-
զի հակառակ կային Նմա
զամենայն աւուրս կենա́ց
իւրեանց ։

Է

ՎԱՍՆ ՍՈՂՈՄՈՆԻ ԱՐՔԱՅԻ

ԱՄՆ զի գրեաց Մովսէս, թէ[1] մի՛ առնուցու
զուստր նորա դստեր քում, և մի՛ տացես զ
ւակի քում փեսայանալ նոցա, զի մի՛ մոլորեցուցանից
զնոսա[2] զկնի դիցն իւրեանց. այլ զբագինս նոցա հր
այրեսցես, և զդիս նոցա խորտակեսցես, և մի՛ դնից
ընդ նոսա ուխտ՝ զի ոչ կամեցան նոքա ձեռն տալ
ղովրդեանն, որպէս Գաբաւոնացիքն և որպէս տա
Ռահաբու եօթանասուն հոգւով։ Իսկ Սողոմոն ար
իւր կանայս ըստ[3] բազմութեան եօթն հարիւր։ Եւ
ոչ շատացաւ այսուիկ, այլ դիմեաց նա ի վերայ
թանոսաց, և առ հարճս երեք հարիւր պիղծս ի
նանացւոց անտի, զդստերս թագաւորաց և զիշխա
նոցա, ի գայթակղութիւն անձին իւրոյ և յարհամ
հութիւն բազմութեան կանանց իւրոց. որք ժողով
ցան առ նա վասն զարմանալի գիտութեանն իւրոյ
որպէս իմաստուն կինն՝ որ եկն յԵթովպացւոց անտ
վասն օրհնութեան առն իմաստնոյ, և գիտել զիմա
տութիւնն նորա, զոր լուաւ ի վաճառականաց անտ
Քիրամայ արքայի։ Այլ էառ նա զկանայս զատեալ
ի բազում գայթակղութիւն որդւոցն Իսրայելի։ Ո

1. Բ. չունի Թէ։

2. Բ. չունի զնոսա։

3. Բ. չունի ըստ։

ն պոռնկելն՝ այլ և հաղորդելն պաշտաման գայ-
ղութեանն: Զի խաբեցաւ ի պատճառս իմաստու-
ն իւրոյ, և թոյլ ետ խորհրդոցն գնալ ի ճանա-
հս կանանցն որք խորհեցան միաբանութեամբ զլու-
ռ անձին նորա. մինչև կանգնեաց զպատկերս ի
այ լերանց. և յայտնապէս պոռնկեցաւ դէմ յան-
ան տաճարին սրբութեան և թշնամեաց իւրոց:

ՀԱՐՑՄՈՒՆՔ ԴՇԽՈՅԻՆ

ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՔ ՍՈՂՈՄՈՆԻ ՈՐԴՒՈՅ ԴԱՒԹԻ

ոյն. ասէ. Զի՞նչ է Աստուածն քո, և ո՞ւմ նման է, և որո՞վ կերպարանի:

մոն. Աստուածն իմ Էլ է, և ամենայն է՝ ի նմանէ է, և ամենայն էից վերագոյն է, և ի յինչ ոչ կերպարանի. զի ամենայն ինչ յեղումն և հակառակ ունի. և իմ տէրն անյեղ և անհակառակ է:

ոյն. Ո՞րպէս շարժի գունդն երկնից. յա՞ջ թէ յահեակ. և ի շրջագայութեանն իւրում բոլորի՞ն շրջագայի թէ մասամբ:

մոն. Երկուս ունի զօրինակ շրջագայութեանն:

ոյն. Ո՞րպէս:

մոն. Շրջաբոլորն հաստատութեանդ՝ յարևելից յաջակողմ շարժմամբ՝ ընդ հարաւ յարևմուտս կոյս գնացեալ դառնայ ընդ հիւսիւ ի նոյնն, և այնպէս սրասլաց եղեալ հրամանաւ հարկի ընդ տիւ և ընդ գիշեր շուրջ մի կատարէ: Իսկ մոլորական կոչեալ լուսաւորքըդ՝ շրջագային յարևմտից ընդ ձախակողմ յարևելս կոյս. և իւրաքանչիւր ոք ի նոցանէ ըստ բարձրութեան և ըստ ցածութեան,

ըստ արձակութեան և ըստ նեղութեան գ
տեացն՝ կատարեն զշուրջն իւրեանց, յամ
երեանից մինչեւ յաւուրս երեսուն ի Կու
նոսէ մինչեւ ի Սահր, որ է յԵրեւակէն մի
չեւ ի Լուսին։

Դշխոյն. Նախ քան զէանալն ամենայնի ո՞ւր կայր ա
մենարարն. և զկնի լուծմանն ամենեցուն
յորո՞ւմ տեղւոջ կացցէ անշարժականն։

Սողոմոն. Նախ քան զգոյանալ եղականացս՝ կայր ա
րարողն յինքեան, և լի էր յէական բնու
թեանն, և զուարճանայր յանեզրական բա
րիսն։ Եւ յորժամ ոչ իցեն էացեալքս, նոյն
պէս կայ յիւրում անշարժութեանն. և այժ
ի նմա են ամենայնք, և յայնժամ ի նա ի
ցեն մաքրոցն հոգիքն, և նա ի նոսա։ Փա
ռաւորէ և փառաւորի անյեղաբար և նոյ
նապէս։

Դշխոյն. Զի՞նչ է պատճառ կնոջ հնդկայնոյ, զի յա
ուտելոյ նուան ոչ եւս յղանայ։

Սողոմոն. Նուռնն հով է և գէճ, և հնդիկն ջերմ
է և չորին. իսկ կինն գիջին է և ցրտին.
բնութիւն կնոջ խառնեալ ընդ նռան՝ ընդ
դէմ բնութեան երկրին ոչ լինի յղութի
Դշխոյն. Զի՞նչ է զի այր հնդուի գինըմբու՝ անպտու
է սերմամբ։

Սողոմոն. Բնութիւն գինոյ յաւելու ի քուն. և առ
ւել ի հնդիկք. և է ջերմին և չորին. գին
և երկիրն միաւորեալ ի միասին՝ առն
անբեղնաւոր։

Դշխոյն. Իմաստութիւնն ընդհանո՞ւր է թէ մասն
կան, և բնութեամբ է թէ պարգեւօք։

Սողոմոն. Ընդհանուր է և մասնական. ընդհանու
սեռիւ. և մասնական՝ տեսակօք։ Եւ բնու
թեամբ է՝ և պարգեւօք. բնութեամբ՝ հա
սարակ է գոյեղինաց կենդանականաց մ
սանց. և պարգեւականն՝ ոչ է հասարակ
կան այլ յատկական. և ընտրութիւնն՝ ա

տուողին է, և Նորին է և բնութեամբն։

…ոյն. *Տունկն թագ կապեաց և ոչ ի բնութենէ, և բոցով շառաւեղք վարսեցան. և պսակ փառաց հիւսեաց որդւոցն անարժանից։*

…մոն. *Լուեալ է քո զի Աստուած վառեալ մորենեաւ յայտնեցաւ Մովսէսի, և ի տեսլենէ անտի հարցուածք և դարձուածք խօսից եղեւեցան։*

…ոյն. *Լուեալ էաք զիմաստից քոց, այլ թէ խորհրդոց ծածկատես ես՝ ոչ կարծէաք. և արդ հաւատամ եթէ Աստուածն քո՝ նա է ճշմարիտ Աստուած, Աստուած երեւելեաց և աներեւութից։*

…ոյն ասէ. *Մայր օտար, և որդիք օտար, սպանող և սնուցանող անօրինաց, յայտնեալ գողութիւն և ապրեալ գողն, սնոյց թագաւորս արատով։*

…մոն. *Զհայրն իմ և զիս նախատես. զի Թամար կարծողն սպանող արանցն՝ գողութեամբ ի Յուդայէ սնոյց զհարսն մեր։*

…ոյն. *Ո՞ր է զազիրն որ փոխմամբ սնուցանէ ըզթագաւորս. և պատուեալ ամպօք յանկատանս կանայօք երթայ։*

…մոն. *Ի դաշտանէ կանանց փոխեալ ի ստին[illegible] ամպոց, թագաւորք և աղքատք սնանին[illegible]*

…ոյն. *Խորտկարար թագաւորի յաճախեալ զխահարարսն, յաղագս զանազանութեան համոց աշխատի և աշխատէ, և մի է ճաշակն։*

…մոն. *Թէ ունիս աղնիւ խահագործ յերկրէն քո, յաւել ի հազարս մեր. այլ որպէս և ասեսդ՝ մի է ճաշակն. բայց դառն է անօրէնն և հեռի ի Տեառնէ իմմէ, և մեայ ի դատաստան։*

…ոյն. *Փեսայն ոչ երեւի, և հարսանիքն ոչ փոփոխի, և սենեակն անախտ կայ. և կատարեալ հարսինն ամաչէ։*

…մոն. *Մի նախատեր զժողովուրդս մեր հարսնա-*

ցեալ անմահապէս Աստուծոյ անճառելի խօս-
մամբ, և ոչ պոռնկիմք ընդ օտար աստուածս,
որ թէ ամաչեմք և դուք ամաչէք պաշտելով
զթրանէ թռչունն։

Սողոմոն. Բայց ա՛ռ ի մէնջ և դու առակ մի.
ասէ. Աշտարակ մի զօրաւոր, և անօթ վի-
րաւորութեան. տաճար երեքանկիւնի, քա-
րինք նորա ցնծութիւն և հիմն նորա սէր, և
շինուած նորա ջուր. հիմնարկութիւն նորա
գգուանք. և ձեղունք նորա կաքաւք. սիւն
նորա ուրախութիւն, և գիւտ սորա օտար.
և բնակողաց նորա ոչ գոն անձինք. և հե-
տեւող սորա ընդ վայր է և անհաստատ.
և մարդակայք ի նմանէ և յինքն. և լուսա-
մուտք նորա առանձնականք են և մեկնակք,
և գործիքն հակառակք են շինմանն, և պա-
հանորդք նորա ոչ երեւին։

ՎԱՍՆ ԳՐԵԱՆՑՆ ՍՈՂՈՄՈՆԻ

ՅՈՐԺԱՄ յարոյց Աստուած սատան Սողոմոնի զԱ-
դրազար արքայ Եդովմայ, և նա բազում անգամ
կափահարեալ և վատնեալ ի նմանէ, ծանեաւ եթէ
ձեռն Տեառն դարձաւ ի թշնամութիւն ի վերայ իւր,
և եղեւ զօրավիգն թշնամեաց նորա, զի բարկացոյց
զԱստուած երեք մոլորութեամբ խորհրդոց։

Նախ՝ խափանեաց զօրէնսն որ յառաջագոյն գրեալ
էր ի ձեռն Մովսիսի. Մի՛ արասցես խնամութիւն ընդ
շուրջ զքեւ ազգք իցեն։ Երկրորդ՝ վասն շինելոյ զտունն
Տեառն ի մայրից Լիբանանու, և զտուն դատերն փա-
րաւոնի յոսկոյ կեփազեայ և յոսկերաց փղաց։ Եր-
րորդ, զի խոտորեցաւ սիրտ նորա զհետ Աստարտայ
գարշելւոյն Սիդոնայ։ Եւ իբրեւ մերժեցաւ նա յօգնա-

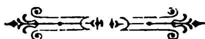
անութենէ Տեառն, հրամայեաց սենեկապետին իւ-
րոյ հրկէզ առնել զիւր գրեանն՝ որ էին հոգւով գի-
տութեամբ երեք հազար առակաց։ Ի մայրիցն Լիբա-
նանու մինչեւ ցզոպայն որ յորմն ելանէ. և ի թռչնոց
ի գազանաց և ի սողնոց. բայց առեալ մասն ինչ
թագուցանէր, զոր և յետոյ իսկ գրեցին բարեկամքն
Եզեկիայի։ Եւ իբրեւ հարցանէր Սողոմոն վասն պա-
տուիրանացն հրկիզութեան, թէ արդարեւ կիզեցա՞ն բո-
լոր գրեանն, և զի՞նչ նշան հայեցածն ցուցանէր։ Պա-
տասխանեալ սենեկապետն ասէ. Բորբոքեալ բոցոյն՝
ուր կիզանող վերացեալ մտանէր ընդ երկնիւք։ Պա-
տասխանեալ Սողոմոն ասէ. Այն՝ Հոգին սուրբ էր որ
ազդեալ էր ինձ խօսել զնոսա։ Եւ եղեալ յարտասուս՝
զղջացեալ ելաց դառնապէս. և համարեցաւ նմա Ա-
ստուած յապաշխարութիւն։

ՑԱՂԱԳՍ ԳՐԵԱՆՑՆ ՍՈՂՈՄՈՎՆԻ

ԵՐԱՆԵԼԻՆ Եփրեմ ասէ այսպէս. Եթէ Սողոմոն
իմաստունն յետ մեղացն և հեռանալոյն յԱստուծոյ ի
տարբից կանանցն, յաւուր միում նստէր ի ձմերոց՝ ի տան
հօր իւրոյ Դաւթի, և յիշեաց զպատուիրան նորա ի
ժամ մահուն, և եմուտ ի սենեակ իւր, և ելաց առա-
ջի Տեառն լալիւն մեծ. և եդ սահման անձին իւրոյ
ալ մինչեւ ի դուռն սենեկին, առանց ձեռին բացցէ
որ այլք ասեն փակեսցի. բայց քանալն է ի դէպ նշա-
նակ լինել բացման դրան ողորմութեան Աստուծոյ.
որպէս և եղեւն։ Զի բացաւ դուռն սենեկին ինքնին.
Ապա ելեալ արտաքս և ասաց ի մտի իւրում, եթէ
բազմութիւն գրեանցն իմ պատճառ լինի բազմաց կո-
րստեան, թերանալոյ յԱստուծոյ և ի բարեաց գոր-
ծոց։ Քանզի ասեն, թէ նա այն ամենայն իմաստու-
թեամբ ընդէ՞ր մեկնեցաւ ի Տեառնէ, եթէ բարի է

պաշտելն զնա։ Եւ հրամայեաց հաւատարմաց իւրոց
այրել զամենայն գրեանն՝ որք էին ի նմանէ սաս-
ցեալքն յառակս և յօրհնութիւնս, իբրեւ ութ հազար։
Որք և տրտմութեամբ ելին յերեսաց նորա, խորհե-
ցան և ոչ այրեցին, և դարձան պատմեցին նմա, թէ
եղեւ զոր հրամայեցերն։ Եւ ասէ զի՞նչ տեսիք. և ա-
սեն. Ոչինչ։ Եւ ել ի նմանէ ցասումն սաստիկ, և բար-
կութեամբ հրամայեաց այրել. և ելին այրեցին. և ե-
կեալ պատմեցին, եթէ լուսով և անուշ հոտով լցաւ
ամենայն երկիր. և ապա հաւաքեալ վերացաւ յերկինս
որպէս զաղաւնի, և մտեալ ծածկեցաւ։ Եւ լուեալ
զայս՝ եհար զնա սիրտ իւր, և տրտմեալ սաստիկ ի
խղճէ մտացն հեղձնոյր։ Եւ իշխանն ոմն պահեալ ու-
նէր ի ծոց իւր ի խնամոցն Աստուծոյ զգիրս զա
զԱռակաց, որ գտանի յեկեղեցի յԱռակացն Գ գլուխ,
և մի զղջման գիրք՝ որ Ժողովողն կոչի. և գլուխ
օրհնութեանցն՝ որ Երգ երգոց ասի, զոր երիս հա-
տուածս որոշեալ՝ կատարէ զերիս հասակս մարդկան.
իսկ Սիրեցէք գլուխն՝ ընդ կասկածանօք է, թէ իցէ
նորա. և այս է ուղիղն։

Բայց զի եղեւ նմա ժամ պարապոյ ի սենեկի իւրում,
և խորհեցաւ ի միտս իւր յիշել զպատուէր հօր իւրոյ,
գնալ նմա ի ճանապարհս Տեառն, և յօրէնսն Մով-
սիսի ծառայի նորա։ Եւ յիշեաց նա զպատուէր հօր
իւրոյ և զժամ մահուն Դաւթի. և ելաց նա ի խորոց
սրտէ իւրմէ, մինչեւ առոգանել զսենեակն և զմա-
հիճան իւր ի սան ձմերոցաց արքայութեան իւրոյ, և
զդուրս սենեկին իւրոյ ինքնին ձգեաց առանց ձգո-
ղի։ Զի Դաւիթ ելաց զամենայն գիշերս, և Սողոմոն
հեղեղեաց զսենեակ իւր։

Ը

ԱՂՕԹՔ

ՄԱՆԱՍԷԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻ

էր ամենակալ, Աստուած Աբրահամու, Սահակայ, Յակովբայ, զաւակի նոցա արդարոց։
ւ արարեր զերկինս և զերկիր՝ և զամենայն զարդ նոցա։
ապեցեր զծով բանիւ հրամանաւ քով, փակեցեր զխորս, կնքեցեր ահաւոր և փառաւորեալ անուամբ քով։
ւ ամենայն ինչ սարսեալ և դողայ յերեսաց ահի զօրութեան քո։
նբաւ է մեծվայելչութիւն փառաց մրբութեան քոյ. սաստիկ է բարկութիւն սպառնալեաց քոց ի վերայ մեղաւորաց, անչափ և անքննին են ողորմութիւնք աւետեաց քոց։
ու, Տէր, բարձեալ երկայնամիտ բազումողորմ, և զղջանաս ի վերայ չարեաց մարդկան։
ու, Աստուած, ոչ եդիր ապաշխարութիւն վասն արդարոցն Աբրահամու, Սահակայ, Յակոբայ, որք ոչն մեղան քեզ։
Ալ եդիր ապաշխարութիւն վասն իմ մեղաւորիս, զի մեղայ աւելի քան զաւազ առ եզր ծովու. և բազմացան անօրէնութիւնք իմ։

Չեմ արժանի հայել և տեսանել զբարձրութիւնս երկ-
նից՝ ի բազմութենէ անօրէնութեան իմոյ։
Կորացեալ եմ ես ի բռնութենէ կապանաց երկաթեաց.
և ոչ գոյ ինձ հանգիստ։
Բարկացուցի սրտմտութեամբ, և չար առաջի քոյ ա-
րարի, կանգնեցի պատկեր և բազմացուցի զգա-
սուածս։
Եւ արդ խոնարհեցուցանեմ զծունր սրտի իմոյ, և
խնդրեմ ի քաղցրութենէ քումմէ։
Մեղայ, Տէր, մեղայ, և զանօրէնութիւնս իմ ես ին-
ձէն գիտեմ։
Աղաչեմ և խնդրեմ ի քէն, թող ինձ, Տէր, թող ինձ.
և մի՛ կորուսաներ զիս ըստ անօրէնութեան իմոյ։
Մի՛ յաւիտեան բարկանար ինձ, և մի՛ յիշեր զչարիս
իմ, և մի՛ պարտաւորեր զիս ընդ այնոսիկ որ ի-
ջանեն ի ներքոյ երկրի չարեօք։
Զի դու, Աստուած, Աստուած ապաշխարողաց ես,
և յիս ցոյց զբարերարութիւնդ քո՝ որ անար-
ժանս եմ։
Զքեզ, Տէր, օրհնեն ամենայն զաւարթունք երկնից,
և քո են փառք յաւիտեանս. Ամէն։

ՏԵՍԻԼ ԴԱՆԻԷԼԻ

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

....[1] մի.. Զկնի ամենայն յայտնութեան՝ որ տուան Դանիէլի, առաքեցաւ ի Տեառնէ Գաբրիէլ հրեշտակ, առաքեալ առ նա յառաջագոյն, և ասաց ցնա. Դանիէլ, այր ցանկալի, առաքեցայ ի Տեառնէ առ քեզ ասել քեզ բանս, և ցուցանել քեզ զկատարումն աւուրցն՝ որ լինելոց են զկնի գալստեանն բանին, որ ի ձեռն իմ աւետարանեցի: Եղիցի կոյս յԻսրայելի և ընկալցի ի բանէն բան. Եւ նա մարգարէասցի վասն աշխարհի, և կեցուսցէ զբազումս ի մէջ Իսրայելի: Եւ դիր զմիտս քո և լուր զյառաջիկայ պատահումն ի կատարումն աւուրցն, յամենայն ի քաղաքս և ի գաւառս, վասն անօրէնութեան մարդկան: Եւ ասացի ես Դանիէլ. Այո՛, Տէր իմ: Եւ ասաց ցիս. Ցետ կատարելոյ զամենայն բանս մարգարէականս՝ վասն ամենայն քաղաքաց և գաւառաց, Ասիաս, Պոնդոս, Փռիւգիաս, Գաղատիաս, Կապադովկիաս, Կարպաթիաս, Զմիւռնէս, Անդիոքաս, Աղեքսանդրիաս, Եգիպտոս, Նիկէաս, Նիկոդեմիաս, Կաղքէդոնս, Բիւզէս և Բաբելոնս. Հռովմայ[2]...

... Արտասուք որդւոց, և աճումն սովոյ՝ ապականէ զերկիր պտղաբեր. իշխանք քո որդիք հեծմանց. և որ շուրջ զքեւ ստացուածք քո՝ յապականութիւն եղիցին: Փախիցեն ի քէն Բաբելոնս յԵօթնբլուրն. Պոնդոս իշխանն անկցի, և սուր ծակեսցէ զորդիս նորա. զօրք

1. Սկիզբն պակասէ յօրինակին: 2. Աստ պակասէ յօրինակին:

նորա անկցին ի բերան սրոյ. զբազումս տարցին ի
Բիւզէ. և անդ թաղեսցին։ Փաւլիկեցւոց մանկուն(ք)
ծախեսցին ի սովոյ հացի և ի ջրոյ. երկիր նորա պա-
տառեսցի. ի կերակուր թռչնոց եղիցին. և բազում(ք)
ի նոցանէ փախիցեն ի Քաղկեդոնն։

Ի Գաղատիա յերկնից հուր երեւեսցի. և որոտ-
մունք և փայլատակմունք ծախեսցեն զնա. և աթո(ռ)
իշխանաց նորա յերկիր կործանեսցին, և հարուածո(վ)
կողմն նորա յարիւն և ի հուր այրեսցի. և բազում(ք)
փախիցեն յայնժամ ի Հռոմ։

Ի Փոքր Կապադովկիայ, որդիք նոցա զմիմեան(ս)
կոտորեսցեն. և զմիմեանս գերեսցեն, և իշխանք նո-
ցա ի պարտութիւն մատնեսցին. և որ շուրջ զնով(ա)
իցեն՝ ի նեղութեան և ի հառաչման եղիցին։

Ի Փոքր ի Բարելոնն. ի Կարպաթիաս. որդիք նո-
ցա ի նեղութեան եղիցին. զհրակիզութիւնս տեսցեն
և մի հաւատասցեն. պատուհասն եղիցի, ամենեքեա(ն)
մինչեւ ի դժոխս հասցեն. բազումք փախիցեն յԹե-
թըերլուրն։

Ի Զմիւռնէ բարկութիւն յաճախեսցի. լցցի որդէ(ն)
զրաժակ արեամբ. և անդուստ ի բարձանց եղիցի.
իշխանք քո բարձցին. և մեծամեծք քո անկցին. վասն
զի որ բարկութեան Տեառն եղիցի ի քեզ։

Անդիոքու մանկունք ապականեսցին, և յօրինեա(լ)
շինուածք նորա մի վայելեսցին. անկումն չարժման
եղիցի ի քեզ. և բազմութիւն մեծութեան քո կորու-
ցէ զքեզ։

ՅԱղեքսանդրի յուզմունք պատերազմի բազում ե-
ղիցին. և պարանոց ատաճակութեան նորա մինչ ի
նեստալարս պարապաց նորա. իշխանք նորա հալա-
ծեսցին։

Եգիպտացւոց մանկունք փախիցեն՝ հարեալք ի սո-
վոյ. ստացուածք քո եղիցին յոչինչ. և Նեղոս ցամա-
քեսցի. և իշխանք քո կորիցեն։

Նիկէացւոց դատերք ի սուգ և ի տրտմութեան ե-
ղիցին. վասն ազգականաց և արանց գերութեան ի
զօրաւոր ի մարդկանէ. և իշխանք քո ծառայեսցեն

րս ոչ գիտիցեն։ Վա՜յ քեզ Նիկոմիդիայ, որ բար-
ացեալ ունիս զեղջիւր քո և կերար զմարմինս սըր-
ց քոց որ էին ի քեզ. ապականեսջիր արեամբ ա-
նց արդարոց, որք հատուցանեն զփոխարէնս քո,
ի դժոխոց յատակեսջիր։ Լաց և ողբա, ով Թշուա-
ացեալ, զի ջնջեսցիս հանդերձ որդովք քովք. իշխանք
՝ իշխանք հեծութեանց, և քահանայք քո ոսկեսէրք և
ծաթասէրք. և գեղեցկութիւն պայծառութեանդ քո
կզմեսցի։

Կարքեդոն և ազգ Պարսից, զի՞նչ հասանէ քեզ
վախճան յաւուրց, դու ոչ գիտես. և ի կատարածին
ւիտենից, քանի՞ ինչ եղիցի ժամանակ քո. զկնի ամե-
յն քաղաքաց և գաւառաց. ի սովոյ ապականեսջիր
աղաքդ պաճուճեալ յոսկոյ և յարծաթոյ, և ազգ պճնեալ
զարդարեալ։ Անառակութիւնք բազում եղիցին ի
զ, և տղայք քո չքաւեսցեն ոսկւով, և ապա ի սո-
յ ապականեսցին։

Բիւզայ և Բաբելոնի երկիրն ընկղմեսցի, ի զօրա-
րաց ըմբռնեսցի, և հիմունք նորա ապականեսցին և
րութիւն նորա անկցի։

Հռովմայ իշխան մի՛ եղիցի ի ժամանակի յայնմ.
յց զէն նորա սրեալ և նետ նորա խստացեալ, և
նդութիւն նորա թանձրացեալ։ Բազում անգամ իշ-
ան յարիցէ և դարձեալ անկցի. երեքփողոցեան ե-
ցի, և բազումք երկիցեն ի քէն. վասն բազմանիստ
խանաց պայծառութեանն, և վասն հպարտացեալ
արանոցի քո և առաւել հարստութեան քո։

Բիւզայ որդիք ի սքանչելագործութեան եղիցին.
ան զի երթիցէ ի նմանէ յանուանեալն Եօթնա-
ուրն այր Բուզացի, և հաստատեսցէ զհիմունս նորա
դ ամենայն բնակիչս աշխարհի, մինչեւ յորոշմունս
զուաց. և դարձեալ չինեսցէ զնա այր նշանագործ՝
եալ ի կնոջէ բարենշանէ. և ի ժամանակի իւրում
անկութիւն սրտի նորա կատարեսցի, և գտցէ փայտ
նաց, և եղիցի գաւազան նորա մեծ, և գտցէ բե-
ռս որ ի նշանին էին, և դիցէ զնա ի սանձս իւր՝
ան կրթական պատերազմացն յաղթութեան. և եղ-

ջուր Նորա բարձր և հզօր , և անուն Նորա ընդ ամենայ
լեզուս. և պարգեւեսցի քաղաքին յիշատակ յաւիտ
նական ։

Եւ զկնի Նորա յարիցէ երկրորդ գաւազանն,
զարիւն արանց արդարոց հեղուցու. կարդայցէ զզ
տուփրանս. և ոչ գիտիցէ զԱստուած, և չօշափեսց
զգիրս սուրբս կուրացեալ սրտիւ ։ Եւ զկնի Նորա
կեսցէ այր իմաստասէր ի քեզ, Եօթնաբլուր Բաբ
լոմն, և պատկեր կանգնեսցէ ի քեզ, վասն որոյ
բռնադատեսցիս դու ։

Եւ զկնի այսր ամենայնի, յարիցեն եղջիւրք բար
ձունք և գաւազանք մեծամեծք, և զօրասցին ի վերա
քո. և յիշատակ սոցա եղիցի մեծ յոյժ ։ Եւ միւս
գաւազան է բարձր, զօրասցի աքանչելի և բարձրա
ցեալ, վասն անուան և յայտնութեան Տեառն. վա
զի յԱստուծոյ տուր էր Նմա ։ Ի ձեռն Նորա կեա
եղիցին մեծ, և ի խնդութենէ Նորա ուրախասցին
մենայն մարդիկ. և ի քաղաքաց և ի գաւառաց
քեզ ժողովեսցին, և հասցեն ի քեզ յԵօթնբլուր
և իւրաքանչիւր ոք զիւր գործն գործեսցէ. և զ
րասցի գաւազան թագաւորութեանն մինչեւ վախճ
նեսցի ։ Եւ ելցեն երկու գաւազանք ի միոյ գաւազա
նէ և եղիցի մի գաւազանն ձեր գազան, և երկրոր
գաւազանն ձեր յանասուն, յերկոսեան ի փողոց
յԵօնաբլուրն ։ Ի Հռովմէ ի քեզ հասցէ ընդարձա
կութիւն բարկութեան, գոգ ունելով և բաժակ լի
թեան. մինչեւ հասցէ ժամանակ քո. առաջին Նուա
քաղաքին իմաստասիրութիւն երգոց, և երկրորդ հար
տութիւն քո, աղբիւր բղխման ամենեցուն եղիցի. ո
պէս զհարսն զարդարեալ և որպէս զայրի երեւեսցի
ողկոյզք քո քաջարբերք՝ որ էին երբեմն՝ Նուազեսց
և անկցին ։ Թագաւորութիւնն որ ի քեզ է՝ այլ
ւազան յարուսցէ, որ անուանեալ կոչի Թէոդոս
եղեալ ի սրբութենէ, և անուն Նորա ուխտաւոր
ի քեզ յԵօթնբլուրդ. և ի ծննդեանն Նորա որ
ուրախ եղիցին, և գործեսցէ իւրաքանչիւր ոք
խորհեսցի, ծառայեսցէ քեզ ամենայն քաղաք

ու. և ի լիութեան քում՝ վայելչութիւն յերկրի բա-
զում եղիցի, և Նեղոս Եգիպտացոց արբուսցէ զքեզ, և
արխալ եկեղեցեաց եղիջիր դու. երկիւղ և դողումն
լիցի ի գաւազանի քում մեծապէս. և այս է սկիզբն
ժամանց ի թագաւորութեան քում: Եւ ժամանակ գա-
ւազանի նորա բազում և մեծ յոյժ. և կալցի գա-
ւազան նորա մինչև ի ծագս ամենայն երկրի, յա-
րևելից և յարևմտից, ի հիւսիսոյ և ի հարաւոյ. և
զօրանոց նորա հաստատուն, և աջ նորա զօրաւոր, և
ձեռք նորա բազում, որպէս ոչ ուրուք եղև այլ թա-
գաւորաց: Եւ զկնի այսր ամենայնի դարձուսցէ զե-
րես իւր առ հայր իւր, և համար ամաց նորա բա-
զում. և անուն նորա ահեղ, և թագաւորութիւն նո-
րա պայծառացեալ եղիցի:

Եւ երրորդ այլ թագաւոր եղիցի առ քև ի Հռովմ
Եօթնբլուրդ: Եօթնբլուր անուանեցար, վասն զի
պարսկաց ամենայն ազգք մտցեն ի քեզ, և Հռովմէ
ի թագաւորեսցէ մինչև ի կատարած յաւիտենից:
և երկրորդն քո՝ թագաւորեսցէ ծեր, և անուն նորա
Մարկիանոս, և գաւազան նորա սակաւաժամանա-
կեայ եղիցի քան զառաջին գաւազանն, ահեղութեամբ
թագաւորութիւն նորա յոյժ. և եղիցի ժամանակն այն
ոմանց ի բարի և ոմանց ի չար. և եղիցի թագաւո-
րութիւն նորա ի ժամանակս և ի ժամս և ի կէս ժա-
մու: Եւ պարգևեալ նմա ի չինողէն զքեզ, ո՜վ Եօ-
թնբլուրդ. առ ինքն վերացուսցէ գրով հաւատոյն, և
լիցի հերձուած մեծ ի թագաւորութեան նորա. քա-
հանայք յաթոռոց իւրեանց անկցին, անդուռն քաղա-
քաց բազմաց եղիցի, և փոփոխմունք մարդկան բա-
զում եղիցի, և վայելչութիւն քո, Եօթնբլուր, և ընդ-
արձակութիւն քո մի՛ պակասեսցէ: Եւ զկնի այսր ա-
մենայնի և նա վախճանեսցի ընդ հարս իւր, և թա-
գաւորեսցէ միւս գաւազանն ի քեզ, և նա եղիցի գա-
զան, և ընկալցի զառաջին գաւազանն՝ որ երբեմն հար-
ուանեալ է ի չանէն, և եղիցի այս գազան որպէս զա-
ռաջին գազանն մեծ և զօրաւոր, բանիւք և իմաս-
տութեամբ. և մի՛ արհամարհեսցի ի մեծամեծաց նո-

րա. և պարանոց նորա որպէս պարանոց զուարակ
և աչք նորա որպէս աչք առիւծու, ահեղութեամբ
չեսցէ. յեղջերաց նորա դողասցեն ամենայն քաղ
և գաւառք. և ի ժամանակս նորա աղեղն երեւե
յերկինս. և նշանք ազգի ազգիք յերկինս. և յերկրի ձայ
որոտմանց և անկումն քաղաքաց բազմաց լսեսցի.
երկիր պատառեսցի, և շինուածք ի հիմանէ կործան
ցին, ճանապարհք նորա հրեղէնք: Պատերազմունք
ցին ի նմա և ի քեզ յՅօթնբլուրդ. և յայնժամ հ
այրեսցին շրջանակք վայելչութեան քո, և բարձրութ
քո յերկիր յատակեսցի, և որդիք քո ողբասցեն
քեզ, և բազում ուրախութիւն քո ի սուգ դարձցի.
որդիք քո քարշեսցեն զմարմինս մեծամեծաց ի վեր
երկրի. և յանկարծակի փոքրիկ անկցի յերկնից
ծածկեսցէ զերկիր, և ազգք վիշապաձեւք յերկրի
բեւեսցին, և բազումք աղքատասցին և բազում տ
անկք մեծասցին, և ամբոխ մեծ եղիցի ի քեզ:
ղաղակեցէք զօրք զինուք և ուսներաւորք ի Թրա
և ի Կիլիկեայ:

Եւ ի ժամանակին յայնմիկ առաքեսցէ յարեւել
ղանն զսուր իւր, և ոչ կարասցէ յաղթահարել. և ար
մարհեսցէ զնովաւ այր ոմն վիշապաձեւ ի միջոյ և ի վ
և առաքեսցէ ի ձեռն նորա զերկրորդ զսուրն յար
մուտս, և մի ուժեսցէ յաղթահարել զնա. և արհամար
յով արհամարհեսցի ի շանէն վիշապն, բազում ըն
յիւք և ոսկւով և ընչիւք բազմօք նեղեսցի գազանն ի շ
նէն, և յարիցէ շունն ի վերայ գազանին, և յար
ցէ զկորիւնս իւր ի վերայ աթոռոյ գազանին և զ
ւազանացն, և կորուսանել զգազանն ի շանէն և
նուլ զդարանս նորա: Եւ շունքն կացուսցեն արտ
զգազանն, և ծանիցեն ամենայն մարդիկ, եթէ շ
զառիւծ հալածէ. և դարձեալ անդրէն դարձուսցէ
առիւծն և սպանցէ զշունն և զկորիւն նորա. և գոչեսցէ
առիւծն գոչումն մեծ յոյժ, և ի գոչիւն նորա լսեսցի յ
նայն քաղաքս և ի գաւառս. և երկիւղ նորա ի գար
նորա. և եղիցին մարդիկ չփոթեալք ի միմեանց վ
գոչման առիւծուն և վասն մահուան շանն. և հա

եացէ երկրորդ շունն, շրջելով զլեզու իւր յայլանձե-ութիւն, մինչեւ ցգառինս առիւծուն. և մեկնեացի ի յամանէ իբրեւ ոչ ուժեացէ նմա, և թաքիցէ կորիւն անն ի ժամանակս և ի ժամանակ և ի ժամ մի, և ի ժամանակի իւրում թագաւորեացէ. և եղիցի անուն նորա կորիւն շան, որ թարգմանեալ կոչի գաւազան ազգաց. և գազանն ջնջելով ջնջեացէ զյիշատակ շանն: Յառաջ գիտացեալ երգեացեն զնմանէ զչարախօսութիւն, և ի քաղաքի նորա զպատկեր նորա ջնջեացեն, և բազումք ի դարանս գազանին խորհեացին սպանանել զնա, և մի՛ ուժեացեն նմա, և գաւազանակիցք նորա ի միւսում քաղաքի ի սրոյ մեռցին, և մեծապէս ծանիցեն զխնդրուածս քահանային ի վերայ անծանօթիցն. և մի ոմն ի մեծամեծացն երիտասարդ, ի միջոյ զօրաց գազանին, զբազումս կապեալ ոտիւք և ձեռօք մատուցեալ առ գազանն. և ապա իբրեւ առցէ գազանն զբազումս յազգաց ազգաց ծառայս, կոչելով առ ինքն որպէս զՏէր, և կացցէ այլ այր յանդիման նորա, և ընկալցի ի գոգ իւր և հալածեացէ զարս պատերազմողս. Եւ ինքն հալածեացի ի նոցանէ, և փախիցէ ի նոցանէ հեռի: Եւ մի՛ ոք հասցէ նմա, վասն զի երագ է ոտիւք և փախիցէ առ գազանն և որ ի գոգ նորա, և մտցէ առ նա, և ելցէ գաւազանն փոքր և քաջալերեացէ. և գազանն մեծ նստուսցէ զնա յաթոռ իւրում. և արասցէ գաւազանակից և աթոռակից փոխանակ ինքեան: Երկու գաւազանք ի միում այրի բնակեալք, կորիւնն քաջալերեացէ ի գործ պատերազմի, և մեծ գազանն դարձցի յերկիր իւր ուստի էրն. և փոքր գազանն կալցի զտեղի նորա մինչեւ ցժամանակ մի ոչ յումեքէ թագաւորեալ, այլ յանձին բռնութենէ: Եկեացէ ի դարանս թագաւորութեան, և գազանն փոքր դարձցի առ գազանն մեծ. և թողլով զդարանս՝ իւրում արարողին՝ իշխանեացէ ի քեզ, Եօթնբլուրդ, և կալցի ի նեղութեան: Խնդութիւն նորա մեծապէս եղիցի, խաղալով խաղասցէ, և ի մեծամեծաց սիրեսցի և ատեսցի ի բազմաց. զկեանս և զլիութիւն տացէ, և

վիշապն խաղանեցէ նովաւ, և որսողական գաւազանաւն վիշապին քարշեսցէ զնա։

Վա՜յ քեզ յայնմ ժամանակի՝ Եօթնբլուր Բաբելոնի, յորժամ այրի թագաւորեսցէ, և վիշապն հալածեսցէ զայլազգին, և այլազգին որ անուանեալ կոչի Սաղամանդար՝ ի փախուստ դարձցի, դարձուցեալ զերեսս իւր ի կղզիս. ոսկի և արծաթ և ականս պատուականս և պսակս գաւազանացն. և որ ի գոգ գագանին երկքաւորեալ յազգէ Պարսից ի Կարքեդոնի. ոչ ոք հալածեսցէ զնա ի մարդկանէ՝ վասն սիրոյ վիշապին և մեծ պայծառութեանդ՝ որ էին ի քեզ. և փոխեսցի նա յերկրէ յերկիր, և նեղեսցի յայլազգեաց, և այլազգեացն նեղեալ ի դարմանոցն և ի գնացից՝ հառաչեսցէ առ արարիչն իւր՝ անմեղօք իւրովք. և գաւազանն որսորդական որ էր ի գագանէն՝ միաբանեսցի ընդ շանն, և վիշապն կալցի զտեղի նեղութեան և հանդիսի, հանդերձ աթոռովք սնոտովք հետեւեսցի. և զտեղի սրբութեան հալածեսցէ, և սաստեսցէ վիշապն լեզուաւ իւրով ի վերայ արանց սրբոց, և ի վերայ նշխարաց սրբոց։ Եւ զառաջնորդութիւն հայրապետացն խափանեսցէ, և գերեսցէ զեկեղեցիս սրբութեան. և որ ի ծերպս և ի յայրս և ի փապարս երկրի բնակեալք իցեն՝ եկեսցեն առ քեզ յԵօթնբլուրդ՝ բռնաւորեալ ի վիշապէն։

Եւ զկնի այսր ամենայնի զփոշի ոտից իւրեանց թօթափեսցեն ի քեզ՝ վկայեալք ի նմանէ։ Յայնժամ հրայրեսցի գեղեցկութիւն վայելչութեան քո. և մի ա[illegible] փախուցեալ երիտասարդ՝ պատճառանօք որսորդական գաւազանաւն, բերել զառաջին գաւազանն որ է անուանեալ Սաղամանդար. և ապա յայնմ ժամանակի նեղեսցի վիշապն, և ի յաջորդաց իւրոց ըմբռնեսցի. և յահեկորդացն կապեսցի և մի ոք ընկալցի զնա. վասն զի եհեղ զարիւն սրբոց ի քաղաքս և ի գաւառս։ Եւ փախիցէ ի տաճարն սուրբ՝ զոր գերէրն յառաջագոյն, և մի՛ ոք ընկալցի զնա, վասն զի երկնաւոր հարուածք եղիցին ի նմա։ Եւ երիտասարդն հասցէ առ Սաղամանդար և յառաջ ուսուցէ զայլ-

ազգին յանդիման վիշապին. և տեսեալ վիշապին՝ Խախիցէ ի նմանէն, և այլազգին մի՛ սպանցէ զվիշապն, որոշեսցէ զնա յերեսաց իւրոց. և երիտասարդն անկցի անկմամբ մեծաւ, և այրին մի՛ ապրեսցի և ցուցցեն նմա զայլազգին և զաթոռակից նորա, և եղիցին հարկատու ի տաղաւարս նորա՝ որ ստեղծն զնա, և յաթոռս նորա խնդրեսցի արիւն հօր նորա. և այլազգին եղիցի մեծ ի սակաւ ժամանակս, և եղիցի լիութիւն ի քեզ յԵօթնբլուրդ, և մահունք բազում մարդկան որ ժողովեալ են ի քեզ ի քաղաքաց և ի գաւառաց: Յայնժամ ի տեղիս տեղիս շարժմունք եղիցին, և լսիցեն զձայն բազմաց՝ և ոչ հաւատասցեն. և հարստութիւն քո և փառք քո տխրեցուցին զքեզ՝ ի լինել քեզ հպարտ և ամբարտաւան. և փառասիրութիւն քո խոնարհեցոյց զքեզ: Բայց [illegible]ութիւն և վայելչութիւն քո՝ բազում եղիցի ի քեզ: Կատարած ժամանակի հասցէ քեզ, և ելցէ ի քէն որ[illegible]ողական գաւազանն որ է ի գազանէն, և երթիցեն այլազգեացն ի տեղիս. և դստերք քո զարդարեալքն զինքեանս ի գայթակղութիւն երիտասարդաց սպանանել զբազումս, և մեծամեծք քո անկցին, նեղութիւնք և յուզմունք բազում եղիցին:

Յայնժամ մահաբեր հրեշտակն հարցէ զքեզ ամենայն քաղաքօք և գաւառօք, և մահք բռնաւորք առաքեսցին յերկնից. յանկարծակի բարկասցի ի վերայ երկրի, երկիր շարժեսցի և անկցին մեհեանք: Եւ ծով եռացուսցէ զալիս ի վերայ, և ծածկեսցէ զմարդիկ, և իցեն որք փախիցեն և ապրեսցին: Յայնժամ հրեշտակացն ամբոխ եղիցի, և յանդիման կացցեն և աղաչեսցեն առաջի աթոռոյն. յայնժամ Եօթնբլուր Բաբելոնի, զորդիս քո լացցես, քուրձ զգենլով և մոխիր ի վերայ գլխոյ ցանելով. տեսանելով զմարդիկ, զի վասն մեղաց և յանցուածոց անկանիցին, արք տղայովք և կանայք ստնդիացօք հանդերձ կործանիցին. զի բարկութիւն Տեառն է ի վերայ: Պարիսպք քո պատառեսցին, և յերկիր յատակեսցին տաղաւարք քո, [illegible]անգունք ստնդեացք հաշտեալք՝ բերանովք իւրեանց

աղաղակէին առ Աստուած. և քահանայք քո ցոեխ
կոծեսցին զգաւազանս քո. մեծամեծք քո լացցեն և
քաղաքակիցք քո յոյժ տրտմեսցին. և ճանապարհորդ
քո ի նեղութեան եղիցին, և ողկոյզք քո անկցին և
այգիք քո պակասեսցին։ Դղրդմամբ մեծաւ պատ
ռեսցի երկիր և կորուսցէ զմարդիկ մինչև ցստնդիւ
և ցծերս։ Բայց մինչև ի սպառ մի կորուսցէ զք
Տէր, զՆօթնըլուրդ. վասն զի չէ հասեալ ժամանա
կորստեան քո. բացցի խորխորատ ի ծածկել զմար
դիկ և ոչ ծածկեսցի. վասն զի չեւ եւս է հասե
ժամանակ քո։ Պատրաստեալ են քեզ տանջանք, վա
զի զամենայն անօրէնութիւն գործեցեր ի քեզ, ըն
դունելով զերկիր ի գործ քո. յուզմունք խորհրդ
մարդկան բազում եղիցին, մինչև Տէր ի վերու
հրամայեսցէ կորուսանել զմարդիկ։

Բայց խորհուրդ Տեառն երեւեսցի՝ ուստի պատ
հասն լինելոց իցէ, և ապաւինեալքն ի քեզ ընկալցի
զտանջանս. ազգն որ յուսացաւն ի քեզ, և գաւազա
որսողական կորուսցէ զքեզ. և կորիւն զկորիւն փ
խուսցէ, խնդրելով զարիւն հարանց նորա, և ինք
կամօք մատնեսցի այլազգեաց շանցն և ընկերաց ն
րա; և յարուսցէ լեզուս և ազգս, և տիրեսցէ ի վեր
ազգաց բազմաց. և երկրորդ շունքն մարտիցեն ը
նմանս, և զմիմեանս կորուսցեն։ Վա՜յ յորժամ այ
թագաւորեսցէ, և նենգութեամբ խաղասցէ ի վեր
այլազգեացն. և միւս այլազգին խնդրեսցէ զկորու
նորա և նենգութեամբ ջնջեսցէ զնա. և եղիցին դժը
դակ և չար աւուրքն այնոքիկ։ Որդիք գաւազանաց
ի խռովութիւն եղիցին ընդ միմեանս պատերազմով
և յայնժամ բազում նեղութիւն և չար եղիցի մարդ-
կան, որպէս[1] ոչ լեալ երբեք. և մի փառահասցի իշ-
խանն հաւատացեալ ի Սաղամանդար, վասն զի այլ-
ազգի է. և յազգաց նորա ընկալցին զոր ոչն խնդրե-
ցին. և կամիցի փախչել Սաղամանդար, և մի կարա-
ցէ, և հասցէ նմա և սպանցէ զնա Պլակիտաս։

1. Մեզէն ուղղեցաւ զի բնագիրն ունէր որպէս զի մինչև երբեք։

Եւ տիրեսցէ միւս գաւազանն ի քեզ յԵօթնբլուրդ, և ելիցին երկուեանք բազում. յարիցէ այր աղքատ որ ոչ ճանաչիցէ զշնորհս. հպարտ, ոսկեսէր, պատերազմասէր՝ և եղիցի անուն նորա Որլողիոս, և աթոռ նորա սակաւաւոր, և բարկացող. և մեծամեծք նորա ատեսցեն զնա, և քաղաքացիք նորա նեղեալք ի նմանէ. երկնային բարկութիւն եղիցի յաւուրս նորա. բազում անգամ նեղեսցէ զԲաբելոնն՝ ի ժամանակս թագաւորութեան իւրոյ. ձայնք գուժոյ հասցեն առ քեզ, և զօրք բարբարոսաց խռովեցուսցեն զքեզ և մի պատերազմեսցեն։

Եւ յարիցէ այլ թագաւոր բռնաւոր, յանդիման պատերազմեալ հալածեսցէ զնա, և բազում տրտմութեամբ և հեծութեամբ հանցէ զհոգի նորա. և սա թագաւորեալ կալցի զգաւազանն որ ի քեզ Եօթնբլուրդ, և եղիցի մեծ յաթոռս մեծամեծս և ի պայծառս. և այրն այն սորովի յաջմէ և յահեկէ. և ի ժամանակս նորա սով մեծ եղիցի և ոչ փոքր, և ապականեսցի երկիր ի մարդկանէ, և յորձանք ջրոց հոսեսցեն, և օդ սևաթոյր խառնակեսցի, և այգիք քո սակաւասցին, և վայելչութիւնք քո նեղեսցին, և պակասեսցին աւուրք և եղիցի օրն վեցժամեան։ Վա՜յ մարդկան որ իցեն ի ժամանակին յայնմիկ։ Եւ դարձուսցէ զերեսս իւր թագաւորն յարեւմուտս։ Յայնժամ Վա՜յ քեզ Եօթնբլուրդ, յորժամ թագաւոր քո երիտասարդ. ի ժամանակի յայնմիկ եղիցի քեզ նեղութիւն մեծ. այր որ ունիցի զկին եղբօր իւրոյ, որդի զմայրն իւր, և դուստր ելցէ յանկողինս հօր իւրոյ, եղբայր զքոյր իւր. և յաւելեսցին հայհոյութիւնք, մարդասպանութիւն, և երդմունք, չարախօսութիւնք, ստութիւնք, պղծութիւնք, ցաւք, յափշտակութիւնք, եղբայրատեցութիւնք, խռովութիւնք, հեղումն արեան ի տաճարի սրբոց սպասաւորաց, և թագաւոր ընդ թագաւորս, իշխանք ընդ իշխանս, հզօր յաղքատոյն վերայ յարիցէ, և անկումն եղիցի հարստին և աղքատոյն. և Բիւթանիա որ է ի ծովեզեր՝ չարժմամբ յատակեսցի. և բարձրացեալ կուտակեսցին ալիք ծովուն, և ծածկեսցէ զհիմունս

Բրիտանիայ՝ մինչեւ ցկրտսեր քաղաքն Նիկոմեդիա
և ապա դարձեալ յարիցէ այլ թագաւոր, և ժամա
նակ նորա սակաւաւոր և չար և ամենեւին ահեղ
Եւ ապա յայնմհետէ ոչ եւս եղիցի ժամանակ բարի
այլ չար. և ընդ նմա պատերազմեսցի որդին, և ծա
խեսցէ զնա ի սրոյ. և միւս թագաւոր յարիցէ յայլ
ազգեաց՝ որ է Արիանոս, սորա..... սեան։ Յայն
ժամանակի վա՜յ քեզ Եօթնբլուրդ, զի քան զամեն
սեան աւել..... և զսահմանս քո։ Եւ ապա յարի
ցեն թագաւորք և իշխանք և առաջնորդք և նահա
տակք ի վերայ քաղաքաց և գաւառաց և տեղեաց, և
եղիցին յուզմունք և խառնակութիւնք բազում՝ մարդ-
կան։ Եւ ազգ բարբարոսաց յարիցէ ի վերայ քաղա-
քաց և գաւառաց. և խոնարհեսցի երկիր ի բազմու-
թենէ ազգաց՝ կանգունս եօթանասուն և երեք. և մի
ներեսցիս յայնժամ Եօթնբլուրդ ի նոցանէ. բայց ա
անձին պատերազմ տանջեսցէ զքեզ, և վայելչութիւն
երկրի սակաւասցի ի քեզ. բարկութիւն յերկնից ե-
ղիցի ի քեզ և հարուածս յոյժ, և երեւեսցի սուն հրեղէն
յերկնից ի յերկիր. և յայնժամ փոխեսցի թագաւորու-
թիւն[1] . . . . որ մնացեալ յապականու-
թիւն ։ . . . . . . և յայնժամ այսպէս . . . . .
Եւ բերցէ զերկրորդ գաւազանն ի միւս քաղաքն յոչ-
ինչ իշխանեալ. և նետս հրեղէնս տեղասցէ յերկնից,
նշանք և արուեստք բազում եղիցին։ Եւ յայնժամ
տիրեսցէ Ներոնն, և մարդիկ յաստուածպաշտութենէ
խոտորեսցին, անհաւատ ի գալստենէն զոր ոչ խըն-
դրէին, և ոչ ակն ունէին. այն որ ոչ հաւատային ի նա,
որ ամենայնի ընդդիմակացն էր. սա եղիցի և ծնցի զոր
ոչն խնդրէին ի կուսէ պղծոյ։ Եւ կալցի գաւազանն
խաբէութեան զազգ մարդկան ի ժամանակս երիս և ի
կէս ժամանակի. ածցէ զոգիս բազմաց ի կորուստ,
ժառանգակից լինել գեհեննին յաւիտենից։ Յայնժամ
յուզումն եղիցի հրեշտակաց տեսանելով զնշանսն զոր
յառաջագոյն գնացուցեր։

1. Օրինակն եղծեալ էր։

Եւ զայս իմացեալ քրիստոսասէր մարդկանն, ծանուցեալ և տեսեալ ամենայնի զընդդիմակացն, որ է ազգի մարդկան. որոյ է նշանս այս. Զօդեալ անկըրկնելի ի ծնգաց հաշմ, ակամբ ողորկայօն, մանգաղամատն, սրագլուխ, շնորհաւոր, մեծաբան, իմաստուն, քաղցրածաղր, տեսանող, խորհրդական, ըսթափ, հեզ, հանդարտ, նշանագործ. մօտ ունելով զոգիս կորուսելոցն, ի քարանց հաց հանել, կուրաց տեսանել, կաղաց գնալ, և զլերինս ի տեղւոջէ ի տեղի փոխեսցէ. առ աչօք արասցէ զայս ամենայն, և բազումք հաւատասցեն ի նա: Վա՜յ այնոցիկ ոյք հաւատայցեն ի նա, և առնուցուն զնշանն նորա. աչ նոցա կապեալ՝ որ ոչ դառնայցէ անդրէն յոր յուսացանն յառաջագոյն: Յայնժամ սով եղիցի մեծ յոյժ. մի՛ տիրեսցեն երկինք տալ զանձրեւ, և երկիր մի՛ բուսուսցէ զդալարի. եղիցին չորացեալ ամենայն պտուղք և յայնժամ ամենայն գաւառք և քաղաքք ողբասցեն զինքեանս, փախչելով փախիցեն, և մի՛ փախիցեն յարեւելից յարեւմուտս, և յարեւմտից յարեւելս: Իսկ որ բնակեալ իցեն ի լերինս և յայրս և ի ծերպս և ի փապարս երկրի, նոքա միայն կարասցեն փախչել մինչեւ ցերկրորդ գալուստն որ ծնաւ ի սուրբ Կուսէն: Յայնժամ ընտրեալքն նորա յայտնի եղիցին տեսանելով զյաւիտենական զՏեառն գալուստն. կայցէ յառաջ և բազումք դատեսցին. յերկնից յուզմունք եղիցին, և յայնժամ նեղութիւն ահագին եղիցի ի վերայ տիեզերաց: Վա՜յ յղեաց և ստընտուացն յաւուրս յետինս. վա՜յ անժուժացն որք հաւատացին ի հակառակորդն. վա՜յ այնոցիկ որք երկիր պագին նմա, և վասն գալստեան նորա յայտնեցան:

Եւ յետ լինելոյ այսր ամենայնի և կրելոյ զչարչարանս աստուածաչունչ և յարդար մարդկան՝ որ ի հարկաւորութենէ և ի բռնութենէ նեղեալ էին, հասցէ ապա կատարած. և ոմանց ի մարդկանէ նշան ցուցեալ ծանիցեն զԵօթնբլուրն և ասիցեն. Արդեօք քաղաք լեա՞լ իցէ սա: Եւ կին մի երկրակոխեալ յարեւելս յարեւմուտս ի հիւսիս և ի հարաւ, և մի՛ գտցէ

Բիւթանիայ՝ մինչեւ ցկրտսեր քաղաքն Նիկոմեդիա․
և ապա դարձեալ յարիցէ այլ թագաւոր, և ժամա-
նակ նորա սակաւաւոր և չար և ամենեւին անհեղ-
Եւ ապա յայնմհետէ ոչ եւս եղիցի ժամանակ բարի
այլ չար․ և ընդ նմա պատերազմեսցի որդին, և ծա-
խեսցէ զնա ի սրոյ․ և միւս թագաւոր յարիցէ յայլ-
ազգեաց՝ որ է Արիանոս, սորա ..... սեան։ Յայնժ[ամ]
ժամանակի վա՜յ քեզ Եօթնբլուրդ, զի քան զամենայ[ն]
սեան աւել ..... և զպահմանս քո։ Եւ ապա յարի-
ցեն թագաւորք և իշխանք և առաջնորդք և նահա-
տակք ի վերայ քաղաքաց և գաւառաց և տեղեաց, և
եղիցին յուզմունք և խառնակութիւնք բազում՝ մարդ-
կան։ Եւ ազգ բարբարոսաց յարիցէ ի վերայ քաղա-
քաց և գաւառաց․ և խոնարհեսցի երկիր ի բազմու-
թենէ ազգաց՝ կանգունս եօթանասուն և երեք․ և մի
նեղեսցիս յայնժամ Եօթնբլուրդ ի նոցանէ․ բայց սա-
անձին պատերազմ տանջեսցէ զքեզ, և վայելչութիւ[ն]
երկրի սակաւասցի ի քեզ․ բարկութիւն յերկնից ե-
ղիցի ի քեզ և հարուածս յոյժ, և երեւեսցի սիւն հրեղէ[ն]
յերկնից ի յերկիր․ և յայնժամ փոխեսցի թագաւորու-
թիւն[1] .... որ մնացեալ յապականու-
թիւն ։ ...... և յայնժամ այսպէս .....
Եւ բերցէ զերկրորդ գաւազանն ի միւս քաղաքն յոչ-
ինչ իշխանեալ․ և նետս հրեղէնս տեղասցէ յերկնից,
նշանք և արուեստք բազում եղիցին։ Եւ յայնժամ
տիրեսցէ Նեռնն, և մարդիկ յաստուածպաշտութենէ
խոտորեսցին, անհաւատ ի գալստենէն զոր ոչ խըն-
դրէին, և ոչ ակն ունէին․ այն որ ոչ հաւատայինն ի նա,
որ ամենայնի ընդդիմակացն էր․ սա եղիցի և ծնցի զոր
ոչն խնդրէին ի կուսէ պղծոյ։ Եւ կալցի գաւազանն
խաբէութեան զազգ մարդկան ի ժամանակս երիս և ի
կէս ժամանակի․ ածցէ զոգիս բազմաց ի կորուստ,
ժառանգակից լինել գեհենին յաւիտենից։ Յայնժամ
յուզումն եղիցի հրեշտակաց տեսանելով զնշանսն զոր
յառաջագոյն գնացուցեր։

1․ Օրինակն եղծեալ էր։

Եւ զայս իմացեալ քրիստոսասէր մարդկանն, ծանուցեալ և տեսեալ ամենայնի զընդդիմակացն, որ է ազգի մարդկան. որոյ է նշանս այս. Ջօդեալ անկըրկնելի ի ծնգաց հաշմ, ակամբ ողորկայօն, մանգաղամատն, սրագլուխ, չնորհաւոր, մեծաբան, իմաստուն, քաղցրածաղր, տեսանող, խորհրդական, ըռթափ, հեզ, հանդարտ, նշանագործ. մօտ ունելով զոգիս կորուսելոցն, ի քարանց հաց հանել, կուրաց տեսանել, կաղաց գնալ, և զլերինս ի տեղւոջէ ի տեղի փոխեսցէ. առ աչօք արասցէ զայս ամենայն, և բազումք հաւատասցեն ի նա: Վա՜յ այնոցիկ ոյք հաւատայցեն ի նա, և առնուցուն զնշանն նորա. աղ նոցա կապեալ՝ որ ոչ դառնայցէ անդրէն յոր յուսացանն յառաջագոյն: Յայնժամ սով եղիցի մեծ յոյժ. մի՛ տիրեսցեն երկինք տալ զանձրեւ, և երկիր մի՛ բուսուսցէ զդալարի. եղիցին չորացեալ ամենայն պտուղք և յայնժամ ամենայն գաւառք և քաղաքք ողբասցեն զինքեանս, փախչելով փախիցեն, և մի՛ փախիցեն յարեւելից յարեւմուտս, և յարեւմտից յարեւելս: Իսկ որ բնակեալ իցեն ի լերինս և յայրս և ի ծերպս և ի վիմապարս երկրի, նոքա միայն կարասցեն փախչել մինչեւ ցերկրորդ գալուստն որ ծնաւ ի սուրբ Կուսէն: Յայնժամ ընտրեալքն նորա յայտնի եղիցին տեսանելով զյաւիտենական զՏեառն գալուստն. կայցէ յառաջ և բազումք դատեսցին. յերկնից յուզմունք եղիցին, և յայնժամ նեղութիւն ահագին եղիցի ի վերայ տիեզերաց: Վա՜յ յղեաց և ստընտուացն յաւուրս յետինս. վա՜յ անժուժացն որք հաւատացին ի հակառակորդն. վա՜յ այնոցիկ որք երկիր պագին նմա, և վասն գալստեան նորա յայտնեցան:

Եւ յետ լինելոյ այսր ամենայնի և կրելոյ զչարչարանս աստուածաչունչ և յարդար մարդկան՝ որ ի հարկաւորութենէ և ի բռնութենէ նեղեալ էին, հասցէ ապա կատարած. և ոմանց ի մարդկանէ նշան ցուցեալ ծանիցեն զՆօթնըբլուրն և ասիցեն. Արդեօք քաղաք լեա՞լ իցէ սա: Եւ կին մի երկրակոխեալ յարեւելս յարեւմուտս ի հիւսիս և ի հարաւ, և մի՛ գտցէ

պտուղ, բայց միայն գտցէ ձիթենի մի, և գիրկս արկեալ ձիթենւոյն՝ յոգոց հանցէ և ասիցէ. Երանի՜ այնմ որ տնկեալ է զձիթենիս զայս. և ոգի Նորա վերացի ի Նմանէ անդէն ի տեղւոջն։

Յայնժամ արեգակն դարձցի ի խաւար և լուսին յարիւն, աստեղք որպէս զտերեւ անկցին, և երկինք իբրեւ զմագաղաթ գալարեսցին, և ծով յանդնդոց եռասցէ ելանել ծածկել զմարդիկ, և ամենայն ինչ յօդոց ապականեալ չորասցի։ Հրեշտակք հրեղէնք յերկնից իջցեն, և հուր բորբոքեսցի ընդ տիեզերս. մկունք հրաձեւք և պղնձիք եղիցին, և որ Նման է Նոցա. և գազանք գիշակերք ի լերանց ելցեն. և մի՛ երկիցէ զոր ոչն խնդրէին, և երկիր ամբարշտաց կորիցէ, և արդարքն յափշտակեսցին առ Հայր, զի հրաման ել ի Տեառնէ։ Աթոռք անկցին և գիրք բացցին, և դատաստանք յօրինեսցին. հրեշտակք փող հարցեն, և արդարք պարեսցեն, Հօր օրհնութիւնս հանցեն, և իւրաքանչիւր գործոց դատեսցին։

Բայց միայն Տէր արդար դատաւոր և ամենայն գործք Նորա. և ամենայն ազգ մարդկան բացցեն զբերանս իւրեանց աղաղակելով և ասելով. Տէր, Տէր, մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա զմեզ ի չարէ, զի դու Տէր ; գիտես և ճանաչես զի համբերել ոչ կարեմք, վասն զի մարմին եմք. այլ որպէս հայր բարերար և մարդասէր, գթացիր ի վերայ մեր։ Զի քո են փառք այժմ և միշտ, և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ժ

ԳԻՐՔ ԵԶՐԻ ԵՐՐՈՐԴ[1]

ԳԼՈՒԽ Ա.

Ս Սաղաթիէլ՝ որ և Եզր կոչեցայ. և ի Բաբելոն յամին երեսներորդի կայի յանկողնի իմում, և զմտաւ ածէի վասն աւերածոյն Սիոնի, և վասն շինածոյն Բաբելոնի, և անդէն իսկ ապշեալ լինէի ի հոգի իմ, և սկսայ ասել ցբարձրեալն զբանս ահագինս: Եւ ասացի, ասեմ. Տէր Աստուած իմ, դու արարեր զերկինս և զերկիր և զամենայն որ ի նոսա. և յետ այնորիկ ստեղծեր անապական ձեռօք քովք զմարդն. և փչեցեր ի նմա շունչ կենդանի, և է առաջի քո. և եդիր ի դրախտին փափկութեան՝ զոր տնկեաց աջ քո. որում պատուէր ետուր զի ծանիցեն թէ քո գործ է: Եւ նա էանց զայնիւ, և պատրեցաւ: Վասն որոյ յիրաւի որոշեցեր վաղվաղակի վասն նորա զմահ, և ամենեցուն որ ի նմանէ ազգ էին, որք և անցին զօրինօք սրբոց քոց հրամանաց. զի եղեն ազգ և ազինք, և տոհմք ի նոցանէ, որ ոչ գոյ թիւ. ածեր ի վերայ նոցա զջրհեղեղն և կորուսեր զնոսա: Խնայեցեր ի ծառայն քո Նոյ. և վասն նորա յորդիսն նորա ամենայն տամբն իւրով. և եդիր շնորհս առաջի քո:

1. Զգուղնաքեայ տարբերութիւնս օրինակաց սորին զանց առնեմք նշանակել, շատ համարելով ուղղագունին զհետ երթալ:

Եւ դարձեալ ի զաւակէ նորա բազմացուցեր զ
դիկ. և նոքա նոյնպէս ամբարշտեցան առաջի ք
ելին անօրէնութեամբք իւրեանց, և զհետ գնացի
նօրէնութեան: Գտաւ այր մի ի նոսա որում ա
էր Աբրահամ, զոր սիրեցեր և հաճեցար ընդ նա մի
և եդիր ընդ նմա ուխտ բազմացուցանել զզաւակ ն
իբրեւ զաստեղս երկնից բազմութեամբ, և իբրեւ
ւազ առ ափն ծովու անչափ. և այնպէս ետուր
որդի զԻսահակ, և Սահակայ՝ զՅակոբ. և Յակ
այլոք մետասանիւքն հանդերձ՝ զՅովսէփ, և վասն
սեփայ տարար զհարսն յԵգիպտոս և կերակրեցեր
սա ամս բազումս: Եւ յետ այնորիկ հաներ զ
ի ձեռն ծառային քո Մովսիսի, և տարար զ
յԵգիպտոսէ ի յանապատն. և կերակրեցեր զ
ամս քառասուն, և յետ այնորիկ տարար զնոսա
կիրն զոր խոստացար ծառային քո Աբրահամո
ետուր նոցա օրէնս, և ոչ պահեցին. և ետուր ն
դատաւորս դատել և խրատել զնոսա յօրէնս քո
բազումս, մինչեւ ցՍամուէլ մարգարէն՝ որ կար
զանուն քո. քանզի կայր և մնայր ի նոսա ա
մերժեցան օրէնք քո ի սրտից նոցա, մինչեւ կացո
ի վերայ նոցա իշխան զԴաւիթ ծառայն քո. ցոր
սացեր դարձեալ շինել զԵրուսաղէմ. և ի նմա մատո
նել քեզ պատարագս: Յետ նորա յարուցեր զորդ
րա զՍողոմոն. որում հրամայեցեր շինել զտա
ի տեսիլ գիշերոյն. և ի նմա առնել ամենայն ժ
վըրդեանն զաղօթս, և մատուցանել զպատարագս
իբրեւ այն լինէր, մեղաւ ժողովուրդն որ ի քաղ
բնակեալ էր, և վասն նորա մատնեցաւ քաղա
ձեռս հեթանոսաց որ շուրջ զնովաւն էին: Իսկ
դեռ էաք յերկրին մերում, ասէի ի սրտի իմում, ա
լաւագո՞յն ինչ գործեն որ ի Բաբելոն բնակեալ ն
վասն այնորիկ արհամարհեցաւ Սիոն. զի իբրեւ
այսր, տեսի ամբարշտութիւն բազում որ ոչ գոյ թ
ապստամբս բազում յոյժ ետես անձն իմ, այս աւ
րեսուն ամ. վասն այնորիկ զարմացեալ է սիրտ
զմտաւ ածելով թէ որպէս ներես անօրինաց, և

…ձեցեր յամբարիշտսն, և կորուսեր զժողովուրդսն քո.
— խնայեցեր ի թշնամիսն քո։ Մի եթէ լաւագո՞յն ինչ
…րծեաց Բաբելոն քան զՍիոն. և կամ այլազգի ոք
…անեաւ քան զԻսրայէլ. և կամ ո՞ր ազգ հաւատաց ուխ-
…ի քում իբրեւ զՅակոբ, որոց պտուղն ո՛չ երեւեցաւ։
…րջելով շրջեցայ ընդ ազգս և գտի զնոսա յղփացեալս,
…ք ոչ յիշէին զպատուիրանս քո։ Արդ այժմ եթէ
…շռիցես ի կշիռս զմեր անօրէնութիւնս և զհեթանո-
…աց, գտցի ի կշիռս կշռոցն՝ եթէ յո՛ր կոյս հակի-
…է. Ե՞րբ ոչ մեղան բնակիչք երկրիս այսորիկ առաջի
…ո. ո՞ր ազգ պահեաց զպատուիրանս քո. Թերեւս ուրեք
…ուազարանս գտանիցես ազգ, և ո՛չ ուրեք։

ԳԼՈՒԽ Բ.

Եւ յետ խորհելոյն իմոյ զայս, առաքեցաւ առ իս
…րեշտակ մի՝ որոյ անուն էր նորա Ուրիէլ, խօսել
…սաւ ընդ իս և ասէ. Ափշեալ է սիրտ քո յայսմ
…եանս, առ ի կամել քեզ հասու լինել ճանապարհի
…արձրելոյն։ Եւ ասեմ. Աղաչեմ զքեզ խելամուտ ա-
…ա՛ զիս։ Եւ պատասխանի և ասէ ցիս. Առաքեցայ՝ ա-
…ակս երիս դնել առաջի քո, և ճանապարհս երիս ցու-
…անել քեզ, յորոց եթէ զմին ասիցես ինձ, և ես քեզ
…սացից վասն որոց փափագեալդ ես գիտել։ Ետու
…պատասխանի և ասեմ. Ասա՛ տէր իմ։ Եւ ասաց ցիս. Երթ
…չռեա՛ դու ինձ զկշիռս հրոյ, և կամ զծանրութիւն
…ողմոյ, և կամ ընդ կրունկ դարձո՛ զօրն անցեալ։
…ետու պատասխանի և ասացի. Ո՞վ ի մարդկանէ կա-
…է առնել զայդ, զի ես արարից։ Եւ ասաց ցիս. Ա-
…պա եթէ էր իմ հարցեալ զքեզ՝ քանի՛ շտեմարանք են
ի սիրտ ծովու, կամ քանի՛ առաջք երեւին երակաց խո-
րոց, կամ քանի՛ շաւիղք են ի վերայ հաստատութեան.
կամ քանի՛ ելք են դժոխոց, կամ քանի՛ մուտք են դրախ-
տին։ Ապա եթէ ասիցես ինձ՝ ի ծով ո՛չ իջի, և ո՛չ

ի սկզբանէ եղէ ընդ անդունդս, և ոչ ելի ի վեր
զերկինս, և ոչ իջի ի դրունս դժոխոց, ո՛չ մտի ի դր
այժմ ո՛չ հարցէց քեզ զայդ. այլ վասն հրոյ և
մոց, և տուընջեան, որոց սովորն ես, յորոց ո
րես հեռի լինել. զի որ ինչ ընդ քեզ սնեալն
կարես ճանաչել, զիա՞րդ կարես այնչափ ճանա
հաց բարձրելոյն հասու լինել. քանզի անհաս է
պարհ բարձրելոյն. ապականացու ես, և յապակ
կեանս բնակեալ ես, ո՛չ կարես ճանաչել զճանա
անապականին։ Ետու պատասխանի և ասացի
Լաւագոյն էր մեզ եթէ ո՛չ էաք ծնեալ, քան եկ
ցեալ ամբարշտութեամբ և ի տանջանս մտեալ,
մանալ եթէ ընդէ՛ր գայթակղիմք։ Ետ պատասխ
առէ ցիս. Լուր առակին. չոգաւ գնաց անտառին
ի դաշտն, խորհեցաւ, և ասէ ցընկերս իւր.
երթիցուք տացուք պատերազմ ընդ ծովու, զի
ցեալ մերժեսցի առաջի մեր, զի արասցուք ի նո
անտառս։ Դարձեալ ալիք ծովուն խորհեցան ե
կռուել ընդ անտառ դաշտին, պատրաստել իւ
այլ տեղի. եկն հուրն և այրեաց զանտառն. նո
և աւազն եկաց ընդդէմ, և արգել զալիսն։ Ա
թէ էիր դատաւոր՝ զո՞ ի նոցանէ արդարացուցա
և կամ դարձեալ զո՛վ պարտաւորէիր։ Ասացի. Զ
ւեանն, զի ի նանիր խորհուրդ խորհեցան.
երկիր տուաւ անտառաց. իսկ տեղի աւազոյ
զդէմ ունել ալեացն։ Եւ ասաց ցիս. Բարւոք
ցար. ընդէ՞ր զոր ասացի քեզ ապա ո՛չ դատեցա
պէս երկիր տուաւ անտառաց, և տեղւոյ աւա
լեացն. այնպէս և որ յերկրի են՝ տուեալ են
կրաւորս գիտել. և որ յերկինս են՝ զերկնաւոր
նաչել։ Եւ ասացի ես. Խնդրեմ ի քէն, տէր
ընդէ՞ր տուան ինձ այնպիսի միտք զայնպիսին
զմտաւ, զի ոչինչ յօգուտ է ինձ հարցանել որ
է քան զամենայն. այլ լաւ է մեզ զայն գի
որ ընդ մեզ հանապազ անցանեն վիշտք։ Ար
դէ՞ր Իսրայէլ մատնեցաւ ի ձեռս հեթանոսաց.
Աստուած սիրէր զժողովուրդն, մատնեցաւ ի ձե

արշտաց. և մոռացան օրէնք հարցն մերոց, և գրեալ
կտակարանքն ո՛չ ուրեք գտանին. և կամք սատ իբրեւ
մարախ՝ որոց ո՛չ գոն օրէնք, ո՛չ հրամանք, ո՛չ կտա-
կարանք. և գնամք յաշխարհէս՝ չեղեալք արժանի քո
ողորմութեանդ. զի՞նչ եւս աւելի ընկալցուք մեք, յորս
կոչեցաւ անուն նորա ի վերայ մեր: Եւ պատասխա-
նի և ասէ ցիս. Այժմ մինչդեռ աստէն ես՝ տեսանես,
զանդր երթեալ՝ զարմասցիս. քանզի փութայ այս աշ-
խարհս անցանել՝ առ ի չհանդարտել բառնալ զիւրոյ
ժամանակի զչար. վասն զի մարդիկ աշխարհիս այսո-
րիկ լի են անօրէնութեամբ. վասն որոյ և անցցեն ի
վերայ նոցա կայք. զի եթէ ո՛չ նախ եկեսցէ ի վերայ
նոցա հունձք, և ո՛չ արդարոցն հասցէ օր բարկու-
թեան, որ բարութեանց են պտուղք: Աղէ ա՛ծ զմը-
տաւ, զի եթէ սակաւ յանցումն Ադամայ այնչափ
չար գործեաց, աճեցեալ յայնմհետէ չարն ի վերայ
երկրի՝ ո՞րպէս կորուստ որք անօրինին՝ պատրաստին:
Պատասխանի ետու և ասեմ. Մինչեւ ցե՞րբ իցէ այս:
Եւ ասաց ցիս. Ձես իմաստնագոյն քան զբարձրեալն,
եթէ արագացես վաղվաղակի հասանել զկատարածն. զի
դու փութա՛ս վասն քո միայն. իսկ բարձրեալն երկայ-
նամտէ վասն բազմաց: Քանզի վասն նորա խնդրեցին
ի բարձրելոյն անձինք արդարոց՝ և ասեն. Մինչեւ
յե՞րբ եմք աստ, ե՞րբ եկեսցէ հասցէ վարձք ժամանա-
կեայ մերոյ: Եւ պատասխանի Տէր նոցա՝ և ասէ. Համ-
բերեցէ՛ք մինչեւ լցցի սահմանեալ ժամանակն. քան-
զի չափով չափեաց զամս. կշռեաց զյաւիտենականսն,
և թուով թուեաց զժամանակս. մի՛ շարժեսցէ, և մի
զարթուսցէ մինչեւ հասցէ սահմանեալ ժամանակն: Ե-
տու պատասխանի և ասեմ. Խնդրեմ ի քէն տէր, ի բա-
զում գթութենէ բարձրելոյն, զի համբերէ վասն մեր
անօրինացս, առ ի չածելոյ զկատարածն. այլ երկայ-
նամտէ վասն մեր զարդարսն առ ի վայելել նոցա զբա-
րիս զոր խոստացեալ է նոցա: Եւ պատասխանի և
ասէ. Այդպէս իսկ է որպէս ասացերդ. բայց եկես-
ցէ ի ժամու իւրում. զի որպէս կին մարդ ո՛չ կարաս-
ցէ յառաջ քան զսահմանեալ ժամանակն ծնանել, ե-

թէ ո՛չ իններորդ ամիսն լցցի. որպէս կին փութայ
հասանել ժամանակին ապրել յերկանց, և ի վճռէ ծնըն
դոցն. նոյնպէս շտեմարանք երկրի փութան հատուցա
նել զպտուղն՝ որ հատուցանելոցն է նմա. արդ յորժամ
եկեսցէ ժամանակն, տեսցես և ծանիցես վասն որոյ
ցանկացեալն ես գիտել: Եւ խնդրեցի ի նմանէն, և ա
սեմ. Աղաչեմ զքեզ, Տէր, եթէ գտի շնորհս առաջի ք
և եթէ արժանի եմ, յայտնեա ինձ վասն ժամանա
կին, եթէ աւելի անցեալ է կամ կացցէ: Եւ աս
ցիս. Կա՛ց յաջակողմն կոյս, և ցուցից քեզ զկերպա
րանս առակին. և կացի: Եւ եցոյց հնոց բորբոքեալ
և եղեւ յորժամ վախճանեցաւ բոցն, և ելանէր ծուխ.
և յետ վայրի միոյ եկն ամպ ջրալից, և արկ անձրև
սաստիկ յոյժ, և յետ անցանելոյ անձրեւի՝ ցօղ: Ե
ասաց ցիս. Ի մի՛տ առ զայս. որպէս յաճախէ հուր
քան զծուխն, և անձրեւն քան զցօղն. այնպէս յաճա
խէ անցեալ մասն ժամանակի: Դարձեալ աղաչեց
զնա և ասեմ. Ո՞ ի մէնջ կենդանի իցէ արդեւք. կա
ո՞վ ի մէնջ իցէ արդեւք յաւուրս յայնս. և կամ զի՞ն
նշան իցէ ժամանակացն այնոցիկ: Ետ պատասխան
և ասէ ցիս. Վասն նշանացն կարեմ քեզ ասել, ի
վասն կենաց ձերոց ո՛չ առաքեցայ ասել քեզ:

ԳԼՈՒԽ Գ.

Լո՛ւր վասն շնորհացն. Ահաւասիկ աւուրք գան. և
յաւուրսն յայնս զարմասցին մարդիկ զարմանալիս մե-
ծամեծս. ղօղեսցէ յուղղութենէ հաւատոց ճշմարտու-
թեան. և յետ բազմանալոյ յամբարշտութեան, եղի-
ցին ոմանք ի վերայ երկրի խօսել, կամ կորստանօք
ստութեամբ և առասպելեօք այլայլիւք, ոմանք մոլո-
րեալք ի կեղծաւորութեան սրբութեան պաշտաման
ըմբռնեալք անժուժկալութեան. և եղիցի անհանգիստ
և անճանապարհ և անապատ այս երկիր, նախ յառաջ

որ դու տեսանես. թէ տացէ Աստուած, տեսցես զար-
մանալիս, յետ երրորդ տեսլեանն եղիցի երկիր ամ-
ախեալ, և երեւեսցի արեգակն ի գիշերի և լուսին
տուընջեան. և ի փայտէ արիւն կաթեսցէ. և ի քա-
րէ բարբառ լուիցեն, ժողովուրդք ընդ ժողովուրդս
րցին և բռնասցին նշանագործք. զօրասցին առաս-
ելարկուք։ Եւ ի ժամանակին յայնմիկ ծով բազում
անգամ տեղիս փոխեսցէ, և վիհք եղիցին. և օդք
խեսցին, և թռչունք երկնից տեղափոխեսցին. և
Սոդոմայեցւոց ծովն ձկունս եռացուսցէ. և հուր բա-
զում անգամ առաքեսցէ. և նշան ի կանանց ծնցի,
ի ջուրս քաղցունս աղւութեան գտցի։ Մարտիցեն
մարդիկ ընդ միմեանս, որդիք ընդ հարս, և հարք
ընդ որդիս. մարք ընդ դստերս հակառակք ընդ մի-
մեանս, եղբարք ընդ եղբարս. սիրելիք ընդ ծանօթս.
ազգք ընդ ազգս. ժողովուրդք ընդ ժողովուրդս. քա-
հանայք ընդ քահանայս. և թաքուսցեն զարդար զպա-
տուիրանս բարձրելոյն. և զօրասցի ի նոսա ստու-
թիւն և մերժեսցի իմաստութիւն սրբոց. և յետ այ-
սորիկ խնդրեսցեն և ո՛չ գտցի. զի բազմասցին ատե-
լութիւնք, և յաճախեսցէ ստութիւն. և հպարտասցին
որք նոցա, և նուազեսցին ուղիղք, և հարցէ երկիր
մերձաւորս իւր՞ և ասասցէ. միթէ ոք գնացէ ի վե-
րայ քո որ ունէր զհաւատս, և խօսէր զճշմարտու-
թիւն. կամ գործէր զարդարութիւն, կամ ատէր զա-
րէնութիւն, կամ ի կողմ անկանէր ճշմարտութեան.
կամ առնէր զողորմութիւն, կամ ատէր զյափշտա-
կութիւն. կամ խնդրէր զբարձրեալն ամենայն սըր-
տիւ իւրով, կամ սիրէր ոք սրբութեամբ ընկեր զըն-
կեր իւր։ Տացէ պատասխանի և ասասցէ. Եթէ ո՛չ ոք
գտանի առ իս այսպիսի, ըստ այնմ ժամանակաց ակն
կալցին մարդիկ առնուլ ինչ ի բարձրելոյն, խնդրես-
ցեն և ո՛չ առցեն. վաստակեսցեն աշխատանօք և ո՛չ
հանգիցեն. ճաշեսցեն և ո՛չ վայելեսցեն ի գործոց ձե-
ռաց իւրեանց. գնասցեն, և ո՛չ ուղղեսցեն ճանա-
պարհք իւրեանց. ըմբռնեսցեն ի վախճան ժամանա-
կաց ի ցաւոց և ի տրտմութենէ և ի հեծութեանց.

քանզի ո՛չ միայն փոխեցին զօրէնսն, այլ և զնոյն ե
զբարձրեալն ի վերայ երկրի որչափ ի նոսա էր. վա
այնորիկ եկեսցէ ի վերայ նոցա չար, և թագաւոր
ցէ յատենի բարձրեալն. և եկեսցէ փոխեսցէ զնո
և ցուցցէ յիւրմէ զփառս բարձրեալն ի նոսա. յայ
ժամ հատուսցէ նոցա զտանջանս, որպէս և խորհ
ցանն ամբարտաւանութեամբ, և անարգեսցէ զն
նոյնպէս: Զայս զնշանս հրամայեցաւ ինձ ասել ք
թէ դարձեալ միւսանգամ պահօք և արտասուօք խ
րեսցես ի բարձրելոյն իբրեւ զաւուրս եւթն, և լ
ցես քան զայս մեծամեծս:

Եւ իբրեւ զարթեայ՝ և լուեալ զայս ի մտի ունէի,
յերկեղէն եղծան կերպարանք մարմնոյ իմոյ. և զօր
թիւն իմ հեռացաւ յինէն, մերձեցաւ անձն իմ
նուաղել: Ածի զմտաւ և ասեմ. Եթէ ո՛չ ոք կարէ
րել ի մէնջ, և մեռանիմ որպէս զանասունս, յոր
գոյ ի նոսա իմաստութիւն և տանջին ի տանջա
յաւիտենից: Զայս իմ յոյժ զմտաւ ածեալ հոգ
Եկն դարձեալ Ուրիէլ հրեշտակ՝ և զօրացոյց զիս,
հաստատեալ կացոյց զիս ի վերայ ոտից իմոց, և
սաց ցիս. Մի՛ տրտմիր, զի ցուցաւ քեզ յառաջ
ժամանակն զոր առնելոց է բարձրեալն յաւու
վախճանին. գտեր շնորհս յԱստուծոյ: Եւ յետ այսո
եկն առ իս Փանուէլ, որ էր առաջնորդ ժողովրդեա
և ասէ ցիս. Ընդէ՞ր այդպէս տգեղացաւ գոյն երես
քոյ. ո՞չ գիտես եթէ Իսրայէլ քեզ յանձնեաց յայ
աշխարհիս պանդխտութեանս մերոյ. յոտն կաց և ճ
չակեաց հաց՝ զի մի՛ վախճանեսցիս և թողուցուս
մեզ որպէս հովիւ զհօտ իւր ի ձեռն գայլոց չար
Եւ ես ասացի ցնա. Ի բաց երթ յինէն, և մի՛ մեր
ձենար յիս ցեւթն օր. և գնաց յինէն ըստ բանի
Եւ ես լալով և ողբալով պատմէի զմեղս իմ, և պա
հեցի զեւթն օր,՝ որպէս և հրամայեաց ինձ հրեշտա
Եւ եղեւ յետ լնլոյ եւթն աւուրցն՝ դարձեալ խո
հուրդք սրտի իմոյ ստիպէին զիս յոյժ: Ընկալաւ ոգ
իմ զհոգի իմաստութեան. և սկսայ ասել առաջի բա
ձրելոյն զբանս զայս: Եւ ասացի. Ո՛վ Տէր՝ դու ես

կամաց բարձրելոյն, զամենայն արարեր և պատրաստեցեր. և իմաստութեամբ քով զամենայն վարես, և հաստուցանես իւրաքանչիւր ըստ ճանապարհաց իւրեանց: Դու, Տէր, յամենայն նիւթոց փայտից ընտրեցեր քեզ զորթ ծառ. և յամենայն ծաղկանց՝ զշուշան ծաղիկ. և յամենայն թռչնոց՝ աղաւնի, և յամենայն չորքոտանեաց՝ զոչխար, և յամենայն բազմութեան ջուրց՝ զՅորդանան գետ. յամենայն քաղաքաց՝ զՍիոն քաղաք. և յամենայն բնակութեանց երկրի՝ զերկիրն սրբութեան. և յամենայն ժողովրդոց երկրի՝ ընտրեցեր զզաւակն Աբրահամու. և յամենայնէ ընտրեալք առ ի քէն օրէնք զոր շնորհեցեր ցանկալի ժողովրդեանն: Եւ Տէր իմ երկայնամիտ է, որ ո՛չ յիշես զմեղս. և ընդէ՞ր մատնեցեր զժողովուրդս քո ի ձեռս ամբարիշտ ազգի, յորոց կոչեցեալ էր անուն քո. և զոր սիրեցեր զաւակ՝ այնպէս ցրուեցեր ընդ հեթանոսս. և կոխան արարեր որպէս զհող երկրի ի ներքոյ ոտից նորա. և ատելով ատեցեր զժողովուրդն քո վասն չար գործոց նոցա. պա՛րտ էր զնոսա ի ձեռաց քոց խրատել:

Եւ եղեւ իբրեւ խօսէի ընդ նմա զայս ամենայն, առաքեցաւ առ իս հրեշտակն, որ յառաջ խօսեցաւն ընդ իս յանցանելն ի գիշերին, և ասէ ցիս. Լո՛ւր ինձ և ունկնդիր լեր. և հայեա՛ց, և յաւելից ասել առաջի քո: Եւ ես ետու պատասխանի և ասեմ. Խօսեա՛ց Տէր իմ, զի լուիցէ ծառայ քո: Եւ ասէ ցիս. Ընդէ՞ր այդպէս զարմացաւ սիրտ քո խորհել զայդպիսի խորհուրդս. մի՛ եթէ դու առաւել եւս քան զբարձրեալն սիրեցեր զԻսրայէլ: Եւ ասացի. Ոչ Տէր, այլ առ վշտի խօսեցայ. քանզի պահանջեն յինէն հանապազ երիկամունք իմ, և խնդրեն հասու լինել շաւղաց բարձրելոյն, և քննել զմասն մի ի դատաստանաց նորա: Եւ ասէ ցիս. Որ ի վեր քան զքեզն է մի՛ քններ, և զծածկեալն յորդւոց ի մարդկանէ մի՛ զըններ. որ ինչ ասացաւն քեզ, զայն պահեա՛ առ քեզ. և մի՛ քններ զճանապարհս բարձրելոյն, զի մի վրիպիցես ի նմանէն. զի ո՛չ է պիտոյ քեզ վասն գաղտ–

նեաց։ Եւ ասացի· Ապա ընդէ՞ր ծնայ, և ո՛չ եղեւ ինձ գերեզման արգանդ մօր իմոյ, զի ոչ տեսեալ էր իմ զկորուստն Յակոբայ և զմաշն Իսրայէլի, և զլլկութիւն հեթանոսաց որ ո՛չ ճանաչեն զԱստուած։ Եւ ասաց ցիս· Մի՛ բռնադատեր գիտել զանգէտսն, ահա ասացի քեզ բան մի՝ եթէ ասասցես ինձ։ Եւ ասացի· Ասա՛ ինձ զթիւ ծնելոցն և զմեռելոցն· պատմեա ինձ զլայնութիւն ծովու և զբազմութիւն ձկանց, կամ զբարձրութիւն երկնից, կամ զգունդս աստեղաց· կամ զընթացս արեգական, կամ զգնացս աստեղաց· կամ զկերպարանս հաստատութեան· կամ զընդարձակութիւն երկրի, կամ զթանձրութիւն հողոյ։ Համարեա՛ դու ինձ զթիւ մազոյ մարմնոց քոց, կամ զքթթել ական քո, կամ զլսելոյ զզօրութիւն, կամ զհոտոտելոյ զպատրաստութիւն, կամ զձեռաց զշօշափումն, կամ զխաղալ երակաց, կամ զմտաց գտցես զհետս, կամ զշնչոյ գտցես զտեսիլ, կամ զչափ, կամ զկերպարանս, կամ զգոյնս, կամ զիմաստութեան զբոյնս, կամ զհաւուց թռչնոց զիմաստութիւն· կամ զընտրութիւն զեռնոց որ ի ցամաքի, և որ ի ջուրս միմեանց թշնամի են· կամ զընթացս առանց ոտից· կամ զշնչել հողմոց· և ամփոփեա՛ դու ինձ զտարալած և զափիւ և զչիթս անձրեւաց, և դալարացո՛ զցամաքեալ ծաղիկս։ Բա՛ց դու ինձ զախեալ շտեմարանս երկրի, և մատո՛ դու ինձ որ ի նմա արգելեալ և փակեալ կան հողմք· և կամ ցո՛յց ինձ զկերպարանս հողմոյ, և կամ զհոգւոյ զտեսիլս, և յայնժամ հասու լիցիս չաւղաց բարձրելոյն, և ծանիցես զընտրութիւն ճանապարհաց նորա։ Եւ զարմացեալ ընդ բանս ընդ այնոսիկ, և ասացի· Ո՞վ Տէր, Տէր· և ո՞վ ի մարդկանէ կարէ զայդ գիտել կամ առնել, եթէ ո՛չ այն՝ որ ընդ մարդկան չէ իւր բնակութիւն։ Եւ ասէ ցիս· Որպէս ո՛չ կարես ի նոցանէն մի ինչ առնել կամ ասել· նոյնպէս ո՛չ կարասցես զիմաստութիւն բարձրելոյն քննել, և գիտել զզօրութիւն ճանապարհաց նորա, և կամ գտանել զդատաստանս նորա· կամ զվախճան սիրոյ նորա՝ զոր խոստացաւ սիրելեաց իւրոց· և կամ առ ի նմանէ զբարիսն՝ զոր

ին ո՛չ ետես, և ունկն ո՛չ լուաւ, և ի սիրտ մարդոյ
անկաւ. և ո՛չ զմտաւ երբէք ած մարդ՝ զոր պատ-
րաստեաց Աստուած սիրելեաց իւրոց։ Պատասխանի
տու և ասեմ. Ահա զայս որպէս ասացեր ցիս, որ
բութեամբ ծառայեցին,.. և որք լինին նմա հաճոյ,
պատրաստեալ է. մեք զի՞նչ գործեցուք մեղաւորքս. զի
օրհնեցաք յառաջ քան զգիտելն զայս. և ահա եր-
ամք մեք անդ ունայնք և սոսկք։ Եւ ասէ ցիս. Պսակ
նմանէն իբրաւունք նորա, որպէս ո՛չ նուաղի ի հեղգու-
ենէ նորա, նոյնպէս ոչ յառաջանայ յարագութենէ
րա։ Դարձեալ յաւելի և ասացի ցնա. Ոչ կարէ առնել
ղեւք, որք անցինն, և որք կանն, որք լինելոցն իցեն
անգամայն. զի վաղվաղակի անցցէ այս աշխարհս,
եկեսցէ դատաստան. և իւրաքանչիւր ոք գիտասցէ
ձէ զի՞նչ է պատրաստել նմա։ Ետ պատասխանի հրեշ-
ակն և ասէ ցիս. Գիտեմ զի որոշեաց բարձրեալն ըստ
ամանակի, և ի ժամանակի առնել որ ինչ լինելոցն
է. և ո՛չ կարեն փութալ արարածք, որպէս սահմա-
ալ է բարձրելոյն. քանզի ո՛չ իսկ յանձն առնոյր զամե-
յն միանգամայն։ Եւ ես ետու պատասխանի, թէ
ա՞րդ ասաց բարձրեալն դարձուցանել զամենայն ըզ-
որդկեղէն արարածս. զի եթէ ասաց բարձրեալն, զա-
ննեսեան միանգամայն յարուսցէ զոր և գտցէ յայնմ ժա-
նակի՝ զկենդանիս մեռելովք հանդերձ. և յորժամ յա-
իցեն, և նորոգեսցէ զամենեսեան, և ընկալցի զամե-
նսեանն յայնմ աշխարհ, և համբարիցէ. ընդէ՞ր այժմ այս
շխարհս ո՛չ կարաց ընդունել զամենեսեան միանգա-
այն։ Եւ ասաց ցիս. Հա՛րց դու ցարգանդ կնոջ՝ և ասա
նա. զի եթէ ծնանելոց իցես տասն անգամ, ընդէ՞ր զա-
ննեսեան միանգամայն ո՛չ ծնանիս, այլ մի ըստ միոջէ։
ւ ասացի ցնա, եթէ ո՛չ կարասցէ զայն առնել։ Ետ
ատասխանի և ասէ ցիս. Նոյնպէս և երկիր ո՛չ կարէ
այս առնել, քանզի արգանդի նման է. և որոշել ժա-
նակաց. և հրամայեալ է ի հնազանդութիւն կալ.
ն որպէս մանուկ ո՛չ կարէ ծնանել, և ո՛չ յորժամ
առաւ է՝ կարէ ծնանել. Նոյնպէս և ո՛չ երկիր յառաջ
ան զժամանակն կարէ առնել։ Ետու պատասխանի

և ասեմ ցնա. Որովհետեւ գտի շնորհս առաջի քո, հարցից քեզ բան միւս եւս. զի եթէ արդարեւ արգանդ է երկիր և ի նմանէ եմք, յայնժամ մանո՞ւկ էր եթէ ծեր: Եւ ասէ ցիս. Հա՛րց զծնօղն, և ասա՛, եթէ ընդէ՞ր զորս ծնարն ո՛չ են նմանք առաջնոցն. այլ նուազք են հասակաւ և տկարք զօրութեամբ. և ասասցէ ցքեզ արգանդն, թէ այլ զօրութիւն էր որ ի մանկութեանն ծնանէի, և այլ որ ի ծերութեանն. իմացի՛ր և դու թէ տկարք էք դուք քան զառաջինսն, և որ յետ ձեր լինելոց են՝ քան զձեզ. իբրեւ թէ ի ծերութեանց իցէ երկիր, և անցեալ է մանկութիւն իւր: Ետու պատասխանի և ասեմ զհրեշտակն. Խնդրեմ ի քէն, Տէր, մի՛ դարձուցաներ զերեսս քո յինէն. որ հարցանեմ զքեզ վասն բազմաց. զայս հրամայեա՛ ինձ ուսանել ի քէն, վասն որոց կամիս հարցանել:

ԳԼՈՒԽ Գ.

Եւ ասէ ցիս. Հա՛րց որում ցանկացեալ է անձն քո. և ես պատմեցից քեզ՝ զոր պարտ է քեզ գիտել: Եւ ասեմ ես. Աղաչեմ զքեզ, լուր ինձ երկայնմտութեամբ. հարքն մեր երկայնմտութեանն հաւատացին, քանզի յայտնի ցուցանէր զինքն նոցա. Ենովքայ, Նոյի, Աբրաամու, Իսահակայ, Յակոբու, Մովսէսի, Ահարոնի, և ամենայն սրբոցն նորա. և յետ սոցա ամենեցուն ունէր ժողովուրդն զգիր օրինացն. և ի նոցանէ ուսուցանէին առնել զկամս բարձրելոյն: Իսկ այժմ ո՛չ բարձրեալն յայտնի խօսի, և սուրբքն փոխեցան աստի. և կտակարանքն այրեցան. ո՛րպէս այս անխրատ ժողովուրդս զկամս բարձրելոյն գիտասցէ: Ետ պատասխանի և ասէ ցիս. Բարձրեալն եկեսցէ և արասցէ և ուսուսցէ. բայց ժողովուրդս այս խստապարանոց է, և անթլփատ ամենայնիւ, և մինչեւ ցվախճան թերեհաւատք. զի եկեսցէ ի վերայ նոցա չար: Եւ ասացի ցնա. Ո՞րպէս եկեսցէ բարձրեալն. և կամ

րք լիցի գալուստ նորա ։ Եւ ասէ ․ Նախ յառաջ ե-
ւացէ, յետ սակաւ ժամանակի ի կերպարանս որդ-
յ մարդոյ․ և ուսուցէ զծածկեալսն, և անարգես-
ն զնա․ և ուրասցեն, և աքասցեն իւրեանց չար,
յետ այնորիկ բազմասցին անօրէնութիւնք․ և մո-
ռեցուսցէ զնոսա հոգին մոլորութեան հարթել զլե-
ռնս բարկութեամբ․ և առնել նշանս, որպէս եթէ և զա-
նս ի սրբոցն մոլորեցուցանել․ և յետ այնորիկ բար-
եալն եկեսցէ ի տեսիլ փառաց, և դադարեցուսցէ
ոգին մոլորութեան, և թագաւորեսցէ նա, և հաստա-
սրբոց սրբութիւն, և ամբարշտաց զանօրէնութիւն։
ւ յայնժամ ամենայն անօրէն ազգ ժողովրդեանն կո-
ոսցին, և ոչինչ օգուտ լիցի նոցա, քանզի ուրացան ի
անէ ։ Ահա պատմեցի քեզ զխորհուրդս ամենայն․ ե-
ցի քեզ իբրև զկնիք․ վասն այնորիկ ահա պատուիրեմ
զ ունել քեզ ի մտի մինչև ի լնուլ ժամանակացն․ քան-
պատր աստեաց բարձրեալն․ և յառաջ քան զլինել
ութեան երկրի, և յառաջ քան զկշռել զելս աշ-
արհիս այսորիկ, և յառաջ քան զբազմութիւն օդոց,
յառաջ քան զգոչել ձայնի որոտմանց․ և յառաջ քան
ուսաւորական զկարգս աստեղաց, և յառաջ քան
հաստատել զյատակս դրախտին․ և յառաջ քան զե-
ւել զեղեցկութեան նորա․ և յառաջ քան զօրանալ
ստկութեան շարժմանցն նորա․ և յառաջ քան զգու-
արել զանթիւ զգունդս հրեշտակաց․ և յառաջ քան
արարեալ հաստատութեան երկնից․ և յառաջ քան
առնել զհիմն երկրի զհաստատութեան ցամաքի․ և
առաջ քան զմտաւ ածել զաշխարհս ամենայն․ և յա-
աջ քան զկնքել զվարձս հատուցման, որք զճշմար-
ութիւն հաւատոցն պահիցեն։ Ետու պատասխանի
ասեմ․ Որովհետև գտի շնորհս առաջի քո, ցո՛յց
նձ զնշանն որ լինելոցն է ի վախճան ժամանակաց։
ւ ասէ ցիս․ Որովհետև խուզես և քննես զճանա-
արհս բարձրելոյն, արի՛ կաց ի վերայ ոտից քոց։
ւ յարեայ կացի․ և ասէ ցիս․ Եթէ լուիցես զձայն
ոչման, և եթէ շարժեսցի տեղին յորում դուն կայ-
ես, մի՛ երկնչիցես, զի ի գլուխ ելանելոց է առ ի

նմանէն բանն. դողասցէ երկիր, և շարժիցէ առ
խօսելն ընդ քեզ: Եւ յետ խօսելոյն իմոյ զայս՝ ա
փառքն Տեառն լուսաւորէին զտեղին յորում կայ
և անդէն ձայն եղեւ խօսելոյ՝ և բարբառ նորա իբ
զձայն ամբոխի յոյժ. կամ որպէս զջուրց հոսան
բազմաց հեղեղատեալ զառ ի վայր ընթանայցէ:
ասաց ցիս. Ահաւասիկ եկեսցեն աւուրք, յորում կա
ցայց այց առնել բնակչաց երկրիս. տեսից զանիրաւ
թիւն անիրաւաց, և զանօրէնութիւն անօրինաց, և զ
բացութիւն ուրացողացն. և որով գայթակղեցուցան
զժողովուրդս իմ. և յորժամ լցցին տառապանք ծառ
յից իմոց: Եւ յորժամ կամիցիմ մերձեցուցանել զվա
ճան այսր կենացս ձերոց, այս նշան եղիցի ձեզ. մի
ցի ստութիւն, և ծնցի նախանձ, գրգռեսցի անօրէն
թիւն, և ատեսցի արդարութիւն. յաճախեսցէ
ժուժկալութիւն, և խափանեսցի զգաստութիւն.
ճեսցէ պատերազմ, և նուազեսցէ խաղաղութիւն.
համարձեսցի ողորմութիւն, և փառաւորեսցի ար
րութիւն. և յաճախեսցին տառապանք ծառայից իմ
և բարձրասցին ամբարշտացն ամբարտաւանութի
Վասն այնորիկ եղիցին ի տեղիս տեղիս սովք և չա
մունք և ընկղմութիւնք. և եղիցի նշան յերկն
հուր յաճախ յօդս երեւեսցի. և յերկրի եղիցին նշ
բազումք ի տեղիս տեղիս. և մանկունք տարե
խօսեսցին. և որ յղիքն են, չնորհս ծնցին և կեց
և զարգասցին. և յանկարծակի ի տեղիք սերմանե
առանց սերման ունայնք գտցին. և յարիցեն քաղ
ի վերայ քաղաքաց, օրէնք ի վերայ օրինաց, որ
զհարս սպանանիցեն, եղբարք զեղբարս, ազգ զազ
սիրելիք զսիրելիս, տոհմք զտոհմս. և եկեսցէ յայ
ապստամբութիւն, գալով եկեսցէ անուն իմ նոր
բոզմամբ անճառ փառաց իմոց և զօրութեան, և զ
զումս գայթակղեցուսցէ, և զօրասցի. և որք չհա
տանն ի նա՝ հնազանդեցուսցէ, և յետ այնր նշան
եղիցի այս ի բազում քաղաքս և ի գիւղս և ի
ւառս. և դադարեսցին ջուրք, և մի՛ գնասցեն
ւուրսն յայնոսիկ մինչեւ ի ժամանակս երիս: Եւ

կատարելոյ նշանացս այսոցիկ ի վերայ երկրի, գիրք բացցին, և յայնժամ երևեսցի փառք իմ, և տեսցեն առ իս զթռուցեալսն ի բարձունս զամենայն զաւուրբս իմ. և ամենայն որ գտանի արդար արժանի ինձ, եկեսցէ և փառաւորեսցի և լուսաւորեսցի առաւել քան զարեգակն: Յայնժամ դարձցին սիրտք բնակչաց աշխարհիս այսորիկ յայլ բարիս. ջնջեսցի և բարձցի չարն, և անցցէ նենգութիւն. և յամօթ լիցի թերահաւատութիւնն. ծաղկեսցեն հաւատք. յայտնեսցի ճշմարտութիւն որ կայր մնայր մինչև ցայժմ առանց պտղոյ յայսչափ ամս. կորիցէ ստութիւն, և երևեսցի անապականութիւն. վախճանեսցի ապականութիւն, և այնպէս եկեսցէ հասցէ կատարած աշխարհիս:

Զայս իբրև ասաց ցիս՝ իբրև զտեսիլ փայլատականց երևեցան ինձ փառքն Աստուծոյ, և տեղին յորում կայի շարժէր սակաւ մի. և սկսայ խռովել, և ոչ կարէի հանդուրժել փառացն. և ըմբռնեաց զիս երկիւղ. եկն հրեշտակն և զօրացոյց զիս. և ասաց ցիս. Մի երկնչիր և մի զարհուրիր. երանի է քեզ՝ զի գտեր շնորհըս ի հզօրէն. գիտացի զուղղութիւն սրտի քո, և զսըրբութիւն անձին քո, զոր ունէիր ի մանկութենէ քումմէ. և վասն այնորիկ արժանի եղեր բարբառոյն Աստուծոյ, և խորհրդոցն ընդերկար ժամանակաց. պահեա դու այլ ևս աւուրս եւթն, և յայտնեսցէ քեզ աւելի ևս քան զայս:

Եւ եղև յետ այսորիկ և պահեցի զեւթն օր. և դարձեալ սիրտ իմ խռովէր՝ և սկսայ ասել առաջի բարձրելոյն. և ասեմ. Տէր Աստուած իմ, դու արարեր զերկինս և զերկիր և զամենայն որ ի նոսա. դու հրամայեցեր ծագել լուսոյ, որոշեցեր ի խաւարէ, և կոչեցեր զնա տիւ, և որ խառնէրն ընդ բազմութեան ջուրցն ընդ երկրի՝ դու բաժանեցեր և որոշեցեր զերկիր ուրոյն մեկուսի. մասն մի ջրոյն յանդունդս ի ներքինսն որոշեցեր՝ հաստատեալ զերկիր ի վերայ նորա. և մասն մի ի վերոյ քան զերկինս կացուցեր, որոյ ի ներքոյ նմանութիւն ձեղուան ձգեցեր, և սահմանեցեր զհաստատութիւն. և որ մնացեալ էր ժողովս ջուրց,

աւազով պարսպեցեր և արգելեր. քանզի յառաջ էին խառնակ ընդ միմեանս, յորոյ վերայ հոգին շրջէր, և խաւար ունէր այնչափ. և չեւ եւս էր երկիր, քանզի բարբառ մարդոյ չեւ եւս էր. հրամայեցեր մառչել ճառագայթից լուսոյ, որով երեւեսցին գործք քո զարմանալիք: Իսկ յերկրորդումն աւուր զհաստատութիւն երկնից անջրպետեցեր, և բարձրացուցեր ի բարձունս. և հրամայեցեր ջրոցն ներքնոց՝ մասին միոյ անջրպետել ի միմեանց. զի մասն մի նորա ի վեր անջրպետեսցի, և մասն մի նորա ի խոնարհ մնասցէ: Եւ դարձեալ յերրորդում աւուրն որ մնայ, զերկիր հաստատեցեր՝ բղխել ի նմանէ զբանջար սերմանեաց և զծաղիկս խոտոց, և զտունկ ծառոց պտղաբերս. և բղխեաց կազգի ազգի բազմութիւնս՝ զսերմանիս ի կերակուր զօրութեանց. և զխոտս անոյշ ի քաղցրութիւն քմաց. և զպտուղս ծառոց յանոյշ ճաշակս: Եւ ի չորրորդում աւուրն հրամայեցեր արեգական լինել, լուսաւորել, և սնուցանել զաճումն և զբղխումն երկրի. նոյնպէս և զլուսին լուսաւորել զխաւար գիշերոյ, և մեկնել զփոփոխմունս ժամուց և զընթացս ժամանակաց: Իսկ ի հինգերորդումն աւուր ասացեր երկրի բղխել զեռունս կայտառ շունչ կենդանի, և թռչունս ազգի ազգիս: Եւ եղեւ բազմութիւն կերպարանաց կարգել գեղեցիկ գունովք և ազգի ազգի տեսլեամբք առ ընտրութիւն. սոյնպէս և ծով բղխեաց բազմութիւն ձկանց. զմեծամեծս ի նոցանէ ի վայելել կերակրով յագման. և զմանունս առ ի յաճումն: Եւ դարձեալ ի վեցերորդում աւուրն բանիւ հրամանաւ քով բղխեաց երկիր զչորքոտանիս, զսողունս և զթռչունս: Եւ յետ սոցա զտէրն տէրունական ձեռօք ստեղծեր զմարդն, և ի նման քաղաքի տնկեցեր զդրախտն, և եդիր զնա ի ներքս. և որպէս ոք որդւոյ իւրում զամենայն ինչ առաջի արարեր նմա ի վայելել, և ի քաղցրութեան և ի փափաքման՝ այնպէս ամենայն կերպարանօք զարդարեցեր զդրախտն, իբրեւ ժառանգորդի ի ձեռս ետուր զոր ի հողոյն ստեղծեր, և շնչով կենդանացուցեր. և ի կողից նորա զկին նորա ստեղ-

ր բնակել ընդ նմա. և խօսակից յարգահատել ազ-
մարդկան, զարդարեցեր զնա կամօք ազատութեան
յօժարութեան, իշխան և թագաւոր ի վերայ ա-
նայնի որ ի քէն եղեալ էին ի վերայ երկրի կա-
ւցեր զնա. այլ և յերկրաւոր սպասաւորէն ոչ արա-
ր զնա կարօտ, և իբրև զգիրս պատւոյ և ընտ-
ւթեան ետուր նմա զպատուիրանն, զոր ընկէց ի ձե-
սց՝ և ել ի դրախտէն փափկութեան, օտարացաւ
նապականութենէն, և արժանի եղեւ աշխատու-
եան, և սպառնացեալ հրամանացն ի ձեռն մահու
տնեցաւ. հող էր և ի հող դարձաւ, և ի նմանէ
ենեքեան մեք մարդիկ սերմանեցաք: Զայս ամենայն
ացի առաջի քո, զի ասացեր զհեթանոսաց թէ չեն
չ և յոչինչ համարեցան. և նմանեալ են փշրեալ
պակւոյ՝ և շթոց անձրևւաց յանօգուտ. զիա՞րդ իշխեն
թանոսք ժողովրդեան քում ընտրելոյ, և զծառայի քո
որաամու կոխել զգաւակ և զժողովուրդ քո զոր ընտ-
ցեր. և կոչեցեր ընտրեալ զոր անուանեցեր սեփ-
ական. որում խոստացար տալ ի վիճակ ժառանգու-
եան զերկիրն բարեաց և զաւետեաց, և մատնեցեր
ձեռս անպիտան հեթանոսաց զժողովուրդն և զեր-
րն խոստմանց: Զի եթէ ժողովրդեան քում խոս-
ացար տալ, զիա՞րդ հեթանոսք որ ոչ ընկալան զօ-
նս, առին զնա ի վիճակ ժառանգութեան. և մեք ի
անդխտութեան գերի վարեալք հնազանդիմք ընդ
քօք, և իշխեն ի վերայ մեր:

ԳԼՈՒԽ Դ.

Եւ եղեւ իբրեւ կատարեցի զբանս զայսոսիկ, ա-
քեցաւ առ իս հրեշտակն այն որ յառաջին խօսեցաւ
դ իս, և ասէ ցիս. Եզրա, արի և լուր զոր խօսե-
ցա եմ ընդ քեզ: Յարեայ և կացի և ասեմ. Խօսեաց:
. ասէ ցիս. Ծով եթէ կայցէ յընդարձակի տեղւոջ, և

մուտն իւր իցէ ի նեղ, զի եղիցի նա նեղ գետ
նման. եթէ ոք կամեսցի մտանել ի ծովն և տիրել
վերայ նորա, ապաքէն եթէ ոչ նախ ընդ նեղն ան
ցանիցէ՝ զիա՞րդ կարասցէ մտանել ի լայնութիւն նո
րա: Եւ կամ դարձեալ յաւան քաղաք մի զարդա
րեալ, և գեղեցկացուցեալ ամենայն բարեօք. և մու
նորա իցէ ի նեղ, և նուրբ, և դժուարատեղիք. իր
թէ յաջմէ կողման իցէ հուր, և ի ձախմէ ջուր խո
յոյժ, և ճանապարհ մի միայն ընդ մէջն անցանիցէ
հրոյն և ջրոյն. մի ինչ այլուստ ումեք լինել տեղի, բայ
միայն շաւիղ ոտին մարդոյ. եթէ ոչ որ կամեսցի զն
ժառանգել, անցանիցէ նախ ընդ նեղն, ոչ կարէ ըն
բռնել զժառանգութիւնն: Եւ ես ասացի, թէ այդպէ
է: Ետ պատասխանի և ասէ ցիս. Ըստ նմին օրինա
կի տացի Իսրայելի մասն ժառանգութեան. զի վասն
մարդկան արար Աստուած զաշխարհս զայս և եդ
զնա ամենայն բարութեամբ, և ետ նոցա օրէնս. և
որով վարեսցին և թագաւորեսցեն թագաւորութի
բարի և զգաստ և ամբիծ. իսկ նոքա ոչ պահեցին
այլ մերժեցին զնա. և բարձրեալն եդ ի մտի մեր
ժել զնա, որ ապստամբ եղեն ի նմանէ. վասն այ
սորիկ մուտ աշխարհիս այսորիկ խիստ են և դժուա
րին և լի տառապանօք. զի թէ նախ մտցեն ընդ նե
և ընդ նուրբ շաւիղ աշխարհիս այսորիկ. և մտեալ
չերկայնմտիցեն, ոչ ընկալցին զպատրաստեալ նոց
բարիսն որ յառաջ քան զաշխարհս էր: Բայց դու մ
չփոթիր զի մահկանացու ես, և մի՛ խռովիր զի ապա
կանելոց ես, այլ հպեա առ մօտաւորն, և դիր ի մտ
քում որ առ յապայն լինելոց իցէ: Եւ ես ասացի.
Ապա ուրեմն արդարք ժառանգեն զբարիս. և վասն
այնորիկ բարւոք համբերեն մտանել ընդ նեղ և ընդ
նուրբ ճանապարհն. իսկ որ ակարքն են և սրբութեամբ
զկեանս իւրեանց ոչ անցուցանեն, և զփորձ նեղութեան
ոչ գիտէին, ի մշտնջենաւոր բարութեանցն հեռացան:
Եւ ասէ ցիս. Եւ ես քեզ ասեմ, եթէ ոչ ես դու լաւ
քան զբարձրեալն, և ոչ քաղցր քան զԱստուած, և
ոչ մարդասէր քան զնա. կորիցեն ամենեքեան որ ան

ւեն զպատուիրանաւն Տեառն, քան թէ արհամար-
ցին օրէնքն Աստուծոյ։ Պատուիրելով պատուիրեաց
տուած մարդկան թէ զի՞նչ արասցեն, և կեցցեն,
է զի՞նչ պահեսցեն և մի տանջեսցին։ Իսկ նոքա
մենայնէ հրաժարեցին. և ի վերայ այսր ամենայնի
ացին թէ ոչ բարձրեալն է, և ոչ հատուցումն
րեաց և չարեաց գործոց. զճանապարհս իւրեանց
տորեցին, և զօրէնս նորա մերժեցին. և զհրամանս
րա անարգեցին, և ուրացան զուխտ նորա, և ի
նից սրբոց նորա թերեհաւատեցին, և զընտրեալս
րա արհամարհեցին, և վասն այսորիկ լուր դու Եզր.
նայնութիւն ունայնից եւ լիութիւն լիոց. ահա եկես-
ժամանակ, յորում եղիցի նշանն որ յառաջն ասա-
ւ քեզ. յայտնեսցի քաղաքն որ այժմ ոչ երևի,
ամենայն ծունր ի վերայ երկրի սողեսցի. և ամե-
յն որ գտցի անբիծ տեսցէ զփառս բարձրելոյն.
յնժամ երեւեսցի օծեալն Աստուծոյ՝ յայտնի մարդ-
ն, և ուրախ արասցէ զմնացեալսն ի հաւատս և
համբերութեան, և ամենեքեան կանգնեսցին որ թա-
ալն են յերկրի ձայնիւ տեառն. և կայցեն առաջի
որ դատաւորին, և եկեսցեն հասցեն կեանքն որ ոչ
եւին. և անցցէ ապականութիւն և դադարեսցէ ո-
ոմութիւն, և պարապեսցեն գթութիւնք, և խափա-
սցին դրունք ապաշխարութեան, յինքն ամփոփեսցի
կայնմտութիւն, և հաւատք ցուցցեն զպտուղ իւ-
անց։ Եւ յետ գործոց վարձք իւր և արդարութիւն
զկեսցէ. և յայնժամ երեւեսցի տեղի հանգստեան
ոցն, և ճշմարիտ դրախտն փափկութեան, և դէմ
նդիման սոցին բովք հրոյ և տանջանք յաւիտենից,
որդն անմահ, զոր պատրաստեալն է ամբարշտաց
անօրինաց։ Եւ յայնժամ ասիցէ բարձրեալն ցար-
րսն. Տեսէք զտեղին հանգստեան ձերոյ զոր պատ-
ատեալն էր ձեզ ի սկզբանէ արարածոց. մտէք այ-
ւհետեւ և հանգերուք, և խայտացէք իբրեւ զորթս
ձակեալ ի կապոյ։ Եւ ասասցէ ցամբարիշտն և ցա-
րէնսն. Տեսջիք և իմասջիք զիս որում ոչն ծառայե-
ք, և կամ յորմէ ուրացայքն, և կամ զո՞ր օրէնս

մուտն իւր իցէ ի նեղ, զի եղիցի նա նեղ գետոյ նման. եթէ ոք կամեսցի մտանել ի ծովն և տիրել ի վերայ նորա, ապաքէն եթէ ոչ նախ ընդ նեղն անցանիցէ՝ զիա՞րդ կարասցէ մտանել ի լայնութիւն նորա։ Եւ կամ դարձեալ յաւան քաղաք մի զարդարեալ, և գեղեցկացուցեալ ամենայն բարեօք. և մուտ նորա իցէ ի նեղ, և նուրբ, և դժուարատեղիք. իբրու թէ յաջմէ կողման իցէ հուր, և ի ձախմէ ջուր խոր յոյժ, և ճանապարհ մի միայն ընդ մէջն անցանիցէ հրոյն և ջրոյն. մի ինչ այլում ումեք լինել տեղի, բայց միայն շաւիղ ոտին մարդոյ. եթէ ոչ որ կամեսցի զնա ժառանգել, անցանիցէ նախ ընդ նեղն, ոչ կարէ ըմբռնել զժառանգութիւնն։ Եւ ես ասացի, թէ այդպէս է։ Ետ պատասխանի և ասէ ցիս. Ըստ նմին օրինակի տացի Իսրայելի մասն ժառանգութեան. զի վասն մարդկան արար Աստուած զաշխարհս զայս և ելից զնա ամենայն բարութեամբ, և ետ նոցա օրէնս. զի որով վարեսցին և թագաւորեսցեն թագաւորութիւն բարի և զգաստ և ամբիծ. իսկ նոքա ոչ պահեցին, այլ մերժեցին զնա. և բարձրեալն եդ ի մտի մերժել զնա, որ ապստամբ եղեն ի նմանէ. վասն այսորիկ մուտ աշխարհիս այսորիկ խիստ են և դժուարին և լի տառապանօք. զի թէ նախ մտցեն ընդ նեղ և ընդ նուրբ շաւիղ աշխարհիս այսորիկ. և մտեալքն չերկայնմտիցեն, ոչ ընկալցին զպատրաստեալ նոցա բարիսն որ յառաջ քան զաշխարհս էր։ Բայց դու մի՛ չփոթիր զի մահկանացու ես, և մի՛ խռովիր զի ապականելոց ես, այլ հպեա առ մօտաւորն, և դիր ի մտի քում որ առ յապայն լինելոց իցէ։ Եւ ես ասացի. Ապա ուրեմն արդարք ժառանգեն զբարիս. և վասն այնորիկ բարւոք համբերեն մտանել ընդ նեղ և ընդ նուրբ ճանապարհն. իսկ որ տկարքն են և սրբութեամբ զկեանս իւրեանց ոչ անցուցանեն, և զփորձ նեղութեան ոչ գիտէին, ի մշտնջենաւոր բարութեանցն հեռացան։ Եւ ասէ ցիս. Եւ ես քեզ ասեմ, եթէ ոչ ես դու լաւ քան զբարձրեալն, և ոչ քաղցր քան զԱստուած, և ոչ մարդասէր քան զնա. կորիցեն ամենեքեան որ ան-

ցանեն զպատուիրանաւն Տեառն, քան թէ արհամարհեցին օրէնքն Աստուծոյ։ Պատուիրելով պատուիրեաց Աստուած մարդկան թէ զի՞նչ արասցեն, և կեցցեն, եթէ զի՞նչ պահեսցեն և մի տանջեսցին։ Իսկ նոքա յամենայնէ հրաժարեցին· և ի վերայ այսր ամենայնի ասացին թէ ոչ բարձրեալն է, և ոչ հատուցումն բարեաց և չարեաց գործոց· զճանապարհս իւրեանց խոտորեցին, և զօրէնս նորա մերժեցին· և զհրամանս նորա անարգեցին, և ուրացան զուխտ նորա, և ի բանից սրբոց նորա թերեհաւատեցին, և զընտրեալս նորա արհամարհեցին, և վասն այսորիկ լուր դու Եզր· ունայնութիւն ունայնից եւ լիութիւն լիոց· ահա եկեացէ ժամանակ, յորում եղիցի նշանն որ յառաջին ասացաւ քեզ· յայտնեսցի քաղաքն որ այժմ ոչ երեւի, և ամենայն ծունր ի վերայ երկրի սողեսցի· և ամենայն որ գտցի անբիծ տեսցէ զփառս բարձրելոյն· յայնժամ երեւեսցի օծեալն Աստուծոյ՝ յայտնի մարդկան, և ուրախ արասցէ զմնացեալսն ի հաւատս և ի համբերութեան, և ամենքեան կանգնեսցին որ թաղեալն են յերկրի ձայնիւ տեառն· և կայցեն առաջի հզօր դատաւորին, և եկեսցեն հասցեն կեանքն որ ոչ երեւին· և անցցէ ապականութիւն և դադարեսցէ ողորմութիւն, և պարապեսցեն գթութիւնք, և խափանեսցին դրունք ապաշխարութեան, յինքն ամփոփեսցի երկայնմտութիւն, և հաւատք ցուցցեն զպտուղ իւրեանց։ Եւ յետ գործոց վարձք իւր և արդարութիւն ծաղկեսցէ· և յայնժամ երեւեսցի տեղի հանգստեան սրբոցն, և ճշմարիտ դրախտն փափկութեան, և դէմ յանդիման սոցին բովք հրոյ և տանջանք յաւիտենից, և որդն անմահ, զոր պատրաստեալն է ամբարշտաց և անօրինաց։ Եւ յայնժամ ասիցէ բարձրեալն ցարդարսն· Տեսէք զտեղին հանգստեան ձերոյ զոր պատրաստեալն էր ձեզ ի սկզբանէ արարածոց· մտէք այսուհետեւ և հանգերուք, և խայտացէք իբրեւ զորթս արձակեալ ի կապոյ։ Եւ ասասցէ ցամբարիշտն և ցանօրէնսն· Տեսջիք և իմասջիք զիս որում ոչն ծառայեցէք, և կամ յորմէ ուրացայքն, և կամ զո՞ր օրէնս

արհամարհեցէք․ հայեցարուք որ առաջի կայ ձեզ պատրաստեալ արդարոցն փափկութիւն, և ձեզ ամբարշտաց հուրն և տանջանք յաւիտենից։ Եւ եղիցի օրն դատաստանի այսպիսի․ ոչ արեգակն կացցէ լուսատու և ոչ լուսին, և ոչ աստեղք պայծառացեալ, և ոչ ամպք հովանաւորք, և ոչ որոտումն նշանաւոր ժամանակաց, և ոչ հողմ զովացիկ, և ջուր ի ծարաւ հանգստեան, և ոչ հողմ քաղցրախառն և ոչ երեկոյ ի հանգիստ վաստակոց, և ոչ գիշեր ի դադարել աշխատութեանց, և ոչ աջողութիւն գործոց ի յօժարութիւն․ և ոչ հասարակ օր ի ճաշակումն կերակրոց․ ոչ ձմեռն ի գործ երկրի պատրաստութեան․ ոչ գարուն ի ծնունդ երկրի պարարտութեան․ ոչ յամառն տօթ, և ոչ աշուն ի խնամ ածել պտղոյ (հասնոյ)․ ոչ կարկուտ ի բռնութենէ օդոց, և ոչ անձրեւ յաճումն ծառոցն, ոչ ցօղ ի մխիթարութիւն տնկոց, և ոչ առաւօտ որ նշանակէ զլոյս տուընջեան, և ոչ ղամբար գիշերոյ խաւարի յայտնիչ, բայց միայն պսակ փառաց արդարոցն ուրախութիւն։ Իսկ ամբարշտացն՝ հուրն անշէջ, և աղջամուղջ յաւիտենից, և տանջանք մշտնջենաւորք․ այս է դատաստանն։ Եւ ես պատասխանի՝ յոգւոց հանելով և ասեմ․ Երանի է նոցա որ սակաւ ժամանակս համբերեցին վասն բարձրութեան փառացն, և եղուկ մեզ՝ որ առ սակաւ ժամանակս արարաք զկամս մարմնոյ մերոյ, և ի տանջանս յաւիտենից մտանեմք, և յանշէջ հուրն տանջիմք հանապազ․ լաւ էր թէ չէաք իսկ ծնեալ։ Ո՞վ ի մարդկեղէն կենդանեացս ոչ մեղաւ․ և կամ ո՞վ ի ծնելոցն ոչ անց զհրամանաւ նորա․ որպէս տեսանեմս՝ սակաւուց է այն աշխարհ յուրախութիւն․ և բազմաց ի տանջանս, զի ամենեքեան առ հասարակ անօրէնութեամբք թաթաւեալ եմք, գնացաք զճանապարհս կորստեան և զշաւիղս մահու, և հեռացաք ի ճշմարտութենէ կենացն։ Եւ պատասխանի և ասէ ցիս․ Դու ասացեր թէ սակաւք են արդարք, և բազումք են ամբարիշտք. և արդ լո՛ւր առ այս․ Ականս պատուականս թէ ունիցիս՝ ապաքէն զամենայն ինչ ըստ նոցա արժանաւորութեանն պատրաս-

տեսցես զնիւթն. միթէ որ անարժանն իցէ՝ նոցա նմա՞ն համարեսցիս, և կամ նման կապարոյ, և կամ խեցւոյ և կամ այլ իմիք նման: Եւ ասացի. Ոչ: Եւ ասէ ցիս. Ասա՛ դու ցերկիր. ընդէ՞ր որպէս զխեցին շատ ծնանիս, նոյնպէս և զոսկին ոչ բղխես. և նա պատասխանի տացէ քեզ և ասիցէ. քանզի յաճախ է խեցին քան զերկաթն, և երկաթն քան զկապարն, և կապարն քան զպղինձն, և պղինձն քան զարծաթն, և արծաթն քան զոսկին, և ոսկին քան զականս պատուականս. ընտրեա՛ այսուհետեւ, և տես թէ ո՛ր պատուական է և ցանկալի: Եւ ասացի, թէ՝ Ո՞վ ոք ո՛չ գիտէ թէ սակաւն և նըւազն է ցանկալի: Եւ ասէ ցիս, թէ որպէս մարդկան թուի նուազն՝ պատուական և ցանկալի, նոյնպէս և բարձրելոյն սակաւ արդարք պատուական են. և ուրախ լինի ի վերայ սակաւուցն, որ փառաւորեցին զանուն նորա ի վերայ երկրի, և ի ձեռն նոցա անուն նորա օրհնի և գովի. վասն այնորիկ ծաղկեսցեն արդարքն, և փառաւորեսցին առաջի Աստուծոյ: Իսկ բազմամբոխն անխրատ՝ մրրկի նմանեսցէ, և պատրաստեալ է հրոյն բորբոքելոյ. եղիցին երեսք նոցա յամօթ և յանարգանս: Եւ զայս մինչդեռ խօսէր ընդ իս, ես հանի յոգւոց և խռովէի, և նուաղէր յիս հոգի իմ, և ասէի. Ո՛վ երկիր, ընդէ՞ր ծնար զմարդն, զի ի տանջանսն յաւիտենից մատնեցաւ. վասն այսորիկ ողբասցէ ազգ մարդկան, և ցնծայ գազան վայրի, և կոծեսցին ամենայն ծնունդք բանաւորաց, և ուրախ լինիցին ամենայն չորքոտանիք. յոյժ լաւ է նոցա քան մեզ, զի ոչ յարութեան ակն ունին, և ոչ դատաստանաց մնան: Մեզ զի՞նչ օգուտ է եթէ ի դատաստան մտանեմք և ի տանջանս անդադարս. երանի՛ թէ չէր մեզ յարութիւն, զի յաւիտենից տանջանացն ապրէաք: Եւ զայս մինչդեռ զմտաւ ածէի, և ասէ ցիս. Իսկըզբանէ արարածոց յառաջ քան զմարդն լինելոյ ի վերայ երեսաց երկրի, յառաջագէտն բարձրեալն յառաջագոյն պատրաստեաց զտեղի փափկութեան, և զտանջանաց. իմա՛ց այսուհետեւ, զի ունէին օրէնս որով կարէին ապրել՝ և ոչ պահեցին, այլ արհամար-

հեցին․ զի՞նչ պատասխանի ունիցին տալ յաւուրն վախճանի, զի այնչափ ժամանակս երկայնամտեաց բարձրեալն, և նոքա արհամարհելովն կորուսին զանձինս իւրեանց։ Եւ տու պատասխանի և ասեմ ցհրեշտակն Տեառն․ Խնդրեմ ի քէն, Տէր, ասա՛ ինձ, եթէ յետ մահու յորժամ պահանջի ի մէնջ զիւրաքանչիւր զոգիս մեր․ երթայցե՞մք ի տեղի տանջանաց, եթէ յանդորրութեան լինիցիմք մինչեւ ցօր դատաստանին, եթէ յայժմ հետէ մտանիցեմք ի տանջանս։ Եւ պատասխանի և ասէ․ Ասացից և զայս քեզ․ դու մի՛ հաշուիր զքեզ ընդ մահապարտսն․ զի քեզ և նմանողաց քոց պատրաստեալ է գանձն լի բարեօք, որ ոչ յայտնեսցին քեզ, մինչեւ ի վախճան ժամանակաց։ Լո՛ւր այսուհետեւ վասն որոց հարցերդ, այսպէս է բանն․ զի յորժամ հրաման մահու ելանէ յառաջ քան զմարդոյն ոգիս հանելոյ, անդէն փողփողակի բաժանի շունչն ի մարմնոյն, և երթայ ի տեղի որոշմանն իւրոյ․ և եթէ լիցէ լի գործովք բարեօք, և պահեալ զպատուիրանս բարձրելոյն․ և յորում ժամանակի էր յապականական ի բնական մարմնոյն բնութեան, ծառայեաց ամբծութեամբ ի հաստատութեան յամենայն ժամու վշտաց․ նա ցնծայ և ուրախ լինի ի հանգստեանն յեւթնեկեան ճանապարհին։ Առաջին ճանապարհն՝ որ բազում աշխատութեամբ ճգնեցաւ առ ամենայն մեղս։ Երկրորդ ճանապարհն՝ տեսեալ զպատրաստական զմեղացն զտանջանսն։ Երրորդ ճանապարհն՝ վկայութեանն զոր վկայէ նմա Աստուած, եթէ մեծ հաւատովք պահեաց որ տուան նմա օրէնքն։ Չորրորդ ճանապարհն՝ յորում յայտնին նմա պատրաստեալ բարիքն, եթէ որպէս ընդ հրեշտակս ի բազում խաղաղութեան սպասաւորեալ պահի։ Հինգերորդ ճանապարհն՝ փառաւորեալ է ուրախութեամբ․ զի մերկացաւ զապականութիւն, և այնուհետեւ ընդ հրեշտակս հաշուի ժառանգել զանվախճան լոյսն։ Վեցերորդ ճանապարհն՝ յորում ցուցանի թէ որպէս երեսք իւր լուսաւորին իբրեւ զարեգակն, և ոչ այնուհետեւ ապականութեամբ մթանան։ Եւթներորդ ճանապարհն՝ որ ի վեր է քան

մենայն ճանապարհս, յորում պարծի վստահու-
թեամբ և համարձակութեամբ, ոչ ամաչելով և կամ
տկառելով, այլ ցնծալով փութայ տեսանել զե-
ս Աստուծոյ. որպէս ծառայեաց ամբծութեամբ ի
նդանութեան, որով և փառաւորելոցն է. և ընդու-
ոց է զվարձս հատուցմանն։ Այս են ճանապարհք
ւոցն արդարոցն։ Իսկ ամբարշտացն հոգիք, և որք
պահեցին զպատուիրանն բարձրելոյն, և արհա-
րհեցին զօրէնս Նորա. և գարշեցան ի ծառայից Նո-
. նոքա ո՛չ մտցեն յաւիտեան ի տեղի հանգստեան,
վաղվաղակի որոշեալ հոգիքն ի մարմնոյն տրտմու-
ամբ և վշտօք ընդ եւթն ճանապարհ մտցեն ի տան-
ան յաւիտենից։ Առաջին ճանապարհն՝ զի թողին
րէնս և փոխեցին զհրամանս բարձրելոյն։ Երկրորդ
նապարհն, զի ո՛չ կամեցան դառնալ և ապաշխա-
մինչդեռ յայսմ աշխարհի էին։ Երրորդ ճանա-
րհն՝ յորում նեղին տեսանելով զարդարսն ի հան-
տն, և զիւրեանց տանջանսն։ Չորրորդ ճանապար-
՝ որ կայ և մնայ ի վախճան ժամանակաց ի մըշ-
նջենաւոր հուրն։ Հինգերորդ ճանապարհն՝ յորում
անեն զայլոց հանգիստ հաճոյ բարձրելոյն, և պահ-
նեալ ի հրեշտակաց սպասաւորութեան և յանբը-
թեան յոյժ։ Վեցերորդ ճանապարհն՝ որ տեսա-
յայնմ հետէ զպատրաստեալ արքայութիւն սրբոց՝
լիւրեանց անձանցն ամենեւին զկորուստն։ Եւթնե-
դ ճանապարհն՝ որ է քան զամենայն ճանապարհս
լեր՝ յորում հաշին և մաշին ամօթով և անարգա-
, և պաշարեալ են իմաստութեամբ և երկեղիւ.
եւ տեսանեն զճանապարհս բարձրելոյն որոյ ա-
ջի մեղան կենդանիքն ի մարմնի, և առաջի ար-
րոցն տանջելոց են։ Եւ ես պատասխանի և ասեմ.
ցի՞ ժամանակ հոգւոց առ տեսանել թէ որպէս տան-
ին յետ հրաժարելոյ նոցա ի մարմնոյ անտի։ Եւ
ցիս. Տացի ժամանակ, ո՛չ անդորրութեան՝ այլ
նջանաց. զի ի տեղիս խոշտանգանաց արգելեալ
մեղաւորաց ոգիք, և պահին ի տանջանս ահաւոր
շտակաց մինչեւ յօրն յանդիմանութեան և դա-

տատանմանց և հատուցման բարւոյ և չարի։ Աղաչե
խնդրեմ ի քէն՝ ներեա՛ ինձ և զայս հարցանել. Մ
արդ՝ յաւուրն դատաստանի կարիցե՞ն արդարքն հր
ժարեցուցանել զամբարիշտն, և կամ տանել յաղ
չանս վասն նոցա, որպէս հարք վասն որդւոց, և կ
որդիք վասն հարց. և կամ եղբարք վասն եղբար
կամ ազգ վասն ազգի, և կամ սիրելիք վասն սիր
լեաց։ Ետ պատասխանի և ասէ ցիս. Մի՛ ոք խաբես
յայսմ. զի յաւուրն դատաստանի անաչառութիւն
նի. և ամենայն ճշմարտութիւն կնքեսցի. զի զոր օրի
ո՛չ ոք զոր առաքեսցէ զոմն ի մեռանել ընդ նորա, կ
ի քուն կալ, կամ հիւանդանալ, կամ յուտել կ
յըմպել, նոյնպէս և ո՛չ այն ժամ ոք կարասցէ վ
ուրուք պաղատել. և կամ զոք հրաժարեցուցանել
տանջանաց. իւրաքանչիւր իւրեանց գործքն բարե
սեն։ Ետու պատասխանի և ասեմ. Զիա՞րդ գտանեմք,
եթէ Աբրաամ աղաչեաց զԱստուած վասն Գոմոր
վասն տան նորա, և Մովսէս վասն հարցն մերոց՝ որ
ւան յաւուրս նորա, և Դաւիթ վասն հարուածոց ժ
վըրդեանն, և Սողոմոն վասն սրբութեան, և Եղ
վասն գալոյ անձրեւին, և Եղիսէ վասն կենաց մե
լոյն, և Եզեկիայ վասն ժողովրդեանն յաւուրս Սեն
քերիմայ, և վասն իւրոյ առողջութեան, և այլք վ
այլոց. զի թէ յորժամ ապականութիւն զարգան
և անիրաւութիւն աճէր, խնդրեցին արդարքն վ
ամբարշտացն յԱստուծոյ, և ընկալան. ընդէ՞ր յ
ժամ այս ո՛չ լինի։ Ետ պատասխանի և ասէ ց
Յայսմ աշխարհի եթէ խնդրեսցեն արդարք՝ առ
քանզի յօգուտ է նոցա ապաշխարութիւն վասն
բարեխօսելոյն. զի յաշխարհս այս կատարման է, և
փառաց։ Իսկ յայնմ աշխարհի՝ կենաց, յորում անց
կարգ ապաշխարութեանն, և վախճանեալ է ապական
թիւն, և լուծեալ է աղքատութիւն, և խափանեալ
հաւատք, և զարգանայ արդարութիւն, և ծագէ ճշմ
տութիւն, ո՛չ ոք կարէ ողորմել, որ վասն իւրոց յան
նաց գործոցն է ի տանջանս և ի դատաստանի։ Եւ
ցի ցնա. Ո՞չ ի սկզբանէ իսկ ասացի զայս, եթէ

ր՝ եթէ չէր իսկ ծնեալ ի վերայ երկրի, քան թէ
լաղվաղակի կորուսեալ. զի՞նչ օգուտ իցէ մարդոյն,
թէ հասեալ իցէ ի բազում ժամանակս, և կեանքն
րտմութեամբ իցեն, և յետ մեռանելոյն՝ ակնունի-
լի տանջանաց. մեզ զի՞նչ օգուտ իցէ մեղաւորաց,
թէ խոստացեալ իցէ յարութիւն յետ մահու. և մեք
րժանի մահու գործս գործեցաք. զի՞նչ օգուտ իցէ
մեզ, եթէ արդարոցն պատրաստեալ իցեն անճառ բա-
րիքն, և մեզ մեղաւորացս ամօթ. զի՞նչ օգուտ իցէ
մեղաւորացս, եթէ չտեմարանք բարեաց՝ արդարոց
ն, և մեք մոլորեալք եմք չարեօք. զի՞նչ հաղորդու-
թիւն իցէ մեր ընդ յուսոյն բարեաց որ գանձեալն է
արեաց. մեք ընդ դժուար ճանապարհ գնացաք. զի՞
ունէ մեզ, եթէ երկնաւոր դրախտն պատրաստեալ
ցէ անբծացն, որոյ պտուղն անթառամ է. յորում
յայ փափկութիւն և ցնծութիւն անվախճան, թէ մեք
չ մտանիցեմք. և յորժամ արդարոցն երեսք լուսա-
որեսցին իբրև զարեգակն, և մեր երեսք մթասցին
րրև զգիշեր աղջամղջին. արդարև իսկ ո՛չ երբէք
ծաք զմտաւ ի կենդանութեան եթէ զի՞նչ ունիցիմք
ետ մահուն կրել: Ո՜վ Ադամ զի՞նչ գործեցեր. դու
իայն մեղար, և քեզ միայնոյ չեղև վիշտ, այլ առ
հասարակ ամենեցուն որ ի քէն ծնան: Եւ պատաս-
սանի և ասէ. Աշխատեցին յերկրի մերժել զչարն,
յի մի կրեսցեն զայն զոր ասացին. այլ մերժելով ըզ-
արն՝ ընկալցին զբարիս, առ մարդկանէ ընտրել ըզ-
եանս և զմահ: Քանզի Մովսէս ասաց զայս նոցա,
և նոքա ոչ հաւատացին նմա, և ամենեցուն յետ
որա մարգարէից, և Աստուած որ խօսեցաւ ընդ
ոսա:

Ետու պատասխանի և ասեմ. Գիտեմ և այդպէս
աւատամ, եթէ յողորմել ողորմած է բարձրեալն և
գթալ գթած է՝ որք դառնան առ նա. երկայնա-
միտ է որք մեղանչենն. և պարգևիչ, քանզի յօժար
և ի շնորհել և ի թողուլ զյանցանսն. զի՞նչ շահ
ցէ բարձրելոյն, եթէ կորիցեն այնչափ ոգիք զոր ա-
ար, և սակաւ ոգիք միայն մի՛ կորիցեն. գիտեմ զի

բազումողորմ է. եթէ ո՛չ ողորմեսցի, ոչ կարէ ապրել ամենայն մարդ. Նոյնպէս և շնորհիչ է, եթէ ո՛չ շնորհեսցէ և թեթեւացուսցէ զմեղս մեր իւրով մարդասիրութեամբն, ո՛չ կարասցէ ամենայն մարմին ապրել։ Դատաւոր է որ յանդիմանէ և դատէ, և յետ յանդիմանութեան չմեղադրէ. զի թէ ո՛չ մեղադրեսցէ և տանջիցէ զբազմութիւն ստահակութեան, ո՛չ մնասցէ յամենայն բազմութենէ արտաքս քան զակաւսն. և ո՛ւր իցէ ողորմութիւն նորա զոր խոստացաւն, կամ գթութիւն, կամ քաղցրութիւն, կամ մարդասիրութիւն. ո՛ւմ օգուտ իցէ այն, եթէ ոչ տառապեալ մեղաւորացն։ Միթէ վասն ա՞յնորիկ ստեղծ զայնչափ ոգիս՝ զի կորուսցէ. քաւ լիցի. որ գիտութեամբ լի է, չգիտիցէ՞ թէ զի՞նչ գործիցէ մարդն՝ յառաջ քան զծնանելն նորա. և ամենայնի նա գիտակ է յառաջ քան զլինելն նորա։

ԳԼՈՒԽ Ե.

Ետ պատասխանի և ասէ ցիս. Որ ի վեր է քան զքեզ մի՛ խօսիր զայն, և մի՛ կեղծաւորիր առաջի Աստուծոյ. որ հրամայեալ է քեզ զայն իմաց։ Զայս աշխարհս վասն բազմաց արար, իսկ զայն վասն սակաւուց. զի թէպէտ և յառաջգիտութիւն առ ի Նմանէն բազում է, այլ զինքնակամ կամսն շնորհեաց մարդկան՝ զգործոյն գիտութիւն, զի գիտասցեն զոր գործենն՝ թէ ո՛չ տանջին. ընդէ՞ր որք զնոյն մարմին ունին, և զնոյն ախտ շարժմանցն և արդարոցն ոչ նմանեցին, ոչ միայն զնոցա ճանապարհն ոչ գնացին, այլ և արհամարհեցին զնոսա, և գարշեցան ի վարուց նոցա. վասն այնորիկ բարձրեալն սակաւս պահեաց յայն յաշխարհ։ Ասացից քեզ և առակ մի, և պատասխանի տո՛ւր ինձ. Թէ խնդրեսցես զերկիր տալ քեզ՝ երկիր որ բղխէ տեսիլ պատուականս և մեծագնի. և տացէ քեզ երկիր որ

ւէ տեսիլս ազգի ազգի, որպէս զպատուականն սա-
, և զանարգն կրկին. ո՛չ նստիցես ընտրիցես քեզ
ատուականն, և զանարգն ի բաց ընկենուցուս: Ի-
այ այսուհետեւ եթէ ճշմարիտ է օրինակդ. և ա-
ի թէ ուղիղ է. և սկսայ ասել ընդ միտս իմ.
անձն իմ, վայելեա որպէս և կամիս. և ցածո՛ ըզ-
ս երկիր՝ զի լուիցես, և երթիցես ուր ո՛չ կամի-
. զի ո՛չ եթէ քեզ տուեալ է կամ պատրաստեալ՝
իքն վայելչութեան. բայց զայս միայն սակաւ ժա-
ակս կենաց: Եւ եդի ի մտի դարձեալ ասել բանս
առաջի բարձրելոյն, եթէ որպէս տացէ մեզ սեր-
իս արդեանց, յորում լինիցի մեզ պտուղ. և կամ
էս բերիցէ ամենայն տեղի ապականեալ՝ արդիւնս
եաց գործոց՝ և ապրեսցէ, թէպէտ և ոչ տայցէ:
ծ եմք ձեռաց նորա, և վասն այնորիկ արժանի
ողորմութեան նորա, զի աստ կենդանացուցանէ
զ. յա՛յտ է յորոց յարգանդին ստեղծու հանապազ
րդն. և տայ կենդանութիւն և կերակուր, նոյն-
և տնտեսութեամբ ազգի ազգի սերմանցն գին-
և ձիթով, հրով և ջրով, իննամսեայ ժամանա-
ի բնութեան յարգանդի մօրն ծնանի զմանուկն,
ստութեամբ մատակարարէ նմա և զգուշութեամբ
ւէ զնա. և յորժամ հատուցանէ և տայ ի ժա-
ակի իւրում զտղայն, զոր նա հրամայեաց ծնանել,
իել զկաթն մինչեւ ցժամանակ մի, և յետ այնո-
վարել նմա իւրով իմաստութեամբ, և կերակրել
ովք պտղոյ իւրոյ. և խրատէ զնա իւրովք օրինա-
. և առ սակաւ սակաւ աճեցուցանել ի նմա զի-
տութիւն և զգիտութիւն ամենայն չարեաց և բա-
ց, և որ չեն նոյնպէս. և յետ այսր ամենայնի
ուցանէ զնա. այնպէս ունի իշխանութիւն ի վե-
գործոց իւրոց. իսկ ապա թէ կորուսցէ զնա յայն-
ժամանակս ստեղծեալ և ծնեալ աշխատութեամբ
աւօք և վաստակօք, սնուցեալ, և խրատեալ դիւ-
կարգօք՝ զի՞նչ օգուտ իցէ: Եւ մինչդեռ զայս խոր-
, բացի զբերան իմ և սկսայ աղաչել զբարձրեալն՝
ւէի. Տէր Աստուած, իբրեւ զԱստուած քում գոր-

ծոց ողորմեա՛, և քում արարածոց. և օգնական լեր քում ստացուածոց, և աւելի ևս քում ժողովրդեանն. վասն որոյ ես ագամս, և ժառանգութեան քում, վասն որոյ ես տրտմեալ եմ. և ազգիս Իսրայելի, վասն ո-րոյ ես ագամ, և զաւակի Աբրահամու, վասն որոյ ես խռովեալ եմ. հայեա ի մեզ, և հաշուեա զմեզ, և զկեն-ցանս մեր. զի լուայ ես զանխնայութիւն մեծ, զոր առ յապայն լինելոց իցէ. վասն այնորիկ արարիչ ամե-նայնի երկայնամիտ բարձրեալ՝ լուր ձայնի իմում, և ունկնդիր բանից իմոց զոր խօսիմս առաջի քո, յա-ղօթս կալ առաջի քո։

ԱՂՕԹՔ ՄԱՐԳԱՐԷԻՆ ԵԶՐԱՑ

Որ բնակեալդ ես յաւիտեան, որոյ աչք զամե-նայն ինչ հաւաստեաւ տեսանեն և քննեն, և վեր-նայարկք իւր յօդս. որոյ աթոռ անճառ, և փառք ան-պատում. զորով շուրջ կան բազմութիւնք զօրաց հրեշ-տակաց՝ երկիւղիւ պաշտել, և հրամանաւ նորա և բա-նիւ զօգիս ի հուր դարձուցանէ. որոյ բանն անշարժ և հզօր, զամենայն յօրինէ ըստ իւրաքանչիւր կար-գի, որոյ հրամանն սաստիկ, և կարգն ահաւոր, որոյ հայելն ցամաքեցուցանէ զանդունդս, և բանն սպառ-նալեաց՝ պատառէ զերկիր. զամենայն զոր կամի յոչըն-չէ ստեղծու, և զեղեալն զօրութեամբ փոխէ. որոյ ճշմարտութիւն վկայէ։ Լո՛ւր ձայնի ծառայի քո, և ունկնդիր խնդրուածաց պաշտօնէի քում, անսա՛ բա-նից իմոց. մինչդեռ կենդանիս եմ խօսեցայց. մի՛ հա-յիր ի գլորումն. որք ունին կամս պահել զհրամանս քո, յաղթեալ են ի խորհրդոց չարին. այլ ողորմեաց իբրեւ բարերար և փրկիչ. և խնայեա՛ և հաստատեա՛ իբրեւ զդարմանիչ, որ դու միայն ես առանց մեղաց.

խնդրեմ ի քէն մի հայիր յանցանս ժողովրդ-
ն քո, այլ որք ուղիղն ծառայեցին քեզ ճշմար-
թեամբ. խնայեա՛, մի՛ հատուցաներ ըստ գործս
անց անօրինաց, այլ վասն այնոցիկ որք երկիւ-
պահեցին զուխտ քո՝ խնայեա՛. և մի՛ ածեր զմտաւ
ն այնոցիկ՝ ոյք գնացին չարութեամբ առաջի քո՛.
յիշեա՛ որք կամօք զերկեղ քո ծանեան, և մի՛ կա-
կորուսանել՝ որք զբարսն իւրեանց անասնոց նմա-
ուցին, այլ հայեա՛ց զթութեամբ ի ծառայս քո՝
ի փառս քո յուսացեալ են։ Զի մեք և որ յառաջ
զմեզ արժանի մահու կամաց գործեցաք, դու Տէր
դատէր, վասն մեր մեղաւորաց երկայնամիտ կո-
ար, զի թէպէտ և մեք ընդ որպիսի բարւոք գոր-
ք էաք, և ո՛չինչ ըստ կամաց քոց արարաք, այլ
ո մարմնոյ պղծութեան գնացաք, դու զթացիր
ոմել. յայնժամ կոչեսջիր ողորմած, քանզի սրբովք
ք կամօք գործեցին սրբութեամբ, ո՛չ են կարօտ ո-
մութեան. զի իւրեանց գործոց ունին զվարձս հա-
ցմանն։ Զի՞նչ եմք մեք մարդի՛կ, զի բարկացիս
ստուգութեամբ։ Ո՞չ ոք է ի վերայ երկրի ծնեալ՝
ո՛չ մեղաւ. յայսմ ծանիցի քո զթութիւնդ, յոր-
ր ողորմեսցիս և ներեսցես մեզ. և թողցես զամ-
չտութիւնս մեր, որք ո՛չ ունին զհիւթ բարեաց
ծոց։ Եւ պատասխանի ինձ Տէր, և ասէ ցիս.
Է դառնալով դարձցին առ իս մեղաւորք յամե-
ն սրտէ իւրեանց, ո՛չ խորհեցայց ըստ առաջին մե-
նոցա հատուցանել. այլ ի վախճան ելից հոգ-
նոցա, որպէս գտից՝ և դատեցայց. և այնպէս
ախ եղէց ի նոսա, որ դառնան ի բարի գործս.
էս ուրախ իցեմ յարդարս իմ։ Նմանեցո՛ զիս միա-
մշակի. որպէս մշակ վարէ տնկէ՝ որչափ և կա-
ւ յօժարէ. և ըստ ժամանակի իւրաքանչիւր խնամ
ի, որպէս պարտ է. թէպէտ լինիցի ի նոցանէ
ք տկարանալ և մերձենալ յապականութիւն, որոց
էպ զհոգաբարձութիւն առնէ. և եթէ հոգաբար-
ձեամբն յաղթէ, ուրախութեամբն ուրախ լինի.
ր տկարանալն կամէր՝ զօրացաւ. ապա՛ թէ ոչ ինչ

օգտիցէ ի դէպ. ժամանակի, հոգաբարձութիւն ի բայց եղիցի լի տրտմութեամբ. այսպէս եղիցին ի վերայ երկրի, երկայնամիտ լինիցի ի վերայ նոցա բարձրեալն զի թէ զղջասցին ընդ այն զոր անօրինեցանն, գործեցին զբարիս. ապա թէ ոչ տանջեսցին: Պատասխանի ետու և ասեմ. Որովհետեւ միանգամ ներեցեր ինձ խօսել առաջի քո, աղաչեմ զքեզ ասա՛ ինձ ծառայի քում. սերմանիք մշակին, եթէ ոչ առցեն չափով զանձրեւն չորանայ, նոյնպէս և մարդ որում դու ո՛չ ողորմեսցիս՝ ո՛չ կարէ ապրել. վասն այսորիկ խնայեա՛ Տէր ի ժողովուրդ քո, և ողորմեա՛ց ժառանգութեան քում, քոց ստացուածոց և գործոց ձեռաց քոց ողորմեսցիս: Նա պատասխանի և ասէ ցիս. Թշուառութեամբ թշուառասցին մարդիկ՝ որ բնակեալն են յայսմ աշխարհի. փոխանակ զի բազում ամբարշտութեամբ գընացին. և վասն հանդերձեալ ժամանակին ո՛չ գտաւ ի նոսա ումեք գիտութիւն, այլ դու վասն քո ա՛նձ զմտաւ, և վասն փառացն որ քեզ մնայ՝ հոգա՛. զի բաց կայ քեզ ճշմարիտ դրախտն, և տնկեալ ծառն ճշմարիտ դրախտին. և պատրաստեալ են կեանքն՝ հանդերձեալ փափկութեանն. շինեալ է քաղաքն, յօրինեալ է հանգիստն, պաճուճեալ է բարութիւնն, կնքեալ է ի ձէնջ հիւանդութիւնն, խափանեալ է ի ձէնջ մահ. յամօթ եղեն դժոխք. հալածեալ է ի ձէնջ ապականութիւն. անջատեալ է ի ձէնջ ամենայն աշխատութիւն. յայտնեալ են ձեզ գանձք անմահութեան: Մի՛ եւս աղաչեր վասն կորստեան ժողովրդեանն, զի որպէս ձեզ պատրաստեալ է՝ որպէս վերագոյնն ասացի. նոյնպէս և նոցա պապակումն հանդերձեալ են և տանջանքն: Ես արարի զմարդն զի պահեսցէ զհրամանս իմ, և խորշեսցի ի մահուանէն յաւիտենից. նոքա յամենայն ժամու հանապազ դառնացուցին զիս, վասն այսորիկ դատաստան իմ հաստատուն է: Եւ խօսեցայ ընդ Տեառն և ասացի: Աղաչեմ զքեզ Տէր՝ խօսեա՛ց ընդ թշուառական ժողովրդեանն. զի լուիցեն ի քէն՝ և հաւատասցեն. երկիցեն և դարձցին՝ և մի՛ կորիցեն. այլ ապրեսցին. զի եթէ այլ ոք խօսեսցի, թերեւս ո՛չ հաւա-

ցեն յայամ ի մարդկանէ։ Ետ պատասխանի Տէր և
. Ես յամենայն ժամ ծառայից իմոց որ հաճոյ են
՝ երեւեցուցի զանձն իմ, և խօսեցայ ընդ արժանիս
իսկ այլոցն ի ձեռն մարդկան ծանուցի զիս. ես եմ
որ քննեմ զսիրտս և զերիկամունս, և ճանաչեմ
րդն. որ յառաջ քան զելանելն նորա յորովայնէ.
գիտեմ՝ եթէ խօսեցայց ընդ նոսա յանդիման՝ նա-
ո՛չ հնազանդեսցին, այլ առաւել ևս ստամբակես-
ստամբակելով։ Ետու պատասխանի Տեառն և ասեմ.
րեմ ի քէն՝ բարձրեալ, ընդէ՞ր ո՛չ տուաւ մեզ այնպի-
իրտ, զի գիտասցուք միայն զբարի, և զայն միայն ա-
ցուք, և նմա միայն ցանկասցուք, և զնա միայն գիտել
Լցր. այլ յորժամ առաք զչարին գիտութիւնն՝ ընդ
կամիմք զոր դուն ատես. ընդէ՞ր իսկ բնաւ ստեղ-
զմարդն, զի զայն ունիցիմք և նովաւ մեղանչի-
ք։ Ետ պատասխանի ինձ Տէր, և ասէ. Ես արա-
զմարդն զի մի՛ կորիցէ, այլ զի զայս կեանս պա-
ով կեցցէ. և զայն կեանս ժառանգեսցէ, և հան-
ն հրեշտակաց իմոց ետու նմա զիմաստութիւն, զի-
եթէ զի՛նչ է բարին, կամ զի՛նչ է չարն. և պա-
եցի զնա, և ետու նմա զիշխանութիւն առնել զոր
ամիցի. և հնազանդ արարի նմա զամենայն որ ի
քոյ երկնից, զի իշխեսցէ նոցա. ետու օրէնս և
տուիրանս զի աստ մարթասցեն կեալ, և կամ որ-
զանմահ բա՛րիսն ստասցին։ Իսկ նա զայնպիսի
անութիւն յինէ՛ն առ. զոր բարւոք ստեղծեալ էր՝
բարւոք ի կիր արկ՝ և մեղաւ. ո՛չ եթէ յոռի ինչ
ղծի, այլ զամենայն զոր արարի բարի յո՛յժ, իւ-
ւանչիւր որ եղեն՝ ի պէտս իւրեանց եղեն. զի որ-
եղեւ երկաթ, ո՛չ զի սպանցէ ,այլ զի զերկիր գոր-
է, և ի պէտս մարդկան եղիցի. իսկ մարդիկ ոչ
ստեղծան ի նմին կացին, այլ որ ոչն գործեցաւ
ւոք՝ յայն ձեռնամուխ եղեն. Նոյնպէս և զայլ ինչ
ւոք եղեալ՝ ի չար փոխեցին։ Ոչ այսուհետեւ որ
ւոքն ստեղծիցէ պատճառք, այլ որ ոչն վայե-
ց բարւոք՝ թշնամանեաց զարարիչն նոցունց. վասն
որիկ կան մեան նոցա տանջանքն. զի որք յինէն

եղեալքն իցեն՝ ամենեցուն պարտ է նոքօք առաջնորդեալ գիտասցեն զիս. նա և որ ոչն վայելեաց ի նոցանէն ծանեաւ զիս. դադարեա՛ այսուհետեւ, և մի՛ ինչ հոգար վասն նոցա։ Ետու պատասխանի և ասեմ. Խնդրեմ ի քէն Տէր՝ ո՛չ պահես զոխս, ո՛չ ունի ժոյժ անձըն իմ չհարցանել զքեզ. վասն այսորիկ լո՛ւր ծառայի քում. վասն այսորիկ յաճախեցեր ինձ զբազմութիւն նշանացն. և ո՛չ ասացեր ինձ՝ թէ երբ իցէ կամ յորում ժամու։

ԳԼՈՒԽ Զ.

Ետ պատասխանի և ասէ ցիս Տէր. չափելով նշանակեա՛ դու զգալուստ նշանացն, և իցէ՝ յորժամ տեսցես եթէ մերձ իցէ ամենայն առ ի կատարել. յայնժամ իմասջիր զկատարածն. պա՛րտ է նախ լինել որ ասացան նշանքն, և այնպէս գալ կատարածին։ Եղիցի ի մերձենալ ժամանակին՝ խռովութիւն ժողովրդոց, շարժմունք տեղեաց հեթանոսաց, նենգութիւն առաջնորդաց, տատանումն սրբոց, հալածանք քահանայից. խոտորումն սուրբ հաւատոց, և երկմտութիւն ժողովրդեանն. շփոթ հեթանոսաց, նեղութիւն քաղաքի, բորբոքումն հրոյ ի տեղիս տեղիս. սասանութիւն բազում. որոշումն ազգի ազգի քաղաքաց և գիւղից, առաւելութիւնք մոլորութեանց յայսոց պղծոց. յայնժամ իմասցիս եթէ մերձ է վախճան։ Եւ որ յայնժամ գտցի ինձ արժանի, նա ապրեսցի և տեսցէ զփրկութիւն իմ. և զերկիր նոր, և զսահմանս իմ. զոր սրբեցի յառաջ քան զյաւիտեանս։ Եւ յայնժամ տեսցեն արհամարհողք, և կոծեսցին և զարմասցին, որ այժմ տեսանեն զճանապարհս իմ. վասն այնորիկ կայ և մնայ նոցա պատրաստեալ դատաստանն. փոխանակ զի ո՛չ ծանեան զերախտիս օրինացն իմոց, պահել զամենայն որ ի նմա գրեալն է։ Բայց դու մի՛ խառներ զքեզ ընդ այնպիսիսն, զոր բոց հրոյն այրելոց է։ Ետու պա-

ստխանի և ասեմ. Տէր, բազում անգամ ասացի ե֊
է բազումք են կորուսեալք, և սակաւք են ապրեալք,
նոքա բազում աշխատութեամբ. ո՞վ կարասցէ զգու֊
ւթեամբ պատրաստել այնպէս, որպէս և քո օրէնքն
ամայեն: Եւ պատասխանի Տէր և ասէ. Ո՛չինչ ի
՛ր քան զմարդն հրամայեցի, և ո՛չ անհնար. բայց
ւեմ քեզ համառօտիւք, թէ որպէս դու կամիս պա֊
ւել ի ծառայէ քումմէ, զդոյն արա և դու Աստուծոյ
նդանւոյ, և որ քեզ չար թուի՝ դու մի ընկերի քում
ւներ. և որպէս կամիս երախտաւոր լինել, եթէ սիրես֊
ս զնոյն. և դու արասջիր. զի եթէ զայս կրել յեղբօրէ
ւմմէ քեզ թիւր թուեսցի, և դու նմա արասջիր. զի
երդ ձեզ իսկ պատուիրեցի. զի որպէս և կամքն են,
յնպէս և գործքն. և որպէս գործքն են նոյնպէս և
րձքն: Կորիցէ անզգամն և անմիտ ազգ, և ապրեսցին
ատուականքն և մարգարիտքն. զի ոչ կամիմ ընդ բազ֊
ւթիւն ամբարշտաց՝ որպէս փափաքեմ սակաւուց
արբոց. այսպէս եղիցի, և այս կացցէ, և այսպէս
ւհմանեալ է յինէն, և ո՛չինչ ի նոցանէն անցցէ մին֊
ւ եղիցի դատաստան. և վախճան բանից իմոց: Եւ
րեւ դադարեաց Տէր ի խօսելոյ ընդ իս, և տեսա֊
֊ի զփառս բարձրելոյն բիւրապատիկ լուսաւորագոյն
ան զարեգակն. յայնժամ դեռ ևս ունէր զիս ահ
դողումն, յայնչափ ի փառացն գայր առ իս հրեշ֊
ակն որ յառաջնումն խօսեցաւ ընդ իս, և զօրացոյց
ս, և դարձոյց զզարմանս իմ յիս: Եւ պատուէր
ո ինձ և ասէ. Մի՛ երկնչիր և մի՛ դողար, զի գտեր
րծ շնորհս առաջի Աստուծոյ. պահեա դու այլեւս
ւուրս եւթն, երթալ ի դաշտն ուր ո՛չ գուցէ տուն
ամ յարկ, և ո՛չ այլ ինչ. բայց միայն ծաղիկք. և
՛ ինչ ճաշակեսցես, և բայց միայն ի ծաղկաց դաշ֊
ին, ուր դուն իցես. և խնդրեա՛ ի բարձրելոյն ա֊
անց ձանձրանալոյ. և յետ այնորիկ եկից ես առ քեզ:
ւ գնացի ես ըստ բանի նորա ի դաշտ՝ ի տեղին որ
նուանեալ կոչի Արդաբ. և նստայ անդ ի վերայ ծաղ֊
ւցն, և ճաշակէի անտի, և լինէր ճաշակն նոցա ինձ
քաղցրութիւն, և յագումն, և ի կարողութիւն զօրու֊

թեան իմոյ։ Եւ եղեւ յետ աւուրց՝ մինչ բազմեալ կայի ես ի վերայ խոտոյն, և դարձեալ խռովէր յիս սիրտ իմ որպէս զառաջինն. և բացաւ բերան իմ և սկսայ խօսել առաջի բարձրելոյն՝ և ասել. Ո՛վ Տէր Աստուած՝ որ ամենայն հոգւոց արարիչ ես. յայտնելով յայտնեցար հարցն մերոց յերկիրն յանապատ, յորժամ ելանէին յԵգիպտոսէ անցանելով ընդ անապատն անջուր և անպտուղ. և ասացեր ցնոսա, թէ լուարո՛ւք որդիք Իսրայելի, և ունկնդիր լերուք բանից իմոց զաւակդ Յակոբայ. ահաւասիկ ես սերմանեմ զօրէնս իմ. եթէ արասցէ պտուղ փառաւորեցայց ի ձեզ. իսկ հարքն մեր ո՛չ պահեցին զօրէնս քո, վասն այնորիկ կորեան։ Նոյնպէս և մեք որ ընկալաք զօրէնս քո՝ յանցեաք և անօրինեցաք. բայց օրէնքն քո ո՛չ կորեան. այլ մնացին ի փառս իւրեանց։ Եւ մինչդեռ զայս ընդ իս խօսէի, համբարձի զաչս իմ և տեսի յաջմէ կողմանէ. և ահա կին մի կոծէր և ցտէր և լայր մեծաբարբառ յոյժ, պատառեալ զհանդերձս իւր, և արկեալ մոխիր զգլխով իւրով. և թողուի զառաջին զբանս իմ յորում էին, զմտաւ ածեալ զարմանայի, թէ յայսպիսում տեղւոջ կին մարդ երեւեցաւ, դարձեալ առ նա՝ ասէի ցնա, թէ ընդէ՞ր լաս, ընդէ՛ր կոծիս դառնապէս։ Եւ պատասխանի և ասէ ցիս. Թոյլ տուր ինձ տէր՝ զի լացից զիս՝ և յաւելից յաշխարել. զի յոյժ դառնացեալ եմ յոգի իմ, և լի եմ տառապանօք։ Եւ ասեմ ցնա. Զի՞ եղեւ, ասա՛ ինձ։ Եւ ասէ. Ամուլ եղէ ես աղախին քո, և ո՛չ ծնայ՝ զերեսուն ամ կեցեալ ընդ առն իմում. և ես հանապազ օ՛ր և ժամ յերեսուն յամն յայն խնդրէի ի բարձրելոյն ի տուէ և ի գիշերի, և եղեւ յետ երեսուն ամի, և լուաւ Աստուած աղախնոյ քում. և հայեցաւ ի տառապանս իմ, և ետ մեզ որդի. և ուրախ եղաք ի նա՝ ես և այր իմ, և ամենայն քաղաքակիցք իմ, և փառաւորեցաք զԱստուած. և սնուցաք զնա աշխատութեամբ բազմաւ. և եղեւ յորժամ աճեաց և զարգացաւ, և կամէաք առնուլ նմա կին, և առնէաք օր ուրախութեան։

ԳԼՈՒԽ Է.

Եւ եղեւ իբրեւ եկն որդին յառագաստ իւր, անկաւ և մեռաւ. և անցուցաք զլոյսն, և յարուցաք փոխանակ մեծ ուրախութեանն սուգ անչափ, և յարեան ամենայն քաղաքակիցքն իմ վասն նորա մխիթարել զիս, և յետ բազում մխիթարելոյ զիս՝ դադարեցի մինչեւ ի վաղիւ անդր գիշերոյն. և եղեւ իբրեւ դադարեցին ամենեքեան ի մխիթարելոյ զիս, լռեցի և ես, և յարեայ գիշերի և փախեայ, և եկի այսր, որպէս տեսանես զիս յայսմ դաշտի զմտաւ ածեալ մի՛ եւս դառնալ ի քաղաքն, այլ աստէն դադարել. մի՛ ուտել և մի՛ ըմպել, այլ միշտ սգալ և պահել մինչեւ մեռայց: Եւ թողեալ զբանս իմ յորում էին, ետու պատասխանի ցասմամբ՝ կնոջն և ասեմ. Զոր իմանասդ լաւ ինչ իմանաս քան զամենայն կանայս. ո՛չ տեսանես զսուգս մեր, որ եհաս ի վերայ Սիոնի, որ է մայր մեր ամենեցուն, հեծելով հեծէ Երուսաղէմ, և տրտում է և տառապեալ յո՛յժ. և արդ ո՛չ սգաս առաւել յոյժ. զի ամենեքեան ի տրտմութեան և ի զղջման և ի սուգ եմք, այլ տրտում ես վասն միոյ որդւոյ քո. հարց ցերկիր, և նա ասասցէ քեզ, թէ պարտ է նմա սգալ. զի այնչափ ծնեալ ի նմանէն բազմութիւն յապականութիւն դարձան. արդ ո՞ւմ արժան է սգալ. որ այնչափ բազմութիւն կորոյս. եթէ քեզ վասն միոյն ողբալ. եթէ ասասցես՝ եթէ ո՛չ է նըման տրտմութեան երկրին իմ սուգս, զի ես զպըտուղ որովայնի իմոյ կորուսի զոր ցաւօք ծնայ. իսկ երկիր ըստ ճանապարհաց իւրոց գնաց, մերժեցաւ և գնաց մօտաւոր սուգ նորա՝ որպէս և եկն. և ես քեզ ասացից, թէ որպէս աշխատութեամբ ծնեալ է, նոյնպէս և երկիր ետ զմարդն իսկզբանէ արարչին իւրում. արդ այսուհետեւ կա՛լ դու զտեղին քո, և առաքինու-

թեամբ համբերեա՛ վշտացն որ եղեն քեզ. զի և քո որդին յարիցէ ի ժամանակի իւրում. և դու ընդ կանայս անուանեսցիս. դա՛րձ այսուհետեւ անդրէն ի քաղաք առ այր քո: Եւ ասէ ցիս. Ո՛չ արարից զայդ, և ո՛չ մտից ի քաղաք, այլ աստէն մեռայց: Եւ յաւելի խօսել ընդ նմա և ասացի. Մի՛ առնել զայդ իրս. այլ հաւանեաց վասն տրտմութեան Սիոնի, և մխիթարեա՛ց վասն քաղաքին Երուսաղեմի. հայիս ապաքէն և ի նա, զի սրբութիւն մեր ապականեալ է, և սեղանն կործանեալ է. և օրհնութիւնքն դադարեալ են, և պարծանքն մեր քակտեալ են. և լոյս ճրագին անցեալ է. և տապանակն կտակարանաց մերոց ի գերութեան վարեալ է, և սրբութիւն մեր պղծեալ են. և անունն որ կոչեցեալ է ի վերայ մեր՝ յայնմանէ օտարացեալ եմք. և ազատք մեր թշնամանեալ են, և քահանայք մեր լացեալ են, և ղեւտացիք մեր ի ծառայութիւն անկեալ են, և կանայք մեր բռնադատեցան. և հզօրք մեր ի պարտութիւն մատնեցան, և քան զամենայն ոք աւելի անարգեցաւ Սիոն, իբրեւ զանօթ անպիտան, և լուծաւ ի փառաց իւրոց, և մեք մատնեցաք ի ձեռս թշնամեաց մերոց: Բայց դու թօթափեա՛ ի քէն զբազմութիւն տրտմութեանդ, և ի բա՛ց ընկեա՛ ի քէն զյաճախութիւն ցաւոցդ, զի հաշտեսցի ընդ քեզ հզօրն, և հանգուսցէ զքեզ ի ցաւոց քոց և ի վաստակոց: Եւ եղեւ իբրեւ խօսէի ընդ նմա, զուարթանային երեսք նորա յոյժ, և տեսիլ նորա լինէր իբրեւ զփայլակն, և կերպարանք իւր այսպիսի ահագին առ մերձաւորս իւր. և սիրտ իմ յոյժ զարհուրեալ էր, զմտաւ ածեալ ասէի՝ թէ զի՞նչ իցէ այս. և նա յանկարծակի մեծաւ բարբառով աղաղակեաց ահիւ, և ճչեաց առ ի շարժել երկրի ի ձայնէն. տեսանէի, և ահա ո՛չ եւս երեւէր ինձ կինն, այլ քաղաք շինեալ ի հարուստ հիմանց. զարհուրէի՝ և աղաղակէի մեծաբարբառ և ասէի. Ո՞ւր իցէ Ուրիէլ հրեշտակն որ յառաջնում աւուրն եկն առ իս, զի նա արար ինձ գալ յայս տեղի զարմանալեաց, և եղեն ինձ խնդրուածք իմ, և զվախճան ի թշնամանս յոյժ:

Եւ զայս մինչդեռ խօսէի, եկն հրեշտակն՝ և ետես զիս, և ահա անկեալ դնէի իբրեւ զմեռեալ, և իմաստութիւն իմ եղծանէր. և կալաւ զաջոյ ձեռանէ իմմէ, և զօրացոյց զիս և հաստատեաց զիս ի վերայ ոտից իմոց, և ասէ ցիս. Զի՞ եղեւ քեզ, ընդէ՞ր խռովեցար, և կամ ընդէ՞ր եղծաւ իմաստութիւն քո, և միտք սրտի քո։ Եւ ասացի, թէ ընդէ՞ր թողեր զիս, զի ես արարի ըստ բանի քում, և ելի ի տեղիս յայս, և ահա տեսի որում ո՛չ կարեմ հասու լինել։ Եւ ասէ ցիս. Կա՛ց իբրեւ զմարդ, և խօսեցայց ընդ քեզ։ Եւ ասացի. խօսեա՛ց Տէր, բայց միայն մի՛ թողուր զիս զի մի՛ ընդ վայր մեռայց. տեսի՝ զոր ո՛չ էր տեսեալ, և լուայ՝ զոր ոչ գիտէի, բայց միայն միտք իմ մոլորեալ են, և անձն իմ ապականեալ է. արդ խնդրեմ ի քէն պատմեա՛ ծառայի քում, վասն աքանչելեացս այսոցիկ։ Եւ պատասխանի և ասէ ցիս. լո՛ւր ինձ՝ և ուսուցից քեզ. վասն որոյ երկնչիսդ, վասն այնորիկ բարձրեալն յայտնեաց քեզ զբազում խորհուրդս. զի ետես զուղղութիւն քո, եթէ անձանձրոյթ տրտմեալ ես վասն ժողովրդեանն. և յոյժ սգաս ի վերայ Սիոնի. այս իրք են։ Կինն որ երեւեցաւ քեզ փոքր մի յառաջագոյն, որ սգով էր. և սկսար մխիթարել զնա. արդ այսուհետեւ ո՛չ եւս ի կերպարան կնոջ տեսցես, այլ երեւեցաւ քեզ քաղաք շինեալ. և զի պատմէր քեզ վասն տրտմութեան որդւոյ իւրոյ. այս կին այն Սիոն է՝ զոր տեսանէիր, զոր այժմ տեսանես քաղաք շինեալ. և զի ասացն ցքեզ, ամուլ եղէ ես ամս երեսուն, զի ամս բազումս ունէր յայսմ աշխարհի. և յորժամ եղեւն և շինեցաւ, մատեաւ ի Նմա պատարագ. և յետ այնորիկ շինեաց Սողոմոն զքաղաքն և զտաճարն, և մատոյց ի Նմա պատարագ։ Ե՞րբ էր յորժամ ամուլն ծնաւ աշխատութեամբ, այն բնակութիւն Երուսաղէմի էր. և յորժամ ասաց ցքեզ, եթէ որդին իմ իբրեւ եմուտ յառագաստ իւր և մեռաւ, պատահէր տրտմութիւն յոյժ, այն որ լինէր գլորումն Երուսաղէմի. տեսեր զի սգայր ի վերայ որդւոյն իւրոյ՝ և սկսար մխիթարել վասն տրտմութեանցն որ հասեալ էին Նմա։ Իբրեւ ետես բարձրեալն

եթէ յամենայն սրտէ հոգաս վասն նորա, եցոյց քեզ զլուսաւորութիւն փառաց նորա, և զգեղեցկութիւն վայելչութեան նորա. վասն այսորիկ ասացի քեզ՝ զի մնասցես ի դաշտին ուր տունն շինէր. գիտէի թէ բարձրեալն կամի ցուցանել քեզ զայս ամենայն, և վասն այնորիկ ասացի քեզ գալ ի տեղիս յայս, ուր ո՛չ էր շինուած հիման. ուր ո՛չ կարէր գործ շինուածոց մարդկան, ի տեղւոջն ուր ցուցանելոցն էր քեզ զքաղաքն բարձրելոյ. բայց դու մի՛ երկնչիր, և մի՛ զարհուրեսցի սիրտ քո, այլ մուտ և տե՛ս զպայծառութիւն քաղաքին, և կամ զմեծութիւն շինուածոյն, որչափ ակն քո բաւական է տեսանել. և յետ այսորիկ լուիցես որչափ բաւական իցէ քո լսելիք ականջաց. զի դու երանելի եղեր քան զբազումս. և հանոյ եղեր բարձրելոյն որպէս սակաւք, Մնա՛ դու աստ զվաղուեան գիշերն աստէն. և ցուցից քեզ որչափ բարձրեալն ի տեսիլ երազոյ ցուցցէ քեզ՝ որ լինելոցն իցէ ի վերայ բնակչաց երկրի յաւուրս վախճանի: Եւ մտի ի տուն զերկուս գիշերսն որպէս և հրամայեաց ինձ հրեշտակն Տեառն:

ԳԼՈՒԽ Ը.

Եւ եղեւ յերկրորդում գիշերին, ահա ելանէր ի ծովէ արծուի, որոյ էին թեւքն երկոտասան, և գլուխք երեք. և համբառնայր զթեւս իւր և թռչէր ընդ ամենայն երկիր, և ամենայն հողմք երկնից շնչէին՝ և առ նա ժողովէին. և տեսանէի ի թեւոցն նորա, այլ թեւ բուսեալ, և այն լինէր փոքրիկ թեւս և մանունս. իսկ գլուխք արծւոյն ի լռութեան կային, և միջին գլուխն՝ մեծ էր քան զայլսն, բայց սակայն և նա ի լռութեան դադարեալ էր ընդ նոսա. և ահա համբառնայր զթեւս իւր տիրել երկրի և բնակչաց նորա: Եւ տեսանէի որպէս հնազանդէր նմա ամենայն ինչ

որ ի ներքոյ երկնից, և ոչ ոք ընդդէմ դառնայր նմա յարարածոց որ ի ներքոյ երկնից։ Եւ տեսանէի զի յառնէր արծուին և կայր ի վերայ ոտից իւրոց, և ասէր. Միանգամայն զամենեսեան կամիցիք արթուն կալ. այլ ի քուն մտցէ իւրաքանչիւր ի տեղւոջ իւրում, և ի ժամանակի իւրում զարթիցէ, և գլուխքն ի վախճան պահեսցին։

Եւ տեսի և ահա ոչ ելանէր բարբառ ի գլխոյ նորա, այլ ի միջոյ մարմնոյ նորա։ Եւ թուեցի զաւելորդ թևս նորա, և այն է ութ. և տեսի յաջմէ կողմանէ նորա, զի կանգնէր թեւ մի, և իշխէր ի վերայ ամենայն երկրի. և իբրեւ այն լինէր, հասանէր նմա վախճան. զի ամենեւին մի երեւեսցի տեղի նորա։ Եւ երկրորդն յառնէր, և տիրէր, և ունէր զբազում ժամանակս. և յետ տիրելոյն հասանէր վախճան նորա, զի կորիցէ իբրեւ զառաջինն։

Եւ լինէր բարբառ ընդ նմա և ասէր. Լուր դու զաւետիս քո որ այնչափ ժամանակս կալար զերկիր յառաջ քան զքո կորնչել. ոչ ոք յետ քո կալցի յայնչափ ժամանակս իբրեւ զքեզ, այլ ոչ զկէս քո։ Եւ յարեաւ երրորդն, և կալաւ զիշխանութիւն. և կորեաւ իբրեւ զառաջինն և նա։ Եւ այնպէս ունէր իշխանութիւն թեւոցն ամենեցուն. և դարձեալ կորնչել։ Եւ տեսի զամենայն թեւսն, և զայն ի ժամու իւրում կանգնեալ յաջմէ կողմանէ՝ ունել զիշխանութիւնն. ունէր ի նոցանէն և վաղվաղակի կորնչէր. և ոմն ի նոցանէ կանգնէր և չկարէր ունել զիշխանութիւնն։ Եւ յետ այնորիկ տեսանէի, զի երկոտասանեքին թեւքն կորնչէին, և երկու աւելորդ թեւոցն, և ոչինչ մնայր յանդամս արծուոյն, բայց միայն յերից գլխոցն ղօղելոց. և վեց թեւն յորոց բաժանէին երկուքն, և երթային դադարէին առ գլխոյն յաջմէ կողմանէ, և չորքն մնացին ի տեղւոջ իւրեանց։ Եւ տեսանէի զի չորք թեւքն խորհէին կանգնել և տիրել. և ապա տեսանէի զմին, որ թէպէտ և կանգնեցաւ, վաղվաղակի կորեաւ. և տեսանէի և ահա երկուն մնային ի նոցանէ, որ խորհէին առաւել լինել և տիրել։

Եւ մինչդեռ զայս խորհէին, մի ի գլխոց անտի ղօ-

զելոց որ էրն մեծագոյն. և ապա զերկոսին գլուխսն
առնոյր ընդ իւր, և դառնայր գլուխն մարմնովն հան-
դերձ, և ունէր զաւելորդ թեւսն՝ որ կամէին տիրել.
և այն գլուխ տիրէր ամենայն երկրի. և հնազանդե-
ցուցանէր զբնակիչս նորա աշխատութեամբ բազմաւ.
և բռնանայր բնակութեանց երկրի՝ քան զթեւոցն բռ-
նութիւն: Եւ տեսի յետ այնորիկ զգլուխն միջին կո-
րուսեալ իբրեւ զթեւսն. մնային երկու գլուխքն, և
նոքա տիրէին երկրի, նոյնպէս և բնակչաց նորա: Տե-
սանէի և ահա զի ուտէր զգլուխն, և ապականէր որ
յաջմէն էր զձախակողմն: Եւ լուայ բարբառ որ ասէր
ցիս. Հայեա՛ց առաջի քո, և տես զի՞նչ տեսանես: Տե-
սի և ահա առիւծ զարթուցեալ յանտառէ գոչէր և
մռնչէր, և աղաղակէր ի բարբառ մարդոյ. և լսէի
զի ասէր ցարծուին. Լո՛ւր ինձ և խօսեցայց ընդ քեզ.
այսպէս ասէ բարձրեալն. ո՞չ դու մնացեր ի չորից
կենդանեացն զոր արարի տիրել ի վերայ երկրի իմոյ,
զի ի ձեռն նոցա եկեսցէ վախճան ժամանակաց. և
դու չորրորդ եկիր և յաղթեցեր նոցա, և բռնացար
միշտ վաստակով բազմաւ, վարեցեր զաշխարհս այսչափ
ժամանակս նենգութեամբ, և դատեցար զերկիր ո՛չ
ճշմարտութեամբ. յափշտակեցեր զհեզս, և մնասեցեր
խոնարհաց, ատեցեր զճշմարիտն, և սիրեցեր զսուտն,
աւերեցեր զամրութիւն գոյաւորաց, և քակտեցեր ըզ-
պարիսպս որ ո՛չ յանցեան քեզ. և ելին թշնամանք քո
առ բարձրեալն, և ամբարտաւանութիւն քո առ հզօրն.
և հայեցաւ բարձրեալն ի ժամանակս իւր, և ահա
կատարեալ էին. վասն այնորիկ կորնչելով կորիցես
դու, արծուի, և թեւք քո անպիտանք, և գլուխ քո
չար, և մագիլք քո դժնդակք, և ամենայն մարմին
քո ապիրատ. զի հանգիցէ երկիր, և թեթեւասցի ա-
մենայն աշխարհ՝ վճարել ի քումմէ բռնութենէ. ակն
ունել դատաստանի, և ողորմութեան որ արար զնա:

ԳԼՈՒԽ Ժ.

Եւ եղեւ յորժամ խօսեցաւ առիւծն զբանս զայս ընդ արծւոյն. և ահա որ մնացեալ էր գլուխն՝ կորեաւ, և երկու թեւքն որ ընդ նմա էին՝ կանգնեցան և փոխէին առ ի տիրել. և էր իշխանութիւն նոցա վատթարութեամբ և չփոթութեամբ լի. և ապա նոքա եւս կորնչէին. և ամենայն մարմին արծւոյն կիզոյր. և ափշէր երկիր յոյժ: Եւ ես ի շատ զարմանալոյն և ի բազում երկիւղէ զարթեայ՝ և ասացի ցանձն իմ. Ապաքէն դու արարեր ինձ քննել զճանապարհս բարձրելոյն. և ապա լուծեալ է անձն իմ, հոգի իմ, և տկար եմ յոյժ, և ո՛չ կայ յիս զօրութիւն ի բազում երկեղէն զոր երկեայ ի գիշերիս յայսմիկ. արդ աղաչեմ զբարձրեալն զի զօրացուսցէ զիս մինչեւ ի վախճան:

Եւ ասեմ. Տէր, Տէր իմ, եթէ գտի շնորհս յաչս քո, թէ արդարեւ երանեցայ բազում անգամ ի քէն, և եթէ արդարեւ ել խնդիր իմ առաջի երեսաց քոց՝ զօրացո՛ զիս, և յայտնեա՛ ծառայի քո զպատգամս և զիրս, և զմեկնութիւն ահաւոր երազոյն զոր տեսի. զի լիով մխիթարեսցես զանձն իմ. որովհետեւ արժանի արարեր ցուցանել ինձ զամաց վախճան և զժամանակաց կատարած:

Եւ ասէ ցիս. Այս է մեկնութիւն երազոյն՝ զոր տեսեր. արծուին որ ելանէր ի ծովէն՝ չորրորդ թագաւորութիւն է որ յայտնեցաւ եղբօր քում Դանիէլի. այլ ո՛չ յայտնեցաւ նմա այնպէս՝ որպէս և ես յայտնեմ քեզ: Ահա աւուրք եկեսցեն՝ և յարիցէ թագաւորութիւն ի վերայ երկրի, և եղիցի ահեղ քան զամենայն թագաւոր որ յառաջագոյն էին, և առաջի նորա թագաւորեսցեն ի նմա թագաւորք երկոտասան մի ըստ միոջէ: Իսկ երկրորդն ի թագաւորացն աւելի ժամանակս կալցի քան զերկոտասանս. այս է մեկնութիւն երկոտասան թեւոցն զոր տեսեր: Եւ որում

լուար ձայնին որ խօսէր, որ ո՛չ ի գլխոյն բարբառէր, այլ ի միջոյ մարմնոյն իւրոյ. այդ բան է որ ի մէջ ժամանակի այնր արքայութեան, եղիցին որոշմունք ո՛չ սակաւք, մերձեցի ի կործանել և ո՛չ անկցի երբէք, այլ կանգնեսցի կացցէ յառաջին իշխանութեանն։ Եւ զի տեսեր զաւելորդ թեւսն բազում բուսեալ շուրջ զմեծ թեւովք նորա, այս այն բան է. յարիցեն ի նմանէ ութ թագաւորք, որոց եղիցին ժամանակք թեթեւք, և ժամք փութով. երկու ի նոցանէն կորիցեն ի մերձենալ ժամանակին, և ի հասանել իշխանութեան նորա. չորքն պահեսցեն ի ժամանակն, յորժամ կամեսցի մերձենալ առ նորա կատարած ժամանակին. երկուսն ի վախճան պահեսցին։ Եւ զի տեսեր ի նմա երիս գլուխս լռեալս և դադարեալս, այս այն բան է. ի վախճանի նորա յարուսցէ բարձրեալն երիս թագաւորս, և նորոգեսցեն բազում ինչ. խրատեսցեն զերկիր, և զբնակիչս նորա իշխանութեամբ բազմաւ, քան զամենայն ոք՝ որ յառաջին եղեալք էին. վասն այնորիկ անուանեցան նոքա գլուխք արծուոյն. նոքա եղիցին գլուխ թագաւորութեան իւրեանց, և լցցեն զվախճան նորա։ Եւ զի տեսեր զգլուխն մեծ ջնջեալ և կորուսեալ, մին ի նոցանէն վախճանեսցի չարչարանօք, և երկուքն որ մնայցեն՝ զնոսա սուր կերիցէ. և ընդ նոսին և ինքն միանգամայն ի վախճանի ի սուր անկցի։ Եւ զի տեսեր զերկուս աւելորդ թեւսն փոխեալ ի գլուխն յաջակողմն կոյս, այս այն բանքն են՝ զորս պահեաց բարձրեալն ի վախճան նորա. որոյ իշխանութիւն նորա անարգ և լի խռովութեամբ. որպէս հայեցար ընդ առիւծն, և տեսեր ելեալ ի մորւոյ, բաթափեալ և զարթուցեալ ի քնոյ, մռնչելով խօսէր ընդ արծուոյն և յանդիմանէր զանիրաւութիւնս նորա, ըստ ամենայն բանիցն զոր լուարն։ Նա է օծեալն, զոր առաքեսցէ բարձրեալն ի ժամանակս վախճանի յազգէ Դաւթի. նա ինքն ծագեսցէ և եկեսցէ և խօսեսցի ընդ նմա, զամբարշտութիւնս յանդիմանեսցէ, և վասն անիրաւութեան նորա խօսեսցի. և դիցէ առաջի նորա զնզովս, և ածցէ զնա յիւր դատաստանն կեն-

դանի. և յորժամ յանդիմանեսցէ զնա. յայնժամ կոբուսցէ զնա. և զմնացեալ ժողովրդեանն նորա փրկեսցէ գթութեամբ, և զմնացեալսն ի սահմանսն նորա փոխեսցէ, և ուրախ արասցէ զնոսա մինչեւ եկեսցէ վախճան դատաստանին. վասն որոյ խօսեցաւ իսկզբանն: Այս է զոր տեսերն, և այս է մեկնութիւն նորա. դու միայն արժանի եղեր գիտել զխորհուրդս բարձրելոյն. գրեա՛ զայդ ի գիրս զոր տեսեր, և դիր զդա յանքոյթ տեղւոջ, և ուսուսցես զիմաստունս ժողովրդեան քո զԱստուծոյ, և դիցես զնա ի դէպ տեղւոջ, և լուսաւորեսցես նոքօք զիմաստունս և զերկեղածս իմ, զորոց գիտես զսիրտս թէ ընդունին զնա՝ առ ի պահել զխորհուրդս զայս: Բայց դու կա՛ց և մնա՛ աստէն այլ եւս աւուրս եւթն, զի ցուցից քեզ զայն զոր կամի բարձրեալն յայտնել քեզ: Եւ գնաց հրեշտակն յինէն:

Եւ եղեւ իբրեւ լուաւ ժողովուրդն, եթէ էանց եւթն օրն, ես չե՛ւ եւս դարձեալ էի ի քաղաքն, ժողովեցաւ ամենայն ժողովուրդն ի փոքունց մինչեւ ցմեծամեծս. և եկին առ իս, և ասեն. Զի՞նչ մեղաք քեզ և կամ զի՞նչ յանցեաք, զի այսպէս լքեր թողեր զմեզ, և աստէն մնացեր յայսմ տեղւոջ. դու միայն մնացեր մեզ յամենայն մարգարէից իբրեւ զողկոյզ կթոց, և իբրեւ զճրագ յաղջամղջին տեղւոջ, իբրեւ զնաւահանգիստ մի միայն փրկութեան. ո՞չ է բաւական չարս որ եհաս ի վերայ մեր, այլ և դու եւս զմեզ թողեր լքեր. որչափ լաւ էր մեզ կիզուլ և այրիլ ի հուր ընդ Սիոնի. զի էր մեզ լաւ քան զհին մեռեալս նորա: Եւ յասել նոցա զայս՝ լացին մեծաբարբառ:

Եւ ես պատասխանի և ասեմ ցնոսա. Քաջալերեաց տուն Յակոբայ, զի կայ յիշատակ մեր առաջի բարձրելոյն. և հզօրն ո՛չ մոռացաւ զմեզ իսպառ. այլ ես ո՛չ թողի զձեզ, այլ եկի ի տեղիս յայս՝ աղաչել զՏէր վասն աւերածոյն Սիոնի, և խնդրել զողորմութիւն վասն տառապանաց մերոց. և արդ երթիցեն իւրաքանչիւր ոք ի ձէնջ ի տուն իւր, և ես եկից առ ձեզ յետ այսց աւուրց: Եւ գնաց ժողովուրդն ի քաղաքն՝ որպէս ասացի նոցա. և ես նստայ ի դաշտին զեւթն օր,

որպէս և հրամայեաց ինձ Հրեշտակն Տեառն. և ուտէի ի ծաղկանց և ի բանջարոց դաշտին, և եղեւ ինձ ի կերակուր այն զաւուրսն։

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

Եւ դարձեալ տեսանէի ի տեսլեան գիշերոյ, և տեսանէի ի ծովէ կողմանէ հողմ մեծ՝ զի շարժէր զամենայն ալիս նորա. և հանէր ինքն հողմ ի սրտէ ծովուն ի նմանութիւն մարդոյ, և ընթանայր և թռչէր ընդ նոսա մարդն ամպովք հանդերձ. և ուր զերեսս իւր դարձուցանէր՝ դողայր յորս հայէրն. և ուր հասանէր բարբառ բերանոյ նորա, հաշէին և մաշէին ամենեքեան որ լսէին զձայն նորա, որպէս հալի մոմ յորժամ մերձեսցի ի հուրն։ Եւ տեսանէի յետ այնորիկ՝ ժողով լինէր բազմութեան մարդկան ի չորից կողմանց երկրի, որոց ոչ էր թիւ, զի մարտիցեն ընդ մարդոյն որ ելանէր ի ծովէ անտի, և տեսանէի թէ որպէս կափէր իւր զլեառն մեծ և մտանէր ի նա. և ես խնդրէի գտանել զերկիրն և զտեղին ուր փորեցաւն, և ո՛չ կարացի։ Եւ յետ այնորիկ տեսի և այս. ամենեքեան ժողովեցան առ նա՝ մարտնչել ընդ նմա. երկնչէին յոյժ, բայց սակայն կռուէին կռուելով. և յորժամ ետես զբազումս դիմել գալ հասանել բազմութիւն ի վերայ, ո՛չ համբառնայր զձեռն իւր առնուլ զզէն ի վեր, և ո՛չ այլ ինչ անօթ պատերազմի, բայց միայն տեսի ի պատերազմին, զի որպէս բոց հրոյ բղխէր ի բերանոյ նորա, և ի շրթանց իւրոց իբրեւ զփայլակն լուսոյ. և յարձակէր յարձակելով ի վերայ պատրաստ բազմութեան կռուել, և կիզոյր յանկարծակի զամենեսեան առհասարակ, առ ի չգտանել բնաւ ամենեւին յայնչափ ի բազմութենէ, բայց միայն աճիւն մոխրոյ և հոտ ծխոյ տեսի, և զարմացայ ի միտս իմ։

Եւ յետ այսորիկ տեսի այր մի՝ զի իջանէր ի

լեռնէ միոջէ, և կոչէր առ ինքն այլ եւս բազմութիւն խաղաղութեան, և գային առ նա տեսանել բազումք ի մարդկանէ. ոմանք ի նոցանէն ուրախութեամբ էին, և ոմանք տրտմութեամբ, և ոմանք ի նոցանէ կապեալս ածէին:

Եւ ես ի բազմութենէ ամբոխին զարթեայ և աղաչեցի զբարձրեալն, և ասեմ. Դու Տէր իսկզբանէ ցուցեր ծառայիս քում զսքանչելիս քո զայս, և արժանի համարեցար զիս ընդունել զխնդրուածս իմ. արդ և այժմ յայտնեա ինձ զայսր երազոյ մեկնութիւն. որպէս կարծեմ մտօք իմովք՝ եթէ այս իցեն որք մնասցեն յաւուրսն յայնս, ապա եղո՛ւկ են մնացեալք յաւուրսն յայնս: Տեսանեմ վիշտս մեծամեծս և տառապանս բազումս, որպէս և նշանակէ երազս այս. արդ ապաքէն օգո՛ւտ էր հասանել ի ժամանակն յայն, եթէ անցանել իբրեւ զամպ, և մի՛ տեսանել որ հասանելոցն իցէ վախճան ժամանակի:

Ետ պատասխանի հրեշտակն և ասէ ցիս. Ասացից քեզ և զայս երազոյ մեկնութիւն, այլ և վասն մնացելոցն, և վասն որոց խօսեցաւ նա՝ առ ի վախճան ժամանակաց, այս բանք են. Երանի՛ իցէ այնոցիկ որ հասանիցեն յաւուրսն յայնոսիկ, և որ պահիցեն ի համբերութեան՝ ընդ հաւատսն և զճշմարտութիւն և զողորմութիւն. գիտեա՛ այսուհետեւ զի առաւել երանեցան մնացեալքն քան զանցեալսն. Իսկ մեկնութիւն երազոյն այս է. Զայրն զոր տեսեր որ ելանէր ի ծովէ անտի, այն է զոր առաքեսցէ բարձրեալն յետ բազում ժամանակաց, և ի ձեռն նորա փրկեսցէ զարարածս իւր. և նա դարձուսցէ զմնացեալսն. և զի տեսեր զի ելանէր շունչ հրոյ, և զի ո՛չ ունէր ի ձեռին զէն, և ո՛չ կահ ինչ պատերազմի, և զի յաղթեաց բազմութեան յարձակելոցն որք գային կռուել ընդ նմա, այս այն բան է. զի ահա աւուրք եկեսցեն յորժամ կամեսցի փրկել բարձրեալն որ ի վերայ երկրի. հասցեն զարմանք ի վերայ ամենայն բնակչաց երկրի, խորհեսցին ընդ միմեանս տալ պատերազմ, տեղի ընդ տեղւոյ, ազգ ընդ ազգի, թագաւորութիւն ընդ թագաւորութեան,

ժողովուրդք ընդ ժողովուրդս, առաջնորդք ընդ առաջնորդս, քահանայք ընդ քահանայս, և հաւատք պաշտաման բաժանեսցին յիւրաքանչիւր կողմանց. և եղիցի լինել նշանացս այսոցիկ, զոր ես քեզ ասացի. երեւեսցի բարձրեալն զօրութեամբ մեծաւ. սա է այրն այն զոր տեսեր երեւեալ ի ծովէ անտի. և փշրեսցեն ի հեթանոսաց զպատկերս պղծութեան իւրեանց: Եւ յորժամ լուիցեն զնմանէ, հեռասցին չտալ ընդ միմեանս պատերազմ. և ժողովեսցին միանգամայն բազմութիւն այնչափ յամենայն բնակչաց երկրի, ծառայել տեառն հաւատովք. և առ ի մերձենալ վախճանին քակտեսցին ի միմեանց: Այս է բազմութիւն զոր տեսեր, որ կամէր գալ և տալ պատերազմ ընդ նմա. այլ նա կացցէ ի վերայ լերինն գլխոյ որ է Սիոն. զի ի Սիոնէ եկեսցէ, և երեւեսցի ամենայն պատրաստողաց, և յանդիմանեսցէ զամբարշտութիւնս այլոց, և զչարաչար գործս նոցա. և ցուցցէ նոցա զդատաստանն որով դատեսցի զնոսա. և յետ այնորիկ առանց աշխատութեան կորուսցէ զնոսա: Եւ զի տեսեր զնոսա, զի ժողովէր այլ բազմութիւն խաղաղութեան, նոքա են՝ որ յանարգ հեթանոսաց ժողովեալ վարեցան, և ի զաւակէն Աբրահամու խառնեցան ընդ նոսա. այս է բազմութիւն ժողովեալ և խաղաղական. և որք համբերեսցեն ի նոցանէ՝ ցուցցէ նոցա բարձրեալն աւելի նշանս. և պաշտպանեսցէ նոցա: Եւ ասացի՝ Թէ երանի իցէ այնմ ազգի, քան այժմու ժողովրդեանս:

Եւ ասէ ցիս. Այսպէս եղիցի որպէս տեսերն, և մեկնեցաւ քեզ: Եւ ասեմ ցնա. Տէր, և զայս եւս յայտնեա՛ ինձ. Ընդէ՞ր տեսի մարդ յայտ եղեալ գալ ի ծովէ անտի: Եւ ասէ ցիս. Որպէս ոչ ոք կարէ տեսանել, կամ քննել կամ գիտել զանդունդս խորոց. այնպէս այժմ ո՛չ ոք կարասցէ ի վերայ երկրի ճանաչել կամ գիտել զխորհուրդս բարձրելոյն, եթէ ո՛չ ի ժամանակի փառաւոր յայտնութեան նորա: Այս է մեկնութիւն երազոյն զոր տեսեր. և վասն այնորիկ քեզ միայնոյ յայտնեցաւ այս յերկրի. թողեալ զքո հոգս որ հոգաբարձու եղեր վասն անուանն, և վասն օրինաց

նորա. խնդրեցեր դու վասն ժողովրդեան նորա, և աղաչեցեր. զի զկեանս քո վարեցեր իմաստութեամբ և գիտութեամբ, վասն այնորիկ եցոյց քեզ զայս ամենայն. զի յետ այլ երից աւուրց ասացից քեզ. և երեւեսցին քեզ զարմանալիքս։

Եւ իբրեւ շրջեալ գնայի ի տեղւոջ դաշտին, և փառաւորէի զմեծազօրն Աստուած, զի այնպէս զարմանէ և առաջնորդէ, և ո՛չ արհամարհէ զազգս մարդկան. և կացի անդ զերիս աւուրս։

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

Եւ եղեւ յետ երրորդ աւուրն, ես ննջէի ի ներքոյ կաղնւոյ միոյ, և այլադէմ յանդիման իմ ի մորենւոյ ելանէր բարբառ, և ասէր ցիս. Եզրա՛, Եզրա՛. և ասացի. Ահաւասիկ եմ ես։ Իբրեւ զայս ասէի՝ յոտն կացի ի վերայ ոտից իմոց. և ասէ ցիս. Երեւելով երեւեցայ ի մորենւոյս, և խօսեցայ ընդ Մովսէսի. յորժամ ժողովուրդն ծառայէր յԵգիպտոս. և առաքեցի զնա, և հանի զժողովուրդն իմ յԵգիպտոսէ. և ածի զնոսա ի լեառն Սինա և կալայ զնոսա աւուրս բազումս. և ցուցի նմա բազում սքանչելիս, և յայտնեցի նմա ըզխորհուրդս ժամուց, և ծանուցի նմա զվախճան ժամանակաց. և պատուէր ետու նմա ասել զբանս համարձակութեան յայտնի, և չէ՛ ինչ որ ծածկեալ է։ Եւ այժմ քեզ ասեմ զխորհուրդս այս զոր յառաջ նշանակեցի. և զերազս զոր տեսեր, և զմեկնութիւնն զոր իմացար, ի մտի քում պահեա՛. զի դու համբարձցիս ի մարդկանէ, և ընդ իս լինիցիս այսուհետեւ, և որ քեզ նման ոք իցէ մինչեւ ի կատարումն ժամանակաց. հրաման տուր այսուհետեւ և վասն տան քո, և մխիթարեա՛ զտառապեալս նոցա, և խրատեա՛ զժողովուրդ քո, և իմաստնացո՛ զիմաստունս նոցա։ Հրաժարեա՛ դու այսուհետեւ յապականական կենացս, և մերժեա՛ ի քէն զշփոթեալ միտս, և հեռացո՛ ի քէն զմարդկեղէն ծանօթութիւն,

և ի բաց ընկեա ի քէն զհոգս, և զյուզական միտս. և փութա՛ փոխել յայսմ երկրէ, զոր այժմ տեսեր զպահեալն չարն։ Դարձեալ եւս քան զայս տեսցես, զի որչափ կեանքս այս անցանեն, նոյնչափ բազմանան չարիք ի վերայ երկրի. հեռասցի յոյժ ճշմարտութիւնն որ առ Աստուած և որ առ մարդիկս էր, մերձեսցի սրտմտութիւն և ատելութիւն. ահաւանիկ փութայ արծուին գալ՝ զոր տեսեր ի տեսլեան։

Ետու պատասխանի և ասեմ. Խօսեցայց սակաւիկ մի եւս առաջի քո, Տէր. ահա երթամ որպէս և հրամայեցեր ինձ, և խրատեցեր զմօտական ժողովուրդն. իսկ որ միւսանգամն ծնանիցեն ո՞վ խրատեսցէ. զի կայ աշխարհս ի խաւարի, և բնակիչք սորա առանց լուսոյ. քանզի օրէնք քո այրեցան, և ո՛չ ոք յետ այսորիկ ծանիցէ զգործս զարմանալեաց քոց, և ո՛չ զպատուիրանս քո զոր պատուիրեցեր. զի եթէ գտի շնորհս առաջի քո, ա՛րկ յիս զՀոգի սուրբ, զի գրեցից զամենայն որ եղեւ իսկզբանէ յայսմ աշխարհի, և որչափ ինչ էր գրեալ յօրէնս քո. թերեւս կարասցեն մարդիկ զշաւիղս փրկութեան գտանել, ոյք կամին կալ ի սրբութեան ճանապարհին։ Ետ պատասխանի և ասէ ցիս. Երթ ժողովեա՛ դու զժողովուրդն, և ասասցես ցնոսա՝ զի մի՛ խնդրեսցեն զքեզ աւուրս քառասուն. և դու պատրաստեա՛ քեզ տախտակս բազումս, և ա՛ռ ընդ քեզ զԳարիան և զԱրաբիան և զՀերմիան և զԵղկանա և զԵթեն, զնոսա հնգեսեան, զի պատրաստեսցեն ի գրել. և եկեսցես ի կարգի, և վառեցից բորբոքեցից ի սրտի քում ճրագ իմաստութեան, որ ո՛չ անցցէ մինչեւ ի կատարել զոր գրելոցն իցես։ Եւ յորժամ զայս կատարեսցես՝ է ինչ ի նոցանէն զոր յայտնեսցես, և է ինչ զոր գաղտնի ի ծածուկ իմաստնոց ուսուսցես։ Վաղիւ յայսմ ժամու սկսի՛ր գրել։

Եւ գնացի՝ որպէս հրամայեաց ինձ Տէր. և ժողովեցի զամենայն ժողովուրդն, և ասացի ցնոսա. Լո՛ւր Իսրայէլ զբանս զայս զիմ. պանդխտութեամբ պանդխտեցան հարքն մեր յԵգիպտոս ի նախնմէ, և փրկեցան անտի, և ընկալան օրէնս կենաց՝ զոր ո՛չ պահե-

ցին, զորով և դուք անցէք. և տուաւ ձեզ երկիրն ի ժառանգութիւն, և յերկրի ձերում դուք և հարքն ձեր անօրինեցայք, և ո՛չ պահեցէք զճանապարհս զոր պատուիրեաց ձեզ բարձրեալն, և արդար դատաւորն, և զերծ հան ի մէնջ ի ժամանակի զպարգեւեալն. և արդ՝ դուք աստ էք, և եղբարք ձեր ներքսագոյն քան զձեզ են. Թէ դնիցէք ի մտի ձերում և խրատիցիք, և հնազանդեցուցէք զսիրտս ձեր, կենդանիք պահեսջիք. զի դատաստանն յետ մահու եկեսցէ, յորժամ դարձեալ կենդանասցուք, յայնժամ արդարոցն անուն յայտնեսցի. և առ իս ոք մի՛ մերձեսցի այսուհետեւ, և մի՛ խնդրեսցէ ոք զիս մինչեւ ցքառասուն օր։

Եւ առի ընդ իս զհնգեսեան արսն զոր հրամայեաց ինձ, և գնացի ի դաշտն և եղէ անդ. և եղեւ ի վաղիւ անդր, և ահա ձայն բարբառոյ կոչեաց զիս և ասէ. Եզրա՛, Եզրա՛, բա՛ց զբերան քո և կո՛ւլ զոր ես քեզ տամ։ Եւ բացի զբերան իմ, և ահա բաժակ մի տուաւ ինձ, և գոյն նորա էր ջրոյ, և առի արբի։ Իբրեւ արբի, սիրտ իմ բխեաց զիմաստութիւն, և միտք իմ յաւելին ըղձանճար, և հոգի իմ բխեաց զյիշատակս. և բացաւ բերան իմ և ո՛չ փակեցաւ. և բարձրեալն ետ զիմաստութիւն հնգեցունց արանցն, և գրեցին փոխանակաւ դասացեալ նշանսն գրով, զորս ո՛չ գիտէին. և նստայ անդ աւուրս քառասուն, և նոքա ի տունջեան գրէին և ի գիշերի հաց ուտէին, և ես ի տուէ խօսէի և ի գիշերի դադարէի. և գրեցին ի քառասուն աւուրն գիրս իննսուն և չորս։ Եւ եղեւ յետ լնուլ քառասուն աւուրն՝ խօսեցաւ ընդ իս բարձրեալն և ասէ. Զառաջինն զոր գրեցեր յայտ դիջիր, և կարդասցեն զնա արժանիք. և զերկրորդն պահեսջիր առ յուսուցանել զիմաստունս ժողովրդեանն. զի ի նոսա են առակք իմաստութեան, և աղբիւր հանճարոյ և գիտութեան։ Եւ արարի այնպէս։ Ցամին չորրորդի շաբաթիւն ամաց, յետ ամաց հինգ հազար արարածոց աշխարհի, և երկուց ամսոց աւուրց. և ինքն Եզր վերացաւ և համբարձաւ ի գունդ նմանողաց իւրոց ընդ սուրբս և ընդ արդարս։ Գրեցի զայս ամենայն. և յորջորջեցայ դպիր բարձրելոյն. որում փառք յաւիտեանս. ամէն։

ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ԵԶՐԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻՆ

ԸՆԴ ՀՐՇՏԱԿԻՆ ՏԵԱՌՆ ՎԱՍՆ ՀՈԳՈՑ ՄԱՐԴԿԱՆ

ՏԵՍԱՆԷՐ Եզր մարգարէն զհրեշտակ Աստուծոյ, և հարցանէր ցնա բան առ բան. և հրեշտակն մատուցանէր նմա և ասէր զոր ինչ լինելոց է ի կատարածին։

Եհարց մարգարէն ցհրեշտակն և ասէ՝ թէ Զի՞նչ պատրաստեալ է Աստուած արդարոց և մեղաւորաց. և ի ժամանակին՝ յորում հասանէ որ վախճանին, ի՞նչ լինիցին կամ ո՞ւր երթան, ի պատիւ եթէ ի տանջանս։

Պատասխանի ետ հրշտակն և ասէ ցմարգարէն. Պատրաստեալ է արդարոցն ուրախութիւն մեծ և լոյս յաւիտենից, և մեղաւորացն պատրաստեալ է զխաւարն արտաքին և զհուրն յաւիտենից։

Ասէ մարգարէն ցհրեշտակն. Տէր, ո՞վ է որ ոչ իցէ մեղուցեալ Աստուծոյ ի կենդանեաց. և թէ այդ այդպէս իցէ, ապա երանի է անասնոց և թռչնոց՝ որ ոչ մեան յարութեան, և ոչ ակն ունին վախճանին։ Եթէ զարդարսն՝ որ ամենայն տանջանացն համբերեցին, և զմարգարէսն և զառաքեալսն և զմարտիրոսն պսակեսցես՝ յորժամ զգայլահազն առնուին, և ծեծէին ռամք զերեսս նոցա՝ մինչեւ երեւէին երիկամունք նոցա. նոքա վասն քո չարչարեցան. մեզ մեղաւորացս ողորմեա, որ գրաւեալ եմք և ըմբռնեալ ի ձեռն սատանայի։

Պատասխանի ետ հրեշտակն և ասէ. Եթէ ոք քան զքեզ ի վեր է, մի՛ յաւելուս խօսել ընդ նմա, եթէ ոչ մեծ չար լինիցի քեզ։

Ասէ մարգարէն ցհրեշտակն․ Տէր, սակաւիկ մի յաւելում խօսել ընդ քեզ, արա ինձ պատասխանի։ Յորժամ հասանի օր վախճանին և առնու զհոգին, ի տեղի տանջանաց կարգէ զնա, եթէ ի տեղի պատուոյ՝ մինչեւ ի գալուստն։

Պատասխանի ետ հրեշտակն և ասէ․ Մի՛ մնայք մինչեւ ի յօր վախճանին․ այլ որպէս արծիւ թռուցեալ փութացարուք գործել զբարիս և զողորմութիւնս։ Զի ահեղ է օրն այն ստիպող և պահանջող․ ոչ զորդիս տայ հոգալ և ոչ զինչս։ Գայ հասանէ յանկարծակի, որպէս գերի վարէ անողորմ և անաչառ, յանկարծահաս անկասկած։ Եթէ լայ և եթէ ողբայ, ոչ ինչ լինիցի նմա ողորմութիւն։ Այլ յորժամ հասանի օր վախճանին, բարի հոգոյն բարի հրեշտակ գայ և չարին չար․ որպէս առաքեալ ոմն ի թագաւորացն առ չարագործսն և առ բարեգործսն, բարոյն բարի հատուցանէ և չարին չար․ Նոյնպէս և բարի հոգոյն բարի հրեշտակ գայ, և չարին չար։ Ոչ եթէ հրշտակն է չար, այլ իւրաքանչիւր գործքն։ Առնու զհոգին՝ տանի ընդ արեւելս, ընդ եղեամն[1], ընդ ձիւն, ընդ խաւար, ընդ կարկուտ, ընդ սառն, ընդ մրրիկ, ընդ գունդս սատանայի, ընդ վտակս և ընդ հողմս սաստիկ անձրեւացն, ընդ ահեղ և ընդ զարմանալի ճանապարհսն, ընդ անձուկ կապանս և ընդ բարձրահամ լեռունս անցուցանեն։ Ո՛վ զարմանալի ճանապարհն․ զի ստնհեստ ոտին է, և առաջի նորա հրեղէն գետք են։

Զարմանայր մարգարէն և ասէր․ Ո՛վ զարմանալի և սոսկալի ճանապարհն այն։

Ասէ հրշտակն․ Յայն ճանապարհն եւթն բանակք դիւաց կան, և եւթն աշտիճանք աստուածութեանն, եթէ ընդ այն կարեմ անցուցանել։ Քանզի առաջին օթեւանքն չար են և զարմանալի․ երկուքն ահեղ և անպատումն․ երեքն դժոխք են և սառամանիք․ չորքն կռիւք են և պատերազմունք․ ի հինգն ապա քննումն․ եթէ արդար է՝ լուսաւորի, և եթէ մեղաւոր է՝ մթա-

1․ Յօրինակին եղեմն։

նայ․ ի վեցն ապա պայծառանայ հոգի արդարոյն իբրեւ զարեգակն․ յեւթն ապա տարեալ հասուցանեմ զնա յերկրպագութիւն մեծի աթոռոյ աստուածութեանն, ընդդէմ դրախտին՝ յանդիման փառացն Աստուծոյ, ուր գերազանցիկ լոյսն է։

Ասէ մարգարէն ցհրեշտակն․ Տէր իմ, երբ ընդ այնպիսի արհաւիրքն, ընդ կռիւքն, ընդ պատերազմունքն, ընդ տապախառինքն անցուցանես զնա, ընդէ՞ր ոչ հանդիպեցուցանես զնա աստուածութեանն՝ քան աթոռոյն միայն հասուցանես։

Ասէ հրեշտակն ցմարգարէն․ Դու ի սնոտի մարդկանէ ես և զմարդկան բնութիւն խորհիս։ Ես հրեշտակ եմ և հանապազ Աստուծոյ եմ ծառայել, և ոչ եմ տեսեալ զերեսս Աստուծոյ․ դու զիա՞րդ ասես հանդիպեցուցանել զմարդ մեղաւոր առաջի աստուածութեանն։ Ձի ահեղ և զարմանալի է աստուածութիւնն, և ո՞վ իշխեսցէ հայել ընդդէմ անեղին աստուածութեանն։ Եթէ հայեսցի ոք, իբրեւ զմոմ հալեսցի յերեսացն Աստուծոյ․ զի հրեղէն է աստուածութիւնն և զարմանալի․ քանզի այսպիսի պահապանք կան շուրջ զաթոռոյ աստուածութեանն։ Կայանք են, մանասրուանք են, խոռոչք են, հրեղէնք են, կամարազգեստք են, լապտերք են։ Անդ որոտմունք են, անդ շարժմունք են, անդ կռիւք են, անդ պատերազմունք են, անդ տապախառինք են, շրջախոռոչք են, զեռունք են, հրեղենազգեստք են, բոցեռացք են, հրեղենագունդք են։ Շուրջ զնովաւ սերոբէքն անմարմին, քերոբէքն վեցթեւեան․ երկու թեւօքն զդէմսն ծածկեն և երկու թեւօքն զոտսն և երկու թեւօքն թռուցեալ աղաղակեն՝ սուրբ սուրբ (սուրբ) տէր զօրութեանց, լի են երկինք և երկիր փառօք քո։ Այսպիսի պահապանք կան շուրջ զաթոռոյ աստուածութեանն։

Եհարց մարգարէն ցհրեշտակն և ասէ․ Տէր, զի՞նչ լինիցիմք․ զի մեղաւորք եմք ամենեքեան և ըմբռնեալ ի ձեռս սատանայի։ Արդ իւ զերծանիմք, կամ ո՞վ հանէ զմեզ ի ձեռաց նորա։

Պատասխանի ետ հրեշտակն և ասէ․ Եթէ ոք մնայ

յետ մեռանելոյն, հայր, կամ մայր, կամ եղբայր, կամ քոյր, կամ որդի կամ դուստր, և կամ այլ ոք ի քրիստոնէից, և աղօթս մատուցանէ՝ պահօք տւօք քառասնօք, մեծ հանգիստ և ողորմութիւն լինի ի ձեռն զենմանն Քրիստոսի. զի Քրիստոս վասն մեր պատարագեցաւ ի վերայ խաչին, և զվեց դարուն զհոգիքն ի ձեռաց սատանայի կորզեաց։ Ո՞րչափ ի ձեռն սրբամատոյց քահանային հոգին ազատի, եթէ քահանայն այսպէս կատարէ զքառասունսն՝ որպէս հաճոյ լինի Աստուծոյ. զքառասուն օր յեկեղեցին կացցէ և ոչ ի հրապարակս երթալով. այլ ի ժամէ ի ժամ զերգս մարգարէին Դաւթի կատարեսցէ հանդերձ օրհնութեամբ։ Այս է՝ որ հանէ զմեզ ի ձեռաց սատանայի։ Ապա եթէ ոչ՝ տալ ի յաղքատս։ Զի աղօթքն ձեր այսպէս է. որպէս ելանէ մշակն՝ երթայ սերմանել, և ելանէ բոյս զուարթ և վայելուչ, և կամի առնել արդիւնս բազումս, և ելանէ փուշ և որոմն և հեղձուցանեն, և ոչ տայ ժողովեալ արդիւնս բազումս. Նոյնպէս և դուք յորժամ երթայք ի դուռն եկեղեցոյն և կամիք աղօթս մատուցանել առաջի աստուածութեանն, ելանեն հոգք աշխարհիս և պատրանք մեծութեան, և հեղձուցանեն զձեզ. և ոչ տայ սերմանել արդիւնս բազում։ Զի եթէ աղօթքն ձեր այսպէս էր՝ որպէս Մովսէս ելաց աւուրս քառասուն, և բերան ընդ բերան խօսեցաւ ընդ Աստուծոյ, Նոյնպէս և Եղիա հրեղէն կառօք յերկինքն վերացաւ, Նոյնպէս և Դանիէլ եկաց ի գուբ առ.......[1]։

1. Աստանօր թուղթ անկեալ կայ. և յետ այնորիկ են եւս թուղթք վեց, ամենեքեան մաշեալք և պակասեալք կիսով չափ՝ ի չրթանց կողմանէ. և Յաջորդ հարցաքննութեանն իսպառ պակասէ ի վերջ կուսէ գրչագրին։

ԺԱ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԵՂԾՄԱՆ ԵՒ ՅԱՆՑՄԱՆՆ ԱԴԱՄԱՅ*

ՅՈՐԺԱՄ ստեղծ Տէր Աստուած զերկինս և զերկիր, և արար նախ զզօրս հրեշտակաց ի հաւանմութիւն աստուածութեանն իւրոյ։ Իսկ չարն Սատանայէլ և Բելիար՝ դասապլուխ էին դասուց սատանայի, մեծափառաց զարդարեալ, բարձր քան զամենայն հրեշտակս և զամենայն դասս հրեշտակաց. օրհնէին, գովէին, բարեբանէին և փառաբանէին զԱստուած։

Իսկ պիղծն սատանայ՝ ո՛չ կամեցաւ օրհնաբանել զԱստուած. և հպարտացաւ ի սրտի իւրում, և կամեցաւ զաթոռ իւր բարձրացուցանել հաւասար Աստուծոյ աթոռին։ Եւ հրամայեաց Տէր Աստուած լուսաւոր սերովբէից՝ մեծին Գաբրիէլի և աջակողին Միքայէլի, և ինն դասուց հրեշտակացն. դիմեցին ի վերայ Սադայէլի և ամենայն կամարարացն նորա, հարին զնոսա և ի վայր տուին, որպէս զկարկուտ ի յամպէն։

* Զայս մեղէն յարմարեցաք, զի գտաք ի թիւ 729 գրչագրի Մատենադարանի վանացս սաւանց խորագրի, բայց ի միւս սատ. գլխագիր Ա . . . ։ Սա բաժանեալ է՝ ուրոյն ուրոյն գլխակարգութեամբք կարմրագեղիւ՝ ի հինգ մասունս. որպէս տեսցի յառաջիկայդ ըստ կարգի։

Իսկ բարերարն Աստուած, վասն հպարտութեանն սատանայի, ստեղծ զԱդամ հողեղէն, զի լցուսցէն ըստեղի անկելոց հրեշտակացն։ Եւ արկ Տէր Աստուած թմբրութիւն ի վերայ Ադամայ, և ա՛ռ զմի ի կողիցն նորա՝ և ելից ընդ այնր մարմին. և իբրեւ զարթեաւ Ադամ ի քնոյ, տեսաւ զկին՝ հաւանեցաւ։ Եւ ասաց Ադամ. Ահա ոսկր ի յոսկերաց իմ, և մարմին ի մարմնոյ. սա կոչեսցի կին։

Եւ տարեալ զնոսա Տէր Աստուած, և եդ ի մէջ դրախտին Ադենայ, որ է փառօք մեծ. և ետ պատուէր Նոցա Տէր Աստուած և ասէ. Ուտելով կերիջիք յամենայն պտղոց ծառերոյդ, բայց ի ծառոյն կենաց՝ մի՛ ուտիցէք և մի՛ հուպ լինիցիք. զի յորժամ ուտիցէք ի նմանէ՝ մահու մեռանիք։ Իսկ վասն այն եդ զԱդամ ի միջասահման դրախտին, (զի) եթէ պահեալ էր Ադամ զպատուիրանս Տեառն, վերանայր փառօք ի վերին Երուսաղէմ՝ ի տեղի անկեալ հրեշտակացն։

Վասն այն սատանայ նախանձեալ եմուտ յօձն։ Յայնժամ օձն թեւաւոր էր, լեզու ունէր, մտանէր ի դրախտն. և սատանայ՝ յահէն հրեշտակաց՝ ոչ իշխէր ի դրախտն մտանել։ Իբրեւ ետես զօձն ի դրախտին, ուսուց օձին խաբել զԵւայ և զԱդամ։ Իբրեւ գնաց օձն և տեսաւ զԱդամ և զԵւայ, զի շրջէին և պտղոյն ուտելոյն զուարճանային ի մէջ դրախտին. իսկ օձն խրախեալ (խրատեա՞լ) էր ի սատանայէ. այնչափ որսաց, որ զԵւայ միայն գտաւ։

Ասէ օձն Եւայի. Ընդէ՞ր (յ)ամենայն ծառոյ պտղոյ ճաշակես, և (յ)այս գեղեցիկ պտղոյս ո՛չ ճաշակես։

Ասէ Եւայ. Զի Տէր Աստուած պատուէր ետ չուտել ի պտղոյդ. իբրեւ ուտիցէք, ասէ, մահու մեռանիցէք։

Ասէ օձն. Խաբել կամի զձեզ Աստուած. զի Աստուած իբրեւ զձեզ նման էր, քան զի չէր կերեալ ի պտղոյդ. իբրեւ կերաւ՝ աստուածութեան փառացն հասաւ։ Վասն այն ասաց ձեզ չուտել ի պտղոյդ, զի հաւասար լինիցիք՝ և փառակից և աթոռակից Աստուծոյ։

Յայնժամ առեալ ի պտղոյն՝ և կերաւ. ընդ ուտել պտղոյն՝ մերկացաւ ի լուսոյն։ Իբրև եկն Ադամ և ետես զկինն մերկացեալ ի լուսոյն, տրտմեցաւ Ադամ և ասէ. Կերա՞ր ի պտղոյն։

Ասէ Եւայ. Զի քաղցրագոյն պտուղ է, ա՛ռ և դու ճաշակեա և տես զքաղցրութիւն պտղոյդ։

Ասէ Ադամ. Ո՛չ կարեմ ուտել ի դմանէ, և մերկանամ քեզ նման։

Ասէ Եւայ. Շատ կերայ, վասն այն մերկացայ. դու տակաւ ճաշակեա։

Ասէ Ադամ. Ո՛չ կարեմ ճաշակել և քեզ նման մերկանալ։

Ասէ Եւայ. Թէպէտ ուտես՝ ո՛չ բարկանայ քեզ Աստուած, զի Աստուած զքեզ յոյժ սիրէ։

Եւ ապա առաւ զպտուղն՝ քննէր, և վախէր թէ կնոջ նման մերկանայր։ Թէ ոչ ճաշակէր, կինն լայր և աղաչէր՝ ասելով. Մեռանիմք՝ ի միասին, և թէ ապրիմք՝ ի միասին, մի՛ որոշիլ ի քէն։ Իսկ Ադամ, երբ հայէր ի կնոջ գեղեցկութիւնն, խելքն թափէր ի գլխոյն. (որ) թէպէտ ի լուսոյ էր մերկացեալ՝ բայց գեղեցիկ էր, զի մարմինն՝ որպէս մարգարիտ՝ սպիտակափայլ էր. քանզի նորաստեղծ էր, զի Աստուած իւր ձեռօքն էր ստեղծեալ և զարդարեալ։ Իսկ Ադամ բազում քըննութիւն արար, ասաց. Մի՛ թէ Աստուած ողորմի՞ ինձ և ո՛չ մերկացուցանէ. երբ՝ թէ մերկանամ. զի լաւ է ինձ մեռանիլ՝ քան թէ բաժանիլ և որոշիլ ի կնոջէս։ Զի զայն ոչ իմացաւ, (զի) թէ պահեալ էր զպատուիրանն, կարող էր Աստուած՝ քան զայն և այլ գեղեցիկ կին ստեղծանել։ Մինչև երեք ժամ պտուղն ի ձեռն քննութիւն արար, ասաց՝ թէ ո՛չ կարեմ ապրիլ առանց կնոջս. և եթող զխօսքն Աստուծոյ և՝ կնոջ խօսքով՝ կերաւ զպտուղն, և մերկացաւ ի լուսոյն։ Զի ոչ թէ պտուղն չար էր, քան զի չար պտուղն ի դըրախտի մէջն ոչ կայր. այլ չարն այն էր, որ Եւայ՝ զԱստուծոյ խօսքն և զպատուիրանն եթող և զօձին լսեց. և Ադամ՝ զԱստուծոյ խօսքն և զպատուիրանն եթող՝ զիւր կնոջ խօսքն լսեց։

Վասն այնորիկ մերկացան ի լուսոյն. և գնացին ծածկեցան թզենի տերեւաւն. քանզի գիտէին տերեւի ծածկելովն կարէին ծածկել ի տեսութենէն Աստուծոյ. քանզի հանապազ երեւէր նոցա Աստուած, զի փայր հանդարտապէս, և քաղցր բարբառով խօսէր ընդ նոսա։ Բայց ի ժամուն՝ յորում կերեալ էին ի պտղոյն (և) մերկացեալ ի լուսոյն և տերեւովն ծածկեալ էին զմերկութիւնս իւրեանց, ձայնն կեցաւ ի վերայ թզենւոյն, և ձայնեաց ասելով. Ո՞ւր ես Ադամ։

Ասէ. Տէ՛ր, զքո ձայնն լուայ, փախեայ, թաքեայ։

Ասէ Տէրն. Ընդէ՞ր փախեար և թաքեար։

Ասէ Ադամ. Վասն այն փախեայ և թաքեայ, զի մերկ էի և ամաչէի ի քէն։

Ասէ Տէրն. Զի լուսով ծածկեցի զձեզ, ընդէ՞ր մերկացայք ի լուսոյն. մի՛ թէ կերայ՞ք ի պտղոյն։

Ասէ Ադամ. Այս կինս, (զ)որ դու ստեղծեր, սայ խաբեաց։

Դարձեալ Տէր խօսեցաւ ընդ կնոջն, և ասաց. Կի՛ն, զի՞ւ արարեր զայդ։

Իսկ կին ասաց. Տէր, զօձն՝ զոր ստեղծեր՝ նա խաբեաց զիս։

Յայնժամ Տէր բարկացաւ նոցա, և ասաց Ադամայ. Փոխանակ զի արարեր զայդ, ո՛չ լուար խրատոյ իմոյ, այլ փութապէս լսեցեր զխրատոյ կնոջ քո. փոխանակ անմահ տնկոյս՝ փուշ բուսանի քեզ. քրտամբ երեսաց քոց կերիցես զհաց քո. զի հող էիր և ի հող դարձցիս։ Եւ դարձեալ ընդ Եւայի, ասաց. Փոխանակ զի արարեր զայդ, բազմացուցանելով բազմացուցից զտրտմութիւն քո, ծնունդ քո՝ մահու չափ եղեցի, և ցաւօք կերիցես զաշխարհս, և եղիցի քեզ տրտմութիւն զամենայն աւուրս կենաց քոց։ Եւ դարձեալ ասաց ցօձն. Անիծեալ լիցիս յամենայն կենդանեաց մէջ, ի վերայ լանջաց և որովայնի քում սողասցիս, և հող կերիցես զամենայն աւուրս կենաց քոց. եդից զթշնամութիւն ի մէջ քո և ի մէջ կնոջ՝ և ի մէջ զաւակի դորա, նա սպասեսցէ քում գլխոյ

և դու սպասեսցես նորա գարշապարի։ Եւ հրամայեաց հրեշտակաց հանել ի դրախտէն, և հրեղէն սրով պահել զճանապարհս դրախտին կենաց։ Եւ հանին զԱդամ և զԵւայ ի դրախտէն։

Եւ ելեալ արտաքս ի տեղի մութն և խաւար, զոր ողջոյն անդ մնացին, առանց ուտելոյ, անմխիթար լային և կոծէին զանձինս իւրեանց։ Իսկ զվեց օրէն հետ, ողորմեցաւ նոցա Տէր, և առաքեաց զհրեշտակ իւր՝ հանել զնոսա ի խաւարէն, և առաջնորդեալ եբեր զնոսա ի լոյս աշխարհս, և եցոյց նոցա զպտղաբերս՝ այնով լիանալ և ապրել։ Իսկ իբրև տեսին Ադամ և կին իւր, ասացին. Թէպէտ չէ՛ բարութիւն, և աշխարհիս լոյս և պտուղս՝ չեն հաւասար՝ լուսոյ և պտղոյ դրախտին. բայց ոչ սովաւ (ի) մահ և կամ խաւար մնամք։ Այսպէս ուրախ կացին։*

* Աստ զհետ գայ ի գրչագրին մեկնութիւն իմն այսօրէկ բանիցս՝ յանծանօթէ ումեքէ, նոյնագիր և նոյնալեզու ընդ մասանց Գրամութեանս, — յերկու հատուածս մի զմիոյ կնի, որ ունին այսպիսի խորագիրս կարմրագրեալս. մին՝ Այս է յայտնութիւն որ յայտնի [illegible]. իսկ միւսն՝ Դարձեալ մեկնութիւն պտղոյն Ադամայ. զորս՝ հանդերձ յաւելուածովք՝ ի բաց թողեալ թողումք ի մէջ մասանց Գրամութեանս, որպէս անդէպ իմն ի ծաղկաձոյս առա Անկանոն գրոց. զնոյն միայն զխորագիրս իւրաքանչիւր իւրացոյն։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԵԼԱՆԵԼՈՅՆ ԱԴԱՄԱՅ Ի ԴՐԱԽՏԷՆ

ԻՍԿ երբ անկաւ Ադամ ի դրախտէն յաշխարհս, ուրախութեամբ կացին ի վերայ արեգական և լուսնին՝ մինչեւ յերեկոյին։ Իսկ երեկուն, երբ որ արեգակն մտաւ, նոքա գիտացին թէ խաւար կալաւ զնոսա, (և) այլ ոչ տեսանեն զլոյս. քանզի դրախտն հանապազ լոյս էր, նոյնպէս գիտացին թէ աշխարհս ամենայն լուսաւոր եղիցի. զայն ոչ գիտէին թէ յաշխարհս գիշեր լինի, կամ ցերեկ կայ. վասն այն տրտմեցան իբրեւ մտաւ արեգակն, հանց գիտացին թէ այլ ո՛չ լուսանայ, (և) լացին և կոծեցան մինչեւ ցառաւօտն։

Իսկ առաւօտին հաւախօսին, եկն առ նա սատանայ ի կերպ հրեշտակի, և ասէ. Ընդէ՞ր տրտում էք։

Ասէ Ադամ. Վասն այն տրտմինք, քանզի ստեղծեալ էր զմեզ Աստուած և եդեալ ի մէջ լուսեղէն դրախտին, և պատրանօք օձին ճաշակեցաք ի պտղոյն և ելաք ի դրախտէն, և անկանք ի խաւար՝ ժամանակս ինչ։ Դարձեալ ողորմեցաւ Տէր և առաքեաց զհրեշտակ իւր, (որ) եհան զմեզ ի խաւարէն. և բերեալ ի լոյս աշխարհս, թէպէտ (սա) չէր հաւասար լուսոյ արքայութեան, բայց լոյս էր։ Իսկ ոչ գիտեմք թէ զի՞նչ գործեցաք, որ բարկացաւ ի վերայ մեր Տէրն և խափանեաց զայն սակաւ լոյսն. վասն այն կոծամք և լամք։

Ասէ սատանայ. Զի՞նչ ետուք այն հրեշտակին, որ զձեզ եհան ի մութ տեղուոջէն և եբեր ի լոյս։

Ասէ Ադամ. Եւ ոչ ինչ։

Ասէ սատանայ. Զի՞ է, ընդէ՞ր ոչ ասացիք զձեզ ծառայ նմա ամենայն ծնընդովք ձերովք։

Ասէ Ադամ. Ցիմարութիւն կալաւ զմեզ և զայդ ոչ իմացաք ասել։

Ասէ սատանայ. Զի՞նչ տաք ինձ՝ (որ) տամ ձեզ աւետիք լուսոյ։

Ասէ Ադամ. Եթէ մի անգամ լոյս տեսանիցեմք, քեզ ծառայ լինիմք մեք և ամենայն ծնունդքն մեր։

Իսկ սատանայ ցուցանէր նոցա յարեւելից, և ասաց. Հայեցարուք և անդ տեսանիցէք լոյս։

Իբրեւ ասաց սատանայ զայս բանս, և ինքն սակաւ մի հեռացաւ. և հայէին Ադամ և Եւայ դէպ յարեւելից կողմն, տեսանէին զնշան լուսանալոյն. յոյժ ուրախացան և խնդացին։ Իբրեւ սակաւ մի բարձրացաւ արեգակն, եկն առ նոսա պիղծն սատանայ, ասէ. Տեսանի՞ք զաւետիսն՝ զի ուրախացուցի զձեզ։

Ասէ Ադամ. Ծառայ եմ քեզ և աւետեաց քոց, զի դու լուսաւորեցեր զմեզ. ամենայն ծնընդքն (ծնունդքն) մեր՝ ծառայ եմք։

Իսկ սատանայ բերեալ քար մի՝ և եդ առաջի Ադամայ, և ասաց Ադամայ. Դիր զձեռդ ի վերայ քարին և ասայ այսպէս. Ամենայն ծնունդքն իմ՝ ծառայ քո եղիցին։ Եւ թէ ոչ ասես այսպէս, խոր խաւար բերեմ ի վերայ քո։

Իսկ Ադամ եդեալ ձեռն ի վերայ քարին, և ասաց. Մինչեւ անծինն ծնանի և անմահն մեռանի, մեք և ամենայն ծնունդքն մեր՝ ծառայ եղիցի քեզ։

Եւ առեալ սատանայ զքարն, և տարեալ թաղեաց ի գետն Յորդանան։ Այն եղեւ ձեռագիր Ադամայ ի ձեռն սատանայի։

Մինչեւ յերեկոյն ուրախացան և խնդացին Ադամ և Եւայ. (և ապա իբրեւ իմացան) որ խաբեցան ի սատանայէ, լացին և ողբացին, մինչեւ եօթն օրն անօթի կացին և զՏէրն աղաչեցին։ Եւ յետ եօթն աւուրն՝ ողորմեցաւ նոցա Տէրն, և առաքեաց զհրեշտակ իւր, և բերեալ ձեռնագիր յԱստուծոյ՝ ետ ի ձեռն Ադամայ, և ասէ. Մի՛ երկնչիր Ադամ՝ թէ խաբեաց զքեզ սատանայ. վասն այն ասաց քեզ՝ թէ մինչեւ անծինն ծնանի, զի անծին ես եմ՝ որ ոչ ոք ծնաւ.

անմահըն՝ իմ աստուածութեան (սաաց), որ ոչ ունի զմահ. վասն այն այսպէս խաբէութեամբ էառ զձեռնագիրն ի քէն, որ մինչ դու գերի ի ձեռն սատանայի. բայց ոչ թողում զքեզ գերի ի ձեռն սատանայի, զի դու պատկեր իմ ես. ոչ կորուսից զքեզ և ոչ թողից ի ձեռն նորա։ - Զի այն եօթն օրն՝ որ պահեաց Ադամ, այն սաւի առաջաւոր։ - Եւ ի մտանել վեց դարուն, առաքեցից ի լուսոյ աստուածութեան իմոյ՝ զորդի իմ սիրելի. որ եկեալ մարմնանայ ի զաւակէ քումմէ, ի սուրբ և յանարատ կուսէն. զի նայ եղիցի որդի որդւոյ։ Եւ որդին իմ ընջեսցէ զձեռագիր քո, և ազատեսցէ զքեզ ի գերութենէ սատանայի, և տացէ քեզ զառաջին փառսըն քո։

Իբրեւ զայս աւետիքս լուաւ Ադամ, ուրախացաւ յոյժ. վեց հազար դարն (տարին՞)՝ իբրեւ ժամ մի երեւեցաւ։ Օրհնեալ է Աստուած։*

ԱՅՍ Է ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ×

ՈՐԴԻՈՑՆ ԱԴԱՄԱՑ ԱԲԵԼԻ ԵՒ ԿԱՅԵՆԻ

Իսկ յորժամ Ադամ յետ խաբէութեան սատանայի՝ երբ հինգ օր պահեաց ծոմով, յորժամ յառաջաւոր աւեմք. քաղցրացաւ նմա Աստուած և առաքեաց զհրեշտակ իւր՝ և պատմեաց նմա զմարդանալըն Աստուծոյ և զփրկութիւն նորա ի ձեռաց սատանայի։ Եւ բերեալ զեզն հնազանդեցոյց նմա՝ նովաւ վարել և վաստակել և գործել զերկիր, և զպտուղ նոցա ուտել

* Աստ ընդ դոյ երրորդ հատուած մեկնութեան, այսպէս կարմրիւ մակագրեալ. Այս է մեկնաբանութիւն, և այլն։ (Սիւնք վեց)։

և լիանալ․ և հրամայեաց ի պտղոյ անտի՝ բաժին հանել Աստուծոյ։

Զի Ադամայ առաջին զաւակն Կայեն էր * երբ Կայէն եղեւ երեսուն տարեկան, ապա ծնաւ Աբէլ և քոյր նորա։ Եւայ երեսուն տարի՝ մի փոր կու ծնանէր, ջուխտակ՝ մին աղջիկ և մին տղայ։

Երբ Աբէլ եղեւ քսան տարեկան՝ խաշանց հովիւ եղեւ, իսկ Կայեն հողագործ էր։ Զի ասաց նոցա Ադամ, թէ ի վաստակոց ձեռոց տասանորդէն՝ մին բաժին հանէք Աստուծոյ․ զի Աբելի ոչխարն (որ) ծնաւ՝ հազար և մի պուտ ունէր, զայն Հաբէլ ընտրեաց Աստուծոյ բաժին․ բայց ոչ մատոյց վասն սիրոյ եղբօրն․ քանզի ասէր․ Երբ հասանէ հունձն եղբօրն իմ, ապա ի միասին մատուսցուք զբաժինն Աստուծոյ։ Իբրեւ հասին հունձքն ցորենոյ Կայենի, երբ հնձէր զցորեանն իւր, զորն որ քամի տուեալ էր՝ փունջ անէր, և զայն խուրձն կապէր և ուրիշ դնէր ի բաժինն Աստուծոյ։

Եւ երբ Հաբէլ զգառն իւր, զոր ընտրեալ էր՝ և բաժին Աստուծոյ խոստացեալ։ Իսկ Կայէն կանգնեցաւ յաղօթս առ Աստուած, և ասաց․ Դու, Տէր, ստեղծող ամենայնի, գիտութիւն լիցի քեզ․ զամենայն ինչ զոր վաստակեցին և գործեցի՝ հանի քեզ բաժին և տասանորդ, ըստ արդար վաստակոց իմ՝ մատուցի քեզ․ իսկ դու գիտես, որպէս հաճոյ է քեզ՝ այնպէս եղիցին կամք քո։ -

Եւ բարկացաւ Տէր ի վերայ Կայենի․ ափ մի հողոյ նման քամատարաց՝ զամենայն հունձսն Կայենի ցորենեացն՝ ցրուեաց, և կորոյս զամենայն ինչս նորա, և հասկ միոյ ոչ գտաւ․ կարկտիւ եհար զԿայենի երեսն և սեւացոյց իբրեւ զգործելի[1], և այնպէս մնաց երեսն սեւ։

Իսկ Հաբէլ մատուց զանդրանիկ գառն՝ Աստուծոյ․ ձեռնատարած աղօթէր առ Տէր և ասէր․ Տէր Աստուած, ստեղծօղ և արարիչ ամենայն բարութեանց, աղաչեմ զքեզ՝ ընկալ զնուէրս, որ մատուցանեմ քեզ բաժին՝ ի բարեստեղծեալ պարգեւաց քոց, զոր բաշխեցեր մեզ․ (ի) քո բաշխեալ բարեացդ ի քեզ մատու-

1․ Ածուխ։

ցանեմ ի հաճոյս։ — Իսկոյն քաղցր հողմն հնչեաց, և լոյս ծագեաց յերկնից և լուսաւորեցան երեսն Աբելի. և եկն յերկնից բարբառ որ ասէր. Լսելի եղեն աղօթքն քո, և ընդունելի եղեն ընծայն քո։ Եւ լուսափայլ հովանի եղեւ ի վերայ Հաբելի, և ընկալաւ զզառն Աբելի և վերացաւ յերկինս։

Իսկ Կայէն ոխացաւ ընդ Աբելի, կամէր սպանանել զնա՝ բայց ոչ գիտէր սպանանել, զի այլ ըսպանումն ոչ էր եղեալ։ Բայց Աբէլ ոչ գիտէր զչար խորհուրդն եղբօրն, և Աբէլ սիրէր զեղբայրն իւր, և հանապազ ուտէին և ըմպէին ի միասին և շըրջէին։

Իսկ ի միում աւուր՝ ասէ Կայէն ցեղբայր իւր. Գընասցուք ի դաշտն՝ շրջեսցուք։ Եւ ելեալ գնացին ի դաշտըն, և կամէր Կայէն կապել զեղբայրն իւր. բայց Աբէլ ժիր էր աւելի քան զԿայէն, վասն այնորիկ ոչ յայտնել կարէր Կայէն զխորհուրդն իւր։ Սկիզբն արար խաղալ ընդ եղբօրն իւր՝ և արար գօտամարտիլ, և կշտի բռնել փորձիլ, զի տեսցէ յուժն իւր՝ յաղթել կապել զնա. քանզի որ կշտի բռնեցին՝ վայր անկաւ և ոչ կարաց յաղթել զԱբէլ։ Եւ ելեալ Կայէն հայեցաւ աստ և անդ, և ետես մատն խաղողի բազում երկայն. իսկ Կայէն ասէր. Եկ եղբայր մատնաւ խաղաղասցուք[1]։

Ասէ Աբէլ. Ո՞րպէս խաղաղասցուք մատնեաւ։

Ասէ Կայէն. Դու գիւեայ[2] զծառս, և ես երեք մատնովս պատեմ զքեզ, տեսանեմ թէ կարե՞ս կտրել զնա և արձակիլ. ապա ես գրկեմ զծառդ, և դու պատեա մատներաւդ ի վերայ իմ, տեսցուք զի ո՞վ կարէ կտրել զնա։

Եւ նա ուժով էր, այնու փորձեաց՝ թէ ո՞ւմ ուժն աւելի այ[3]։ Իբրեւ գնաց Աբէլ ի ծառն՝ Կայէն առեալ զուռն որթի և պատէր երեք պատ ձեռներումն և քամակումն. և

1. Այսպէս յօրինակին, որպէս և միւսդ։

2. Ուղղագոյն գրկեայ, որպէս և յստորեւ դնէ՝ գրկեմ զծառդ։

3. Գաւառաբար՝ այ, իմա՝ է։

ապա իմացաւ Աբէլ զչարութիւն եղբօրն. աղաչէր և ասէր. Եղբայր, արձակեա զիս ի կապէն։ Եւ Կայէն ոչ արձակէր, այլ պնդագոյն կապէր. այնչափ ուռով որթիւ պատեաց զնա ծառովն՝ ոտից մինչեւ ցգլուխն։ Լայր Աբէլ և ասէր. Եղբայր, արձակեա զիս. այս անցաւոր աշխարհիս համար մի հեղուր զարիւնն իմ. ես քեզ ի՞նչ չարութիւն արի, ընդէ՞ր բարկանաս ինձ. աշխարհս ամէն քեզ լինի։

Իսկ Կայէն աստ և անդ շրջէր թէ իրք մի գտցէ, և այնով սպանանիցէ զեղբայրն, և ոչ գիտէր թէ ո՞րոյ տեղ է սպանելոյ։ Իսկ չարն սատանայ իբրեւ եղեւ երեկոյն, սեւ գայլաքարաւ և քարածեծուքար մի կայր, սուր իբրեւ ածելի, այնով սպանին մինն զմիւսն, և զսուր քարն ի վայր ձգեաց։ Եւ Կայէն ուսեալ ի նմանէ և առեալ զսուր քարն, և եկեալ առ Աբէլ. իսկ Աբէլ լայր, և ասէր. Ո՞չ ողորմիս մեր ծնօղացն։ Իսկ Կայէն ոչ ողորմեցաւ նմա։ Իբրեւ եկն ի սպանումն՝ լալով ասաց Աբէլ. Եղբայր, բեր զերեսդ համբուրեմ. կարօտ չմնայ ի սրտիս. դու գիտես՝ դատաստանն Աստուծոյ։ Իբրեւ քարիւն կտրէր զխըրճակն եղբօրն, յայնժամ եղբայրն ասաց. Իմ մօրս ասես՝ զի զկաթն իւր հալա՛լ արասցէ ինձ։ Քանզի քարն փոքր էր, հազիւ մինչեւ օգուտ ժամ մի մորթեաց։ Դարձեալ ի ժամ մորթելոյ ասէր եղբայրն. Ես գնացի յաշխարհէս և դու չահեա զսիրտ ծնօղաց մերոց։

Իբրեւ սպանեաց զեղբայրն, (և) ուրախութեամբ երթայր. երեւեցաւ Տէրն ի ճանապարհին յիսուն կանգնաչափ բարձր, ասաց Կայենի. Ո՞ւր է եղբայրն քո։

Եւ նա լրբութեամբ ասաց. Ո՞վ ետ ինձ պահ՝ որ խնդրես յինէն։ - Վասն այն հարցանէր Աստուած՝ թերեւս մեղայ ասիցէ։ Իբրեւ ետես Տէրն՝ որ այնպէս ասաց Կայէն, բարկացաւ ի վերայ Կայենի և եօթն պատուհաս ետ Կայենի։

ա. Մէկ պատուհասն այն է, որ երկու կոտոշ բուսաւ ի վերայ գլխոյն։

բ. Երկրորդ պատուհասն այն էր, որ կոտոշն ձայ-

նէր և ասէր բարձր բարբառով. թէ, Կայէն եղբայրասպան է։ Սար և քար և ձոր՝ ձայնէր և ասէր. Կայէն եղբայրասպան է։

գ. Երրորդ պատուհասն այն է, որ ոտիւք և ձեռօքն և ամենայն բոլոր անդամօքն դողդողայր իբրև զուռ։

դ. Չորրորդ պատուհասն այն էր, (զի) քան որ ուտէր ոչ լիանայր։

ե. Հինգերորդն պատուհասն այն էր, որ ինչ սիրտըն ուզէր և յուտել չկարէր, և իբր թէ ուտէր, ի վայր հեղոյր։

զ. Վեցերորդն պատուհասն այն էր, որ քուն չունէր՝ ոչ գիշերն և ոչ ցերեկն։

է. Եօթներորդն պատուհասն այն էր, որ Աստուած նմա մահ ոչ հրամայեաց, այլ ասաց Տէրն. Ով որ սպանիցէ զԿայէն, նա նորա պատուհասն ի վերայ ըսպանողին անկանիցի։

Եւ այնպէս մնաց մինչև ութ հարիւր և վաթսուն տարի. յետ անճար մնաց մնաց, (զի) մահուն փափաք ունէր՝ և ոչ մեռանէր։ Իսկ մորթի(ւ) մի վերէն էած և ծածկեաց զինքն։

Իբրև ել Ղամէք ի ձի, գնաց ի յորս. երևեցաւ Կայէն ի հեռաստանէ կոտոշիւ և մորթիւ։ Իբրև տեսաւ Ղամէք, գիտաց թէ եղջիւր[1] է. եհար նետիւ աղեղան, և սպան զԿայէն։ Պատուհասն անկաւ ի վերայ Ղամեքայ։ Իսկ Ղամեքայ կինն բարի էր, աղաչեաց զԱստուած և ողորմեցաւ նմա Տէրն՝ վասն բազում արտասուելոյ կնոջն, բժշկեցաւ ցաւն և վերացաւ պատուհասն Ղամեքայ։

Իսկ Ադամ և Եւայ՝ (իբրև) իմացան զսպանումն Աբելի, լային և սգային բազում ժամանակս։ Քանի որ թաղէին զմարմին Աբելի՝ ելանէր յերեսս հողին. իսկ հանապազ արիւնն ոչ ցամաքէր, և ոչ հոտէր և ոչ որդնէր մարմինն։ Քանզի Աստուած Ադամայ ասաց հող լինի՝ և ապա իւր ծնունդն. պիտէր յառաջ Ադամ մեռանէր և

1. Այսպէս յօր. փոխանակ եղջերուի։

հող դառնայր, ապա ծնունդն նորա։ Մինչեւ ի մարմինն Աբելի՝ ոչ ռք էր մեռեալ, եւ այնու ոչ հողանայր եւ ոչ ցամաքէր արիւնն Աբելայ։ Մինչեւ Ադամայ մահն այնպէս անփորձ մնաց մարմինն, որպէս կենդանի ի քուն. (իսկ) երբ Ադամ մեռաւ, ապա թէ մարմինն Աբելի ի գերեզմանն մտաւ։

Բայց յորժամ որ կային զԱբէլ եսպան, կային զեօթն ցաւով կոծէր՝ վայ եւ եղուկ լայր դառնապէս. իսկ ծնողքն՝ Ադամ եւ Եւայ, տեսանէին զԱբէլ արեամբ շաղախեալ՝ եւ Կային պատուհասիւ վիրաւորեալ. իսկ Ադամ եւ Եւայ լային եւ ողբային վասն զաւակացն իւրեանց։ Մինչեւ երկերիւր տարի Ադամ ոչ մերձեցաւ ի կինն, ասէր՝ թէ վախեմ թէ այլ չարագոյն զաւակ ծնի իւրեանց կոծօք։ Իսկ ողորմեցաւ Տէր, եւ առաքեաց աւետիք վասն Սեթայ, մխիթարեաց զԱդամ եւ զկինն իւր զԵւայ*։

ՎԱՍՆ ԱՒԵՏԵԱՑՆ ՍԷԹԱՅ

ԶՈՐ ՊԱՐՏ Է ՄԵԶ ՈՒՆԿՆ ԴՆԵԼ

Եւ քաղցրացաւ Տէրն ի վերայ Ադամայ, եւ առաքեաց զհրեշտակ իւր առ Ադամ, եւ ասէ. Մերձեցիր ի կին քո, զի լինի քեզ որդի փոխանակ Աբելի։

Ասաց Ադամ. Զկարեմ մերձենալ կնոջս. զի երկու անգամ մերձեցայ ի կինս, այն մեծ պատուհաս էր ինձ, քան զդրախտէն ի դուրս ելանելն իմ. զի զԱբէլ արեամբ տեսանեմ՝ սիրտս այրէ եւ կսկծայ. զայն թողի՝ եւ զԿայենի պատուհասն կու տեսանեմ, արտասուք կու թափեմ. զի թէ այլ մերձենամ ի կինս, լինի ինձ կրկին նեղութիւն եւ տրտմութիւն։

* Դարձեալ աստ սկսանի՝ Մեկնութիւն վասն պատմութեանց, որ է ի բաժէն Աստուածոյ։ (Սինէք ինն)։

Ասէ հրեշտակն. Մի՛ երկնչիր Ադամ. քանզի տալոց է քեզ Աստուած որդի, և կոչեսցես զանուն նորա Սէթ, որ թարգմանի մխիթարանք. նա եղիցի զաւակ օրհնեալ և գլուխ նահապետաց, և մխիթարիս ի նմանէ. զի որչափ տրտմեցար վասն չարութեան Կայենին, նոյնչափ մխիթարիս ի Սեթայ: Եւ բազմանայ զաւակ քո և զաւակ Սէթայ, և նոքօք լցցին աշխարհս. և ապա մի՛ խառնակեսցեն Սէթայ զաւակքն ընդ Կայենայ, կամ այլ զաւակացն քոց՝ ընդ ազգին Կայենայ. (զի) երբ խառնին ընդ ազգս՝ բարի որդիքն քո չարանան, և զամենեսեան միատեղ պատուհասին:

Զի յայնժամ, որ հրեշտակն աւետիս ետ վասն Սէթայ, դեռ այլ զաւակ չունէր՝ բայց ի Կայենայ ազգէն: Երեք հարիւր իննսուն կանայք կային, (և) քսանեւչորս այր՝ (երբ) որ Սէթ ծնաւ: Երեսուն տարի էր ամուսնացեալ, երբ սպանեց Կայէն զԱբէլ. և Աբէլ այն տարին կամէր ամուսնանալ, բայց ոչ եղեւ, (այլ) կոյս նահատակեցաւ: Իբրեւ ծնաւ Սէթ և այլ եղբայրքն նորա, մխիթարէին զնմանէ ծնօղքն՝ որ(ոց) հրեշտակն աւետեաց: Եւ բազմացան ազգն Սէթայ և այլ եղբարքն. բայց հալածէին զազգն Կայենի և ոչ խառնակէին ընդ ազգին Կայենի, այլ սրբութեամբ կային:

Իսկ Սեթայ որդին՝ բարի պտուղն Ենովք, եհարց ի հօրէն՝ թէ պապն մեր Ադամ ընդէ՞ր տրտում (է):

Ասէ Սէթ. Վասն ճաշակելոյ պտղոյն, որ ելաւ ի դրախտէն, վասն այն տրտում է:

Իսկ Ենովք-ասէ ցհայրն. Հօր պարտքն պիտի որդին վճարի(-րել):

Վասն այն ոչ ամուսնացաւ Ենովք: Տնկեաց այգի, այգի մեծ՝ լի ամենայն բարութեամբ. վաթսունեւչորս տարի սպասաւորեաց այգւոյն: Ամենայն մարդ ճաշակէր ի պտղոյն. իսկ ինքն Ենովք՝ ոչ ճաշակեաց ամենեւին. այլ երկաթի սաղաւարտ ի գլուխն եդեալ, զի մի բարձր հայեսցի ի պտուղն ծառերոյն. քանզի վաթսունեւչորս տարի այգեգործ եղեւ և ոչ ճաշակեաց ի նմանէ: Իսկ Աստուած հրամայեաց հրեշտակին իւրոյ՝

և վերուստ ի վայր Թափէր։ Բազումք կամեցան փախչել և մտանել ի տա[illegible]անն, (այլ) ի ճանապարհին խեղդուեցան։ Մինչեւ քառասուն օր բարձրացաւ ջուրն և կոխեաց զծայրս լերանց. (և) մինչեւ ի մի տարին տապանակն ի վերայ ջրոյն կեցաւ, և եկն դադարեաց ի վերայ լեառն Մասիսայ։

Եւ յետ քառասուն աւուր՝ Նոյ բացեալ զպատուհան տապանակին, և արձակեաց ագռաւ մի, զի գնացեալ նշան բերցէ. և նայ գնացեալ ի ճաշակումն գէշերուն, այլ ոչ դարձաւ։ Իսկ (ապա) արձակեաց զաղա[illegible] և գնացեալ աղաւնին, շրջեալ ի գլուխ լերա[illegible]եալ երեք ծաղիկ և բերեալ նշան մատոյ (մա[illegible]նոյի։ Իսկ Նոյ արձակեաց զամենայն Թռչունս։

Եւ իբրեւ եղեւ երեք ամիս, բացեալ զտապանն, ետես զի լերինք և բլուրք ցամաքեալ էին. բայց դաշտըք ջրով ծածկեալ էին։ Արձակեաց զամենայն կենդանիսն։ Իսկ (յ)անասնոց սրբոց և (ի) Թռչնոց, որ եօթն եօթն մտեալ էին, եօթնէն մին մատոյց բաժին Աստուծոյ. և խնդրեաց յԱստուծոյ, զի այլ մի ջրով անցուցանել զաշխարհս. (և) ընդունելի եղեն [illegible]պատարագ նորա, և կատարեաց Տէր զխնդիրքն նորա։

Եւ խնդրեաց ի Տեառնէ և ասաց. Տուր ինձ նշան հաշտութեան։

Եւ ասաց՝ Տէրն. Հայեաց ի յարեւելից կողման։

Եւ ետես Նոյ նշան աղեղան՝ կարմիր, կանանչ իջեալ էին։ Եւ ասաց Աստուած Նոյի. Այս եղիցի նշան հաշտութեան իմոյ ընդ որդիս քո. երբ տեսանեն զաղեղն՝ գիտասցեն (զի) քաղցրացեալ է Տէր ի վերայ Նոցա. զի այս եղիցի ուխտ իմ ընդ քեզ և ընդ որդիքն քո, (որ) այլ ոչ ածից ջրհեղեղ ի վերայ աշխարհիս. (իսկ) Թէ չար գործեն՝ այլ ուրիշ պատուհա[illegible]ւ խրատեցից զնոսա։

Իսկ Նոյ առեալ զօրհնութիւն Աստուծոյ, էջ ի լեռնէն և բնակեցաւ (յ)Ակոռի։ Երբ բազմացան զաւակ նորա՝ իջին (յ)իջեւան և անդ ապրեցան երեք հարիւր տարի։ Եւ երկու որդիքն Անդուն և Մանետուն և (միւս)

Ապա դիւրացան սակաւ մի յերկիւղէ մահուն։ Քանզի ասաց Աստուած՝ թէ մահու մեռանիցիք. և այն բաւթ, սաստիկ վտանկէր զնոսա. և էր այն ապաշխարութիւն Ադամայ և կնոջ նորա Եւայի։ Զմտաւ ածեալ՝ յիշէին զվայրն վայելչութեան, և զդրախտն փափկութեան. զգեղեցկութիւն ծառոցն, և զզուարճութիւն տնկոցն. զպայծառութիւն վարդիցն, և զանուշահոտութիւն ծաղկանցն. զանթառամութիւն տերեւոցն, և զքաղցր ճաշակումն պտղոցն. զբարի հընչմունս հրեղինացն, և զքաղցրանուագ երգս հրեշտակացն. զախորժ բարբառ երկնաւորացն, և զհեշտալի եղանակս անմարմին զաւրացն։ Զայս ամենայն կորուսեալ Ադամայ. . . . .

. . . .

առ Ադամ հրեշտակապետն Գաբրիէլ, և ասաց նմա, մերձենալ յԵւա վասն որդ[illegible]նութեան։ Եւ ետ Ադամայ ճեւղ մի ի ծառոց դրա[illegible]տին, և ասաց. Այդ քեզ նշան; որ ծնանի քեզ Եւա[illegible] որդի մխիթարութեան. և կոչեսցես զանուն նորա Սէթ, փոխանակ Հաբելի՝ զոր սպան Կային։

Եւ յառաջ քան զսպանանելն Կայենի՝ զՀաբէլ. յաւուր միում տեսիլս պատմեաց Եւայ Ադամայ և ասաց՝ թէ Տեսի գիշերս յերազի, որ զարիւնն Աբելի՝ Կայինն ի բերանն առեալ՝ ըմպէր։ Եւ Հաբէլ աղաչէր զնա թէ թո՛ղ յարենէդ. և նա ոչ լսէր, և ոչ մնայր ի փորն, այլ փրախէր ի դուրս զարիւնն Հաբելի։ Իբրեւ լուաւ զայս Ադամ յԵւայէ, ի կարծիս իմն անկաւ վասն բանին։ Եւ զի յառաջ քան զպատմելն Եւայի՝ զերազն, լուաւ Ադամ ի Կայենէ՝ որ ասէր ցՀաբէլ՝ թէ Եկ երթիցուք ի դաշտի անդ և տեսցուք զդրախտն իմ, զոր տնկեցի փոխանակ դրախտին, վասն որոյ ապաշաւեմն և լան անդադար ծնաւղքդ մեր։ Եւ գնացեալ Ադամ փութանակի և ետես զի սպանեալ էր Կային զԱբէլ զեղբայր իւր. և ինքն Կային հեռացեալ էր ի տեղւոջէն։ Եւ թէ ո՛րպէս եսպան, և կամ զի՞նչ աւրինակաւ, այս է՝ զոր ասեմս. Տարեալ Կային զՀաբէլ յիւրատունկ դրախտըն, և կալեալ կապեաց զնա ձեռս յետս ընդ ծա-

ռով միոյ. և առեալ քար մի գայլախազ, և այնքան քարազոհ արար զանմեղ պատանին, մինչ որ աւանդեաց զհոգին։

Եւ գնացեալ Ադամ, ետես այնպէս. և յոյժ սգացեալ՝ ելաց դառնապէս։ Եւ ապա աղէկիզեալ սրտիւ և դառնացեալ հոգով՝ գնաց Ադամ ասել Եւայի, զի եկեալ ի միասին լայցեն զՀաբէլ, և ամփոփեալ թաղեսցեն զնա։ Եւ յորժամ առեալ զԵւայ և եկն անդ, այլ ոչ եգիտ զմարմինն Հաբէլի, զի ամփոփեալ էր ի հրեշտակաց Աստուծոյ. և երկիր կլեալ էր զարիւն նորա, որ բնաւ ոչ երեւեցաւ։ Յայնժամ կալաւ անհնարին և սաստիկ տրտմութիւն զԱդամ և զԵւայ, վասն Հաբէլի որդւոյն իւրեանց։ Եւ յերկար սգով կացին ի տրտմութեան ամս հարիւր և քսան։ Մինչ որ հրամանաւն Աստուծոյ ծնան զՍէթ որդի մխիթարութեան։

Եւ ի սպանանելն Կ[illegible]նի զՀաբէլ, եկն Գաբրիէլ առ Ադամ և ա[illegible] նմա. Դուք մի՛ հարցանէք զԿայէն վասն Հա[illegible]լի. այլ Աստուած հարցանէ զնա և պատժէ։ Որպէս և արարն իսկ։ Վասն զի եհարց Աստուած զԿայէն, թէ՝ ո՞ւր է Աբէլ եղբայրն քո։ Եւ նա ստեաց Աստուծոյ և ասաց. Ո՛չ գիտեմ։ Եւ Աստուած վասն այն եհարց զԿայէն, որ զղջանայր և մեղայ ասէր։ Իսկ նա լրբութեամբ ասաց. Ոչ գիտեմ. մի՛ թէ պահապա՞ն իցեմ եղբաւրն իմոյ։ Եւ ասաց նմա Աստուած. Պահապան չես, սպանաւղ ընդէ՞ր եղեր։ Եւ եաւթն պատիժ էած ի վերայ նորա։ Նախ զի ասաց՝ թէ Անիծեալ լիջիր։ Երկրորդ՝ Ի վերայ երկրի՝ ուր հեղեր զարիւն եղբաւր քոյ։ Երրորդ՝ Գործել զերկիր վաստակաւք և աշխատանաւք։ Չորրորդ՝ Եւ երկիր ոչ տայ քեզ զպտուղ իւր, զի արեամբ արդարոյ ներկեր զնա։ Հինգերորդ՝ Երերեալ լիցիս որպէս զծառ ի հողմոց։ Վեցերորդ՝ Տատանեալ լիցիս իբրեւ զծով՝ որ ծփի յալեաց։ Եաւթներորդ՝ զի նշան եդ ի վերայ նորա Աստուած՝ որ ամենայն ոք գիտենայր զնա, և նշանն՝ պիսակն էր։ Այլ և եղջեւր բուսաւ ի ճակատն. զի ընդ որ գնայր, եղջեւրն

գոչէր և աղաղակէր, թէ՝ գայ Կայէն եղբայրասպանն։

Եւ այնպէս եկեաց միայն ամս ութ հարիւր։ Դողդոջէր միշտ, և երերալի շրջէր ի վերայ երկրի՝ անդադար զցայգ և զցերեկ։ Եւ այնու առաւել սաստկացաւ սուգն Ադամայ և Եւայի։ Նախ՝ զի մեղան Աստուծոյ։ Երկրորդ՝ զի մերկացան ի լուսոյն։ Երրորդ՝ զի արտաքսեցան ի դրախտէն։ Չորրորդ՝ զի յերկիրս անիծից անկան։ Հինգերորդ՝ զի ընդ մահու գրաւեցան։ Վեցերորդ՝ զի յԱստուծոյ աւտարացան։ Եաւթներորդ՝ զի ի շնորհաց դատարկացան։ Ութերորդ՝ զի անասնոց հաւասարեցան։ Իններորդ՝ զի որդեկորոյս եղեն, և աղեաց կսկիծ ընկալան։ Տասներորդ՝ զի զանդրանիկ որդին իւրեանց տեսին եղբայրասպան, դատապարտեալ և պատժեալ յԱստուծոյ։ Այս ամենայն անմխիթար սուգ էր Ադամայ և դառն կսկիծ Եւայի, և աւելորդ՝ զղջման և ապաշխարութեան նախաստեղծիցն։

Որ հանապազ լային զդրախտին զամենայն աւուրս կենացն իւրեանց և ասէին. Ո՛վ պանծալի դրախտ, ո՛վ գեղեցիկ ծաղկունք, ո՛վ անուշահոտ բուրաստան, ո՛ վայելուչ այգի, ո՛վ աստուածատունկ դարաստան. ողորմեցարուք, ողորմեցարուք զրկելոյս ի ձէնջ. կարաւտելոյս ձերոցդ բարեաց. ողորմեցարո՛ւք վըտանկելոյ ի ձեր դիմաց։ Ո՞վ տայ ինձ տեսանել զձեզ, ծառք բարեբերք. ո՞վ տայ մեզ տեսանել զձեզ, ծաղկունք անուշահոտք. ո՞վ տայ մեզ տեսանել զձեզ տերեւք անթառամք. ո՞վ տայ մեզ ճաշակել ի ձէնջ, պըտուղք քաղցրահամք. ո՞վ տայ մեզ մտանել ի քեզ, դրախտ աստուածատունկ. ո՞վ տայ մեզ հանգիստ ի քեզ, վայրդ վայելման։ Ո՛վ աչք՝ որ հայեցայք ի պըտուղն, ընդէ՞ր ոչ խաւարեցայք։ Ո՛վ ոտք՝ որ գնացիք ի ծառն մահաբեր, ընդէ՞ր ոչ կոտորեցայք։ Ո՛վ ձեռք՝ որ հատիք զպտուղն, ընդէ՞ր ոչ գաւսացայք։ Եւ այսպիսի լալով և վայիւ եկեաց Ադամ, սգով և տառապանաւք ամս ինն հարեւր և երեսուն. և ապա հիւանդացաւ ի փորոյն։

Եւ ժողովեցան առ Ադամ՝ ամենայն ուստերք և դըստերք նորա վաթսուն, զորս ծնեալ էր Եւայ Ադամայ,

ծնունդս երեսուն՝ արու և էգ, որ էին ամենեքեան վաթսուն։ Ժողովեցան որդոյք և դստերաւք իւրեանց՝ առ նախաստեղծն մարդն Ադամ։ Եւ նա խիստ ի վտանկի կայր. և քաղէին ոգիքն ի սաստիկ ցաւոյն, որ կալեալ էր զանձն նորա։

Իսկ Եւայ և ամենայն ծնունդք նորա՝ լային և ողբային զԱդամ. և Ադամ կայր առաջի նոցա չարաչար տանջեալ ի հիւանդութենէ իւրմէ։ Ցայնժամ աս[illegible] Եւայ ցԱդամ. Տէր իմ, ասա զժամանակ իմ՝ թէ [illegible] մե՞մ ես յաշխարհիս, թէ չուտով մեռանիմ։ Զի՞նչ [illegible] նեմ զկնի քո, զի ես ոչ ինչ իմանամ։ Ասէ Ադամ. Ո՛չ յ[illegible] մես, այլ ի միասին մեռանիմք և դիցեն զիս և զքեզ ի մին տեղի։ Բայց դու այժմ ե՛րթ աղաչեա՛ զՏէր, զի թերեւս տացէ ի ծառոյն ածմանէ, որ այնու ածանէք զանձն իմ, զի դիւրանամ ի ցաւոցս։

Եւ յարուցեալ Ե[illegible] զՍէթ, և գնաց աղաչել զՏէր, տալ պտուղ [illegible] ի ծառոց դրախտին, վասն առողջութեանն Ադ[illegible] հանդիպ[illegible] նոցա աչագին գազանն Բեհմովթ. յ[illegible]կեցաւ [illegible] Սեթայ և կամէր ուտել զնա։ Ցայնժամ ճիչ բա[illegible]ալ Եւայ, աղաղակեաց ընդդէմ գազանին և ասաց. Սան[illegible] զբերան քո և մի՛ իշխեսցես մերձենալ ի ծառայդ Ա[illegible]ուծոյ. յիշեա՛ զի ընդ մերով իշխանութեամբ էիր, և մի՛ համարձակիր վնասել զորդիդ իմ։ Ցայնժամ եթող գազանն զՍէթ զոր կալեալ ուտէր և ասաց Եւայի. Զեզ հնազանդ յայնժամ էի, որքան դուք հնազանդ Աստուծոյ էիք, և ըզպատուիրանս նորա պահէիք. իսկ ի յանցանելն ձերում զհրաման արարչին, յարձակիմք ի վերայ ձեր և խըստանամք, և ընդդէմ դառնամք ձեզ։ Զայս հրամանաւն Աստուծոյ խաւսեցաւ գազանն և ասաց ընդ Եւայ մարդկային բարբառով, խոժոռ խոլոր և ահարկու դիմաւք. և ապա թողեալ զնոսա զանց արար և գնաց։

Եւ մինչ դեռ մայրն և որդին, Եւայ և Սէթ, աղօթէին յանդիման դրախտին, եկն առ նոսա հրեշտակապետն Գաբրիէլ և ասաց. Արի՛ք և գնացէք զի մեռաւ Ադամ յերեկոյին ժամուն ընդ մտանել արեւուն։ Եւ նոքա ելեալ գնացին լալով և հառաչանաւք, և տեսին զԱդամ

մեռեալ, և արարին կոծ մեծ ի վերայ նորա։ Եւ յետ երեք ժամու անցանելոյ ի վերայ մեռանելոյն Ադամայ, մինչ դեռ լայր և ողբայր Եւայ, նոյնժամայն ցաւեաց գլուխ նորա և ասաց. Վա՜յ գլուխս, վա՜յ գլուխս. և նա եւս մեռաւ ընդ Ադամայ։ Ի ստեղծանելն ընդ առաւաւտըս ուրբաթուն ստեղծաւ Ադամ, և յերրորդ ժամու աւուրն՝ ստեղծաւ Եւայ ի կողէն Ադամայ։ Իսկ ի մե[illegible]անելն, մեռաւ Ադամ յերեկի ժամու ուրբաթուն. և [illegible]ս մեռաւ յերրորդ ժամու գիշերւոյն։ Իսկ որդիք և [illegible]երք նոցա, ոգացին զնոսա աւուրս երեսուն. և [illegible]ացեալ զսպեցին զնոսա, և պատեցին անոյշ խնկաւք և մաքուր կտաւօք և եդին ի փայտեայ տապանի։ Եւ պատուէին զաստուածաստեղծ մարմինս նախաստեղծիցն՝ որդիք նոցա, և որդոց որդիքն՝ մինչեւ ի Նոյ։

Իսկ յետ մեռանելոյն Ադամայ հազար երեք հարիւր և երկոտասան ամաց, եկն[illegible]ղն, և Նոյ . . . . մ[illegible]անեալ կորիցեն ի ջուրցն հեղեղ[illegible]ւ յելա[illegible] ի տապանէն, ետ զմարմինս նախ[illegible]ծիցն [illegible]գ որդին իւր ի Սէմ։ Եւ նա առեալ տար[illegible] ի վիճակն իւր, որ արդ եւս կոչի Շամայ տուն[illegible]ր է Սեմայ տուն։ Եւ անդ ամփոփեաց զնոսա, դնել[illegible] զԵւայ ի յայրն Բեթղահեմի, ուր յետոյ ծնաւ Քրիստոս ի սուրբ Կուսէն Մարիամայ ի վերայ գերեզմանին Եւայի։ Եւ զԱդամայն եդ ի Գողգոթայ, ուր խաչեցաւ Քրիստոս ի Հրէիցն ի վերայ գլխոյն Ադամայ. և արար զփրկութիւն ի մէջ երկրի։ Վասն այսորիկ կարգեցաւ և սահմանեցաւ յառաջին սրբոցն և ի հոգելի արանցն յաւուր ուրբաթու յիշատակել զննջեցեալսն ի Քրիստոս։

Որոյ ողորմութիւնն հասցէ մեզ և մեր ննջեցելոցն և ամենայն հաւատացելոց ի Տէր. մանաւանդ՝ ստացողաց սուրբ գրոցս Ստեփանոսին և Թումային, և իւրեանց քեռոյն Գրիգորին և հարեղբաւրն Զաքարին և Աւետիս քարտիս կոկողին, և ծնողաց նոցին. ամէն։

ԲԱՆՔ ԱԴԱՄԱՅ ԱՌ ՍԷԹ *

Ասէ Ադամ ցՍէթ. Որդեակ, ո՛չ է այս բնակութիւնս մեր. զի այս բնակութիւն գազանաց և անասնոց էր. և մեր բնակութիւնն յԵդեմ ընդ արեւելս ի դրախտն էր։ Զի ստեղծ զմեզ Աստուած և եդ ի դրախտին, և պատուիրեաց մեզ յորո՛յ ուտել ի պտղոյն և յորո՛յ չուտել. (իսկ) մեք ոչ պահեցաք զպատուիրանն (և) մերկացաք (յ)աստուածային փառացն (և) զրկեցաք ի դրախտէն։

Եւ Սէթ որդին մխ[illegible]ութեան զբանն զայն լուեալ ի հօրէն և ի մի[illegible] և երթե[illegible]՝ զքառասուն տիւ և զքառասուն գի[illegible]հաց ոչ [illegible]կեր և ջուր ոչ էարբ։ Եւ ասէ առ Տէր յաղօթելն իւրում. Ամենակալ, ամենակարող Տէր, կատարեա ի[illegible]արի զխընդրուածս իմ։ Եւ առ ժամայն տեսանէր զ[illegible]եշտակն, զի գայր և ունէր ճիւղ մի ուրախութեան ի ձեռին իւրում. և ետ ի Սէթ, և ասէ. Այդ է մխիթարութիւն հօր քում։ Եւ Սէթ գոհանայր զտվողէն կենդանութեան զՔրիստոսէ, որ արար և կատարեաց զխընդրուածս Նորա ի բարի։

Եւ առեալ զճեղն զայն Սէթ, տարաւ առ հայրն իւր Ադամ, և ասէ. Հայր, այս ի բնակութենէն քումմէ (է)։

Եւ առեալ Ադամ զճիւղն զայն՝ եդ ի վերայ աչաց և բացան աչք Նորա, և հայեցեալ տեսանէ զճիւղն, զի

* Զայս եւս մեզէն յարմարեցաք, զի զտաք զայս պատառիկ ի Թիւ 57 դրչագրի վանացս (Ոսկիփ. Ա) առանց ամենեւին խորագրի։ Զհետ սորա գան նոյնչափ ինչ բանք խրատականք, զոր ի բաց յապաւեցաք։

(յ)այն ծառոյն էր՝ յորմէ զմահ ճաշակեաց։ Եւ ասէ ցորդին իւր. Որդեակ իմ Սէթ. այս ի այն ծառոյն է՝ յորմէ հրամայեաց մեզ Տէրն չուտել մեզ։

Եւ ասէ Սէթ ցհայրն. Հայր, գիտեա՛ զի որպէս մահարար է, նոյնպէս կենդանատու և լուսաւորիչ եղեւ։

Եւ օրհնեաց Ադամ զԱստուած և զՍէթ զորդին իւր, և փոխեցաւ ըստ հրամանի Տեառն ի հող՝ յորմէ ստեղծաւ։

Եւ յետ ժամանակաց անցելոց, Սէթ զբանն ընդ Ենովս խօսեցաւ և ասէ. Այսպէս ասէր հայրն իմ Ադամ, թէ ոչ էր այս բնակութիւնս մեր, այլ այս բնակութիւնս գազանաց էր և այլ ստեղծուածոցն, և մեր բնակութիւնն յԵդեմ ընդ արեւելս էր։ Եւ յորժամ ստեղծ Աստուած զհայրն մեր և եդ զնա ի դրախտին, և պատուէր ետ նմա. յորոյ ուտել ի պտղոյն և յորոյ չուտել. իսկ նորա [illegible]հեալ զպատուիրանն, մերկացեալ յ[illegible]տուածային [illegible]տոյն և արտաքս անկեալ ի դրախտէն[illegible] հաւասար եղեալ անասնոց անբանից։

Եւ Ենովք[illegible]րանս զայս ի միտ էառ, և զքառասուն տիւ և զքառասուն գիշեր ամենեւին ոչ ճաշակեաց։ Եւ յետ այնորիկ տնկեաց դրախտ վայելուչ, և զամենայն պտղաբեր տնկեաց ի նմա։ Եւ կացեալ ի դրախտին այնմիկ հինգհարիւր և քառասուն եւ երկու ամ, և (յ)ետ այնորիկ մարմնով յերկինս համբարձաւ, և աստուածային փառացն և լուսոյն արժանաւորեցաւ։

ԺԳ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՌՕՏ

ԵՂԻԱՅԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻՆ

Եղիայ Թեսպացի էր ազգէ քահանայից, քանզի Թեսբի տուրք էր քահանայից։ Անունն հօր նորա Ասոն, և մօրն նորա Սուբաքա։ Եւ յորժամ ծնաւ, տեսին հայր և մայր նորա՝ զի արք հրեղէնք ողջագուրէին զնա, և ի հրեղէն խանձարուրս պատէին զնա, և կերակուր հրոյ տային ուտել նմա։ Եւ եկեալ հայրն նորա Ասոն՝ պատմեաց յԵրուսաղէմ քահանայիցն. և նոքա ասեն ցնա. Մի՛ երկնչիր, զի եղիցի բնակութիւն նորա լոյս, և նախանձ նորա ընդունելի առաջի տեառն, և հրաման նորա վճիռ հաստատուն։

Եւ յորժամ զարգացաւ Եղիա՝ հեռացաւ ի սիրոյ աշխարհիս, և զգեցաւ մաշկեղէն, և գնացեալ բնակեցաւ յանապատի՝ կուսութեամբ և ճգնութեամբ, սրբութեամբ, անհանգիստ աշխատութեամբ՝ պաշտէր զԱստուած կենդանի։ Եւ եղեւ ի ժամանակին այնմիկ Թագաւորեաց ի վերայ տասն ազգին Իսրայելի Ագայաբ որդի Զամբրեայ, ազգէն Եփրեմի. և էառ իւր կին զԵզաբէլ, դուստր Յուբաղա Սիդոնացոց Թագաւորին, անօրէն և անհաւատ և կռապաշտ։ Եւ զի յառաջն աստուածապաշտ էր Աքայաբ, և զի կինն յաղթող էր կախարդութեամբ, խաբեաց զնա և դարձոյց ի կռապաշտութիւն։ Եւ փոքր համարեցաւ յաչս նորա երկու ոսկի երինջքն՝ որ կային ի Դան և ի Բեթէլ, զոր արար արքայ Յրոբովամ որդին Նաբատայ. այլ յաւել մեղս ի վերայ մեղաց, և շինեաց զբագինն Բա-

հաղու ի Սամարիա․ ինքն մոլորեցաւ, և տասն ազգն մոլորեցոյց ի կռապաշտութիւն։ Եւ արար մարգարէս Բահաղու՝ ութ հարիւր յիսուն․ չորս հարիւր ուտէին ի սեղանոյ Թագաւորին, և չորս հարիւրն ուտէին ի սեղանոյ Եզաբելայ։

Եւ իբրեւ լուաւ զայս Եղիայ, էջ յանապատէն ի Կարմեղոս լեռնէն, և եկն պատերազմել ընդ Աքայարու։ Եւ կոչեաց Աքայար զԱզան բռթելացին, և հրամայեաց շինել զԵրիքով քաղաք, զոր քակեաց Յեսու և անէծ զշինողս նորա, զի օրինակ էր դժոխոց։

Եւ ասէ Եղիա. Ընդէ՞ր տաս շինել զանիծեալ քաղաքն։ Ասէ Աքայար. Շատ մի՛ խօսիլ. ձեր մեծն և առաջնորդն Մովսէս, նորա անէծքն ի՞նչ զօրութիւն ունի, որ աշակերտին՝ ի՞նչ զօրութիւն ունենայ։ Մովսէս ասաց, թէ յերբ կուռք պաշտէք՝ զերկինքն քանց զերկաթ, զգետինն քանց պղինձ կապեմ, ոչ թողում երկինքն ցօղ տալ, և ոչ երկիր պտուղ։ Ասաց Աքայար, թէ ես լաւ կուռք պաշտեմ. թէ ձեր հաւատդ զօրութիւն ունի՝ թող այլ չիգայ անձրեւ։ — Իբրեւ զայս լուաւ Եղիայ, դառնացաւ հոգով. Կենդանի է Տէր, եթէ եղիցի յայսմ ամի անձրեւ կամ ցօղ, թէ ոչ բան ի բերանոյ իմոյ։

Եւ անկաւ ի վերայ ծնկացն, եբաց զգլուխն՝ և ասաց առ Աստուած. Տէր Աստուած, քո հրամանաւ կապեմ զերկինքն, այլ մի՛ տալ անձրեւ մինչեւ խնդրեցից ի քէն։

Զի գարնանային էր ժամանակն, և կապեցաւ երկինքն երեք տարի և կէս, ամպ կամ անձրեւ կամ ցօղ այլ ոչ երեւաց, և աւերեցաւ ամենայն երկիր և անցան ի սովոյ մարդ և անասուն։ Եւ ասէ Տէր ցԵղիա. Արի՛ և գնա՛ ի հեղեղատն Յորդանանու անապատն, և ես կերակրեցից զքեզ անդ, զի կամի Եզաբէլ սպանանել զքեզ։ Եւ գնացեալ եմուտ փոքրիկ այր մի, և կաթէր նուազ ջուր ի յայրին, և նստաւ ի վերայ անձաւին. և երկու ագռաւք բերէին Եղիայի հաց և միս, օրն երկու անգամ, ի ժամ ճաշուն և ընթրեացն, և ինքն ուտէր, և ի փշրանացն տայր ագռաւուցն. և թէ ուստի՞ց բերէին, ի դրախտէն՝ ի ձեռն ագռաւուցն կերակրեցից. (յ)այտ է՝ ի տեղ ուրեք պատրաստէլ

[Ա]ստուած, և ագռաւքն բերէին հրամանաւն Աստուծոյ, և [կե]րակրէին զԵղիայ Եւ այնպէս եկաց անդ երեք տարի։ Եւ Եղիա՝ որ նախանձախնդիր էր օրինացն, ինքն [ա]նց զօրէնքն, զի անսուրբ ագռաւքն կերակրէր․ [ա]յլ օրէնսդիրն ընդ օրինաք ոչ մտանէ․ երբ հրամա[ն]աւն Աստուծոյ էր՝ սուրբ և հալալ էր, և մեղք ոչ համարեցաւ նմա․ այլ պեղծ ագռաւ՝ ի խորհուրդ հեթանոսաց (էր)․ որք անցեալ ընդ Յորդանան՝ սրբեցան մկրտութեամբ, յաւազանին խորհրդով, և մաքրեցան և կերակրեցին զԱստուած բարի գործովք, և ուրախացուցին զԱստուած աղօթիւք։ Եւ իբրեւ ետես Աստուած՝ թէ ինքն Եղիա կերակրի, և այլոց քաղցելոց ոչ ողորմի, կտրեաց զհացն և ցամաքեցոյց զջուրն, և այնպէս եկաց երեք օր անսուաղ․ և աղաղակեաց առ Աստուած։ Եւ ասէ Տէր․ Սովեցուցից զքեզ՝ որ զսովելոց և զքաղցելոց զխիղճն իմանաս․ արի գնա առ Աքայաբ, և զքո դուրիս բառակէ[1]․ զի տաց անձրեւ ի վերայ երկրի․ դու ոչ ողորմիս, ասէ, այլ ես ողորմիմ ստեղծուածոց իմոց։

Եւ ասէ Եղիայ․ Տէր, սոված ոչ կարեմ գնալ, տուր ինձ հաց, զի կերայց և գնացից։

Եւ ասէ Տէր․ Ոչ տաց քեզ հաց․ այլ գնա ի Սարեբթայ գիւղն՝ որ է ի Սիդոն երկիրն, և անդ այրի կնոջ հրամայել եմ կերակրել զքեզ։ Եւ տարակուսեաց Եղիայ․ Թէ զգիւղն գտից, ասէ, զտունն այրոյն ո՞րպէս գտից։ Եւ խնդրեաց Աստուծոյ՝ զի ի մուտ գեղջն առաջ այրի կինն հանդիպեսցի նմա։ — Եւ գնացեալ հանդիպեցաւ այրոյն, և ետես զի ի սովոյն մաշեալ էր և եղեալ գարունի[2]․ զգեցեալ թամբասակ մի որ էր[3] և քաղէր կրկուտ։ Եւ ասէ Եղիայ ընդ միտս իւր․ Սայ թէ հաց ունէր՝ ինքն ուտէր․ և դարձեալ տարակուսեցաւ․ Հրաման Տեառն է, ասէ, զի՞արդ լինի սուտ։ Վասն որոյ ամաչեաց խնդրել ի նմանէ ջուր և հաց,

1․ Դուրիս (տաւի՛ղ, տաւա՛ղ), կարծեմ թրքօրէն իմանայցէ զկեն․ իսկ խառակէ — յառակէ․ որպէս թէ առիցէ․ և զէս վէճք յարակեա՝ ատարածեա։ — 2․ Գուցէ թուրք զաղան՝ վտիտ։ — 3․ Թերեւս կամ փոշեր կամ ոչ(ա՛ն)եր լեալ իցէ ի բուն օրին․։

այլ խնդրեցից (ասէ) ջուր. և յորժամ եբեր զջուրն՝ առա… խնդրեաց հաց. և նա երդուաւ և ասէ. Կենդանի է Տէր, եթէ գոյ հաց ի տան աղախնոյ քո. այլ կայ ա… մի ալիւր ի սափորի, և սակաւ մի իւղ ի սրուակի, և քաղեմ կրկուտ՝ զի արասցուք հաց և ուտեմք, և մեռանիմք ես և որդի իմ։ Եւ ասաց. Եղիայի հօրն տունն աւերի. յորմէ հետէ կապեաց զերկինքն, անցաք ի սովոյ մարդ և անասուն։ Եւ Եղիայ ընդ միտս իւր ասէ. Վա՜յ քեզ Եղիա, թէ որչափ անարգեն զքեզ՝ և զտուն հօր քո, վասն զի կապելոյն յերկնից։ Եւ ասէ. Ես եմ Եղիա, գնա՛ արա զալիւրն հաց, և նախ ինձ բե՛ր՝ իբրեւ քահանայի։ Այսպէս ասէ Տէրն. Ալիւրն ի սափորէ մի պակասեսցի, և իւղն ի սրուակէն։

Եւ հաւատաց կինն և գնացեալ արար բլիթ հաց, և եբեր կերակրեաց զԵղիա. և դարձաւ ի տուն իւր, և ետես՝ զի լցեալ էր ամանն ալիւրոյն և եղոյն, և եկն մեծարեաց զԵղիայ, և տարաւ ի վերնատունն իւր. և վեց ամիս անդ եկաց Եղիայ։

Եւ որչափ ուտէին՝ ալիւրն և իւղն ոչ պակասէր. այլ դարձեալ տեսանէր զի(°ւր) զամանն ալիւրոյն և իւղոյն իբրեւ զաղբիւր յորդախաղաց, և իբրեւ զծառ պտղաբեր՝ որ ուտեն զպտուղն (և) ոչ պակասի. այլ որպէս անապատին զկերակրիչս իւր զագռաւսն կերակրէր, նոյնպէս և աստ զկերակրիչս իւր կերակրէր։ Եւ զի այրի կինն (ունէր) ընտանիք, և վասն սովոյն առաքեալ էր այլ գաւառ ի Ջրարբի տեղիս. իբրեւ բազմացաւ հացն՝ առաքեաց և կոչեաց զնոսա, և զամենեսեան կերակրէր Աստուած ի ձեռն Եղիայի։

Եւ եղեւ զի հիւանդացաւ որդի այրոյն և մեռաւ։ Արդ որպէս տրտմեցոյց զնա Աստուած ի ձոր անդր վասն ցամաքելոյ աղբիւրն. այլ տրտմութիւն նորա ուրախութիւն փոխեցաւ, նոյնպէս և աստ ուրախութիւն փոխելոց է տրտմութիւն նորա, վասն ուրախութեան և յարութեան մանկանն։ — Եւ ասէ կինն մեղադրելով. Մտեր ի տուն իմ յիշել զանօրէնութիւնս իմ. իբր թէ՝ դուն եղար պատճառ մահուան մանկանն իմոյ։ Եւ ասէ Եղիայ. Տէր, դու չարչարեցեր և սպա-

ներ զորդի նորա, և սա ինձ մեղադիր լինի: Եւ ասէ կինն. Տո՛ւր ցիս զորդին քո, և առեալ զմեռեալ մանուկն՝ տարաւ ի վերնատուն, և կողմնեցոյց ի մահճս իւր, և երեք անգամ կշռեցոյց և խնդրեաց Աստուծոյ դարձուցանել զհոգի մանկանն ի մարմինն իւր, և յարոյց զնա խորհրդով սուրբ Երրորդութեանն, օրինակ Քրիստոսի՝ որ ի ձայն փողոյ դարձուցանելոց է զամենայն հոգի առ մարմինն իւր: Եւ կոչեաց զկինն այրի, և ետ ի նա կենդանի զորդին իւր: Եւ ասէ կինն, այժմ գիտացի ճշմարիտ՝ զի այր Աստուծոյ ես դու: Այս է. զամենայն զոր ինչ և կամիս՝ կարող ես առնել դու, իբրև իշխեցող մահու և կենաց, կապող և արձակող երկնից:

Ասեն՝ թէ Ունան մարգարէն էր մանուկն այն զոր յարոյց Եղիա. և այնպէս ի մէջ այլազգեաց փառաւորեցաւ. Ցունայնն[1] Աստուծոյ ի ձեռն Եղիայի, և ճշմարիտ զօրութիւն աստուածութեան նորա յայտնի եղեւ ամենեցուն: Բայց տունն Աքայաբու այսմ չէին գիտակ, թէ անդ է Եղիայ. վասն որոյ ասաց նմա Տէր. Երթ և երեւեաց Աքայաբու, և տաց անձրեւ ի վերայ երկրի: Եւ նա ոչ երկեաւ յԵզաբելայ. այլ գնաց և երեւեցաւ նախ Աբդիու (յ)իշխանապետին Աքայաբու, զի ելեալն էին ի քաղաքէն (յ)եզր գետոց և առուաց շրջէին գտանել խոտ անասնոց՝ ձիոց և ջորոց:

Եւ ասէ Եղիա ցԱբդիու. Գնա՛յ պատմեա զգալուստ իմ թագաւորին:

Եւ ասէ Աբդիու. Ընդէ՞ր առնես զիս գլխապարտ թագաւորին. զի ծառայ քո երկիւղած ի Տեառնէ է: Եւ պատմեաց Աբդիու վասն հարիւր մարգարէիցն՝ զոր կերակրեաց Աբդիու, և պահեաց ծածուկ յայրի միում ի սովի անդ. (և զի) իբրեւ իմացաւ Յեզաբէլ և կամէր կոտորել զնոսա, փոխեաց զնոսա Աբդիու այլ խորագոյն այր. այլ և պատմեաց վասն հարիւր մարգարէիցն՝ զոր եսպան Եզաբէլ:

Իբրեւ լուաւ Եղիայ, ասէ. Մի՛ հոգար, ես առնում զվրէժ արեան մարգարէիցն՝ կոտորելով զմարգա-

1. Այսպէս յօրին. այլ գուցէ ուղիղ էր՝ անուանն:

րէան Բահաղու. բայց դու երթ պատմեա Թագաւորին:

Եւ ասէ Աբդիու. Տէր, որ ոչ մնաց երկիր՝ գիւղ և քաղաք և անապատ, որ ոչ խնդրեաց զքեզ Թագաւորն: Եւ ասաց. Թէ ես երթամ պատմեմ՝ ահա Եղիայ. գուցէ առնու զքեզ հոգին՝ և տարցէ յայլ անապատ տեղիս, որպէս ի հեղեղատն. և ես սուտ լինիմ և մահապարտ:

Եւ ասէ Եղիայ. Կենդանի է Տէր, որ ոչ փախչիմ կամ թագչիմ ես, այլ դու ե՛րթ պատմեա:

Յայնժամ գնաց Աբդիու առ Թագաւորն, և ասաց. Ահա Եղիա: Իբրեւ լուաւ՝ բեկաւ ողն նորա, և եկն ընդ առաջ Եղիայի: Արդ թէպէտ ընդ առաջն գնալոյն պատուէր մարգարէն, այլ բանիւ բերանոյ իւրոյ անարգեաց զնա:

Իբրեւ ետես զԵղիայ, ասէ. Ուստ՞ գաս խանգարիչ տանն Իսրայէլի:

Եւ ասէ Եղիայ. Խանգարիչ դու և տուն հօր քո, զքո անունդ ինձ կու տաս:

Եւ ապա սկսաւ Թագաւորն աղաչել զնա, զի տացէ անձրեւ ի վերայ երկրի, և նա ասէ. Ո՛չ այդպէս. այլ առաքեա ժողովեա զամենայն Իսրայէլ ի Կարմեղոս:

Եւ իբրեւ ժողովեցան (, ասէ). Ընդէ՞ր կաղայք երկու կողմն. եթէ Տէր (է) Աստուած՝ գնացէք զհետ նորա, եթէ Բահաղ է Աստուած՝ գնացէք զհետ նորա: Եւ ասէ. Ով ոք Տեառն իցէ՝ առ իս դարձցի:

Եւ եօթն հազար երիտասարդ դարձին առ Եղիա, եկին և ասեն, թէ մեք աստուածապաշտ ենք, և ոչ ենք պաշտել զԲահաղ, պաքել կամ համբուրել զնա: Եւ ասեն եօթն հազարքն. Ընդ քեզ ի մահ ենք և ի կեանք. զմեր կեանքս եդեալ ենք ի ճանապարհս քո:

Եւ ասէ Եղիա առ Թագաւորն և առ ժողովուրդն. Արասցուք պատարագս զուարակ մի. թէ ի վերայ ձեր պատարագին՝ յերկնից հուր իջնու, իմ գլուխս եօթն հազարովս գնայ. և թէ (յ)իմ պատարագն իջնու հուր, տուք ի ձերս իմ զմարգարէքն Բահաղու, զի կոտո-

բեցից զնոսա. և ապա արձակեմ զերկինքն և տաց ձեզ անձրեւ ի վերայ երկրի:

Եւ նոքա ասեն. Այդպէս լիցի: Ուխտ եդին, երդուան, և դաշինս կռեցին թագաւորն և ժողովուրդն առ հասարակ: Եւ ասէ Եղիայ ցմարգարէսն Բահաղու. Դուք բազում էք, նախ դուք արարէք զպատարագն:

Եւ նոքա սկսան կանգնել սեղան, և ի ժամ կանգնելոյ սեղանոյն՝ ոչ ետուն թոյլ ումեք մերձենալ. այլ փորեցին լաղմ[1] ծածուկ և թագուցին անդ այր մի կրակով, և եդին ծծումբ ի ներքոյ ողջակիզեաց փայտին և խուիւ ցողունին և ասեն ցայրն, թէ յորժամ աղաղակեմք, թէ լո՛ւր մեզ Բահաղ, դու գաղտաբար ի ներքուստ զխանձող հրոյդ ի ծծումբն հասցուս: Եւ յորժամ պատրաստեցին զողջակէզն, ապա սկսան աղաղակել ութ հարիւր յիսուն մարգարէքն Բահաղու. Լո՛ւր Բահաղ, լուր մեզ Բահաղ ի ձեռն հրոյ:

Եւ Աստուած յայտնեաց Եղիայի զծածուկ հնարագիտութիւն նոցա: Եւ զոր օրինակ յաղօթս եկաց ի վերնատունն և դարձոյց զհոգի մանկանն ի մարմինն իւր, նոյնպէ՛ս և աստ աղօթս եկաց ծածկաբար և մերկեաց զհոգին ի մարմնոյն և մեռաւ այրն ի գետնափորին, որ կամէր կորուսանել զհաւատացեալս ճշմարտին Աստուծոյ:

Իբրեւ այրն մեռաւ և էանց ժամ մի և նոքա սուտ մարգար(է)անային, սկսաւ ունչս ունել Եղիայ, այպանէր և կատակէր զնոսա ասելով. Բարձր աղաղակեցէք, խոր ի քուն է Բահաղ, լինի թէ զարթնու, և կամ խուլ է, այլ բարձր կանչեցէք, լինի թէ լսէ և կամ թէ զբօսանս սէյրանս[2] իցէ երթեալ, համբերեցէք մինչեւ դարձցի ի զբօսանաց: Եւ նոքա սկսան սրով խանչարով[3] կտրատել զինքեանք և հեղին բազում արիւն և ասեն. Ի զուր պաշտեցաք զքեզ Բա-

1. Թուրք բառ, փոխան հայոյն ականի:
2. Թրքաձանց հոմանիշ մերոյս զբօսանք:
3. Թուրք և այս, որ նշանակէ՝ երկսայրի:

հաղ. վասն քո զկեանս ատեցաք և զմահ սիրեցաք, ի տանց և ազգականաց հեռացաք. զի՞նչ օգուտ է. մեզ երբ այժմ ոչ լսես մեզ։

Եւ որպէս սուտ էր աստուածպաշտութիւն նոցա, նոյնպէս սուտ էր մարգարէութիւն նոցա. և ոչ ունէին կանխագիտութիւն, զի թէ գիտացեալ էին թէ սուտ լինի բան նոցա և կոտորին սրով, ոչ գային նոքա անդ. և այնպէս աղաղակեցին ի վեցերորդ ժամէ աւուբըն մինչեւ ցինն ժամն. և ոչ գոյր բարբառ և լսող աղօթից նոցա։

Եւ առեալ Եղիայ զձեռանէ թագաւորին՝ և տարեալ եցոյց զայրն մեռեալ ի գետնափորին։ Եւ ապա սաստեաց ի քուրմս, և ասէ. Այդ գործ առ իս հասեալ է. և ի բաց եղեն, և ապա ասէ ցժողովուրդն. Մատերո՛ւք առ իս, և մատեաւ առ նա թագաւորն և ամենայն ժողովուրդն. Տեսէ՛ք, ասէ, զի ոչ գոյ խաբէութիւն առ իս, որպէս առ քուրմս Բահաղու։

Եւ ա՛ռ Եղիա երկոտասան վէմ, և շինեաց սեղան Տեառն՝ յանուն երկոտասան ազգին, և առ զուարակ մի և յօշեաց երկոտասան մասունս, և եհան ողջակէզս և եդ զշերտս ի վերայ սեղանոյն և զմիս զուարակին ի վերայ շերտիցն, և փորեաց շուրջ ու բոլոր սեղանոյն գրկաչափ, և ասէ. Առէ՛ք ինձ չորս սափոր և բերէք ջուր. և նոքա բերին և էարկ զջուրն ի վերայ ողջակիզին և ասէ. Կրկնեցէ՛ք և նոքա կրկնեցին, և ասէ. Երեքնեցէք, և երեքնեցին. և լցաւ շուրջ ու բոլոր սեղանոյն իբրեւ զծով։ Եւ ասաց. Այժմ ի զատ կացէք։

Վասն այնորիկ առաջի ժողովրդեանն կանգնեաց զսեղանն, զի աչօք տեսցեն և գիտասցեն, թէ ոչ գոյ խաբէութիւն առ նա։ Եւ ջուրն զի հակառակ է հրոյ՝ եցոյց զառաւել զօրութիւն ճշմարտին Աստուծոյ, եցոյց թէ ոչ է թագուցեալ հուրն ի ներքոյ սեղանոյն, նման մարգարէիցն Բահաղու։

Եւ եղեւ ժամ մատուցանելոյ պատարագին, աղաղակեաց Եղիա յերկինս ի վեր առ Աստուած և ասէ. Տէր Աստուած, լուր ինձ ի ձեռն հրոյ, և արարի ես զգործս

զայս, լուր ինձ և այժմ ի ձեռն հրոյ, զի ծանիցէ ժողովուրդս՝ թէ դու միայն ես Աստուած ճշմարիտ, և ես ծառայ քո. և դարձուցես զսիրտ մոլորեալ ժողովրդեանս առ քեզ: Եւ անկաւ հուր յերկնից սաստիկ որոտմամբ ի վերայ պատարագին, և զուարակն և զվէմն և զջուրն ի բաց լափեաց, և լցաւ երկիրն անուշահոտութեամբ:

Իբրև տեսին ժողովուրդն՝ անկան ի վերայ երեսաց իւրեանց և կանգնեցան աղաղակեցին և ասեն. Արդարև նայ միայն է ճշմարիտ Աստուած:

Եւ ասէ Եղիա. Կալարուք զմարգարէսն Բահաղու, զի մի՛ ոք փախիցէ. և կալան զնոսա եօթն հազար հաւատացեալքն, և իջոյց զնոսա ի հեղեղատն Կիսոնի, և կոտորեաց առ հասարակ: Հարիւրին գլուխն որ կտրեց՝ թուլացաւ ձեռքն, և ապա եկին հաւատացեալքն և ձեռամբն Եղիայի կտրէին զգլուխս նոցա, և այսպէս կոտորեաց ութ հարիւր մարգարէսն Բահաղու. և ոչ ետ այլոց սպանանել զի մի՛ Եզաբէլ սպանցէ զնոսա. միայն ինքն եսպան. Ես միայն լինիմ (,ասէ,) յարեան տէր Եզաբելի:

Եւ նա յետ կոտորածին ել ի լեառն Կարմեղոս արձակել զերկինքն, և աղօթս եկաց առ Աստուած, և ասաց աշակերտին. Նայեա՛ց ընդ ճանապարհս ծովուն արեւմտից. նայեցաւ դարձաւ և ասէ. Ոչինչ է, և ասէ Եղիայ. Աղէ՛ դարձիր դու եօթն անգամ: Եդ ծունր յանդիման ժողովրդեանն և աղօթս եկաց առ Աստուած, զի գիտասցեն թէ աղօթից նորա արձակի երկինքն. զի յուսուցէ ժողովրդեանն՝ թէ առ ո՞ պարտ է կալ աղօթս, և դարձեալ եօթն անգամ յաղօթս եկաց զի ուսուսցէ, թէ առաջին նուագին ոչ լինի լսելի՝ ոչ է պարտ յուսահատիլ կամ ձանձրանալ յաղօթից, այլ անչափ ժտել մինչեւ առնուցու զխնդրելին. և ապա եօթն նուագին՝ ասաց պատանին թէ տեսի ամպ որպէս զթաթ մարդոյ ձեռին՝ զի իջանէր ի ծովն̃ և հանէր ջուր ի ծովէն:

Եւ ասաց Եղիայ պատանոյն. Ե՛րթ և ասա Աքայաբու, զի լծեսցէ զկառս և անկցին ի տուն իւր, զի մի՛ հասցէ նմա անձրեւ:

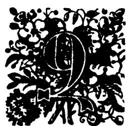
Եւ ասէ Աքայար. Որդեա՛կ, պարզ է երկինքն և ոչ գոյ նշան անձրեւի: Եւ մինչ նոքա յայսր և անդր ընթանային ի լծել զկառսն՝ յանկարծակի մթացան երկինք և գայր անձրեւ սաստիկ հողմով, և երթայր Աքայար լալով ի տուն իւր:

Որոյ սուրբ մարգարէին աղօթիւքն ողորմի Քրիստոս Աստուած ստացողի գրոցս Խոճայ Աւագին և եղբօրն Խոճայ Վասլին. և խնդրեմք ի յԱստուծոյ որ զիւր դեռաբոյս ծաղիկն՝ զորդին իւր զՄկրտիչն՝ անփորձ և անսասան պահէ Տէրն Քրիստոս. և զգիրքս ընդերկար ամօք վայելել ի խորին ծերութիւնն հասուցանէ. որ է օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն: Հա(յր մեր:)

ՔԱՐՈԶ* ՅՈՒՆԱՆՈՒ ՄԱՐԳԱՐԷԻՆ

ՈՐ Ի ՆԻՆՈՒԷ ՔԱՂԱՔԻՆ

ի Նինուէ էր քաղաք մեծ և Ասորեստան, զոր շինեաց Նինոս թագաւոր և կոչեցաւ ըստ անուան իւրոյ Նինուէ։ Եւ այս Նինոս թագաւորս ունէր կին անուն զՇամիրամ. և երկուցեալ Նինոս ի կնոջէն վասն ան(յ)ագ պոռընկութեան նորա, եթող ըզթագաւորութիւնն և փախեաւ յԵլլադայ. և Շամիրամ թագաւորեաց ամս հնգետասան, և յետոյ սպանաւ յորդւոց իւրոց։

Եւ եօթն օրն գնայ(ր) մարդ ի Բաբելոնէ ի Նինուէ՝ ի կողմն հարաւոյ յարեւելից. և էր տեղին պարարտ և բարելի, նման երկրին Սոդոմայ. ուտէին և ըմպէին և բտէին զմարմինն՝ կերակուր անքուն որդանց. ի բաց թողին զորբութիւնն, և զարդար ամուսնութիւնն, և հետեւեցան պոռընկութեանն. յԱստուծոյ աչացն ելան և բարկացուցին զԱստուած. (որ) և թէպէտ բարկանա(յ) մեղաւորին՝ խնայէ, և ոչ կամի պատուհասել, այլ մնայ դարձի և ապաշխարութեան, որպէս ասէ. Ոչ կամիմ զմահ մեղաւորին, այլ զդառնալն և զկեալն. վասն այն խնայեաց ի Նինուէ, և կամեցաւ նախ քարոզ առաքել, և թէ ոչ դառնան՝ ապա պատուհասել։

Եւ ասէ Տէր ցՅովնան մարգարէ. Գնայ ի Նինուէ քաղաք մեծ, և քարոզեսջիր անդ ապաշխարութիւն, զի եւ աղաղակ նոցա առաջի իմ։

Եւ Յովնան ոչ կամեցաւ գնալ վասն երկու պատ-ճառի. առաջին, զի ոչ կամէր քարոզել այլ ազգաց և լինել ընդ անթլփատս, (զի ասէր). Քարոզեմ, զիմ ծառն ծարաւ թողում զայլոցն ջրեմ՝ զի՞նչ օգուտ է ինձ. և երկրորդ պատճառ. Գիտեմ, ասաց, որ դու ողորմած ես, երկայնամիտ և զղջանաս ի վերայ մարդ-կան. ես գնամ, ասաց, քարոզեմ՝ թէ քաղաքս կոր-ծանի. նոքա զղջան և ապաշխարեն, և դու ոչ կոր-ծանես. իմ մարգարէութիւնն անկատար մնայ, և իմ անունս սուտ մարգարէ լինի. մեռած՞ լաւ եմ՝ քանց անունս սուտ մարգարէ լինի։

Վասն այդ երկու պատճառիդ ոչ կամեցաւ գնալ, այլ էջ ի Յոպպէ և եմուտ ի նաւ ընդ վաճառակա-նացն և կամեցաւ փախչել ի Թարսիս։ Եւ իբրեւ ե-մուտ ի նաւ, էարկ Տէր Աստուած խռովութիւն և ալէկոծութիւն ի ծովն, և սկսան իւրաքանչիւր աղա-ղակել առ չաստուածս իւր և ոչ դադարէր ծովն, այլ եւս առաւել շարժէր ի խռովութիւն. և Յովնան իջեալ ի խորշ մի նաւին ննջէր և խորդայր, և զար-թուցին զնա և ասեն. Զի՞ ննջես, արի՛ կարդայ ըդ-Տէր Աստուած քո, զի թերեւս ապրեցուսցէ զմեզ և մի կորիցուք։ Եւ ոչ դադարէր ծովն ի խռովելոյ, և ար-կին զկերակուրն ի ծովն և ապայ զբեռինս առ ի թե-թեւացուցանել զնաւն, և ոչ լինէր խաղաղութիւն։

Եւ ասեն. Արկցուք վիճակս և տեսցուք վասն ո՞յր մե-ղաց է չարիքս այս ի վերայ մեր։ — Եւ արկին վիճակս, և ել վիճակն Յովնանու։

Եւ ասեն ցնայ. ի՞նչ մարդ ես, յորմէ՞ ազգէ կամ յորմէ՞ ժողովրդենէ։

Եւ ասէ Յովնան. Ծառայ Աստուծոյ եմ ես և ըդ-Տէր յերկնից պաշտեմ, որ արար զերկիր։

Եւ նոքա երկեան երկիւղ մեծ, զի գիտացին թէ յերեսաց Աստուծոյ փախուցեալ է՝ քանզի պատմեաց նոցա, և ասեն ցնա. Ընդէ՞ր արարեր զայդ, և կա-

մեցան զնաւն յետ վարել և ի ցամաք հանել և ոչ կարացին, և ասեն. Քաւ լիցի, Տէր, մի՛ ածեր ի վերայ մեր արիւն անպարտ, զի դու որպէս կամեցար և արարեր։

Եւ ասէ Յովնան. Արկէք զիս ի ծովդ և դադարի մրրիկդ ի ձէնջ։

Եւ առին զՅովնան և արկին ի ծովն. և ապա խաղաղացաւ ծովն, և նոյնժամայն հրամայեաց Տէր կետին՝ մեծ վիշապ ձկանն, և եկուլ զՅովնան։ Եւ արքն ելին ի ցամաք, զենին զոհս Տեառն և խնդրեցին զթողութիւնն յանցանաց։ Եւ առեալ վիշապըն զՅովնան էջ ի խորս երկրի, և տարեալ ծովն պատեաց զաշխարհն խափշկաց, և հնդկաց գետովն՝ երեր ի Պարսից ծովն, և Պարսից ծովովն՝ եհան ի գետն Սարանկաս յական թարթելն, (որ) հնգետասան աւուր ճանապարհ էր հետեւակի։ Եւ էր Յովնան ի փոր կետին զերիս տիւս և զերիս գիշերս, կանգնեալ բազկատարած կայր աղօթս կենդանի՝ զօրութեամբն Աստուծոյ։ Եւ յետ յերից աւուրց բերեալ վիշապն զՅովնան ի դէմ Նինուէ քաղաքին, եթուք ի ցամաքն՝ երից աւուրց ճանապարհ հեռի ի քաղաքէն, և ինքն դարձաւ ի տեղի իւր։ Եւ Յովնան զերկիրն ոչ ճանաչէր, զի գիտացէ Յովնան՝ թէ չկարէ մարդ փախչել ի յԱստուծոյ, զի (յ)ամենայն տեղիս հասանէ ամենայզօր ձեռն նորա։

Եւ եղեւ բան Տեառն կրկին անգամ՝ առ Յովնան և ասէ. Արի՛ գնայ ի Նինուէ քաղաք մեծ, և քարոզեսջիր անդ ապաշխարութիւն։ Իբրեւ գնաց Յովնան երից աւուրց ճանապարհ, եհաս ի քաղաքն, սկըսաւ քարոզել և ասել. Ահա երեք աւուրք և Նինուէ կործանեսցի։ Եւ տեսին բնակիչք քաղաքին զերեսն Յովնանու պայծառ քան զարեգակն, և հուր բոցաձեւալ ելանէր ի բերանոյ նորա. և ընթացեալ պատմեցին թագաւորին և ասեն. Այր մի օտար և ահեղակերպ եկեալ է, և այսպէս քարոզէ։ Եւ ասէ թագաւորն. Ճըշմարիտ է բանք նորա։

Եւ իբրեւ նա զայս ասաց, սկսաւ քաղաքն երե-

րալ. և զառաջինն կամեցաւ փախչել, և իջեալ ամպ հրեղէն իբրև զպարիսպ շրջապատեաց զքաղաքն, և ոչ ոք կարաց փախչել։ Ասէ Թագաւորն. Մի երկըն-չիք. այն Աստուածն որ առաքեաց զմարգարէն, թէ կամէր զկորուստն մեր՝ իսկոյն կործանէր, և ոչ ա-ռաքէր մեզ քարոզ և մարգարէ. այլ վասն այնորիկ առաքեաց, զի քարոզութեամբ մարգարէին խրատեսցէ զմեզ, զի զղջասցուք ի մեղաց և ապաշխարեսցուք, մեք ի մեղաց դառնանք՝ Աստուած ի բարկութենէն։

Եւ քարոզեցաւ ի Նինուէ ի Թագաւոր(է)ն և ի մե-ծամեծաց իւրոց, թէ Ամենայն մարդ, այր և կին, ծեր և տղայ՝ զերիս աւուրս մի ճաշակեսցեն, և ա-նասնոցն ճարակ մի տայցեն, և մայրքն տղայոցն ըստինք մի տայցեն։ Եւ ամենեքին քուրձ զգեցան՝ Թագաւորն և իշխանքն, և բոլոր քաղաքն ամենայն։

Ամպն աղջամղջին՝ և որոտայր և կայծակունս տայր։ Եւ նոքա սկսան քաջալերել զմիմեանս և ասէին. Աստուած գթած է, մարդկային[1], անտես չառնէ ըզ-գործս ձեռին։ Տղայքն զմայրս հարցանէին՝ թէ ե՞րբ գայցէ օրն այն վերջին, որ մեր քաղաքս կործանի։ Պատասխանեալ մայրքն ասէին, տղայոցն զայս յոյս դնէին. Աստուած գթած է, ողորմած, անտես չառնէ իւր ծառային։ Ծնողքն զաւակացն ասէին. Դուք ա-ղաչեցէք զԱստուած՝ լինի թէ ձեր ողորմութենէդ մեք այլ ազատիմք։ Եւ դարձան ամենեքին բոլոր սրտիւ առ Աստուած, և զղջացան ի չարեաց իւրեանց և ասէին. Ո՞ գիտէ ապաշաւեսցէ Աստուած և դարձ-ցի ի բարկութենէ իւրմէ։ Եւ այնպէս զկուրծսն ծե-ծելով լային և ողբային ի մէջ խաւարին։

Եւ ել Յունան ի քաղաքէն ի մէջ հրեղէն ամպոյն և ոչ վնասեցաւ. և նստաւ հանդէպ քաղաքին, տեսանել զկա-տարածն և կամէր զի կործանեսցի քաղաքն և կատա-րեսցի մարգարէութիւնն իւր։

Իսկ բնակիչք քաղաքին, երեք օր զտիւ և զգի-

1. Այսպէս է ի միակ մեր օրինակին, ուր թէ ոչ պակասէ ինչ, գուցէ նշանակիցէ մարդասէր։

չեր զմիմեանս ոչ ճանաչեցին. այլ անսուաղ՝ մարդ և անասուն, զղջմամբ և (յ)արտասուս ապաշխարութեամբ՝ զաստուածասաստ պատուհասն յետ դարձուցին։ Եւ յետ երից աւուրց վերացաւ ամպն և դադարեաց երերումն, և ծագեաց նոցա արեւ և փարատեցաւ մահուն երկիւղ և տրտմութիւն։ Եւ նոքա սկսան օրհնել զԱստուած և գոհանալ զնմանէ։

Եւ տրտմեցաւ Յունան և անկաւ տապ զգլխոյն նորա և քաղէին հոգիք նորա։ Եւ ասէ Աստուած ցՈւնան, թէ կարի՞ տրտմեալ ես։ Եւ ասէ Յունան. Ո՞չ այս այն բանք են մինչ ի յերկրին իմում աւէի ես. զի գիտէի ես, զի դու ողորմած ես և գթած ես և զղջանաս ի վերայ չարեաց մարդկան։

Տէրն կամեցաւ օրինակաւ յանդիմանել զանողորմ բարս նորա, և ի միւս առաւօտուն բուսաւ դդմենի մի, եւ և արար հովանի գլխոյն Յունանու. և նա նստաւ ընդ հովանեաւ նորա և մխիթարեցաւ փոքր մի, և իբրեւ անց այն օրն ի միւս այլ օրն հրամանաւն Աստուծոյ՝ որդն հողային եհար զդդմենին և չորացաւ և անկաւ տապ զգլխով նորա և քաղէին ոգիք նորա։

Եւ ասէր Յունան. Լաւ էր ինձ մեռանել քան զայսպիսի կեանքս։

Եւ ասէ Տէր ցՈւնան, թէ կարի՞ տրտմեալ ես վասն դդմենոյն։

Եւ ասէ Յունան. Կարի տրտմեալ եմ, զի այն էր իմ մխիթարանքն։

Եւ ասէ Տէր. Դու խնայեցեր ի դդմենին որ չեղեր ժամ մի աշխատ ի նմին, այլ ի գիշերի եւ և ի միւս գիշերն կորեաւ. մի դդմենոյ կորուստն քեզ այնպէս դժարեցաւ և կսկիծ թվաց, ասաց բարբարն, ես ո՞նց չխնայեմ ի Նինուէ քաղաք մեծ, (յ)որ բնակեալ են աւելի քան երկոտասան բիւր մարդիկ, որ ոչ գիտեն զաջ կամ զահեակ, և անասուն բազում յոյժ։ Թէ զմեղաւորքն պատուհասեմ, ասաց, (յ)անմեղ մանկտին ո՞նց չխնայեմ։ Դու մի դդմենոյ կորստեանն համար

դառնացար, ասաց, քան զի՞ առաւել ինձ ցաւ է կորուստ անեղծւածոց իմոց։

Եւ ապա կակղացաւ Յունան։ Իսկ բնակիչքն Նինուէի, որ զպատուհասն անցուցին ապաշխարութեամբ, կային առաջի սուրբ մարգարէին և աստուածապէս պաշտէին և պատուէին զնայ։ Եւ եկաց մարգարէն վեց ամիս ի մէջ նոցա և կամէր գնալ, և աղէին բնակիչք քաղաքին. Դու ես մեր լուսաւորիչ վառ ճրագ և արեգակն, մի՛ երթալ և ի մեզանէ մի՛ հեռանար, զի մի՛ դարձեալ խաւար մեղաց և անհաւատութիւն պատեսցէ զմեզ. և թէ ոչ կամիս կեալ ընդ մեզ, տար զմեզ ընդ քեզ. և նայ ոչ կամեցաւ մնալ ընդ նոսա՝ և կամ տանիլ զնոսա պատճառելով զօտարականս երկրին. Մեր երկրի հացն տարեկան է, ասէ, թէ ուտէ մարդ փոքացաւ լինի և ոչ կարէ։ Եւ նոքա երթային լալով զհետ մարգարէին, և սիրով ճանապարհի եդին զնայ. երանի տային ազգին Իսրայէլի և ժողովրդեան նորա։ Եւ ոչ կամեցաւ մարգարէն տանել զնոսա, զի մի ծանիցի խայտառակութիւն նոցա, անհաւատութիւն և հակառակութիւն իսրայելական ազգին (ընդ) Ասորոց. և ոչ գնաց յերկիրն իւր, այլ առեալ զմայր իւր մարգարէն և գնացեալ պանտխտեցաւ յերկիրն Իսմայելի, զի այսպէս բարձից, ասէ, զնախատինս իմ, զի ստեցի ի մարգարէանալն իմում վասն քաղաքին Նինուէի։ Եւ մեռաւ մայր նորա ի ճանապարհին և թաղեաց զնա մերձ առ կաղնին Ռուքելայ[1]։

1. Աստ ի գրչագրին յարեալ կայ յերկար զուգակշռութիւն Քրիստոսի ընդ Յովնանու, խրատօրէն բանիւք, զոր ի բաց յապաւեցաք։

ԺԵ

ՎԱՍՆ ԵՐԵՄԻԱՅԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

Ի ԳՐՈՑՆ ԲԱՐՈՒՔԱՅ[1]

ՈՐԺԱՄ հանդերձեալ էին քաղդէացիքն պաշարել զԵրուսաղէմ, խօսեցաւ Տէր ընդ Երեմիայ, և ասէ. Երեմիայ՝ ընտրեալդ իմ, ելէք ի քաղաքէս յայսմանէ՝ դու և Բարուք ընթերցողն. քանզի տալոց եմ ի գերութիւն զորդիսն Իսրայելի վասն բազում մեղաց իւրեանց. արդ փութացիք և ելէք նախ քան զգալ քաղդէացւոցն:

Ասէ Երեմիայ. Տէր, ընդէ՞ր մատնես զընտրեալ քաղաքս քո ի ձեռս քաղդէացւոց, և պարծի թագաւորն և զօրք իւր՝ եթէ յաղթեցաք սուրբ քաղաքին Աստուծոյ: Տէր, մի՛ արասցես զայդ. այլ եթէ յոյժ բարկացար մեզ, ի ձեռաց քոց կործանեսցի:

Ասէ Տէր. Ոչ թագաւոր և ոչ զօրք իւր կարիցեն մտանել ի դա՝ մինչեւ ես բացից զդուռն դորա: Երթիջիր և պատմեսջիր Բարուքայ. և ի հասարակ գիշերիս ի պարիսպն ել, և ես ցուցից քեզ՝ զի առանց իմ ոչ կարեն առնուլ զքաղաքս:

Եւ յարուցեալ Երեմիայ՝ գնաց վաղվաղակի առ Բարուք, և պատմեաց նմա զամենայն: Եւ երթեալք ի միասին՝ մտին ի տաճարն Տեառն, հերձին զհանդերձս

1. Բ. Յիշատակ Երեմիայի մարգարէի է գրոցն Բարուքայ:

իւրեանց[1], լցին զգլուխս իւրեանց հողով։ Եւ ի վեց ժամու գիշերոյն գնացին ի պարիսպն, և եղեւ յանկարծակի ձայն հնչման փողոյ. և տեսեալ հրշտակս իջեալս յերկնից[2], վառեալ ղամբարս ունելով, և պատեցան շուրջ զպարսպաւն։

Եւ ասեն Երեմիայ և Բարուք. Այժմ ծանեաք՝ եթէ ճշմարիտ է բան զոր ասացեր Տէր։ Եւ համբարձեալ զաչս իւրեանց յերկինս՝ ասեն. Այժմ ծանեաք՝ որ մատնեցեր զքաղաքս քո ի ձեռս թշնամեաց. զի՞նչ հրամայես զի արասցուք զպատուական անօթս սպասու տաճարի քո։

Ասէ Տէր. Առէք ի ձեզ և տուք յերկիր և ասացէք. Լո՛ւր երկիր ձայնի ստեղծողի քո, և ա՛ռ պահեա զանօթս սրբութեան տաճարին Տեառն՝ մինչեւ ցգալուստն սիրեցելոյն ի նմա։

Ասէ Երեմիայ. Ասա ինձ[3] եթէ զի՞նչ արարից զԱբիմելէք եթէոպացին, զի յոյժ երախտաւոր է առ իս. զի նա եհան զիս ի գբոյ տղմոյն. և ոչ կամիմ զի տեսցէ զաւերումն սուրբ քաղաքիս քո և տրտմեսցի։

Ասէ Տէր. Առաքեա զնա յագարակն Ագրիպա, և ես ծածկեցից զնա՝ մինչեւ դարձուցից ի գերութենէ զժողովուրդն ի քաղաքս։ Եւ դու երթիջիր զհետ ժողովրդեանն ի Բաբելոն. իսկ զԲարուք թողցես ի քաղաքիս, և ես այց արարից նմայ։

Եւ զայս ասացեալ Տեառն վերացաւ յերկինս։ Եւ Երեմիայ և Բարուք մտին ի սրբութիւնն Աստուծոյ, և առին զանօթս սպասու տաճարին՝ ետուն յերկիր. և առժամայն եկուլ երկիր զանօթսն։ Եւ նստան երկոքեանն և ողբային[4] յոյժ։ Եւ ընդ առաւօտն ասէ Երեմի ցԱբիմելէք. Առ կթոց և երթիջիր յագարակն Ագրիպա ընդ ճանապարհ լերինն[5], և բեր դալար

1 Բ. իւրեանց և մեծաւ հառաչմամբ ողբային։ Եւ ի։

2. Բ. յերկնից, և վաղվաղակի դեղին՝ և ահա ղամբար վառեալ առնէին ի յետս իւրեանց։

3. Բ. չունի ասա ինձ։

4. Բ. լոյսն։

5. Բն. մերին։

թուզ վասն հիւանդացեալ ժողովոյս[1]. և աչ Տեառն ծածկեսցէ զգլուխ քո։

Եւ գնաց Աբիմելէք կթոցովն՝ որպէս ասաց[2] նմա Երեմիայ։ Եւ ապա[3] հասին զօրք քաղդէացւոցն, և պատեցին շուրջ զքաղաքովն Երուսաղեմի։ Եւ հրըշտակն Տեառն հնչեաց[4] զփողն և ասէ. Մտէք ի քաղաքդ, ամենայն զօրք քաղդէացւոց. զի ահա բացան ձեզ ամենայն դրունքդ. և առէք գերութիւն զամենայն ժողովուրդդ Երուսաղեմի։

Եւ ընթացաւ Երեմիայ՝ փակեաց զտաճարն Տեառն և էառ զբանալիսն. և ելեալ ի քաղաքէն՝ ընկէց առաջի արեգականն, և ասէ ողբալով. Առ պահեա առ քեզ զփականս տաճարին Տեառն, մինչեւ խընդրեսցէ զդոսա Աստուած. մեք ոչ եմք արժանի պահել զդոսա։

Իսկ քաղդէացիքն մտին ի քաղաքն Երուսաղէմ, աւար արարին[5] զամենայն ինչսն, և կալան ի գերութիւն զորդիսն Իսրայեղի և տարան ի Բաբելոն։ Եւ Երեմիայ գնաց[6] զկնի։ Եւ Բարուք ելեալ ի քաղաքէն մեծաւ ողբով, և հողով լցեալ զգլուխն, և երթեալ բնակեցաւ ի գերեզմանի[7] միայն. և հրշտակ Տեառն երեւէր նմա յամենայն օր և մխիթարէր զնա։

Իսկ Աբիմելէք[8] մինչդեռ տանէր զթուզն, ի ճանապարհին տօթացաւ ի խորշակէն. երթեալ առ ծառով մի նստաւ ընդ հովանեաւն և հանգեաւ, զի յոյժ աշխատեալ էր. խոնարհեցուցեալ զգլուխ իւր՝ եդ ի վերայ կթոցին, ննջեաց և եղեւ ի քուն զվաթսուն և վեց ամ. ոչ զարթեաւ ըստ հրամանի Տեառն[9] որչափ արարին ժամանակ որդիքն Իսրայեղի ի Բաբելոն։ Եւ յետ վաթսուն և վեց ամացն զարթեաւ և ասէ. Քաղցր և սակաւ քուն եղէ. և գլուխս ծան-

1. Բ. ժողովրդեանն։
2. Բ. հրամայեաց։
3. Բ. ահա։
4. Բ. հնչեցոյց։
5. Բ. առին։
6. Բ. գնաց զհետ նոցա։
7. Բ. գերեզմանս։
8. Բ. Աբիմելէք երթեալ քաղեաց թուզ և գնացեալ։
9. Բ. Տեառն Աստուծոյ։

բացեալ է, զի ոչ յագեցա(յ) քնով: Երաց զկթոցն և եգիտ զթուզն դալար, զի դեռ ևս կաթէին զկաթնն. և ասէ. Եթէ դարձեալ ննջեցից, ծերկնչիմ՝ մի գուցէ յամիցեմ ի քունն, և դժուարանայ ինձ հայրն իմ Երեմիայ. զի շտապով յղարկեաց զիս տանել զթուզս վասն հիւանդացն: Եւ յարուցեալ եբարձ զկթոցն և երթայր զճանապարհն իւր:

Եւ յորժամ եհաս յԵրուսաղէմ, ոչ ծանեաւ զքաղաքն և ոչ եգիտ զտունն Երեմիայի և ոչ զոք ի ծանօթից. և ասէ. Օրհնեալ է Աստուած՝ որ մեծ զարմացումն անկաւ ի վերայ իմ. ուրեմն մոլորեալ եմ, զի ընդ ճանապարհ լերինն եկի՝ թմրեալ ի քնոյն. և զի՞արդ իշխեմ ասել ցԵրեմիայ՝ եթէ ի քուն եղէ, և մոլորեցայ ի ճանապարհէն: Եւ դարձեալ ելեալ ի քաղաքէն, և նշմարեաց զնշան տեղեացն և ծանեաւ: Դարձաւ եմուտ ի քաղաքն և ոչ զոք եգիտ, և կայր պըշուցեալ. և դարձեալ[1] ի քաղաքէն և եդեալ զկթոցն՝ նստաւ. և[2] տեսեալ ալեւոր մի, եհարց[3] եթէ ո՞ր է քաղաքս: Եւ նա ասէ՝ Երուսաղէմ: Ասէ Աբիմելէք. Եւ ո՞ւր իցէ Երեմիայ քահանայ Աստուծոյ և Բարուք ընթերցողն և ամենայն ժողովուրդ քաղաքիս[4] զի ոչ գտի զոք: Ասէ ալեւորն. Ոչ իցես դու յայսմ քաղաքէս՝ որ այսօր յիշես զԵրեմիայ յետ այսչափ ժամանակի. քանզի Երեմիայ ընդ ժողովրդեանն գերեվար գնաց[5] ի Բաբելոն, զոր տարաւ Նաբուգոդոնոսոր արքայն բաբելացւոց: Ասէ Աբիմելէք. Եթէ ոչ էիր ալեւոր, որ չէ պարտ անարգել զքեզ. զի[6] ո՞րչափ ժամանակք իցեն՝ որ առաքեաց զիս Երեմիայ յագարակն Ագրիպա, զի քաղեցից սակաւ մի թուզ վասն հիւանդացն: Տես զթուզս որ դալար է և դեռ կաթեն ըղկաթն: Սակաւիկ մի ննջեցի ի ճանապարհին ընդ ծառով մի և քնով ոչ յագեցա(յ), այլ շտապով եկի: Եւ

1. Բ. դարձեալ ել:
2. Բ. յաւելու և շնորհօք հօգւոյն Աստուծոյ:
3. Բ. եհարց զնա և ասէ, ո՛ր:
4. Բ. յաւելու առ իջեն:
5. Բ. ելեալ գնաց:
6. Բ. զի որչափ ժամանակ են:

ուս ասեն՝ եթէ գերեցան ժողովուրդն և Երեմիայ ի Բաբելոն։

Եւ հանեալ (զ)թուղթն՝ եցոյց նմա։ Եւ յորժամ ետես ալեւորն, ասէ․ Որդեակ, ուրեմն դու արդար ես․ ոչ կամեցաւ Աստուած ցուցանել քեզ զաւերումն աղաքիս․ ընկէց ի վերայ քո թմբրութիւն։ Գիտա՞ իր, որդեակ, զի վաթսուն և վեց ամք իցեն[1] յորմէ հետէ պաշարեցաւ քաղաքս, և տարան զԵրեմիայ զժողովուրդն ի Բաբելոն։ Տես, որդեակ, որ թզոյ ուղքք չեն, և դեռ ոչ ծառք տերեւս[2] հակ ունին, զի նիսան ամիս է։

Եւ համբարձեալ զձայն[3] իւր Աբիմելէք՝ ասէ․ Օրհնեալ է Աստուած երկնի և երկրի, որ տայ հանգիստ արդարոց յամենայն տեղիս՝ յամենայն ժամ։ Եւ հանեալ թուղթ՝ ետ ալեւորին։ Եւ աղօթեաց Աբիմելէք առ Աստուած․ և հրշտակ Տեառն կալաւ զաջոյ ձեռանէն, (և) կացոյց կթոցովն առ գերեզմանն՝ յորում էր Բարուք։ Եւ տեսեալ զմիմեանս զանհի հարան․ և իրկս արկեալ միմեանց համբուրելով, լացին ուժգին։

Եւ տեսեալ Բարուքայ զթուզն դալար, զի դեռ եւս ածէին զկաթնն, աղօթեաց ասելով[4] այսպէս․ Օրհնեալ է Տէր Աստուած, որ տանէ հատուցումն սիրելեաց իւրոց։ Զի[5] ինքնին պատրաստեացէ քեզ, ով անձն իմ, և ցնծասցէ սիրտ քո․ զի սուգն քո դարձաւ յուրախութիւն։ Այս վաթսուն և վեց ամք իցեն՝ ի[6] քաղեցաւ թուզս, և ոչ թարշամեցաւ[7]․ այլ կաթեն զկաթնն՝ որպէս առօրեայ[8] հատեալ ի ծառէ։

Եւ զայս ասացեալ՝ ասէ Բարուք ցԱբիմելէք․ Աղաչեսցուք զԱստուած, զի ցուցանէ մեզ՝ եթէ որպէս հրամայեսցուք զայս աքանչելի գործս հասուցանել առ Երեմիայ և ժողովուրդն։

1. Բ. էն։
2. Բ. տերեւս ոչ են հանեալ և չամ սորա արձակեալ զի։
3. Բ. զձայնս։
4. Բ. և ասէ։
5. Բն. պատրաստեա քեզ, ովանձն։
6. Բ. յորմէհետէ։
7. Բ. յաւելու և ոչ նեխեցաւ։
8. Բն. առ օրէ։

Եւ յետ աւուրց երկուց երեւեցաւ նոցա արծուի մի՝ նստեալ ի վերայ ծառոյ։ Այս արծուին մարդկեղէն բարբառով. Ողջոյն քեզ, Բարուք, ընտրեալդ Աստուծոյ։ Ա... Բարուք[1]. Պատմեա մեզ՝ վասն որոյ ես եկեալ։ Եւ ասէ. Որ առաքես ինեւ զեղեալ զաքանչելիսն առ Ե... րեմիայ։

Եւ գրեաց Բարուք ի քարդիսի, և կապեաց ի նո... թուղթ եւթնեւտասան, և կապեաց ի պարանոց արծու... ւոյն, և ասէ. Երթիջիր և տարջիր զպատասխանիդ[2] առ Երեմիայ և առ ժողովուրդն գերեալ՝ որդիսն Իս... րայելի. և դարձեալ բերցես մեզ պատասխանի։

Եւ սլացեալ արծուոյն՝ գնաց[3] ի Բաբելոն, և նըս... տաւ ի վերայ ծառի միոյ՝ արտաքոյ քաղաքին։ Եւ ելանէր Երեմիայ բազում ժողովրդով, արամբք[4] և կանամբք, առ ի թաղել զմեռեալս իւրեանց. քանզի խնդրեալ էր յարքայէն՝ արտաքոյ քաղաքին վասն իւ... րեանց ժողովրդեանն։ Եւ յորժամ մերձ եղեն ի ծառն, աղաղակեաց արծուին մարդկային բարբառով և ասէ. Քեզ ասեմ, Երեմիայ՝ ծառայ Աստուծոյ բար... ձրելոյ[5], լուր պատգամացն Աստուծոյ՝ որ առաքեցի առ քեզ Բարուք և Աբիմելէք։

Եւ յորժամ լուան զձայն արծուոյն, փառաւորեցի... զԱստուած։ Եւ իջեալ արծուին ի վերայ մեռելոյն եհար թեւօքն զերեսս մեռելոյն, և առժամայն կանգ... նեցաւ[6]։ Եւ յոյժ զարհուրեցան ամենայն ժողովուր... դըն[7], և ասեն՝ եթէ որպէս ի ձեռն Մովսեսի, այն... պէս երեւեցաւ մեզ Աստուած ի ձեռն արծուոյս այ... սորիկ։

Եւ ասէ արծուին ցԵրեմիայ. Լոյծ զքարդեզս ի պա... րանոցէս, և ընթերցիր ժողովրդեանդ. տես և զդա... լար թուղթ։ Եւ յորժամ ընթերցաւ, ասեն ժողովուրդ ցԵրեմիայ. Արդ հրամայեա մեզ՝ եթէ զինչ արասցուք

1. Բ. յաւելու. օրհնեալ առատու- դըն քո։
2. Բ. Նայդ։
3. Բ. յաւելու խաղաղութեամբ։
4. Բ. չունի արամբք և կանամբք։
5. Բ. չունի բարձրելոյ։
6. Բ. յաւելու ծառային։
7. Բ. ժողովուրդքն ամենայն։

Ասէ Երեմիայ․ Կատարեցէք զհրամանս Տեառն Աստուծոյ․ և տարցէ զմեզ փաղփաղակի ի քաղաքն մեր [1]։ Եւ դարձեալ [2] գրեաց Երեմիայ հրովարտակ առ Բարուք և առ Աբիմելէք առաջի ամենայն ժողովրդեանն՝ զամենայն նեղութիւնսն զոր արար նոցա արքայն Նաբուգոդոնոսոր․ և կապեաց ի պարանոց արծուոյն։

Թռեաւ արծիւն՝ գնաց առ Բարուք և առ Աբիմելէք։ Եւ առեալ զհրովարտակն [3]՝ ընթերցան, և լացին յոյժ՝ ի լսել զչարչարանս և զնեղութիւնս Երեմիայի և զժողովրդեանն։ Իսկ Երեմիա առեալ զդալար թուզն՝ տայր հիւանդացն և բժշկէին։ Եւ պատուէր տայր ժողովրդեանն՝ հրաժարել [4] ի գարշելի կերակրոցն հեթանոսաց։ Եւ [5] հրամայեաց Աստուած ելանել ժողովրդեանն ի Բաբելոնէ, և ելին [6] խաղաղութեամբ։ Եւ Երեմիայ անցոյց զժողովուրդն ընդ Յորդանան, և գնացին յԵրուսաղէմ։

Եւ տեսեալ զնոսա Բարուք և Աբիմելէք, կալան [7] զոտից Երեմիայի և երկիր պագին նմա։ Եւ համբուրեցին զմիմեանս, և փառս մատուցին Աստուծոյ մեծաւ գոհութեամբ․ և մատուցին պատարագ Աստուծոյ զաւուրս ութ։ Եւ յաւուրն տասներորդի միայն մատոյց Աստուծոյ զոհս, և աղօթեաց առ [8] Աստուած։ Եւ վերացան միտք իւր, և ասէր․ Սուրբ, սուրբ, սուրբ, լոյս ճշմարիտ՝ որ լուսաւորեաց զիս ի գալս իմում առ քեզ։ Եւ զայս ասացեալ՝ անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց [9] որպէս մեռեալ։ Եւ կարծեցին [10] Բա-

1․ Բ․ յաւելու Երուսաղէմ։
2․ Բ․ չունի դարձեալ։
3․ Բ․ թուղթն։
4․ Բ․ յաւելու ի պղծ խառնակութենէ։
5․ Բ․ և ապա։
6․ Բն․ ելին։
7․ Բ․ կալան զոտից որբոյն Երեմիայի, և երկիր պագին նմա․ և փառս մատուցին Աստուծոյ մեծաւ գոհութեամբ և մատուցին պատարագ։
8․ Բ․ առ Աստուած, մինչև վերացան միտք... սուրբ ծառ կենդանի, լոյս... որ լուսաւորեցեր։
9․ Բ․ յաւելու յերկիր։
10․ Բ․ կարծէին։

րուք և Աբիմելէք՝ եթէ մեռաւ, և յոյժ լացին. և հողով լցին զգլուխս իւրեանց, և ժողովեցան առ ի թաղել[1]: Եւ եղեւ ձայն առ Նոսա և ասէ. Մի՛ թաղէք զկենդանիդ: Եւ թոյլ ետուն[2] զերիս աւուրս:

Եւ ապա եբաց Երեմիայ զաչս իւր և կանկնեցաւ. և բարձրաձայն ասէ. Փառս տուք Աստուծոյ, և որդւոյ իւրում օծելոյ՝ որ զարթուցանէ զմեզ: Զի նա է անշէջ ղամբար[3], որ զկնի այլ եւս աւուրց և ամաց երկերիւր եւթանասունեւհնգից եկեսցէ յերկիր. ծառն կենդանի՝ որ տնկեցաւ ի մէջ դրախտին. և արասցէ զանպտուղ ծառս պտղաբերս. և զԹորդանան իբրեւ զասր սպիտակ[4] արասցէ, և իբրեւ զձիւն սպիտակացուսցէ. և օրհնեսցէ զկղզիս, և արասցեն զպտուղս ի բանից բերանոյն Քրիստոսի: Եւ ինքնին մտցէ և ելցէ. և ընտրեսցէ երկոտասան առաքեալս, զի աւետարանիցեն ի հեթանոսս, զոր ես տեսի զարդարեալ ի հօրէ իմմէ: Գալոց է յերկիր, և լցցէ գքաղցեալ անձինս:

Եւ յորժամ լուան ժողովուրդն զբանս զայս, բարկացեալ ասեն[5]. Այս բանքս են՝ զոր Եսայի որդի Ամովսայ խօսեցաւ և ասէ. Տեսի զԱստուած և զորդին իւր: Արդ մի՛ սպանցուք զսա որպէս զԵսայի. այլ քարկոծ արասցուք[6] զսա:

Եւ յոյժ տրտմեցան Բարուք և Աբիմելէք. վասն զի դեռ եւս կամէին լսել[7] զոր ետես: Եւ ասէ ցնոսա Երեմիայ. Մի՛ լայք և մի՛ տրտմիք. զի ոչ սպանցեն զիս՝ մինչեւ պատմեմ ձեզ զամենայնն: Եւ ասէ. Բերէք վէմ մի մեծ. և Նոքա բերին: Եւ ասէ Երեմիաս. Տէր Աստուած, լոյս ճշմարիտ գիտութեան, անստուեր ճառագայթ, լուր ինձ. և արա զվէմս զայս ի Նմանութեան[8] իմոյ, մին-

1. Բ. յաւելու զնա:
2. Բ. յաւելու նմա:
3. Բ. չկանէ համատարոյ, որ յետ այլ եւս:
4. Բ. կարմիր.
5. Բ. ասէին:
6. Բ. քարկոծեսցուք:
7. Բ. կամէր առնել զծածուկ խորհուրդսն զոր ետես:
8. Բ. ի նմանութիւն իմ մարդ ծնցի:

չեւ պատմեցից Բարուքայ և Աբիմեղեքայ զամենայն խորհուրդս՝ զոր ծանուցեր ինձ։

Յայնժամ հրամանաւ Աստուծոյ եղեւ վէմն[1] ի կերպըս Երեմիայի, և սկսան ժողովուրդն քարկոծել ըզվէմն, կարծել եթէ Երեմիայ իցէ ։ Եւ Երեմիայ պատմեաց զամենայնն, և գրեաց Բարուք ի գիրս իւր ։ Եւ ապա երթեալ Երեմիայ՝ եկաց ի մէջ ժողովրդեանն. և վէմն զաղաղակ բարձեալ ասէր. Յիմարք և անմիտք՝ որդիք Իսրայեղի, ընդէ՞ր քարկոծէք զիս զվէմս՝ կարծելով[2] եթէ ես իցեմ Երեմիայ. ահա[3] ի միջի ձեւրում կանգնեալ կայ ։ Եւ դարձեալ եղեւ վէմն ապառաժ[4] քար ։ Եւ յորժամ տեսին զԵրեմիայ, դիմեցին առ հասարակ ի վերայ Նորա (և) քարկոծեցին զնա ։ Եւ կատարեցաւ[5] ի Նոցանէ, որ օր մի էր մայիս ամսոյ ։ Եւ թաղեցին զնա Բարուք և Աբիմեղէք, և կանգնեցին[6] զվէմն՝ թէ Այս վէմս օգնական եղեւ Երեմիայի ։

Եւ[7] Նեփթաղիմ թագաւորն աղեկսանդրացի տարաւ զոսկերսն Երեմիայի ի քաղաքն Աղեկսանդրիա պատուով[8], և թաղեաց մի մի ոսկր շուրջ զպարսպովն քաղաքին. և սատակեցան[9] մնաս արարողքն, և փառաւորեցին տեսողքն Աստուծոյ. ամէն ։

1. Բ. վէմն մարդ ի կերպարանս ։
2. Բ. կարծէր ։
3. Բ. յաւելու Երեմիա ։
4. Բ. չունի ապառաժ ։
5. Բ. և կատարեցաւ Երեմիա ի Նոցանէ ի մայիս ամսոյ միոյն ։
6. Բ. յաւելու ի վերայ գերեզմանի նորա զվէմն, և գրեցին ի վերայ նորա Բնի այս ։
7. Բ. յաւելու յետ ժամանակի ։
8. Բ. և պատուով թաղեցաւ ։
9. Բ. սատակեցան օձնայն կոկորդիլոսք [illegible] և փառաւորեցին Աստուծոյ [illegible] օրհնութեամբ ։

րուք և Աբիմեղէք՝ եթէ մեռաւ, և յոյժ լացին. և հողովլցին զգլուխս իւրեանց, և ժողովեցան առ ի թաղել[1]: Եւ եղեւ ձայն առ Նոսա և ասէ. Մի՛ թաղէք զկենդանիդ: Եւ թոյլ ետուն[2] զերիս աւուրս:

Եւ ապա եբաց Երեմիայ զաչս իւր և կանկնեցաւ. և բարձրաձայն ասէ. Փառս տուք Աստուծոյ, և որդւոյ իւրում օծելոյ՝ որ զարթուցանէ զմեզ: Զի նա է անչէջ ղամբար[3], որ զկնի այլ եւս աւուրց և ամաց երկերիւր եւթանասունեւհնգից եկեսցէ յերկիր. ծառն կենդանի՝ որ տնգեցաւ ի մէջ դրախտին. և արասցէ զանպտուղ ծառս պտղաբերս. և զՑորդանան իբրեւ զասր սպիտակ[4] արասցէ, և իբրեւ զձիւն սպիտակացուսցէ. և օրհնեսցէ զկղզիս, և առասցեն զպտուղս ի բանից բերանոյն Քրիստոսի: Եւ ինքնին մտցէ և ելցէ. և ընտրեսցէ երկոտասան առաքեալս, զի աւետարանիցեն ի հեթանոսս, զոր ես տեսի զարդարեալ ի հօրէ իմմէ: Գալոց է յերկիր, և լցցէ զքաղցեալ անձինս:

Եւ յորժամ լուան ժողովուրդն զբանս զայս, բարկացեալ ասեն[5]. Այս բանքս են՝ զոր Եսայի որդի Ամովսայ խօսեցաւ և ասէ. Տեսի զԱստուած և զորդին իւր: Արդ մի՛ սպանցուք զսա որպէս զԵսայի. այլ քարկոծ արասցուք[6] զսա:

Եւ յոյժ տրտմեցան Բարուք և Աբիմեղէք. վասն զի դեռ եւս կամէին լսել[7] զոր ետես: Եւ ասէ ցնոսա Երեմիայ. Մի՛ լայք և մի՛ տրտմիք. զի ոչ սպանցեն զիս՝ մինչեւ պատմեմ ձեզ զամենայնն: Եւ ասէ. Բերէք վէմ մի մեծ. և Նոքա բերին: Եւ ասէ Երեմիաս. Տէր Աստուած, լոյս ճշմարիտ գիտութեան, անստուեր ճառագայթ, լուր ինձ. և արա զվէմս զայս ի նմանութեան[8] իմոյ, մին-

1. Բ. յաւելու զնա:
2. Բ. յաւելու նմա:
3. Բ. չեանէ համարոյ, որ յետ այլ եւս:
4. Բ. չարմեր.
5. Բ. ասէին:
6. Բ. քարկոծեսցուք:
7. Բ. կամէր ասել զծածուկ խորհուրդսն զոր եդեալ:
8. Բ. ի նմանութեան իմ մարդ մինչեւ:

չեւ պատմեցից Բարուքայ և Աբիմեղեքայ զամենայն խորհուրդս՝ զոր ծանուցեր ինձ։

Ցայնժամ հրամանաւ Աստուծոյ եղեւ վէմն[1] ի կերպըս Երեմիայի, և սկսան ժողովուրդն քարկոծել ըզվէմն, կարծել եթէ Երեմիայ իցէ։ Եւ Երեմիայ պատմեաց զամենայնն, և գրեաց Բարուք ի գիրս իւր։ Եւ ապա երթեալ Երեմիայ՝ եկաց ի մէջ ժողովրդեանն. և վէմն զաղաղակ բարձեալ ասէր. Ցիմարք և անմիտք՝ որդիք Իսրայէղի, ընդէ՞ր քարկոծէք զիս զվէմս՝ կարծելով[2] եթէ ես իցեմ Երեմիայ. ահա[3] ի միջի ձեռում կանգնեալ կայ։ Եւ դարձեալ եղեւ վէմն ապառաժ[4] քար։ Եւ յորժամ տեսին զԵրեմիայ, դիմեցին առ հասարակ ի վերայ նորա (և) քարկոծեցին զնա։ Եւ կատարեցաւ[5] ի Նոցանէ, որ օր մի էր մայիս ամսոյ։ Եւ թաղեցին զնա Բարուք և Աբիմեղէք, և կանգնեցին[6] զվէմն՝ թէ Այս վէմս օգնական եղեւ Երեմիայի։

Եւ[7] Նեփթաղիմ թագաւորն աղեկսանդրացի տարաւ զոսկերսն Երեմիայի ի քաղաքն Աղեկսանդրիա պատուով[8], և թաղեաց մի մի ոսկր շուրջ զպարսպովն քաղաքին. և սատակեցան[9] ժնաս արարողքն, և փառամատուցին տեսողքն Աստուծոյ. ամէն։

1. Բ. վէմն մարդ ի կերպարանս։
2. Բ. կարծելով։
3. Բ. յաւելու Երեմիա։
4. Բ. չունի ապառաժ։
5. Բ. և կատարեցաւ Երեմիա ի Նոցանէ ի մայիս ամսոյ միոյն։
6. Բ. յաւելու ի վերայ գերեզմանի նորա զվէմն, և գրեցին ի վերայ նորա Բէր այս։
7. Բ. յաւելու յետ ժամանակի։
8. Բ. և պատուով Թաղեաց։
9. Բ. սատակեցան ամենայն կոկորդիլոսք Փառաւորեալ և փառաւորեցին Աստուծոյ փառօք ուրախութեամբ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՍՐԲՈՑՆ ԵՐԵՄԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷԻՆ ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՆՈՐԱ

ԲԱՐՈՒՔԱՑ ԵՒ ԱԲԻՄԵԼԵՔԱՑ

ՅՈՐԺԱՄ կամեցաւ Աստուած մատնել զԵրուսաղէմ ի գերութիւն, խօսեցաւ ընդ Երեմիայի և ասաց. Ել ի քաղաքէս դու և Բարուք դպիրն քո. քանզի տալոց եմ ի գերութիւն զքաղաքդ Երուսաղէմ և զորդիսն Յուդայ։

Ասէ Երեմիայ. Քաւ լիցի քեզ Տէր իմ, մի՛ արասցես զայդ. այլ թէ յոյժ բարկացար մեզ Տէր, ի ձեռաց քոց կործանեսցի քաղաքս մեր. զի մի՛ պարծեսցին ատելիք քո և թշնամիք մեր։

Ասէ Տէր. Դու փութայ պատմել Բարուքայ, և ի մէջ գիշերին երթա(յ)ք ի պարիսպն, և ցուցից ձեզ զի՛նչ լինելոց է. զի առանց իմ ոչ ինչ կարասցեն առնել։

Եւ վաղվաղակի յարուցեալ Երեմիայ գնաց առ Բարուք դպիրն՝ և պատմեաց զամենայն։ Եւ երթեալ ի միասին, մտին ի տաճարն Տեառն, և պատառեալ զհանդերձս իւրեանց՝ անկան առաջի Տեառն մեծաւ հառաչմամբ, և արկին հող զգլխովն իւրեանց. և ապա ելեալ գնացին ի պարիսպն։ Եւ եղեւ յանկարծակի ձայն հնչմամբ փողոյ, և տեսանէին զհրեշտակսըն Աստուծոյ, որ իջանէին յերկնից վառեալ ղամբարօք, և պատէին շուրջ զպարսպաւն։

Յայնժամ Երեմիայ և Բարուք համբարձին զաչս իւրեանց յերկինս, և ասեն. Ահա ծանեաք Տէր, որ մատնեցեր զքաղաքս մեր ի ձեռս թշնամեաց մերոց. զի՞նչ արասցուք զանօթսն սպասուց սրբութեան քո։

Ասէ Տէր. Առ ի քեզ Երեմիայ և տուր յերկիր և ասա՛յ. Լուր երկիր բանից ստեղծողին քո. և ա՛ռ պահեայ զանօթս տաճարին Տեառն քոյ՝ մինչև ցգալուստ նորա յերկնից։

Ասէ Երեմիայ. Աղաչեմ զքեզ, Տէր, ցոյց ինձ թէ զի՞նչ արարից զԱբիմէլէք եթովպացին. քանզի յոյժ երախտաւոր է ինձ և նայ եհան ի գբոյ տղմւոյն, և ոչ կամիմ տեսանել նմայ զաւերումն սուրբ քաղաքի քո։

Ասէ Տէրն. Առաքեայ զնայ յագարակն Ագրիպեայ, և ես ծածկեցից զնայ անդ, մինչև դարձցի ժողովուրդն ի գերութենէ անտի ի քաղաքս։ Եւ դու երթ գնայ զհետ ժողովրդեան քո ի Բաբելոն, և զԲարուք թողցես ի քաղաքի աստ. և ես այց արարից նմայ։

Եւ զայս ասացեալ Տէր, փութացոյց զԵրեմիայ առնել զամենայն՝ զոր հրամայեաց նմայ։ Եւ մտին Երեմիայ և Բարուք ի տաճարն և առին զանօթսն և ետուն յերկիր. և իսկոյն եկուլ երկիր զանօթս սրբութեան, և նստեալ Երեմիայ և Բարուք լային և աղօթէին։

Եւ ի վաղիւն ասաց Երեմիայ Աբիմելէքայ. Որդեակ, ա՛ռ դու զկթոցն և երթ գնայ յագարակն Ագրիպայ. և բե՛ր զալար թուզ վասն հիւանդեացն որ են առ մեզ. և աջ Տեառն պահեսցէ զքեզ։ Եւ գնաց Աբիմէլիք։

Եւ ահայ հասին զօրքն քաղթէացւոյցն և պատեցին շուրջանակի զքաղաքն Երուսաղէմ։ Եւ քաղթէացիքն յիւրաքանչիւր դիմաց մտին ի քաղաքն. և առին զամենայն առ և աւար, և հեղին բազում արիւնս, և արկին զմարմինս սրբոց զէշ գազանաց և թռչնոց շուրջ զքաղաքաւն. և ոչ ոք էր որ թաղէր զնոսա։ Եւ ա՛ռ ի գերութիւն զորդիսն Յուդայ և զամենայն Իսրայելի և տարան ի Բաբելոն։ Եւ Երեմիաս ընկէց զհուր տաճարին ի ջրհորն, և զբանալին յարեգակն, և ասաց. Առէք պահեցէք դուք զայդ հրամանաւ արարչին ձերւոյ. և ինքն Երեմիայ գնաց զհետ գերելոցն ի Բաբելոն։ Եւ Բարուք ելեալ ի քաղաքէն մեծակական ողբովք, և բնակէր միայն ի գերեզմանսն.

և հրեշտակ Տեառն երևէր նմայ օր ըստ աւուրց, և մխիթարէր զնոսա հանապազ։

Եւ Աբիմելէք մինչդեռ բերէր զթուզն. ի ճանապարհին տօթացաւ ի խորշակէն, և նստաւ ընդ ծառով միով և հանգեաւ, զի յոյժ աշխատեալ էր. և եդ զգլուխն ի վերայ կող(ո)վին, և ննջեաց ի քուն զամս վաթսուն և ութ. և ոչ զարթեաւ։ Եւ ապայ զարթուցեալ ասաց. Քաղցր և անուշ սակաւ ի քուն եղէ։ Եբաց զկողովն և ետես զթուզն դալար, զի դեռ ևս կաթէր զկաթն. և ասաց՝ թէ գլուխս ծանրացեալ է, զի ոչ յագեցայ քնով. և թէ այլ ննջեցից՝ վախեմ թէ յամեցից ի քունն և դժուարանայ ինձ մարգարէն Երեմիայ, զի յուշացայց, (զի) յուղարկեաց զիս այսօր ի թզոյ վասն հիւանդեացն։

Եւ յարուցեալ առ զկողովն, և երթայր ի ճանապարհն և ոչ ճանաչէր զքաղաքն և ոչ զճանապարհն։ Եւ ոչ զոք տեսանէր ի ծանօթիցն, զոր յերէկն և յեռանդն տեսանէր, և ասէր. Փառք Աստուծոյ, ուրեմն մոլորեալ եմ։

Եւ տեսեալ ալեւոր մի, և ասէ ցնայ. Ո՞ր է քաղաքս այս։ Ասէ ալեւորն. Քաղաքս Երուսաղէմ է։ Ասէ Աբիմելէք. Ո՞ւր է մարգարէն և քահանայն Երեմիայ։ Ասէ ալեւորն. Մոլիս եղբայր և յիմար ես դու, և կամ զմեզ յիմար համարիս։ Ո՞ւր է Երեմիայ՝ որ արդ հարցանես. նա գնաց ընդ գերեալ որդիս թագաւորին ի Բաբելոն։

Ասէ Աբիմելէք. Եթէ ոչ էիր ալեւոր՝ անարգէի զքեզ. զի այսօր առաքեաց զիս Երեմիաս ի թզոյ վասն հիւանդեաց. և արդ տես զթուզս որ դեռ դալար է և կաթէ զկաթսն. և ես սակաւ մի ննջեցի ի ճանապարհս և քնով ոչ յագեցայ, այլ շտապով եկի. և հանեալ զթոյզն եցոյց նմայ։

Եւ ալեւորն տեսեալ զթուզն, ասաց. Որդեակ, դու այր արդար ես. վասն այսորիկ ոչ կամեցաւ Աստուած տեսանել զքեզ զաւերումն քաղաքիս. այլ ընկէց ի վերայ քո քուն, և ծածկեաց զքեզ ընդ հովանեաւ թեւոց իւրոց։ Գիտացիր, որդեակ, որ վաթսուննեւութ

ամ է, որ գերեցաւ քաղաքս. և դու տես, որդեակ, զի ահայ ձմեռն է և չէ ժամանակ թզոյ։ Եւ ամբարձ Աբիմելէք զձայն իւր և ասաց. Օրհնեալ է Աստուած, որ տայ հանգիստ արդարոց յամենայն ժամ. և հանեալ զթուզն ետ ալեւորին։

Եւ ազդմամբ հրեշտակի Աստուծոյ գնաց առ Բարուք դպիրն, և գիրկս արկեալ միմեանց լացին. և ապայ նստեալ հարցանէին զիր(ե)արս։ Եւ տեսեալ զթուզն Բարուք և ասաց. Օրհնեալ է Աստուած, որ սիրէ զերկիւղածս իւր և պահէ զնոսա։ Եւ ասաց Բարուք. Ո՞րպէս կարասցուք հասուցանել զայս զսքանչելիս առ Երեմիայ քահանայն։

Եւ մինչ նայ զայս ասէր, ահայ արծիւ մի եկն և նստաւ ի վերայ ծառոյն հանդէպ նոցա։ Յայնժամ գրեաց Բարուք զսքանչելիսն, և այն թղթոյն պատեաց հնդետասան թուզ և կապեաց ի պարանոցն արծուին, և ասաց. Երթ և տար զայդ ի Բաբելոն առ Երեմիայ քահանայն Աստուծոյ, և դարձեալ եկ և բեր մեզ պատասխանի։ Եւ թռուցեալ արծիւն գնաց ի Բաբելոն և նստաւ ի վերայ ծառոյն՝ որ մերձ առ գերեզմանս էր։

Եւ ահայ Երեմիայ մարգարէն գայր բազում ժողովրդովք ի թաղել զմեռեալ մի յորդւոցն Իսրայելի։ Յայնժամ էջ արծիւն ի վերայ մեռելին, և եհար թեւօքն զերեսս մեռելոյն և առժամայն կենդանացաւ մեռեալն։ Ընդ որ հիացեալ ժողովրդեանն ետուն փառս Աստուծոյ։ Եւ տեսեալ զթուղթն ի պարանոցն արծւոյն և առեալ ընթերցան և զարմացան։ Եւ գրեաց Երեմիայ պատասխանի առ Բարուքայ, և եցոյց զնեղութիւնս իւրեանց, զոր կրէին յանօրինացն ի Բաբելոն, և կապեաց ի պարանոց արծւոյն, որ թռուցեալ եհաս առ Բարուք։ Եւ առեալ ընթերցաւ Բարուք. և լացին յոյժ յորժամ լուան զնեղութիւնս ժողովրդեանն։

Եւ Երեմիաս առեալ զթուզն ետ հիւանդեաց, և առժամայն առողջացան։

Եւ ի նոյն աւուրսն եղեւ դարձ Երեմիայի և ժո-

ղովրդոցն գալ յԵրուսաղէմ։ Եւ եկեալ ուրախութեամբ պատարագ մատուցանէին գոհութեամբ զաւուրս տասն։ Եւ ի կատարումն պատարագացն՝ աղօթեաց Երեմիայ առ Աստուած ա(յ)նքան՝ մինչ զի վերացան միտք իւր յերկինս, և ասաց. Սուրբ, սուրբ, սուրբ, Տէր զօրութեանց, ծառ կենդանի և լոյս ճշմարիտ, որ լուսաւորես զիս՝ ի գալս իմում առ քեզ։ Եւ զայս ասացեալ անկաւ որպէս մեռեալ, և կարծեցին Բարուք և Աբիմէլէք եթէ մեռաւ։

Ցայնժամ պատառեցին զհանդերձս իւրեանց և պատրաստեցան ժողովուրդքն ի թաղել զԵրեմիայ։ Եւ ձայն եղեալ առ նոսա և ասէ. Մի՛ թաղէք զկենդանիդ. և նոքա թոյլ ետուն զաւուրս երիս։

Եւ յետ երից աւուրց՝ եբաց Երեմիայ զաչս իւր, և յարուցեալ կանգնեցաւ և ասաց բարձ(ր)աձայն. Ամենեքեան միաբան տուք փառս Աստուծոյ և որդւոյ նորա օծելւոյն, որ զարթուցանէ զմեզ, զի նայ է կեանք մեռելոց։ Եւ արդ, այլ եւս երեք հարիւր և եօթանասունեւհինգ ամ, և եկեսցէ ծառն կենաց յերկիր, և արասցէ զանպտուղ ծառ(ս)ն պտղաբերս։

Եւ ընդ այն աւուրսն իջին չարք ի մնացորդացն ժողովրդեանն յԵգիպտոս. էջ ընդ նոսին և Երեմիայ մարգարէն, և բնակեցաւ ի Տափնաս։ Եւ անդ մարգարէացաւ՝ եթէ եկեսցէ Տէր յերկնից յերկիր, և ընդրեսցէ իւր ի մարդկանէ երկոտասան առաքեալս, որ աւետարանեն զնայ ի հեթանոսս։ Իսկ յորժամ լուան ժողովուրդքն զբանս զայս բարկացան և ասեն. Այդ այն բանք են զոր ասաց Եսայի, թէ Տեսի զԱստուած և զորդի նորա։ Եկայք ապանցուք զսայ, և ոչ որպէս զնա, այլ քարեամբք քարկոծեսցուք զսայ։ Եւ տրտմեցան Բարուք և Աբիմելէք, զի դեռ եւս կամէին լսել ի նմանէ զծածկեալ խորհուրդն՝ զոր ետես. և լային դառնապէս։

Եւ ասէ ցնոսա Երեմիայ. Մի՛ լաք և մի՛ տրտմիք, զի ոչ կարեն սպանանել զիս՝ մինչեւ պատմեցից զամենայն. բերէք ինձ վէմ մի մեծ. և բերին, և ասէ Երեմիայ. Տէր Աստուած, նոր լոյս Իսրայեղի. արա՛յ

զվէմս զայս յիս նման, մինչեւ պատմեցից զամենայն Բարուքայ և Աբիմելեքայ, զխորհուրդս զոր ծանուցեր ինձ։

Եւ կամաւն Աստուծոյ եղեւ վէմն մարդ նմայ(ն) Երեմիայի, և սկսան ժողովուրդն քարկոծել զվէմն, կարծելով թէ Երեմիայ իցէ։ Եւ Երեմիաս պատմեաց նոցա զամենայն. և ապայ գնաց ի մէջ նոցա, և վէմն աղաղակեաց մարդկային բարբառովն և ասէ. Ո՜վ յիմարք, ահայ Երեմիայ կայ ի միջի ձերում, զիս ընդէ՞ր քարկոծէք. և դարձեալ եղեւ վէմն քար։ Եւ ամբոխն տեսեալ զԵրեմիայս, քարկոծեցին[1] զնա, և նայ ծունր եդեալ կայր յաղօթս, և հա(յ)ցէր զթողութիւն քարկոծողաց իւրոց։ Եւ այնու կատարեցաւ ի նոյն տեղւոջն և թաղեցաւ յաշակերտաց իւրոց՝ յԱբիմելեքայ և ի Բարուքայ։ Եւ կանգնեցին զվէմն զայն ի վերայ գերեզմանին, ի վկայութիւն նահատակութեան մարգարէին, և գրեցին ի նմայ, թէ Այս է վէմն որ օգնական եղեւ Երեմիայի և քարկոծեցաւ ընդ նմա։

Եւ յոյժ պատուեցին զնա և փառաւորեցին Եգիպտացիքն, բարիս գտեալ ի նմանէ, և յԱստուծոյ ողորմութիւն ի ձեռն նորա. վասն զի մինչ կենդանի էր սատակեաց զքարբն ոստին աղօթիւնքն, և զկոկորդիլոս գազանն ջրային, որ վնաս ինչ էին բնակչաց աշխարհին։

Իսկ Աղէքսանդր արքայ մակեդոնացին, գիտացեալ զաքանչելիքն զայն, և տարեաւ զնշխարս մարգարէին ի քաղաքն իւր յԱղէքսանդրիայ, և անդ եդ փառօք և պատւով փառաւորապէս։ Եւ զմինն ի կողից սուրբ մարգարէին տնկեաց պատւով շուրջ զպարսպաւ քաղաքին, և անդ եւս սատակեցան քարբքն և կոկորդիլոսքն։

Սայ նշան ետ եգիպտացւոցն զշարժումն կռոց նոցա և զանկումն և զխորտակումն ի ձեռն մանկան միոյ ծնելոյ ի կուսէն, փրկչին Իսրայելի։

1. Ի գրչագրին եղեալ էր չարկոծեցին, չարկոծողաց, զորս ուղղեցաք։

Որոյ աղօթիւքն ողորմի Քրիստոս Աստուած, ըն-
տացողի գրւոցս, տէր Յակոբ եպիսկոպոսին, և ծնօ-
ղաց նորին, հօրն Աւգուլին և մօրն Ուսլունին և եղ-
բարցն և ամենայն ազգա(յ)նոց սոցին. ամէն:

Ի ՄՆԱՑՈՐԴԱՑ ԳՐՈՑ

ՁՈՐ ԳՏԻ Ի ԳԻՐՍ ՀՌՈՌՄՈՑ*

Եւ եղեւ յորժամ գերեցան որդիքն Իսրայէլի
ի ձեռս թագաւորին քաղդէացւոց, խօսեցաւ Աս-
տուած ընդ Երեմիայ և ասէ. Երեմիա, ընտրեալդ իմ,
արի՛ ել ի քաղաքէս յայսմանէ դու և Բարուք, քան-
զի կորուսանեմ զքաղաքս վասն բազմութեան մեղաց
բնակչաց դորա: Քանզի աղօթքդ ձեր իբրեւ զսիւն
հաստատեալ է ի մէջ դոցա, որպէս պարիսպ ամուր
պատել զդոսա: Այժմ արիք ելէք յառաջ, մինչչեւ զօրք
քաղդէացւոց պատեալ է զդովաւ:

Եւ խօսեցաւ Երեմիա այսպէս. Աղաչեմ զքեզ, Տէր,
հրամայեա՛ ծառայի քում խօսել առաջի քո: Եւ ասէ
Տէր. Խօսեաց, ընտրեալդ իմ Երեմիա:

Եւ խօսեցաւ Երեմիա և ասէ. Տէ՛ր ամենակալ,
մատնե՞ս զքաղաքս ընտրեալ ի ձեռս քաղդէացոցն, որ
պարծի թագաւորն ի բազում զօրս իւր և ասասցէ,
եթէ յաղթեցի սուրբ քաղաքին Աստուծոյ: Մի՛, Տէ՛ր.
այլ եթէ կամ է քո՝ ձեռօք քովք ապականեա՛:

Եւ ասէ Տէր ցԵրեմիա. Որովհետեւ ընտրեալ իմ ես
դու, արի՛ ել ի քաղաքէս՝ դու և Բարուք, քանզի ապա-
կանեմ զդա վասն բազմութեան (մեղաց) բնակչաց դո-

* Այս երրորդ օրինակ առաւ յԱրարատ ամսաթերթէ, 1895, Մարտ:

րա. զի ոչ եթէ Թագաւորն և ոչ եթէ զօրք իւր կարող են մտանել ի դա, եթէ ոչ ես բանամ զդրունս դորա։ Արի՛ և գնա առ Բարուք և պատմեա՛ զբանս զայս. և ի վեցերորդ պահու գիշերոյս՝ ելէք ի վերայ պարըսպի քաղաքիդ և ցուցանեմ ձեզ, եթէ ոչ ես յառաջ ապականեմ զքաղաքդ՝ ոչ ոք կարէ մտանել ի դա։ Եւ զայս ասաց Տէր, և գնաց յԵրեմիա(յ)է։

Եւ ընթացաւ Երեմիա և գնաց պատմեաց զայս Բարուքայ. և եկին ի տաճարն Աստուծոյ։ Եւ պատառեաց զհանդերձս իւր Երեմիա և արկ մոխիր զգլխով իւրով։

Եւ ետես զնա Բարուք զի արկեալ էր մոխիր զգլխով իւրով և զհանդերձս իւր պատառեալ, գոչեաց ի ձայն մեծ և ասէ. Հա՛յր Երեմիա, զի՞նչ լեալ է քո կամ զի՞նչ մեղս մեղուցեալ է ժողովուրդդ։ Վասն զի սովորութիւն էր նորա յորժամ մեղանչէր ժողովուրդն՝ արկանել մոխիր զգլխով իւրով և աղօթս մատուցանել վասն ժողովրդեան, մինչեւ թողեալ լինէին մեղք նոցա։ Ասէ ցնա. Պահեա՛ դու զհանդերձ քո և մի՛ պատառեր. այլ պատառեմք առաւել զսիրտս մեր, և փոխանակ ջրոյ՝ արտասուք մեր իջցեն ըմբել ի մեզ. ոչ ըմբեմք ջուր, այլ արտասուօք մերօք լնումք զծարաւ մեր. քանզի ոչ է յողորմիլ Աստուած ժողովրդեան իւրում։ Եւ ասէ Երեմիա. Աստուած մատնէ զքաղաքս ի ձեռս արքային բաբելացոց և գերէ զժողովուրդն ի Բաբելոն։

Եւ իբրեւ լուաւ զայս Բարուք, պատառեաց զհանդերձս իւր և ասէ. Հա՛յր Երեմիա, ո՞ պատմեաց քեզ զայդ։ Եւ ասէ Երեմիա. Մնա՛ սակաւ մի ընդ իս՝ մինչեւ ցվեց ժամ պահու գիշերոյս, և գիտասջի՛ր՝ զի ստոյգ է բանս այս։

Եւ կային ի միասին ի խորանին և լային, և էր հանդերձն նոցա պատառեալ։ Եւ եղեւ ի պահու վեցերորդին, որպէս ասացեալ էր Տեառն Երեմիա(յ)ի, ելին ի միասին ի վերայ պարսպի քաղաքին՝ Երեմիա և Բարուք։ Եւ ահա եղեւ ձայն իբրեւ սրնգի և ելին հրեշտակք յերկնից և ունէին ղամբարք ի ձեռին իւ-

րեանց և յանկուցին ի վերայ պարսպի քաղաքին։

Իբրեւ տեսին զնոսա Երեմիա և Բարուք, լային և ասէին. Այժմ ծանեաք զի ստոյգ է բանս։ Եւ աղաչեաց Երեմիա զհրեշտակն և ասէ. Մի՛ ապականեր զքաղաքս մինչեւ հարցանեմ զՏէր բանս։ Եւ հրամայեաց Տէր հրեշտակին և ասէ. Մի՛ ապականեր զքաղաքս զայս, մինչեւ խօսեսցի ընտրեալդ իմ Երեմիա։ Յայնժամ խօսեցաւ Երեմիա և ասէ. Աղաչեմ զքեզ Տէր, հրամայեա ինձ խօսել առաջի քո։ Եւ ասէ. Խօսեաց ընտրեալդ իմ Երեմիա։

Եւ ասէ Երեմիա. Աւասիկ, Տէր, ծանեայ որ մատնես զքաղաքս ի ձեռս թշնամեաց իւրոց և տանեն զժողովուրդ քո ի Բաբելոն, և զի՞նչ կամիս առնել զսպաս սուրբ պատարագի քո։ Ասէ ցնա Տէր. Ա՛ռ զնա և տո՛ւր ցերկիր, և ասա ցնա. Լո՛ւր երկիր ձայնի արարչի քո վկայութեամբ ջրոյ, որ կնքեաց զեօթ դարն, և զկնի այնորիկ առնու զզարդ քո. պահեա՛ զսպաս պատարագի՝ մինչեւ ի գալուստ սիրելոյն։

Եւ խօսեցաւ Երեմիա և ասէ. Աղաչեմ զքեզ, Տէ՛ր, ծանո՛ զիս, եթէ զի՞նչ առնեմ զԱբդամելէք եթեովպացի, զի բազում բարեգործութիւն արարեալ է ծառայի քո Երեմիա(յ)ի, և նա եհան զիս ի գբոյ տղմոյն, և ոչ կամիմ, եթէ տեսանիցէ նա զաւերումն քաղաքիս և զապականութիւն սորա. այլ ողորմեսցիս նմա, որ ոչ տրտմի։ Եւ ասէ ցնա Տէր. Առաքեա՛ զնա յագարակն Յագրիպա(յ)ի, և ի հովանի լերինն ես ծածկեմ զնա, մինչեւ դարձուցանեմ զժողովուրդն ի քաղաքս։ Եւ ասէ Տէր ցԵրեմիա. Գնա՛ դու զհետ ժողովրդեանն ի Բաբելոն. կա՛ց առ նոսա և աւետարանեա՛ նոցա, մինչեւ դարձուցանեմ զնոսա ի քաղաքս, և թո՛ղ ըզԲարուք աստ՝ մինչեւ խօսեցայց ընդ դմա։ Զայս ասաց Տէր և վերացաւ յԵրեմիա(յ)է յերկինս։

Եւ Երեմիա և Բարուք մտին ի սրբութիւնն և առին զսպաս սուրբ պատարագին և ետուն յերկիր, որպէս և խօսեցեալ էր ընդ նոսա Տէր։ Յայնժամ երկիր, եկուլ զսպասն. և նստեալ երկոքինն լային ի միասին։ Եւ յորժամ եղեւ վաղիւն, առաքեաց Երեմիա առ Աբ-

դամելեք և ասէ. Ա՛ռ զսակառին և գնա՛ ի գեղն Յագրիպա ընդ ճանապարհ լերինն և բե՛ր սակաւ մի թուզ հիւանդաց ժողովրդեանն, որք են ծաղկեալ, և ի վերայ գլխոյ քո փառքն Տեառն։ Եւ զայս ասացեալ առաքեաց զնա։

Եւ ի վաղիւն զօրքն քաղդէացոց պատեցին զքաղաքն Երուսաղէմ, և փողեաց հրեշտակն և ասէ. Մըտէք ի քաղաքդ ամենայն զօրութեամբք քաղդէացոց, աւասիկ բացեալ են ձեզ դրունք. մտէք ժողովուրդք բազումք և գերեցէ՛ք զժողովուրդն։ Եւ Երեմիա առ զբանալիք տաճարին և ել արտաքոյ քաղաքին և ընկէց առաջի արեգականն և ստորասուզեաց, և ասէ. Քեզ ասեմ երկիր, ա՛ռ զբանալիս տաճարին Աստուծոյ և պահեա՛ զդա մինչեւ յօրն, յորում քննէ զքեզ Տէր վասն դորա։ Եւ երթայր Երեմիա և լայր զհետ ժողովրդեանն, զոր տանէր ի Բաբելոն թագաւորն բաբելացոց։

Եւ Բարուք արկ մոխիր զգլխով իւրով և լայր, և հեծեծելով երթայր և ասէր. Վասն այսորիկ ապականեցաւ Երուսաղէմ, վասն զմեղս սիրելոյ ժողովրդեանն։ Բայց մի՛ պարծեսցին անօրէնքն և ասասցեն, եթէ յաղթեցաք առնուլ զքաղաքն Աստուծոյ զօրօք մերօք, բայց վասն մեղաց մերոց մատնեաց Աստուած ի ձեռս ձեր։ Այլ Աստուած մեր գթայ ի մեզ և դարձուցանէ զմեզ ի քաղաքս մեր, և դուք կեանս ոչ կրէք։ Երանելի են հարքն մեր Աբրաամ և Սաակ և Յակոբ, որ ելին յերկրէս յայսմանէ և ոչ տեսին զապականութիւն քաղաքիս։ Զայս ասաց Բարուք և ել արտաքոյ քաղաքին լալով, և ասէ, եթէ վասն քո (Երուսաղէմ ելի ?)[1] ի քէն։ Եւ եկաց նստելով ի վերայ գերեզմանի, և հրեշտակք գային և պատմէին նմա զամենայն՝ զոր ինչ Տէր հրամայէր նմա։

Եւ Աբդամելեք մինչդեռ գայր ունելով զթուզն, տապ եղեւ ի վերա(յ) նորա. և գնաց առ ծառով միով,

1. Այս ծանօթս տայ Արարատ, եթէ եղծեալ և դժուարընթեռնլի են այս բառք ի գրչագրին իւրեանց։

զի ի հովանի նորա հանգիցէ սակաւ մի, և խոնար-
հեցուցեալ զգլուխն ընդ սակառաւն՝ յորում էր թուզն,
և ննջեաց: Եւ կաց անդ ի քուն ամս վաթսունեւվեց:
Եւ զկնի այսորիկ զարթեաւ ի քնոյ անտի, և ասէ.
Քաղցր ի քուն եղէ սակաւ մի և ծանրացեալ է
գլուխ իմ՝ զի ոչ յագեցայ քնով: Եւ ետես զթուզն,
զի կաթէր կաթնն և ասէ. Կամիմ սակաւ մի ննջել,
բայց երկնչիմ, եթէ ննջեմ՝ և յամեմ զգնալն, և աշ-
խատի ինձ Երեմիա հայրն իմ: Եւ եթէ ոչ երկարես[1]
այսր իրացս, ոչ յուղարկէր զիս. բայց յառնեմ եր-
թամ յայս խորշակէս, և ոչ արգելու զիս խորշակ
աւուրս և ոչ դատաւմնս:

Եւ յարուցեալ առ զսակառին թզովն և եդ յուս իւր
և եմուտ յԵրուսաղէմ. և ոչ ճանաչէր զնա և ոչ ըզ-
տուն իւր և ոչ զտեղի իւր. այլ և ի յազգէ իւրմէ
ոչ զոք եգիտ: Եւ ասէ. Օրհնեալ է Տէր, մեծ զար-
մանք գայ ինձ այսօր. չէ այս քաղաքն, մոլորեալ եմ,
զլերինն ճանապարհաւն եկի և եթէ՝ էի դեռ եւս քնով
և ծանր գլուխ իմ, և չէի յագեալ քնով, վասն այ-
սորիկ մոլորեցայ ի ճանապարհէն և զիա՞րդ իշխեցից
ասել առաջի Երեմիա(յ)ի թէ մոլորեալ էի: Եւ ելեալ
ի քաղաքէն, և պշուցեալ հայէր ընդդէմ քաղաքին՝
զի տեսցէ նշան ինչ, և ասէ. Այս ոչ է քաղաքն և
ես մոլորեալ եմ: Եւ կրկնեալ անդրէն եմուտ ի քա-
ղաքն, և յուզէր յազգականաց իւրոց և ոչ զոք գտա-
նէր: Եւ ասէ. Օրհնեալ է Աստուած, մեծ զարհու-
րումն գայ ինձ: Եւ ել արտաքոյ քաղաքին և ասէ.
Նշանս քաղաքին է: Եւ կայր տրտում և ոչ գիտէր
եթէ ընդ ո՛ր երթիցէ: Եւ եդ զսակառին ի վայր, և
ասէ. Նստեմ աստ՝ մինչեւ վերանայ այս զարհու-
րումն յինէն:

Եւ մինչդեռ նստէր, ետես զոմն ծեր, զի գայր յա-
գարակէ. և ասէ Աբդամելեք. Քեզ ասեմ ծեր, ո՞ր է
քաղաքս այս: Եւ ասէ ծերն. Երուսաղէմ: Եւ ասէ

1. Գուցէ մարթ էր ընթեռնուլ՝ ու եր չոր յէս, և կամ լաւ ևս՝ ու եէ չոր էս:

ցնա Աբդամելէք. Ո՞ւր է Երեմիա քահանայ այն, և Բարուք ընթերցողն և ամենայն ժողովուրդ քաղաքիս այսորիկ, զի ոչ գտի ոք ի նոցանէ։ Եւ ասէ ծերն ցԱբդամելէք. Զե՞ս դու ի քաղաքէս, որ այսօր յիշես զԵրեմիա և հարցանես վասն նորա զկնի այսչափ ամբեաց։ Երեմիա է ի Բաբելոն զհետ ժողովրդեանն, զոր գերեաց Նաբուքոդոնոսոր թագաւորն. արդ առ նոցա է և աւետարանէ նոցա և ուսուցանէ նոցա զբանն Աստուծոյ։

Յորժամ լսեաց զայս Աբդամելէք ի ծերոյն, ասէ. Եթէ չէիր ծեր՝ և չէ պարտ անարգել զմարդ Աստուծոյ՝ մեծ ծաղր արարեալ էի զքեզ վասն այսր, զի ասացեր՝ եթէ Երեմիա զհետ ժողովրդեանն ի Բաբելոն է. եթէ սահանք յերկնից անկանէր ի վերայ քաղաքիս, ոչ կարէր զնոսա ի գերութիւն տանել ի Բաբելոն, և զիա՞րդ ասես դու, եթէ գերեցաւ ժողովուրդն ի Բաբելոն։ Քանզի պահ մի է զի առաքեաց զիս հայրն Երեմիա յագարակն Ագրիպպա վասն սակաւ մի թզոյ, զոր տանք հիւանդաց ժողովրդեանն. զոր գնացի, և ի բերելն՝ վասն խորշակին՝ նստայ առ ծառաշուքն, զի սակաւ մի հանգեայց, և խոնարհեցուցի զգլուխ իմ ի վերայ սակառոյն, յոր թուզն էր։ Եւ այսպէս կարծեմ, եթէ սակաւ մի եմ յամեալ, և դեռ եւս կաթն թզոյն իջանէր, զիարդ և որպէս ի քաղելն իմ։ Եւ դու զիա՞րդ ասես, եթէ ժողովուրդն ի Բաբելոն ի գերութեան է։ Ա՛ռ և տե՛ս զթուզդ, զի դեռ եւս կաթամ(բ)ն կաթնն իջանէ. և եցոյց զսակառին թզոյն՝ ծերոյն։

Եւ ետես ծերն, որ դեռ եւս իջանէր կաթնն, և ասէ ծերն. Որդեակ, արդար մարդոյ ուրեմն որդի եղեալ ես, և չկամեցաւ Աստուած որ տեսանէիր զաւերումն այսորիկ, և վասն այսորիկ եբեր զայդ զարհուրումն ի վերայ քո։ Ահաւասիկ վաթսուն եւ վեց ամ է, մինչ է ժողովուրդն ի գերութեան ի Բաբելոն. և գիտա՛ որդեա՛կ որ ստոյգ է այս՝ որ ասեմս քեզ։ Դարձի՛ր յագարակն և նայեա և տե՛ս՝ զի ոչ իսկ է ժամանակ թզոյ, և տե՛ս զթզենին, որ չեն նոցա ժամա-

նակ պտղոյ և գիտասցես։ Յայնժամ գոչեաց Աբդամելէք ձայնիւ մեծաւ և ասէ. Օրհնեմք զքեզ Աստուած երկնի և երկրի, որ հանգիստ ես ոգոց արդարոց յամենայն տեղիս։ Յայնժամ ասէ ցծերն. Ո՞ր ամիս է այս։ Ասէ ծերն. Նիսան, որ է առաջին։ Եւ ա՛ռ ի թըզոյն և ետ ծերոյն, և ասէ ցնա. Աստուած լուսաւորեսցէ զքեզ ի վերինն Երուսաղէմ։

Եւ զկնի այսորիկ ել Աբդամելէք յարտաքս քաղաքին և աղօթս մատուցանէր առ Տէր։ Եւ եկն հրեշտակ Տեառն և բուռն եհար զաջոյ ձեռանէ նորա և եդ յայն տեղին՝ ուր Բարուք նստէր ի վերայ գերեզմանին։ Եւ յորժամ տեսին զմիմեանս, լացին ի միասին և համբուրեցին զմիմեանս։ Եւ նայեցեալ Բարուք աչօք իւրովք և տեսեալ զթուզն ծաղկեալ ի սակառին Աբիմելէքի, և համբարձեալ զաչս իւր յերկինս՝ ասէ. Դու ես Աստուած, որ շնորհես և հատուցանես վարձս սիրելեաց քոց. պատրաստ լեր սիրտ իմ և ցնծա և ուրախ լե՛ր ի տեղւոջ քո և ասա՛ մարմնական տան քո, եթէ դարձաւ տրտմութիւն քո յուրախութիւն ի գալ հզօրին և առնուլ ի բնակութենէ քումմէ. զի ոչ ելեալ[1] առ քեզ մեղք։ Ե՛լ ի բնակութենէ քումմէ և կուսական հաւատից քոց, և հաւատա՛ և կեցցես։ Եւ նայեա՛ ի սակառիս յայս թզոյ. ահաւասիկ վաթսունեւվեց ամ է կացեալ և ոչ թարշամեալ և ոչ նեխեալ, այլ կաթն իջանէ ի սմանէ. այսպէս լինի մարմին քո, եթէ առնես զհրամանս հրեշտակին արդարութեան, որ պահեաց զսակառի թզոյս և դարձեալ պահեաց զքեզ զօրութեամբ իւրով։

Եւ ասէ ցնա Աբդամելէք. Արի՛ք կացցուք յաղօթս, որ ծանուցանէ մեզ Տէր, թէ որպէս առնեմք ազդ զաւետիսս զայս ի Բաբելոն առ Երեմիա, թէ ո՛րպէս ծածկեաց զքեզ Տէր և զիս ի ճանապարհին։ Եւ յաղօթս կացին Բարուք և Աբդամելէք և ասեն. Զօրութիւն իմ, Տէ՛ր Աստուած, ընտրեալ լոյս որ ելանէ ի բերանոյ քումմէ. աղաչեմք և խնդրեմք ի բարերարու-

1. Գուցէ ուղիղ եւս իցէ ընթեռնուլ՝ ի փուլ։

թենէդ քունմնէ և ի մեծ անուանէ քունմնէ, զոր ոչ ոք կարէ գիտել. լո՛ւր ձայնից մերոց և տո՛ւր իմաստութիւն սրտից մերոց, եթէ ո՛րպէս առնեմք և կամ ո՛րպէս առաքեմք ի Բաբելոն յԵրեմիա զաւետիսս զայս:

Եւ մինչդեռ կայր Բարուք յաղօթս և ասէր զամենայն բանս զայս, խորհրդակիցն լուսոյ հօգաց՝ թէ ո՛րպէս կամ զիա՛րդ առաքեն յԵրեմիա: Եւ ասէ ցնոսա. Գայ առ ձեզ ի պահ լուսանալոյն արծուի մի. զնա գտանիջք և տանի զաւետիսդ զայդ յԵրեմիա: Եւ գրէ՛ թուղթ և ասացէ՛ք որդւոցն Իսրայելի, եթէ օտարք, որ ի ձեզ են, բաժանեցէք ի ձէնջ, զի զկնի յիսունեւհինգ աւուր արկանեմ զձեզ ի քաղաքս ձեր, ասէ Տէր, և որ ոչ բաժանին ի բաբելացոյն, ոչ մտանէ ի քաղաքս: Եւ պատուիրէ՛ նոցա, որ ոչ խառնակին ընդ բաբելացիսն, ասէ Տէր: Եւ զայս ասաց հրեշտակն ցԲարուք, և գնաց ի նմանէ:

Եւ առաքեաց ի սփիւռս հեթանոսաց և ետ բերել թուղթ և գրեաց զայս Բարուք ծառայն Աստուծոյ առ Երեմիա, որ ի գերութիւն գնաց ի Բաբելոն. Կամօք Տեառն ուրախ լե՛ր և ցնծա՛, զի Աստուած ոչ բաժանեաց զմեզ ի յիմաստնոց մերոց. տրտմեալ էաք վասն քաղաքին, որ աւերեալ և անարգեալ էր, վասն այսորիկ գթացաւ Տէր ի մեզ և յարտասուս մեր, և յիշեաց զուխտ իւր՝ որ ընդ հարսն մեր եդեալ էր, ընդ Աբրահամու և Սահակայ և Յակովբայ: Առաքեաց յիս զհրեշտակ իւր և պատմեաց ինձ զբանս զայս, զոր առաքեցի առ քեզ: Նա է Տէր Աստուած Իսրայելի, այն որ եհան զմեզ յԵգիպտոսէ ի մեծ հրոյն, ասէ. Զի ոչ պահեցէք զարդարութիւնս իմ և բարձրացան սիրտք ձեր և խստերախ եղերուք առաջի իմ, և բարկութեամբ և սրտմտութեամբ մատնեցի զձեզ ի հուրն Բաբելոնի: Եթէ լսիցէք ձայնի իմում, ասէ Տէր, զոր խօսի բերան Երեմիա ծառայի իմոյ. որ լսէ, հանեմ զնա ի Բաբելոնէ, և որ ոչն լսէ, օտարացուցանեմ զնա յԵրուսաղէմէ. և փորձեմ այս-

պէս ջրոյն Յորդանանու զայնոսիկ որ ո՛չ լսեն ։ Յայտ առնէ այս նշան մեծ կնքոյ ։

Եւ յարեաւ Բարուք ի գերեզմանէն և եգիտ արծուի մի նստեալ արտաքոյ գերեզմանին ։ Պատասխանի ետ նմա արծիւն մարդոյ ձայնիւ և ասէ . Ուրախ լե՛ր , Բարուք , հաստատի՛չ հաւատոյ ։ Ասէ ցնա Բարուք . Դու միայն ես խօսող յամենայն թռչունս երկնից՝ յաչացդ պայծառութենէն երեւիս . ուսո՛ ինձ , եթէ զի՛նչ առնելիր աստ ։ Ասէ ցնա արծուին . Տէր առաքեաց զիս , զի զաւետիսդ տարայց ի Բաբելոն ։ Ասէ ցնա Բարուք . Եւ կարե՞ս դու զաւետիսս զայս տանել ի Բաբելոն առ Երեմիա ։ Ասէ ցնա արծուին . Վասն այդորիկ առաքեցայ ։

Եւ առ Բարուք զթուղթն և հնգետասան թուզ ի սակառոյն Աբդամելեքի և կապեաց ի պարանոց արծուին ։ Եւ ասէ . Քեզ ասեմ , որ թագաւորդ ես թռչնոց , գնա՛ խաղաղութեամբ և ողջ , և տար զաւետիսդ և դարձի՛ր առ իս . և մի՛ նմանիր ագռաւուն , որ առաքեցաւ ի Նոյէ և ոչ դարձաւ առ նա ի տապանն . այլ նմանեա՛ աղաւնոյն , որ երիցս անգամ աւետիս եբեր արդարոյն . Նոյնպէս և դու տա՛ր զբարի զաւետիսդ զայդ Երեմիայի և որ ի կապանս են ընդ նմա , և բարի լինիցի քեզ ։ Եւ տա՛ր զուրախութիւնդ զայդ ժողովրդեանն և ընտրելոցն Աստուծոյ . և եթէ պատեցեն զքեւ ամենայն ազգք թռչնոց երկնից և կամիցին մարտնչել ընդ քեզ , մարտիր ընդ նոսա , Տէր տայ քեզ զօրութիւն , և մի խոտորիցիս յաջ կամ յահեակ . այլ որպէս զնետ , զի գնայ ուղղորդ , այսպէս և դու գնա զօրութեամբն Աստուծոյ , և ընդ քեզ լինիցին փառքն Տեառն ի ճանապարհդ յոր գնաս ։

Յայնժամ թռեաւ արծիւն , որ ունէր զթուղթն ի պարանոց իւր , և գնաց ի Բաբելոն ։ Եւ գնաց և հանգեաւ ի վերայ սեան միոյ , որ կայր արտաքոյ քաղաքին յանապատին և լռեաց , մինչ գայր Երեմիա և անցանէր առ նա ։ Քանզի ոմանք ի ժողովրդենէն ելեալ էին արտաքոյ թաղել զմեռեալս իւրեանց , զոր խընդրեալ էր Երեմիայ ի թագաւորէն Նաբուգոդոնոսո-

րայ՝ տեղի Թաղելոյ զմեռեալս ժողովրդեան իւրոյ, և տուեալ էր Թագաւորին։ Եւ մինչդեռ երթային և լային զկնի մեռելոյն, եկին ընդդէմ արծուոյն։ Եւ ձայնիւ մեծաւ արծուին. Քեզ ասեմ Երեմիա՛, ընտրեալդ Աստուծոյ, գնա՛ և ժողովեա զժողովուրդդ քո և եկ այսր և ընթերցի՛ր զթուղթս, զոր բերի քեզ ի Բարուքայ և յԱբդամելեքայ։

Զայս իբրեւ լուաւ Երեմիա, փառս ետ Աստուծոյ գնաց ժողովեաց զժողովուրդն և զկանայսն և զմանկունսն և եկն ուր էր արծուին։ Եւ նստաւ արծիւն ի վերայ մեռելոյն և կենդանացաւ մեռեալն։ Եւ այս եղեւ վասն այնր, զի հաւատասցեն։ Զարմացաւ ամենայն ժողովուրդն վասն նշանին որ եղեւ և ասեն. Նա է Աստուած հարցն մերոյ, որ յանապատի երեւեցաւ ի ձեռն Մովսիսի և արդ երեւեցաւ մեզ։ Եւ ասէ արծուին. Քեզ ասեմ Երեմիա, ե՛կ լոյծ զթուղթս զայս և ընթերցիր յականջս ժողովրդեանդ։ Եւ արձակեաց զթուղթն և ընթերցաւ ժողովրդեանն, և լըւաւ ամենայն ժողովուրդն և լացին։ Եւ առին մոխիր և արկին ի վերայ գլխոց իւրեանց, և ասեն ցԵրեմիա. Կեցո՛ զմեզ և պատմեա մեզ զիա՛րդ կարեմք առնել, կամ զիա՞րդ մտանել ի քաղաքն մեր։

Գրեաց Երեմիա ի Բարուք և յԱբդամելեք առաջի ամենայն ժողովրդեանն զտրտմութիւնն, զոր լեալ էր նոցա, թէ որպէս առեալ էր զնոսա Թագաւորին Բաբելացոց, կամ որպէս տեսանէր ամենայն ոք զհայր իւր ի տանջանսն, կամ որպէս տեսանէին զհարս իւրեանց և մխիթարէին. և հարքն տեսանէին զորդիս իւրեանց ի տանջանսն և ծածկէին զերեսս իւրեանց. և Աստուած ծածկեաց զձեզ և ոչ տեսիք զտանջանսն մեր։ Եւ յիշէի և հեծէի և դառնայի ի տուն իմ և երկնէր սիրտ իմ։ Եւ արդ աղաչեա ի տեղւոջդ յորում ես դու և Աբդամելեք՝ վասն ժողովրդեանս, որ լսելի լինին աղաչանք մեր առաջի Տեառն և ելանեմք աստի։ Ասեմք ձեզ, և զայս ժամանակս՝ զոր առնեմք աստ՝ նեղեն զմեզ և ասեն, թէ օրհնեցէ՛ք զմեզ յօրհնութեանցն Սիոնի։ Ասեմք մեք ցնոսա. Զիա՞րդ զի-

տեսցէ օրհնել զօրհնութիւնս Տեառն յերկիր օտար:

Եւ զկնի այսորիկ կապեաց զԹուղթն ի պարանոց արծուոյն Երեմիա և ասէ. Երթ ի խաղաղութիւն, հովանասցէ զմեզ և զձեզ Տէր: Եւ թռաւ արծուին և եկն յԵրուսաղէմ և ետ զԹուղթն ի Բարուք, և կարդաց և համբուրեաց զԹուղթն, վասն որոյ լսեաց զտրտմութիւն ժողովրդեանն: Եւ առ Երեմիա զԹուղթն[1] և ետ հիւանդաց ժողովրդեանն. և ուսուցանէր զնոսա ի բաց կալ ի միաբանութենէ ազգին Բաբելացւոց:

Եւ եկն օր, յորում եհան Տէր զժողովուրդն ի Բաբելոնէ: Խօսեցաւ Աստուած ընդ Երեմիայի և ասէ. Արի՛ դու և ժողովուրդն, եկէք ի Յորդանան և ասա ցժողովուրդն, թէ ո՞ր կամի թողուլ զգործս Բաբելացւոց. և արքն, որ առեալ էին ի նոցանէ կանայս, և կանայքն, որ առեալ էին ի նոցանէ արս, և լսեն քեզ և անցանեն ընդ Յորդանան՝ տա՛ր զնոսա յԵրուսաղէմ. և որ ոչ լսեն քեզ և ոչ անցանեն ընդ Յորդանան, մի՛ տանիր զնոսա: Եւ Երեմիա խօսեցաւ զբանս ընդ ժողովրդեան. և յարեան եկին ի Յորդանան անցանել: Եւ ասէր Երեմիա զբանն Տեառն ընդ նոսա: Եւ ոմանք ի նոցանէ, որ առեալ էին զկանայսն, ոչ կամեցան լսել Երեմիայի, այլ ասեն ցնա. Ոչ թողումք զկանայս մեր յաւիտեան, այլ դառնամք ընդ նոսա ի Բաբելոն: Եւ անցին ընդ Յորդանան և եկին յԵրուսաղէմ:

Եւ կաց Երեմիա և Բարուք և Աբդամելէք ի մէջ նոցա և ասէ, թէ՝ Ամենայն մարդ, որ հաղորդակից լեալ իցէ Բաբելացւոցն, ոչ մտանէ ի քաղաքս: Եւ ասեն ոմանք ի ժողովրդենէ անտի. Եկա՛յք որ դառնամք ի տեղի մեր ի Բաբելոն, և գնացին: Եւ ընդ դառնալն նոցա ի Բաբելոն, ելին Բաբելացիքն ընդդէմ նոցա և ասեն. Ո՛չ մտանէք ի Բաբելոն ի քաղաքս մեր. քանզի ատեցիք զմեզ և գաղտութեամբ ելէք ի մէնջ, վասն այդ ոչ բնակիք ընդ մեզ: Երդումն երդուեալ է մեր իրերաց յանուն աստուածոց մերոց՝ ոչ

1. Անշուշտ վրիպակաւ եդեալ՝ փոխանակ զԲարուքն:

բուեյից հիւսիսոյ։ Եւ. ահա գլուխ միջակն և աջ նորա ինն, ոտք նորա իբրև զմագիլս առիւծու և վազք նորա իբրև ընձու։ Եւ հասանէր արծուոյն ի մէջ հողմոյն և ալեացն և ածէր զբերան իւր ի կլանել զնա. ճչէր արծուին առ բարձրեալն և ոչ լինէր լսելի աղաղակ նորա՝ վասն որոյ(այն) բռնութեան իւրոյ։ Դարձուցանէր արծուին զերեսս իւր ի փախուստ ի վերջին հիւսիսոյ և ոչ լինէր նմա հանգիստ անդ։ Եւ միջապն կլանէր զազգս ամենայն և կիզոյր որպէս հրով և ոչ ինչ գտանէր յորովայնի նորա և ածէր ի վերայ երկրի վեշտասանից և վեց, որ լինի իննսուն և վեց[1] ամ. և ի կատարածի ժամանակի նորա՝ եղեւ դարձ արծուոյն ի նոյն տեղի սաստիկ զօրութեամբ ընդդէմ միջապին ի հարաւային հողմոյն։ Եւ կայր գլուխ միջապին ի վերայ մոխրակոյտ հողոյ, և կայր արծուին ի վերայ կառաց ճարմակ ձիոց, և հասանէր առ միջապն ի վերայ լերին մոխրակուտին. և հարկանէր զմիջապն սաստկութեամբ, և ոչ գտանէր զօրութիւն միջապին իբրև զառաջինն, և հոսէր զգլուխ միջապին ընդ ազգս ամենայն. և իջանէին ձիքն ճարմակքն ի մոխրակոյտն և հոսէին զնա. և ելանէր փոշին և ցանէր ընդ երկինս և ոչ էր լուսաւորութիւն ի վերայ երկրի, այլ աղջամուղջ եւ մէգ անհնարին։ Եւ արք վեց նստէին յաթոռս իւրաքանչիւր, երեքն զազրատեսիլք և սեւք և երկուքն սպիտակք և գեղեցիկք և վեցերորդն նեղեալ և սգաչեալ և գէ-(տխ)րեալ ի վերայ կանանց և որդւոց իւրոց, և ամենեքին երկուացեալք ի միջապէն՝ որ կայր ի մոխրակուտին, և ասէին. Հուր ելանէ ի միջապէդ և այրէ զերկիր։

Եւ յետ այսորիկ աղաղակեաց քրովբէն և ասէ ցիս. Այր դու, առե՞ր ի միտ զտեսիլդ։ Եւ ասեմ, ոչ. և ասէ ցիս. Արի՛ և լուր, և պատմեցից քեզ (զխորհուրդս) ամենայնի այդորիկ։

Արծուին տեսանէիր նորաթուիչ, որոյ էին թեւք ութ և գլուխք երեք. Նա է թագաւորն Հռոմայ և Յու-

1 · 6×16=96։

նաց. և զի կայր ի վերայ ծովուն, կացցէ նա՝ թագաւոր սաստիկ իբրեւ զերկաթ. և որպէս վանէ արծուի զամենայն. թռչունս և հարեալ ընկենու յերկիր. նոյնպէս թագաւորն Հռոմայեցւոց ապականեսցէ զամենայն թագաւորութիւնս երկրի և որսա(յ) վարմօք զօրութեամբ բարձրելոյն որպէս զթռչունս երկնից, և ոչ ոք իցէ որ կարիցէ ընդդէմ կալ նմա: Եւ զի դիտէր ընդ հարաւ, տռաւել զօրացի ի վերայ հարաւային ազգին. և զի ծփայր ծովն վասն սաստիկ զօրութեամբ հողմոյն, և զի բախէին ալիքն զթեւս արծւոյն առ ի ընկղմել զնա. ի ժամանակս յետինս յաւուրս թագաւորացն այնոցիկ յետ հարիւր և ութ յոբելինին, յարիցէ ազգն յետին հարաւու՝ որդիքն Իսմայելի բնակեալքն ի ծովեզերին Արաբիա(յ). յարիցեն նոքա ի վերայ երկրի և կալցին զնա, և մարտիցեն առ ափն ծովուն՝ լուծանել զիշխանութիւնն Հռոմայեցւոց և ոչ կարիցեն՝ զի անպարտ մեծի արքային է. զի թէպէտ և լինի ի վերայ նորա յարուցմունք պատերազմաց և ալէկոծութիւնք չարեաց՝ ընկղմել զնա ոչ կարեն, այլ խափանեալ փոխանորդէ զնա թագաւորութիւնք անմահ. բայց նուազեալ է վասն յանդիմանութեան մեղաց իւրոց և վասն լնլոյ մեղաց հարաւային ազգին: Եւ ձայն ալեացն իբրեւ զձայն երիվարաց արշաւելոց ի կողմանս արեւելից հիւսիսոյ և արեւմտից. քանզի վանեսցեն զմեծութիւնս ազգաց և մաշեսցեն որպէս հող երկրի և ոչ գոյ ուրախութիւն ի վերայ երկրի, այլ ձայն լալոյ և աղաղակի և խռովութեան. և զի բախէին ալիքն զթեւս արծւոյն, հարցեն և վանեսցեն ազգն Իսմայելի զզօրս Հռոմայեցւոց և հիւսիսոյ, այլ ոչ կարիցեն բառնալ ի միջոյ: Եւ գլուխ վիշապին զի կայր ի վերայ մոխրակուտին, ի մէջ ալեացն և հողմոյն, աչք նորա ինն, որ ոտք իւր իբրեւ զմագիլս առիւծու և վազք իւր իբրեւ զընձու. նա ինքն է առաջին իշխանն ի վերայ ազգին Իսմայելի և զօրութիւն նորա իբրեւ զալիս ծովու յարուցեալ ի վերայ երկրի: Եւ ինն աչքն և ոտքն իբրեւ զառիւծու. ինն թագաւորք յարիցեն յետ նո-

դոս և կալցեն զերկիր և բեկցեն զնա որպէս զօրս ա-
ռիւծուն։ Եւ զի համանէր ի մէջ հողմոյն և ալեացն
արծուոյն և ածէր զբերան իւր առ ի կլանել զնա. յա-
րիցէ ի վերայ Թագաւորին Հաւմայեցւոց, նեղիցէ զնա
և առցէ զօրութիւն։ Եւ զի ճչէր արծուին առ բարձ-
րեալն և ոչ լինէր լսելի. զի դարձաւ Աստուած ի նմա-
նէ վասն անօրէնութեան նորա, և ոչ կարասցէ կալ
ընդդէմ վիշապին. այլ եղիցի սիրտ նորա լքեալ և
խորտակեալ յահէ երկիւղի, և առցէ զիշխանութիւն
նորա ծառայ նորա, որ ունի զանուն գազանի, և կոր-
ծանեսցէ զզօրութիւն նորա, և նա զերծեալ փախիցէ
ի վիճակին Հիւսիսոյ . . . և տացէ անդ զաշն խնա-
մութեան ընդ իշխանին Հիւսիսոյ և անու(ն) Թագա-
ւորին Բերջեա։

Եւ զի կլանէր վիշապն զազգս ամենայն և կիզոյր որ-
պէս հրով և ոչ գտանէր յորովայնի նորա. յայնմ ժա-
մանակի առաւել բարբաջեսցի ստամբութիւն Հարաւա-
յին ազգին ի վերայ երկրի. որպէս ոտէ(ուտէ՞) հուր
զամենայն նիւթ և մղեղեալ փանէ և ոչ գոյ յագումն ի
նա. նոյնպէս և նա նեղեալ ընչասիրութեամբ ոչ լցցի,
այլ ապականեսցէ զերկիր սրով և հրով և գերութեամբ.
մինչեւ ի կատարել մեղաց և լնուլ անօրէնութեան
իւրեանց՝ են ամք լինելուն և վեց։ Ապա եղեւ դարձ
արծուոյն ի Հիւսիսոյ՝ գալ ունել զնոյն տեղի սաստիկ
զօրութեամբ ընդդէմ վիշապին, հրամանաւ բարձրե-
լոյն. որք և յարեան ի վերայ նորա՝ սատակեսցեն յե-
րեսաց նորա. և զի կայր գլուխ վիշապին ի վերայ
մոխրակոյտ հողոյն. քանզի սնոտի է զօրութիւն նո-
րա և արհամարհեալ է իշխանութիւն նորա, զի յու-
սացաւ ի մեծութիւն գանձուց և ոչ յԱստուած։ Եւ
արծուին կայր ի վերայ ճարմանկ ձիոց և հասանէր առ
վիշապն. եկեսցէ նա ի վերայ իշխանին Հարաւոյ սաս-
տիկ զօրութեամբ հիւսիսային ազգաւ և ամենայն ժո-
ղովրդովք Մասցորդաց, և հարցէ զնա անհնարին հա-
րուածովք, և ոչ գտցի զօրութիւն ի վիշապն իբրեւ
զառաջինն, այլ լքեալ պարտեսցի յերեսաց Թագա-
ւորին Հիւսիսոյ, որպէս եղէգն առաջի հրոյ և որպէս

մոխիր Հնդկի՝ առաջի հողմոյն հիւսիսայ։ Եւ զի հանէր զպղունս վիշապին ընդ ազգս ամենայն. որով և հրով և զերութեամբ փառնեաց զնոսա, և ոչ ողորմեցաւ կանանց և մանկանց նոցա՝ մինչև ատամնեալ ազատացին, և լցի որամտութիւն Տեառն ի նոսա. զի յանխնայ կատարեաց զհաղորդութիւն Աստուծոյ, վասն այնորիկ կրկին հասին նմա չարիք իւր. և նեղեաց նա ի սով և ի ծարաւ և ի մերկութիւն և ա՜(ոչ) զգաց մխիթարութիւն, և այրեաց մարմին նորա յարեգակնէ՝ և ոչ զգաց ծածկոյթ մերկութեան, ի բազում կարօտութեան իւրմէ, այլ մորթով խաշանց ծածկեաց զմերկութիւն իւր։ Եւ զի կլանէին ձկունք նորմակք ի մախրակայնն և հանէին զնա և կրանէր փուշին և զանէր ընդ երկինս. այլ այն) են գործն Հռոմոց, իբրև գծին ի կոտս զայրագնեալք, հանեցին զմեծութիւն ազգին Հոռոմայ ընդ ամենայն ամբարտաւան ազգաց, իբրև զմոխիր Հնդկի սփռեցին ընդ երկիր։ Եւ զի բարձրացեալ փուշին զանէր ընդ երկինս. այն է ծուխ անօրէն դառնութեանց ազգին Հոռոմոց. և՝ զի է ձեռն վրէժխնդրութեան նորա լինելոց է կատարած ամենայն աշխարհի։ Եւ զի ոչ գայր լուսաւորութիւն ի վերայ երկրի, այլ աղջամուղջ. այն են գործք ամբարշտութեան նոցա, որ արգելուն զողորմութիւն Աստուծոյ յարարածոց, որ լուսաւորէ և մխիթարէ ըղձաւորակեալս սրտիւք՝ իբրև զլոյս առաւօտոյ և զցօղ ի վերայ երկրի ի զուարճութիւն բուսոց։

Եւ զի նստէին արք վեց յաթոռ իւրաքանչիւր, երեքն զազիրք և սեւք. նոյն ինքն է ժամանակ ազգին Հոռոմոց. երեք տանուտեարք, երեք երեսուն՝ որ լինի իննսուն ամ. և այլ եւս ամք վեց իշխանութեան նորա, որ լինի նեղութիւնք ի վերայ նեղութեանց. անբերութիւնք անդաստանաց, նուազութիւնք աղբերաց. երաշտութիւնք երկրի, անպտղաբերութիւնք տնկոց, գօսումն անտառաց, անկումն մայրից, խամրումն ծաղկանց, բորբոքումն և տաչորումն հրոյ, ցնդումն օդոց, մահ թռչնոց, պակասումն ձկանց, կործանումն անասնոց և երէոց, անբերութիւնք անձրևոյ և չէն [illegible] (զեանք եղե-

մանն) և կարկուտ․ մարդկան անծնելութիւն և ամլութիւն և կարճակեցութիւն, և ամենայն խռովայուզաւութիւն․ քանզի ծերացեալ երկիր ի չարեաց մարդկան և եկաց ի ծննդոց իւրոց․ վասն զի ոչ տրարին բնակիչք նորա պտուղ կենաց, վասն այսորիկ ոչ յղասցի նա ի զօրութիւն սերմանց իւրոց և ոչ բացցի արգանդ նորա ի բոյս պտղոց․ այլ նեխութիւն և աղաւաղութիւն գայցի ի նմա, հրաշտութիւնք երկնից և ապականութիւնք ի ծովուց և ի ցամաքէ։

Իսկ յետ անցանելոյ իշխանութեանն Հարրաւայ և լինել բարկութեան սրտմտութեան Տեառն ի նոսա, յետ այնորիկ զի նուաճին արք երկու ազխոսնք և գեղեցիկք և կարմիրք և բարեխօսիկք․ այն են, զի յորժամ ապստամբեցին Հռոմայեցիք զազգն Հարրաւայ, զաւագին պատերազմն հարցին ի ծովու, և հողմ ի Տեառնէ յարուցեալ՝ ընկղմեաց զնոսա․ և թագաւորն զօրացի յԱստուած և նուիրեաց Աստուծոյ զյաղթութիւնն և դարձեալ հարց զնոսա վերջինս ի ցամաքի, զմնացեալսն հալածեաց յաշխարհ բնակութեան իւրեանց, և զկանայս և զորդիս նոցա գերեցին յԵլլադա և ի Մելիտինէ, և արարեալ խաղաղութիւն հրամանաւ քարշելոյն․ և կացեալ ինքն յետ այնորիկ ամս երկոտասան և փոխեցաւ զկեանս իւր խաղաղութեամբ։

Եւ ապա յետ նորա յարեաց միւս եւս թագաւոր խաղաղական, և անուն նորա Փոալիլ, որ թարգմանի Տերէր, և տիրեաց նա ամս երեսուն և երեք։ Այեն երկու տանուտեարքն ազխոսնք և գեղեցիկք․ զի յաւուրս սորա եղիցի խաղաղութիւն և լիութիւն, մոռացուցին ամենայն չարեաց և նեղութեանց առաջնոց․ քաջաբերութիւնք անդաստանաց, լիութիւն պտղոց, կալոյ(յ) և հնձանի․ յայնժամ տացէ երկիր զզօրութիւն իւր յորդութիւն մարդկան իբրև զառաջինն, անդաստանք յորդեսցին ցորենով և գինով․ և տացեն երկինք անձրևս շա(հ)եկանս, և ոչ եղիցի կարկուտ և հրաշտութիւն և ցնդմունք օդոց․ այլ արասցէ հատ մի ցորենո(յ)՝ հարիւր հասկ, և տաշտ մի այգոյ՝ հազար ողկոյզ․ և եղիցին ի լերինս տունկք ոլծոց(որ-

թագ յաղթութիւնն դէպ (և պատուէրս, և պարգևս
հիմնելիս նորոգութեան յուշակութեան մարզկան
հանդիպելն մարդիկ և մտաւորին զօրութեան զա
լինել։ Այսպէս երևեցի նշանաւոր առաջ. զոր
մշակեց հայ մամուլքն անձնական դէպ, որ նշանակէ առա
խորհրդութեան վերամամուլքն գայծարարք լինել. և
զի հաստատուն Հրէից ազգին զՄխիթարեանս և զի
մամուլքն Պօղոսեանս(1) և քաղաքն Պամաւխե
յետոյ եղիցի ի բնակչաց և համբերութեան երեկոյ
գտանող կայցէ։

Այս այլն մեկնութեան ազնուեալ ի մէջ հայ
և արդար. նա է կատարած ժամանակի կենաց յաշխ
հի. Քանզի յետ մահուան իշխանական թագաւոր
արս(2) անուանն Զեկեր է, յարիցէ թագաւոր ի Յու
տացէ. և անուն նորա Հրեից և իշխանութիւն նորա
համարձակ, և կացցէ ամս երիս. յայնժամ ամէ
նանեսցի թագաւորքն (ութիւնն), ի սոսն թագաւո
(ութիւն) բաժանեսցի. Քանզի յայնժամ հարցէ
Հիւսիսա(3) զազգն հարաւային և զերեսցէ զնոսա
նոսա տարցէ և զանարէն իշխանն զերի հա
մարդն իւրով, մանուկ անուն ծնեալ ի քաղաքին
չանա, և անուն նորա Անդ. Երթիցէ ի Երուսաղէ
և կացցէ անդ ամս երեսուն և տասն անդ փոխեսցի
յականն արհեստ ի Հելլենա. և ի նոյն ժամանակին
զամենեսին, ընկալցի պատիւ ի թագաւորացն
զի զօրավար եղեալ կատարեսցէ [illegible] (
թիւն) ի պատերազմի և առցէ պատիւ ի թագա
րէն։ Յետ այսորիկ ի սոսն բաժանեսցի թագաւոր
թիւնն. և յայնժամ հնազանդ ոչ զօրավարեսցին անիծիցէ
ընկածութեանէ պատերազմաց. և եղիցի սով յեր
գհինգ (գԾ) ամ և արգելցեն երկինք զանձրև. և
տացէ երկիր զպտուղ իւր. մեռցեն զեռունք և
անեցի ծով, և սատակեսցին գազանք և անասուն
և անկցին մարդիկ և մեռցին ի մէջ քաղաքաց. և
ոք իցէ որ թաղիցէ. արհամարհեսցի ոսկի և արծա
և ոչ ոք իցէ որ ժողովիցէ զնոսա. արհամարհեսցի
ղեցկութիւն կանանց։ Այս է ժամանակ առնուանա

եցերորդի, որ ագացեալ էր ի վերայ կանանց և որոց, և որ երկուցեալք աւէին. Հուր ելանէ ի վիշապէդ և այրէ զամենայն երկիր. զի յետ մահուան Թաւաորին, որո(յ) անուն Հրձիք է, խառնակեսցի Թաւաորէն(ութիւնն) և բաժանեսցի ի տասն ի միում ամեան. և զկնի ԱՃ·ծրորդ(?) Թագաւորեսցէ ապստամբն զաւրասցի ի վերայ տասն Թագաւորացն. և հարցէ զկրկին ի Նոցանէ և քակեալ կործանեսցէ զիշխանութիւն տասանցն, և առեալ յինքն զԹագաւորութիւնն խաղաղասցէ ի վերայ Պաղեստինի և ի վերա(յ) իշխանութեան որդոցն Իսմայելի, և դարձեալ յաղթութեամբ և բազում աւգնականաւք հարաւային ազգին ի վերա Պաղեստինա եկեսցէ և հարցէ զնա. և բորբոքեսցի սրտմտութիւն Նորա որպէս աւձի ընդ ամենայն երկիր, ապա անուանեսցէ զանձն իւր Աստուած, և խաւսեսցի ամբարշտաւանութիւն առաջի բարձրելոյն, և երկիր պագցեն Նմա ամենայն անաւրէնք:

Այն է հուրն՝ որ ելանէր ի վիշապէն և այրէր զերկիր. զի ոչ գտանի յայնժամ արդարութիւն ի մարդիկ, այլ լիցին ամենեքին որպէս փուշք ի կիզնուլ յանաւրէնութենէն(Թեանց) իւրաքանչիւր. ընդ Նմին վառեալ բորբոքեսցի վրէժխնդրութիւնք ի մարդիկ, սովք և սուրք և հրկիզութիւնք, ուստ Նշանք և արուեստք. որովք զարհուրեցուցանէ զերկրպագուսն որ (իւր) և չարչարանաւք կատարեսցէ զսուրբս բարձրելոյն, որք ոչ համարեցան Նմա պաշտաւն տալ իբրեւ Աստուծոյ, և լինի ողորմութիւն բարձրելոյն ի վերա երկկիւղածաց իւրոց. և որչափ առաւելեալ չարչարեսցին՝ եւս առաւել պայծառասցին, իբրեւ զդրախտք պայծառացեալք կենդանի ջրովք և ծաղկեալք՝ ոմանք ապիտակք, ոմանք կարմիրք, ոմանք ծիրանիք, կապուտակք պէս(պէս) տանջանաւք և չարչարանաւք. և են աւուրք իշխանութեան ապստամբին (ՌՄԿԵ) հազար երկերիւր վաթսուն և հինգ:

Յետ այնորիկ ապա յարիցէ Թագաւոր բարեպաշտ ի Հռոմ, և ժողովեսցին առ Նա ամենայն Միացորդք

յուխտէն Աստուծոյ. և յարուցեալ խաղացէ
կեսցէ ի վերայ ապստամբին և զաւրաց նորա, և ի
րիցէ Տէր ինքնին վրէժ ի նմանէ։ Քանզի հուր ի Տ
նէ իջեալ՝ սատակեսցէ զնա և զզաւրս նորա, և
մենայն մեղաւորս կերիցէ. և ոչ մերձեսցի հու
պականել զծառայս բարձրելոյն, և շրջիցեն ի հուր
րեւ ի մէջ սաստիկ անձրեւաց. և կերիցէ Զէ(գ
գեւսւթն) աւր զամենայն երկիր՝ ապականեալ ի չա
մարդկան, կիզցէ զլերինս և զբլուրս, և հալեսց
քարինս, և ցամաքեցուսցէ զաղբիւրս և զգետ
ծախեսցէ զամենայն ինչ մինչեւ ի սպառ։ Եւ
եաւթն աւուրն՝ երեւեսցի նշան փայտին՝ իբրեւ
Թափանցիկ յարեւելից կողմանէ, յաւուր ուրբ
յերորդ ժամու, և կացցէ աւուրս երկու։ Եւ յա
երորդի ընդ այգն ընդ առաւաւտն, եկեսցէ Տէր
բովք հրեշտակաւք իւրովք՝ հատուցանել սրբոց
և յանդիմանել զամբարիշտս երկրի. հարցեն
հրեշտակապետքն երիցս անգամ, և յարիցեն ամե
ազգք մարդկան՝ յանդիման լինել առաջի Տեառն
ժամ զապստամբն կապեալ և զզաւրս նորա և
երկիր պագանէին նմա և կռոց պատկերաց, և
ցին նիւթ անշէջ հրոյն և անքուն որդանն, ի
տարոսն Եփեսոսի ի կողմանս արեւմտից հա
յովկեանոս ծովուն. և վարեալ ծծըմբով և ձի
այրեսցեն զամենայն մեղաւորս և ոչ շիջանիցեն։
ժամ ամենայն սուրբք՝ ընդ հրեշտակս՝ կացցեն հ
պազ առաջի բարձրելոյն Աստուծոյ, թագաւորե
ուրախացեալք, փառաւորելով զԱստուած յաւիտ
յաւիտենից։

ԺԷ

ՏԵՍԻԼ ԴԱՆԻԷԼԻ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

ՅԵՏ երրորդ ամի, զկնի ամենայն յայտնութեանն՝ որ տուաւ Դանիէլի մարգարէի, առաքեցաւ Գաբրիէլ հրեշտակ՝ առաքեալ առ նա յառաջագոյն, և ասէ ցնա. Դանիէլ, այր ցանկալի. առաքեցայ ի Տեառնէ ասել քեզ բանս, և ցուցանել քեզ զկատարումն աւուրց՝ որ լինելոց են զկնի գալստեան բանին, որ ի ձեռն իմ աւետարանի։ Եղիցի կոյս յիսրայեղէ, և ընկալցի բան ի բանէ. և նա մարդասցի վասն աշխարհի, և կեցուսցէ զբազումս ի մէջ Իսրայեղի։ Եւ դիր զսիրտ քո՝ և լուր զառաջիկա պատահումն ի կատարումն աւուրցն՝ յամենայն քաղաքս և ի գաւառս՝ վասն անօրէնութեան մարդկան։ Եւ ասաւոցէ Դանիէլ. Տէր ասաց ցիս։ Եւ կատարելոյ զամենայն զբանս իմ զմարգարէականս վասն ամենայն քաղաքաց և գաւառաց, Ասիա, Պունիու, Փռիգիա, Գաղատիաս, Կապուդիկիս, Կարպաթաս, Միւռնիս, Անդռքիա, Աղեքսանդրիա, Եգիպտոս, Նիկիա, Նիկոմիդի, Քաղկեդոնիա, Բիւզէս, Բաբինոմինոաս, Հռոմա. սուգ որդւոցն և աճումն սովով ապականէ զերկիր պտղաբեր. իշխանք քո որդիք հեծմանց. որ շուրջ զքեւ լի ստացուածք՝ յապականութիւն եղիցին, և փոխեսցին ի քէն ի Բաբեղոն յԵօթնաբլուրն. և ի Պունտոս իշխանն անկցի, և սուր ծախեսցէ զորդիս նորա, զօրք նորա անկցին ի բերան սրոյ, և զբազումս տար-

ցեն ի Բիւզէս՝ և անդ թաղեսցեն զնոսա։ Եւ Փռիւգեցւոց մանկունքն ծախեսցին ի սովոյ հացի և ի ջրոյ, և երկիր նորա պատառեսցի, և ի կերակուր թռչնոց եղիցին. և բազումք ի նոցանէ փախիցեն ի Քաղկեդոն և ի Գաղատեայ. և յերկնից հուր երեւեսցի, և որոտմունք և փայլատակունք ծախեսցեն զնա. և աթոռք իշխանաց նորա յերկիր կործանեսցին, և հարաւային կողմն նորա յարիւն և ի հուր այրեսցի. և բազումք փախիցեն յայնժամ ի Հռոմ, ի փոքր Կապադովկիա. և որդիք նոցա զմիմեանս կոտորեսցեն և ի պարտութիւն մատնեսցին. և որ շուրջ զնովաւ իցեն՝ ի նեղութեան եղիցին և ի հառաչման։

Ի փոքր Բաբեղոն և ի Կարպադիաս՝ որդիք նոցա ի նեղութեան եղիցին, հրկիզութիւնս տեսցեն՝ և մի՛ հաւատասցեն. պատառումն եղիցի, և ամենեքեան ի դժոխս իջցեն, և բազումք փախիցեն յԵօթնաբլուրն։

Զմիռնէ բարկութիւն յաճախեսցէ, լցցի որպէս բաժակ արեամբ, և անկումն ի բարձանց եղիցի. իշխանք քո բարձցին և մեծամեծք քո անկցին, վասն զի օր բարկութիւն Տեառն եղիցի քեզ։

Եւ Անտիայ մանկունք ապականեսցին, և յօրինեալ շինուածն՝ ի կործանումն եղիցի և իշխանք նորա մի՛ վայելեսցեն. անկումն շարժման եղիցի քեզ, և բազմութիւն մեծութեան քո՝ կորուսցէ զքեզ։

ՑԱղէքսանդրիա յուզմունք պատերազմաց եղիցին բազումք, և պարանոց ստահակութեան նորա՝ մինչեւ ի նետակալս նորա պարսպացն, իշխանք նորա հալածեսցին։

Եգիպտացւոց մանկունքն փախիցեն ի սովոյ հարեալք, ստացուած քո եղիցին յոչինչ, և Նեղոս ցամաքեսցի, և իշխանք քո կորիցեն։

Նիկիացւոց դստերք ի սուգ և ի տրտմութիւն եղիցին՝ վասն ազգականաց և արանց գերութեան՝ ի զօրաւոր մարդկանէ, և իշխանք քո ծառա այնմ՝ որում ոչն գիտիցեն։

Վա՜յ քեզ Նիկոմիդիա, որ բարձրացեալ ունիս զեղջիւր քո և կերար զմարմինս սրբոց՝ որ են ի քեզ.

ապականեսջիր արեամբ արդարոցն, որք հատուցանեն զփոխարէնս քո, և ի դժոխս յատակեսջիր. լա՛ց ողբա՛, թշուառացեալ, զի չնջեսցին հանդերձ որդովք: Քանզի իշխանք քո՝ իշխանք հեծութեանց, և քահանայք քո՝ ոսկեսէրք և արծաթասէրք, և գեղեցկութիւն պայծառութեան քո ընկղմեսցի:

Կարգեղոնէ, ազգ Պարսից, զի՞նչ հասանէ քեզ ի վախճանի աւուրցս՝ դու ոչ գիտես, և ի կատարածին յաւիտենից՝ քանի՜ ինչ եղիցին ժամանակք քո զկնի ամենայն քաղաքաց և գաւառաց: Ի սովոյ ապականեսջիր, քաղաքդ պաճուճեալ յոսկւոյ և յարծաթոյ, ազգ պճնեալ և զարդարեալ. անաստուածութիւնք բազումք եղիցին ի քեզ, և ողայք քո զբօսեսցին ոսկւով, և ապա ի սովոյ ապականեսցին:

Բուզէս և Բաբեղոնի երկիր ընկղմեսցի, ի զօրաւորացն ըմբռնեսցի, և հիմունք նորա ապականեսցին և զօրութիւն նորա անկցի:

Հռոմս իշխան մի եղիցի ի ժամանակին յայնմիկ. բայց սուրն նորա սրեալ է, և նետն նորա ախտացեալ, նենգութիւն նորա բարձրացեալ. բազում անգամ իշխան յարիցէ՝ և դարձեալ անկցի. բազումք երկիցեն ի քէն՝ վասն բազմանիստ իշխանացդ պայծառութեան և վասն հպարտացեալ պարանոցի քո և առաւել հպարտութեան քո:

Բիւզա որդիք ի աքանչելագործութեան երեւեսցին. վասն զի երթիցեն ի Նմանէ յԵօթնաբլուրն: Այր Բուզացի, և հաստատեսցէ զհիմունս նորա, եղիցի անուն նորա ընդ ամենայն բնակիչս աշխարհի, մինչեւ ցորոշումն լեզուաց. և դարձեալ զնա այր նշանագործ ծնեալ՝ և ի ժամանակի իւրում ցանկութիւն նորա կատարեսցի, և գտցէ փայտ կենաց. և եղիցի գաւազան մեծ, և գտցէ բեւեռս՝ որ ի նորին նշանին էին, և դիցէ զնա ի սանձս իւր՝ վասն փրկութեան պատերազմաց յաղթութեան: Եւ եղջիւր նորա բա՛րձր և հզօր, և անուն նորա ընդ ամենայն լեզուս. և պարգեւեսցի քաղաքիդ յիշատակ յաւիտենական:

Եւ զկնի նորա յարիցէ երկրորդ գաւազանն՝ որ

զարիւն արանց արդարոց հեղցէ, կարդասցէ զպատուիրանս՝ և ոչ գիտասցէ զԱստուած, և չօշափեսցէ զգիրս սուրբս կուրացեալ սրտիւ։ Եւ զկնի նորա եկեսցէ այր իմաստասէր ի քեզ, Եօթնաբլուրդ Բաբեղոնի, և պատկեր կանգնեսցէ ի քեզ, վասն որոյ մի՛ բռնադատեսցիս դու։

Եւ զկնի այսր ամենայնի՝ յարիցեն եղջիւրք բարձունք և գաւազանք մեծամեծք, և զօրասցին ի վերայ քո. և յիշատակ սոցա եղիցի մեծ յոյժ։ Եւ միւս եւս գաւազան զօրասցի սքանչելապէս, և բարձրացեալ վասն անուանն Տեառն. վասն զի Աստուծոյ տուր[1] է ի նմա։ Ի ձեռն նորա կեանք եղիցին մեծ, և ի խնդութենէ նորա ուրախասցին ամենայն մարդիկ. և ի քաղաքաց և ի գաւառաց ի քեզ ժողովեսցին, և հանցեն ի քեզ յԵօթնաբլուրդ, և իւրաքանչիւր ոք զիւր գործ գործեսցեն։ Եւ զօրասցի գաւազան թագաւորութեան՝ մինչեւ վախճանեսցի։ Եւ ելցեն երկու գաւազանք ի միոյ գաւազանէ, և եղիցի մի գաւազան ծեր, գաւազան երրորդ՝ գաւազան անասուն, երկոսեանն ի փողոցս. յԵօթնաբլուրն Հռոմէ ի քեզ հասցէ ընդարձակութիւն բարձրութեան, գոգ ունելով և բաժակ լիութեամբ, մինչեւ հասցէ ժամանակք քո. առաջի նուագ քաղաքին՝ իմաստութիւն երգոց, և երկրորդն՝ հարստութիւն քո, աղբիւր բղխման ամենեցուն եղիցի. որպէս զարդարեալ և որպէս պարի[2] երեւեսցի։ Ողկոյզք քաղցրաբերք՝ որ էին երբեմն՝ նուաղեսցին, և փառք քո մեծ՝ բաժանեսցին, և անկցի թագաւորութիւն նորա ի քեզ։

Եւ այլ գաւազան յարիցէ որ անուանեալ կոչի Թէոդոսիոս՝ եղեալ ի սրբութեան, և անուն նորա ուխտաւորեալ ի քեզ, Եօթնաբլուրդ. և ի ծննդեան նորա՝ որդիք քո ուրախ եղիցին, և գործեսցին իւրաքանչիւր ոք զի՛նչ և խորհեսցին։ Ծառայեսցէ քեզ ամենայն քաղաք և գաւառ, և լիութեան քում՝ վայելչութիւն երկրի՝ բազում եղիցի, և Նեղոս եգիպտացւոյ՝ արբուսցէ քեզ, և պարիսպ եկեղեցոյ՝ եղջիւր՝ դու,

1 և 2. Այսպէս էր ի գրչագրին.

և երկեղ և դողումն եղիցի ի գաւազանի քում մեծապէս. և այս է սկիզբն հեծմանց թագաւորութեան քում:

Եւ ժամանակ գաւազանի նորա՝ բազում և մեծ յոյժ, և կալցի գաւազան նորա մինչև ի ծագս երկրի, և յարևելից և յարևմտից և ի հիւսսոյ և ի հարաւոյ. և պարանոց նորա՝ հաստատուն, և ոչ նորա՝ զօրաւոր, և աչք նորա՝ բազում, որպէս ոչ ուրուք եղեւ այլ թագաւորաց: Եւ զկնի այսր ամենայնի՝ դարձուցէ զերեսս իւր առ հայր իւր, և համար ամաց նորա՝ բազում, և անուն նորա ահեղ, և թագաւորութիւն նորա՝ պայծառացեալ յոյժ:

Եւ երրորդ այլ թագաւոր եղիցի ի Հռոմ, ով Եօթնաբլուրդ. և Եօթնաբլուրդ անուանեցար, վասն զի Պարսկաց ամենայն ազգ մտցեն առ քեզ. Հռոմէ մի թագաւորեսցէ մինչև ի կատարած յաւիտենից. և երկրորդ քո թագաւորեսցէ ծեր, և անուն նորա Մարկիանոս, և գաւազան նորա՝ սակաւ ժամանակեան. և եղիցի քան զառաջին գաւազանն ահեղութեամբ յոյժ, և եղիցի ժամանակն այն ոմանց ի բարի և ոմանց ի չար. և եղիցի թագաւորութիւն ի ժամանակս և ի կէս ժամանակի: Եւ պարգեւեալ նմա ի չինողէն զքեզ Եօթնաբլուրդ, առ ինքն վերացուցէ գրով հաւատոյն. և եղիցի հերձուած մեծ ի թագաւորութեան նորա, քահանայք յաթոռոց իւրեանց անկցին, և անկումն քաղաքաց բազմաց եղիցի, և փոփոխմունք մարդկան բազում եղիցին, և վայելչութեանդ քո, Եօթնաբլուրդ. և ընդարձակութիւն մի պակասեսցէ. և զկնի այսր ամենայնի և նա վախճանեսցի ընդ հարս իւր.

Եւ թագաւորեսցէ միւս գաւազան ի քեզ, և նա եղիցի գազան, և ընկալցի զառաջին գաւազանն՝ որ երբեմն հարկանելոց է ի չանէն. և եղիցի այս գազան՝ որպէս զառաջին գաւազանն, և մեծ և զօրաւոր բանիւք և իմաստութեամբ, և մի արհամարհեսցի ի մեծամեծաց նորա. և պարանոց նորա՝ պարանոց զօրականի, և աչք նորա՝ որպէս աչք առիւծու. և ահեղութեամբ գոչեսցէ, և յեղջերաց նորա դողասցի ամենայն

քաղաքք և գաւառք։ Եւ ի ժամանակս նորա աղեղն երեւեսցի յերկինս, և նշանք ազգի ազգի յերկինս և յերկիր, ձայն որոտման և անկումն քաղաքաց բազմաց լսիցեն. և երկիր պատառեսցի և շինուածք ի հիմանէ կործանեսցին, և ճանապարհք նորա հրեղէնք։ Պատերազմունք եղիցին ի նմա և ի քեզ Եօթնաբլուրդ. և յայնժամ հրով այրեսցին շինուածք վայելչութեան քո, և բարձրութիւն քո յերկիր յատակեսցի, և որդիք քո ողբասցեն ի քեզ, և բազմութիւն ուրախութեան քո՝ ի սուգ դարձցի։ Եւ որդիք քո քարշեսցեն զմարմին մեծամեծաց ի վերայ երկրի. և յանկարծակի փոթորիկ անկցի յերկնից և ծածկեսցէ զերկիր։ Եւ ազգ վիշապաձեւ յերկրի երեւեսցին, և բազումք աղքատասցին և բազում տնանկք մեծասցին, և ամբոխ մեծ եղիցի ի քեզ։ Աղաղակեցէք զօրք զինուք և սուսերօք ի Թիրակա և ի Կիլիկա։

Եւ ի ժամանակին յայնմիկ առաքեսցէ յարեւելս գազանն զսուր իւր, և ոչ կարասցէ յաղթահարել. և արհամարհեսցէ զնովաւ այր ոմն՝ վիշապաձեւ ի միջոյն և ի վեր։ Առաքեսցէ ի ձեռն նորա զերրորդ սուր իւր յարեւմուտս, և մի ժուժեսցէ յաղթահարել զնա. և արհամարհելով արհամարեսցի ի շանէն վիշապն. բազում ընծայիւք և ոսկւով նեղեսցի ի շանէն գազանն, և յարուսցէ զկորիւն իւր ի վերայ աթոռոյ գազանին և գաւազանացն՝ ի կորուսանելն զգազանն ի շանէն և առնուլ զգարանս նորա. և շունք կացուսցեն զգազանն արտաքոյ, և ծանիցեն մարդիկ՝ թէ շունն զառիւծն հալածէ, և դարձեալ անդրէն դարձուսցէ առիւծն՝ և սպանցէ զշունն և զկորիւնս նորա։ Եւ գոչեսցէ առիւծն գոչիւն մեծ յոյժ, և գոչիւն նորա լսեսցի յամենայն քաղաքս և ի գաւառս, և երկեղ նորա ի դալիանս նորա։ Եւ եղիցին մարդիկ չփոթեալք ի միմեանց՝ վասն գոչման առիւծուն և վասն մահուան շանն. և հալածեսցէ երկրորդ շունն, շրջեսցէ զլեզուն իւր յայլաձեւութիւն մինչեւ ցդարան առիւծուն, և մեկնեսցին ի նմանէ՝ իբրեւ ոչ ժուժեսցեն նմա. և թաքիցէ կորիւն շանն ի ժամանակս և ի ժամանակս և ի ժամ մի.

և ի ժամանակի իւրում Թագաւորեացէ, և եղիցի անուն նորա կորիւն շան, որ թարգմանեալ կոչի՝ Թագաւոր ազգաց։ Եւ գաւազանն ջնջելով ջնջեացէ գյիշատակ շանն․ յառաջ գիտացեալ՝ երգեսցեն զնմանէն չարախօսութիւն․ ի քաղաքի նորա՝ զպատկեր նորա ջնջեսցեն, և բազումք ի դարանս գազանին խորհեսցին՝ սպանանել զնա, և մի՛ ժուժեսցեն նմա։ Եւ գաւազանակիցք ի միւս քաղաքի սրով մեռցին, և մեծապէս ծանիցեն զխնդրուածս քահանային ի վերայ անծանօթիցն․ և միումն ի մեծամեծաց երիտասարդի միոջ՝ որ ի զօրաց գազանին, զբազումս կապեալս ոտիւք և ձեռօք և առաքեալ առ գազանն, զբազումս յազգաց ազգաց ծառայս կոչելով առ ինքն՝ իբրեւ զտէր, և կացեալ այր յանդիման նորա, և ընկալցի ի գոգ իւր։ Եւ հալածեսցէ զարս պատերազմողս, և ինքն հալածեսցի ի նոցանէ․ և փախիցեն ի նմանէ հետի և մի՛ ոք հասցէ նմա՝ զի արագ է ոտիւք։ Եւ փախիցէ առ գազանն և ի գոգ նորա, մտցէ առ նա և ելցէ՝ գազանն։ Փոքր էր գազանն և մեծ նստուսցէ զնա յաթոռ իւրում, և արասցէ գաւազանակից և աթոռակից փոխանակ ինքեան։ Եւ երկու գազանք ի միում այրի բնակեալք․ կորիւն քաջալերեսցի ի գործ պատերազմի, և մեծ գազանն դարձցի յերկիր իւր՝ ուստի էր․ և փոքր գազանն ընկալցի զտեղի նորա մինչեւ ի ժամանակ մի։ Ոչ ումեքէ Թագաւորեալ՝ այլ յանձին բռնութենէ․ եկեսցէ ի դատաստան Թագաւորութեան, և գազանն փոքր դարձցի առ գազանն մեծ։ Եւ թողեալ զդարանս իւրում արարողին՝ իշխանասցի քեզ Եօթնաբլուրդ և կալցի ի նեղութեան․ խնդութիւն նորա մեծապէս եղիցի, խաղալով խաղասցէ, և ի մեծամեծաց սիրեսցի և ատեսցի ի բազմաց, զկեանս և զլիութիւն տացի, և վիշապն խաղասցի նովաւ, և որսողական գաւազանաւ գազանին քարշեսցէ զնա։

Տա՛յ[1] քեզ յայնմ ժամանակի, Եօթնաբլուրդ Բաբեղոն, յորժամ այրին Թագաւորեսցէ և վիշապն հալա-

1․ Այսպէս էր ի գրչագրին փոխանակ՝ Վա՛յ։

ծեսցէ զայլազգին՝ որ անուանեալ կոչի Սաղամանդար, ի փախուստ դարձցի՝ դարձուցեալ զերեսս իւր հետեւեսցէ, և զտեղի սրբութեան հալածեսցէ և սատակեսցէ վիշապն լեզուաւ իւրով. ի վերայ արանց արդարոց և վերայ Նշխարաց սրբոց. և զառաջնորդութիւն հազարապետացն խափանեսցէ և գերեսցէ զեկեղեցի սրբութեան: Եւ որ ի ծերպս և յայրս և ի փապարս բնակեալ իցեն և յանապատի մոլորեալք՝ եկեսցեն առ քեզ, Եօթնաբլուրդ, բռնաւորեալք ի վիշապէն. և զկնի այսր ամենայնի զփոշի ոտից իւրեանց թօթափեսցեն ի քեզ՝ վկայեալ ի քեզ: Յայնժամ հրով այրեսցեն զեղեցկութիւն վայելչութեան քո, և մի ոմն փախուցեալ յերիտասարդաց՝ պատճառանօք որսողական զաւազանաւն բերեալ զառաջին զաւազանն, որ անուանեալ կոչի Թէոդոսիոս: Ապա յայնմ ժամանակի Նեղեսցի վիշապն և յառաջնորդաց իւր ըմբռնեսցի, և յահկէորդացն[1] կապեսցի, և մի՛ ոք ընկացի զնա զի եհեղ զարիւն սրբոցն ի քաղաքս և ի գաւառս. և փախիցէ ի տաճարն սուրբ՝ զոր գերէր յառաջագոյն և մի ոք ընկալցի զնա. զի երկնաւոր հարուածք եղիցին ի նմա: Եւ երիտասարդն հասցէ առ Սաղամանդար, և յառաջ ուսուսցէ զայլազգին յանդիման վիշապին. փախիցէ և ի նմանէ, այլազգին մի՛ ապանցէ զվիշապն. որոշեսցէ զնա յերեսաց իւրոց. և երիտասարդն անկցի անկմամբ, և այրին մի՛ ապրեսցի. և ցուցանէ նմա զայլազգին և զաթոռակից նորա, և եղիցի հարկատու ի տաղաւար նորա՝ ուր ստեղծ զնա. և յաթոռ նորա խնդրեսցի արիւն հօր նորա: Եւ այլազգին եղիցի մեծ, ի ժամանակս նորա եղիցի լիութիւն ի քեզ, Եօթնաբլուրդ. և մահ բազում մարդկան որ ժողովեալ են առ քեզ ի քաղաքաց և ի գաւառաց:

Յայնժամ ի տեղիս տեղիս շարժմունք եղիցին, և հարստութիւն քո և փառք քո տխեցուցին[2] զքեզ՝ ի

1. Այսպէս էր ի գրչագրին:
2. Անշուշտ՝ տխրեցուցին:

լինել քեզ հպարտ և ամբարտաւան, և փառասիրութեան քո խոնարհեցոյց զքեզ. բայց լրութիւն և վայելչութիւն բազում եղիցի քեզ: Կատարած ժամանակի հասցէ քեզ, և ելցէ ի քէն որսողական գաւազանն՝ որ է ի գազանէն, և երթիցէ յայլազգեացն տեղիսն. և դստերք քո զարդարեսցեն զինքեանս ի գայթագղութիւն երիտասարդաց՝ ապականել զբազումս, և մեծամեծք քո անկցին, նեղութիւն և յուզմունք բազումք եղիցին: Յայնժամ մահաբեր հրեշտակն հարցէ զքեզ ամենայն քաղաքօք և գաւառօք, և մահք բռնաւորք առաքեսցէ յերկնից, յանկարծակի բարկասցի ի վերայ երկրի. և երկիր շարժեսցի և անկցին մեհեանք, և տունք նոցա եղիցին գերեզմանք, և ծով եռացուսցէ զալիս իւր ի վեր և ծածկեսցէ զմարդիկ, և ի ձորս փախիցեն: Յայնժամ հրեշտակաց ամբոխ եղիցի, և յանդիման կացցեն և աղաչեսցեն առաջի աթոռոյն:

Յայնժամ, Եօթնաբլուրդ Բաբելոնի, զորդիս քո լացցեն՝ քուրձ զգենլով և մոխիր ի վերայ գլխոյ ցանելով, տեսանելով զմարդիկ՝ զի վասն մեղաց և յանցուածոց անկանին. արք տղայովք և կանայք ստնդիեցովք հանդերձ կորիցեն, զի բարկութիւն Տեառն (է) ի վերայ: Պարիսպք քո պատառեսցին և յատակեսցին տաղաւարք քո. մանկունք ստնդիայք խարշեալք՝ բերանովք իւրեանց աղաղակեն առ Տէր, և քահանայք քո ցտելով կոծեսցին: Զգաւազանս քո՝ մեծամեծք քո լացցեն և քաղաքիցք[1] քո՝ յոյժ տրտմեսցին, և ճանապարհորդք քո՝ ի նեղութեան եղիցին. և ողկոյզք քո անկցին, այգիք քո պակասեսցին: Դղորդմամբ պատառեսցի երկիր և կորուսցէ զմարդիկ՝ մինչեւ ստնդիայս և ի ծերս. բայց մինչեւ իսպառ մի կորուսցէ զքեզ Աստուած, վասն զի չեւ հասեալ է ժամանակ կորստեան քո. բայց ի խորխորատի ծածկեալ զմարդիկ՝ և ոչ ծածկեսցէ, զի չեւ է հասեալ ժամանակ քո: Պատրաստեալ են քեզ տանջանք, զի զամենայն անօրէնութիւն գործեցեր ի քեզ՝ ընդունելով զերկիր ի գոգ քո: Յուզմունք խորհրդոյ

1. Անշուշտ՝ քաղաքակիցք:

մարդկան բազում եղիցին, մինչեւ Տէր ի վերուստ հրամայեսցէ կորուսանել զմարդիկ։ Բայց խորհուրդ Տեառն երեւեսցի, ուստի պատահումն լինելոց է. ապաւինեալք ի քեզ՝ ընկալցին զտանջանս, ազգն այն՝ որ յուսացաւն ի քեզ։ Եւ կորիւն զկորիւնն փախուսցէ՝ խնդրելով զարիւն հարց նորա, եւ ինքնակամ կամօք մատնեսցի այլազգեացն, չանն եւ ընկերաց նորա. եւ յարուսցէ լեզուս եւ ազգս, եւ տիրեսցէ ի վերայ ազգաց բազմաց. եւ երկու չուանքն մարտիցեն ընդ միմեանս եւ զմիմեանս կորուսցեն։ Վա՛յ՝ յորժամ այրին թագաւորեսցէ եւ նեղութեամբ խաղասցէ ի վերայ այլազգեացն, եւ միւս այլազգին խնդրեսցէ զկորուստ նորա՝ եւ ջնջեսցէ զնա. եւ եղիցին դժնդակ եւ չար՝ աւուրքն այնոքիկ։ Որդիք գաւազանացն ի խռովութեան եղիցին՝ ընդ միմեանս պատերազմելով. յայնժամ բազում նեղութիւն եւ չար եղիցի մարդկան, որպէս զի չէ եղեալ երբեք. եւ մի վստահասցի իշխան հաւատացեալ ի Սաղամանդար՝ զի այլազգի է, եւ յազգէ նորա ընկալցի նա՝ զոր ոչ խնդրեսցեն. եւ կամիցի փախչել ի Սաղամանդար՝ եւ մի՛ կարասցէ, եւ հասցէ եւ սպանցէ զնա Դակիտաս, եւ տիրեսցէ միագաւազան ի քեզ, Եօթնաբլուրդ, եւ եղիցին երկունք բազում։

Յարիցէ այր աղքատ՝ որ ոչ ճանաչիցէ զշնորհս իւր, ամբարտաւան, հպարտ, ոսկեսէր, պատերազմասէր, եւ անուն նորա Դուկիտս. եւ աթոռ նորա ոսկաւաւուրց եւ բարկացող, եւ մեծամեծք նորա ատեսցեն զնա, եւ քաղաքակիցք նորա նեղեալք ի նմանէ։ Երկնային բարկութիւն եղիցի յաւուրսն յայնոսիկ, եւ բազում անգամ նեղեսցէ զԲաբեղոն։ Ի ժամանակս թագաւորութեան նորա՝ ձայն գուժոյ հասցէ առ քեզ, զոր բարբարոսաց խռովեցուսցեն զքեզ եւ մի՛ պատերազմեսցին։ Եւ յարիցէ այլ թագաւոր ընդդէմ նորա՝ պատերազմել եւ հալածեսցէ, եւ բազում տրտմութեամբ եւ հեծութեամբ հանցէ զոգի նորա եւ որ ի քեզ, Եօթնաբլուրդ. եւ եղիցի յաթոռս մեծամեծս եւ պայծառս, եւ այրն կարովի յաջմէ եւ յահեկէ։ Եւ ի ժամանակս նորա սով մեծ եղիցի եւ ոչ փոքր. եւ ապականեսցի երկիր ի մարդ-

կանէ, և յորձանք ջրոց հասցեն, և օթք սեւաթիւրք խառնեսցին, և այգիք քո սակաւասցին, և վայելչութիւնք քո նեղեսցին: Եւ պակասեսցին աւուրք, և եղիցի օրն՝ վեց ժամեան, վասն մարդկան որ եղիցին ի ժամանակին յայնմիկ. և դարձուսցէ զերեսս իւր ի թագաւորն յարեւմուտս: Յայնժամ վա՛յ քեզ, Եօթնաբլուրդ, յայնժամ թագաւորն երիտասարդ. ի ժամանակին յայնմիկ եղիցի քեզ նեղութիւն մեծ. այր՝ յորժամ ունիցի զկին եղբօր իւրոյ, որդի՝ զմայր իւր, դուստր՝ ելցէ յանկողին հօր իւրոյ, եղբայր՝ զքոյր իւր, և յոլով ելցեն հայհոյութիւնք, երդմունք, չարախօսութիւնք, ստութիւնք, մարդասպանութիւնք, պղծութիւնք, յափշտակութիւնք, եղբայրատեցութիւնք, խռովութիւնք, հեղումն արեան ի տաճար սրբոյ սպասաւորաց. և թագաւորք ընդ թագաւորս, իշխանք ընդ իշխանս, հզօրն յաղքատին վերայ յարիցէ, և անկումն եղիցի հարստին և աղքատին: Եւ Բիւթինեայ՝ որ ի ծովեզր՝ շարժմամբ յատակեսցի, և բարձրացեալ կուտակեսցին ալիք ծովու և ծածկեսցէ զհիմունս Բիւթինիա՝ մինչեւ ցկրտսեր քաղաքն Նիկոմիդա: Եւ ապա դարձեալ յարիցէ այլ թագաւոր և ժամանակ նորա սակաւ աւուրս, չար և ամենեւին ահեղ. և ապա յայնմ հետէ ոչ եղիցին ժամանակք բարիք՝ այլ չարք, ընդ որում պատերազմեսցի իւր որդին և ծախեսցէ զնա սրով:

Եւ միւս թագաւոր յարիցէ յայլմէ պաշտմանէ՝ որ է Արիանոս՝ ձգել առ ինքն զամենեսեան. յայնմ ժամանակի վա՛յ քեզ, Եօթնաբլուրդ, զի քան զամենեսեան առաւել սգաս զքեզ և զսահմանս քո: Ապա յարիցեն՝ թագաւորք և իշխանք և առաջնորդք և նահատակք՝ ի վերայ քաղաքաց և գաւառաց, և խոնարհեսցի երկիր՝ ի բազմութենէ ազգաց՝ ի կանգունս եօթանասուն և երիս, և մի նեղեսցիս յայնժամ Եօթնաբլուրդ ի նոցանէ. բայց առանձին պատերազմ եղիցի ի քեզ և վայելչութիւն երկրի սակաւասցի ի քեզ, բայց բարկութիւն յերկնից եղիցի ի քեզ և հարումն յոյժ, և երեւեսցի սիւն հրեղէն յերկնից յերկիր. յայնժամ փոխեսցի թագաւորութիւն քո և եղիջիր Յա-

ցեալ յապականութիւն յաւիտենից. և ի սոսկալ յայնժամ այսպէս աղաղակեսցի: Եւ բարձցէ զերկրորդ գաւազանն ի միւս քաղաքն՝ յուշինչ իշխանէն, և նոսա հրեղէնս անղաւացի յերկնից, նշանք և արուեստք բազումք եղիցին: Յայնժամ սիրեսցէ նեռնն և մարդիկ յաստուածպաշտութենէ խոտորեսցին յանհաւատ զալրուսեան, զորս ոչ խնդրէին և ոչ ակն ունէին, այնք որ ոչ հաւատային ի նա՝ որ ամենայնի ընդդիմակացն էր: Նա յղասցի և ծնցի ի կուսէն պղծոյ, և կոչեսցի գաւազան խաբէութեան զազգս մարդկան՝ ժառանգակից լինել գեհեննին յաւիտենից: Յայնժամ յուզմունք եղիցին հրեշտակաց, տեսանելով զնշանն՝ զոր յառաջագոյն գնացուցանէր: Եւ զայս խմացեալ աստուածասէր մարդկան, ծանուցեալ և տեսեալ ամենայնի ընդդիմակացն, որ է ազգի մարդկան՝ որոյ է նշանս այս. զօդք անկրկնելի՝ ծնկացն, հաշմ անձամբ՝ որ ոչ կայսն, մանգաղամատն, սրագլուխ, չնորհաւոր, մեծաբան, իմաստուն, քաղցրաձայն, տեսանող, խորհրդական, սուր, հեզ, հանդարտ, նշանագործ, մաւս ունելով զոգիս կորուսելոցն, ի քարանց հաց հանելով, կարաց տեսանել, կաղաց գնալ, և զլերինս տեղւոյ ի տեղիս փոփոխել, ուր աչօք արասցէ զայս ամենայն, և որ սանուցուն զնշան նորա՝ զաչս նոցա կապեալ, որ ոչ գտանա անդրէն յոր յուսացանն յառաջագոյն:

Յայնժամ եղիցի սով մեծ, և մի տեղացին երկինք զանձրևս և երկիր մի բուսուսցէ զդալարի, և եղիցի չորացեալ ամենայն պտուղք, և վասն այնորիկ քաղաքք և գաւառք ողբասցեն զինքեանս, փախչելով փախչիցեն յարևալից յարևմուտս և յարևմտից յարևելս: Իսկ որ բնակեալ են ի լերինս և յայրս և ի ծերպս և ի փապարս երկրի, նոքա միայն կարեն փախչել մինչև յերկրորդ գալուստն՝ որ ծնաւ ի սուրբ կուսէն: Յայնժամ ընտրեալքն նորա յայտնի եղիցին, տեսանելով զյաւիտեան Տեառն զգալուստն, կացցեն յառաջ և բազումք դառնասցին. յերկնից յուզմունք եղիցին, յայնժամ ներգուծիւն աճագին եղիցի ի վերայ տիեզերաց: Վայ յղեաց և սնուցող յաւուրսն յայնոսիկ. վայ